

RMK I. 1339.

3. peld.

(Csonka.)

h. H₁-4, Gg₈, H₁-2

ORBIS SEN- SUALIUM PICTIS TRILINGUIS.

Hoc est.
universum fundamentum in mundo rerum, & in
vita actionum,

Pictura & Nomenclatura.
LATINA, GERMANICA & HUNGARICA,
Cum Titulorum juxta atq; Vocabulorum
indice.

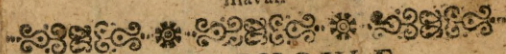
Die sichtbare Welt
in dreyen Sprachen.

Das ist:
aller vornehmsten Welt-Dinge/ und Lebens-
Verrichtungen/
Vorbildung/ und/ Lateinische/ Deutsche/
und ungarische Benennung.
Sampt einem Titel und Wörter-Register.

A' Láthato Világ
háromféle nyelven.

az az
adon derekassab ez világon lévő dolgoknak és
ez életben való cselekedeteknek

le-ábrázolása
éak, Német, és Magyar meg-nevezése,
A' fellyül való íráloknek és szóknek laytro-
mával.

LEUTSCHOVIAE.

PER SAMUELIS BREWER. Anno Salutis 1685.

Moyf. I. könyv. 2. Rész. 19. 20. §.
*Es vivé az Ur ISTEN az Adámhoz,
a földön lévő minden állatokat, és
az ég alatt repeső minden madara-
kat, hogy látná, minéműnével ne-
vezné azokat. Es ada az Adám
minden állatoknak, és az égi mada-
raknak, és minden mezsei vadak-
nak, tulaydon neveket.*

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR

B Növekedéskönyvtár

1858 évi

4490 SZ.

Elöl-járo Beszéd.

Aztudatlanság ellen való or-
vosság a tudomány, mellyet az
iskolákban kell ez elmékbe be-
lé-önteni: de illy formán, hogy
az, igaz tökéletes, világos és derék
tudomány legyen. Igaz fog az lenni, hogy ha
sem nem tanétanak, sem nem tanulnak egye-
pet annál, a' mi ezen életre hasznos; hogy
valaha ne legyen valakinek oka ekképpen, pa-
naszkodni: a' mi szükségesképpen tudnunk kel-
lene, azt nem tudgyuk. mivel azt, a' mi szükséges,
meg nem tanultuk. Tökéletes fog az lenni: hogy
ha el-készéttetik az elme a' bölcseségre, a'
nyelv az ékeessen szollásra, és a' kezek ez világi
életre tartozando dolgoknak főrény véghez-
telire: ez léfzen ennek az életnek ama' soja-
es java, tudni illik, okoskodni, (bölcselkedni,) csele-
kedni és szólni. Világos fog az lenni, és ez által
állando és derék-is, hogyha semmi dolog, a'
mellyet tanétanak és tanulnak, nem léfzen ho-
gályos avagy őszveegyeledet és zurza város;
nem inkább nyilvánvó, egymástul meg-
válasz-

fok, mellyek az egész dolgot közönfeges névelki-mondgyák s' jelentik.

III. A' meg-iratók, a' képek részenként s' oly fajtát nevekkkel való meg-magyarázás avagy meg-fejtési, hogy az a' számjedszó bővül, a' melly a' képek minden része és annak neve mellé vagyontéve, mindenkor meg-mutatja miként szolgállyon egyik a' másakra.

Ezen ilyen formán ki-szerzött könyvecske, úgy reménlem hogy használni fog: először az *elméknek édesgetésekre*, hogy az iskola dolgát ne véllyék kinnak lenni, hanem gőnyörűségnek. Mert az nyilván való dolog, hogy a' gyermekek (csak nem csecsemősegtől fogva) a' képekben gyönyörködnek, szemeket is ilyen látni való dolgokkal örömeft legeltetik. A' ki pedig azt végbeviszi, hogy a' bölcseségnek kertécskéiből ki-vesztessenek az ijezgető dolgok, az nagy munkát vitt véghez.

Másodszor használni fog ezen könyvecske az *figyelmezésnek fel-serkentetésére, a' dolgokhoz való köteleztetésére és napról napra való meg-élesztésére*: ez is pedig nagy dolog.

Mert az érzékenységek (a' gyenge gyermekeknek leg-főjeb vezérldoi, ugymint az kiknél az elme az tetetetlen dolgoknak meg-ismérése)

erre magát fel-nem emelheti) mindenkor az ellenek vettetett dolgokat, mellyekkel ő nékik közök vagyont, keresik, azok jelen nem lévén meg-kezdenek tompulni, és magokat elunván ide s' amoda fordúlnak és széllyel csavarognak; előttök lévén pedig azon tzellyok, meg-vidámulnak, meg-elevenednek, és örömeft engedik, míg a' dolgot elegendőképpen meg-nem értették, ahoz kötelezni magokat. Ez a' *könyvecske* azért, az *elméknek* (kiváltképpen a' *szeleseknek*) fogságba vetésekre és a' főjeb tudományokra való el-készetésekre, jó segétfeggel lehet.

Abbul az harmadik haszont is fog-következni, hogy az ide édesgettetett és figyelmezés által erre vőtt gyermekek jádzadozva és tréfálodva meg-tanulják ez világon lévő leg-főjeb dolgokat. Egy szóval mondván: a' *nyelveknek tornáztatának és ajtajának gyönyörűsegeit* tanítására fog ez a' könyv használni, a' mi végre leg-inkább is rendeltetett.

Hogyha pedig valakinek kedve volna aztot a' maga nyelvén ki-szerzenni, azon fellyül három-féle hasznot ígér.

I. *Okos mesteriséget fog mutatni, hogy könnyebben meg-tanulhassák az olvasást, hogy nem mint eddig: kiváltképpen mivel egy képek által jelentő Abécé*

vagyont

vagyon az elein hozzá foglalva, tudni illi minden bötüknek jedzéfi, annak az állatnak a' mellynek szózatyát az a' betű követi, mel-
leje iratott képével együtt. Mert meg-tekint-
ven az Abécés gyermek az állatnak képét,
könnyen észébe fog néki jutni, miként kel-
lessék mindenik bötüt ki-mondani, míg az
elmékedéshez való szokás mindent készen
észébe jutasson néki. Mikor ezután valami
bötűszedő táblát vagy könyvecske (a' minéműt
ezen könyv mellé foglalni nem láttuk szükse-
gesnek lenni) jól fogja forgatni, és szemlélni,
akkor osztán előb mehet a' képeknek és fellyül
való írásoknak szemlélésekre. Az hol ismét az leirt
dolognak meg-tekintése, annak az ő nevét
észébe jutatni, és inteni fogja miként kellesek
annak a' képeknek fellyül való írását olvasni.
Mikor azért illy formán az egész, könyven
átalment, az olvasást igen-is meg-tanulhat-
tya: és ugyan, a' mellyet jól meg kell tartani,
amaz elméket csigázo, közönséges, sokáig tartó és
unalmas bötű szedgetés, avagy sillabikálás nélkül,
mellyet illyetén formán éppenféggel el-kerül-
hetni. Mert ezen könyvecske nek gyakorta
való által olvasása, a' dolgoknak elegendő és

a' képek

a' képek alá-téetett meg-iratási és meg-ma-
gyarázási által, fő olvasóvá teheti az embert.

II. Használni-is fog ezen könyvecske *ha*
az Magyaroskolában Magyarul élnek véle, hogy, az
egész nyelvet fundamentombul meg-tanulhassák:
mivel az meg-mondot meg-iratások által az
egész nyelvnek szavait, és a' szollásnak min-
dennémű modjait, az ő tulajdon helyeken
rendessen fel-találhatni. Az-is meg-lehetne,
hogy a' végén egy *Magyar Grammaticát*, avagy
az igazán szollásról és írásról való tanuságot tenné-
nek hozzá, a' melly a' meg-értett beszédet az ő
részeire fel osztanná, minden egyes szóknak
változásokat meg-mutatná, az őzfvefzörköz-
tetteket pedig bizonyos regulákra vinné.

III. Innénd más haszon-is származik, *hogy*
ugyan azon Magyar nyelvre való fordítás, szolgál-
lyon a' Deák nyelvnek hamaréb és gyönyörűségeseb
meg-tanulására: A' mint ebben a' ki szerzött
könyvecskeben meg-láthatni, mivel az egész
könyvecske ugy vagy on fordétva, hogy csak
nem mindenütt, egy szó a' másikra, egy rend
a' másikra, ellenben szolgál; és még-is ugyan
csak azon egy könyvecske, de három nyel-
ven, valamint egy ember a' kin háromféle ru-
házat vagy on. Hozzá-is tehetnének a' végén,
a' nyelvnek tulajdonsága felől való neminémű
intéle-

intéseket, de csak annyiban, a' mennyiben a' Deák nyelvnek folyása el-távozik és különböz a' Magyar nyelvnek folyásátul. Mert az hol nem különböz, ott nem szükség semmit inteni.

Továbbá, mivel annak a' mit leg először a' *tanulóknak hagynak meg-zanulni, kevésnek és egyfelől nek kell lenni:* annakokáért ezen könyvecskét, a' melly az aprodot a' képeknek meg-szemlélésével tanéttya, csupa kezdetekkel raktuk meg, tudni illik a' leg derekább dolgokkal, és leg derekább szókkal, mint egy fundamentomokkal, mellyeken az egész világ, az nyelv, és dolgokrul való tudományunk fundáltatott. Hogyha valaki a' dolgoknak tellyesebb meg-irattatásokat és a' nyelvnek büvebb meg-ismérését, és az elmének fényesebb világját ohajtana és keresné (a' mint hogy kell-is keresni) másut meg-találhatni azokat, az hová ezen, a' tudományokat rendesen és látható képpen öfve foglaló könyvecske könnyen eligazithat.

Ezen könyvecskének gyönyörű hasznárol azt-is kell bé-hoznom.

I. Adják azt a' gyermekek kezébe, hogy, valamint a' gyönyörködtesek magokat a' képeknek

peknek meg-szemlélésével, és azokkal való meg-ésmérkedéssel, még othon-is, minek-előtte iskolába küldtetnek.

II. Azután meg-kérdezhetni tőlök, kíváltképpen, mikor immár iskolába járnak, mi legyen ez s' amaz, s' minek mondják: hogy semmit ne lássanak, a' mit meg nem tudnának nevezni, és semmit ne nevezzenek, a' mit meg nem tudnának mutatni.

III. Azon meg-nevezet dolgokat pedig, nem csak a' képekben, hanem magokban-is meg kell nekik mutatni; ugymint a' testnek tagjait, a' ruházatot, könyveket, a' házat és a' házi eszközöket, e' eff.

IV. Engedgyék meg nekik azt-is, hogy a' magok kezével utánna le-irhassák a' képeket, ha vagyon arra való kedvek; fött ha nem volna-is, szerezni kell nekik: először, hogy a' dolgokra reáfigyelmezni és azokrul elmélkedni szokjanak; azután hogy ezekben vegyék a' résznek egymás között való egyenlőségeket és illendőségeket; végtére azért-is, hogy a' kezek gyakorlott és gyors legyen, az melly dolog sokat használ.

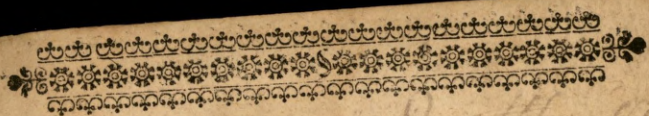
V. Hogyha némely dolgokat, mellyek felől itten emlekezet vagyon, szemek láttára meg nem mutathatni, felettéb hasznos volna, hogy

hogy azokat magokban eleikbe adnák: tudni-illik a' festékeket, azizeket e' eff. melyeket itten téntával le nem irhattanak. Azért méltán kívánhatnánk azt, hogy minden fő-hires iskolában a' ritka és a' háznál nem kő-zónsleges dolgokat készen tartanák, hogy valamennyiszer a' tanuló gyermeknek a' felől valami mondanak, egyfizer s' mint meg-is mutathatnák neki.

Akkor lenné osztán ez illyen iskola a' lát-ható világnak avagy érzékenségünkkel meg-fogható dolgoknak tekintő eele, és az ollyazén fő iskolákba való készület, az hol csupán elménkel meg-fogható dolg o-kas tanétnak. De elég ez erről: kezdjünk immár magához a' dolog-hoz.

O qui

O Qui Castaleo nitidum de fonte propinas
 Flumen, & instillas tenerum virtutis amorem
 Mentibus ingenuis, & quò, dum spiritus artus
 Incolet incolumes, mihi praeceptore placebo,
 Ergò non uni tantùm jam confulis ævo,
 Unì non urbi, majorq; laboribus alti
 Pulveris, immensum dum puris sensibus offers
 Orbis opus, quem condiderat Comenius orbem,
 Linguà conversum patrià, lætum edis in orbem.
 Nempe bonum commune bonus vir ut audiat, audet
 Herculeos animò magnò perferre labores.
 Sic commune Tibi quod fecit Patria nomen
 Cum multis, proprium communes didis in usus,
 Et proprium tamen & manet, atq; manebit in ævum,
 Atq; omni grates à posteritate mereris
 Ungarus, Ungariæ regio quem nulla silebit.

*Hac itineris sollicitudinibus gravis
 in inclusâ Altdorffinâ depro-
 perabat,*

Johan-Andreas Dobner. I.U.S.

Hogy

Sirách. 25. 3.
Hogy ha nem gyújtesz ifjúkorodban:
mit fogsz találni vénségedben?

Sirach
25. Hogy ha
em gyújtesz
ifjúkorodban

ostendam tibi
omnia:
nominabo tibi
omnia.
P. En! adsum!
duc me,

in nomine DEL.
M. Ante omnia,

debes discere
simplices sonos,

ex quibus,
conitat,
sermo humanus:
quos,
animalia
sciunt formare,

& tua lingua,
scit imitari,
& tua manus
potest pingere.

Postea
Abimus

in mundum,
& spectabimus
omnia.

Hic habes
vivum & vocale

alphabetum.

ich will dir zeigen
alles:
ich wil die benennen
alles:
G. Siehe! hier bin ich!
führe mich!

in dem Namen Gottes.
L. Vor allen Dingen/

mußt du lernen
die schlechten Stimmen/

in welchen
besteht
die menschliche Rede:
welcher/
die Thiere
wissen abzubilden/

und deine Zunge
weiss nachzumachen/
und deine Hand
kann mahlen.

Darnach
wollen wir gehen

in die Welt/
und wollen beschauen
alle Dinge.

Hier hast du
ein lebendiges und stimm:
Alphabet.

meg-mutatok néked
mindeneket:
meg-nevezek tenéket
mindeneket.
G. Inné! jelen vagyok!
vezessén kegyelmed en-
[gemet,

Ittenek nevében.
M. Mindeneknek e-
[lőtte,

meg kell tanulnod
az közönséges (edgyes)
[szózatokat,

mellyekből
áll
az emberi beszéd:
mellyeket
az állatok
tudnak formálni,

és a' te nyelvvel
utánna mondhat,
és a' te kezed
leírhat.

Azután
el-fogunk menni

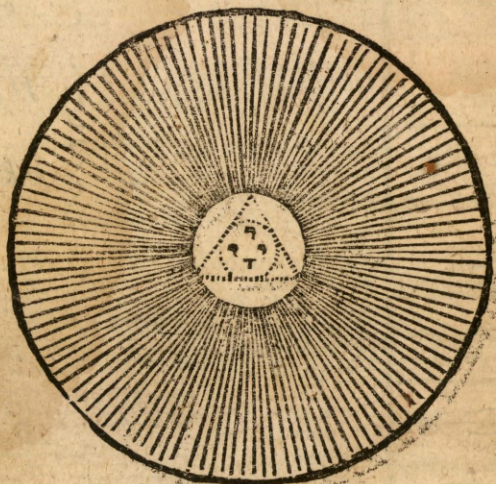
a' világba,
és meg-fizetlünk
mindeneket.

Itten vagyok
egy eleven és szózatot
[báres
A' bécéd, (alf. betűmód)

	<i>Cornix</i> f. 3. cornicatur, Die Krähe krechtet/ A' varju kákog,	á á	Aa
	<i>Ovis</i> f. 2. balat, Das Schaaf blöcket/ A' bárány béget,	bé éé	Bb
	<i>Cicada</i> f. 1. stridet, der Heuschreck zischert/ A' pírútsók tsóróg,	ci ci	Cc
	<i>Upupa</i> f. 1. dicit, der Widhopf rufft/ A' babak dudul,	du du	Dd
	<i>Infans</i> c. 3. éjulat, das Kind wimmert/ (koákol) A' tsótsémő gyermek siránkozik	ei ei	Ee
	<i>Ventus</i> m. 2. flat, der Wind wehet/ A' ízel füy,	fi fi	Ff
	<i>Anser</i> m. 3. gingrit, die Gans gackert/ A' lud gágog,	ga ga	Gg
	<i>Os</i> n. 3. halat, der Mund hauchet/ A' száy lehel,	háb háb	Hh
	<i>Mus</i> m. 3. mintrit, die Maus pffipfert/ Az egér cziczeg,	i i i	Ii
	<i>Anas</i> f. 3. tetrinnit, die Ente schnackert/ A' rétze retzeg, (a' kátsa katsog)	kba kba	Kk
	<i>Lupus</i> m. 2. ululat, der Wolff heulet/ A' farkas ordét,	lu ulu	Ll
	<i>Ursus</i> m. 2. mürmurat, der Beer brummet/ A' medve dörömböl,	ma m	Mm

	<i>Felis</i> f. 3. clamat, die Katz mauhet/ A' matska miog,	nan nan	Nn
	<i>Awriga</i> m. 1. clamat, der Fuhrman rufft/ A' szekeres kiált,	ó ó ó	Oo
	<i>Porcus</i> m. 2. pipit, das Fuchlein pipet/ A' pife pñeger,	pi pi	Pp
	<i>Cuculus</i> m. 2. cuculat, der Kuckuck fackert/ A' kackuk kackukol,	kuk ku	Qq
	<i>Canis</i> c. 3. ringitur, der Hund marret/ Az Eb erreget,	err err	Rr
	<i>Serpens</i> , c. 3. sibilat, die Schlange zischet/ A' kigyo súvöl,	si	Ss
	<i>Craculus</i> m. 2. clamat, der Heher schreget/ A' szaykó kiált,	tae tae	Tt
	<i>Bubo</i> m. 3. ululat, die Eule uhuet/ Az ejeli bagoly huhol,	ú ú	Uu
	<i>Lepus</i> m. 3. vagit, der Hase quackert/ Anyul cákog, (nyí,)	vá	Vv
	<i>Rana</i> f. 1. coaxat, der Frosch quackert/ A' béka rekeg,	coax	Xx
	<i>Asinus</i> m. 2. rudit, der Esel ygaet/ A' szamar ordét,	y y y	Yy
	<i>Tabanus</i> m. 2. dicit, die Breeme summet/ A' bögbly szeszeget,	ds ds	Zz

I.
DEUS. GOTT.
AZ ISTEN.

DEUS est m. 2.
ex se ipso,
ab æterno,
in æternum.
Perfectissimum
& beatissimum
esse (Ent.)
Essen ist,
Spiritualis
& Unus.
Hypostasi,
Trinus.
Voluntate,
Sanctus,
Iustus,
Clemens,
et c.

GOTT ist
aus sich selber/
von Ewigkeit/
in Ewigkeit.
Das allervollkommenste
und allerseeligste
seyn (Ding.)
Im Wesen/
Geistlich
und Einig.
In der Persönlichkeit/
Dreieinig.
Im Willen/
Heilig/
Berecht/
Büdig/
Barbarissig.

Az ISTEN vagyon
magától
örökkül fogva
örökkén.
A' leg tökéletesebb
eg boldogjab
valóság, (vagyonság)
Allatgyárat
lelki
es egy.
Személyében
három.
Akaratgyában
szent,
igaz,
kegyelmes,
ig az mondo.

Calum: 1. n. II.
habet
ignem, stellas.

Nubes 2.
pendent
in aëre.
Aves 3.
volant
sub nubibus.

Piscar, 4.
natant
in aqua.

Terra f. I.
habet
montes, f.
sylvas, 6.
campos, 7.
animalia, 8.
homines, 9.

Ita
sunt plena
habitationibus suis,
quatuor Elementa,
quæ sunt
mundi
maxima corpora.

Der Himmel r
hat
das Feuer/ die Sternen.

Die Wolken 2
hangen
in der Luft.

Die Vögel 3
fliegen
unter den Wolken.

Die Fische 4.
schwimmen
im Wasser.

Die Erde
hat

Berge/ 5.
Wälder/ 6.

Felder/ 7
Thiere/ 8

Menschen. 9.

Also
sind voll
ihrer Einwohnere/
die vier Elemente/
welche sind
der Welt
größte Körper.

Az Eg 1
magában foglallya
a' tüzet, a' csillagokat

A' felhők (fölkék) 2
függnek
a' levegőben.

A' madarak 3
repdesnek
a' felhők alatt.

A' halak 4
úszkálnak
a' vízben.

A' földnek
vannak

hegyei, 5
erdői, 6

mezői, 7
állati, 8

emberei, 9

Ekképpen
akvavannak
lakosokat
a' négy éltető állatok,
mellyek
a' világnak
leg nagyobb testei.

III.

Cælum. Der Himmel.

Az Eg.

Cælum 1. n. II.
rotatur,
& ambit
servam, 2
in medio stantem.

Sol, 3 m. III.
ubi ubi est,
fulget perpetuo,
utur
nubila, 4
eum nobis eripiant;
facit;
suis radiis, 5
lucem;
lux f. III. diem.

Ex opposito
sunt tenebræ. 6 f. I. pl.
inde nox f. III.

Nocte,
splendet luna, 7 f. I.
& stelle, 8
micant, scintillant.

Vesper, 9
est crepusculum n. II.

Mane,
aurora, 10. f. I.
& diluculum, 11 n. II.

Der Himmel 1
drehet sich/
und umgehet
die Erde/ 2.
die in der Mitten steht.

Die Sonne/ 3
sie sey/ wo sie sey/
scheinet immer:
schon
das Gewölke 4
sie uns raubet;
und macht
mit ihren Strahlen 5
das Licht;
das Licht/ den Tag.

Gegen über
ist die Finsterniß/ 6
daher die Nacht.
Der Nacht/
scheinet der Mond/ 7
und die Sternen 8
schimmern/ blinken.

Des Abends/ 9
ist die Dämmerung:

Des Morgens/
die Morgenröte/ 10
und das Tages/ oder der
andere Tag.

Az Eg, 1.
környül kereng, (forog,)
és környül veszi
a' földet, 2
a' melly középpen áll.

A' Nap, 3
akár-hol légyen,
szüntelenül fénylik:
noha
a' folyók, 4
hét el-veszik elbűnk;
és szerez
szűrtíval (szívvel) 5
világosságot;
a' világosság napot.

Ellenében
vagyon a' sötétség 6
onnend az Éj, (éjszaka)

Ejél (éjszaka)
fénylik az Hód, 7
és a' Trillagok 8
tsillámlanak, ragyagnak.

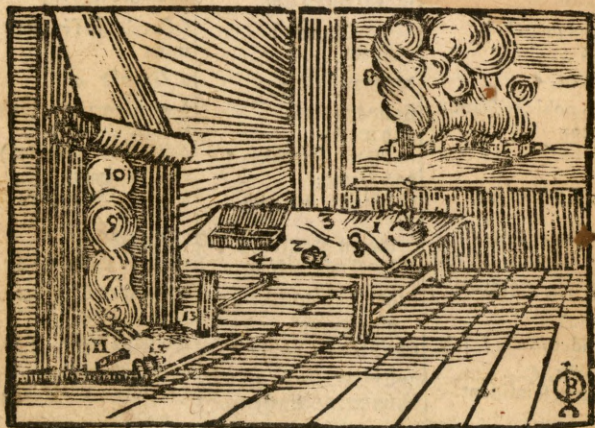
Eltve vagyon 9
az est-baynal: (este-
ti homályos világosság)

Reggel
az baynal. 10
és virrta,

Ignis.

IV.

Ignis. Das Feuer.
A' Tüz.

Ignis m. III.
ardet (u it) & cremat
Ejus scintilla, f. I.
ope chál ybis, 1
é filice, (pyrus) 2
elisa,
& i suffocábulo 3
áformie excepta,
sulphurárum: 4
& inde
le.
Per

Das Feuer
brennet und verbrennet.
Dessen Funke/
mit Hülf des Stahls 1
aus dem Feuerstein 2
geschlagen/
und im Feuerrieg 3
vom Sunder auffach-
[gen/
den Schwefelstein 4
und dann

A' Tüz
ég, és éget.
Annak szikrája,
az atzély seget ségével, 1
a' tűz-kőből 2
ki veretettvén,
és a' tűz-beszéd szer-
[számban 3
a' talpól ut hozza fogat-
[tatván, (fel-ragattat-
[ván)
a' kénköves fonalar 4
és az által

candé-

candilam 5
vel lignum 6
accendit,
& flammam 7
excitat,
vel incendium, 8,
quod
adificia corripit.
Fumus 9 m. II.
ascendit inde,
qui,
adherens
camino, 10.
abitin fuliginem.
Ex torre,
(ligno ardente)
fit cinis 11 m. III.
(lignum extinctum)
Ex pruna,
(candente
particulâ torris)
fit carbo, 12 m. III.

Tandem,
quod remanet,
est cinis, 13 m. III.
& favilla.
(ardens cinis.)

die Lichtkerze/ 5
oder das Holz 6
anzündet/
und eine Flamme 7
erregt/
oder eine Feuersbrunst/ 8
welche
die Häuser ergreift.
Der Rauch 9
steigt davon auf/
welcher
hängend
am Kamin/ (Schorstein
[10]
wird in Ruß.
Aus dem Brand/
(brennenden Holz)
wird ein Lösch-Brand 11
(ein aufgelöschten Holz)
Aus der Glut- Kohle/
(dem glühenden
stück Brands/)
wird eine verloschene
[Kohle. 12

Endlich/
was überbleibt/
ist Asche 13
und Loth-Asche.
(glühende Asche.)

a' gyertyát 5
avagy fát 6
meg-gyújtja,
és lángot 7
szerez,
vagy gyuladást, 8
a' mally
az ép házat meg-tűzöl.
A' füst 9
fel-megyen onnét,
a' ki
ragadván
a' kéménhez, 10
koromná változik.
Az égő fáshiból
(égő fa) ból
létezik füstölő füst, 11
(meg-oltott fa)
Az eleven szénből
(az égő üdögnek
tűzes darabjából)
létezik holtfa 12
Végére,
az mi meg-marad,
bűz 13
és pórnye (paris)
(tűzes hamu)

Aër

V.

Aër. Die Luft.

A' Levegõ Eg.

Aura i f. I.
spirat leniter.

Ventus 2 m. II.
flat validè.

Procella 3 f. I.
sternit arbores.

Turbo 4 m. III.
se agit in gyrum.

Ventus m. II.
subterraneus 5
excitat
væ-motum;
-motus, m. IV.
(ruinas.) 6

Die Luft i
wehet sanfft.

Der Wind 2
bläset ſtärck.

Der Sturmwind 3
reisset die Bäume nieder

Der Wirbelwind 4
drehet sich im Kreis.

Der Wind
unter der Erden 5
erregt
ein Erdbeben;
das Erdbeben
macht
Erd. Fälle. 6

A' szellő r
gyengén fúj, (leengedez)

A' szél, 2
erősten fúj.

A' szélvész 3
le-dönti a' fákat.

A' forgó-szél 4
kereng (kerengőben fo-
[rog])

A' föld
 alatt levő s
 szél,
 indét
 földi indulást;
 a' földi indulás
 tsínál
 omiasokat. 6

Aqua.

VI.

Aqua. Das Wasser.

A' Viz.

Aqua f. I.
scatet
à fonte; 1
defluit
in torrente; 2
manat
in rivo; 3
stat
in stagno; 4
fluit
in flumine; 5
gyrat
in vortex; 6
facit

paludes 7

Flumen n. III.
habet
ripas 8
Mare n. III.
facit
littora, 9

frons, 10
promontoria, 11

insulas, 12
peninsulas, 13
isthmus, 14

foza, 15

& habet
scopulos, 16

Das Wasser
entspringt

aus der Bruniquell; 1
schießt herab
im Siegbach; 2
rinnet
im Bach; 3
stehet
im See (oder Weper; 4
fließet
im Strom; 5
drehet sich
im Wirbel; 6
machet

Sümpfe (Morast) 7

Der Fluß

hat
Ufer/ 8
Das Meer
machet
Gestade/ 9
Meer-Basen/ 10

Vorgebirge/ 11

Inseln (Eylände) 12
Halb-Inseln/ 13
Erd-ängen/ 14

Meer-ängen (Sund) 15

und hat
Steinflippen. 16

A' Viz
buzog

a' kút-főfel; 1
sebesen alá foly
a' tiszog-parakban; 2
fo dogal
a' folyásban; 3
áll
a' tóban; 4
foly
a' derék folyó vizben; 5
tekereg (kereng)
a' tekervénybő, (brvény-
[ben]) 6

tsinál
poszint, (iszapot) 7

A' derék folyó-viznek
vannak

repartii. 8

A' tenger

tsinál
partokat, 9
hajlások, (szakadé-
[kat]) 10
tengerre által magas he-
[gyeket, 11

szigeteket, 12
fél-szigeteket, 13
két tenger közötti bé-nyul
[föld-szorulások, 14
zugó tengeri szoroság-
[kat, 15

és vadnak
közélat, 16

B

Nubes.

VIII.

Terra. Die Erde.

A' Föld.

Super

Super terra.

sunt

alti montes, 1

profundæ valles, 2

elevati colles, 3

cavæ speluncæ, 4

plani campi, 5

opacæ sylvæ, 6

Auf der Erden

sind

hohe Berge/ 1

tieffe Thäler/ 2

erhabene Hügel/ 3

hole Klüffte/ (Hölen) 4

ebne Felder/ 5

schattichte Wälder. 6

A' Föld fölött

vadnak

magas hegyek, 1

mély völgyek, 2

fel-emelkedet hegyek 3

üres (hézág) barlangok,

(üreges) 4

egyenes (lapály) me-

zők, 5

lőréses (árnyékos) er-

dők. 6

B3

Ter.

IX.

Terræ-Fœtus. Erdgewächse.

A' Föld-fajzati.

Præterea

Præterea 1 n. II.

fert
gramina.
cum floribus
& herbis:
quæ
defecta,

fœtus n. II. fœtus. 2

Arvum 3 n. II.

fert

fruges & blera. 4

In sylvis

proveniunt

fungi, 5

fraga, 6 n. II. pl.

myrtili, &c.

Sub terrâ

nascentur

metalla,

lapides,

mineralia.

Die Diefse 1

trägt
Gras/
mit Blumen
und Kräutern:
welche
abgehauen/
Heu werden. 2

Das geflügte Feld 3

bringt

Getraid und Gemächse. 4

In den Wäldern

kommen hervor

die Erdschwämme/ 5

die Erdbere/ 6

die Heydelbeere/ u. dg.

Unter der Erden

wachen

die Metalle/ (Erze)

die Steine/

die Mineralien (Erdfäße)

A' Rê 1

hoz (terem)

pátiot,

virágokkal,

és fűekkel:

a' mellyek

le-vágattatván, (kaszál-

[atván]

szénává lesznek. 2

A' szántó meze 3

hoz (terem)

gabonát és paréjokat 4

Az erdőkben

jönnek elő (teremnek)

a' gomabák, 5

eperjék, 6

varjú-magjék (szőlők)

[e' eff.]

A' föld alatt

teremnek

a' bányászának, (érezek)

a' kővek,

a' bányász nedvesjék

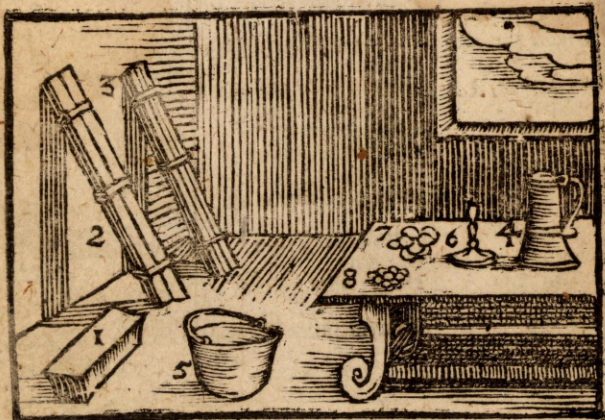
(földi levek)

B 4

Metal-

X.

Matalla. Die Metalle.

A' Bányászna.

Plumo

Plumbum 1 n. II.
est molle & grave.

Ferrum 2 n. II.
est durum;
& durior
chalcybr. 3 m. III.

Faciant
ex stanno
ex cupro,
ex aenea, 5
ex ovichaleo,
candelabra, 6

Ex argento,
ex auro, 7.
Philippus.

& aureos imperiales
ex auro,
semitas, (ducates)
& solidos aureos. 8

Argentum vivum,
[n. II.]
liquet semper,

& corrumpit metalla,

Das Blei 1
ist weich und schwer.

Das Eisen 2
ist hart;
und noch härter
der Stahl. 3

Sie machen
aus Zinn/
die Kannen/ 4
aus Kupfer/
die Kessel/ 5
aus Messing/
die Leichter; 6

Aus Silber/
die Thaler/ 7
Philippus Thaler/

und Gilden Thaler;
Aus Gold/
die Ducaten/
und Goldgulden. 8

Das Quecksilber/
fließ immer zu/
und durchsticht die Me-
[talle.]

Az óz 1
lágý és nehéz.

A' vas 2
kemény;
és még keményeb
az aczely. 3

Tsinálnak
bábul,
kannákát, 4
a' rész bűl
fűlöket (vas fűzökak) 5
a' sárga (volenczei)
[rész bűl]
gyerrya tavítkát, 6

Az ezűstbűl
Tallérokát, 7
Korónás (Olaf-Pbűl)
[tallérokát,
és arany tallérokát.

Az aranybűl
aranyokat,
és arany forintokat. 8

Az elevenkénés
mindenkor olvad, (fo-
[lyo])
és által ragja a' bányász-
[nákat] (érczeket)

B 5

Lapi-

XI.

Lapides. Die Steine. A' kövek.

Arena 1 f. I.
& sabulum 2 n. II.
& comminutus lapis.

Saxum 3 n. II.
est pars f. III.
petra (causis.) 4

Cos, 5 f. III.
fil. v, 6 n. III.
marmer, 7 & c. n. III.

sunt obscuri lapides.

Der Sand 1
und Kies 2
ist ein zerriebener Stein.

Der Stein 3
ist ein Stück
eines Felsen. 4

Der Messstein/ 5
der Kieselstein/ 6
der Karmelstein/ 7
[u. dg.]

sind dunckele Steine.

A' fővény 1
és homok 2
el-törött kö,

A' kődarab 3
egy része
a' kősziklának. 4

A' kőszakó, 5
a' kőva, 6.
a' márvány, 7 e' eff.
[u. dg.]
sötétes kövek.

Magnes,

Magnes 8 m. III.
attrahit ferrum.

Gemma 9
sunt pellucidi lapilli,
ut
candidi Adamas, m. 3
rubeus Rubinus, m. 2.
caerulea Sapphirus,
[f. 2.
viridis Smaragdus,
[m. 2.
Intea Hyacinthus,
[f. 1. & c.
& micant,
angulati sunt.

Margarina,
& Unio qer, 10
crescunt
in conchis.

Corallia, 11
in marinis arboresculis.

Succinum, 12 n. 2.
colligitur
ad mare,
praecipue
in Borussia. f. I.

Vitrum 13 n. 2.
est simile
crystallo.

Der Magnet 8
ziehet an sich das Eisen.

Die Edelgesteine/ 9
sind liechte Steine/
als:
der weisse Diamant/
der rothe Rubin/
der blaue Saffir.

der grüne Smaragd.
der gelbe Hyacinth/
[u. dg.
und glänzen/ (spielen)
wann sie eckicht sind.

Die kleinen Perlen/
und die grossen Perlen/
[10
wachsen
in Muscheln:

Die Corallen/ 11
auf Meerbäumlein.

Der Harzstein/ 12
wird gesammelt
an dem Meer/
sonderlich
in Preussen.

Das Glas 13
ist gleich
dem Crystall.

A' Magnet-kő 8
a' vasat magához von-
[nya.

A' drága kövek 9
által világzó köveknek,
ngymint:
a' fehér Gyémánt,
a' veres Rubint,
a' kék Saphir,

a' zöld Smaragd,
a' sárga Hyacinth, e' eff.
fénlenek-is,
ha szegletesek.

A' gyöngyök,
és öreg gyöngy-szemek,
[10
teremnek
a' csiga békákban:

A' kalárisok, 11
tengeri tsemetéken.

Az Hiuszgyánta 12
szedetik
a' tenger mellett,
kiválteppen
Prusz-orizágban.

Az üveg 13
hasomlo
a' Krystalhoz.

Arbor.

XII.

Arbor. Der Baum. Az élőfa.

E semine
procrecit
planta. 1 f. I.

Planta
abit
in fruticem; 2

Frutex, m. III.
abit
in arborem. 3

Arbor, f. III.
sustentatur
a radice, 4

Aus dem Saamen
wächst hervor
die Pflanze. 1

Die Pflanze
wird
zu einem Strauch/ 2

der Strauch
wird
zu einem Baum. 3

Der Baum
wird erhalten
von der Wurzel. 4

A magbul
ki-nevelkedik
a palánta. (jóvés) 1

A palánta
lézzen
csemetévé. 2

A tsemete
lézzen
elő-fává. 3

Az élő-fa.
tartatik (táplálattal)
a gyökértől. 4

E radice

E radice
surgit
stirps c. III. (stemma
n. III.) 5

Stirps
dividit se
in ramos, 6
& frondes, 7

quæ fiunt
ex foliis. 8

Cacumen 9 n. III.
est in summo.
Truncus 10 m. II.
adhæret radicibus.

Caudex 11 m. III.
est delectus
stipes m. III.
sine ramis:
& habet
corticem
& liberum, 12
pulpam
& medullam. 13

Viscum n. II. (viscus
[m. 2]) 14
adnascitur ramis:
qui etiam
gummi, n. indecl.
resinam,
dicunt, &c.
exsulant.

Aus der Wurzel
steigt über sich

der Stamm. 5
Der Stamm
theilet sich
in die Aeste 6
und grüne Zweige/ 7

welche werden
aus den Blättern/ (aus
dem Laub. 8

Der Gipfel 9
ist in oberst.
Der Stöck 10
hängt an den Wurzeln.

Der Stöck 11
ist ein abgehaener
Stamm/
ohne Aeste:
und hat
eine Rinde
und Bast/ 12
Das Holz
und den Kern. 13

Der Mistel/ (Wogel-
leim) 14
wächst an den Aesten:
welche auch
das Gummi/
Harz/
Pech/ u. dg.
ausschwigen.

A gyökértől
fel-ereszkedik, (fel-hu-
zalkodik)

a szála (a törőke.) 5
A fázla
el osztja magát
ágokra 6
és agbogakra, (zöld á-
gakra) 7

a melyek lesznek
a fa-levelekből. 8

A teteje 9
leg föllyül vagon.
A török 10
a gyökerekhez vagon
(ragasztva.)

A czölönke (törőke)
le vágatot
11
ágak nélkül való:
és vagon
héja
és hárttyája (belső héja) 12
fája,
és béli. 13

Az enyves lép 14
az ágakon terem:
a melyek
matska mézet
jártat;
szurkot-is, e' eff.
veretékzenek ki.

Fructus,

XIII.

Fructus Arborum. Baum-Früchte.
A' Fának gyümöltsi.

Poma
accerpuntur
a fructiferis
arboribus.

Malum 1 n. II.
est rotundum.

Pyrum 2 n. II.
& *ficus* 3 f. II. & IV.
sunt oblonga.

Cerasium 4 n. II.
pendet
longo petiolo (pedicu-
lo);

Prunum 5 n. II.
& *persicum*, 6 n. II.

Das Obst
wird gebrochen
von den fruchtbaren
Bäumen

Der Apfel 1
ist rund.

Die Birn 2
und die Feige 3
sind länglicht.

Die Kirsche 4
hängt
an einem langen Stiel;

Die Pflaume 5
und die Pfirsche/ 6

A' gyümöltsi
le szedetik
a termő-
fakról.

Az alma 1
gömbelyeg.

A' körte 2
é a feje 3
hozizatskák.

A' cseresznye 4
függ
hozzá a törökán (ábrát
kán)

A' szilva 5
és Borzák 6

breviori

breviori;

Monum, 7 n. II.
brevissimo.

Nux-juglans, 8 f. III.
Avellana, 9 f. I.
& *Castanea*, 10 f. I.
sunt involuta
corticis
& *peramini*.

Steriles arbores
sunt: 11

abies, f. III.
almus, f. II.
betula, f. I.
Cypressus, f. II.
Fagus, f. II.
Fraxinus, f. II.
Salix, f. III.
Tilia, &c. f. I.

Sed plerique
sunt umbriferæ.

Ar-juniperus 12 f. II.

& *laurus*, 13 f. II. &
ferunt
baccas;

Pinus 14 f. II. & IV
Arbilar;

Quercus 15 f. II. &
IV.

glauca,
& gallica.

an einem kürzern;

Die Maulbeer/ 7
am kürzesten.

Die Belsche Nuss/ 8
die Haselnuss/ 9
und die Castanie/ 10
sind eingewickelt
in eine Rinde
und Schale.

Unfruchtbare Bäume
sind: 11

die Tanne/
die Erle/
die Birke/
die Cypresse/
die Buche/
die Esche/
die Weide/
die Linde/ u. dg.

Doch meistens
sind sie schatticht.

Aber der Wacholder:
[baum 12

und der Lorbeerbaum 13
tragen
Beere;

Die Fichte/ 14
Tannäpfeln;

Die Esche/ 15

Eicheln/
und Galläpfel.

rövidjebben;

A' fa-federy 7
leg rövidjebben.

Az ő egdő, 8
Mogyoró, 9
és gesztenye, 10
bő-vannak burétva
héjal.
és kopátsolékak.

Gyümölcsstelen
fák: 11

a' jegenyefa,
az ergerfa,
a' nyírfa,
a' ciprusfa,
a' bikfa,
a' kőrisfa,
a' fűzfafa,
az árfa. e' eff.

De jobbára mind
arnyek tartók.

De a' gyalog fenyő 12

és borostyánfa, 13
hoznak
apró kemény gyümölcs-
töket; (babérokai)
A' fenyőfa, 14
borszerű fenyő-bugár;
(diór)

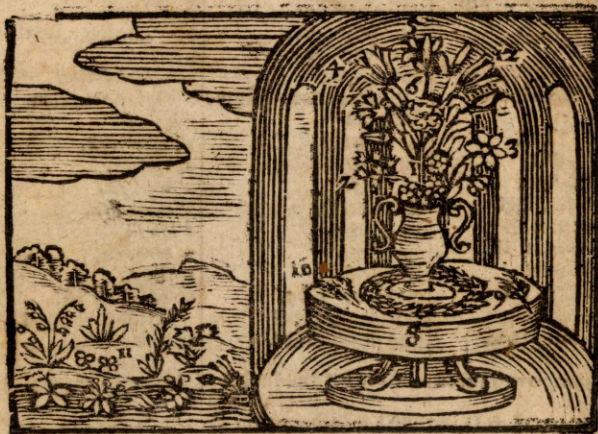
A' cserifa 15

makkokat,
és gallyakat.

Flores.

XIV.

Flores. Die Blumen. A' virágok.

Inter flores,
sunt notissimi:

Primo vero,

viola, 1 f. I.
hyacinthus, 2 m. II.
narcissus 3 m. II.

Tum lilia,
alba achinea, 4
& caerulea. 5

Tandem
rosa, 6 f. I.

caryophyllus. 7 n. 2.
[&c.]

Unter den Blumen/
sind die bekandtesten:

Im angehenden Früh-
ling,

das Weilchen/ 1
die Hyacinthe/ 2
die Narciß. 3

Gerner die Lilien/
die weisse und gelbe/ 4
und die blauen.

Endlich
die Rose/ 6
das Nelcklein/ (Nagelein) 7
[&c.]

A' Virágok között
leg ismért: elsőbbek:
(közönsegesebbek)

Kikeletnek elein

a' Viola, (iszolya) 1
az hyacinth 2
a' narcizos lilium, 3

Ismét a' lilium,
a' fehér s' a' sárga, 4
és a' kék. 5

Végére
a' rosa, 6
és székfű. 7

Ex his

Ex his
vientur
serta 3
& servia: 9

Etiā adduntur

herba odorata, 10
ut Amaraeus, m. II.
Amaranthus, m. II.
Ruta, f. I.
Lavendula, f. I.
Rosmarinus, m. II.
(libanotis) f. III.
Hyssopus, f. II.
Nardus, f. II.
Ocimum, n. II.
Salvia, f. I.
Menta, f. I. &c.

Inter campestris
(flores, 11
notissimi sunt:
Lilia convallium,

Chamedrys, f. III.
Cyanus, m. II.
Chamemelum, &c.
(n. II.

Inter herbas:
cyrbisus, f. II. (trifo-
lium) n. II.
absinthium, n. II.
acetosa, f. I.
urtica, &c. f. I.

Tulipa 12 f. I.
est decus, n. 3. florum.
sed absq; odore, (odó-
ris expers.)

Aus diesen
werden gebunden
die Kränze/ 8
und Sträußchen: 9

Es werden auch dazu
(genomimen

wohlriechende Kräuter 10
als: der Majoran/
die Tausendschön/
die Rauten/
der Lavendel/
der Rosmarin/
der Fench/
die Narde/ (der Spick)
die Basilie/
die Salbey/
die Münze/ n. a. m.

Unter den Feld-Blü-
(men 11
sind die bekandtesten:
die Mäyenblümlein/

das Bergis mein nicht/
die Kornblume/
die Chamille. u. a. m.

Unter den Feldkräutern
der Klee/
der Wermut/
der Saurampfer/
die Nessel. u. a. m.

Die Tulipan/ 12
ist ein Zier der Blüthen/
aber ohne Geruch.

Ezekből
kötöttek
koszorúk 8
és bokrok. 9

Vétetnek hozzá

illatozo füvek-ü, 10
ugymint: Majoránna,
bárszoryvirág,
ruta,
levendula,
rosmarin,
föf,
spikenárd,
basilicom,
sállya,
menta, e' eff,

A mezei virágok kö-
(zül 12
leg ismértesebbek
a Szent György virágok,
(gyöny virágok)

a' gámandorfü,
a' buza virág,
a' seckfű. e' eff.

A' füvek között
a' lóher, (háromlevelű-
fü,)

az üröm,
a' fűzke,
a' csollján. e' eff.

A' Tulipán 12
a' virágoknak ékesége,
de illat nélkül való.

C

Olera.

XV.

Olera. Garten=Früchte.

A' Paréjok.

In hortu

In hortu
na cantar
ólara,

ut: laticca, 1 f. I.
brassica, 2 f. I.

cepa, 3 f. I.
allium, 4 n. II.
cucurbita, 5 f. I.
fiser, n. 3. (sifarum) 6
[n. II.]

rava, 7 f. I.
ráphanus m. II. mi-
(nor, c. III. 8
ráphanus m. II. ma-
(jor, c. III. 9
petroselinum, 10 n. II.
cucurbitares, 11

pépones. 12

In Rohlgärten
wachsen
Barten=Früchte/

als: der Salat/ 1
der Rohl/ 2

die Zwiebel/ 3
der Knoblauch/ 4

der Kürbis/ 5
die Möhre/ (gelbe Ru-

be/ 6
die weiße Rübe/ 7

der Rettich/ 8

der Meerrettich (Krän) 9

die Petersilge/ 10
die Gurken (Cucumern) 11

die Melonen. 12

A' Kertekben
terem nek
paréjok;

ugy mint: 2' salyáta, 1
a' káposzta, 2

a' vese bagyma, 3
a' fig bagyma, 4

a' tök, 5
a' sárga répa (mórkony,

[moh répa] 6
a' fehér répa, 7

a' retek, 8
a' rozmá, 9

a' petroselyem, 10
az ugor kák, 11

a' dinnyék, 12

C2

Fruges

XVI.

Fruges. Getreid/oder Feldfruchte.

A' Veteményes magok,

Quoddam

Quoddam frumen-
erescit [cum n. II.
super culmum,
geniculis distinctum,

ut: Triticum, 1 n. II.
fligo, 2 f. III.
hordeum; 3 n. II.

In his
habet.

spica f. I.
aristas;

aut est mutila,
foveq; grana
in glumâ.

Quoddam,
pro spicâ,
habet paniculam:
grana continentem

fasciatim,

ut: Avena, 4 f. I.
milium, 5 n. II.
frumentum Saracê-
(necum n. II. 6

Legumina

habent siliquas,
quæ grana
valvulis includunt,

ut: pisum, 7 n. II.
faba, 8 f. I.
vicia, 9 f. I.
& his minora,

lentes & cicera.

Etliches Getreid
wächst
auf einem Halm/
in Ährenlein getheilt/

Als: der Weizen (Dün-
der Rosen/ 2 (fel/ 1
die Gerste; 3

In diesen
hat

die Mehre-
Episen;

oder ist hachstümpft/
und trägt die Ährenlein
im Hälglein.

Etliches/
an statt der Mehre/
hat ein Hälglein/
welches die Körner in
[sich hält

büschelweis/

Als: der Haber/ 4/
der Hirschen/ 5
das Heidforn/ (oder der
Heiden.) 6

Das Hülßen-Getreid

hat Schotten (Hülßen)
welche die Körner
in Fächlein schließen/

Als: die Erbsen/ 7
die Bohne/ 8
die Wicke/ 9
und/ welche kleiner/ als
(diese/

die Linsen und Aichern.

Nemely gabona
terem
szálon,
az mely izekre el vagyon
oiztva,

ugy mint: a' buza, 1
a' ros, 2
az arpa; 3

Ezeken
vadnak

a' gabona fejnek
szálkái; (kalászi)

avagy hogy tar,
és nevezi a' magos (sze-
a' tokban [mer)

Némelynek,
a' fej halat,
vagyon békéjek,
a' melly a' szemeket ma-
(gaben foglallya

kötésenként, (bokron-
[kint fürdökint)

ugy mint: a' Zab 4
a' kster, 5
a' bajdina, (tatárka) 6

Az bjas vetemények-
(nek

vagyon biveyek,
mellyek a' szemeket
a' nyiló tokots kákban
békéketzik,

ugy mint: a' borsó, 7
a' bab, 8
a' bakköny, (lednek) 9
és a' mellyek ezeknél ki-
(sebbek,

a' lentre és szager borsó.

XVII.

Frútices. Die Sträucher/
oder
Stauden.

A' Csemeték.

Planta,

Planta, f. I.
quæ major
& durior est,
quam herba, f. I.

dicatur frutex, m. III.
ut sunt:

In ripis
& stagnis,

junacus, 1-ra. II.
onodis scirpus m. II.
(canna, f. I.) 2
cyphas terrens.

& nodosa
intusq; cava
arundo; 3 f. III.
Alibi, 4
Rosa, f. I.
Ribes, c. III.

Sambucus, f. II.
Juniperus, f. II.

Item Viris, 5 f. III.

quæ emittit
palmitem, 6
& hi capreolos, 7

pampinor, 8
acraemor: 9

quorum scapo
zeve pendent,
continentes acinos.

Eine Pflanze/
so größer
und härter ist/
als ein Kraut/

wird genent ein Strauch
als da sind:

An den Ufern
und in stehenden Was:
(fern/

die Jinsen/ 1
die Semden ohne Knot:
ten/ 2
so Narren-Holzen tra:
gen/

und das Knottichte
auch inwendig hohle
Schilffrohr; 3
Anderstwo/ 4
der Rosenstock (die Rose)
der Johannesbeerbusch/
(das Johannes-Beer)

die Holderstaude/
das Wacholder-Baum:
(lein.

Wie auch der Wein:
(stock/ 5

welcher herausgibt
die Reben/ 6
und diese die Gäbelein/ 7

die Weinblätter 8.
und Traubent: 9

an bereit Stamm
die Weinbeere hangen/
welche inwendig Kerne
(haben.

A' palama, jöväs)
a' melly nagyobb
és keményebb,
hogy nem a' fü,

csemetének mondatik,
a' minéműek:

A' parokon
és álló többen,

a' káka, 1
a' csomós iznélkár való
gyékén káka, (szityó) 2
az mely palikákat, (bod-
zogányokat) hoz,

és a' csomós
belől is nézag
mód szál; 3
Máskül, 4
a' Róza,
a' szent János füja,

a' bodza fa,
a' gyalog fenyő, (mag
termő fenyő.)

Igy a' szőlő is is, 5

az melly hayt
szőlő vasszálakat, 6
és ezek tekerős kacser-
kákát 7 (tekerőseket,
bajsz/zotskákát)

szőlő leveleket, 8
és szőlő füjeket (gerezde-
ket) 9

mellyeknek zúskán
a' szőlő szemek fűgnek,
mellyeknek belől mag-
jok vagyon.

C4

Anima-

XVIII.

Animalia,
& primum
Aves.

Die Thiere/
und erstlich
Die Vögel.

Az élő állatok,
és leg először
A' Madarak.

Animal.

Animal n. III.
vivit, sentit,
movet se;
nascitur, & moritur;
nutrit se, & crescit;

stat, aut sedet,
aut sabet,
aut graditur.

Avis, f. III.
(hic halcyon, 1 f. III.

quæ in mari nidat,
tur,)

tégitur plumis, 2
volat pennis, 3

habet duas alas, 4
& totidem pedes, 5
caudam, 6
& rostrum 7
Femella, 8 f. I.

In nido 9
ponit ova, 10
lisq; incubans,
excludit pullor. 11.

Ovum,
tégitur testâ, 12

sub quâ est
albumen, 14 n. III.
in hoc vitellus. 13 m. 2.

Das Thier/
lebet/ empfindet/
beweget sich;
wird/ und stirbt;
nehrt sich/ und wächst;
steht/ oder sitzt/
oder lieget/
oder gehet.

Der Vogel/
(hier der Eiß-vogel/ 1.

so im Meer nistet/)

ist bedeckt mit Federn/ 2
fliehet mit den Fitt-
chen/ 3

hat zween Flügel/ 4
und so viel Füße/ 5
einen Schwanz/ 6
und Schnabel/ 7

Das Weiblein/ (die
Ei) 8

im Nest/ 9
leget Eier/ 10
und darüber sitzend/
brütet (hecket) Junge
[aus. 11

Das Ei/
ist umgeben mit der
Schale/ 12

unter welcher ist
das Eyerweiß/ 14
in diesem der Dotter/ 13

Az élő állat
él, érez,
mozdul, mozgati, magat
születtetik, és meg-hal;
táplálja, magát és öreg-
bedik;
vesztég áll, vagy ül,
vagy fekszik,
vagy jár.

A' Madár
(mint itten az halcyon
(madár, 1

a' ki a' tengerben rak
fészket)

bé-födetik pibél, 2
röpl a' tollain, (szár-
nyain) 3

vagyon két szárnya, 4
és ugyan-annyi lábai, 5
farka, 6
és orra. 7

A' nőstény, 8

a' fészeken, 9
tojik tojományokat, 10
és azokon ülven
ki költi a' fiatai. 11

A' tojomány
bé-vagyon földve bévali 12

melly alatt vagyon
a' fehér, 14
ebben a' sárga. 13

C5

Aves

XIX.

Aves Domesticæ. Haus-Geflügel.

A' házi Madarak.

Gallus 1 m. II.
(qui manē cantat)
habet cristam: 2
& calcaria: 3
castratus,
dicitur capō, m. III.
& saginatur
in arithmographo. 3

Gallina, 5 f. I.
ruspatur simum,
& colligit grana:
sicut & columba, 6
(quæ educantur
in columbario. 7)
& Gallopavus 3 m. II.

eum suā maleagride. 9
[in. III.
Formosus Pavo 10
superbit pennis.
Cichnia 11 f. I.
nidificat in tecto.

Hirundo, 12 f. III.
passer, 13 m. III.
pica, 14 f. I.
monedula, 15 f. I.
& vespertilio, 16 m. 3
(mus-alatus)
volitant circa domos.

Der Han 1
(so des Morgens krähet)
hat einen Kamm/ 2
und Sporen: 3
geköpft
heißt er ein Cappau/
und wird gemästet
in dem Hühnerkorb. 4

Die Henne 5
scharrt den Mist
und sucht Körnlein:
gleichwie auch die Taub-
[hen/ 6
(welche gezogen werden
in dem Taubenhaus. 7)
und der Calcutische
Han/ 8

mit seiner Henne. 9
Der schöne Pfau/ 10
stolziret mit den Federn.
Der Storch 11
nistet auf dem Dach.
Die Schwalbe/ 12
der Sperling/ 13
die Aelster (Heze) 14;
die Dohle/ 15
und die Fledermaus/ 16
(geflügelte Maus)
fliegen um die Häuser.

A' Kakasnak 1
(a' ki regvel szöll)
bubja (tarja) vagon 2
és farka: 3
a' meg heréltet (herélt)
kappannak mondatik,
és hizlaltatik
a' tiktartóhelyben (kra-
trociban, tik-óiban) 4
A' tyuk (tik) 5
vakarcsal (kapar) a' sze-
niten
és szédogot (keresdegél)
szemeket 2
valamint a' galamb-ís 6
(a' mely neveltetik
a' galambházban) 7
és a' poka (indiai kakas) 8
poka-tyukjával (nőstén-
nyével, társával)
(együtt. 9

Az ékes Páva, 10
kevélykedik tollaival.
A' gólya 11
az házon rak fészket.
A' fészeke 12
a' v-réb, 13
a' farka, 14
a' csőke, 15
és a' demeter, 16
(szárnyas egér)
röpdőlnek az házak kö-
rül.

Oscines.

XX.

Oscines. Gesang-Vögel.

Az Eneklő-Madarak.

Luscinia f. I. (*phib-*
lornela f. I.) 1

cantat
suavissime omanium.

Alauda 2 f. I.
cantillat
volitans in aëre;

Coturnix 3 f. III.
bumi sedens;
Caeteræ,
in ramis arborum, 4

ut: *petregina turtola*,
(f. I.)

Fringilla, f. I.
Carduelis, f. III.

Acantbū, f. III.
Linaria, f. I.

parvus parus, m. II.
Galgulus, m. II.
Rubecula, f. I.
turica, &c. f. I.

Discolor Psittacus, 3
(m. II.)

Mérula, f. I. 7
Sturnus, m. II. 7

cumpicā
& *monédulā*,
discunt
humānas voces
formāre.

Pleræq;
solent inclūdi

cauēn. 8

Luscinia

Die Nachtigall 1

singet
am lieblichsten unter al-
(len.)

Die Lerche 2
singet
fliegend in der Luft;

Die Wachtel 3
auf der Erde sitzend;
Die andern/
auf den Baum-ästen: 4

Als: der fremde Cana-
(rienvogel)

der Finken/
der Stiglitz/
das Zeischen/
der Hänfling/
die kleine Meise/
der Emmerling/
das Rothkehlchen/
die Grasmücke. u. a. m.

Der bunte Papagey 5

Die Amstel 6
der Etaar 7

mit der Heze
und Doble/
lernen
menschliche Stimmen
nachsprechen.

Die meisten
pflegen eingeschlossen zu
werden

in Käfige. 8

A' Fülemlő 1
szől (énekel)
mindeneknél leggyö-
nyörűseggel felel.

A' pacirta, 2
énekdegel
rőpdősvén a' levegő eg-
(ben)

a' Fér 3
a' földön ülve;
A' többiek/
a' fáknak ágain; 4

ugymint: az idegen sár-
(malg)

a' Pinnyőke,
a' Tengericze,
a' Czirige,
a' Kenderike,
a' kis Czinege,
a' Sármály (giborka)
a' veres Bögyl,
a' Pöszkő, (nyomorék),
[e' a' t.

A' tarkabarka publi-
cán, 5

a' Rigó, 6
a' Seregély, 7

a' Szarkával
és Csokával együtt,
tanulnak
emberi szavakat
utánna mondani, (for-
málni)

Jobbára
bő-szoktanak rekesztet-
[uyi

a' kalitákba. 8

Aves

XXI.

Aves Campestris & Sylvestres.

Feld=und Wald=Vögel.

Mezei és Erdei Madarak.

Struthio

Struthio 1 m. III.

est maximus aler;

Régulus m. II. (trochilus), 2

minimus;

Noctua, 3 f. I.

despicatissimus;

Upupa 4 f. I.

sordidissimus;

nam vescitur stercore; denn er ernährt sich vom [bus];

Mantocodiata 5 f. I.

rarissimus.

Phasianus, 6 m. II.

tarda f. I. (otus f. III) 7

surdus setridon, 8 m. III

Attagen, 9 m. III.

Perdix, 10 f. III.

Gallinago, f. III. (rusticola, f. I.) 11

& no dus, m. II. 12

in deliciis habentur.

Inter reliquas

potissimæ sunt:

pervigil grus, f. III. 13

Gemena turner, m. III.

Cuculus, m. II. 15

Palumbus, c. III.

Picus, m. II.

Cervulus, m. II.

Cornix, &c. 16 f. III.

Der Strauß / 1

ist der größte Vogel;

Der Zaunkönig / 2

der Kleinste;

Die Nacht-Ente 3

der verächtlichste;

Der Widhopf 4

der unflätigste;

denn er ernährt sich vom

Mist;

Der Paradiesvogel 5

der seltenste.

Der Fasan / 6

der Trappe / 7

der taube Auerhan / 8

das Haselhuhn / (Bird)

das Rebhuhn / 10

der Sneyff / 11

und 6 Kräutervogel / 12

werden sonderlich be-
set / oder vor Lecker-Bis-

lein gehalten.

Unter den übrigen /

sind die vornehmsten:

der wachtsame Kranich

die gierende Zurtelau-

der Fuch / 15

die Holztaube /

der Specht /

der Hecht /

die Krähe / u. a. m. 16

A' Strucz madár 1

a' leg nagyobb madár.

Az ökörszem 2

a' leg kisebb.

Az Esteli madár (hu-

bolo bagoly) 3

a' leg utálatastabb;

A' Babica (bűböska)

a' leg tisztátalannyab;

mert gancjal él;

A' Paradisi madár, 5

a' leg ritkább.

A' Fázán, 6

a' ruzók, 7

a' fiket Erdei kakas,

(fajd) 8

a' Császármadara, 9

a' Fogoly madár, 10

a' vizitk, (erdei frutik,

reznek) 11

és a' bútor madár 12

gyönyörű (nyalánk) ét-

keknek tartatnak

(kedvessek)

A' többiek között,

a' leg fejebbek:

az igen nagy ázó daru, 13

a' nyögő gerlicze, 14

a' Kakuk, 15

a' Vadgalamb,

az barkály,

a' szarkó,

a' varju, é. egy. 16

Aves

XXII.

Aves Rapaces. Raub-Vögel.

Ragadozó Madarak.

Aquila

Aquila, 1 f. l.
Rex avium,

Solem intruetur.

Vultur, 2 m. III.
& corvus, 3 m. II.
nutriant se
morticinis (cadaveribus)

Milvus 4 m. II.
infectatur
pullis galinaceis.

Falco, 5 m. III.
nisus, 6 m. II.
& accipiter, 7 m. III.
captant aviculas;

Astur, 8 m. III.
captat
columbas
& aves majores:

Der Adler/ 1
der König unter den Vögeln/
[geht]
sibet in die Sonne.

Der Geyer/ 2
und der Rabe/ 3
nehren sich
mit dem Aas.

Der Hünner Geyer/ 4
stellet nach
den jungen Hünnern/
(Küchlein)

Der Falke/ 5
der Sperber/ 6
und der Habicht/ 7
fahen die kleinen Vögel/
[lein]

Der Weibze/ 8
fahet
die Tauben
und grössern Vögel.

A' Sas, 1
a' madároknak királya
a' Napban bele néz,

A' Keselyű 2
és az holló, 3
tápiállyák magokat
d'ghissul (d'ghökel)

A' hénia (kányá) 4
lefelkedik (olálkodik)
a' tyu fiak után.

A' Sólyom, 5
a' karvoly, 6
és az ölyv 7
fogdozzák a' madarká-
(kat)

A' feher szárnyu ölyv.
fogdozza
a' galambokat,
és az öregb madara-
(kat)

D

Aves

XXIII.

Aves aquaticæ. Wasser-Geflügel.

Vizi-Madarak.

Candia

Candidus Olor, 1
[m. III]
anser, 2 m. III.
& anas, 3 f. III.
natant.

Mergus, 4 m. II.
se mergit.
His annuera
fulicam,

pelicanum. 10 &c.

Halieetus 5 m. II.
& gavin, 6 f. I.
devolantes;

Sed ardea, 7 f. I.
stans in ripis,
captant pisces.

Bubo, 3 m. III.
Inserit rostrum aqua,
& mugit ut bos.

Motacilla, 9 f. I.
Motacaudans.

Der weisse Schwam/ 1
die Gans/ 2
und Ente/ 3
schwimmen.

Das Taucherlein/ 4
taucht sich unter.
Zu diesen zähle
das Wasserhuhn (Bläß-
[ling])

die Löffelgans 10 u. d. di.

Der Fisch-Var 5
und Kobitz/ 6
von oben herab schießend
aber der Keiger/ 7
stehend an den Ufern/
sehen Fische.

Die Rohrdomel/ 3
steckt den Schnabel ins
[Wasser/
und brumt wie ein Ochse.

Die Bachstelze/ 9
bewegt immerhin den
[Schwanz.]

A' fejér banyu, 1
a' lud, 2
és a' réce, 3
uszakálnak.

A' buár, 4
el-bukik.
Ezekhez számliklyad
a' sarcsát

a' kalános gémert. 10

A' balászo madár 5
és gődény (bibécz) 6
fésbelen le röpülven;
[nyillalván]

de a' gém 7
a' parokón alva
fogdozzak az balakár.

Az ökör (bődén) bi-
[ken, 8
orrát a' vízbe tolyya,

és bög (bőmböl) mint
az ökör.

A' barázda billéget, 9
mindenkor mozgattya a'
[farkát.]

D1

Insecta

XXIV.

Insecta volantia. Fliegend Unge-
ziefer.

Röpdöfö apró állatok.

Apis

Apis 1 f. III.
facit mel,
quod depascit
fucru. 2 m. II.

Vespa 3 f. I.
& crabro, 4 m. III.
infestat aculeo:
& imprimis pecus
infestat
Oestrus, n. II. (asilus
[m. II.] 5

nos autem
musca 6 f. I.
& culex. 7 m. III.

Gryllus 8 m. II.
cantillat.

Papilio 9 m. III.
est alata eruca. f. I.

Scarabæus, 10 m. II.
tegit alas
vaginis.

Cicindela, f. I.
(lampyrus f. III.) 11.
noctu nitet.

Die Biene (Imme) 1
macht Honig/
welches hinweglehet
die Hummel. 2

Die Wespe/ 3
und Hornisse/ 4
plagen mit dem Stachel:
un insonderheit das Vieh
plaget
die Bieme: 5

uns aber/
die Fliege/ 6
und Mücke (Schnake) 7

Der Grille 8
singt.

Der Sommer-Vogel/
(Zweifalter) 9
ist eine geflügelte Raupe.

Der Käfer/ 10
deckt die Flügel
mit Häutlein.

Das Johannis-Würm-
lein/ 11
glänzet bey der Nacht.

A' Méb 1
csinál mézet,
mellyet el-költ (meg-
[emész]

a' bere. 2
A' legy darás, 3
és a' lö-darás, 4
kinoznak fulánkjokkal,
és leg inkáb a' barmos
kinozza
a' böggly: 5

minket pedig
a' légy 6
és szúnyog. 7

A' pirátörök, 8
énekeldeggel.

A' lövöldök (leppen-
dik) 9
szárnyas bérnyó.

A' bogár 10
bé-földi a' szárnyakat
bivelyes bejjakkal.

A' szent János-(lován-
bogar) 11
ejjel csillámlik.

D3

Qua-

XXV.

Quadrupédia. Vierfüßige Thiere.
& primum und erstlich
Doméstica. Die Haus=Thiere.

Négy-lábu Allatok
és először
Az Háziak.

Canis

Canis 1. c. III.
eum catello, 2
est custos c. III. do-

[mūs.
Felis f. III. (cazu
m. II.) 3

purgat domum
a muribus; 4
quod etiam facit
muscipula. 5 f. I.

Sciurus, 6 m. II.
femia, 7 f. I.

& cercophitæcur. 8
[m. II.

domi habentur
delectamentis.

Glis, 9 m. III.
& cæteri

mures maiores, 10
ut, musfela, f. I.
martes, f. III.
viverra, f. I.
infestant domum.

Der Hund 1.
mit dem Hündlein/ 2
ist ein Hüter des Hauses.

Die Katzen (der Katzen) 3

säubert das Haus
von den Mäusen; 4
welches auch thut
die Mäusfalle. 5

Des Eichhorn/ 6
der Uffe/ 7

und die Meer-Katzen/ 8

werden im Haus gehalten
zur Lust. (ten

Die Katzen/ 9
und die andern/
großen Mäuse/ 10
als/ das Wiesel/
der Marder/
der Uffe/
beschweren das Haus.

Az Eb 1
két/nyélvel egyfit, 2
az háznak őrzője (vi-
gyázója)

A' macska 3

tisztátia az házat
az egerektől; 4
a' mellyet meg-tselekszti
az eger-fogó-is. 5

A' mókus, (evés) 6
a' majom, 7

és a' tengeri-(macska) 8
[majom, 8

háznál tartatnak
megtéríté kedvéért (gyö-
nyözkedésére)

A' patkán, 9
és egyéb

nagyobb egerek, 10
ugymint, a' menyés,
a' nest,
a' görén,
nagyszámra vannak az
(háznak

D4

Pécora

XXVI.

Pécora. Heerd=Vieh.

Marhák.

Taurus,

Taurus, 1 m. II.
vacca, 2 f. I.
& vitulus, 3 m. II.
pilis teguntur.

Aries, m. III. (ver-
vex m. III.) 4
ovis, 5 f. III.
cum agno, 6
gestant lanam.

Hircus m. II. (ca-
per, m. II.) 7
cum capra, 8
& hodo, 9
habent
villis & aruncos.

Porcus m. II. (fero-
sa, f. I.) 10
cum porcellis, 11
habet setas:
at non cornua;
sed etiam
bifurcas ungulas,
ut illa.

Der Ochse/ (Stier) 1
die Kuh/ 2
und das Kalb/ 3
sind mit Haaren bedeckt.

Der Widder (Hammel
(Schöps) 4
das Schaf/ 5
mit dem Lamm/ 6
tragen Wolle.

Der Boock/ 7
samt der Geiß/ (Ziege) 8
und dem Hocklein/ 9
haben
Zotten und Härte.

Das Schwein/ 10
mit den Ferkeln/ 11
hat Borsten:
aber nicht Hörner;
doch auch
gespaltene Klauen/
wie jene.

Az Ökör, (bika) 1
a' tehen, 2
és a' börü, 3
szőrrel fedetnek bé.

A' Kósr, 4
a' júb, 5
a' bárányal, 6
visselnek gyapjút.

A' baknak, 7
a' kecskével, 8
és gődöllével, 9
vagyon
gyapju-szűrtyök és kecske
(bak) szakállak.
A' Disznónak (ernye-
[vagy mag-disznó-
nak) 10

a' malacokkal, 11
vannak szőrtyői:
de nem szarvai:
hanem
meg-hasatt körmei-iz,
valamint amazoknak,

D 5

Jumea-

XXVII.

Jumenta. Last-Vieh.

Barmok.

Asinus,

Asinus 1 m. II.
& mulus, 2 m. II.
gestat
miera.

Equus 3 m. II.
(quem ornat
suba) 4. f. I.
gestat
nos ipsos.

Camelus, 5 m. II.
gestat
mercatorum
cum mercibus suis.

Elephas 6 m. III.
(barrus m. II.)
attrahit
pabulum
probofido: 7.

habet
duos prominentes
(dentes; 8)
& potest portare
etiam triginta viros.

Der Esel/ 1
und der Maulesel/ 2
träget
Lasten.

Das Pferd/ (Ros) 3
(welches ieret
die Mähne/ 4
trägt
uns selber.

Das Cameel/ 5
trägt
den Kauffmann/
samt seinen Waaren.

Der Elephant 6
ziehet an sich
das Futter
mit dem Rüssel: 7

hat
zwey hervorragende Zäh-
(ne; 8)
und kan tragen
auch dreissig M.änner

A' Szamár 1
és az öszvér 2
hordoz
terheket.

A' Ló, 3
(mellyet ékesse.
a' serénye)
hordoz
mi magunkat.

A' Teve, 5
hordozza
a' kalmár
árúját (kalmár mar-
(bájával) együt-
Az Elefánt 6

huzza magához
az abrakot
orrával: 7

vagyon
két kiálló fog: 8

és el-hordozhat
harmincz férfembere-
(keze-je)

Feræ

XXVIII.

Feræ Pécudes. Wild=Vieh.

Vad Allatok.

Urus

Urus 1 m. II.
& bubalus, 2 m. II.
sunt feri boves.

Alces 3 f. III.
(major equo,
cujus tergo n. III.
impenetrabile est)

habet
ramosa cornua:
ut & cervus. 4 m. II.
Sed caprea, 5 f. I
cum binnulo,
habet
ferè nulla cornua.

Capricorn 6 m. II.

habet
prægrandia cornua;

Rupicapra 7 f. I.

minuta:
quibus se
ad rupem suspendit.

Monoceros 8 m. III.
unum,
sed pretiosum.

Aper, 9 m. II.
grassatur dentibus.

Lepus 10 m. III.
pavet.

Cuniculus 11 m. 2.
perforat terram;

ut & talpa, 12 f. I.

quæ grumos facit.

Der Ur: Ochse 2
und Büffel/ 2
sind wilde Ochsen.

Das Elend/ 3
(größer/ als ein Pferd/
dessen Haut
undurchdringlich ist)

hat
stänfichte Hörner:
wie auch der Hirsche. 4
Über das Rehe/ 5
samt dem Rehebock/ 5
hat
fast grosse Hörner.

Der Steinbock/ 6

hat
gar grosse Hörner;

Die Gemse 7

gar kleine:
mit denen sie sich
an die Steinfluppen hän-
(get.

Das Eichhorn/ 8
ein einiges/
aber gar köstliches.
Der Eber/ 9
wehlet mit den Zähnen.

Der Hase 10
ist furchtsam.

Das Caninchen/ 11
durchgräbt die Erde!
wie auch der Maulwurf/
welcher Häußlein auf-
wirft.

Az Erdei bika 1
és a' bial, 2
vad (fene) ökrök.

Az lónál
nagyob Alcének, 3
(kinék az hátát
femmi m-g nem jaria
(által haratlan)

vannak
ágas bogas szarvai:
mint a' szarvasnak-ú 4
De az özek, 5
az himjével együt,
nintsen-is
majd semmi szarva;

Az erdei baknak, (vad
kosnak) 6

vadnak
iszonyu nagy szarvai:

Az havasi- (vad, kö-
sziklár) kecskének 7
kitsinkék: (kifedek)
mellyekkel magát
a' kösziklára fel-akasz-
(tya:

Az egy szarvúnak 8
egy,
de drágalatos.
Az vadkan, 9
fogaival tarkál.
A' nyul 10
félékeny.

Az ürge 11
által álfa a' földet;

a' mint a' vakondak-ú 12
az ki urásokat tisztál.

Feræ

XXIX.

Feræ Béstia. Wilde Thiere.

Fene Vadak.

Bestia

Bestia
habent acutos
ungues & dentes,
suntq; carnivoræ.

Ut: Leo, 1 m. III.

Rex m. III. quadrupede
(dum,
jubatus,
cum leonæ;

Maculofus
paran, m. II. (pan-
ibera, f. I) 2

Tigris, 3 f. III.
immanissima omni-
(um;

Villosus
ursus; 4 m. II.

Rapax
lupus; 5 m. II.

Lynx, 6 c. III.
pollens visu;

Caudata
vulpes, 7 f. III.
astutissima omnium.

Erinaceus, 8 m. II.
est aculeatus.

Melis, 9 f. III.
latibris gaudet.

Die wilden Thiere
haben scharffe
Klauen und Zähne.
und sind fleischfressig.

Als: der Löw/ 1

der König der Vierfüß-
(gen/
bemühnet/
samt der Löwin;

Das fleckichte
Pantherthier; 2

Das Tigerthier/ 3
das grausamste unter al-
(len;

Der löstichte
Beer; 4

Der reissende
Wolff; 5

Der Luchs/ 6
der ein scharf Gesicht hat

Der langgeschwänzte
Fuchs/ 7
Das listigste unter allen.

Der Igel/ 8
ist stachelicht.

Der Dachs/ 9
verfriecht sich gern.

A' fene vadaknak
vagyon eles
kőrmök és szarvak
hus-évk-is.

Ügy mint, az bini O-
(rosalán, 1
a' négy-labu állatoknak
(Királyok,

sörényes lévén,
a' nőtleny oroszlánnyal
(együtt,

A' pörthgeter (tárkár)
párducz; (nőtleny pár-
ducz) 2

A' mindeneknél leg
(kegyet lennyeb
Tigris; 3

A' szörös, (borzás)
Medve; 4

A' ragadozó
farkas; 5

A' Hiu, 6
melly erősen nézhető;
(lárással bír)

Az hosszú-farkú
Rika, 7
a' leg ravaszab minde-
(nekét)

A' Borz, 8
tövises.

Az dörmög, 9
rejték helyekhez örül
(szereci)

Serpen-

XXX.

Serpentes
&
Reptilia.

Schlangen
und
Gewürme.

Csuszó Mázó
állatok.

Angues

Angues
repunt,
fluando se:
Cbluter, 1 m. II.
in sylva;

Natrix, c. III. (hy-
dra, f. I.) 2
in aqua;
Vipera, 3 f. I.
in saxis;

Aspis, 4 f. III.
in campis;

Boa, 5 f. I.
in domibus.
Cecilia 6 f. I.
est coeca.
Peder habent
baserta; 7 f. I.

Salamandra, 8 f. I.
in igne vivax.
Draco, 9 m. III.
serpens c. III. alatus,
necat
bilitu;
Basiliscus, 10 m. II.
cauda;
Scorpius, 11 m. II.
venetata
cauda.

Die Schlangen/
Kriechen/
sich krümmend:
Die grosse Schlange/ 1
im Walde;

Die Natter/ 2
im Wasser;
Die Otter/ 3
in Steinklippen;

Die Feld-Otter/ 4
in Geldern;

Die Unke/ 5
in Häusern.
Die Blindschleich/ 6
ist blind.
Füsse haben
die Eider; 7

Der Salamander
(Molch)/ 8
so im Feuer lebet.
Der Drache/ 9
eine geflügelte Schlange
tödtet
mit dem Anhauchen;

Der Basilisk/ 10
mit den Augen;
Der Scorpius/ 11
mit dem vergiftten
Schwanz.

A' Kigyók
csuszó (máznak)
tekervén magokat:
A' zomok-kigyó, 1
az erdőn;

Az úszó-(vízi-) kí-
(gyó, 2
a' vízben;
A' vipera, 3
a' kősziklában;

Az Aspis- (mezei,
(szamjuboziat)
[kigyó, 4

a' mezeiken;
A' tehen szopó kigyó, 5
az bazarknál.
A' vak kigyó, 6
nem lát.
Lábok vagyon
a' gyíknak; 7

A' tűzer lángban élő
Salamandrának. 8

A' Sárkány, 9
szárnyas kigyó,
meg-öl
lebeleiével;

A' Basiliscus, 10
szemeivel;

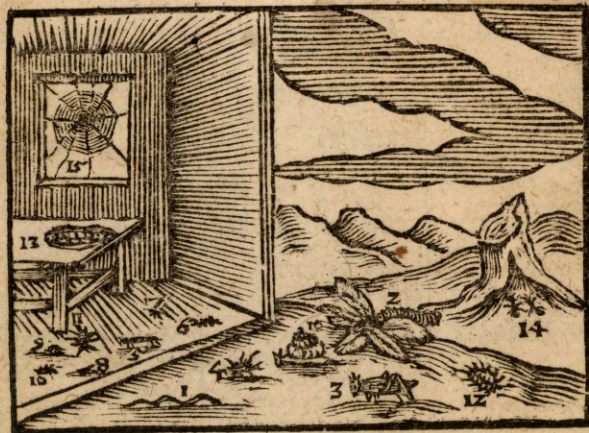
A' Scorpio (Scorapna)
mérge
sarkával. [11

E

Insecta

XXXI.

Insecta Repentia. Kriechend Vngesziefer.

Máso Bogarak (Apró állatok.)

Vermes,
rodant res:

Lumbricus 1 m. II.
terram;
Erica 2 f. I.
plantarum;
cicada 3 f. I.
fruges;

Circulio 4 m. III.
frumentum;
Teredo f. III. (cossus
m. II.) 5

ligna;
Tinea 6 f. I.
vestes;
Blatta 7 f. I.
librum;
Termites, 8
earum & caseum;
Acari,
capillum.

Saltans Pulex 9 m. 3.
pediculus, 10 m. II.
foetens cimex, 11
(m. III.)
hos mordent.

Ricinus 12 m. II.
sanguisugus, m. 2. est.
Bombyx, 13 m. III.
facit sericum.
Formica, 14 f. I.
est laborigiosa,
Aranea, 15 f. I.
textit araneum.

recia muscia.

Cochlea, 16 f. I.
testam circumfert.

Verme,

Die Würmer/
benagen die Sachen:

Der Regenwurm/ 1
die Erde;
Die Raupe/ 2
die Pflanze.
Der Heuschreck 3
die Früchte.

Der Apfelmurmel/ 4
das Gerüste;
Der Holzwurm/ 5

das Holz.

Die Schabe/ 6
die Kleider.
Die Motte/ 7
das Buch;
Die Mähen/ 8
Fleisch und Heu.
Die Mücken/
das Haar.

Der hüpfende Floh/ 9
die Laus/ 10
die stinkende Wanze/ 11
beissen uns selber.

Die Schaflaus/ 12
saugt das Blut aus.
Der Seidenwurm/ 13
macht Seide.
Die Ameise/ 14
ist ämfig.
Die Spinne/ 15
würcket ein Geweb/

Nege den Fliegen.

Der Schneck/ 16
trägt sein Haus herum.

A' Férgek
meg-rágnak a' dolgokat
(eszközöket)

A' gőlefszta 1
a' földet;
A' bérnyg 2
a' palántát.
A' fáska 3
a' veteményes gyümö-
(csöket);

A' fűk, 4
a' gabonát;
A' szű, 5

a' fát;
A' molj 6
a' ruhát;
A' papyros molj, 7
a' könyvet.
A' nyűvek, 8
a' bűst és sajtot.
Az haj-molyok,
a' haját.

Az ugrándozo hálka, 9
a' terd, 10
a' bűdös pálécska, 11

csipnek minket.
Az eb-fegy (hulláncs)
ért szopik (verzőpó)
A' selyem bogár, 13
refsz selyemet.
A' hangya, 14
munkár, (dolgoz)
A' pók, 15
szűdögeli az pók-háló,
(hálózat)
hálókát a' legyeknek.

A' criga, 16
bűjút (hálózat) magával
[hordozza.

XXXII.

Amphibia. Bepdlebige Thiere.

A' vizken és szárazon egy-
eránt élő állatok.

Interra

In terrā
& aquā
vivunt:
Crocodilus, 1 m. II.
immānis
& prædatrix f. III.
(bestia, f. I.
Nili fluminis;

Castor, m. III. (fi-
ber, m. II.) 2

habens
pedes anserinos,
ad natandum,
& squameam cau-
[dam;

Lutra, 3 f. I.
& coxans
rana 4 f. I.
eum bifone;

Testudo, 5 f. III.

supra & infra
testis,
ceu scind,
operta.

Auf Erden/
und im Wasser
leben:
Das Crocodil/ 1
ein un geheures
und räuberisches Thier.
des Flusses Nilus;

Der Biber/ 2

habend
Gäns-Füße/
zum schwimmen/
und einen Schuppen-
[Schwanz;

Der Fisch-Otter/ 3
und der quackende
Frosch 4
mit der Kröte.

Die Schild-Kröte/ 5

oben und unten
mit Schalen/
als mit einem Schild/
bedeckt.

Szárazon (a' földön)
és a' vizben
élnék:
A' Crocodil, 1
szörnyű (iszonyu)
és ragadozó (prædáló)
[fenevadja (bestidja)
a' Nilus vizének;

A' Hod 2

a' kinek vannak
lud-lábai,
az uszátra,
és hal-hejas farka;

A' Vidra, 3
és a' rekagó
béka 4
a' varas békával.

A' földyülés alól, 5

béjjakkal,
mint egy papsal,
bé-fődetett
Tekenyő: béka. 5

E3

Pisces

XXXIII.
Pisces Fluviales & Lacustres.
Fluß- und Weiher-Fische.
Folyó és Alló vizbéli Halak.

Pisces, m. III.
habet pinnas, 1
quibus natat;
& branchias, 2
quibus respirat;
& spinas;
loco ossium;
præterea,
mas, m. III. lactes;
famina f. l. ova.

Der Fisch
hat Flossfedern/ 1
womit er schwimmt;
und Kißen (Fischohren) 2
wodurch er Odem host;
und Gräten/
an stat der Knochen:
überdies/
der Leimer/ Milch/
der Rogner/ Roggen.

Az Halmak
vannak hal-szárnyai, 1
nellyekkel úszkal;
és kopotó, 2
mellyek által lélegzetet/
[véstzen];
és szálkái,
a csontok helyet:
azonkívül,
a bimbők, teje
a nősténynek, ikrája.

Quidam

Quidam
hab. ut squamas:
ut Carpio, 3 m. III.
lucius, m. H. (lupus,
m. II.) 4

Alii sunt glabri;
ut, Anguilla, 5 f. I.
mustela, 6 f. I.

Accipenser, m. III.

(sturio m. 2.) 7
est mucronatus,
& excrecit
ultra longitudinem
(viri;

Baculentus
fistulus 8 m. II.
cit major illis:
sed maximus
est antacrus m. II.
(bifso, m. III.) 9

Aptus, 10
quæ gregatim
natare,
sunt minutissimi.

Alii hujus generis
sunt: Perca, f. I.
Alburnus, m. II.
mullus, m. II. (bar-
bus, m. II.)

thymallus, m. II.
trutta, f. I.
gobius, m. II.
linca, 11 f. I.

Cancer, 12 m. II.
regitur
crusta,
habetq; chela,
& graditur
porro & retrò.

Hirudo, 13 f. III.

sugit sanguinem.

Etliche
haben Schuppen/
als der Karpf/ 3
der Hecht: 4

Andere sind glatt;
als der Aal/ 5
die Aalsuppe. 6

Der Stör/ 7

ist stachelicht/
und wächst
über Manns Länge;

Der weitmäulige
Wels/ 8
ist größer/ als jener:
aber der größte
ist der Haujen. 9

Die Gründleien/ 10
so haufenweis
schwimmen/
sind die kleinsten.

Andere dierer Art
sind/ die Barsche/
der Weißfisch/
die Barbe/

der Esch/
die Forelle/
die Kresse/
die Schleie. 11

Der Krebs/ 12
ist bedeckt
mit der Schale/
hat Schären/
und gehet
vor- und hinterlich.

Die Egell/ 13

saugt das Blut aus.

Némelyeknek
vannak hal-béjai,
mint a' pontyoknak, 4
csukának;

Egyebek simák;
ugymint, az angolna, 5
a' meny-hal. 6

A' kecsge. 7

ékes, (tűskés, hegyes)
és nagyobbat nőt
a' férfiember hosszánál

A' nagy száju
barisa 8
nagyobb annál:
de leg nagyobb
a' Viza. 9

A' kővi halatrakák, 10
mellyek feregként
úszkálnak, (járnak)
a' leg kisebbek.

Más effélék
a' Siger,
a' fehér keszeg,
a' márná,

a' jászkeszeg,
a' pisztráng,
a' gobbai,
a' czippó, 11

A' Rák, 12
bő-födetik
béjjal,
vadnak-is csipőlábai
és jár (máiz)
elő és hátra, (vüszta)

A' nádály (pióka/so-
póka) 13
szopja a' vért.

E4

Marini

XXXIV.

Marini Pisces & Conchæ. Meer-Fische und Muscheln.

Tengeri Halak és Csigák.

Piscium marinorum, est maximus, balæna, 1 f. I. (cetum m. II.)

Delphinus 2 m. II. velocissimus; Raja, 3 f. I. monitrosissimus. Alii sunt, muraena, 4 f. I.

salmo, 5 m. III. (scomber m. II.)

Dantur etiam volatiles. 6

Appone Halæces, 7 quæ salis;

& pæsseres, 8

cum asellus, 9 i arefacti asseruntur:

& monstra marina phocæ, 10 bippopotamum, &c.

Concha 11 f. I. habet testas.

Ostrea 12 f. I. dat lapidam carnem.

Murex 13 m. III. dat purpuram;

Concha margaritifera 14 f. I. margaritas.

Unter den Meerfischen

ist der größte/ der Walfisch; 1

Der Delfin/ 2 der geschwindeste; Der Rochen/ 3 der felsamste. Andere sind/ die Dreunaugen/ 4

der Lachs. 5

Es gibt auch geflügelte. 6

Setze hinzu die Heeringe/ 7 welche gefalzen:

Und die Halbfische/ 8

mit den Stockfischen/ 9 welche aufgedörret hergebracht werden:

Und die Meerwunder/ das Meer-Kalb/ 10 das Meer-Pferd. u. a. dg.

Die Muschel/ 11 hat Schalen.

Die Auster/ 12 gibt wolgeschmackt Fleisch.

Der Purpurschneck 13 gibt Purpur;

Die Perlemuschel/ 14 Perlein.

A' tengeri balak közdő leg nagyob, a' czeibal, 1

A' Delfin, 2 a' leg gyorsabik; A' tengerisüllő, 3 a' leg tsudálatosab. Más feliek a' kilencz szeműbal, lampréta, 4 a' lázác, (semling) 5

Találtatnak röpösök-is, (szárny-lök) 6

Tedd hozzá a' héringet, 7 az kik főlök;

Es az aszalt balac-kakat-is, 8

a' tőke-balakkal, 9 melyek szározottatva hozattanak hozánk:

Es a' tengeri tsudák a' tengeri bors, 10 a' lő-féü balat. s' eff.

A' tengeri csigának 13 vannak hejai.

Az Austriga 12 ad jó-izü bust.

A' borsos fűs csiga 13 ad borsot.

A' gyöngytermő csiga (gyöngy ház) 14 gyöngyöket.

XXXV.

Homo. Der Mensch.

Az Ember.

Adamus

Adamus, 1 m. II.
primus homo, m. III.
est creatus,
sexta die
creationis,

à DEO.
ad imaginem
Dei,
è glebâ terra;

& Heva, 2 f. I.
prima mulier, f. III.
est formata

è costâ
viri.

Hi
à diabolo,
sub specie
serpentis, 3
seducti,
cum comederent
de fructu
viticæ
arboris, 4
damnabantur,
ad miseriam, 5
& mortem,
cum omni
suâ posteritate,

& ejiciebantur
è Paradiso. 6

Adam/ 1
der erste Mensch/
ist erschaffen/
am sechsten Tag
der Erschaffung/

von Gott/
nach dem Ebenbild
Gottes/
aus einem Erdenkloß;

und Heva/ 2
das erste Weib/
ist abgebildet

aus der Liebe
des Mannes.

Diese/
von dem Teufel/
in Gestalt
der Schlange/ 3
verführt/
als sie aßen
von der Frucht
des verbotnen
Baums/ 4
wurden verdammt
zum Elend/ 5
und Tode/
mit aller
ihrer Nachkommenschaft/

und wurden verstorben
aus dem Paradies. 6

Az Adam, 1
a' leg elsô ember,
teremtetett,
a' seventhénapk
hatodik napján,

az Istenül,
az Istennek
képére,
egy darab földből: (gö-
[öngből])

és Eva, 2
az elsô asszonyi-állat,
ábrázolatott (formálta-
tot).

az férfúnak
oldala irányából, (tele-
méből)

Ezek
az ördögül,
kigyó 3
képében,
meg-tsalattatván,
midőn ennének
az meg-tiltott
fának, 4
gyűlöletből,
el-kárhoztatának
a' nyomorúságra, 5
és halálra,
minden
maradékjokkal egye-
(temben)

és ki vettetének
a' Paradisomból. 6

Septem

XXXVI.

Septem Etates. Die sieben Alter
hominis. des Menschen.

Az Embernek hét ideje.

Homo

Homo est
primū infans, 1.

[c. III.

deinde puer, 2 m. II.

tūm adolescent, 3

[c. III.

inde juvenis, 4 c. III.

postea vir, 5 m. II.

deinde senex 6 m. III.

tandem senectutem. 7

[n. II.

Sic etiam
in altero sexu,

sunt pupa, 8 f. I.

puella, 9 f. I.

virgo, 10 f. III.

mulier, 11 f. III.

vetula, 12 f. I.

anx f. IV. decrepita

f. I. 13

Der Mensch ist
erstlich ein Kind/ 1

darnach ein Knab/ 2

ferner ein Jüngling/ 3

weiter ein Jungmann/ 4

folgende ein Mann/ 5

alsdann ein Altmann/ 6

endlich ein Greis. 7

Also auch
im andern Geschlecht/

sind das Püppchen (Eich-
[terlein/ 8

das Mägdlein/ 9

die Jungfrau/ 10

das Weib (die Frau) 11

ein altes Weib/ 12

die Altmutter (das Weib-
[alte Mütterlein. 13

Az Ember
leg először csöcsremő, 1

azután szülő-gyermek, 2

továbbá nevedékény-fel-
[for dőlt) iffiavka, 3

ennekutánna iffiu, 4

következőndő-képpen
[ember-(ferfi) korra

[gyorot, 5

ezer-után vén-(koros-)

[ember, 6

ezerután lehorgatt vén-
ember 7

Ekképpen
a' másk nemben-is

vadnak a' kis baab-gyere-
mek, 8

a' leánka, 9

a' kis aszony, (szűz-le-
ány) 10

az aszony, 11

a' vén-aszony, 12

az ag kofa, (vén-anyó,
baba, agnó) 13

Membra

XXXVII.
Membra Hómi- Die dufferlichen Glic-
nis externa. der des Menschen.
Az Embernek külső tagjai.

Caput 1 m. III.
est supra,
infra, pedes. 20
Coxae
(quod definit
in axillas 2)
pars f. III. anterior,
est ingulum; 3 n. II.
posterior, c. III.
cruris. 4 f. III.
Pectus, 5 n. III.
est ante;
pectus, dorsum. 6 n. II.

Das Haupt 1
ist oben;
unten die Hüfte/ 20
Des Halses/
(der sich endet
an den Achseln 4)
Vordertheil/
ist die Kehle; 3
das Hintertheil/
der Rücken. 3
Die Brust/ 5
ist vornen;
hinten/ der Rücken: 6

Az Fej 1
fölgyul vagon,
alól az lábok. 20
Az nyaknak,
(a' melly végeződik
a' vállakon) 2
első-váló része
a' torok: 3.
az hátulsó
a' nyak-szél, (nyak
erige) 4
A' melly 5
első vagon;
hácul, az hát: 6

in illo

in illo, sunt
femina,
binæ mammae 7
cunt papillis.
Sub pectore,
est venter; 9 m. III.
in eius medio,
umbilicus; 10 m. II.
subtus, inguen, n. III.
& pudenda. n. II. pl.
A tergo, sunt
scapulae; 12
a quibus pendent;
bimari; 12
ab his, brachia, 14
cum cubito; 15
inde
ad utrumq; latius,
manus, dextra 8 f. I.
& sinistra. 16 f. I.
Humeros
excipiunt humeri, 17
cum coxis, 18
& in pectore (culo)
vagos. 19
Pedem absolvunt
femur; 21 n. III.
tūm crus, 23 n. III.
(intermedio genu 22
in quo suras, 24 f. I.
cum tibia; 25
ab hinc tali, 26
calcx, c. III. (calca-
neum, n. II.) 28
& solium n. II. (solea
[f. I.] 28
in extremo,
ballus, 29 m. II.
cum quatuor
religatis digitis.

an jener/ haben
die Weibsbilder/
zwei Ditten (Brüste) 7
mit Warzen (Eigen.)
Unter der Brust/
ist der Bauch; 9
in dessen Mitte/
der Nabel; 10
darunter der Schmer-
[bauch/
und die Scham.
Auf den Rücken/ sind
die Schindlerblätter/ 12
an welchen hangen/
die Schuldern; 13
an diesen/ die Arme/ 14
mit den Ellenbogen; 15
von dannen/
zu beyden Seiten/
die Hände/ die Rechte/ 8
und die Linke. 16
Auf die Schültern
folgen die Lenden/ 17
mit den Hüften; 18
und am Hintern/
die Ursbacken, 19
Das Bein machen
die Oberschenkel; 21
ferner die Unterschen-
[kel/ 23
(darzwischen das Knie/)
an welchen die Wade/ 24
am den Schinbein; 25
weiter die Knorren/ 26
die Gersche/ 27
und die Sole/ 28
im Ende/
die grosse Zehe/ 29
mit den vier
andern Zehen.

amazon, vannak
az aszonyoknak,
két emlő 7
6 csőcsbimbókkal.
A' mell alatt,
vagy az has; 9
mellynek közepén,
vagy az köldök; 10
alatta, az alsó dörvén
(agylek)
és a' szemmies tagok.
A' hát mezei, vannak
a' két lapoczkái; 12
mellyeken függnek
a' vállok; 13
ezeken, a' karok. 14
a' könyökkel; 15
onnénd
mind a' két oldal felől,
a' kezek a' jobb, 8
és a' balkez. 16
A' vállakat
követik az ágyékok, (a'
derék) 17
a' tomporokkál (a' csipő-
vel) 18
és az alsó (söggén)
a' farak, (sögg poszt) 19
A' láb ar csinállyak
a' csomb; (buz) 21
ismét a' szár, 23
(középpen lévő a' térd)
22
a' mellyen vagon a' láb-
ikrája, 24
a' szar tetemmel; 25
attól fogva a' bokák, 26
a' farkallat, (fark) 27
és a' talp, 28
a' végén,
a' bővelyk, (bregy) 29
a' több
egy ujjal egyet.

C 11

XXXVIII. Caput & Manûs. Haupt und Hände. A' Fej és a' Kezek.

In capite sunt:
capillus, 1 m. II.
(qui pectitur
pectine 2)
binæ aures, 3
tempora, 4 n. II.
& facies, 5 f. V.

In facie, sunt:
frons, 6 f. III.
uterq; oculus, 7 m. II.
nasus 8 m. II.
(cum duabus
naribus)
os, 9 n. III.
gena, (male) 10
& mentum, 13 n. II.

Am Kopfe sind:
das Haar, 1
(welches gekämmt wird
mit dem Kamm/ 2)
die beyde Ohren/ 3
die Schläffe/ 4
und das Angesicht. 5

Im Angesicht sind:
die Stirn/ 6
die beyde Augen/ 7
die Nase/ 8
mit zweyen
Nasen-Lochern)
der Mund (das Maul) 9
die Wangen (Backen) 10
und das Kien, 13

A' Fejen vannak
az haj, 1
(a' melly fésdttetik
fésdvel) 2
a' két fülek, 3 [vak] 4
a' két szemek, (vak) 5
és az ábrázat, (arcu-
lat) 6
Az arczatban, van:
az homlok, 6 [vak]
a' két szem, 7
az orr, 8
(a' két
orr-lyukokkal)
a' száj, 9
a' poszt, (orcák) 10
és az áll. 13

Or, n. III. septum
[est]

mylæ, 11
& labiis; 12
lingua, f. I.
cum palato,
septa est
dentibus 16
in maxilla.

Virile mentum,
régit barba; 14
oculus m. II. verò
(in quo albigo, f. III.
& pupilla, f. I.)
t. ur
p. pebris
& supercilio. 15

Contracta manus,
(f. IV.)

est pugnis; 17 m. II.
aperta manus
est palma; 18 f. I.
in medio
est vola; 19 f. I.
extremitas f. III.
est pollex, 20 m. III.
cum quatuor o. ind.
digitis,
indies, 21
medio, 22
annulari, 23

& auriculari. 24

In quolibet
sunt tres, c. III. arti-
(culi a b c,
tòtidem còndyli, d
(e f,
cum ungue. 25

Der Mund ist umge-
[ben]

mit dem Knebelbart/ 11
und mit den Lippen; 12
die Zunge/
samt dem Gaumen/
ist umgeben
mit den Zähnen 16
am Kiefer.

Das Männliche Kien
wird bedeckt vò Bart/ 14
das Aug aber/
(in welchem das Weisse/
und der Augapfel/)
wird bedeckt
von den Wimmern/
und von den Augenbrau-
[en]. 15

Die zugedruckte Hand

ist eine Faust; 17
die offne Hand/
ist eine Flachhand; 18
in der mitten/
ist die Hölle; 19
das äußerste
ist der Daum; 20
mit den vier
Fingern/
dem Zeiger/ 21
Mittel-Finger/ 22
Gold-Finger/ 23

und Obr-Finger. 24

In jedem
sind drey Glieder/ a b c
und so viel Knöchel d e f
samt dem Nagel. 25

A' izáj környül vagyon
(vége

bajuszszal, 11
és ajakokkal; 12
a' nyelv.
az innel együtt,
bè-vagyon keréve
fogakkal 16
az áll-kapczában.

A' férfiúi áll,
bè-födettetik, szakállal,
a' szem pedig
(a' mellyben a' sejtő
és a' szem-fény)
bè-födettetik
szem-szőrökkel.
és szemöldökkel. 15

A' bé-vonnyattatott
(öszve szorított) kéz

ököl; 17
a' meg-nyilt (ki terjesz-
tenyér; 18 tetet) kéz
középhen
vagyon a' marok; 19
a' külső vége
az hivelyk, 20
a' négy
ujjakkal,
a' mutatóval, 21 (jal 22
a' középső (középső) uj-
az orvós- (nevédekény-
(deák-) ujjal, 23
és két ujjal együtt. 24

Mindenikében
vannak három izak a b c
és ugyan annyi csomós
(barkó) a e f
a' körömmel egyetem-
(ben. 25

XXXIX. Caro & Viscera. Fleisch und Eingeweid. Hus és belső Részeg.

In corpore, sunt
cutis, f. III.
cum membranis,
caro, f. III.
cum musculis,

canales, m. III. pl.
carilaginei,
ossa
& viscera.
Detracta
cute, 1
apparet caro, 2
non continua massa,
sed distincta,

Am Leibe/ sind
die Haut/
mit den Häutlein/
das Fleisch/
mit den Mäusen/

das Gedder/
die Knorpeln/
Beine
und das Eingeweid.
Nach abgezogner
Haut/ 1
erscheinet das Fleisch/ 2
nicht in einem Stück/
sondern gertheilt/

A' testen, vannak
a' bőr,
a' hátyákkal,
a' hú,
az inakon való árvá bu
(sokkal, tagokon val
ni adóború husokkal
az erek,
a' porzógók,
a' csontok
és bélek.
Le-vonnyattatván
a' bőr, 1
meg-tetzik az hú, 2
nem egész darabban,
hanem e. östve

tanquam

tanquam in faro mina:
quod vocant

Másculos,
quorum numerantur
quadringenti
quing; o. indecl.
canales
spirituum
ad movendum mem-

Viscera, sunt
interna membra:
ut, in capite,
cerebrum, n. II:
circumdata

cranio,
& pericranio.

In pectore,
cor, 4 n. III.
obvolutum
pericardio;
& pulmo, 5 m. III.
qui respirat.

In ventre,
ventriculus, 6 m. II.
& intestina, 7 n. II. p.
omnino obducta;

hecur, (hepár) 8 n. III.
& a sinistro
ei oppositus lien; 9
[m. III.
duo renes, 10
cum vesicâ, 11

Pectus n. III.
dividitur
a ventre
crassâ membranâ,
quæ vocatur
diaphragma. 12 n. 3.

gleichsam in Würste:
welches sie nennen

die Mäuse/
deren geschlet werden
vierhundert
und fünf;
Leitrohren;
der Lebens geister/
zu bewegen die Glieder;

Das Eingeweid sind
die innerlichen Glieder:
als/ im Haupte/
das Gehirn/ 3
umgeben

mit der Hiern/ Schale/
und Schwarte.

In der Brust/
das Herz/ 4
eittigewickelt
in dem Herzbündel;
und die Lunge/ 5
so Athem holet.

Im Bauch/
der Magen/ 6
und das Gedärm/ 7
ins Netz eingewickelt;

die Leber/ 8
und zur Linken
ihre entgegen gesetzt das
[Milz/ 9
die beyden Nieren/ 10
samt der Blase. 11

Die Brust
wird unterschieden
von dem Bauch
durch eine dicke Haut/
welche genennet wird
das Zwerchfell. 12

mint egy kolbászokra:
a' mellyet erekeknek (ár-
va husoknak)

hivunk,
mellyek számláltnak
négy-száz
ötnek;
csövök
az elevenek-lellekeknek,
az tagoknak mozdatáso-
(kra.

A' bélek
belső részek:
ugymint a' seiben,
az agyvérz, 3
melly környül vagyon
[éve
egy kaponyával,
és egy kaponya büréb
(hátyával).

Az mellben
a' szív, 4 [révva
a' melly bé vagyon taka-
sátor büréb hátyával;
és a' tüdő, 6
a' melly lélegzeter vé-
(fzen.

Az hasban,
a' gyomor, 6
és a' bélek, 7
bél zároggák (lantomna
[béllet betakarattatva
a' máj, 8
és balkezről
az elleneben által hely-
[helyeztet lép; 9
a' két vesék, 10
az hólyaggal.

A' mell, (mely)
el-választatik
az hasat
egy teinerek hátyával
az melly hivatatik
által zwerchfell, (közép á-
gyak-bárjának) 12

XL.

Canáles & ossa. Das Gebein uñ Gebeine.
Az Erek és Csontok.

Canáles
corporis sunt:
vena:
quæ sanguinem,
ex hepate;
arteria,
quæ calorem
& vitam
ex corde;
nervi;

qui sensum
& motum
à cerebro,
per corpus deferunt.
Hæc tria i
veneris ubiq; locata.

Gerðhre
des Leibes sind:
die Adern;
so das Geblüt/
aus der Leber;
die Puls-Adern/
so die Wärme
und das Leben/
aus den Herzen;
die Nerven/ (Senu-Ad-
ern);

welche die Sinnlichkeit
und Bewegung
aus dem Gehirn
durch den Leib leiten.
Diese dreye i
findestu überall bey samen

Az testnek
csévé:
az erek;
mellyek a vért
a máybul;
a székes erek, (élet erei)
mellyek a melegek
és az életet
a szívbul;
az inak;

mellyek az érzékenységek
és mozgást
az agyvelőbul
a testen által viszik.
Ezt a bármot i
mindenütt együt találod

Porró

Porró, ab ora
est gula,
via f. I. cibi
ac potus
in ventriculum, 2
& iuxta hanc
ad pulmónem puer
(n. III. 5)

pro respiratione;
à ventriculo 23 anm
est eolum, 3 n. II.
ad excernendum ster-
(cus;
ab hepate ad vésicam,
uréter; 4 m. II.
ad urinam reddend-
(dam.

Ossa sunt:
in capite calvaria, 6
duæ maxilla, 7
cum triginta o. ind-
dentibus; 8 (duob9
Tum spina f. I. dor9
columna f. I. corporis
constans
ex triginta quatuor o.
vért bris, (indecl.
ut corpus
se flectere queat;

Costæ, 10
quarum
viginti o. indecl. qua-
(tuor;

Or pástoris, 11 m. III.
duæ scápula, 12
os scissibuli, 13 n. II.
laceru 15 (ulna)
tibia, 14
anterior 16
& posterior
fibula 17 f. I.

Ossa manûs, 18
sunt triginta quatuor,
pedis, 19 triginta.
in Assibus
est medulla. f. I.

Gerner/ vom Mund
ist der Schlund/
die Straffe der Speis
und des Trancs
in den Magen/ 2
und neben dieser
zur Lungen die Lufftröh-
(rei 5
zum Odem-holen;
vom Magen zum Hindru/
ist der Mastdarm/ 3
auszuführen den Unflat;
von der Leber zur Blase/
die Harnröhre/ 4
den Harn zu lassen.

Gebeine sind:
am Kopf/ die hirsnschale 6
die zween Kiefer/ 7
mit XXXII.
Zähnen; 8
Weiter/ 8 Rückgrad/ 9
die Stiele des Leibs/
bestehend
in XXXIV.
Gelencken;
daß der Leib
sich biegen könne;

Die Rippen/ 10
deren
vier und zwanzig;

Das Brustblatt/ 11
die 2. Schulterblätter 12
das Hüftbein/ 13
die Armschienen/ 15
die Schenkelbeine/ 14
das vordere/ 16
und hinter
Schenkelbein. 17
Beine an d' Hand/ 18
sind XXXIV.
am Fuß/ 19 XXX.
In den Beinen
ist das Mark.

Añakutánna, a' szájut
vagyó anyeldekli fogva
az élethez
és itálnak
utija a gyomorba, 2
és e' mellett
a tüdőre szolgáló torok 5

a' léleket vételezt;
a' gyomortul az all felig
vagyon az égburka, 3
a' gancjnak kivételére;
(tisztítására)
a' májtul fogva a' hojagig
a' vizellet csevéje, 4
a' vízzelleinek ki bótátá-
(sára a' vizellére).

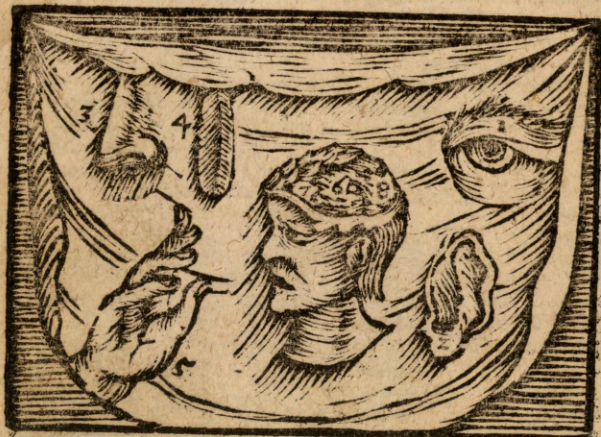
Csontok:
az feben, a' koponya, 6
a' két áll-csont, (álkapo-
harnintz két csa) 7
fogokkal; 8
Hmért, a' hát-germecz, 9
a' testnek oszlopja,
a' van
harmincz négy
gervezdekből (forgó tron-
hogy a' test (tokbul)
magát meg-hajthassa;
(meg-hajlulhasion
Az oldal tronok, 10
mellyek
huszon négyen vannak;

A' mel-csont, 11
a' két váll-lapoczkái, 12
a' far-csigája (csipő csont
a' karok, (ülék) 15
a' csomb-tertemek; 14
az első 16
és utolsó
szár-csont. 17
A' kéznek csontjai 18
harmincz negyen vannak,
a' lábnak, 19 harminczan
A' csontokban
vögyon a' vér.

Seu

XLI.

Sensus Externi Cufferliche und Inner-
& interni. liche Sinmen.
Külsö és Belsö Érzékenysegek.

Externi Sensus
sunt quinqs. o. indecl.
Oculus 1 m. II.
videt colores,
quid album vel atrum

viride vel coeruleum,
rubrum aut luteum sic

Auris 2 f. III.
audire sonos,
tam naturales,
voces & verba;

q. in artificiales,
sonos musicos.

Cufferliche Sinmen
sind sinnsfe.

Das Auge 1
siehet die Farben/
was weiß oder schwarz/

grün oder blau/
roth oder gelb sey.

Das Ohr 2
höret die Schalle/
sonst die natürlichen/
die Stimmen und Worte;

als die Kunstfündigen/
die Musiken hören.

A' külsö érzékenysegek
dider vannak.

A' szem 1. (szemek),
láttya (szemlél) a' füst-
micsoda fehér avagy fe-
(kete,

zöld avagy kék,
vörös avagy sárga légyen

A' fül 2. (szemek)
hallja az hangokat, zen-
mind a' természetieket
a' szokat (szózatokat) és

igeker:
mind a' mestersegeleket
a' muskát, hangokat (no-
tákat)

Nasus 3 m. II.
olfacit odores,
& saporos.

Lingua 4 f. I. cum
(palato)

gustat saporos;
quid dulce aut amarū
acre aut acidum,
acerbum aut austerū.

Manus 5
dignoscit tangendo,

rerum quantitatem
& qualitatem;
calidum & frigidum;
humidum & siccum;
durum & molle;
leve & asperum;
grave & leve.

Sensus interni
sunt tres.

Sensus m. IV. com-
(m. in 7 c. III)

sub specie,
apprehendit
a' sensibus externis
perceptas res

Phantasia 6 f. I.

sub vertice
diagnosticat res istas,

cogitat, somniat.

A' memoria, 8 f. I.
sub occipitio;
singula recondit,

& deprimit:
quaedam deperdit;
& hoc est oblitio.

f. III.

Somnig, m. II.
est requies f. III. & V.

feruunt

Die Nase 3
riechet die Gerüche/
und Gesänkte.

Die Zunge 4 mit den
(Gaumen)

schmecket die Beschmack/
was süß oder bitter/
scharff oder sauer/
herb oder sirenß sey.

Die Hand 5
unterscheidet durchs An-
rühren/

der Sachen Maas/
und Beschaffenheit;
warmes und kaltes;
feuchtes und trocknes;
hartes und weiches;
glattes und rauhes;
schweres und leichtes.

Die innerliche Sinmen
sind dreye.

Die gemeine Empfind-
niß 7

unter dem Vorhaupt/
ergreiffet
die von äußerlichen Sin-
eingebrachte Sachen (u

Die Einbildungs-
kraft 6

unter dem Wirbel:
entscheidet die selben Sa-
chen/

dencket/ träumet.

Die Gedächtniß/ 8
unter dem Hinterhaupt
erwähret alle Sachen/
(nor:

sind langt sie wieder her/
etliches verliert sie;
und das ist die Vergessen-
(heit.

Der Schlaf/

ist eine Ruhe der Sinmen

feruunt

Az orr 3
szagollya a' szagokat
és bízkeket.

A' nyelv 4 az ízvel

kóstollya az ízeket:
mitsoda édes vag' keserű
erős vagy sovány,
csipos vag' foytos legyen

A' kéz 5
meg-isméri egy mástul,
tapasztalással,

a' dolgotnak mennyisé-
geket, és minőségeket;
meleget és hideget;
nedvest és szárazat;
keményt és lágyat;
simát és durabot;
nehézet és könnyűt.

A' belső érzékenysegek
hármak.

A' közértelem

a' főnök első része alatt,
meg-fogja
a' külső érzékenysegektől
be-vőrt dolgokat.

Az emlékedő erő (Bel-
ső néző, ember el-
méjében forgó kép) 6

a' fő része alatt,
ezen dolgok között itél-
tet téstén, (el-válasz-
tja egymástul ezeket.
gondolkodik, álmod.

Az emlékező elme, 8
a' főnök hátsó része alatt
mindeneket el-rejt, (el-
téstén).

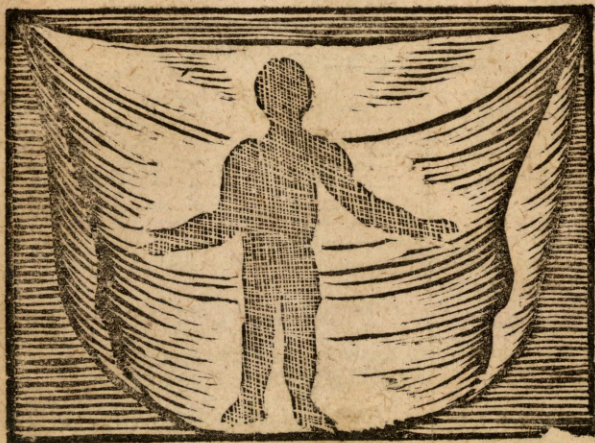
és visszontag első adgya:
némellyeket el-vészit;
és ez a' feledékenység.

Az álom

az érzékenysegeknek nyu-
gand-lm-a

XLII.

Anima Hómi- Die Seele des Men-
nis. schen.
Az Ember Lelke.

Anima f. I.
est corpore vita,
una in toto:
tantum
vegetativa,
in plantis;

fimal sensitiva,
in animalibus;
etiam rationalis,
in homine.

Hæc, consistit
in tribus:
panis
in mente

Die Seele
ist des Leibes Leben/
einig in dem ganzen:
Allein
eine Wachstümliche/
in den Pflanzen:

zugleich eine Sinnliche/
in den Thieren;
auch eine vernünftige/
in dem Menschen.

Diese/ bestehet
in dreien Dingen:
Ersichtlich
in der Vernunft

A' Lélek
a' testnek élete,
egy az egészben:
csak
nyergető (élesztő)
a' palántákban; (földi
jövélben)
egyszersámit erzéken,
az állatokban;
és okos,
az emberben.
Ez, áll
háromban:
elölzör
az észben, (okaságban)

úve

five intellectu,
quod cognoscit
& intelligit,
bonum ac malum,

vel verum,

vel appárens;
Deinde,
in voluntate,

quâ eligit,
& concupiscit,
aut réicit,
& averfatur,
cognitum:

Tertio,
in animo,
quod prosequitur
bonum electum;
vel fugit
rejectionem malum.

Hinc oritur
fides, f. V.
& timor, m. III.
in cupidine,
& aversatione.

Hinc est etiam a-
[mor, n. III.
& gaudium, n. II.
in fruitione:
sed ira f. I.
ac dolor, m. III.
in passione.

Vera cognitio f. III.
rei,
est scientia: f. I.
falla, error, m. III.
opinio & suspicio. f. 3.

oder in dem Verstand/
wodurch sie erkennet
und versteht/
das gute/ und böse/

entweder das warhafte/
oder das scheinbare;
Hernach/
in dem Willen/

wodurch er erwählet/
und verlangt/
oder vermirft/
und verabscheuet/
das erkandte;

Zum dritten/
in dem Gemüthe/
wodurch er nachstrebet
dem erwählten Guten;
oder fliehet/
das verworfne böse.

Daher entspringet
Hoffnung/
und Furcht/
in der Begierdes/
und Abscheu.

Daher ist auch Liebe/
und Freude/
in der Genießung:
Aber Zorn
und Schmerz/
in der Leidenschaft.

Die wahre Erkenntnis
eines Dings/
ist eine Wissenschaft:
die falsche ein Irrthum/
Wahn und Verdacht.

avagy értelemben
a' mely által megismeri
és megérti
a' jót, és a' rosszat gon-
(zat,
vagy a' valórágost, (igá-
(zat

vagy az rejtetest;
Az-után
az akarásban,

mellyel meg-választja,
és kívánja,
avagy meg-veti,
és utálja
az meg-ismért dolgot:

Harmadszor,
az elmében,
mellyel indúl (tasakodik)
az el-választott jó után;
avagy távoztattya
az meg-vetett gonosz.

Innéd erred
a' reménység,
és a' félelem,
a' kívánságban,
és meg-utálásban, el-ir-
(tozásban)
Innét vagon a' szere-
(tet-és,

és az öröm,
az bájosny-váslben.
De az barag
és fájdalom
a' szorvedésben.

A' dolognak
igaz meg-ismérése,
tudomány:
a' hamis, tévöljár,
vélekedés és gyanakodás.

XLIII.

Deformes
&
Monstrósi.

Ungeſtalte
und
Mißgeburtten.

Éktelenek
és
Csuda Termetűek.

Monstrósi

Monstrósi,
& deformes sunt;

corpore
abentes
a communi forma,

ut sunt:
hominis gigas, 1.
(m. III.)

nannus pumilio, 2.
(m. III.)

bicorpor, 3 o. III.
biceps, 4 o. III.
& id genus monstru.

His
accensentur:
capito, 5 m. III.

naso, 6 m. III.
lábeo, 7 m. III.
buco, 8 m. III.
strabo, 9 m. III.
obstipus, 10 m. II.

strumofus, 11 m. II.
gibbifus, 12 m. II.

loripes, 13 m. III.

cilo, 15 m. III.
adde
capistrum.

Mißgeburtten
und Ungeſtalte ſind:

die mit dem Leib
abweichen
von gemeiner Geſtalt:

als da ſind:
der ungeheure Neß/ 1

der winlige Zwerg/ 2

der Zwenbleibte/ 3

der Zwenkopff/ 4
und dergleichen Unfor-
men.

Zu dieſen
werden gezählet:
der Großkopff/ 5

der Großnaſe/ 6
der Wurfmaul/ 7
der Paußback/ 8
der Schielert/ 9
der Krumhals/ 10

der Kropffichte/ 11
der Höckerichte/ 12

der Dollfuß/ 13

der Spizkopff/ 15
ſche hinzu
den Kadikopff. 14

Csuda-termetűek,
és éktelenek, difformis,
[mutak, csúnyák u-
[talatosak,)

az kik testekkel
el-távoznak
a' közönléges termetűl:
(formától, képtől)

ugymint:
a' szornyu nagy Orjá, 1

a' piczin törpe, 2

a' két-testű, 3

a' két-fejű, 4
és eſſegle csudák.

Ezekhez
számoltatnak:

a' nagy-fejű, 5

a' nagy-orru, 6

a' nagy-ajaku, 6

a' nagy-függő, 8

a' sandal (kancsal), 9

a' görbe-ferre borgasz-
[tot-) nyakú, 10

a' golyvás, 11

a' dombor-(görbe-) hátú,
[12

a' görbe-lábú (ezübertes),
[13

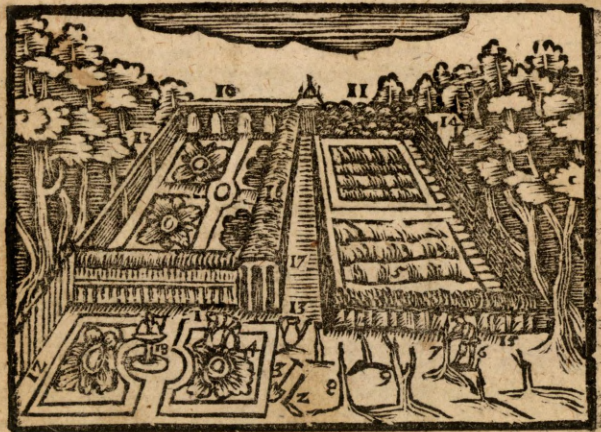
az begyes (baszszu) fejű,
tedd hozzá

a' kopasz, 14

Hortó-

XLIV.

rtórum cultúra. Die Gärtnerey.
Az Kertnek Művelése.

Hōmīnem
vidimus:
jam pergāmus
ad victum hōmīnis.

& ad mechanicas ar-
[tes,
que huc faciunt.
Primus & antiquis-
[simus

victus, erant
terra fruges:
Hinc etiam
primus labor m. III.
Admi
cultura. f. I.

Den Menschen
haben wir gesehen:
ist laßt uns fortschreiten
zur Kost des Menschen/

und zu den Handwerck:
(Künsten/
so hierzu dienen.
Die erste und älteste

Nahrung/ waren
die Erdfrüchte:
Daher auch
die erste Arbeit
des Adams/
der Gartenbau.

Az Emberek
láttuk :
moltan meňyünk tovább
az embernek életmeryére
(eledelére, ételére,
[italára])
és az kéziműves mester-
segekre.
mellyek ide szolgálnak.
A' leg első és leg régibb

életet, valának
az földnek gyümölcsei:
Innénd-is
első munkája
Ádámnak,
a' kert-művelés.

Ноты.

Hortulanus, m. II.
(olitor m. III) I

In viridario
fedit
lignae, 2
aut bipátio; 3
facitq; pulvínos; 4
ac plantária; 5
quibus infert
femina
& plantas.

Arborător, 6 m. III.

in pomario,
plantat arbores,
inseritq;
súrculos 8
viviradicibus. 9

Hortum sepit,
vel cura f. I.
murô, 10
aut macerie, 11
aut vacerrâ, 12

aut plancis, 13
aut sepe, 14
quæ flexa
è sūdibus
& viilibus;
vel natūra,
dumis
& vepribus. 15

Ornatur
ambulacris 16
& pèrgulis, 17

Rigatur
fontanis 18
& harpagiê. 19

Der Gärtner I

im Pflanz-Garten
gräbet
mit dem Grab-scheit 2
oder mit der Spathe; 3
und machet Beete/ 4
und Pflanz-Beete; 5
darein er bringet
den Saamen
und die Pflanzten.

Der Baumgärtner/ 6
im Baumgarten/
pflanzet Bäume/ 7
und impffet
die Pflöpfreiser 8
auf die Stämme. 9

Den Garten zäunet/
entweder der Kieß/
mit einer Mauer/ 10
oder Lehmwand/ 11
oder mit Stacketen/ 12
oder Bläncken/ 13
oder mit einem Zaun/ 14
der geflochten
aus Zaunpfählen
und Reisch; 15
oder die Natur/
mit Hecken
und Büschen. 15

Er wird getieret
mit Spaziergängen 16
und Sommerläuben. 17

Er wird geseuchtet
mit Brunnen 18
und dem Sprengkrug

A' kerítész 1
rálo) kerítés
virágos zöldséző, plánt
s
kapával (áfonyával) 2
nagy két ágyú kapával: 3
és csináit ágyókat 4
veteményes ágyókat, s
mellyekben veti és ül-
ni szoktak (teti-
és palántákat, (cseme-
reket)

A' fakkal bano, 6
a' győzmes és kerben
fittet (plántál) fűkát, 7
és ólt
ültő ágokat 3
éldg-kezes tövekre. 9
A' keret be-keréti,
vagy a' szorgalmatoság
készség 10 [tal 11
vagy sűrűl csinált fal-
vagy hegyes kőrökkel
(dorongokkal) 12
vagy palánkokkal, 13
vagy fővennyel, 14
az melly fonnyattatott
kőrökkel
és fonyó (kőst) veszőkkel
vagy az termézet,
trüke bokrokkal
és tövissel. 15

Fel-ékesítettetik,
ingosfokkal 16
és arnyékos színekkel,
(széles belekkel) 17
Meg-nedvesítettetik (ön-
töztetik)
szőke kutakkal 18
és ömledet uddával, (cro-
binnyal) 19

Agricul-

XLV.

Agricultúra. Der Feldbau.
Szántás vetés. (Majorkodás, Föld művelése.)

Arátor, 1 m. III.
jungit boves 3
arátó, 2
& tenens
lová
stivam, 4
de strá
rullam, 5
quá anovet
glebas, 6

seindit terram
vbmore
& dentati, 7

Der Ackermann 1
spannet die Ochsen 3
vor den Pflug / 2
und haltend
mit der Zinken
die Pflugstiers / 4
mit der Rechten
die Keudel / 5
womit er beyseits räumt
die Erdschollen / 6

pflüget die Erde
mit der Pflugschar
und dem Pflugeisen / 7

A' szántó-verb ember 1
be-fogja az ökröket 3
az eke eleiben, 2
és tartván
bal kézzel
az eke szarvát, 4
jobb kézzel
az ökröket, 5 [nya]
mellyel félre veti (el hán
a görbögnyket, (darabos
földet, toporotokat,
baktokat) 6
hassittya (szántya) a' föl-
[der
az eke vassal (eke talpára
magasztott vassal) 7
és a' csörögtya (mész)
szállak

que antea fimo 8
est iterorata ;
facitq; sulcos. 9

Tum seminat
femen, 10
& inocat occa. 11

Messor 12 m. III.
mest
maturas fruges
falce messoria, 13
colligit
manipulos 14
& colligat
mögites. 15

Tritor 16 m. III.
in area horrei, 17

triturat fumentum
flagello, (tribula) 18
jactat
ventilabro, 19
atq; ita,
cum palea f. I.
est separata
& stramen, 20 n. III.
congerit in saecor. 21

Pensileca 22 m. I.
in prato,
facit fenum,
desecans gramen
falce fenaria, 23
corraditq;
rastó, 24
componit cervos 26

furca, 25
& convellit
vibibus 27
in fenile. 28

die zuvor mit Mist 8
ist gedünget worden ;
und machet Furchen. 9

Alsdem siet er
den Samen / 10
und eget ihn ein mit der
[Egen. 11

Der Schnitter 12
schneidet (mestet) ab
das reifige Getreid
mit der Sichel / 13
sammlet
Hampeln / 14
und bindet
Garben. 15

Der Drescher / 10
auf der Scheun-Dennel / 17
[17
drischt das Korn
mit dem Drischel / 18
wirft's
mit der Wurffschaukel /
und also /
wenn die Spreu
ist abgefondert
und das Stroh 20
fasset er es in Säcke. 21

Der Wäder 22
auf der Wiese /
machet Heu /
abhauend das Gras
mit der Sense / 23
und rechet es zusammen
mit dem Rechen / 24
machet Schobor 26

mit der Heugabel / 25
und führet's ein
mit Gubern 27
auf den Heuboden. 28

az mely előbb ganéjjal 8
meg-volt genéjözva ;
és sinál barázdákat. 9

Annak-utánna el-vesti
a' magot, 10
és be baronállya baroná-
(val. 11

Az arató 12
le-arattya
az meg-eret gabonát
sarlóval, 13
össze-ízedegeti (gyűrti)
a' markokat, 14
és köv-kes 15
köt.

A' cséplő 16
a' pászta-székén. (székén
a' csűröközén) 17
ki csépli a' gabonát
cséppel, 18
hánnya (szórja)
szóro lapátal, 19
és ekképpen,
mikoron az polgym
el-választatott
és a' szalma, 20
sákokba rakja aztot. 21

A' kaszás 22
a' rét-en,
csinál szénát,
le-kaszálván az fűvet
a' kaszával, 23
és össze gerebléli.
gereblőjével, 24
rak baklyókat, (kazáló-
kat, kalangyókat) 26
a' széná veltával, 25
és székerekkel 27
viszi
a' széná-tartó helyre.

XLVI.

Pecuararia. Die Viehzucht.
A' Barommal való Bánás.

Agrorum cultus m. IV
(agricultura f. I.)
& res f. V. pecuararia.
[f. I.]

erat antiquissimis
temporibus

Regum & Heroum :

hodie est tantum
infimae plebis

aura. f. I.

Bubalcus i m. II.
vocat armenta 2

Der Geldbau/
und die Viehzucht/
[f. I.]

war vor uralten
Zeiten

der Könige und Helden :

heutiges Tags ist allein
des untersten Pöbels

Angelegenheit.

Der Rühbirt/ 1
bläset das Vieh 2

A' majorkodás, [szán-
[lás-ve]és)
és a' barommal való bá-
nás, (barom pásztor-
ság csordóság)
vala régi
idők előt (régenten, ha-
donában)
a' Királyok és fő-naggy-
ságos dolgokat viseli)
embereké:
ez májnap tsak
az alacsony (közrenden
lévő) népnek
gondgya, (szorgos mun-
kája.)
Az ökr-pás-
tor, 1
ki-foloztatty (hija, kúr-
tel) a' trordák 2

de bovilibus 3
vaccinā (cornu) 4
& ducit
paltum.

Opilio m. III. (Pa-
stor m. III.) 5

pascit gregem, 6
instructus fistulā 7

& perā, 8
ut & pedo; 9

habens secum
molossium, 10
qui munitus est

contra lupos
millo. 11

Sues 12
faginantur
ex aquiliculo hara.

Villica 13 f. I.
mulget
libera vacca, 14
ad praesepe, 15
super mulctra; 16

& facit
in vase butyraceo 17
butyrum
efflore lactis;
& de coagulo
caseos. 18

Ovis
detondetur lana, f. I.
[19]

ex qua conficiuntur

variae vestes.

aus den Ställen 3
mit dem Rühhorn/ 4
und führt es
auf die Weide.
Der Schäfer 5

weidet die Herde/ 6
versehen mit der Sa-
[pfeifen] 7
und Hirten- [Tasche] 8
wie auch mit den Hirten-
[stab] 9

bey sich habend
den Rüden/ (Schaffhund
welcher bewaffnet ist

wider die Wölffe
mit dem stachelichten
[Halsband] 11

Die Schweine 12
werden gemästet
aus dem Trog des
(Schwein)stalls.

Die Meyerrinn 13
melket
die Euter der Kuh/ 14
an der Stricken/ 15
über den Melkschaff/
(oder Melksübel/ 16
und machet
im Buttersaß 17
Butter/
aus dem Milchraum;
und aus der Laab
Käse. 18

Den Schafen
wird abgeschore die Wol-
(le/ 19
aus welcher gemacht
[werden]
allerley Kleider.

az iszállókbul 3
kürttel, 4
és legeltetni (étetni)
viszi.
Az ibáfsz, (Jubáfsz) 5

legelteti az nyájat, 6
fölkészálván ismélő-
[pal] 7
és taskával (malbával)
az mint pásztori-bor-
[lis] 9

tartván maga mellet
a' komndorebet, 10
a' ki fel-fegyverkeztetet
(meg-oltalmaztatott)
a' firkasok ellen
szeges-örvöl 11

A disznók 12
hizlaltatnak
a' disznó-búnak valója-
(bul.

A' majorné 13
feji
a' teheneket [gy]gyé, 14
a' jászol mellet 15
a' fejsz-szajtar (szár) kö-
löt 16

és csinál
a' vajas-köspiben 17
vajat
a' tej-föböl;
és az oltoi tejből
szajtokat. 18

Az juboknak 19
le-nyirettenek a' gyapjú
mellyből csináltatnak
külömb-féle ruhák.

G

Melli-

XLVII.

Mellificium. Der Honig-Bau.

A' Méz-Gyűjtés.

Apes

Apes
emittant exāmen, 1

adduntq; illi
Ducem (Regem). 2

Exāmen illud,
cūm avolatūrum est;

revocatur
tinnitū

vastit anei, 3
& includitur
novo alveari. 4

Strunt
sexangulāres cellu-
(las, 5

complentq; eas
melligine,

& faciunt favos, 6

ex quibus
mel 7 n. III. effluit.

Crates,
igne liquatæ

abunt in ceram. 8

Die Bienen
schwärmen/ 1

und aebē dem Schwarm
einen Weiser (König) 2
(mit.

Derselbige/
wenn er wegfliehet/ oder
durchgehen will/
wird zurücke gebracht
mit dem Klang

eines Beckens/ 3
und wird gefasset
in einen neuen Sto.f. 4

Sie bauen
sechseckichte Zellen/ 5

und füllen dieselben
mit Seim/

und machen Honigfu-
chen/ 6

aus welchen
der Honig 7 fließet.

Die Gewercke/
am Feuer geschmelzet/

werden in Wachs. 8

A' méhek
eresztenek, (ray: botsá-
tának) 1

és adnak mellé
anyu-méhek. (vezére
kir. /st.) 2

Az a' ray;
mádon el akar röplni,
(szaladni)

visszahi-vattatik
váz-edénnek (medencze-
nek) 3

hangjával,
és be-rekesztetik
hím-kasba (kapárba
méhek-sárba) 4

Csinálnak (raknak).
nat-szeglettű kamarács-
kákat, 5

és meg-töltik azokat
mézi nedvességgel, (fü-
veknek édes-ségével)

és csinálnak lépes mé-
zet, 6

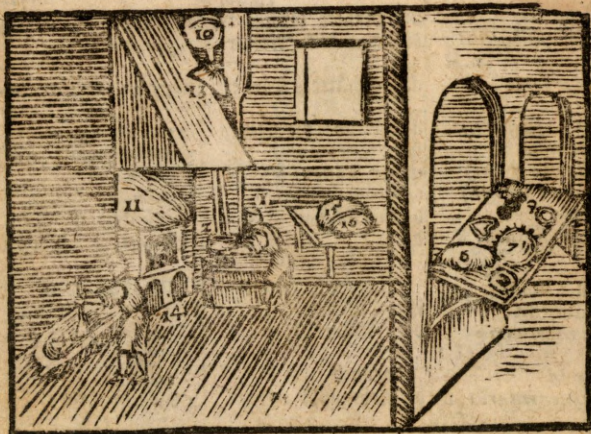
mellyékből
a' méze ki-foly. 7

A' viosz lépek,
a' tűz által meg-olvasz-
tatván,

wiszfá válnál (léz-
nek) 8

XLIX.

Panificium. Die Brod-Back.

A' Kenyér Csinálás.
(Sütés.)

Pistor 1 m. III.
cernit farinam
cribro 2 pollinario,

& indit
matre; 3

tunc affundit
aquam,
facit massam, 4
depsitq; eam
spatula 5 lignea;

Dein format

panes, 6
placentas, 7
similui, 8
spiras, 9 &c.

Pdft imponit
palea, 10
& ingerit
furno 11
per prefatium: 12

Sed prius
eruit
rudulo, 13
ignem & carbones,
quos infra congerit. 14

Et sic
panis pinfitur,
habens extra
crustam, 15
& intus micam. 16

Pistor

Der Becker 1
beutelt das Meel
mit dem Meelsieb (Mail-
ter) 2

und schüttet es
in den Backtrog; 3

alobenn gieffet er in
Wasser/
macht einen Teig. 4
und knetet ihn
mit dem Knetsticht; 5

Darnach formet es

Brodleibe/ 6
Kuchen/ 7
Semmeln/ 8
Brezeln/ (Stengel-) 9
[u. 29.

Nach diesem hat er sic
auf die Backschauffel 10
und schieft sie
in den Backofen 11
durch das Ofenloch: 12

Doch zuvor
scharret er heraus
mit der Ofenkrücke 13
das Feuer und die Stroh-
[ien/
die er unten zusammen
[wirft/ 14

Und also
wird Brod gebacken/
welches aussen hat
eine Rinde/ 15
und innen die Brestm 16

A' Sütő 1
székelya 2' szeker
fürú székelya, 2

és bétési
a' süti székelybe; 3

akkor osztán raká bétá
a' vizet,
csinál téstet, 4
és dagasztja azt
fa- (dagasztó-) lapoz-
(kával) 5

Egyek-utánna formál-
lyá (formákra csi-
nállá)
a' kenyereket, 6
bepényeztet, (bétészet) 7
semlyeket, 8
perezeket. 9. eff.

Ezután teszi (rakja)
a' süti lapára, 10.
és béteti.
a' süti-kemenczébe 11
a' kemencze száján: 12

De előbb
ki-vonnyá
a' székelyből 13
a' tüzet, és elvonszeme-
ket,
mellyeket alól egy raká-
ra hány. 14

Es ekképpen
süti a' kenyér,
mellynek vagyon kívül
bőre, 15
és belül morfája (bété) 16

G 4

Pisca-

L.
Piscatio. Die Fischerey.

Az Halászás.

Piscátor

Piscátor 1 m. III.
captat pisces:

five, in littore,
hamo, 2
qui ab arundine
flo pendet,
& cui inhæret
esca; f. I.

Sive fundâ, (harsâ)
quæ,
pendens perzicâ, 4
aque immittitur;

Sive, in cymba, 5
reti; 6

Sive nassâ, 7
quæ per noctem
demergitur.

Der Fischer 1
fâhet Fische:

Entweder am Ufer/
mit dem Angel/ 2
welcher von der Auel/
(rute
am Faden herab hânget/
und an welchem flebet
die Speise/ oder das Stö-
(der;

Oder mit dem Hamen
(Heimer) 3
welcher
hangend an der Stanz-
gen/ 4
ins Wasser gelassen wird:

Oder auf dem Kahn/ 5
mit dem Netze/ (Zug-
garn.) 6

Oder mit der Reusen/ 7
welche über Nacht
eingesenkt wird.

Az Halász 1
fogdozza az balakat:

avagy, a' parton,
horoggal, 2
melly az horgászó vesz
(szárul
czérnán (porázon, horog
inon) függ,
és a' mellyre vagyon téve
(ragasztva)
az éterd-maslag;

avagy merész hálóval
3
az melly,
függvén a' pozsnán (rudon
4
a' vízbe eresztetik;

avagy csolnokban, 5
hálóval; 6

avagy varsával, 7
az melly étczaka
meg-vettetik.

G 5

Aucu-

LI.

Aucupium. Der Vogelfang.
A' Madarászás.

Aucupium 1 m. III
Extrahit
aream, 2
supertrahit illi
rete aucupatorium, 3
obsipat
escam, 4
& abdens se

in latibulum, 5 n. II.
Ellicit aves,
captive illos,
qui partim

Der Vogelsteller 1
richtet
einen Lockheerd/ 2
legt darauf
das Vogelgarn/ 3
streut
die AB/ (Körner) 4
und/ sich verbergend

in die Hütte/ 5
locket er die Vögel
mit dem Gesang & Lock-
(Vögel/
welche theils

A' Madarász 1
el-készíti
a' / készíti, 2
fölsébe terjeszti
a' madarász bálót, 3
el-hinti
a' csalsó-eledelt, 4
és el-rejtven magát

a' lappango szénke, (kita-
nyozókéba) 5
magához édesgeti (csal-
lya) a' madarakat,
az hitegeth madarak éne-
kével, (szavával)
kik rész-szerént

in

in area currunt, 6

partim
caveis
inclusi sunt: 7
arg: ita
ébruit
reti
transvolantes
aver
dam
se ad escam
demittant:

aut tendit
tendaculas, 8
quibus seipsum
suspendunt
& suffocant:

aut exponit
viscosos calamos 9
amittit: 10

quibus
insident,
implicant
pennis:
ut nequeant
avolare,
& decidunt in terram

aut captat
pericla, 11
vel decipula, 12

auf dem Heerd laufen/
(Vorgeher) 6

theils
in Kefiche
eingeschlossen sind: 7
und also
überfällt er
mit dem Garn
die vorbeysfliegenden
Vögel/
in dem
sie auf die AB
fallen:

oder/ er leget
Schlingē (die Schlingē) 8
in welchen sie selber
sich erhencken/
und erwürgen:

oder/ er steckt
Leimruthen 9
auf die Leimstange: 10

auf welche
wenn sie sitzen/
verwickeln sie
die Federn/
daß sie nicht können
davon fliegen/
und fallen zur Erden:

oder/ er fängt sie
mit dem Kloben/ 11
oder mit dem Massen/
schlag. 12

a' szénke ugrádoznak,
(futkároznak) 6
rész-szerént
kalikkákba
bá vannak rekesztve: 7
és ekképpen
bé-barittya (meg-lepi)
az bálóval
az arra-röpülő
madarakat,
midőn
az csalsó eledelre le-ho-
tsátkoznak: (eresz-
kednek, le-borsát-
tyák magokat)

avagy rak (hány)
töröket, (csékieket), 8
mellyekkel magokat
fel-akasztják,
és meg-fojtyák:

avagy kitésznek
lépes vészfűzőket 9
a' madarász rúdra:
(poznyára) 10

mellyekre
ha reá-szállanak,
hélé keverik
a' tollakat:
hogy el nem
röpülhetnek,
és le-esznek az földre:

avagy fogdozza őket
criptiedvel, 11
vagy czimege-fogóval. 12

Vena

LIII.

Laniõnia. Die Fleischhack.

A' Mészárság:

Lanio,

Lanio, 2 m. III.

maclat
pseudem aliit n, 2

(macilentia 3

non sunt vesca)
proflernit
clavus, 4

vel jugulat

clunacio, 5

excoriat (deglabit) 6

dissecatq; 3

& carnes
venum exponit
in macello. 7

Suem 8
glabrat igne,
vel aqua fervida, 9

& facit pernas, 10

perasones 11

& succidias: 12

Præterea
varia farcimina,
saliscor, 13
apexabones, 14

tomacula, 15
boulor (lucanias) 16

Adopr 17 c. III.
& sebucor 18 n. II.
oligatur.

Der Fleischer? (Mész-
ger) 1

schlachtet (megelt)
das Maßvieh/ 2

das mageré 3

taugt nicht zum essen)
schlägt es
mit der Barte/ 4

oder sticht es ab

mit dem Schlacht-Mes-
[ser/ 5
leucht die Haut ab/ 6

und zerstückt es/

und das Fleisch
hat er feil
auf der Fleischbank/ 7

Die Sau 8
senget er mit Feuer/
oder brühet sie mit heis-
sem Wasser/ 9
und macht Hammen/
(Schultern) 10
Schinken/ 11

und Speckseiten; 12

über das
allerley Würste/
grosse Würste/ 13
Schweisz (Blut) Wür-
ste/ 14
Leberwürste. 15
Bratwürste. 16

Das Schmeer/ 17
und Unschlit 18
wird aufgeschmelt/ oder
(Ausgelassen.

A' Mészáros, 1

meg-elli
az bialalt barmor (mar-
bár) 2
(az szűrésű barmor-
nya, 3

nem ennyi való)
leveri (űti)
a' fejszével, 4

avagy meg-meczi for-
kókat
a' mészáros-késsel, 5

bőrét le-vonszolja (meg-
nyuzza) 6
és fel-vagdálja, (dara-
bollya)

és az huft
el-adni ki-teszi
a' mészár-székben. 7

A' disznós, 8
ateg-pótsli tészelt,
vagy forró vizzel, 9

és csinál sodérokat 10

disznó-lábokat, (oldal-
tokat) 11
s' szalánnákat. 12

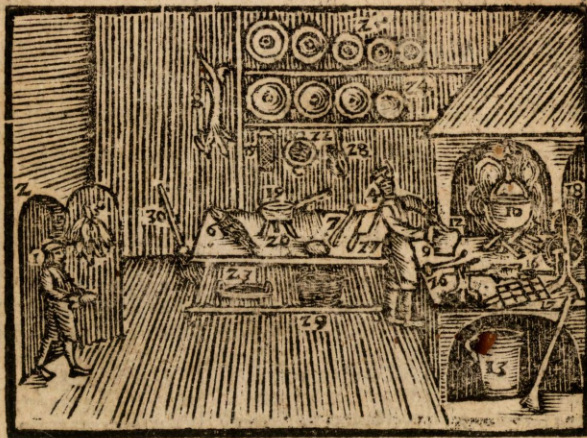
Azon kívül
külömb-félé kolbászokat
gömböcsöket, 13
véreseket, 14

májsofokat, 15
hufos- (sár-) kolbász-
kat. 16

Az hági 17
és fagyu 18
meg-ovafaztat.

LIV.

Coquinaria. Das Kochwerk.
A' Szakácsfag.

Provis-condit I
[m. II.]
profert
e penu 2

obsonia. 3

Ea accipit
coquis, 4 m. II.
& coquit
varia esculenta.
Aves 5
deplumat prius,

& exenterat;
Pisces 6
desquamat,

Der Speise-Meister I
gibet heraus
aus der Speis-Kammer 2

die Eswaren. 3

Die selben empfäht
der Koch/ 4
und köchet
mancherley Speisen.
Die Wadel 5
rupft er erstlich/

und nimmt sie aus;
Die Fische/ 6
schuppets

A' konyba-fásár (kány-
ba-szakács-Mester) 1
elö-hozza
az Eledeles-kamarából,
(éles-eledelet tartó-
bázul) 2
az eledeleket, (ennyi-
valókat, élést.) 3
Azokat el-veszi
a' szakács, 4
és főz
külömb-félé ételeket.
A' madarakat 5
meg-mellelzi (kopasz-
tya) előbb
és béleket kiveti;
Az halakat, 6
héjoktól meg-vakarja
tisztítja.)

& exdorsuat;
Quasdam carnes
lardó trajectat.
ope creacentri (lar-
darii) 7
Lepores, 8
exuit.
Tum elixat ollis 9

& edebis, 10
infoco, 11
& despumat
ligula. 12

Elixata
condit aromatibus,

quae comminuit
pistillo 14
in mortario, 13
aut terit
radula. 15

Quasdam affat
veribus 16
& autmato, 17

vel super craticulam;
vel frigit [18
sartagine 19
super tripodem. 20
Vasa coquinaria,
sunt praeterea:
rustibulum, 21 n. II.
focu (ignitibulum,) 22
trua, 23 f. I.
(in qua elinuntur
carini 24
& patina,) 25
princeps, 26 f. III.
culter incisarius, 27
qualus, 28 n. II.
corbis, 29 f. III.
& scopae. 30 f. I. pl.

und spaltet er;
Etliches Fleisch
spickt er/
vermittelt der Spickna-
[del; 7
Die Hasen/ 8
streift er ab
Darnach siedet er in
[Töpfen/ 9
und Kesseln/ 10
auf den Heerd/ 11
und schäumt ab
mit dem Feinlöffel. 12

Das gesottne
würst er mit Gewürzen/
welches er zerstoßet
mit dem Stempfel. 14
im Mörtel/ 13
oder reibt es
auf dem Reibeisen. 15

Etliches brätet er
am Bratpfisen/ 16
und am Bräter/ 17

oder über den Rost; 18
oder röstet (bäckt) es
in der Pfanne/ 19
über dem Dreifuß. 20
Küchengeräthe
sind überdas:
die Ofenkrücke/ 21
die Glurpfanne/ 22
die Spühlschiff/ 23
(worin gespuhlwerden
die tiefe/ 24
und flache Schüsseln/ 25
die Feuerzange/ 26
das Hackmesser/ 27
der Seiber/ 28
der Korb/ 29
und Besen. 30

és főlhátttya; (derekon
szegdei)
Némely konzakát
(darab díszít)kat)
szalánnával által-fezget,
(fűz meg-fűkkel)
a' spékűs. fűz-fűvel,
nyár-fűből) 7
A' nyulaknak 8
bőröket le-vonja.
Azután fűz szűkek-
(ban, 9
és vas-fűzűkakk, 10
a' tűz-helen, 11
és tájék jokat le-hánya
az abalo (szűs) ká-
nyal) 12
A' meg-föttet
meg fűszerzámossa fű-
(szerszámmal,
mellyet őszvető
a' mosár-törővel 14
a' mosárban, 13
avagy vakarja,
a' vakarszerzámossal,
(visszefűvel) 15
Némelyeket lüt
a' nyársokan 16
és magokul (kerekek)en)
forgó nyártokon; 17
vagy rostélyon. 18
Avagy rant
sejpenyőben 19
az báron lábat vas-fűlöt,
Konyha edények
ezeken kívül:
a' szén-vonyó, 21
a' főszűs, (melegűs) 22
a' mosdo-fűtár, 23
(a' mellyben meg-öblét-
a' mész 24 [stetnek
es fűtő talak)
a' szén-(fűz-)fogó, 26
a' szakács-(aprító) kés, 27
a' szűs-edény, (szita) 28
a' kosár 29
és seprű. 30

LV.

Vindémia. Die Weinlese.
A' Szüret.

Vinum n. II.
crescit
in vinea, 1

ubi vites
propagantur,

& viminalibus

ad arbores, 2
vel ad palas (ridicas) 3
vel ad juga, 4
allieantur.

Der Wein
wächst
in dem Weinberg/ 1

also die Weinstöcke
fortgepflanzt/

und mit Weidenruten

an die Bäume/ 2
oder an die Weinstöcke/ 3
oder an die Weidenruten 4
angebunden werden.

A' Bor
terem
a' szőlőben (szőlő-hegy-
ben) 1
holott a' szőlő-tőnek
ki terjesztetnek, (szapo-
réttatnak, homléc-
tatnak)
és közt veszesedéssel, (vir-
lyakkal, szirongok-
kal)
a' fákhoz 2
vagy szőlő-karókhöz, 3
vagy rúmfato léczekhez
kötetnek. [4]

Cum

Cum tempus n. III.
[adelt]

vindemiandi;
abscindunt
botros,
& comportant
trمودis, 5
conciunt
in lacum, 6

calcant pedibus, 7

aut tundunt
lignis piis, 8

& exprimunt
succum
torculari, 9
qui dicitur
mustum, 11 n. II.
& ercā 10

exceptum,
vasis (dolii) 12
infunditur,
operculatur, 15

& in cellas
super cantheos 14
additum,
in vinum abit.

Edolio
promitur
siphone, 13

aut rubis, 16
(in quo est
epistomium n. II.)
vas relicto.

Bann die Zeit da ist

den Wein zu lesen;
schneiden sie ab
die Trauben/
und tragen sie zusammen
mit Butten/ 5
und schütten sie
in die Weintüffe/ 6

treten sie mit de Füßen/ 7

oder pressen sie
mit einem hölzern stäm-
pfel/ 8

und dringen heraus
den Saft
auf der Kelter/ 9
welcher genennet wird
der Most/ 11
und/ von 8 Mostkuffe 10

auffgefangen/
in Weinfässer 12
gefaßt/
verspundet/ 15

und in die Keller/
auf Kenterlein 14
geleget/
zu Wein wird.

Aus dem Faß
wird er geleget/
mit dem Heber; 13

oder mit der Faßröhre/ 16
(an deren ist
das Hämlein)
wenn es angepöfft ist.

Mikoren jelen vagyon
(az ideje)

a' szüretnek;
le metzik
a' szőlő-feseket,
és öszve hordgyák
puzonokkal, 5
és belé vetik
a' kádba, (szőlőnyomó
dészba, muskolo
sajtárba,) 6

tiporják (nyomják) lá-
bokkal, 7

avagy törik (mustollyák
ömlő- (örö-muskolb-
fával 8

és ki-facsarják
den levét (nedveségét)
a' présen, 9
mely hivattatik
mustnak, 11
és mustos-tesobányát,
(kupával, kondér-
val,) 10

el-fogattatván,
bordókba (atlatagokba)
töltetik 12
bő-dugattatik, (bő-ta-
paltattatik) 15

és a' pörcekkbe
a' ganarokok 14
el-téttetvén (rejtetvén)
borra válik.

Az hordóbul
ki véretik
bőbérrel; (szivárván-
nyal) 13

avagy csapon (cséven) 16
a' melyben
a' esapdugaszfa vagyon
minek utánnak meg-
kezdetett, (esapaz-
tatott.)

H2

Zytho-

LVI.

Zythopceia. Die Bier=Vrau.

A' Ser-főzés.

ubi

Ubi non
habetur vinum;
bibitur
cerevisia: f. I. (zy-
thus, m. II.

que
ex bibe, (polenta, 1
& lupulo; 2

in aheno 3
coquitur;
post in lacis 4
effunditur;
& frigefacta,
labris 5
in cellaria 6
deferitur,
& vasis infunditur.

Vinum sublimatum
n. II.

et facibus vini,
in aheno, 7
cui superimpositi est

alembicum, 8 n. II.
vi caloris
extractum,

destillat
per tubum 9
in vinum.

Vinum & cerevisia,
aescens,

fit acetum. n. II.

Ex vino & melle
faciunt mulsum

Wo man nicht
Wein hat;
trünkt man
das Bier:

welches
aus Malk/ 1
und Hopffen/ 2

im Kessel 3
gekocht;
hernach in Kuffen 4
gegossen;
und/ wann es verköhlet/
mit Getren 5
in die Keller 6
getragen/
und gefasset wird.

Der Brandwein/

aus den Weinhefen
in einem Kessel/ 7
über welchen gestellet ist

ein Brennfolbe/ 8
durch Krafft der Hitze
herausgezogen/

tropffet
durch die Röhre 9
in das Glas.

Wein und Bier/
wann es versauert/
wird zu Essig.

Aus Wein und Honig
wird der Meel gekocht.

Az hol
bor nintsen;
Sert
ifznak;

az melly
szaladbul, 1
és komlóbul, 2

a' vasfázékban 3
főzertetik;
azután kádakban 4
töltetik:
és meg-hidegülvén,
csőbrőssel 5
a' pinczékbe 6
le-hordatik,
és hordokba töltetik.

Az Eger bor,

a' bor főprékbul,
a' rész fazékban, 7
mellynek hegyére vagyō

a' szőveg, (rés-fázék) 8
a' melegnek erje által
ki-fizattatván, (von-
nyattatván)

le-csőpog
a' erővén által 9
az űvegbe.

A' bor és ser,
mikor meg-vélz, (erze-
desedik)
eczetté válik

Borbul és mézből
csinálják a' méh-fert.
(mézes bort)

LVIII.

Tractatio Lini. Die Flachse-Arbeit.

A' Len-mivelés.

Linum

Linum n. II. &
carmabis, f. III.

aquis macerata
rursusq; siccata, 1

contunduntur.

f. angibulo ligneo, 2
(ubi cōrrices, 3
decidunt)
tūm carminantur

cārmīne ferreo; 4
ubi strupa 5 f. I.
separatur.

Linum purum
alligatur colo, 6

à neivice; 7
quæ sinistrā
filum trahit, 8

dextrā, 12
rhombum (girgillū) 9
vel fistum 10
(in quo
vericillus 11 m. II.

versat.

Fila accipit
volva; 13. f. I.
inde deducuntur

in alabrum: 14
hinc vel glomi 15

glomerantur,
vel fasciculi 16

fiunt.

Der Lein und Haus/

im Wasser geröstet
und wieder getrocknet/ 1

wird gebrochen

mit der Beche/ 2
(da die Flocken 3
hinweg fallen)
alsdann gehehelt

mit der Hechel; 4
da das Werk 5
davon kömmet.

Der reine Flachse
wird gelegt an den Ro:
(fen/ 9

von der Spinnerin; 7
welche mit der Linken
den Faden spinnet/ 7

mit der Rechten 12
das Spinnrad/ 9
oder die Spindel 10
(an deren
der Einspan/ oder Wir:
tc/) 11

umdrehet.

Die Fäden empfähet
die Spule; 13
von dannen werden sie
(gehaspelt

auf die Weisse: 14
daraus werden entweder
Ancule 15

gewunden/
oder Strehnen 16

gemacht.

A' Len és Kendér

vizben meg-áztatván
és vizontag meg-szaraz-
tatván, 1
meg-törettetnek, (ki ti-
lölratnak)

a' ilóval (len-törövel) 2
(az hol a' pozdorja 3
lehull)
akkor osztán meg-gere-
beneltetnek

vas-gerebennel; 4
holot a' csöpte 5
el válik.

A' tisztá len
kötetnek a' rokkához, 6

a' fonjó-aszomynul; 7
a' ki bal kézzel;
a' fonalat vonzza, (fon-

jobb kézzel, 12.
a' pörög rokkát, 9
vagy orsó 10
(mellyen vagyon.
a' pörög-tö-karika) 11

pörgeti.

A' fonalat bé-vonnya
a' forgó (pörög) orsó; 13
onnénd fel-matolátatik

a' matolát; 14
abbul vagy gombalya-
gak 15

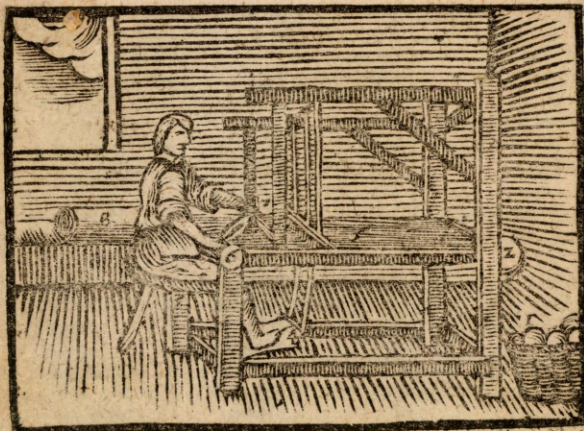
gomboléttatnak,
vagy vég-fonalok 16 (fo-
nát-darabok, perczek)
lésznek.

H5

Textu-

LIX.

Textúra. Das Gewebe.

A' Szövés,
(Takátság.)

Textur

Texor., m. III.
diducit in stamen
glomer., 1
& circumvolvitur
gug., 2
ac sedens
in textrino, 3.
calcat pedibus
infilia. 4

Lacis.
diducit stamen, 5

& trahit
radium: 6.
in quo est
rama; f. X.
ac densat
péline. 7

Atq; ita conficit
linum, (clam) 8

Sic etiam
Pannifex m. III.
facit pannum
& lana.

Der Weber,
setzt an
das Garn/ 1
und rollt es
auf dem Weberbaum/ 2
und sitzend
auf dem Weberstuhl/ 3.
tritt er mit den Füßen
die Schemel. 4

Mit den Zotten
theilet er das Garn/ 5

und steckt dadurch
den Weberstuhl: 6
an welchem ist
der Eintrag;
und macht es dichte
mit dem Weberkamm 7

Und also webet/ oder
(macht er
die Leinwat. 8

Also auch
der Tuchmacher
webet das Tuch
aus der Wolle.

A' Takács.
fel-veti
a' fonalat, 1
és fel-tekeri
a' zugoly-fára, 2
és ülén
a' szövő-széken, 3
nyomdozza lábival
a' komposzorokat. 4

A' nyűfő fonafokkal
egymáttal el-választja
az aló-(mellék)fo-
nalat, 5

és áttal-veti rajta
a' verélt: 6
az mellyen vagyon
a' bál-fonál;
és meg-fürösíti
a' bordával. 7

Es ekképpen csinálja
a' vásznat. 8

Azonképpen
a' posztó-csináló-
csinálja az posztó
a' gyapjúból.

Lintea;

LX.

Linthea.

Die Leinwat.

A' Váznok.

Linthea-

Linthea minima
insolantur 1

aqua superflua, 2
donec candefiant.

Ex iis
suis sarrice 3 f. III.
indusa, 4
muccina, 5

collaria, 6
capria, &c.

Hæc,
si fordidentur,

rursum lavantur
sarrice 7

aqua, sive fixivis
ac sapens.

Die Lacken/ (Loden)
werden gebleicht (gesön-
net) 1
mit aufgegaßtem Was-
[ser/ 2
biß sie weiß werden.

Aus denselben
nehet die Räterin/ 3
Hemder/ 4
Rästercher/ (Schnupstü-
[cher) 5

Krägen/ 6
Nachtmäßen/ (Schlaf-
hauben) u. dg.

Diese/
so sie unrein werden/
werden wieder gewaschen
von der Wäscherin/ 7
mit Wasser/ oder Laugen
und mit Seifen.

A' Váznok
a' verhsenyen meg-sejé-
[reinek 1
vizzel meg-öntöztetvén
[2
mig meg-sejérednek.

Azokbül
a' Varrané varr 3
längeket, 4
keskenyöket, 5

gallérokat, 6
bálósapkákat, e' eff.

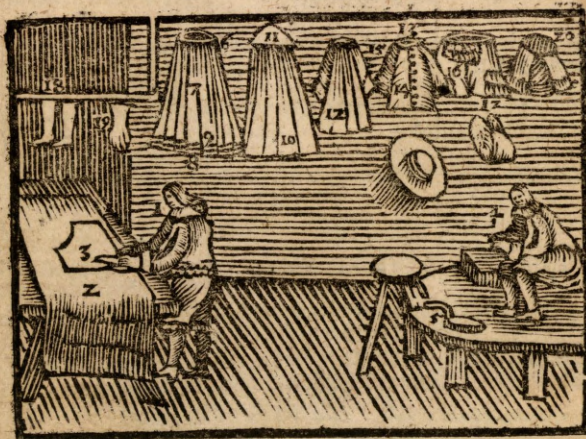
Ezek,
ha meg-izennyesednek
(mocskosulnak)
ismét meg-mosattatnak
a' mosónátul 7
vizzel, vagy luggal,
és szappannyal.

Sartor.

LXI.

Sartor. Der Schneider.

A' Szabó.

Sartor.

Sartor 1 m. III.
discindit *pamum* 2
forfice; 3
& consuit
acu
& filis *duplicand.* 4

Postea
complinat *suturas*
ferramentis. 5

Sicq; conficit
plicatas 7
unicas, 6
in quibus infra est

imbria, 8 f. I.
cum *instis;* 9

Pallia 10
cum *patagio,* (*focati*)
& *manichas togas* 12

Thoraces, 13

cum *glabratis,* 14
& *manichis;* 15

Cáligas, 16
aliquando
cum *lemniscis;* 17

Tibiália, 18
obrubeca, 19
amiculum. 20 &c.

Sic *pellio,* m. III.
facit *pellicea,*
pellio.

Der Schneider 1
erschneidet das Tuch 2
mit der Scheer; 3
und hebet es zusammen
mit der Nadel/
und Zwirnfaden. 4

Darnach
bügelt er die Naaten
mit dem Bügeleisen. 5

Und also machet er
die gefaltete 7
Röcke/ 6
an welchen unten ist

der Saum/ 8
mit dem Gebreime; 9

Mäntel 10
mit dem Kragen/ 11
und Ermel-Röcke; 12

Wämmer/ 13
mit Knöpfen/ 14
und Ermeln; 15

Hosen/ 16
zuweilen
mit Bändern; 17

Strümpfe/ 18
Handschuh/ 19
Leibchen. 20 u. a. m.

Also der Kürschner/
machet Pelzfleider/
aus Pelzwerk.

A' szabó 1
fel-meteli a' *posziót* 2
az *ölvöl* 3
és *összevarja*
a' *rhivel*
és *czérnával.* 4

Azután
meg-téglázza a' *varrá-*
(fokas)
a' *téglázo-vassal.* 5

Es ekképpen csinálja
a' *tanczos* 7
szoknyákat, 6
a' *mellyeken alól* (a' *vé-*
gén) *vagyón*
a' *széle,* 8
a' *perémekkel;* 9

A' *palastokat* 10
a' *gálerrál,*
és *ujjas fel-ruhákat;*
(*köpdnyogekek*) 12
Melly-(drék-)szore-
tek; 13
gombocsekkel, 14
és *ujjakkal;* 15

Lompokas (*plundérka-*
kat, nadragokat) 16
néha
flütsékkel, (*fütyelékkel,*
kanafókkal, páni-
likákkal) 17
Sálavárdikat, 18
kesztyűket, 19
vallákat, (*szabiczákat*)
c' *egy.* 20

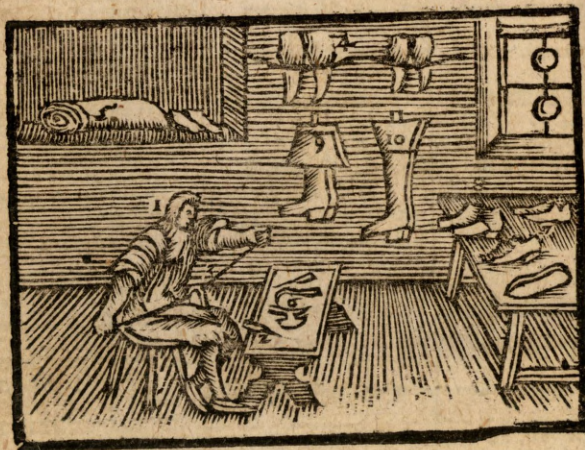
Ekképpen a' *schür,*
csinál *kárméneket,*
a' *bőr-felbőr* (*bürdbőr*)

Sutor.

LXII.

Sutor.

Der Schuster.

A' Varga.

Sutor.

Sutor i m. VI.

sonheit,
opeſtula 2
& fili picini, 3

super modulo (forma
calcis) 4

de corio, 5
(quod
ſcalpro ſunrio 6
diſcinditur)
erepidas, (ſandalia) 7

calceos, 8
(in quibus
ſpectatur
ſuperne
obſtrugulum, n. II.

inferne
ſolea, f. I.
& uering;
anſe)
oc: cas, 9
& perbuer. 10

corbunor.

Der Schuſter i

machet/
vermittelt der Ahle 2
und deß Pechdrats/ 3

über dem Leiſt/ 4

aus Leder/ 5
(welches
mit der Kneipe 6
zugeſchnitten wird;
Pantoffeln/ 7

Schuhe/ 8
(an welchen
zu ſehen iſt
oben
das Oberleder/ (übergel-
[ſchuhe)

unten
die Sole/
und zu heyden Seiten
die Lapplein)
Stiefeln/ 9
und Halbstiefeln/ (Für
peln) 10
Eiſchmen.

A' Varga i

csinál,
az árval 2
és ſzurkor- (ſörtles-) fo-
nállal, 3

a' kaptán, 4

bőrűl, 5
(melly
a' varga-késsel 6
elmeſtetetik)

papucskat, (pacsmago-
kat, ſolyákat) 7

czipőkésket, 8
(mellyeken
láttatik
főlyűl
a' feje;

alól
a' talpa
és mind két felől
a' fülek)

ſarítkat, 9
és időidzárú ſarítkat,
(bocskorokát) 10
cziſmát.

I

Faber

LXIII.

Faber-Lignarius. Der Zimmermann.
Az Ács.

Hominis
victum & amictum,
vidimus:
nunc sequitur,
domicilium ejus.
Primo habitabant
in specubus; 1
deinde
in tabernaculis,
velutigeris; 2

tūm etiam
in tentoriis; 3
demum
in domibus,
Lignator m. III.
securi 4

Deß Menschen
Zülle und Hülle/
haben wir gesehen;
nun folgt/
die Wohnung desselben.
Erstlich wohnete man
in Hölen; 1
darnach
in Laubhütten/
oder Strohütten; 2

dann auch
in Zelten; 3
endlich
in Häusern.
Der Holzhacker
mit der Holz-Axt 4

Az Embernek
elcelsus (elemetjes) és rila-
laktuk: [bázaydi,
most következik,
annak az ő bajlékja.
Elein laknak vala
barlangokban; 1
azután
szénékben,
avagy ku nyókban;
(galibákban) 2
negint (ünét)
fátorokban-is; 3
végtére
házakban.
A' fa-vágo
a' fejszével, 4

sternit

Kernit & truncat

arbores, 5
ubi remanent
sarmenia; 6

Clavosum ligum.
[n. II.

Andit cuneo, 7
quem adigit
radice, 8
& componit
strus. 9

Faber lignarius m. II.
asciat ascia 10

materiam,
unde cadunt
astute; 11
& ferrat ferrā, 12

ubi scilicet 13 f. III.
decidit:

Post elevat signum

super canterios, 14
opetrobica, 15

affigit ensis, 16

lineat amuss. 17

Tum compaginat

parietes, 18
& configit trabes

clavis trabibus. 19

fället und behauet

die Bäume/ 5
davon überbleiben
die Reispölder; 6

Das knottichte Holz

spaltet er mit dem Keil/ 7
welchen er hineintreibt
mit dem Schlagel/ 8
und machet
Holzhäuffen. 9

Der Zimmermann
kimmert mit der Zim-
[Art 10

das Bauholz/
davon fallen
die Späne; 11
und seget es mit 8 See-
[ge/ 12

da die Seegspäne 13
davon stäuben:

Darnach leat er das
[Zimmerholz

auf die Böcke/ 14
mit Hülf der Winde/ 15

befästet es mit Klamm-
(mern/ 16

messet es mit der Richt-
[sehnur. 17

Alsdann paaret er (fü-
get) zusammen

die Wände/ 18
und füget die Balken

mit Zimmernägeln. 19

le-vágja és el-csonkéttya
(meg-nyeli)

a' fákát, 5
az holot meg-marádnak
az ág-nyefölkek;

A' csomós (bótkós,
agas, szeges) fát

hasséttya az ékkel, 7
mellyet beleüt
filyokkal, 8
és csinál
fa-rakásokat. 9

Az Ács
meg-faragja (bárdoltya)
[a szinlő bárdal 10

az épületter való fát
az honénd le-einek
a' forgácsok;
és fűrészlifűrészfél, 12
holot a' fűrészfűrészfél-
lehal [ja (esőlék) 13

Azután fölemeli a'
meg-faragott fát

a' tekerő emelővel 14
az ácsol- (farago-) tök-
ke (sekekre) 15

rel szegezi (meg-erősíti)
kaymaccal, (vaska-
pocsal, kőbavassal) 16

egyeneklen meg-méri si-
morral. 17 (csapo-
mazaggal)

Akkor osztat őszve
foglallya

a' falakat, 18
és őszve-szegezi (szit-
kőszeti) a' baro-
nasákat

őszvassal szegekkel. 19

LXIV.

Faber-Murarius. Der Mäurer.

A' Kõ-Mives.

Faber

Faber murarius 1
[m. II.
ponit fundamentum,
[n. II.

& struit
muros: 2

Sive è lapidibus,

quos
lapidarius m. II.
eruit

in lapicidina, 3

& latomus 4 m. II.
conquadrat

ad normam; 5

Sive è lateribus, 6
qui, ex arenâ

& luto,
aquis intritis,
formantur,
& igne excoquantur:

Dein crustat
calce,
ope trullæ, 7

& testorio vestit. 8

Der Mäurer 1

legt den Grund/

und sehet
Mauern: 2

Entweder aus Bruch-
steinen/

welche
der Steinhauer
brichet

in der Steingrube 3

und der Steinmerk 4
zubereitet

nach dem Richtscheit; 5

Oder aus Ziegelfeinen
welche/ aus Sand [6

und Lehmen/
mit Wasser angerührt/
geformet/
und gebrennet werden:

Darnach bewirft er sie
mit Kalk/ (Mertel)
vermittelt der Mertel-
keile/ 7

und übertüncht sie. 8

A' Kõ-mives 1

vét fundamentomat,

és rak
kõ-falakat: 2

Vagy bányá-kövekből,

mellyeket
a' kõ-vágo
kials

a' kõ-bányában 3

és a' kõ-farago 4
megyészegre csinál (meg-
farag, el-készít)
az igazgato merék sze-
rini; 5

Vagy téglából, 6
mellyek, vízzel öltve-
egyeletet (habart)

févenből
és formál-
formáltatnak
és égettetnek:

Azután meg-vakollya
mészfél,
a' vakolo-kalánnal 7

és meg-mázollya.

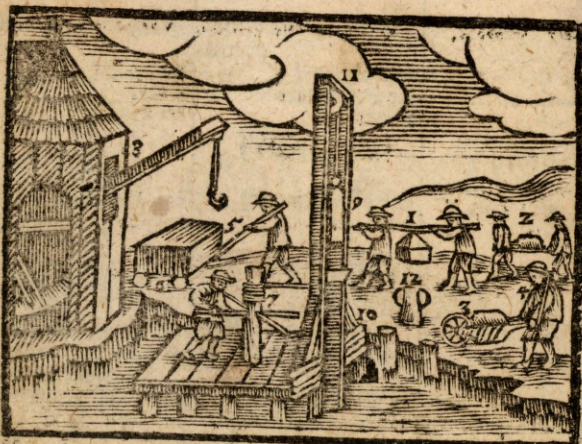
13

Machi

LXV.

Machinæ.

Gewerck = Zeug.

Meisterseges Emeld-szerfzámok.

Quinta nona

Quantum duo ferre possunt.

palangá, 1.
vel feretro, 2.
tantum potest unus,
trudens ante se

pabýnem, 3.
suspensâ à collo

erummâ, 4.

Plus autem potest,
qui molem,
phalangis (clynâris) 6
impositam,
provolvit velle, 5

Ergata 7 f. I.
ut colimella, f. I.
quæ versatur
circumcundo.

Geranium 8 n. II.
habet tympanum n. 2
cui ambulans quis,
pondera

navi extrahit,
aut in navem demit-
(tit)

Ristuca 9 f. I.

adhibetur,
ad pangendum
sublicas: 10
attollitur fume,

tracto per trochleas 11

vel manibus
si usus habet. 12

Et viel zweene tragen
können

an einer Stange/ 1
oder auf der Tragbahre/ 2
so viel kan einer/
vor sich herschiebend

den Schubkarren/ 3
mit vom Hals hangen/
[den

Tragriemen, 4

Mehr aber vermag/
wer die Last/
auf Walzen (Rollen) 6
gelegt/
fortwalzet mit dem He-
bebaum, 5

Der Wellbaum 7
ist eine Seule/
welche gedrehet wird
durch herumgehen.

Die Grane 8
hat ein holes Rad/
in welchem einer gehend/
die Lasten

aus dem Schiff hebet/
oder ins Schiff ladet.

Der Hoy (Schlegel) 9

wird gebraucht/
einzuschlagen
die Wasser-Pfale: 10
wird gehoben mit dem

gezoget durch die Wer-
bel; 11

oder mit Händen/
wenn er Handheben hat.

12

A' mennyit ketten vi-
hetnek

dorongon, 1
vagy taráglyán, 2
annyit vihet egy,
tázigálván (tolván) ma-
ga elbet

a' talicikát, 3
az nyakban akasztott
(függesztett)
bordóza-szíjal, (kötél-
lek.)

Többet vihet pedig,
a' ki,
az pámpólgágra 6
tett (rakott) terhet,
hengergeti (hompellgeti)
emelő-doronggal, 5

A' kereszt (forgó) fa 7
egy oszlopocska,
melly forgattatik
kerengve

Az bajo-eszónak 8
vagyon egy bélyegke
mellyben járván valaki,
terhetet

(bél,
vony-(emel) ki az hajó-
avagy az hajóban belé e-
relt. (emel)

Az leverő kassál (szúnyok
kal-parkolóval) 9

élnék
a' vízre gerendákra (hid-
lábokra) 10
le ártékere:

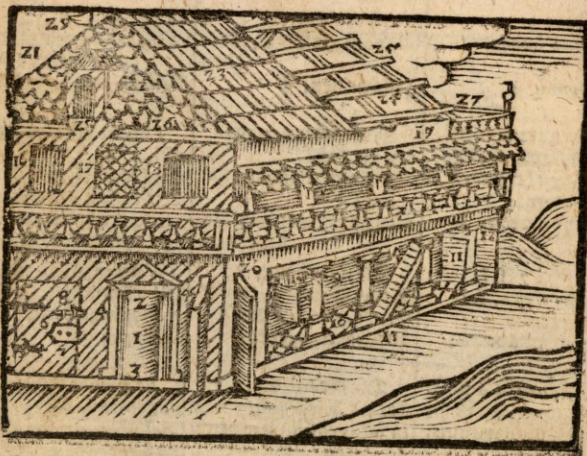
fel-emeltetik, eszón, 11
vont kötéllal;

vagy kezél
hogy ha fogamái vannak

12

LXVI.

Domus, Das Haus.
Az Ház,

Ante januam Domus, f. II. & IV
est vestibulum 1 n. II
Janua f. I. habet
limen 3 n. III.
& superliminare, 2
(n. III.)
& utring;
postes, 4
A dextris
sunt cardines 5
a quibus pendens
foris 5 pl. f. III.
a sinistris claustrum,
(n. II)
aut pessulum. 8 m. II.

Vor der Thür des Hau-
ses
ist der Eingang. 1
Die Thür hat
eine Unterschwelle 3
und Oberschwelle 2
und beyderseits
die Pfosten. 4
Zur Rechten
sind die Thürangel 5
an welchen hängt
die Thür; 6
zur Linken das Schloß 7
oder der Nigel. 8

Az Ház ajtaja elött,
sec/
vagy az ajtó felől. 1
Az ajtónak vagy az
alfo
es fölső küszöbje, 2
és mind a' két-felől
ajtó-ragasztás (ajtó-me-
gő, melléki) 4
Jobb kézre
vannak az ajtó-sarkak, 5
mellyeken függ
az ajtó; 6
balkézre a' pléb, 7
vagy a' Zár. 8

Sub

Sub ædibus
est cavedium, 9 n. II.
testellato pavimento,
[10]
fulcum columnis, 11
in quibus
peristylum 12 n. II.

& basæ. 13 f. III.

Per scalas 14

& cochlidia 15
ascendit in superio-
contignationes (res

Extrinfecus
apparent fenestrae 16
& cancelli, (clatri) 17
pürgulæ, 18
suggrundia, 19 n. II.

& fulera 20
muris fulciendis.

In summo est
tectum, 21 n. II.
contectum
imbricibus (tegulis) 22
vel scandulis, 23
quæ incumbunt
trigillis, 24
hæc signis. 25

Tecto adhæret
stillicidium 26 n. II.

Locus m. II. sine te-
dicatur subdiæle. 27
(n. III)

In tecto sunt
meniana, 28 n. II. pl.

& coronides. 29

Unter dem Haus
ist der offene Saal/ 9
mit einem gemürselten
Estrich/ 10
gestüget mit Säulen/ 11
an welchen
di Capitel (Saal/Creuz-
gang) 12
und Postement. 13

Über die Treppe (Stie-
ge) 14
und Wendel-Treppe/ 15
steiget man auf die obern
Stockwerke.

Außen
erscheinen die Fenster 16
und Gitter/ 17
die Galereyen/ 18
Wetterdächlein/ 19
und Pfeiler 20
das Gemäur zu stützen.

Zu oberst ist
das Dach/ 21
gedeckt
mit Ziegeln/ 22
oder Schindeln/ 23
welche liegen
auf den Latten/ 24
diese auf den Sparren 25

Am Dach henger
die Rinne. (Träuffe) 26

Der Ort ohne Dach
wird genennet die Altan.

Auf dem Dach sind
die Kerker/ 28

Knöpf und Gabnen. 29

Az ház alatt
vagy az a' szabad palota
(pirvar) 9
négy szögű kövekkel meg
padimentomozva, 10
megtamasztva oszlopokkal
mellyeken vagyon 11
az oszlop feje 12
és a' talpa. 13

A' grádicsokor 14
és kerengő grádicsok 15
fel-mennek a' fölsh
épületekbe (rend-házak-
Kivül [ba]
látzanak az ablakok 16
és rostélyok, 17
a' szűk, (folyosók,) 18
az eszterhá, (fedő pár-
kányja) 19
és a' támaszok 20
a' köfalaknak gyámolé-
tásokra, (támasztá-
fokra.)

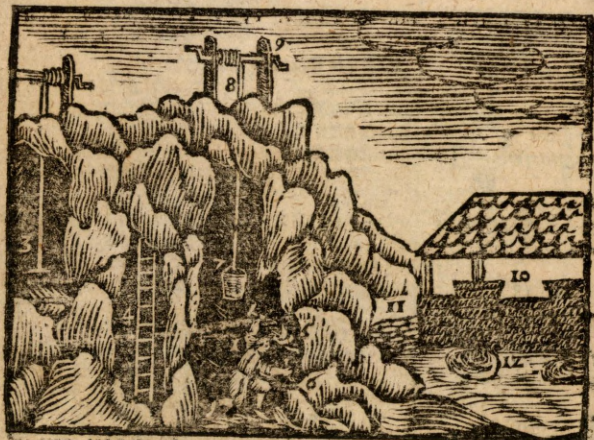
Leg fölyül vagyon
az házaz,
meg-födve
cserépekkel,
vagy szindelyekkel,
mellyek fekszenek
léczeken, 24
ezek szarusfakor., (olb-
kon, ragokon, sze-
leménken) 25
Az ház-bejján függ
a' csatorna. 26

Az házaz nélkül való
szagorának mondatik.
27
Az ház földén v annak
az erkélyek, (kidló eres-
zei) 28
a' gombok és lobogók. 29
M. etal-

LXVII.

Metallifodina.

Die Erzgrube.

Az Ercz-Bánya.

Metal-

Metalli-Fossiles 1
ingrediuntur
pureum
fodina, 2
bacillo, 3

five gradibus, 4
cum lucernis, 5
& effodiunt
ligone, 6
terram metallicam,

quæ,
impõsita corbibus, 7
extrahitur fune, 8

ope machina tracto-
ria, 9

& deferitur
in aulam, 10

ubi igne urgetur,

ut proficiat
metallum. 12. n. II.

Scoria, 11

scoriam abijciuntur.

Die Bergknappen 1
lassen sich
in den Schacht
des Bergwerks 2
auf dem Knebel 3

oder auf den Stufen/ 4
mit dem Riecht/ 5
und hauen
mit der Keilhauen 6
das Erz/

welches/
in Körbe 7 gefasset/
mit einem Seil heraus/
gelogen 8
durch Hülfs des Haspels 9

und gebracht wird
in die Brennhütten/ 10

da es im Feuer geschmel-
zet wird/
daß davon fließe
das Metall. 12

Die Schlacken/ 11

werden besonders ge-
schüttet.

A' Bányászok 1
le-ereszkednek
az bányák 2
gödörébe, (torkába)
az ülsőn, 3

avagy latoriakon, 4
világgal, (mécsekkel) 5
és ki-váják (ásák)
a' udgo-kapával, 6
az érczgyöngyöket, (bá-
nyászánkat)

mellyek,
bé-rakván vésékben, 7
ki-vonnyartatnak kőis-
lel, 8
a' tekerő csigával, 9

és vittertik
a' kobolo-műhelybe,
(vinnyebe) 10
az hol szaz meg-ko-
hlatatik,
hogy el-folyjon
az ércz. 12

A' Salakid (sorkollya,
allya, gaza) 11
külömb helyre vettertik

Faber

LXVIII.

Faber. Ferrarius. Der Schmied.

A' Kovács.

Faber ferrarius 1
(m. II.)

instrina (fabrica) 2

inflat ignem
folle, 3
quem attollit

pede; 4
atq; ita candefacit
ferrum. n. II.

Deinde
eximit
forcipe, 5
imponit
incudē

& endit
malleo, 7
ubi stridit &
exultat

Et sic
excuduntur
clavi, 9
solea, 10
cambi, 11

catenae, 12
laminae,

serae,
cum clavibus,
cardines, &c.

Ferramenta can-
(dentia)
restringit
in lacu.

Faber

Der Schmied 1

in der Schmitte/ 2

bläst das Feuer auf
mit dem Blasbalg/ 3
den er tritt

mit dem Fuß; 4
und also glüheth er
das Eisen.

Darnach
zieht er es heraus
mit der Zange/ 5
legt es
auf den Amboss/ 6

und schmiedet es
mit dem Hammer/ 7
da die Funken 8
davon springen.

Und also
werden verfertigt
die Nägel 9
die Hufeisen/ 10
die Radschienen/ 11

die Ketten/ 12
die Bleche/

die Schlösser
mit den Schlüssel/
Thürangel/ u. dg.

Das glühende Eisen
(werck)
löschet er ab
in dem Löschtrug.

A' Kovács 1

a' kovács-kobban, (má-
belyben) 2
fel-fujja a' tüzet
a' fúvóval, (fúvóval) 3
mellyet fölemel (nyom-
doz)

labával; 4
és ekképpen tüzöseti
a' vasat.

Azután
ki-vezzi
a' fogóval, 5
raa téli
az üd-vasra, 6

és kovácsollya
a' kalapácsal, (pörölyvel)
holot a' szikrák 8
ki-szökellenek.

Es ekképpen
készíttetnek el
a' szegek, 9
a' patkók, 10
a' kerék-színek, (kerék-
talp vasakk) 11

a' lánczok, 12
a' pléb-vasak, (lapos-
lámnák)
a' lakatok, (plébek)
a' kulc-vokek,
az ajtó-sarkak, &c. eff.

A' tüzet vas-mives
él oltya
a' vas-biverőben.

Scrinia

LXIX.

Scriniarius. Der Schreiner.
& und
Tornator. Drechsler.

A' Szókrényes
és
Esztergáros.

Arctularius m. II.

Der Schreiner (Eisch-
ler) 1

Az Asztalos, (szókré-
nyes) 1

edolat afferes 2

hoblet die Breter 2

meg-nyalullya a' deszká-
kat; 2

runcinā, 3

mit dem Hobel/ 3

gyalulva, 3

in tabula, 4

auf der Hobelband/ 4

a' faragó-(gyalulo-) szék-
ken, 4

deplanat

glättet sie

meg-siméttya

glanulā, 5

mit dem Schlichthobel/ 5

simét-nyalulva, 5

perforat (rérebrat)

bohret sie

meg-furja

rérebrā, 6 f. i.

mit dem Bohrer/ 6

a' furvna, 6

sculpat callid, 7

schneht mit dem Schni-
(ker/ 7

meg-faragja a' faraga-
kessel, 7

combinat

füget sie

egyben foglallya (szelzi)

glutine

mit Leim

enyvel

& subscudibz, 8

und mit den Leisten/ 8

és bevererekkel (ragasz-
zókkal) 8

& facit

und machet

és csinál

tabulas, 9

Getäffel/ 9

zablakat, 9

mensas, 10

Tische/ 10

asztalokat, 10

arcas (cistat) 11 &c.

Kisten/ 11 u. a. m.

ládákat, c' egy. 11

Tornio 12 m. III.

Der Drechsler 12

Az Esztergáros 12

sedens in insili, 13

sitzend auf den Reistock/ 13

ülven a' kompostoros szék-
ken 13

torhat tornio, 15

drehet mit dem Dreh-
(13

esztergál az eszterga-vé-
szel, (vassal) 15

super scanno torna-
torio, 14

eisen/ 15
über der Drehbank/ 14

az esztergáron, 14

globor, 16

Kugeln/ 16

tekéket, (golyószöket) 16

conos, 17

Regeln/ 17

és csomokokat, (csfordók-
ker) 17

scinculas, 18

Püppchen/ 18

bábokat, (pupákat) 18

& similia

und dergleichen

és effele

torumata.

Drehwerk.

esztergáros-műveket.

Fígulus

LXX.

Figulus. Der Töpffer.

A' Fazekas.

Figulus

Figulus, 1 m. II.
sedens
super rotā, 2
format
ex argillā, 3

ollas, 4
urceos, (amphoras) 5
tripodes, 6
patinas, 7
testacea vasa, 8
fidelias, (pyrolas) 9
opercula, 10 &c.

Potrea excoquit
in furno, 11
& incrustat
libargyro.

Fracta olla
dat testas. 12

Der Töpffer, 1
sitzend
über der Scheibe, 2
bildet/ oder macht
aus Ton (Leim) 3
Töpfe, 4
Krüge, 5
Dreystöllen, 6
Schüsseln, 7
irdene Gefässe, 8
Ofenschalen, 9
Stürzen, 10 u. dg.

Darnach härtet er sie
im Brenn-Ofen, 11
und gläset sie
mit Gläsur.

Ein zerbrochener Topf/
gibt Scherben. 12

A' Fazekas (gerencsér) 1
ülvén
a' kárikaföldet, 2
formál
aggyagból, (sikeres, gyu-
roni sárból) 3
fazekakat, 4
korsókat, 5
lábasókat, 6
tálakat, 7
cserepedényeket, 8
kályhákát, 9
fődeket, e' eff. 10

Azután meg-égeti
az égetőkemenyében, 11
és meg-mázollya
mázzal.

Az el-törtött fazék
cserepeket ad. 12

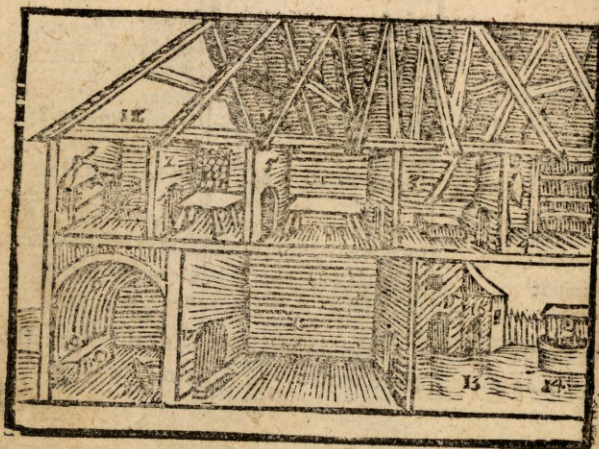

K

Partes

LXXI.

Partes Domus. Die Hausgemächer.

Az Háznak Rekeszei.
(Ház-Épületek.)

Domus f. II. & IV.

Witingatur
in conclavia,

ut sunt:

atrium, 1 n. II.

Hypocaustum, 1 n. II.

culina, 3 f. I.

cella penultima, 4 f. I.

conclavum, 5 n. II.

cimera, 6 f. I.

cubiculum, 7 n. II.

cam adstricto

fessu (atrium) 8

Corber, 9

inferiunt

rebris

transerendis;

arca, 10

quare clava 11

recludantur)

illis adservandis:

Sub recto est

Solum, 12 (parvum)

ium) n. II.

In arca, 13

pinus, 14 m. II.

Rubrum, 15 n. II.

cum balneo. 16

Sub domo,

est cella, 17 f. I.

Das Haus

wird abgetheilt

in Gemächer/

es da sind:

das Vorgemach/ der
(Saal) 1

die Stube/ 2

die Küche/ 3

die Speis-Kammer/ 4

der Ess-Saal/ 5

das Gewölbe/ 6

die Schlaf-Kammer/ 7

samt dem angebauren/

Secret/ (heimlichen Ge-
mach.) 8

Die Körber/ 9

dienen

die Ecken

hin und wieder zu tragen

die Kisten (Truhen) 10

(welche mit dem Schlüssel 11

auffgeschlossen werden)

dieselben zuverwahren.

unter dem Dach ist

der Boden; 12

Im Hof/ 13

der Schöpf-Brunn/ 14

der Stall/ 15

samt der Badstube. 16

Unter dem Haus/

ist der Keller. 17

Az Ház

el-várstatik (osztatik)

küster-adom helyekre,

1. kálcsin:

2. pirtar-báz, 1

2. szobá, 2

3. konyha, 3

4. étkező kamara, 4

5. ebédlő-bizs (padlás) 5

6. bősé (kamara) 6

7. az ágya-bizs, 7

8. melléje épített.

9. felfelt való helyek, (ár-
nyék-festék) együt. 8

10. kőárak, (rések) 6

11. Zolgnak (háznosok)

12. parókának (egy-
Zolgnak)

13. ide s' tová való hordozá-
sok 13

14. ládák, 10

15. melyek kulcsal 11

16. meg-néztetnek)

17. azoknak el-tartására.

18. Az bészat alatt nagyon

19. padlár; 12

20. Az udvaros 13

21. kút, 14

22. az állat, 15

23. Az szobával együt.

24. 16

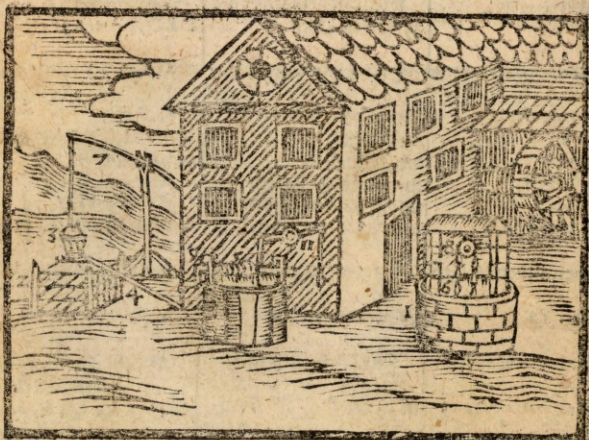
25. Az ház alatt

26. nagyon a pince. 17

LXXIII.

Putei.

Schöpf-Brunnen.

Kútak.

Ubi

Ubi Fontes
deficiunt;
affodiuntur putei, 1

& circumdantur

crepidine: 1
ne quis incidat.

Inde hauritur

aqua, f. 1.
ernis (funde) 3
que pendet
vel pectus, 4

vel fons, 5
vel catenā; 6
idq;
aut collectione, 7

aut gurgitē, 8

aut cylindro, 9
marubirato,

aut rotā (sympno) 10

aut deniq;
quib. 11

Ubi Quercus
mangeln;
werden Brunnen 1 aus-
[gegraben/
und umgeben

mit einer Lehue: 2
daß niemand hinein falle.

Daraus schöpft man

das Wasser/
mit Eimern/ 3
so da hangen
entweder an einer Stan-
(se/ 4

der an Seil/ 5
oder an der Kette; 6
und dieses
entweder mit den Schwē-
gel/ 7

oder in der Werbel/ 8

oder mit der Walze/ 9
die einen Handgriff hat/

oder mit dem hohlen Rad/

oder endlich
mit der Pumpe. 12

Az hol Forrásk
nintsenek;
kútak áfartatnak, 1
és kőnyíl vettetek
(bé-foglaltatnak)
kútkárhoval: 2
hogy valaki bé ne essék.

Azokbul, (onnénd)
meréttetik

a' viz,
vödörökkel, 3
mellyek függenek
vagy rudon, 4

vagy kötélen, 5
vagy lánczon; 6
és ugyan
vagy karkálékkal, 7

vagy forgókarúkkal,
(erigővel) 8

vagy tekercsvel, 9
mellynek nyaskolatja
vagy on,

avagy sejtér-kerekekkel, 10

avagy utollvára
váz-vonyó szivattyúval.

(11)

K4

Balne-

LXXIV.

Balneum. Das Bad.
A' Fördö.

Qui lavari cupit

aquā frigidā,
descendit
in stuvium 1

In Balneario 2
ablūimus
squalores,
five sedentes
in labro; 3
five conicidentes
in sudatorium; 4

& defricamus nos

Wer in baden begehrt

im kalten Wasser/
der steigt
in den Fluß 1

In der Badstube 2
waschen wir ab
den Schmutz/
entweder sitzend
in der Badwanne; 3
oder steigend
auf der Schwibbanc; 4

und reiben uns

Az ki meg akar fördö-
ni (mosdani)

hideg (friss) vizben
a' folyó-vízbe 1
mégyn.

A' fördö-bázbán 2
le-mosluk
a' szennyeket,
avagy vesztég ülve
a' fördö-kádban; 3
avagy fel-ülven (hágván
az perét kezterd (gödölő,
izasztó) padra, 4
és meg-vakarjuk (dör-
gölyük) magunka

pumice

pumice, 6
aut cilicio. 5

In apodyteria 7
exūimus
vestes,
& praeingimur
cástulā (siebtigari.) 8

Caput
tēgimus
pilōis, 9
& pedes
impōnimus
pelluvio. 10

Balneatrix 11 f. III.

ministrat aquam,

sinulā; 12
quam haurit
ex alveo, 13

in quem defluit
e candelibus. 14

Balneario 15 m. III.

scarificat
scalpro; 16
& applicando
sucturbitulas, 17
extrahit
sanguinem
subcutaneum,

quem abstergit
spongiā, 18

mit dem Reibstein 6
oder härinne Tuch. 5

In der Ausziehkube 7
sehen wir aus
die Kleider,
und gürten uns
mit der Badschürze. 8

Das Haupt
bedecken wir
mit dem Badhut/ 9
und die Füße
stellen wir
in das Fußbecken. 10

Die Badmagd 11

trägt Wasser in

mit dem Badgeschirr; 12
das sie schöpft
aus dem Wassertrog/ 13

worinn es fließt
aus den Badröhren. 14

Der Bader 15

schneidet
mit dem Schrepfeisen/ 16
und auflegend
die Lästköpfe/ 17
ziehet er heraus
das Blut
zwischen Fell und Fleisch
das er abwischt
mit dem Schwamm. 18

tajték-kövel, 6
avagy szőr-rudával (szőr-
kövel, daróczal,
szőr-gubával) 5
A levekező szobában 7
levettük
ruhánkat,
és elöltöltöttük
az elöltöltő, (fördő pen-
delt) 8

Fejünkre
fel-teteszük
a' fördő sapkát, 9
és lábainkat
belé-teteszük
a' láb-mosdó edénybe. 10

A' fördőben szolgáló-
leány, 11
szolgáltatta (hordozza
a' vizet,

szájánál; 12
mellyet merét
a' viz-tartó vallából,
(kádból) 13
mellybe folk
a' csatornákban, (csator-
kán) 14

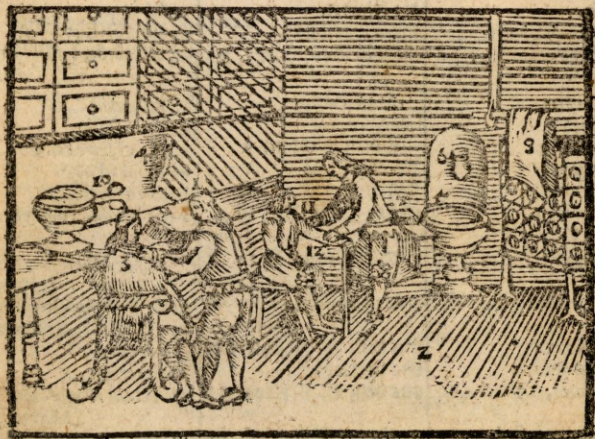
A' Fördő 15
köppölöz
a' köppölöz vassal, 16
és fel-vetvén, (rakván)
a' köppölösket, 17
ki-fizja
a' vért,
melly a' bőr és hus kö-
zött vagyon,
mellyet le-töröl
spongiával. 18

K5

Ton.

LXXV.

Tonstrina. Die Barbierstub.

A' Barbély-Mühely.

Tonfor

Tonfor 1. m. III.
in tonstrina, 2
sondet
crines & barbary
forpice, 3.

vel radit
noctemla
quam
et besci 4
depromit;

& lavat
super paloma
fixatio,
quod desluit
gammio, 6
ut & sapone; 7.

Tergit

hinc, 8
pedic
pctine; 9
crispae
calamistris. 10.

Interdum
venam lecat
calpello, 11
ubi sanguis, m. III.
propululat. 12

Chirurgus m. II.
curat vulnera.

Der Barbierer 1
in der Barbier-Stube/ 2
puszt
Haar und Bart/
mit der Scheer; 3

oder nimmt sie ab
mit dem Scheermesser/
welches er
aus dem Futtera 4
hervor lauet;

und wäschet sie
über dem Waschfaß/ 5
mit Laug-/
welche fließet
aus dem Gießfaß/ 6
wie auch mit Seife 7.

Und trucknet sie

mit dem Haar-Tuch; 8
trocknet sie
mit dem Kamm; 9
kämmt sie
mit dem Kufeisen. 10

Zuweilen
kist er zur Ader-
mit dem Eg-eisen/ 11
da das Blut/
heraus schießt. 12

Der Wundarzt
heilet die Wunden.

A' Barbély 1
a' barbély-műh. lyben, 3
tarcllya
az barbék és a' szakál,
a' taylor-egység 1. 3

avagy leberetvállaz
a' beretváll,
mellyet
a' tarló-főkből 4
elől-velzen;

és meg-mossa.
a' mosó-egység fölött 5
leggal,
az melly le-fel
a' csúszkából, 6
mint a' szappanmal-iz, 7

Es meg-fizárasztja
(törli)

a' kendővel; 8
meg-fösli
fűszel; 9.
fel-fodorattyá,
a' szőrtér-vásal. 10

Néha néha
vagy
az orvós-vásal, 11
hol a' vér
ki-főzik, (bugyog) 12.

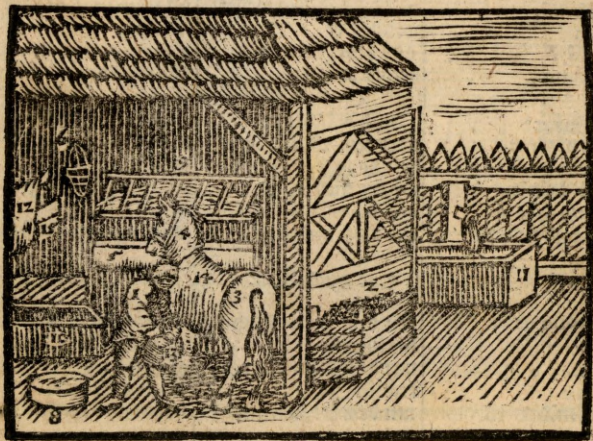
A' sebgyógyító orvós
gyógyattya a' sebeket.

Equisle.

LXXVI.

Equile.

Der Pferd Stall.

A' L6-Istálo.

Stabu-

Stabularius m. II.
(equáso) m. III. 1
purgat a fimo 2
stabulum;

alligat equum 3
capistro 4
ad præsepe, 5

aut, si mordax sit,
constringit
fiscellâ. 6

Deinde
subternit stramen-
ta; 7

Avēnam
vēntilat
vanno, 8
quam miscet
paleis,

ac deprómit
ē cistâ pabulariâ, 10
eâq; pascit
equum,

ut & feno. 9

Postea
ducit aquátum
ad aquarium; 11

tum detergit
panno, 12
depeçcit strigili, 15

internit
galeas, 14
& inspicit soleas,

an calcei ferrei 13
adhuc fir-
mis clavibus
hæreant.

Der Stallknecht 1

misfet aus 2
den Stall;

bindet das Pferd 3
mit der Halfter 4
an den Baarri/ 5

oder/ so es beißig ist/
legt er ihm an
den Haut-Korb. 6

Darnach
macht er die Streu; 7

Den Haber
schwingt er
in der Wanne/ 8
den er mengt
mit Halmen/ (Heu)

und nimmet
aus dem Futterkasten/ 10
und füttert damit
das Pferd/

wie auch mit Heu. 9

Nach diesem
führt er es zur Träncke/
zum Wasser-Trog; 11

dann wischt er es
mit dem Tuch/ 12
strigelt es mit dem Stri-
gel/ 15

legt ihm auf
die Deße (Kose) 14
und beschauet die Hufe/

ob die Eisen 13
noch an dessen Nägeln
hängen.

A' Lovász 1

[ganéje
ki-tisztéttya (hánnya) a'
az Istálóból. 2

hozzákötözi a' lovat 3
kötő- (lántzor) fűkkel 4
a' valóhoz (saráglyá-
hoz) 5
vagy, ha harapó, (maró)
orr-kötőt 6 (vasköfart)
vét a' füzájára.

Azután
meg-veti az allyát; 7

A' Zabot
meg-palollya
a' palló-rostával, 8
mellyet egyelét
szecrka (meitzeszalma
köziben,

és ki-vészen
az abrakiarbó ládából 10
és aval abrakollya (éteri
[tartja])

a' lovat,
az mint szénával-ú; 9

Azután
ittatni viszi
az itatb-hzlyre; (valu-
hoz) 11

Akkorofztán meg-törli
szőrtőlővel, darbitzal 12
meg-vakarja a' l6-vaka-
[roval, 15

reá teréti
a' pakróczot, 14
és meg-názi a' körmeit,
(lábat)

hogy ha a' patkók 13
még erőssen állanaké
(váánaké fel-szegezve)

Horo-

LXXVIII.

Pictura. Die Mahlerey.

A' Kép-Irás.

Pictura

Pictura 1
oblectant oculos,

& ornant conclavia.

Pictor m. III.
pingit effigiem

peniculo, 3

in tabulâ, 4
super plures; 5
sinistrâ tenens
orbem pictorium, 6

in quo pigmenta,

quæ terebantur

à plero 7
in marmore.

Sculptor m. III.
& statuarius, m. II.
exculpunt
statuas, 8
à ligno,
& lapide.

Calator m. III.
& scalptor m. III.
insculpit
eri (ligno)
aliisq; metallis,
figuras 10
& characteres
solo, 9

Die Gemäble 1
ergehen die Augen/

und zielen die Gemächer

Der Mahler 2
mahlet ein Bildniß

mit dem Pinsel 3

auf die Tafel/ 4
über der Staffelen; 5
in der Linken haltend
das Polter/ 6

auf welchem die Farben/
so gerieben wurden

von dem Jungen 7
auf dem Karmelstein.

Der Bildschniger
und Bildhauer/
schnigen (hauen)
die Seul-Bilder/ 8
aus Holz/
und Stein.

Der Kunststecher
und Formschneider
stechet (schneidet)
in Kupfer (Holz)
und andre Metalle/
Bildungen 10
und Buchstaben/
mit dem Stroh-Eisen. 9

A' Képirások 1
gyönyörködtetik a' sze-
(meket).
és ékeftik az házakat.

A' Képiró, 2
meg-írja a' képet, (ábrá-
zát) 3
főstő-ersétskésvel, (fark-
kal) 3

a' táblára 4
a' támasztón; 5
balkézzel tartván
a' főstők kézfőző táblá-
kát. 6

mellyen vannak a' festé-
kek,
mellyek meg-töröttet-
tenek vala

az Inastul 7
a' márvány-köven.

A' Képfaragó
és kép-őrső,
faragják
az állóképeket,
fából
és kőből.

A' Mesterszeget mész
és ravátolo
bő-metzen
a' rézbe (fába)
és egyéb érzékekbe,
abrázolófokat 10
és börtöket,
a' vágófzerfzám-mal (vé-
sével) 9

L

Specu-

Specularia.

Geficht=Glaser.

Nézésre (szemnek) szolgáló
Üvegek.

Spécula

Spécula 1

parantur,
ut homines
seiplos intueantur;

Perspicilla, 2
ut acius cernat,

qui habet

deblum visum.

Per Telescopium, 3

videntur
remota,

ut proxima;

In macroscopio, 4

appareat pulch. m. III.

ut porcellus. m. II.

Radii Solis

accendunt ligna

per vitrum. 5

Die Spiegel 1
werden zubereitet/
daß die Leute
sich selber sehen;

Die Brillen/ 2
daß der schärffer sehe/
der da hat

ein bißdes Gesicht.

Durch das Fernglas/ 3

werden gesehen
entfernte Sachen/

wie die nächsten;

In dem Brennglas/ 4

erscheinet ein Floh

wie ein Spanferkel.

Die Sonnen-Strah-
[len]

zünden das Holz an

durch das Brennglas. 5

A' Tüködrök 1
csináltatnak,
hogy az emberek
magokat meg-teké-
[ntsek];

Az okulárok, 2
hogy erősebben (éles-
[sebben]) láthassan,
az kinek gyöngye (erő-
[te]len)

szemei vannak.

A' távcszelő üveg ál-
[tal] (perspektíván) 3
látatnak (látzanak)
a' messze (távul) való
dolgok,
valamint a' legközelebb
valók;

A' nagyobbító üveg-
(ben), 4
akkorának látnak a' bal-
[ba]
mint egy verőmalacz.

Az napnak sugarai (s-
[ug]arai)
meg-gyújtják a' fá-
[t]

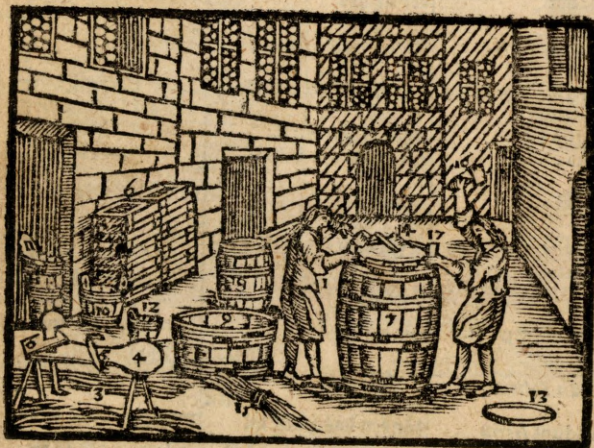
s az égő-üveg által

L2

Viétor.

LXXX.

Viétor. Der Böttcher.
(Bittner.)

A' Kadár. (Pintér.)

Viétor

Viétor, r. m. III.

amatus
praeclarior, 2
facit
et virg. columnis, 3
super sellam in eis-
riam, 4
scalprabimanubius, 5

circulus;
& ex ligno-
assulas, 6

Ex assulas
construit
dolia, 7
& cupas, 8
bino fundis;

etiam lacus, 9
fibra, 10
trimodia, 11
& simulas (seupbia), 12

und fundis.

Postea vincit.

circulis, 13
quos ligat,

ope falcis victoris, 14

Se lignis vinnibus, 15

& aptat

stidie, 16

et macula, 17

Der Böttcher/ (Bütt-
ner), 1

angethan
mit dem Schutzfell, 2
machet
aus Weidenruthen, 3

über der Schnitzband, 4

mit dem Schnitzmesser, 5

Reiße;
und das Holz-
Lauben, 6

Aus Lauben
machet er
Fässer, 7
und Tonnen, 8
mit weichen Böden;

den Ruffen, 9
Schäffel, 10
Butten, 11
und Gelten, 12

mit einem Boden.

Darnach bindet er sie

mit Reiffen, 13
welche er häffet,

mit Hülff des Bindmes-
ser, 14
mit weidenen Samen, 15

und anschläget

mit dem Schlegel, 16

und Triebel, 17

A' Pintér, 1

fel-soltóztetvén
előkészít, 2
csinál
mogyorós veszfődk-
bűl, 3

a' faragó székem, 4

az abroncs-kössel, 5

abroncsokat;
és fábul
dongákat, 6

A' dongákbul
csinál
bordákat, 7
és üngöket, 8
két fenékre;

ismét kádakat, 9
sagyárokat, 10
putonokat, 11
és csobányókat, (rétere-
ket, vődrőket), 12
gy fenékre.

Azután meg-köti (a-
bronszozza)

abroncsokkal, 13
mellyeket meg-teker
(köt)

a' pintér-kés segítségével,
[14]
fűszafa vődrőket, (kő-
veszfődkket, fű-
romnyaf), 15

és reá-veri (alkalmaz-
tattya)

a' székkel, 16

és hajósfával, 17

L3

Restio

LXXXI.

Restio
&
Lorarius.

Der Seiler
und
Kiemer.

A' Kötél-járto
és
Szijárto.

Restio

Restio 1 m. III.
contorquet
fines, 2

agitatio
rotula, 3

et stupā 4
vel cānnabi,
quam sibi circumdat.

Sic sunt
primò
funiculi, 5

eum restes, 6
tandem
rudentes. 7

Lorarius 8 m. II.
sancit
et corio bubulo, 9
braimentis, 10

frena, 11
cingula, 12
halcos, 13.

aruménas, 14

hippópéras, 15 &c.

Der Seiler 1
drehet
Seile/ 2

durch Umdrehung
des Rads/ 3

aus Werk 4
oder Hanff/
so er umfich leget.

Also werden gefertigt/
erstlich
das Seilgarn (Bindfa-
den) 5

dann die Stricke/ 6
endlich
die Brunnen oder Schiffe
[Seile. 7]

Der Kiemer 8
schneidet
aus der Kuhhaut/ 9
Kiemen 10

Bäume/ 11
Gürteln/ 12
Wehrgehänge/ 13.

Taschen/ 14

Wellis (Wadische) u. dg.
25

A' Kötél-járto 1
Szive tekeri
a' köteleket, 2

a' kerék 3
forgatása által,

ken eszépíbbül 4
vagy kenderből,
mellyet maga környúl
(vélsen).

Ekképpen csináltnak
elsőször
a' kötésmadzagok, 5

azután a' kötelek, 6
végtére
a' kútra való vagy hajó-
(kötelek. 7

A' Szijártó 8
metél
az ökörbőrűből, 9
szijakat, 10

sekeket, 11
öveket, 12
bagarákakat, (szablya-
szijakat) 13
táskákat (sár/solyokat) 14

iszákokat, (turbákak, ál-
tal vedősiszékak, lo-
vagtáskákak) e' est.

L4

Viátor

LXXXII.

Viátor. Der Wandersmann.
Az Uton járó.

Viátor, 1 m. III.
portat bumeris

in hūgā, 2

quæ capere nequit

fundā 3 f. I.
vel marsipium; 4

Tēgitur
laccrūā; 5

Tenet manu
baculum, 6

quod se fulciat;

Der Wandersmann/ 1
trägt auf dem Rücken

im Reiser-Zell/ 2

was nicht fassen kan

der Schiebsack/ 3
oder die Tasche; 4

Wird bedeckt/
mit dem Reismantel; 5

Hält in der Hand
den Wander-Stab/ 6

daran er sich halte;

Az úton-járó 1
viszsen (hordoz) a' vála-
[lin

tarisanyában, (táská-
ben) 2

a' mi belé nem fér

a' sebbébe 3
avagy táskájába; 4

Bé-födöttetik
úsi-köphényeggel; 5

Közben tartya
a' botot, (istápot, pál-
czát) 6

mellyel támogassa ma-
[gát;

Opus

Opus habet

viatico,
ut & fido
& facundo cōmte. 7

Propter semitam, 8

nisi sit
viam callis,
non dēerat
viam regiam. 9

Avia 10

& bivia 11
fallunt,
& seducunt
in salebras; 12

non requē,
trāmites 13

Exompita. 14

Seiscitetur igitur
obvior, 15

quā sit eundum;

& caveat
pradones, 16

ut in viā,
sic etiam
in diversorio, 17

ubi pernoctat.

Bedarf,
einer Weg-Zehrung/
wie auch eines getreuen
und gesprächigen Gefähr-
[ten. 7

Wegen des Fußsteigs/
[8

wenn es nicht ist
ein gebahnter Pfad/
verlasse er nicht
die Landstrasse. 9

Die Abwege 10

und Scheidwege 11
betriegen/
und verführen
an unwegsame Dörter;
[12

nicht so sehr/
die Krummwege 13

und Kreuzwege. 14

Demnach so forsche er
bep den Begegnenden 15

welchen Weg er gehen
(müsse;

Und hüte sich
vor den Straßen-Räu-
(bern/ 16

gleichwie auf der Straße
also auch
in der Herberge/ 17

wo er übernachtet.

Szüksége vagyon
az út-költségére, (pénzre)
és hív-
s' nyájas társra. 7

A' gyalogut kedvéért,
(az útvény okáért) 8

hanem ha
jár (időre) útlefelen,
el ne hadgya
az ország-útrját. 9

A' félfél való (tá-
lyó) útak 10

és kettős útak 11
meg-tsalnak,
és félfélé visznek
a' járatián, (időrelen)
helyekre; (úta-
ra) 12

nem olly igen,
a' kerülő- (kerengő-) út-
tak 13

és a' köröszi útak. 14

Tuda között azért
az eleiben járókul (aka-
dokul) 15

merre kölessegek menni;

és őrizze magát
a' tolvajokul (koborítók-
ul, nyuzo fosz-
táktul) 16

valamint az úton,
ekképpen
a' vendég-fogadóban
(szállásan-ú) 17

az hol meg-hál.

L 5

Eques

LXXXIII.

Eques. Der Reuter. A' Lovass.

Eques 1 m. III.
imponit equo 2
ephippium, 3
idq; sit. cingit
cingulo; 4

Infermit etiam
dorsuale; 5

Omnat eum
pbaleris.

frontali, 6
caulibus, 7
& postis. 8

Der Reuter 1
legt dem Pferd 2
den Sattel 3 auf/
welchen er ihm angürtet
mit dem Gurt;

Er legt ihm auch auf
den Schaberaf (Castrat
[Kuchdecke] 5

Bietet es
mit dem Kofteug.

dem Stirn-Riemen 6
Brustriemen 7
und Gawanriemen. 8

A' Lovass 1
fel-telzi a' lora 2
a' nyerget, 3
horrá-is szoréttya. azot
bevedernel; 4

Rek-is teretá
a' czafrangot; 5

Fel-ékesseti (czifrázza)
lb-éltözetet, (szeszmá-
mal)

homlokélvöl, 6
szájkélvöl, 7
es far-marringal. (far-
bámmal) 8

Deinde

Deinde
insilit in equum,

indit pedes.
stapédibus, 9

Snistrá capessit
lorum (habénam) 10
freni, 11
quod equum
flectit & rétinet;

Tum
admovet calcaria, 12
incitatq;
virgula, 13
coërcet
postmide. 14

Bulga, 15
pendent
ex ephippii apice, 16
quibus inferuntur
sclopi. 17

Ipsc, Eques,
induitur

oblámyde; 18
lacerna f. l.

à tergo
revincitur. 19

Veredaris 20 m. II
cursum equo fertur.

Darnach
schreingt er sich auf das
(Kopf)

setzt die Füße
in die Stiegreiße/ (Zü-
gel) 9

mit der Linken faßt er
den Zügel (Baum) 10
des Gebießes/ 11
womit er das Pferd
lenket und anhält;

Als dann.
gibt er ihm die Sporn 12
treibt es an
mit der Spikruhte/ 13
und bremset es
mit der Bremsse. 14

Die Hufstern/ 15
hängen
am Sattel-Knopf/ 16
worein gesteckt werden
die Pistolen (Zaufröhre)
17

Er/ der Reuter/
ist angethan
mit dem Reutrock; 18
der Regen-Mantel

wird hinten
aufgebunden. 19

Der Postreuter 20
rennet dahin.

Aztán
fel-ül a' lora,

bé-telzi a' lóba
a' kengyelekbe, 9

balkézzel meg-fog
a' fét, 11
szárát, 10
mellyel a' lora
igazgattyá és meg-tar-
toztattyá;

Akkor szán
meg-farkantyúzza, 12
ugráttattyá-is
a' veszfövel, 13
és meg-tartoztattyá
az állókéval. 14

A' puszkatokok, 15
függenek
a' nyereg fején 16
mellyekbe tétetnek
a' pisztolok. 17

Maga, a' lovass
fel-öltözik
badi czipra öltözetbe; 18
az eisös köppönyeg

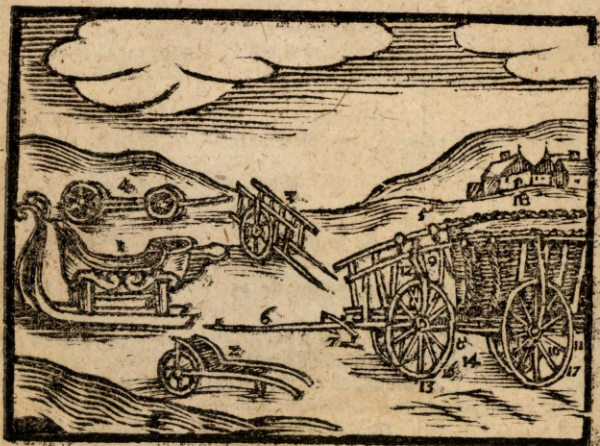
hátnál
fel-köttetik. 19

A' Pofse 20
nyargallást (futást) me-
gyen.

Vehicu-

LXXXIV.

Vehicula. Die Wagen.
A' Szekerek.

Trabula
vehicularis
super strabus
& glaci.

Mit dem Schlitten
fahren wir
über Schnee
und Eis.

Szánón
járunk (szánkázunk)
az hóban,
és a' jégén.

Vehicularis vehi-
culum, n. II.

Ein Wagen mit einem
(Rad).

Az egykerékű szekér.

Arbitrum
pabos; m. III.
brevissimum m. II.

Wird genannt
ein Schubkarre; 2
mit zweien Rädern
ein Karre; 2

hivattatik
talicskának; 2.
a' kétkerekk
taltyizának; (kolyisza-
nak) 2

curvus; 3 m. III.
quadrivium m. II.
curvus, m. IV.
q. m.

mit vierein
ein Wagen/
melcher

a' négy kerekű
szekérnek,
a' melly

vel

vel sarcinatum, 4 n. II. entweder ein Sternwagen/ 4
vel plastrum, 5 n. II. oder ein Lastwagen. 5

Currus partes sunt, Die Wagenstücke sind/

remo, 6 m. III.
jugum, 7 n. II.
compages, 8 f. III.
sponde; 9

die Deichsel/ 6
die Wage/ 7
die Fuge/ 8
die Leitern; 9

Tum axes, 10
circa quos currunt
vires,
quibus præfiguntur

Dann die Axen/ 10
um welche laufen
die Räder/
denen vorgesägt wer den

paxilli 11
& blices. 12

die Nägel 11
und Lohne. 12

Basir f. IV. rotæ 13

Die Grundfeste des
Rades 13

est modiolus, 14 n. II.
ex quo prodeunt

ist die Nabe/ 14
aus welcher hervorgehen

duodecim radii; 15

zwölff Speichen; 15

Hos ambit

Diese umgibt

orbile, n. III.
compositum

der Kranz/
zusammengesetzt

& sex absidibus, 16

aus sechs Bögen/ 16

& totidem tantibus. 17

und eben so vielen Rad-
schienen. 17

Currui
imponuntur
corbes & crates. 18

Auf den Wagen
werden gelegt
Körbe und Flechten. 18

vagy kőz-szekér, 4

vagy terh-bordozó szék-
(kér. 5

A' szekérnek darabai
(ezek,

a' rud, 6
a' kősfő (főrbőz) 7
a' nyulók, 8
az oldalok; 9

Ismeret a' tengellyek, 10
mellyeken forognak
a' kerekek,
mellyek eiseiben beléve-
(tettettek

a' kerekcsapok 11
és a' lőerek. 12

A' kereknek funda-
mentuma 13

a' kerek-agy, 14
mellyből keinek (kiállá-
nak)

tizenkét kerekcsatló; 15

Ezeket környől fog-
(allja

a' kerekcsap,
az melly összevároszkod-
tetett (rakatott)
hat talpfákbul, (kerékfo-
tokbul) 16

és ugyan annyi talpfa-
(sin) valakbul. 17

A' szekérre
fel-rakotnak
a' kősek. 18

Vectu-

LXXXV.

Vectúra. Das Fuhrwerck.
A' Szekerezés.

Ateriga, 1 m. I.
jungit
parippum 2
sellario, 3

ad remonem,
de helcio 4
dependentibus
loris vel castnis. 5

Deinde
insidet
sellario,

agit ante se
anteceffores 6
causica, 7

Der Fuhrmann/ 1
spannet
das Handpferd 2
zu dem Cartelpferd 3

an die Deichsel/
mit den vom Kummel 4
herabhängenden
Riemen oder Ketten. 5

Darnach
sitzet er
auf dem Sattel-Pferd/

jaget vor sich her
die Vorspan 6
mit der Peitsche/ 7

A' Szekeres (kocsis) 1
fogya
2' rudas lovát 2
a' nyerges mellé, 3

2' szekér rudhoz,
a' szűgy hámról 4
le-függs
szíjjakkal vagy lánczok-
kal (nyaklókkel)

Azután
reá ül
a' nyergesre,

haytva maga előt
az előt 6
az osztrál, 7

& flecht

& flecht
fünibus. 8

Axem
ungit
ex vase ungentario 9

accungia;
& inhibet rotam
fustimine, 10
in precipite descensu.

Et sic aurigatur

per orbis. 11

Magnates m. III. pl.
vehuntur
sejūgibus, 12

duobus rbedariis,
curre pēssili,
qui vocatur
carpenum, (pilen-
um); 13

Alii, bijsūgibus, 14

affido, (rbeda) 15

Arcera 16
& lectica
portatur
duobus equis.

Perinydos montes

utuntur,
locō carrum,
jumentis clisellariis.

und leitet sie
mit den Strängen. 8

Die Rad-Axe
schmieret er
aus der Schmier-Büch:
[se/ 9

mit Wagenschmier;
und hängt das Rad ein
mit der Hemmkette/ 10
in gäher Abfahr.

Und also führet er

in der Wagenleise. 11

Grosse Herren/
fahren
mit sechs Pferden/ 12

und zweyen Kutschern/
auf dem Hangwagen/
welcher genennet wird
eine Karrete (Kutsche);
[13

Andere/ mit zwey Pfer-
den/ 14

auf der Caleffe. 15

Die Kossbaren 16
und Gänsten 17
werden getragen
von zweyen Pferden.

Über unwegsame Ge-
[birge/

gebraucht man/
an stat der Wagen/
die Saumrosse. 18

és igazgattya
gyéplőkkel. 8

A' tengelyt
meg-keni
a' kenő-tartóból 9

Szekér-kenővel;
és meg köti a' keréket
a' köté-lánczal, 10
a' meredek (lejtő) le-
[ereszkedésben.

Es ekképpen megyen
(a' szekérrel
a' kerék-vágásokon. 11

A' nagy-Uri rendek
járnak
hat lovakon, 12

két kocissal,
függő-szekérben,
melly hivattatik
bimónak. 13

Egyébek, két lovan, 14

kocsin. 15

A' kocsyák 16
és lektikák 17
hordoztatnak
két lován,

Az utatlan hegyeken
[álta

élnék,
szekerek helet
terh-bordoso barmok.
[kal. 18

Tránfi-

LXXXVI.
Tránsitus Aquárum.
Die Überfuhr.

A' Vizeken való által-menes
(Költözködés.)

Lin. Kogyas indor és Tann.
los. 7 7 7

Traje

Trajecturas flumen,	Wer über einen Fluß	Hogy meg ne azzék
ne made fiat,	[kommen wil/ daß er nicht naß werde/	a' ki a' vizen által akar menni,
excogitati sunt	sind erdacht worden	ki gondoltattanak (fel- találtattanak)
pones 1	die Brücken 1	a' bidak 1
pro vehiculis,	vor die Fuhrn/	a' szekerek kedvéért,
& ponticuli 2	und die Stege 2	és a' gyalog-bidak (bi- dacskák, padlok, bőrök) 2
pro pedibus.	vor die Fußgänger.	a' gyalogok kedvéért.
Si flumen	Wann der Fluß	Hogy ha az viznek
vadium habet, 3	eine Fuhr 3 hat	crekléje, (lábbolo-gazol- rato helye vagy on 3
vadatur. 4	wird er durchwatet. 4	által, lábolatik, (lábon által meinek rajta) 4
Sternuntur etiam	Man bauet auch	Epittetnek
rates, 5	Glöße/ 5	szá ak-ü, 5
ex compactis lignis;	aus zusammengefügeten	az őzve foglalt szálfál- bul, (szellemékből)
vel pontones, 7	[Bauhölzern; oder Fahren/ 6	avagy rőbakok 6
consolidatis ex vabi-	aus dicht-zusammen-ge- fügten Blöchern/oder	a' szorosan őzve ször- kösztetett gerenda- fákból,
ne	damit sie nicht	hogy
aquam exceipiant.	Wasser fangen.	vízet bé-ne csefzsenek
Porrò	Ferner	Továbbá
fabricantur	werden gesimmert	csináltatnak (faragtat- nak)
luntes (lembi) 7	Nachen (Fähne) 7	csolnokok, (faykák) 7
qui aguntur	welche fortgetrieben wer- [den	mellyek hajtatnak
remò, 8	mit den Ruder 8	vezővel, 8
vel comò; 9	oder mit der Stürfange;	vagy csaklyával, 9
aut trahuntur	oder fortgeiogen	avagy vonyattatnak
remulcò. 10	mit der Cabel (Zreffe.)	bajó-vonyó kötéssel. 10

M

Natá-

LXXXVII.

Natátus. Das Schwimmen.

Az Ufzás.

Solent

Solent etiam
trāpāre aquas,

super scirpeum fa-
scem, 1

porro
super inflatās
bourn vesicas; 2

Deinde, liberē
jactāu
manuum pedumq; 3

Tandem
nonnulli didicerunt
calcāre aquam, 4

cingulōtenus
immersi,

& vestes
supra caput
gestantes.

Urinator 5 m. III.
etiam natāre potest,
sub aquā,
ut piscis, m. III.

Man pfleget auch
über das Wasser in
[schwimmen/
auf einem. Stieleab-
schel/ 1

ferner
auf aufblasenen
Ochsenblasen; 2

Darnach/ frey
durch Bewegung
der Hände und Füße. 3

Endlich
haben etliche gelernt
Wasser-treten/ 4

bis an den Gürtel
unter dem Wasser ge-
hend/

und die Kleider
über dem Haupt
tragend.

Der Taucher/ 5
kann auch schwimmen/
unter dem Wasser/
wie ein Fisch.

Altal-is szoktak
ufzni a vizeket,
kákabul való kőszőket 1
ismét
fel-fuott
ökr-bojagokon; 2

Azután, szabadon
a kezeknek és láboknak 3
bánya tájával.

Végére
néhány meg-tanulták
a vizet tapodni, 4

övedzig
a vizben lévően,
és ruhájokat
fejekre
ho:dozván.

A búvár (vizben búró) 5
ufzhatik
a viz alatt-is,
valamint az hal.

M2

Navis

LXXXVIII.

Navis-Actuaria. Das Ruder-Schiff.

Az Evezős-Hajó.

Navis

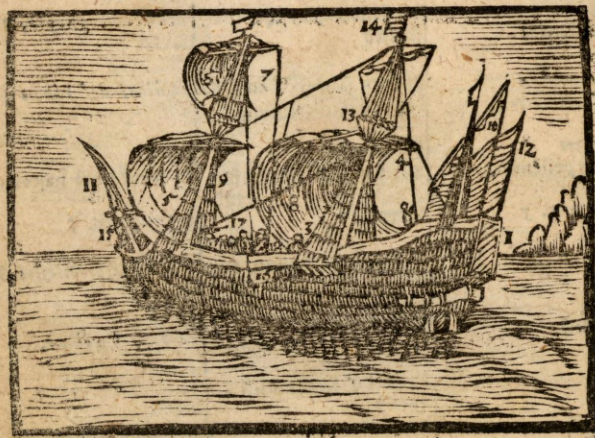
<i>Navis instructa ve-</i> <i>(mis 1)</i>	Ein Ruder-Schiff 1	Az Evezős hajó 1
<i>est uniremis 2</i> <i>vel biremis, &c.</i>	hat eine Ruder-Banc 2 oder iwo/ u. f. f.	vagy egy-rend-evezős, 2 vagy két-rend-evezős, [e' ekkép. t.
<i>inquā</i> <i>remiger, 3</i> <i>confidentes</i>	in welchem die Ruder-Pürsche/ 3 sitzend	mellyben az evezős-legények, 3 ülvén
<i>per transtra</i> <i>ad scalmas, 4</i>	auf den Ruder-Bäncken/ bey den Ruder-Ringen 4	az által-deszkákön a' dal-(evezős-) gúsiak ragasztójához, 4
<i>aquam</i> <i>remis pellendo,</i>	das Wasser mit den Rudeln schla- gend/	a' vizet az evezősökkel hajtván, evezkélnek. 5
<i>remigant. 5</i>	rudern. 5	
<i>Proreta 6 m. l.</i>	Der Schiffmann 6	Az Hajós-mester 6
<i>stans</i> <i>in prora,</i>	stehend im Vordertheil	ülvén az hajó-orrában,
<i>& gubernator 7 m. III</i> <i>sedens</i> <i>in puppi</i>	und der Steuermann 7 sitzend im Hintertheil	és a' kormányos 7 ülvén az hajó-szárkában
<i>tenensq;</i> <i>clavum, 8</i>	und führend das Steuer-Ruder/ 8	és tartván a' kormány-szeget, 8
<i>gubernant</i> <i>navigium.</i>	regieren Die Schiffahrt.	igazgattya az hajót.

M3

Navis

LXXXIX.

Navis Oneraria. Das Lastschiff.
A' Terh-hordozo Hajó.

Navigium, 1 n. II.
impellit, r.
non remis,
sed solum vi ventu-
(rüm,

In Illo
erigitur

malum, 2 m. II.
undiq;
ad hanc navis
finitur 3 Rematus.

cui annexantur
antenna, 4
his vela, 5

Das Schiff, 1
wird fortgetrieben
nicht durch Ruder/
sondern allein vom Ge-
[walt der Winde.

In demselben
wird aufgestellt

Der Mastbaum, 2
rings um
an den Vorz des Schiffs
mit Seilen 3 befestigt;

[den
an welchen gehängt wer-
die Segelstangen/ 4
an diese/ die Segel/ 5

A' Derék-ható 2
üzertetik, el-hajtatik)
nem evezőkkel,
hanem egyedül a' szelek
(ereje által.

Abban
fölegyenestetik (egy-
neisen fel-támasztatik
az árboc- fű, 2
körös környül
az hajó szélén e
köttelekkel 3 meg-erősítet-
tetve;

mellyre fel-akasztatnak
a' viatorlya-fűk, 4
ezekre, a' viatorlyák,

quæ

que ad ventum
expanduntur 6

& versorü 7

versantur.

Vela sunt,
Artemora, 8 m. III.
dolon, 9 m. III.
& epidromus, 10 m. II

In prora
est rostrum, 11 n. II.

In puppi,
signum, n. II. (vexil-
lum, n. II) 12
ponitur

In malo
est corbis, 13 f. III.
navis specula, f. I.
& supra galeam
aplustre, 14 n. III.
ventorum index c. III

Anchora, 15
navis sistitur,

Bölde, 16
profunditas f. III. ex-
ploratur.

Navigantes
deambulant
in tabulato, 17

Nauta
circum
per foror, 18

Atq; ita
etiam maris
trajiciuntur.

welche gegen den Wind
aufgespannet 6

und mit dem Leitseilen 7
gerichtet werden.

Segel sind/
das grosse Segel/ 8
das Vorder-Segel/ 9
und das Hintersegel. 10

Am Vordertheil (Vier)
ist der Schiffsnabel. 11

Im Hintertheil
wird das Fahulein 12
aufgesteckt.

Am Mastbaum
ist der Mastkorb/ 13
des Schiffes Warte/
und über der Krone
die Flagge/ 14
der Winde-Zeiger.

Mit dem Anker/ 15
wird das Schiff angehal-
(ten.

Mit dem Senkbley 16
wird die Tiefe erkündigt.

Die Schiffenden
spaziren
auf dem Schiffboden. 17

Die Bootsteute
laufen
in den Schiffgängen. 18

Und also
werden auch die Meere
überreiset.

mellyek a' szélnek ellen-
ki-feszítettnek (terjesz-
tetnek) 6
és az igazgató (forgató)
kötelekkel 7
forgattatnak (igazéttat-
nak)

A' viatorlyák,
a' középs (breg) viatorlya 8
az előjáró viatorlya 9
és a' háulsó viatorlya. 10

Az hajónak elein
vagy on az hajó orra. 11

Az hajó-sarabará,
a' jel (zászló) 12
helyhezteszik.

Az árboczfán
vagy on a' kofár, 13
az hajónak öröllo helye,
és a' kofáru földe
az hajó lobogója, 14
a' szeleknek meg-muta-
rója (jelendője)

A' váfsmacskával, 15
az hajó meg-tartoztatik

Az ómoszitorral 16
a' mélyreg meg-méret-
tetik, (vizgáltatik)

Az hajókázok
setálnak
az hajó padlásán. 17

Az Hajók
futónak
az hajó tartályain.

Es ekképpen
a' tengereken is
által mennek.

XC.

Naufragium. Der Schiff=Bruch.

Az Hajó-Törés.

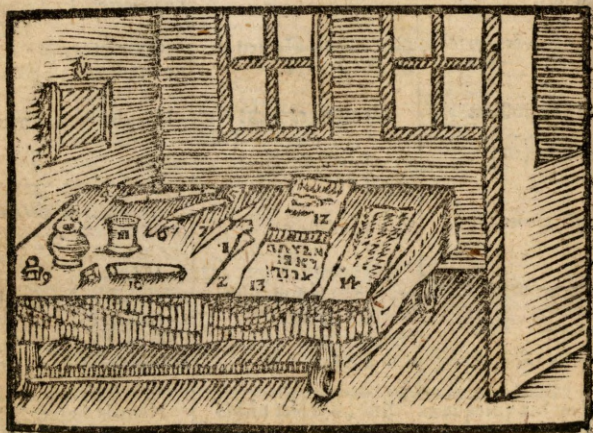
Coma

Cum

Cum Procella 1 f. II.	Wenn ein Sturm 1	Mikoron szélvélz (ten- geri-báboru) 8
repente oritur, contrahunt vela: 2	gehlings entsteht/ ziehen sie zusammen die Segel: 2	hirtelen támad, össze vonnyák, a' vitorlyákat: 2
ne navis f. III. ad scipulos 3 allidatur,	damit nicht das Schiff an die Klippen 3 geworfen!	hogy az hajó a' tengeri kősziklákhoz 3 ne veretessék, (csapat- tassék)
aut in brevia (syrtis) 4 incidat.	oder auf die Syrten 4 lauffe (strande.)	avagy esekélyekre ne akadgyon (talállyon)
Si non possunt	Wenn sie es nicht kön- [nen]	Hogyha nem tehetnek
prohibere, patiantur	abwenden/ leiden sie	ellene, bajó-idrést (tengeri ve- szedelmei)
naufragium. 5	Schiffbruch. 5	szenvednek. 5
Tunc pereunt miserabiliter, homines, merces, & omnia;	Alsdann verderben jämmerlich/ die Menschen/ die Waaren/ und alles.	Akkoron nyomorultul vesznek, az emberek, az árúk, (kalmár-mar- és mindenek; [bák])
Neq; hic quicquam juvat sacra anchora, 6 f. I.	Und hilft hier nichts der grosse Anker/ 6	Nem-is használ olly- kor (semmit-is az alafággal (temerde- hajó-kötéllel)
rudemte iacta.	am Anker-Seil aufgeworfen.	meg-vetett (akasztott) vass-macska. 6
Quidam evadunt,	Etliche kommen davon/	Némelyek kizsa ba- dúlnak
vel subula 7 enatando, vel scapha. 8	entweder auf einem Bret auschwimmend/ 7 oder auf dem Rachen. 8	vagy deszkán 7 ki-ufzván, vagy csolnakon. 8
Parvi mercium cum mortuis à mari 9 ad littora defertur.	Theils Waaren samt den Todten werden von dem Meer 9 aus Ufer geworfen.	Az árúknak egy rész az meg-holtakkal a' tengertől 9 a' tenger parryára ki- vettetik.

XCI.

Ars Scriptoria. Die Schreibkunst.
Az Iró-Deáki Mesterség.
(Az Iró-Deákság.)

Veteres
scribēbant
in tabellis ceratīs.
ancó styló, 1

cujus caspidatā par-
te 2
exarabantur litera,
planā 3. verò parte
rursus obliteraban-
tur;

Deinde
literas pingēbant

subtili et clavis

Die Alten
schrieben
auf wächserne Tafeln/
mit einem ehernen
(Griffel) 1
mit dessen spitzigen Theil
die Buchstaben gezogen/
mit den Breiten Theil 3
aber wieder aufgethan
wurden;

Darnach
malten sie die Buchsta-
(ben) 2
mit einem tarten Rohr 4

A' Régiek
írnak vala
vias fedr táblákra.
rézből csinált író-ve-
szélvel, 1
mellynek hegyével 2
meg-íratnak vala a' bűnök
a' lapjával pedig 3
ismét ki-törölgetének;

Azután
írják vala a' bűnöket.

vékony náddal. 4

Nos

Nos útimur
anserina penna, 5
cujus caulem 6

temperamus
scalpello; 7
tum intingimus

crenam
in aramentarium, 8
quod obstruitur
operculo; 9

& pennas
reordinamus
in calamaris. 10

Scripturam
ficcimus
charta bibula,

vel arena scriptoria,
ex theca pulveraria 11

& nos quidem
scribimus
à sinistra

dextrorsum; 12
Ebraei
à dextera

sinistrorsum; 13

Chinenses
& alii Indii,

à summo
deorsum. 14

Wir gebrauchen
die Gans-Feder/ 5
dessen Kiel 6

wir tuschneiden
mit dem Federmesser; 7
darnach tuncken wir ein

den Spalt (Schliß)
ins Lintensfaß/ a'
welches zugemacht wird
mit dem Deckel; 9

und die Federn
sticken wir
in das Pennal/ (Feder-
rohr.) 10

Die Schrift
trucken wir/
mit dem Löschblatt/

oder mit Streusand/
aus der Sandbüchse. 11

Und wir zwar
schreiben
von der Linken

gegen die rechte Hand 12
die Ebreer (Juden)
von der Rechten

gegen der Linken; 13

die Chineser
und andere Indianer/

von oben
herunter. 14

Mi élünk
lúd-jólal, 5
mellynek a' csévéjét 6

meg-mertük
a' tolvárnáló-késsel; 7
oltsán belé mártjuk

az halszékjé
a' kalamarisba; 8
melly bé-csináltatik
dagasztással; (pótzkő-
vel) 9

és a' tollakat
el-tűszűk
a' penna-tartóba, (pen-
na várába) 10

Az írást
meg-írástytuk
az írást-papgyorsal,

avagy a' porral,
a' porozóból. 11

Es mi ugyan
írunk
balkézról

jobbkez felé; 12
a' Sidok
jobbkezről.

balkéz felé 13

a' Chinabéliek
és egyéb Indiának,

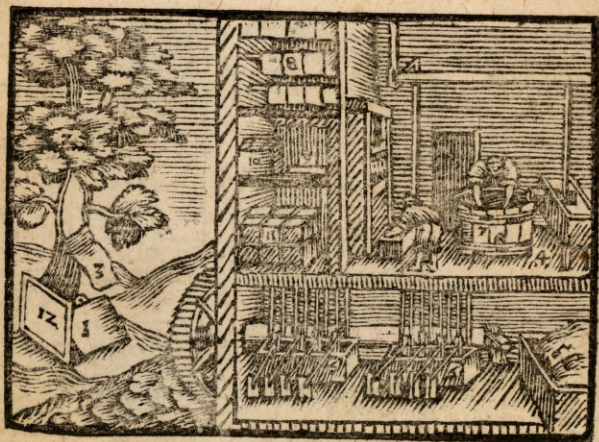
az elejéről
alá. 14

Papyrus

XCII.

Papyrus.

Das Papier.

A' Papiros.

Véteres

Veteres utebantur
faginis tabulis, 1
aut foliis 2

ut & libris 3
arborum, praefertim
Egyptiae arbutulae,

cui nomen erat
papyrus f. II.

Nunc est in usu
charta, f. I.
qua chartopæus, m. II.

in molâ papyraceâ, 4
conficit è linteis vetu-
(tis, 5
quæ in pulmenum
contunduntur, 6
quod, nòrmulâ

haustum, 7
didicit
in plâgulas, 8.

aëriâ expônit
ut siccentur.

Harû viginti quinq;
faciunt scapum, 9
viginti scapi

volûmen minus, 10
horum decem
volûmen majus. 11

Diu duratûrum,
scribitur in membrâ-
tâ. 12

Die Alten brachten
sich tene Tafeln/ 1
oder Blätter/ 2

wie auch Rinden 3
der Bäume/ sonderlich
des Egyptischen Baum-
(leins/
welches genennt wurde
Papyrus.

Thund ist gebräuchlich
das Papier/
welches der Papierer/

in der Papier-Mühl 4
machet aus alten Lint-
(en/ 5
so zu einem Brei
geschossen werden/ 6
welchen/ in die Formen

geschöpft/ 7
er ausbreitet
in Bögen/ 8

und an die Luft hängen/
daß sie trocken werden

Deren XXV.
machen ein Buch/ 9
XX. Buche

ein Kieß/ 10
und deren X.
einen Ballen Papier. 11

Was lang wären soll
wird geschrieben auf Per-
(ment, 12

A' régiek éinek vala
büksábul való. áblákal
avagy falevelekkel, 2

valamint a' fáknak
háryáival, s' leg inkább
az Egyptombéli cseme-
tőnek,
mellynek neve vala
papyrus.

Mostan sokasban va-
a' papyrus, (gyon
mellyet a' papyrus-
csi-
(nálo,

a' papyrus-malomban 4
csinál a' régi lonruba da-
rabokból, 5
mellyek káravá
szíve törtetnek, 6
mellyet a' formácskákba

merétvén, 7
ki-terjeszt
árku'kra, 8

szí a' levegő égve,
hogy meg-száradgyanak

Ezek huszonötön
tésznek egy könyvet 9
hufz kontz

egy kü kötés, 10
ennek tize
egy nagy kötés, (balom)

II
A' minnek sokáig kell
tartani,
az irattatik pergaminá-
ra. 12

XCIII.

Typographia: Die Buchdruckerey.
A' Könyv-nyomtatás.

Typographus m. II.
habet
quos typos,
magnos numeros,
distributos
per locamenta. 5

Typotheta I m. I.
eximit illos,
singulatum,
& componit

(secundum exemplar
quod
venit ad eum) 2

Der Buchdrucker
hat
ehren Buchstaben
(Schrift)
in grosser Mänge/
so aufgerichtet sind
in die Schrift-Rästen. 5

Der Schrift-Setzer
nimmt dieselben/
einen nach dem andern/
und setzt

(nach der Vorschrift/
welche
auf dem Tenzel (Hal-
ter) 2

A' Könyv-Ny. m. II.
vannak
ércsből való betűk
(nak)
nagy számmal,
mellyek el vannak osztva
tartó-betűcsékre, (köz-
vetlen) 5
A' betű-rakó, (szedet-
gész) 1
ki-szedi azokat
egyenként,
es öltve-fzedi (rakja)

(az eleiben adott irás sze-
re) a' melly
a' terjesztő-(tartó) fán 2
ip

ipsum præfixum est)
verba
gratione; 3
donec fiat
versus; m. IV.
hunc inde
forma: 4

donec fiat
pagina; 6 f. I.
hanc iterum
tabula compositionis; 7

eamq; coarctat
marginibus ferreis; 8
ope cochlearum; 9

ne dilabantur;
ac subijcit
press. 10

Tum impressor,
(m. III.
ope pilularum; 11

illinit
atramentum impresso-
(rő);

superimponit
operculo inditas 12

chartas,
quas,
in sigello 13

subditas
trochleas, 14
& siculas 15

impressas,
facit
typos imbibere,

vor ihm steckt)
Wörter/
in den Winkelhaken; 3
bis es wird
eine Zeile;
die hebet er
in das Schiff: 4

bis es wird
eine Colum (Seite) 6
diese wiederum
auf das Form-Dret: 7

und fasset sie
mit der Form-Rami: 8
durch die Form-Schrau-
(ben) 9

daß sie nicht voneinander
fallen;
und hebet sie ein
unter die Presse. 10

Alsdann der Drucker/
mit Hülf der Ballen/ 11

trägt auf
die Farbe;

legt darauf
die in den Deckel 12 ge-
(faste)

Bögen/
welche er/
auf dem Zigel

geschobett
unter die Spindel/ 14
und mit dem Pengel 15

gedrucket/
machet
die Schrift trinken,

elbte áll)
a' sabkát.
a' mészrába; (vágóba
rend-szabóba) 3
mig egy rend (vers)
létszen;
eztér rakja
a' gyűjtő-formára: (sá-
molyra) 4
mig egy
fé. folyó (levél) létszen 6
eztet ismét
a' rendelő (helybeztető)
táblára, 7

és öltve-fzöréttya azt
a' v. f. rá-makkal, 8
a' f. árkálta, 9
hogy egy mástul el ne
hullyanak;
és a' prés alá 10
teszi.

Azután a' nyomtatás
a' nedvesítő (itató) La-
dakkal 11
rakkeni (fel-adegya)
a' nyomtatás föléket;

fellyül rá teszi (terjeszti)
a' fedőbe tett 12
arcusokat,
mellyeket,
a' bé-veidőm 13

a' saró alá 14
vetvén,
és a' fordító ruddal 15

meg-nyomván,
fel-itat tya veleik
a' bűtűket. (a' nyomta-
tást.)

XCIV.

Bibliopolium. Der Buch=Laden.

A' Könyváros-Bólt.

Biblio-

Bibliopola 1 m. I.
vendit
libros

in Biblioplio 2
quorum
s anologum conscribit.

Libri
disponuntur

per repositoria, 4

& ad usum,

super plumeum 5

exponuntur.

Multitudo f. III. li-
brorum,
vocatur
Bibliotheca. 6 f. I.

Der Buchführer/ 1
verkauft
die Bücher

in dem Buchladen; 2
derer
er ein Register 3 hält.

Die Bücher
werden ordentlich gesetzt

in die Bücher-Rahmen 4

und zum Gebrauch/

über dem Pult/ 5

aufgeschlagen.

Viel Bücher

werden genannt
eine Bücherey. 6

A' Könyváros 1
el-adja
a' könyvesker

a' könyváros boltban; 2
mellyeket
lajstromba vélsen. 3

A' könyvek
rendessen el-rakattak

a' könyv-tartó pöczokra

és a' vélekváló élés ked-
véért,

a' könyv-támasztón 5

meg-nyitattak. (fel-
forgattak)

A' sok könyv

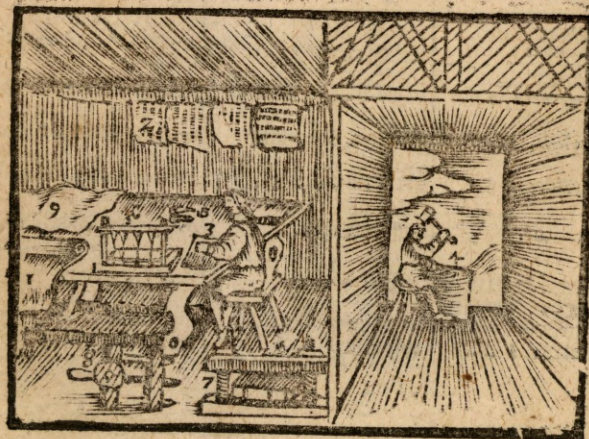
hivattatik
Bibliothékának. 6

N

Biblio-

XCV.
Bibliopégus. (Compactor.)
Der Buchbinder.

A' Könyv-Kötő.

Olim

Olim
agglutinabant

chartam chartæ,
convolvebantq; eas

in unum volumen.

Hodie
compingit libros
compactor. m. III.
dum chartas,

aquâ glutinosa mace-
(râtas,

terget; 2
deinde complicat, 3
& malleat; 4

tum consult, 5
comprimat
press, 6
(quod habet

duas cochleas,) 7
superfœculationat,
rotundâ cultrâ 8

demarginat;
tandem
membrânâ

vel corio 9
vestit,
efformat,

& illis affigit
semsinatos. 10

Vorleiten
leimeten sie

ein Papier an das andre/
und wickelten solche zu-
(sammen

in eine Rolle. 1

Heut tutag
bindet die Bücher
der Buchbinder/
indem er die Bögen/

wenn sie geplaniert/

trocknet; 2
darnach faltet/ 3
und schläget; 4

alsdann häftet 5
presst
in der Presse/ 6
(welche hat

zwei Schrauben,) 7
am Rücken leimet/
mit dem Schnittstobel 8

beschneider;
endlich
mit Perment

oder Leder 9
überleucht/
ausmachet/

und ihnen anschläget
die Clausuren (Gesperr)

Régenten
ragasztanak (enyveznek)
vala

egy papíroft a' másikkhoz,
és össze takarák (egy-
beűrik) vala
egy szalakkba. 1

Ez máj nap-
be-köt a' könyveket
a' Könyv-kötő,
midőn az enyves viaszon
meg-áztatott (ke-
ményetett)
szaloszokat, (árnyókat)

szárazítja; 2
azután szöveilleti, 3
és kalapácsolja; (pö-
röllyel veri) 4

akkor ösztön össze köti
meg-préseli
a' présel, 6
(a' melynek vagy on

két sarja, 7
binn meg-enyvezi
a' kesztyűvel me-
szőkövel) 8

széleket el-metzi;
végere
permentinnal

vagy bőrrel 9
be-burkítja,
el-készíti,

és rájuk veri
a' kapcsolat. 10

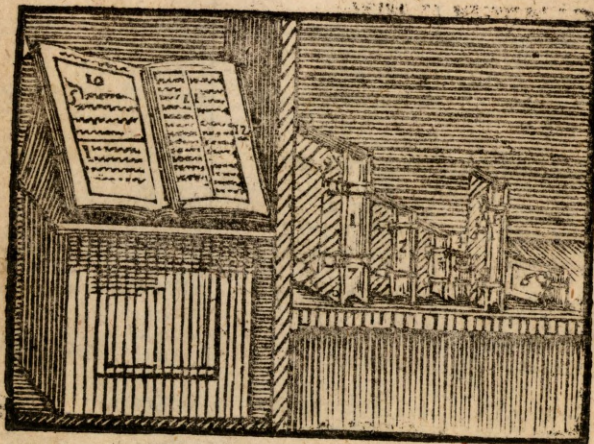
N2

Liber.

XCVI.

Liber.

Das Buch.

A' Könyv.

Liber,

Libr. m. II. quoad formam exte- riorum. est vel in folio, 1 vel in quarto, 2 in octavo, 3 in duodecimo, 4 vel columnaris, 5 (m. II. aut singulis) 6 m. II. cum clausuris aut vel ligatis, 8 & bullis angularibus 9	Das Buch/ nach der äußerlichen Ge- (falt/ ist entweder ein Foliant 1 oder ein Quartbuch/ 2 in Octavo/ 3 in Duodec/ 4 oder in Registerform/ 5 (m. II. oder in lang Format/ 6 mit Clausuren/ 7 oder Bändern/ 8 und Buckeln. 9	A' Könyv, kölső formájára nézve, vagy egész folyósfokból áll, (foliáns) 1 vagy négyszerben, 2 nyolcszasan, 3 tizenkétszerben vagy on, 4 vagy listrom formájú 5 vagy bőséges; 6 részből való kapcsokkal 7 vagy kötsziszakkal, 8 (szalagszakkal) és szögletei való boglá- rokkal. 9
Intus sunt folia 10 duabus paginis; aliquando divisa columnis, 11 cumq; notis marginalibus 12	Inwendig sind die Blätter 10 mit zweyen Seiten; zuweilen gespalten mit Colum- [nen/ 11 und mit Randschriften. 12	Belül vannak a' folyók 10 mind a' két felel való ré- szekkel 6 néha el-választva középső vo- nyásokkal, 11 a' szélre (karszára) író jedszékkel 12 egyetemben.

N3

Schola.

XC VII.

Schola.

Die Schul.

Az Oskola.

Schola

Schola 1 f. I.

est officina, f. I.
in qua
provehantur
ad virtutem formam-
& distinguitur
in classes.

Præceptor, 2 m. III.

sedet in cathedra; 3
Discipuli, 4

in subsecris: 5

ille docet;
hi discunt.

Quidam
prescribunt illis

etiam
in tabella. 6

Quidam
sedent ad mensam,
& scribunt: 7
ipse corrigat
mendaces.

Quidam stant,
& recitant
memoria mandata. 9

Quidam confabu-
(latur, 10

aggerunt se
petulantes
& negligentis:
hi castigantur
ferula. (bacula) 11
& virga. 12

Die Schul 1
ist eine Werkstatt/
in welcher
die jungen Gemüther
zur Tugend aneuehnet
(werden);
und wird abgetheilt
in Classen.

Der Schulmeister 2

sitzt auf dem Lehrstuhl; 3
die Schüler; 4

auf Bänken: 5

jener lehret;
diese lernen.

Etliche
wird ihnen vorgeschrie-
ben

mit der Kreide
an der Tafel. 6

Etliche
sitzen am Tische/
und schreiben: 7
Er verbässert
die Fehler.

Etliche stehen/
und sagen her/
was sie gelernt. 9

Etliche Schwätzen/10

und erzeihen sich
mißwillig
und mißkeüßig:
die werden gestraft
mit dem Backel 11
und der Rute. 12

Az Oskola 1
olly máskely,
a' mellyben
a' gyöngye (hatál) elmé-
a' jószágos szelekedése
és el-választatik (osztá-
tuk)
classifikká (rendelkező)

Az Oskolamester (Ta-
nító) 2

a' tanítók székben; 3
a' tanítványok, (déd-
kok) 4

a' padokon: (alsóron
székeken) 5

amaz tanér;
ezek tanulnak.

Némely dolgok
elikké irattatnak

írásával
a' táblára. 6

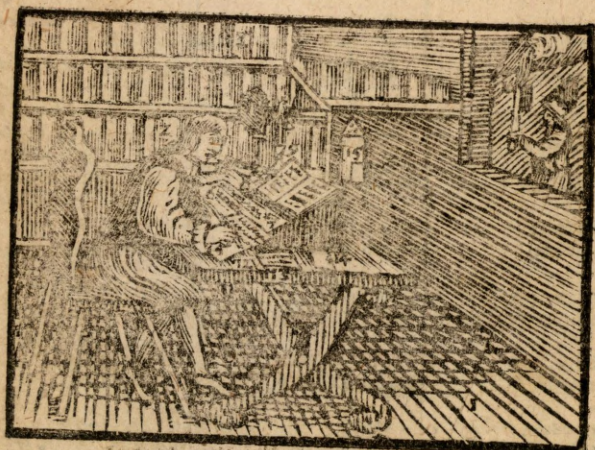
Némelyek
ülnek az asztalnál,
és írnak: 7
b' meg-jobbéttya 8
az bibákaz. (meg-
jobbítja az az bibákul.)

Némelyek állanak,
és el-mondgyák,
a' miket meg-tanulta-
nak. 9

Némelyek egy mással
csacsognak, 10

és csintalanul
viselik magokat
s' retten:
ezek meg-verettetnek
laposzkával (pálcával)
és veszfásvél. 12

Muséum. Das Kunst-Zimmer. A' Tanuló-Ház.

Muséum 1 n. II.
est locus, m. II.
ubi Studiū, 2 m. II.
secrētus abhominibz
solus sedet,
studiū deditus,
dum lectitat libror, 3
quos panes se
super olivum 4
exponit, & ex illis
in manūle 5 sumit
optima quæq; exeer-

Die Studirstube 1
ist ein Ort/
wo der Kunstliebende
Student 2
abgesondert von den Leu-
[ten]
alleine sitzt/
dem Kunststüb ergeben/
indem er liest Bücher/ 3
welche er neben sich
auf dem Pult/ 4
aufschläget/ und daraus
in sein Handbuch 5

A' tanuló-ház 1
olly hely,
az hol a' Drák (stud-
mány-szerető) 2
az omberektil el-választ
va, (távollévén)
magánosan üldögel,
a' tanulóinak adván ma-
(gár,
midőn olvasdogallya a'
könyveket, 3
mellyeket maga mellet
a' könyv-sámaszra 4
fel-forgat, és azokból
az ő kézi könyvcsé-
jébe 5
a' javát (a' leg-főjeb dol-
gokat) kifizedi

aut in illis
litura, 6
vel ad marginem
asterisco, 7
notat.

Lucubraturus,

élevat
lychnum (candela) 8
in candelibro, 9
qui emungitur

omunctorio: 10

ante lychnum
collocat
umbraculum: 11
quod viride est;
ne hebetet

oculorum aciem:

opulentiores
utuntur
cereo.
Nam candila sebaea

foetet,
& fumigat.

Epistola 12 f. I.
complicatur,

inscribitur, 13

& obfirmatur. 14

Noctu prodiens,

stitor laterna 15
vel facc. 16

oder darunter
mit Unterstreichen/ 6
oder am Rand
mit einem Sternlein/ 7
bezeichnet.

Wer bey Nacht studiren
[will]

der stecket
ein Licht 8
auf den Leuchter/ 9
welches gepuzet wird

mit der Lichtscheer: 10

vor das Licht
stellet er
den Lichtschirm/ 11
welcher grün ist;
damit er nicht abnütze

die Schärffe des Ge-
[sichts]:

die Reichen
gebrauchen
Wachskerzen.
Denn das Unsich-
(f. I.)

sinkt/
und rauchert.

Der Sendbrief 12
wird zusammengelegt/

überschrieben/ 13

und versiegelt. 14

Wenn er bey Nacht
(ausgehet
gebraucht er eine Latern;
oder Fackel. 16

avagy azokban
vongással,
vagy a' szélére
billagóskával,
meg-jegezei.

Az ki gyertya világnál
(éjjel) akar tanulni,

az télszen
gyertya világol 8
gyertya-tartóba, 9
mellynek az kamva el-
(vétetik

az hamvát vövel: (kop-
panással) 10

a' gyertya (világ) eleibe
tesztzi
az árnyék-tartó: 11
a' melly zöld;
hogy meg ne vesztegesse

szemének világát: (fé-
nyét)

a' gazdagok
élnék
viasz-gyertyával.
Mert a' fagygy-gyertya

bűdös,
és füstölög.

A' levél 12
öszve-(egybe) hajtogat-
tatik (tűretik,
csináltatik)
és a' titulussa (fellyül va-
ló irás) reá irattatik 13
és be-ptsételtetik. 14

Etzaka (éjjel) ki-men-
vén,
lámpással él 15
vagy facklyával (szőver-
nyekkel) 16

Artes Sermónis. Red-Künste. A' Szóllásnak Mesterfégi (Tudomány.)

Grammatica, 1 f. I.

verfatur
circa literas, 2
ex quibus
componit
voces (verba) 3
easq; docet
recte loqui,
scribere, 4
confuturare,
& distinguere. (inter-
pingere.)

Rhetorica, 5 f. I.

pingit 6 quafi
radem formam 7

Die Sprach-Kunst 1

ist befchäftigt
mit den Buchftaben/ 2
aus welchen fie
zufammenfetzt
die Wörter/ 3
und diefelben lehret
recht ausreden/
fchreiben/ 4
zufammenfetzen/
und unterfcheiden.

Die Reden-Kunst 5

vormahlet 6 gleichfam
den groben Abriß 7

A' Ködniffeger Szóllás-
nak mesterfége, 1

forgódik (bánik).
a' bárák körül, 2
mellyekben
őszverakja (szedi)
a' szokat (ig' ker) 3
és meg-tanértya azokat.
igazán ki-mondani,
le írni, [tetni]
őszve-foglalni (szeker-
meg el-választani (pon-
tokkal meg-külm-
böztetni)
Az ékeffen szóllásnak
(mesterfég)
képekkel 6 mint egy
uteg-irja
a' Szóllásnak (bejzednek)
serm-

Sermónis
oratoris

pigmentis; 2
ut sunt:
figura,

elegantia,
adagia, (proverbia)
apophthegmata;

sententia, (gnoma),
similia,
hieroglyphica, &c.

Poësis 9 f. III.
cölligit

hos flores orationis, 10

& cölligit quafi
in eorundem: 11
atque ita
faciens: & prosa

ligatam orationem,
componit
varia carmina
& hymnos, (odas)
ac propterea
coronatur
lauro. 12

Musica 13 f. I.

componit notis
melodiam: 14
quibus verba aptat,
atque ita cantat
vel doce solus;
vel concentus;
vel instrumentis Mu-
sicis; 15

der Rede
mit rednerischen; 8

Farben; 3
als da find:
die Verstand-Reden (Fi-
guren)

tierliche Red-Reden/
Sprichwörter/
Klugreden/
Kern-Sprüche/
Gleichnisse/
Sinnbilder/ u. dg.

Die Dicht-Kunst 9
sammlet

diese Red-Blumen/ 10
[zusammen]
und bindet sie gleichsam
in einen Kranz: 11
und also/
machend aus ungebund-
[ner]

eine gebundne Rede/
dichtet sie
allerley Gedichte
und Lieder/
und wird deswegen
gekrönt
mit dem Lorbeer-Zweig.
12

Die Thon-Kunst 13

setzet in die Noten
die Singweisen: 14
legt den Text unter/
und summet also an
entweder mit einer Stimme;
oder in Zusammenstim-
mung vieler Stimmen;
oder auf Klang-Spielen.
15

vastag első ábrázolásuk 9
az ékeffen szólláshoz il-
lendő

festékekkel; 3
a' minéműek:
a' színezésűek. (figurák)
(ékeztetés)
a' szóllásnak ékes formái
a' példák (odák) beszédek,
a' jelek (bölcs, mondások)

a' válogatott mondasok,
az hasonlatosságok,
az elmés ábrázolások e' f'

A' versszakoknak me-
sterege 9

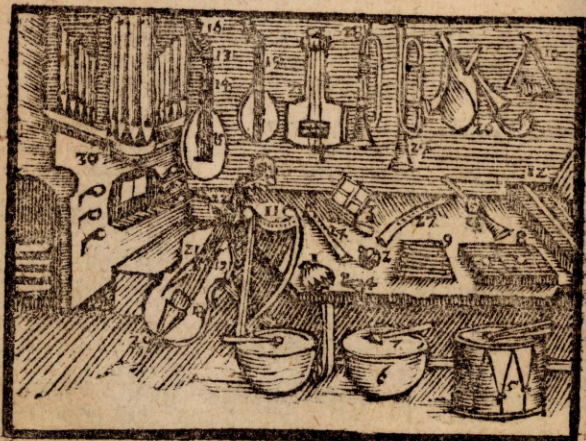
őszve szedi
ezeket az ékes szóllásnak
virágait, 10
és mint egy őszve köti
egy közzébe: 11
és ekképpen,
csinálván a' folyó (szá-
bad, meg-öldött) be-
szédűt,

egyben kötöttetted,
szerez
írókféle verskes
és énekeket,
és ezért
meg-koronáztatik
borostyán-koszorúval 12

Az éneklésnek mester-
fége 13 (tudomány)
közébe csináltya
az énekeket: 14
alább teszi a' szokat,
és ekképpen énekeid egall
vagy csak egy szóval;
vagy sok szóknak egyike
zenészevek;
vagy muzsikáló szerző-
mokkal. 15

Intru-

C. Instrumenta Musica. Klang=Spiele. Musikálo (Hangicsilo) Szerzőmók.

Musica instrumenta sunt,	Klang=Spiele sind/	A' Musikálo szerzőmók
quæ edunt vocem : Prim) eum pulsantur,	die eine Stimme von sich Edlich/ [geben:] wenn sie geschlagen werden/ [den/]	A' Musikálo szerzőmók [mók azok,] [Elszór,] [adnak:] [midsn pöngettetnek:] [verettetnek, zörgettetnek]
ut cymbalum, 3 n. II. pistillo;	als die Cymbel 1 mit dem Schwengel;	mint a' cymbalum esen- az elszór; [görgöl,]
trinitabulum, 2 n. 2 intus glibulæ terred;	die Schelle/ 2 inwendig mit einem eis- (fernen Knöpflein;	a' esengeryt, 2 belöl a' vas-golyóbi-sául
crepitaculum, 3 n. II. circumverberum;	das Klapperlein/ 3 durch umherchen;	a' esörgetd (zörgetd) 3 környül forgattatván;
crémalum, 4 n. II. or admotum, digit;	die Taubdrummel/ 4 an den Mund gehalten/ mit dem Finger;	a' doromb, 4 a' szájhoz tétetvén, az ujjal;
symphonium, 5 n. II. & abinim, 6 n. II. clausum, 7	die Drummel/ 5 und Heerraufer/ 6 mit dem Schlegel/ 7	a' dob, 5 és a' rös-dob, 6 a' verő-sával, 7

ut sambuca, 8 f. I. eum organo pastori- [rio] 9	wie auch das Hackbret/ 8 mit der Stroß-Gidel/ 9	valamint a' cimbalom; a' parasz-járékkal (kele- peldvel) együt. 9 és az háromszögű ércz-crenged. 10
& fistrum n. II. (triba- lum, n. II.) 10	und der Triangel. 10	
Secundó,	Darnach/	Azután,
in quibus choræa intenduntur & ple- cunctur,	an welchen die Saiten aufgelegen und gerührt werden/	a' mellyeken az húrok meg-vonyattatnak és pöngettetnek,
ut nablissim, 11 n. II. eum clavicordio, 12	als die Harffce/ 11 samt dem Clavicord/ 12	mint az hárf. 11 a' virgindóal (clavicor- dium) együt 12
utraque manu;	mit beyden Händen;	mint a' két kézzel;
dexterâ tantum, testudo (chelis) 13 f. 3. (inquâ jugum, 14 n. 2	mit der Rechten alleine/ die Laute/ 13 (woran der Kragen/ 14	egyedül a' jobbkézzel, a' koboz (lant) 13 (a' mellyen vagyon a' fa- gab, (nyak) 14
magadum, 15 n. II. & vericilli, 16 quibus nervi 17 intenduntur super ponticulum 18	das Dach/ 15 und die Wirbel/ 16 an welchen die Saiten 17 aufgelegen werden über den Steg 18	a' fűtél, 15 a' szegcsékek, 16 mellyekkel az húrok, 17 meg-vonyattatnak az húrlábon) 13 és a' Citera, 19 [20
& eithara, 19 f. I. pandura, 20 f. I. plectro; 21	und die Cithar; 19 die Fiole (Beige) 20 mit dem Fiddelbogen; 21	a' hegedű (kés-kis hegedű) [20] hegedű vonyával, (pöng- gedvel) 21
& lyra, 23 f. I. intus rostr, quæ versatur in lingulis dimensibiles 22 sinistra tanguntur.	und die Leier/ 23 inwendig von dem Rad/ welches gedrehet wird: In jedem/ werden die Bünde 22 mit der Lincken gegriffen.	és a' lekerdlant (kintorna belöl) a' kerékkel, a' melly forgatcarik: mindeniken a' fogások 22 a' bal-kézzel szorítottatnak fogattatnak, illetetnek
Tandem quæ instantur: ut, ore fistula (risia) 24 f. 1. tibia gingrima, 25 f. 1. tibia f. I. uriclaris, 26 c. III.	Endlich/ welche geblasen werden: als/ mit dem Mund/ die Pfeiffe (Fiole) 24 die Schalmei/ 25 die Sackpfeiffe/ 26	Végtere, a' mellyek fúttatnak: ugymint, szájjal, a' sip, 24 a' harogató-sip, 25 a' sörö-sip, 26
linum, 27 m. II. tuba, 28 f. I. buccina; 29 f. I. vel follibus, ut organum pneuma- ticum. 30 n. II.	der Zinke (Krühorn) 27 die Trompete/ 28 die Posaune/ 29 oder mit Blasbälgen/ als das Orgelwerk. 30	a' kürt- (horgas) sip, 27 a' trombita, 28 a' congasztróbita; (pö- vagy fűvöl-kal, [30]) mint az Organ. 30

CI.

Philosophia. Die Welt-Weisheit.
A' Világi Böltséleg.

Physicus, 1 m. II.

Der Natur-Erforscher

A' Termézet vizsgáló I

speculatur

omnia Dei opera,

in mundo.

betrachtet
alle Geschöpfe Gottes
in der Welt.

meg-vizgálya
az Istennek minden al-
kormányát,
ezen az világon.

Metaphysicus, 2

m. II.

Der Überforscher/ 2

A' természet fölötté-
néző, 2

perforatur

rerum

causae & effecta.

durchgründe
der Dinge
Ursachen und Wirkun-
gen.

végére mégyen
a' dolgok
okainak és mi veléfrak-
(prelekodásnak)

Arith-

Arithmeticus, m. II.
computat

Der Rechen-Meister/
rechnet

A' Számvevő
egybe-(össze) veti

minoror,
addendo,

die Zahlen/
indem er sie zusammen-
zählet/

2' számokat (számokat)
minden azokat össze
számálllya, (hozza-
adgya egy máshoz)
egy-máttul el-vonnya,
(ki-ve (zi)

subtrahendo,

voneinander abziehet/

multiplicando,
dividendo:

verschieftiaet/
und vertheilet:

meg-sokasítja
és el-osztja:

idque
vel ciphris, 3

und solches
entweder mit Ziffern; 3

eztet pedig
vagy számokkal jegyekkel
(ezekkel számokkal) 3

in palimpsesto,

auf der Rechenhaut/

2' számvevő (ki-ve, übe-
te) porgraminán,
(tablettén)

vel calculis, 4

oder mit Rechen-Stein-
en; 4

avagy számvevő (szám-
láló) pénzkezel 4

super Abacum.

auf dem Rechen-Tisch.

2' számvevő asztalán.

Résfici
numérant 5

Die Bauren
zählen 5

A' paraszrok
olvainak, (számolnak,
vetnek össze) 5

decussibus, (X)

mit Creuzen/ (X)

tizenként, (közésszá-
(X)

& quincenisibus, (V)

und halben Creuzen (V)

tizenként (fél közésszá-
kre) (V)

per duodenas,

durch Duzet/

tizenkettősdönt,

quindenas,

Manöeln/

tizenötödönt,

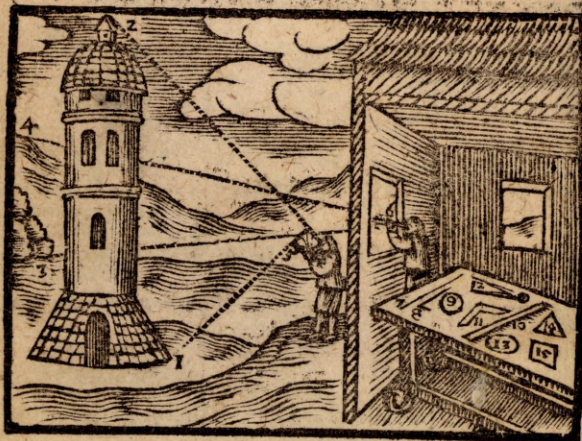
& sexagenas.

und Schock.

és hatvanodönt.

Geome-

Geometria. Die Erdmefß-Kunst.

A' Föld-Mérés.

Geomé.

Geometria m. I.

Die Erd- oder Feld-
[messer]

A' Föld-mérés

meßet
altitudinem
unus, 1 ... 2
aut distantiam

locorum, 3 ... 4

five quadrante, 5

five radio, 6

Figuras rerum

designat
lineas, 7

angulus, 8

& circulis, 9

ad regulam, 10

normam 11

& circumum. 12

Ex his
orientur
cylindrus, 13 m. II.

trigonus, 14 m. II.

sextangulus, 15 m. II.

& aliae figurae.

meßet
die Höhe
eines Thurms/ 1 ... 2
oder die Weite (Distanz)

der Orter/ 3 ... 4

entweder mit dem Qua-

drat/ 5
oder mit dem Meßstab. 6

Die Abriße der Dinge

zeichnet er ab
mit Linten/ (Gleichl-

gen) 7

Winkeln (Ecklügen) 8

und Kreisen (Ringen/
[Run dängen] 9

nach dem Linial/ (Nicht-
[schick] 10

Winkel-Maß 11

und Circel (Rind-Maß
& es cirkulom szerint. 12

der Triangel (Dreieck)

der Quadrat (Viereck)

und andere Figuren.

meg-méri
magaságát
a' toronnak, 1 ... 2
avagy a helyeknek 3 ... 4
dolgoznak
egy mástul távolalorá-
gokat (mefszeszegeket)
akar mérő-negyeddel, 5

egy mástul távolalorá-
gokat (mefszeszegeket)

akar mérő-negyeddel, 5

akár mérő-bottal (Jáko-
bottal) 6

A' lerészelt formájo-
(kat

meg-jegyzei (irja)
vonyásokkal, (lineák-
kal) 7

szegelekkel, 8

és Cirkalmazásokkal,
kerületekkel) 9

a' linede, (vonyásokat i-
gazgató mérték) 10

a' szegeler mérték 11

és cirkulom szerint. 12

Ezekből
származnak (erednek)
a' kerekd (gömbölveg)
belső (belső)
gömbölve 13

az három-szegű (szega-
leű, oldalú) 14

a' négy-szegű, 15

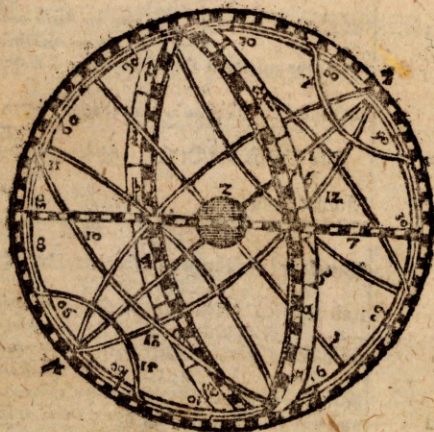
és egyéb formák (bévo-
nások)

O

Sphæra

CIII.

Sphaera Caelestis. Die Himel-Rugel.

Az Égi Golyobis.

Apoc

Astronomia,

considerat,
morsit
astrorum:

Astrologia,

obrum effectus.

Caeli-globus,
volvitur
super axem 1

circa
globum terrae, 2
spatio
viginti quatuor horarum.

Axem
utrinque finiunt

duo poli,
arcticus 3 m. II.

& antarcticus 4 m. II.

Coelum
est stellarum
indignis

Stellarum fixarum

numerantur

plus mille:
siderum vero,
septentrionalium
viginti unum,
meridionalium
quindecim.

Addo

Die Sternseh-Kunst/

betrachtet/
die Bewegung
der Gestirne:

Die Sternbedeutung/

deren Wirkungen.

Die Himmels-Rugel/
drehet sich
an der Ase 1

um
die Erd-Rugel/ 2
innerhalb
XXIV. Stunden.

Die Ase
enden beyderseits

die zween Himel-Winkel/
der Nordpol/ 3

und Süderpol. 4

Der Himmel
ist gestirnet
um und um.

der Bestandsternen (Fix-
sternen)
werden gezelet

über tausend:
der Gestirne aber/
der Witternächtsichen
ein und zwanzig/
derer gegen Mittag
funffichen.

Sehe hinten

A' csillagok forgáse
viszáló tudomány
meg-gondolýa
a' csillagok
járásit (forgásit)

A' csillagok forgásit ma-
gyarázza (forgásiból
jövődő) tudomány
azoknak hasznosságokat
(erejei, teelekedé-
ségeit)

Az égnek golyobisá,
meg-fordul
a' tengelyen 1

a' földnek
golyobisá körül, 2
huszon négy (XXIV.)
óra alatt.

A' tengelyt
mind a' kétfelől el-vé-
zik (meghatározzák)
az égnek két sarkai,
az északi 3
és a' déli sark. 4

Az ég
csillagok
mindenfél. (körös-
környűl)
Az egy-arány járó (al-
lando) csillagok
számításnak (olvatat-
nak)

ezernél több:
a' csillagzatog pedig
az északiak
huszon egyen,
a' déliek
tizenhárom.

Tedd hozzá

Signa XII.

Zodiaci, 5
quodlibet
virginita
graduum:
quorū
nōmina sūnt

♈ Aries, m. III.
♉ Taurus, m. II.
♊ Gemini, m. II. pl.
♋ Cancer, m. II.
♌ Leo, m. III.
♍ Virgo, f. III.
♎ Libra, f. I.
♏ Scorpius, m. II.
♐ Sagittarius, m. II.
♑ Capricornus, m. II.
♒ Aquarius, m. II.
♓ Pisces.

Sub Zodiaco
circulant,
scilicet
stellae errantes,

quas vocant
Planetas,
horum via f. I. est
circulus
in medio Zodiaci,
dictus
Ecliptica. 6 f. I.

Alii circuli sūnt
Horizon, 7 m. III.

Meridianus, 8 m. II.
Aequator: 9 m. III.

duo Coluri,
alter

die XXII. Zeichen

des Thierkreises/ 5
ein jedes
von dreissia
Himmels-Stufen:
deren
Namen sind/
der Widder/
der Stier/
die Zwilling/
der Krebs/
der Löw/
die Jungfrau/
die Wage/
der Scorpion/
der Schütze/
der Steinbock/
der Wassermann/
die Fische.

Unter dem Thierkreis
laufen
die sieben
Lauff-Sternen/

welche man nennet
Planeten/
deren Straffe ist
der Cirkel
initten im Thierkreis/
genannt
der Sonnen-Cirkel. 6

Andere Kreise sind
der Horizon/ (Gesicht-
kreis) 7

der Mittags-Cirkel/ 8
der Mittel-Kreis: 9

die zween Coluren/
der eine

A'izenkét (XII) jellet (je-
gyeit)
az állator kerületnek, 5
mindenkét
barmincz
Jazabbul gradicsekkul)
mellyeknek
neve:
a' Kór;
a' Eka,
a' Ketű,
a' Rák,
az Oróslány,
a' Szűz,
a' Mérék,
a' Scorpio,
a' Nyilas, (Lövő)
a' Bak, (Bakszaru)
a' Vízűnő,
az Hatalak.

Az állatos kerület alatt
járnak, (futolnak)
a' két
bujdósó (bolyongó) csil-
lagok,

mellyeket Planétáknak
hívnak,
ezeknek útt yok
a' környező vonás
az állatos kerület közé-
pén,
Nap-környezetének 6
(kerületének útjának,
fogya kőz: kerületének
Egyéb kerületek
a' látás bátorozó környé-
kezei, 7
a' délbátorozó kerület, 8
az egyenlítő: (egyen-
lítő,) 9
a' két tronka kerületek,
egyik

Equi

Aequinoctium, 10

(verniz,
quando Sol m. III.
V Arietem;
autumnális,
quando
Libram
ingreditur:)
alter
Solstitium, 11

(æstivi,
quando Sol
Cancrum;
hyberní,
quando
Capricornum
ingreditur:)
duo Trópici,

Trópicus Canceri, 12
m. II.

& Trópicus Capricor-
ni; 13 m. II.

(eorundem
Solstitiorum

smithes,
& quasi
termini

cursus solaris:)
& tandem
duo circuli polares

Arcticus 14
& antarcticus. 15

der Tag und Nacht glei-
che/ 10

(im Friling/
wann die Sonne
in den Widder;
im Herbst/
wann sie
in die Wage
tritt:)
der andere
der Sonnenwenden/ 11

(im Sommer/
wann die Sonne
in den Krebs;
im Winter/
wann sie
in den Steinbock
tritt:)
die zween Nebenkreise/

der Krebs-Cirkel/ 12
und Steinbock-Cirkel;
13

(eben dieser
Sonnenwenden
Absteilere/
und gleichsam
die Marksteine

des Sonnen-Lauffs:)
und endlich
die zween Angel-Kreise/

der Nord-Kreis-14
und Süder-Kreis. 15

a' zava-sziéi, (kikeletkor
mindőn a' Nap
a' kosba;
az őszie, (őszszel)
mindőn
a' mértékbe
bélép:)
a' máfik
a' Nap meg-állapodásie,
(állapásie fordulásie) 11

(a' nyárié, (nyárban)
mindőn a' Nap
a' Rákba;
a' télie (telben)
mindőn
a' Bak/szarvuba
bélép:)
a' két Nap-térűs (fordi-
tő) kerületek, 12
a' Rák-térűsje, 13

és a' Bak-térűsje; 13
(ezeknek
a' Nap meg-állapodási-
nak (fordulásinak)
megyezi, (észleveszi)
és mint egy
bátári

a' Nap-forgásának:)
és végezetre
a' két tengely végi kerü-
letek
az északi kerület 14
és a' déli kerület. 15

O3

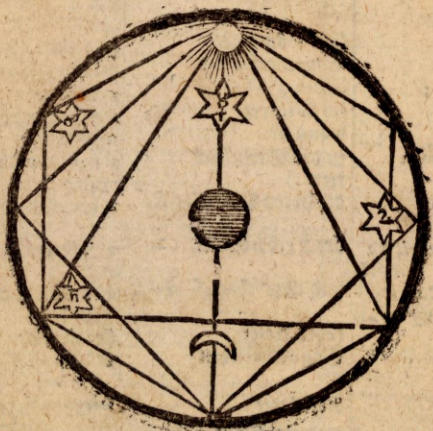
Plane-

CIV.

Planetarum Adspectus.

Planeten-Stellungen.

A' Bujdosó Csillagoknak Helyhezte-
tések (egymásra való nézések.)

Luna D f. I.
percurrit Zodiacum

Regulis mensibus;

Sol ☉ m. III.

anno;

Mercurius ☿ m. II.

Venus ♀ f. III.

Der Mond
durchreißet den Thierz

alle Monate;

Die Sonne/
in einem Jahr;

Mercurius
und Venus

Az Hóid
meg-kerüli (járja) álla-
tos kerületet
minden hónapban;

A' Nap
egy esztendőben; (esz-
tendő alatt)
A' Mercurius
és Venus, (esti hajnali
csillag)
circa

circa solem,
ille centum & quindecim
hæc quingentis &
quadraginta novem
diebus;

Mars, ♂ m. III.
biennio;

Jupiter, ♃ m. III.
ferè duodecim;

Saturnus, ♄ m. II.
triginta annis.

Hinc variè
inter se conveniant
& se mutuo aspiciant:

Ut hæc sunt
Sol ☉ & Mercurius ☿
in conjunctione

Sol ☉ & Luna ☾ in
oppositione,

Sol ☉ & Saturnus ♄ in
trigono,

Sol ☉ & Jupiter ♃ in
quadratura,

Sol ☉ & Mars ♂ in
Sexuili.

neben der Sonne/
jener in 115

diese in 549

Tagen;

Mars/
in zweyen;

Jupiter/
fast in zwölf;

Saturnus/
in dreißig Jahren.

Daher sie mannigfaltig
zusammen kommen/
und einander anschauen

Als hier/ sind
Sonn und Mercurius
[in Zusammenkunft/

Sonn und Mond in Ge-
genschein/

Sonn und Saturnus im
Gedritzenschein/

Sonn und Jupiter im
Gevierdenschein/

Sonn und Mars im Ge-
sechzenschein.

a' Nap körül,
amaz száz tizenöt
ez öt száz negyven ké-
lencz
napokban; (nap alatt).

A' Mars,
két;

A' Jupiter,
majd tizenkét;

A' Saturnus,
harmincz elztendőben.

Ezért (ennekokaért)
sokféle képpen
találkoznak öfzve
és néznek (tekintenek)
egymásra

A' mint itten
a' Nap és a' Mercurius
vannak (egybe fogat-
tásban, foglalta-
tásban, öfzve jövé-
ben.)

a' Nap és a' Hóid egymás
ellenbe veresben, el-
lenbe állásban,)

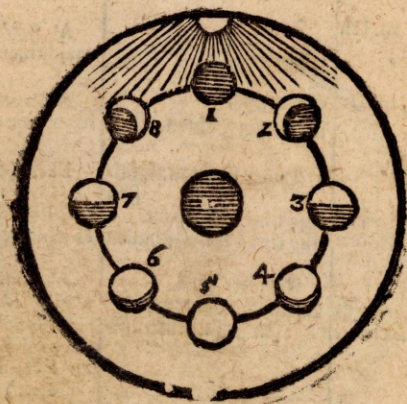
a' Nap és a' Saturnus há-
rom-szegű,

a' Nap és a' Jupiter négy
szegű,

a' Nap és a' Mars hat sze-
gű selyben

CV.

Phases & Lunæ.
Des Monnds Gestalten.

Az Hóldnak jelenéfi,
(Tűnéfi.)

Luna

Luna f. I.
lucet,

non suâ propriâ,
sed à Sole mutuâ
luce

Nam,
altera ejus medietas
f. III.
semper illuminatur;

altera manet calig-
nosa, I

Hinc videmus eam
in conjunctiōe solis, I

obscuram, imo nul-
lam;

in oppositiōe, 5
totam & lucidam,
(& vocamus

plenilunium;)
aliàs dimidiam,
(& dicimus

primam 3
& ultimam 7 qua-
drantem.)

Cæterôqui
crescit 2...4

aut decrescit, 6...8
& vocatur
afcisa (gibbosa.)

Der Mond
scheinet/
nicht mit eigenem/
sondern von der Sonne
[ent]lehntem
Licht.

Dann/
dessen eine Hälfte
ist allemal helle;

die andere bleibet finster.

Daher sehen wir ihn/
in Zusammentunft mit
der Sonne/ I

dunkel/ ja gar nicht;

im Gegenschein/ 5
ganz und helle/
(und nennen es
den Vollmond;)

andermals/ die Hälfte/
(und heißen es

das erste 3
und letzte 7 Viertel.)

Sonsten
nimmt er in 2...4

oder ab/ 6...8
und wird gennet
der gekörnte Mond.

Az Hóld
fénlik; (világos)
nem a' maga (saját)
hanem a' Naptul köl-
tsönvert (költsözöt)
világossággal.

Mert,
annak egyyk fele
mindenkor meg-világo-
sittatik;

a' másika homályosán
marad.

Azért láttuk azt,
az Nappal való egybe-
foglaltatásban,

homályosnak, sőt sem-
minek;

az ellenbe vetésben, 5
egésznek és világosnak,
(és hívjuk
Hóld-tőlésnek;)

egyébkor, (néha) felét,
(és mondgyuk

első 3
és utolsó 7 negyednek.)

Azonkívül (egyébkor)
vagy nevekedik 2...4

vagy fogy, 6...8
és hivattatik
szarósnak (szarvasnak)

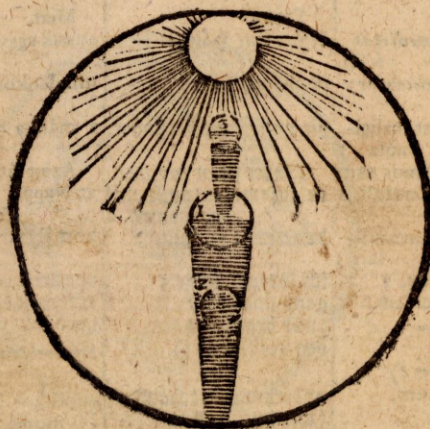
O 5

Eclip-

CVI.

Eclipses.

Sonn- und Mond-Finsternissen.

A' Napban és Hóldban való Fogyatkozások.

Sol m. III.
est fons 3 lucis.

Múminans omnia:
sed non penetrantur

radii ejus
corpora opaca, ut:

terra 1 f. I.
& luna, 2 f. I.
nam faciunt umbram

in locum oppositum.

Ideo,
cum luna incidit

in umbram terrae, 2

obscuratur:
quod vocamus
eclipsin (deliquium)

Cum verò
Luna currit
inter Solem
& terram; 3

obteggit illum
umbrā suā:

& hoc vocamus
eclipsin Solis,
quia nobis adimit

prospectum solis,

& lucem ejus;

nec tamen sol
aliquid patitur;
sed terra.

Die Sonne

ist die Quelle des Lichts/

so da alles erleuchtet:
aber es werden nit durch-
drungen

von ihren Strahlen
die dunklen Körper/ als:

die Erde 1
und der Mond. 2

Denn sie werffen Schat-
ten
auf den ihnen entgegen-
stehenden Ort.

Derhalben/
wann der Mond kommet

in den Schatten der Er-
(de/ 2

wird er verfinstert:
welches wir nennen
eine Monde-Finsternis.

Wenn aber
der Mond lauffet
zwischen die Sonne
und die Erde; 3

verdeckt er jene
mit seinem Schatten:

und dieses nennen wir
eine Sonn-Finsternis/
weil er uns benimmt

das Ansehen der Sonne/

und deren Licht;

und doch die Sonne
leidet nicht daruntur;
sondern die Erde.

A' Nap

a' világosítván kútsze,
meg-világosítván minde-
neket:

de által nem hattatnak
(meg nem járattatnak)
fűdárval, (fénysűl)
a' földet (homályos) m-
flek, úgy mint:

a' föld 1
és a' Hóld, 2

mért árnyékos vetnek

az ellének vetett helyre

Azért,
midőn az hóld belé talál
(menn)

az földnek árnyékába,

meg-homályosodik:
mellyet hívunk
hóld fogyatkozásának.

Mikoron pedig
az Hóld jár
a' Nap
és föld között; 3

bé-földi amazott
árnyékával:

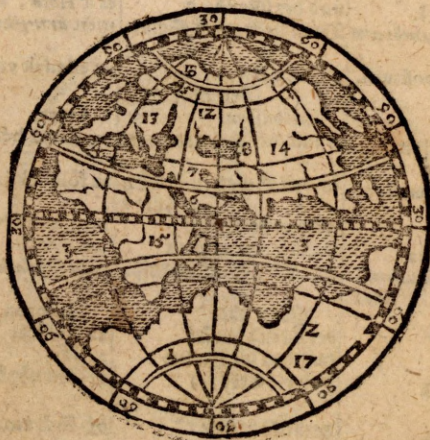
és eztet hívjuk
nap fogyatkozásának,
mert el-fogja (vetzi) a-
löttünk
a' napnak fényét (szét-
szórja)

és annak világoftánc:

mindazonáltal a' nap
semmit sem szenved;
hanem a' föld.

Globi

CVII.
Globi Terrestris Hemisphærium
superius.
Der Erdfugel Ober=Fläche.
A' Földi Golyobisnak felső Fele (színe.)

Terra
 est rotunda:
 propterea
 fingenda est,
 duobus
 Hemisphæriis.

Ambitus ejus
 est trecentorum &
 sexaginta
 graduum
 (quorum quisq;
 facit quindecim

Die Erde
 ist rund:
 deshalb
 ist sie zu bilden/
 in zweien
 Halbkugeln.

Ihr Umfang/
 hält 360
 Grade (Stufen)
 (deren jeder
 machet funfzehn

A' Föld
 gömbölyű:
 azért
 írni (ábrázolni) kell az-
 ket
 fél-golyobisokkal.

Annak környéke (ke-
 rülete)
 tart háromszáz hatvan
 (harmin)
 darabot grádicsokat 360
 (mellynek mindenike
 részen tizen

millia-

milliaria Germanica
 seu quinq; millium &
 quadringentorum
 miliarium:
 & tamen

est punctum, n. II.
 si conferatur

eum orbe universo,

nijus
 unum est.

Longitudinem ejus
 dimetiuntur
 Geometria
 dimetiuntur; 1
 latitudinem
 parallélis. 2

Eam ambit
 Oceanus, 3 n. II.

& perfundunt
 quinq; maria,
 Mediterraneum, 4
 (n. II.)
 Balticum, 5 n. II.

Erythraeum, 6 n. II.
 Persicum, 7 n. II.
 Caspium, 8 n. II.

Deutsche Meilen)
 oder 5400

Meilen:
 und dennoch

ist sie nur ein Punct/
 wenn man sie vergleicht

mit dem ganzen Welt/
 (rund

dessen
 Mittelduysf ist.

Ihre Länge
 messen
 die Erdmesser
 mit Gleichstrichen; 1
 die Breite/
 mit Quärstrichen. 2

Sie umfließet
 der Ocean/ (das Welt-
 meer) 3

und durchgießen
 fünf Meere/
 das Mittel- Meer/ 4

der Welt/ 5

das rothe Meer/ 6
 das Persische/ 7
 das Caspische. 8

Német mérőföldet/
 avagy ötezer s' négyszáz

mérőföldet: (mérőföldni)
 s' mindazonáltal

csak egy pont az
 hogyha az egész világra

hasonlítatik (vele össze
 vettetik)

mellynek
 6 a' közéskörzepe.

Annak hosszúságát
 meg-mérlik
 a' föld mérők
 egyenes vonráfokkal; 1
 a' szélességét,
 körösztul vont vonrá-
 sokkal. 2

Eztet környűl folya
 az öblös tenger, 3

és által-által meg-öntözi
 öt tenger,
 a' belső, (föld-közepén
 való) tenger, 4

a' Daniái (Balticum)
 tenger, 5

a' Vörös tenger, 6

a' Persiai, 7

a' Caspiumbéli. 8

Globi

CVIII.

Globi Terrestris Hemisphærium

Der Erdkugel Vnter-Fläche.

A' Földi Golyobinak alsó Fele:

Terra globus m. II.
distribuitur

In Zonas quinque:

quarum
duæ frigida 9: 9
sunt inhabitabiles;
duæ temperata 10: 10
& thrida, 11

habitancur.

Cæterum

divisa est,

Die Erdkugel
wird getheilt

in fünf Erdstriche:

deren
zween Kalte/ 9: 9
sind unberohtbar;
zween gemäßigte/ 10: 10
und der Hitzige/ 11

werden bewohnt.

Consten

ist sie getheilt/

A' földnek golyobinak
fel-olstatik

öt szakaszokra:

mellyeknek
a' két hidege: 9: 9
lakhatatlan,
a' két mérsékelt 10
és a' hős-(süd) meleg
lakják.

Egyebant (azonki-
vül)

el-vagyon osztva,

in tres

in tres continentes:

Nostram, 12

quæ

subdividitur

In Europam, 13

Asiam, 14

& Africam; 15

In Americam,

Meridionalem, 16

& Septentrionalem 16

cujus incolæ

nobis

sunt antipodes;

& in

terram Australem 17:

ad huc

incognitam.

Habitantes

sub arcto, 18

semestrales habent

noctes diesq.

In maribus,

natant

innumera in ula.

in drey feste Lande:

Unsers/ 12

welches

wieder getheilt wird

in Europa/ 13

Asia 14

und Africa; 15

und America/

das Mittagige 16

und Mitternächtsche/ 16

dessen Inwohner

uns

die Füße antiehren;

und in

das Mittag-Land/ 17: 17

so noch

unbekandt ist.

Die da wohnen

unter dem Nordpol/ 18

haben ein halb-Jahr/

Nacht und Tag.

In den Meeren/

schwimmen

unzählig viel Inseln.

három részre (három foga-
daráb) földekre:

a' mienkre, 12

melly

földosztatik

Europára, 13

Asiára 14

és Afrikára; 15

a' déli 16

és északra 16

Amerikára,

mellynek lakosai

lábakkal

nékünk fordults népek;

és a'

dél felé való földre, (örö-

szágra) 17: 17

melly még

ésméretlen.

Az kik laknak

az északi tengely alatt,

azoknak vagyon fél év-

szendeg tartó

északiok és napok.

A' tengerekben,

uszáknak

számtalan sok szigetek

Európa

CIX.

Európa.

Europa.

Európa.

In nostra

In nostra Európa,
sunt Regna primaria:

In unserm Europa/
sind die vornehmsten
[Reiche]

A' mi Európánkban,
a' leg főbb Országok:

Hispania, 1 f. I.

Hispanien/ 1

Spanyol ország, 1

Gallia, 2 f. I.

Frankreich/ 2

Francia ország, 2

Italia, 3 f. I.

Itáliának/ 3

Itália ország, 3

Anglia (Britannia) 4

Engelland/ 4

Anglia ország, 4

Scotia, 5

Skottland/ 5

Skottia ország, 5

Hibernia, 6

Irland/ 6

Irland ország, 6

Germania, 7

Deutschland/ 7

Német ország, 7

Bohemia, 8

Böhmen/ 8

Cseh ország, 8

Hungaria, 9

Hungarn/ 9

Magyar ország, 9

Croatia, 10

Kroatien/ 10

Horvát ország, 10

Dacia, 11

Walachey (Dacien) 11

Dacia (Erdély, Oláho-
ország s havasalföldje) 11

Sclavonia, 12

Esclavonien/ 12

Tót ország, 12

Grecia, 13

Griechenland/ 13

Görög ország, 13

Thracia, 14

Thracien/ 14

Rác ország, 14

Podolia, 15

Podolien/ 15

Podolia, 15

Tartaria, 16

Tartarey/ 16

Tudár ország, 16

Lithuania, 17

Littau/ 17

Litva ország, 17

Polonia, 18

Polen/ 18

Lengyel ország, 18

Belgium, 19 n. II.

Niederland/ 19

also Német ország, 19

Dania, 20

Dennemark/ 20

Dán ország, 20

Norvegia, 21

Norwegen/ 21

Norvég ország, 21

Suecia, 22

Sueden/ 22

Svecia ország, 22

Lappia, 23

Lappland/ 23

Lapp ország, 23

Finnia, 24

Finnland/ 24

Finn ország, 24

Livonia, 25

Lifland/ 25

Livony ország, 25

Borussia, 26

Preussen/ 26

Prusz ország, 26

Moscovia, 27

Moskwa/ 27

Moskva ország, 27

Russia, 28

Russein/ 28

Russz ország, 28

P

Ethica.

CXI.

Prudentia. Die Klugheit.
Az Okoság.

Prudentia, 1 f. l.
omnia circumspiciat, 2
ut Serpens, 2 c. III.
agit; 3
loquitur, vel cogitat
nichil incassum, 4
Respicit, 5
tanquam in Speculum, 6
ad prætērita;
& prospicit, 7
tanquam telescopio, 8
futūra,
seu finem: 9
atq; ita perspicit,

Die Klugheit/ 1
siehet umher auf alle Sa-
chen/ 2
wie eine Schlange/ 3
und thut/
redet oder denkt
nichts vergebens. 4
Sie siehet zurück/ 5
als in einen Spiegel/ 6
auf das Vergangene;
und siehet vor sich/ 7
als durch ein Perspektiv/ 8
auf das Künftige/
oder auf das Ende: 9
und also ersiehet sie/

Az Okoság (eszeftég) 1
mindenkre körös kör-
nyül teként, (vigyáz) 2
mint egy kígyó, 3
nem-is cselekszik,
száll, vagy gondol
semmi-ü héaban, (ha-
szontalanul) 4
Vissza teként, 5
mint egy tükrőbe, 6
az el-múlt dolgokra;
előre-is teként, 7
mint egy perspektívum
által, 8
a jövőnkre,
avagy végre: 9
és ekképpen táall látni,
quid

quid egerit;
& quid agendum re-
sitet;

Aktionibus suis
praestit
honestum,

arilem,
simulq;
si fieri potest,
juvandum seorsum,
(finem.)

Scopo (fine) pro-
specto,

dispicit
media
ceam, 8
quae ducit ad scopum
(finem);

sed certa & facilia,
potius pauciora,
quam plura;
nequid impediatur,

Occasione 9
(quae)
fronte capillata, 10

sed verice calva, 11
adhuc alata, 12

facile elabitur)
attendit,
captatq; eam.

In via
pergit
caute (providē):

ne impingat,
aut aberret.

was sie gethan habe;
und was noch zu thun sey

Ihren Verrichtungen
stecker sie
einen ehrlichen (erbaren)

nugbaren/
und zugleich/
so es seyn kan/
beizubaren Zweck.

Nach auserschenem
Zweck/

siehet sie sich um
nach Mitteln/
als den Weg/ 8
der zum Ziel führet;

aber gewisse und leichte/
und lieber wenige/
als viele:
damit nichts hindere.

Auf die Gelegenheit 2
(welche/
an der Stirne haaricht/ 10

aber am Scheitel kahl/ 11
über das befügelt/ 12

leichtlich entwischet)
gibt sie Achtung/
und greift darnach.

Auf dem Weg
fähret sie fort
vorsichtig:

dass sie nicht anstosse/
oder irr-gehe.

mit cselekedet léryen;
és mit kellesek még
cselckedni;

Az h cselekedetiben
fel-té/zen
tisztetéges,

hasznos,
s' mind perig,
ha leheti res,
gyönyörű (kedves) ezte
(vög-t)

El gondoltán (elöve
meg-nézven) a'
véget,

fel-ker-li,
az eszékhket,
mint ol y útát, 8
melly a' czélhöz (vög-
hez) viszzen;

de bizonyossakat és kö-
nyűket,

inkább keveseket,
hogy nem mint sokakat,
hogy valami meg ne a-
kályoztasson.

Az alkalmatosságra 9
(az mely,
elöl (a' homlokán) áll 8-
kös, 10

háttal pedig kopasz, 11
e' felezt (ezenkívül) izár-
nyas lévén, 12

könnyen el-izalad)
ezá vigyáz,
és azt meg-fogja (kapja)

Az úton
l-mégycn
kossan: (eszeffen)

hogy meg ne sürkőzzön
avagy ei ne tévedődjön.

CXII.

Sedulitas. Die Fleißigkeit.
A' Szorgalmatosság.

Sedulitas i. f. III.
am i. b. i. b. i. b. i. m.
u. p. e. et in opere,
firmica: a f. I.
comportat sibi,

Non dormit semper
omnium re-
rum 3

ut se ius agit,
ut iustus, 4

Die Fleißigkeit i.
liebet die Arbeit/
hasset die Faulheit/
ist immer beschäftigt/
wie die Ameis: 2
und trägt ihr zusammen/
wie diese/
einen guten Vorrath al-
(ler Dinge. 3
Sie schläft nicht im-
mer/
oder sehet/ (faulenget/)
wie der Faltie (Träge) 4

A' szorgalmatosság i.
szereti a' munkát,
távoztattya a' lustaságot,
mindenkor foglalatossá-
kodik (dolgoz)
mint a' hangya: 2
és takar (gyűjt, őszve-
hord) magának,
valamint amaz,
mindenfélé blűtőget.

Nem aluszik minden-
koron
avagy ünnepel, (hényél)
mint a' tanya (rest) 4

& c. 69

& c. 69: 5 f. I.
quos tandem
premit inopia, 6 f. I.

Incepta
alacriter urget,
usque ad finem;
nihil procrastinat,
nec cantat
cansilium corvi, 7
qui ingeminat

cras, eras.

Post exantlatis la-
bores,

& lassata,
quiescit:
sed quiesce, recreata,
ne opio adfuescat,

sedit ad negotia.

Diligens discipulus
(m II.
similis est avis, 8
que ex variis floribus

mel congerunt
in alveare 10 saum.

und der Heuschreck: 5
welche endlich
drucket die Armut. 6

Was sie anfangen/
dem setzt sie fleißig nach/
bis zum Ende;
sparet nichts auf Mor-
gen/
und singet nicht
den Gesang des Raben 7
welcher immer ruffet.

cras, eras, das ist/ mor-
gen/ morgen.

Nach vollender Arbeit

und ermüdet/
ruhet sie:
aber/ wenn sie aufgeru-
(het/
daß sie nicht des Müßig-
gangs gewöhne/
fehret sie wieder in den
Geschäften.

Ein fleißiger Lehrschü-
ler/
ist gleich den Bienen/ 8
welche aus vielerley Blu-
men 9
Honig einsammeln
in ihren Stöck. 10

és a' fárika; (szűrkő, pré-
szők) 5

kiket végtére
a' szegénység szorongat
(bánt) 6

A' mihez kezdett
aztot forénnyen űzi, (bá-
nik avval)

mind végig;
semmit holnapra nem
hallaszt,

nem-is éneklí
az boló éneklí, 7

a' ki mindenkor csak azt
kiáltja:

cras, eras, az az, holnap
holnap.

A' véghez vitt munka
után.

és el-fáradván,
nyugszik:

elegeit nyugodván penig,
hogy az bivalkókat hoz
vesztés bevéreshez)
ne szokjon,

viszszá tér a' dolga.
(munkára)

A' szorgalmatos tanít-
vány,

hasonló a' méhekhez, 8
mellyek sokféle virá-
gokból 9

mézet gyűtnek
az b' kaptárakba. (d' b' b-
nákba)

CXIII.

Temperantia.

Die Mäßigkeit.

A' Mértékletesség.

Tempe-

Temperantia. i f. l.
præscribit modum
cibo ac potui,

& continent
cupidinem
et freno: 3

& sic
moderatur omnia:
ne quid nimis fiat.

Heluones (Ganeb-
nes)

inebriantur, 4
ticubant, 5
ructant (vomunt) 6

& rixantur. 7

E crapulâ,

oritur.

lascivia; f. l.
ex hac,
vita libidi hsa f. l.
interfornicatoris 3

& scorta, 9

osculando (basiando)
palpando,
amplexando,
& tripudiando. 10

Die Mäßigkeit; i
schreibt Mäße vor
dem Essen und Trin-
[ken]

und hält an
die Begeterde/
als mit einem Zaum: 3

und also
mässigt sie alles:
damit nicht zuviel ge-
[schehe.]

Die Schlemmer Gaus-
[ser]

sauffen sich voll uñ toll/ 4
taumeln/ 5
speyen (kogen) 6

und hadern. 7

Aus der Schlemme-
[rey] entsteht

Geilheit;
aus dieser/
ein Unzucht-Leben
unter Hurern 8

und Schleppsäcken/ 9

mit Küssen/
Bettaffen/
Umarmen/ (berken)
und Zungen (pupfen) 10

A' Mértékletesség, i
módot szab
az élelben és itallan, 2

és meg-tartoztatya
a' kívánságot,
mint egy zabolával: 3
és ekképpen

meg-mértékkel münde-
neket:
hogy mód nélkül ne lé-
gyen va ami.

A' tobzodók (részege-
sek)

részegeskednek, 4
tántorognak, 5
ikdlódnak (hánnak, o-
kádának) 6

és grázdálkodnak (öfzve
velnek) 7

A' részegségből, (tobzo-
dásból)
származik veszen (ere-
detet)

a' fajtalanság;
ebből,
a' bűz élet
a' kurvások (kurválkod-
lások) 8
és kurvák (szajbák) kö-
zött, 9

csokolgotással;
tapogatólással;
őle lgetéssel,
és tánczolóal. 10

P 5

Forti-

CXIV.

Fortitudo.

Die Starckmüthigkeit/ oder Dapffer-
keit.

A' Bátorság (Az Elmének Erös-
sege.)

Fortitudo

Fortitudo, 1 f. III.

Die Starckmüthig-

A' Bátorság, 1

est impavida
in adversis,

ist unerschrocken
in Ungemach/

nem félénk (rettegő),
4 szerezésellenfelegben,
(in ellenben)

ut Leo. 2 m. III.
& confidens;
at non tumida,

wie ein Löwe/ 2
und getrost;
aber nicht trotzig/

mint egy Oroszlán, 2
é. bizakodó;
de nem fél savalkodót
maga hitt, maga-
bizott,)

In secundis:

im Wohlwesen:

a' jó (szerencsés) álla-
patban:

innixa
suo columini, 3

sich stehend
auf ihren besten Grund 3

támazkodván
erős oszlopjára, (gyámo-
lára) 3

constantia;
& eadem

der Beständigkeit;
und eines Sinns

az állandóságára;
és azon elmével (egyféle
indulattal) biz

in omnibus;
parata,
ad utramq; fortunam

in Allem;
sártig/
beyderley Glück.

mindenekben;
Kész/
mind a' kétféle szeren-
(csés,

aequo animo

mit gleichem Gemüthe

egyenlő (csendes) el-
mével

ferendam.

zu ertragen.

el-szenvedni, (tűrni)

Clypeo
tolerantia,
excipit

Mit dem Schilde 4
der Dultmüthigkeit/
versezet sie

A' Tűrberésnek
pajzsával 4
ki-fogja (űti)

ictus
informis;
& gladius 5

die Streiche
des Unglücks;
und mit dem Schwert 5

a' szerencsétleneknek
orvást;
és a' bátor-ságának

Viribus
propellit
hostes

der Dapfferkeit/
treibet sie ab
die Feinde

küzdjával, 5
el-kérgeti (űzi)
az elme csend-ségének

eubymia,
nempe a' fűtő.

der Gemüthsruhe/
nemlich/ die Begierden
(Affecten.)

ellenfelet,
tudni illik azt indulato-
kat.

Patientia

CXV.

Patientia.

Die Gedult.

A' Békeséges Tűrés. (Szeivedés.)

Patientia

Patientia 1 f. I.
tolerat
salaminiter 2

& iniurias, 3
humiliter,
ut agnus; 4 m. II.

tanquam paternam
fuculam Dei.

Interim innititur
spei anchora, 6

(ut navis, 7 f. III.
in mari si ictus)
Deo supplicat 8

Illacrymando;
& expectat
post nubila 9

Phaetum; 10
ferens mala,
sperans meliora.

Contra
Impatiens 11 o. III.

plorat, lamentatur,
debaccatur in sei-
psam, 12

obmurmurat
ut canis, 13 c. III.
& tamen nil proficit;

tandem desperat,
& sit aversus;
(proprie) 14.

iniurias
vindicare cupit,
furibundus.

Die Gedult 1
erduldet
die Unfälle 2

und das Unrecht/ 3
demüthiglich/
wie ein Lamm; 4

als eine väterliche
Zuckrate Gottes. 5

Unter dessen Heur sie
[sic]
auf den Anker der Hoff-
nung; 6

(wie ein Schiff/ 7
das auf dem Meer schwebt)
siehet Gott an 8

mit Threnen;
und wartet
nach dem Regen 9

des Sonnenscheins; 10
ertragen das Böse/
hoffend das Bessere.

Darge-
Ungeduldige. 11

heulet/ wehflaget/
wüthet wider sich selbst/ 12

viderbelleit
wie ein Hund/ 13
und gewinnt doch nichts
damit;

endlich verweiffelt er/
und wird ein Selbstmör-
der; 14

das Unrecht
suchet er zu rächen/
während.

A' Békeséges tűrés 1
el-tűrésvedé-
a' nyomasztásokok, 2

es bocszásokok, 3
alázatosan;
mint a' bárány; 4

ugy mint attyai
csapásai (veszteséi) az
Istennek. 5

Azokban ragatkozik
(bizik)
a' reménynek vas-
macskáiban, 6

(mint egy hajó 7
melly a' tengeren haboz)
az Istennek könyörög
elődöz) 8

könyhullatással;
és várja
a' folyó után 9

a' napot; 10
el-tűrés a' gonosz-
reményen jobbat.

Ellenben
a' türehetetlen 11

für, jajgat,
dühösködik (dől-fül)
magára, 12

llene morog
mint az eb, 13
es mindazonáltal semire
sem használ vele;

végtére ketyegben él,
és maga gyilkosa le-
tűrés: 14
a' bocszásokokért
bocszot ánni igyekezik
dühölni

Huma-

CXVI.

Humánitas. Die Leutseeligkeit.
Az Emberiség.

Hómines facti sunt; Die Menschen sind ge-
ad mutua comoda: [schaffen/
einer dem andern zum
[básten;
ergó sint humáni. darumb sollen sie seyn
Leutseelig.
Sis suavis. Ten annehmlich
& amábilis, vultu; und holdseelig/ vom Ge-
sicht; i
comis & urbanus. höflich (discret)
gestu von Sitten
ac moribus; 2 wolgerächig/
stabilis; von Gebärden; 2
& verax, und wahrhaftig/

Az Emberek teremtet-
[tenek,
egy más hsznára: (ja-
várak)
azért légyenek emberle-
gessek.
Legy kedves
és edes-(szerelmetes-)
[tekénvők; i
nyájas és böcsületes,
(tíztelességes)
magad-variasában (vi-
seléssében)
és erkölcsiiben, 2
és igaz

ore; 3
erandens, & candidus

erde. 4

Ama;
& sic amáberis:
& licet

mutua amicitia; 5
(f. I.

ecu hincurum, 6
concors,

mansuetas;
& uerinq;

benévola.

Morosi hómines,

ant odiós,
torvi,

illépidi,
contentiós;
iracundi, 7

erudiles 3
ac inplacábiles,
(magis Lupi

& Leones;
quam Hómines,)

& inter se
discordes:

hinc consurgunt du-
[all. 9
invidia, 10 f. I.
aliis malé cupit.

& consuecit seipsam.

von Mund (Wörtern) 3
brüßlig/ und treu

vom Herzen. 2

Liebe;
und also wirstu lieb seyn:
und es wird werden

eine Wechsel-Freund-
[schafft; 5

wie der Turteltauben/ 6
einträchtig/

sansinnüthig/
und beyderseits

wohlgenigt.

Unfreundliche Leute/

sind feindselig/
scheelsüchtig/

unhöflich/
hänfisch/
stornüchtig/ 7

grausam/ 8
und unversehnlich/
(mehr Wölffe

und Löwen/
als Menschen/)

und unter sich selbst
uneinig:

daher sie sich balgen. 9

Der Neid/ 10
missgunster andern/

und verachtet sich selber.

szavaidban; 3
azgo szeretettü, és hűse
(gós

szived szerint. 4

Szerets;
és ekképpen szerettettel:
és léfzen

az egymás közt vágó
barátok, 5

valamintmü a' gerlicze-
eggyöz, [ké, 6

szeléd,
és mind a' két részről
(félről)

ját kíváno, (józa igye-
kező)

A' barátságatlan (ked-
vetlen) emberck,

gyűlösegecsk,
kemor (kemény) tekéná
tetűek;

parasztok, (éktelenek)
veszekedők (villongók)
haragossak, 7

kegyetlenek 8
és engedetlenek,
(nikab sajtások)

és oroszlányok,
nogy nem mint embe-
rek)

és magok között
viszárvonyók: (hábor-
gók)

azért bész vinak. 9

Az irigység, 10
másoknak gonoszt ki-
ván,

& szűz magát eméltá
meg.

Justicia.

CXVIII.

Liberálitas. Die Milbigkeit.
Az Adakozás.

Liberálitas, 1 f. III. Die Milbigkeit/ 1

modum servat
circa divitias,
quas honestè querit:
ut habeat, quod lar-
egénis; 2

Hos vestit, 3
nutrit, 4
& dicit, 5
hilari vulsu, 6

hält Masse
in dem Reichtum/
welchen sie ehrlich er-
[wirbt]:
damit sie habe/ zu geben
den Dürftigen; 2

Diese Kleidet/ 3
nchret/ 4
und begabet sie/ 5
mit fröhlichem Gesichte/ 6

Az Adakozás (gazdál-
kodás) 1

módot tart
a' gazdaság körül,
mellyet emberül (bótsá-
leteffen) keres:
hogyan legyen neki, mit
adgyon
a' szükségkódóknak; 2

Ezeket meg-ruházza
táplálja, 4
és meg-ajándékozza, 5
vigorczával (jó kedvel) 6

& alá-

& aláta manu. 7

Opes 8
súbjicit sibi;
non se illis;

ut avárus: 9 m. II.
qui habet,

ut habeat,
& bonorum suorum
non possessor m. III. est

sed celsor, c. III.
& insatiabilis,
semper corrádit 10

ingratus suis.

Sed parcat etiam,

& asservat suas res,

occludendo; 11

ut semper habeat:

At prodigus 12 m. II.

male disperdit

bonè parta,
actandem eget.

und stiegender Hand. 7

Die Güter 8
unterwirft sie ihr;
und nicht sich ihnen;

wie der Geizwank: 9
der da hat/

daß er habe/
und seines Guts
kein Besitzer ist

sondern ein Hüter/
und ganz unersättlich/
stets eintraget 10

mit seinen Klauen.

Doch sie sparet auch/

und verwahret ihre Sa-
[chen]/
sie verschließend; 11

da mit sie allezeit habe:

Aber ein Verschwen-
[der]/ 12

verthut über

was wol gewonnen ist/
und muß endlich darben.

és szárnyas (gyors) kéz-
zel. 7

Javate (érteke) 8
maga alá veti;
nem magát azok alá;

mint a' fősóány: 9
a' kinek, vagyon hog-
ly legyen,

és a' maga javaitak
nem tára,
hanem önzóje,

és telhetetlen legyen,
mindenkor szíve vakar
(kavar) 10

ármiasol.

Mindazonáltal meg-
kéméli meg-is,
és elteszi holvalóját,
(egymását)
bè-zárván (rekesztvén)
aztot; 11

hogyan legyen mindenkor
néki.

De a' átkozó 12 (pa-
zarló)

gonoszul el- vesztegeti
(költsi)

az igaz keresményt,
és végére szükséglet ló t
(el-nyomordít)

Q2

Societas

CXIX.

Societas Coniugalis. Der Ehestand.
Az Házastársaság.

Matrimonium n. II.
à Deo est institutum,
in Paradiso,
ad mutuū adiutorium
& propagationem
humani generis.

Vir-m. II. iuuenis
(caelebs, c. III.
coniugium initurus
instructus fit
aut opibus,
aut arte & scientiâ,
quæ sit,

Der Ehestand
ist von Gott eingesetzt/
im Paradies/
zur Gehülffschaft
und Fortpflanzung
des Menschlichen Ge-
schlechts.
Ein Jungmann (Jung-
gesell.)
so heurathen will/
soll begabet seyn/
entweder mit Reichtum
oder mit Kunst und Wis-
senshaft/
welche diens/

Az házasság
az Istenül rendeltetett,
a Paradisamban,
együttárs segétségére
és az emberi nemzetsé-
gek szaporítására.

**Az ifjú-(nővelés) le-
gény,**
meg-akarván házafodni
birjan
vagy gazdagsággal,
vagy mesterséggel és ma-
dományokkal
a melly arra való légyen
depane

depane lucrando:
ut sustentare possit
familiam,

Deinde eligit sibi
nobilem virginem,

(aut viduam)

quam adamat:
ubi tamen magis spe-
ctanda

virtus f. III & honestas
f. III.

quam forma, f. I.
aut dos. f. III.

Post hæc,
non despondit clam
sibi eam,

sed ambit,
ut prociis, m. II.
apud patrem 1
& matrem; 2
vel apud maiores,

& cognatos,
per promissos. 3

Eâ sibi desponsâ,

fit sponsus, 4 m. II.
& ipsa, sponsa; 5 f. I.
hincq; sponsalia n. II.
& III.

& instrumentū n. II.
dotalē n. III. 6

scribitur.
Tandem
hinc nuptiæ, f. I. pl.
ubi copulantur
a sacerdotē, 7
dantes ultro citroq;
manus 8

das tägliche Brod zu er-
werben:
damit er unterhalte sich
ein Hauswesen.

[aus]
Darnach sihet er ihm
eine Wandbare Jungfrau
(oder eine Wittib.)

Die er liebet:
da aber mehr zu sehen ist
auf Tugend und Ehr-
barkeit/
als auf Schönheit/
oder auf Heurathgut.

Nach diesem/
verlobt er sich nicht heim-
lich mit ihr/
sondern er wirbt um sie/
als ein Freyer/
bey Vatter 1
und Mutter; 2
oder bey den Vormünd-
und Befreundten/
durch die Freywerber. 3

Wann sie ihm zugesagt
ist/
wird er Bräutigam/ 4
und sie/ Braut 5
v. wird Verlobniß gehal-
ten/
und der Heurathsbrief 6
geschrieben.

Endlich
hält man Hochzeit/
da sie getrahet werden
von dem Priester/ 7
gebend einander
die Hände 8

hogy mindennapi kenyé-
rét kereshessen vele:
hogy el-tarthassa
csesedjét (házát)

Annak-utánna
el-választ magának
egy férhezadható (elad-
ható, férhezmehető)
leányt (vagy özvegyet)
az kit meg-lízeret:
az holott pedig inkább te-
kinteni kell
a jó indulatára és ember-
ségre,
hogy nem mint a szépségre
vagy az menyasszonyi-
nyal adami szokata
gazdagodóra.

Ezekután
nem alatorban jedzi el
magának,
hanem meg-kéri,
mint nőszó személy,
az atyául 1
és anyául; 2
vagy a gondviselőkiül
(vöröskül)
és atyafiakiul,
a leánkerék (szdm atyák
által
Mikoron neki oda i-
gértetett,
egylegényül lélsen, 4
és amaz menyasszonyá-
s meg-lélsen a ház fogás-
és a jegykirul való le-
meg-irattatik [völ 6

Végeztet (utolyára)
menyegősi tartanak,
az holott öfve adattat-
a Pap által, 7 [nak
adván egy másnak
kezeket 8

& annulo nuptiales 9 und Trau-Ringae; 9
tū epulantur alsdenn halten sie Mahl
seit
cum invitatis testibus mit den geladenen Zeu-
gen.
az hivatalos tanúkkal
(bizonyítással)
egyetemen.
Abhinc dicuntur Von da an nennt man
Etthil az időből (a' nap-
sie fogtul) fogva hivatatnak
maritus m. II. & uxor Mann und Weib:
hac mortuā, [f. III. wann diese stirbt:
fit ille viduus. m. II. wird er ein Witwer.
férinek és feleségnek:
ez mikoron meg-hal,
amaz özvegy emberré le.

CXX.

Arbor Confanguinitatis.

Der Sippschafts-Baum.

Az Aryafüagnak (Rokonságnak) Agazattya.

Hominem 1 Dem Menschen 1 Az Ember 1
et agant consanguinitate, sind verwandt mit Sippschaft/
in linea ascendente, unders aufsteigenden Li-
pater m. III. (u'ricu, der Vater (Stiffvater) 3
m. II.) 2
a' fel-mend ágban,
az arya, (a' mostoha,
& mater

& mater, f. III. (no- und die Mutter (Stiff-
verca, f. I.) III. mutter) 3
avus 4 m. II. 8 Großvater (Unber) 4
& avia, 5 f. I. uñ die Großmutter (Un-
frau) 5
proavus 6 m. II. der Eltervater/ 6
& proavia, 7 f. I. und die Altmutter/ 7
avus 8 m. II. der Borelter- Vatter 8
& avia, 9 f. I. und die Boraltmutter/ 9
avus 10 m. II. der Großelter Vatter 10
& avia, 11 f. I. v. die Großaltnutter/ 11
avus 12 m. II. der Ureiter- Vatter 12
& avia, 13 f. I. und die Uraltmutter; 13
ulteriōres, die noch darüber hinaus
dicuntur werden genennet
majores. 14... 14 die Boretern (Altoor-
m. III. pl. dern) 14... 14
In linea descend- In der absteigenden Li-
nie/ nie/
filius m. II. (privignus der Sohn (Stiffsohn) 15
m. II.) 15
& filia f. I. (privigna und die Tochter (Stif-
f. I.) 16 tschter) 16
nepos 17 m. III. der Nese (Enkel) 17
& neptis, 18 f. III. und die Nissel/ 18
pronepos 19 m. 19 der Kleinsohn 19
& proneptis, 20 f. III. und die Kleintochter/ 20
abnepos 21 m. III. der Kleinnese 21
& abneptis, 22 f. III. und die Kleinnissel/ 22
amepos 23 m. III. der Ursohn 23
& amepis, 24 f. III. und die Urtochter/ 24
trinepos 25 m. III. der Urnese (Urenkel) 25
& trineptis, 26 f. III. und die Urnissel/ 26
ulteriōres, welche darüber sind/
dicuntur pōsteri. 27... werden genennet Nach-
27 m. II. pl. kommen. 27... 27
In linea collateralis In der Seiten-Linie
az anya, (a' mostoha
anya) 3
az öreg-anya (öföd) 4
és az öreg (job.déd nagy)
anya, (iköd) 5
az öföd arya (déd öföd) 6
és iköd annya, 7
az öföd öreg arya 8
és iköd öreg annya, 9
az öföd apjának öfi 10
és iköd anyjának öki 11
az öföd öfönek öfi, 12
és iköd öfönek öki; 13
az kik ezeken föllyöl
vannak,
hivatatlank
öföinek. 14... 14
Az alszálló ágban,
a' fia (mostoha fia) 15
és a' leány, (mostoha le-
ány) 16
az unokafi 17
és unoka leány, 18
az unokád fia 19
és unokád leánya, 20 21
az unokádnak unoka fia
és unokádnak unoka le-
ánya, 22
az unokád unokának fia
23
és unokád unokának le-
ánya fia 24
az unokád unokának u-
noka, 25
és unokád unokának u-
noka leánya; 26
az kik ezeké alól vannak
maradékoknak mond-
batnak. 27... 27
Az oldalas ban (mellék)
ágban
sunt

sunt patruus 28 m. II. sind der Vetter (Vaters
bruder) 28
& amita, 29 f. I. und die Vase/ (Vaters-
schwester/) 29
avunculus 30 m. II. der Oheim (Mutter bru-
der) 30
& matertera, 31 f. I. und die Muhme (Mutter
schwester/) 31
frater, 32 m. III. der Bruder 32
& soror, 33 f. III. und die Schwester/ 33
patruelis, 34 c. III. des Vaters Sohn 34
sobrinus, 35 m. II. der Muhmens Sohn/ 35
& amicus, 36 ... 36 und des Oheims oder der
m. II. Vases Sohn. 36...36

vannak az atyád bátyja
(őse atya fia) 28
és az atyád némmye/ bu-
ga) 29
az anyád bátyja (őse)
30
és anyád némmye (őse)
31
a' bátyád (ősed) 32
és a' nénéd, (bugod) 33
az atyád bátyjának fia 34
az anyád némmyének fia
35
és az anyád bátyjának
vagy az atyád némmyé-
nek fia. 36...36

CXXI.

Societas Parentalis. Der Eltern Stand.

A' Szülőknek állapottyok (Az Házaságbeli
Társaság.)

Coniuges suscipiunt
(ex benedictione Dei)
sobolem (prolem)
& fiunt parentes
m. III. pl.
Pater 1 m. III. gé-
nerat.
& mater 2 f. III. parit
filios 3 & filias, 4
(aliquando gemellos.)
Infans 5 c. III.
involvitur fasciis, 6
reponitur in cunas, 7
à matre
lactatur uberior, 8
& nutritur pappis, 9
Deinde, incédere
discit
seperastro, 10
ludit crepundis, 11
& fari incipit.
Crescente aetate,
pietatis 12
& labori 13 assuefit.
& castigatur, 14
& non fit morigerus.
Liberi m. II. pl. de-
parentibus
cultum & officium.

Die Eheleute bekom-
men
(durch Gottes Segen)
Kinder (Erben)
und werden Eltern.
Der Vater 1 zeugt/
und die Mutter 2 gebie-
ret
Söhne 3 und Töchter/ 4
(zuweilen auch Zwillinge)
Das kleine Kind 5
wird gewickelt in Win-
deln/ 6
gelegt in die Wiege 7
von der Mutter
gesäugt mit den Brü-
sten/ 8
und ernährt mit Milch/
(Mutter.) 9
Darnach lernet es ge-
hen
im Gängelwagen/ 10
spielt mit Spielzeugen/
11
und hebt an zu reden.
Bey wachsendem Al-
ter/
wird es zur Gottesfurcht a' kegyességre 12
und Arbeit 13 angewöh-
net/
und geübtiget/ 14
wann es nicht folgen wil.
Die Kinder sind schul-
dig
den Eltern
Ehre und Dienst.

Az házas társoknak
lézém
(az Istennek áldásából)
magzatok (gyermek)
és szülékké lélnék.
Az atya 1 nemz,
és az anya 2 szül
fiakat 3 és leányokat, 4
(néha kettősként, kettő-
sével, egy hással szü-
letteke t)
A' csecsemő gyermek 5
bétakarattatik pátk-
ba, 6
béle fektetik a' bölcsőbe,
(7
az anyától
szoptatik melleivel, 8
és tápláltatik péppel (pe-
pával, kárával) 9
A' után, járnai tanul
a' járást a' székhez/ 10
resekében, 11
jádzik gyermeki játékok-
kal (csörgővel) 11
és szöllani kezd.
Idő jártával, (midőn
nevelkedni kezd)
és munkára 13 szoktat-
tatik,
meg-is büntetetik 14
(dorgáltatik, sa-
nyargattatik)
hogyha nem szó-foga-
dó, (engedelmes)
A' magzatok tartoznak
a' szülőknek [tal.
bölcsővel és szolgálás-
Pater

Pater.
sustentat liberos,
laborando. 15

Der Vater
ernehret die Kinder/
mit Arbeiten. 15

Az atya
el-tartya a' gyermekeket
munkájávat. 15

CXXH.

Societas Herilis. Die Herrschafft.

Az Uraság.

Herus m. II. (Pater-
familias m. III.) 1
habet
famulus (servos;) 2
vera f. I. (mater-fa-
milias, f. III.) 3
ancillae. 4

Illu,
mandant his

opera, 6
& distribuunt.
laborum pensa; 5

quæ ab his
fideliter sunt exse-
(quando,
sine mîrmure
& dispendio;
pro quo

præbetur ipsi
merces f. I.
& alimentia. f. I.

Servus
olim erat
mancipium, n. II.

in quem
domino potestas f. III.
fuit
vita & necis:

Hodie
serviunt liberè
pauperiores,
inercède conducti.

Herus

Der Herr (Haus-Wat-
ter) 1

hat
Knechte; 2
die Frau/ (Haus-Mut-
ter) 2
Mägde. 4

Jene
befehlen diesen.

die Arbeit/ 6
und theilen aus
die Verrichtungen/ 5

welche von diesen
treulich sollen vollzogen
werden/
ohne Widerbellen
und Nachtheil;
wobey

ihnen gereicht wird/
der Lohndien
und Unterhalt.

Ein Knecht
ware vorzeiten
Leibeigen/
über welchen
ein Herr Gewalt hatte
des Lebens und des To-
(Des:

Heutzu-
tag/
dienen freywillig
die Armere/
um den Lohn gedinet.

A'gazdának (urnak) 1

vannak
szolgái; 2
a' gazdái/szonnak 9
szolgáib leányi. 4

Amazok,
meg-hadják (parancso-
lyák) ezeknek
a' munkát, 6
és fel-oltsyák
a' dolgot; (szakmát) 5

mellyet ezeknek
híven véghez kell vinni
(meg-cselekedni)
zugolodás
és károsítás nélkül;
az mellyét

adatik nékiük
a' jutalom (fizetés)
és az étedel.

A' szolga
régenten
örökös szolga (rab) vala

a' kiknek
mind életén s' mind ha-
(halálán
batalma volt az urnak 2

Ez mai nap,
szabadon szolgálnek
a' kik szegényebbek,
házatétellel meg-fogattat-
ván (bételtetvén)

Urbs.

CXXIII.

Urbs. Die Stadt. A' Város.

Ex multis domibus
At Pagus, m. II.
vel Oppidum, n. II.

vel Urbs. 2 f. III.

Istud & hæc,
ampliuntur
& cinguntur
mœnibus (mur) 3

vallis, 4
aggribus 5
& vallibus, 6

Intra muros
est pomerium; 7 n. II.

Aus vielen Häusern
wird ein Dorf/ 1
oder Stadtlein/

oder eine Stadt. 2

Jenes und diese/
werden besätet
und umfungen
mit einer Mauer/ 3

mit dem Wall/ 4
mit Schanzen/ 5
und Pfälzwerk (Palis-
den.) 6

Innerhalb der Mauer
ist der Zwinger; 9

A' fok Házokból,
falukész, 1
vagy városka, (mezei
város)
vagy város, (kultúr vá-
ros) 2

Amaz és emez,
meg-erősítettnek
és környül vétetnek
kerítéssel; (kőfallal) 3

szőlővel, 4
sáncokkal 5
és palánkokkal. 6

A' kö-falak között
vagy a' kerítés közt,
(kőfal melléke) 7

extrâ

extrâ,
fossa. 8 f. I.

In mœnibus,
sunt propugnacula, 9
& turres: 10
specula, 11

extant
in editioribus locis.

In Urbem
ingressus m. II. fit,
ex suburbio, 12

per portam, 13
super pontem. 14

Porta habet
catarchus, 15

pontem versatilem 16

alvas, 17

claustra,
& repagula,

ut &
velles, 18

In suburbiis
sunt hortus, 19

& suburbana, 20

ut &
carnetaria. 21

aufferhalb/
der Stadtgraben. 7

Auf der Mauer/
sind Basteyen. 9
und Thürne: 10
die Warten 11

stehen
an erhabenen Orten.

In der Stadt
gehet man/
aus der Vorstadt/ 12

durch das Thor/ 13
über die Brücke. 14

Das Thor hat
seine Fallgattern/ 15

Zugbrücke/ 16

Flügel/ 17

Schlösser/
und Rigel/

wie auch
die Schlagbäume. 18

In den Vorstädten
sind Gärten/ 19

und Lusthäuser/ 20

wie auch
die Kirchhöfe (das Bot-
schlager.) 21

kivül
az árok. 8

A' kö-falokon,
vannak a' bástyák 9
és tornyok: 10
az őrálló (vigyázó) be-
lyek (várak) 11
fön vannak
a' magas helyeken.

A' Városba
bemennek,
a' hostábul (külső város-
bul) 12
a' kapun, 13
az átkon által. 14

A' kapunak vannak
emelés (ellenjegyző)
rostellái, 15
emelés (forgó, föl-vo-
nyó) hidja, 16
kerítés nyíló szar-
(ajtai) 17

szegedi
és zárai, (závári)

a' mint
le-traptatb sája-is. 18

Az hostátokon
vannak a' kersek, 19

és mulató házak, 20

a' mint
a' temető helyek-is. 21

Interi-

CXXIV.

Interiöra Urbis. Das Innwendige
Belső Rézsei a' Városnak. der Stadt.

Intra Urbem
sunt platea (vici) 1
lapidibus stratae;

fora, 2
(alicubi
cum porticibus) 3
& angiportus. 4 m. IV

Pública edificia sunt
in medio urbis,
Templum, 5 n. II.

Schola, 6 f. I.
Curia, 7 f. I.

Domus f. II. & IV.
m. castro; f. I. 8

In der Stadt
sind Gassen (Strassen) 1
die gepflastert/
Märkte/ 2
(an etlichen Orten
mit bedeckten Gängen) 3
und Gäßlein. 4

Gemein Häuser sind/
mitten in der Stadt/
die Kirche/ 5

die Schul/ 6
das Rathhaus/ 7

das Kaufhaus; 8

Belső a' Városban
vannak az utcák 1
kövekkel meg-pádimen-
tom ozva (rakattatva)
a' piacok, 2
(néhol
bóltos tornácokkal 3)
és a' szoros közök (kes-
keny utcák) 4

A' közönfeges házak,
a' város közepén
a' Szentegyház, (Tem-
plom) 5

az Iskola, 6
a' tanács-ház, (város-
háza) 7

az áru-ház; (kalmár-
ház) 8

Circa moenia,
& portas,
armamentarium, 9
(n. II.
granarium, 10 n. II.
diversoria,

popina
& cataphona, 11
ibidem, 12 n. II.

nosodochium, 13 n. II.

In recessibus;

stricte (claustra) 14

& custodia f. I. (car-
cer. m. III.) 15
In turri primaria;

astrolodium, 16
n. II.

& habitatio, 5
vigilum. 17

In plateis,
sunt putei. 18

Fluvium 19 m. II.
vel rivum, m. II.
urbem interfluens,

inservit
fordibus eluendis.

Arx 20 f. III.
extat
ad mmo urbis.

An der Mauer/
und an den Thoren/
das Zeughaus/ 9

das Kornhaus/ 10
die Gasthöfe (Wirths-
häuser/)

die Schenken
und Gasthöfen/ 11
das Spielhaus/ 12

der Spittel (Siechen-
haus; 13
An abgelegnen Orten;

die Cloak/ 14

und das Gefangenhäus.
15
Auf den höchsten Thurn/

ist die Uhr/ 16

und die Wohnung/
der Wächter. 17

Auf den Plätzen/
sind Brunnen. 18

Der Fluß 19
oder Bach/
so durch die Stadt fließt/

dienet
den Unstat auszuführen.

Das Schloß 20
ragt hervor
am höchsten Ort der Stad

A' kerétes, (köfal)
és kapuk mellett,
a' fegyvertárház, 9

a' gabonás (életem) ház 10
a' vendégfogadók,

a' kocsma
és köz konyhá, 11
a' játék ház, 12

az Ispán (betegek) há-
za; 13
A' félre (széle) valb
beleken;

a' perőcsák, (árnyék szé-
kek) 14
és a' időmérés (fogház) 15

A' leg magassab to-
ronyban,
vagy az óra, 16

és a' vigyázóknak 17
lakó helyek.

Az útzakon,
vannak a' menő kútak.
18

A' folyó viz 19
vagy patak,
melly a' Városon által-
foly,

(szolgál (használ)
a' gaznak (ruszágoknak)
ki-tisztelták (mo-
sáru.)

A' vár 20
ki-látzik (tettenk)
a' városnak leg magassab
helyén

Judici-

CXXV.

Judicium. Das Gerichte.
Az Itélet (Törvény-Tétel.)

Optimum <i>ius</i> n. III.	Das beste Recht ist/	A' leg job Törvény,
<i>plácida conventio</i> , f. 3	der gütliche Vergleich/	a' békésleges meg-alku- vás (barátságos meg- szerződés.)
<i>facta</i> ,	angestellt/	a' melly meg-lészen (sze- reztetik)
<i>vel ab ipis</i>	entweder durch diejeni- gen selber/	vagy ugyan azok által,
<i>inter quos</i> <i>lib</i> f. III. est	unter welchen der Streit	a' kik között vagyon a' (ist; <i>pörkedés</i> <i>veszekedés</i>)
<i>vel ab arbitro.</i>	oder von einem Schieds- mann.	vagy a' köz-bíró (fog- s. <i>emély</i>) a' <i>ad</i>
<i>Hæc si non procé- dit;</i>	Wenn dieser nicht fort- geht;	Hogy ha ennek nintsen elömenetele
<i>venitur in forum,</i> i	kommt man vor Gericht/ i	<i>törvény-székre</i> <i>menek,</i> (olim

(olim <i>judicabant</i>	(vorigen hielt man Ge- richt)	(regenten itéletet (tör- vént) téfának vala
<i>in foro,</i>	auf dem Markt/	a' platzon, az
<i>hodie in <i>prætorio</i>)</i>	heutags in der Richter- stube.)	ez máj nap, az <i>istés</i> (tör- vén, <i>tárnás,</i> <i>ud- varbáczari</i>)
<i>Qui præsedet <i>iudice</i></i>	deme vorsteht der Rich- ter/ 2	mellyet igazgat a' <i>bíró</i> (<i>istés mester</i>) 2
<i>c. III. (<i>prætor</i>, m. III.) 2</i>	mit den Befägern; 3	a' <i>törvényben</i> <i>eggyüli</i> <i>istés</i> (<i>igazat</i> <i>istés</i>) <i>sze- melyekkel</i> ; 3
<i>Item <i>affessoribus</i>; 3</i>	der Bericht-Schreiber/ 4 schreibt die Stücken auf.	az <i>erklet</i> (nütös) <i>istés</i> , 4 <i>pennára</i> <i>veszi</i> (fel- <i>írja</i>) a' <i>veszokát</i> .
<i>Actor</i> 5 m. III.	Der Kläger 5	A' <i>fel-pörös</i> 5
<i>accusat</i>	klagt an	vádollya
<i>reum</i> , 6	den Beklagten/ 6	az <i>al-pörös</i> , (pörben fo- gott, <i>törvényre</i> <i>idez- tetet</i> , <i>blinds</i> <i>embere</i>) 6
<i>& producit <i>testes</i> 7</i>	und führet Zeugen. 7	és <i>bizonyságot</i> <i>tanu- kat</i>) <i>allét</i> <i>elb</i> 7
<i>contra illum.</i>	wider ihn.	<i>amáz</i> <i>ellen</i>
<i>Reus excusat se,</i>	Der Beklagte verant- wortet sich	Az <i>al-pörös</i> <i>menti</i> <i>ma- gat</i> ,
<i>per <i>advocatum</i>; 8</i>	durch den Anwalt; 8	<i>szézo-llia</i> 8 (<i>érette</i> <i>szé- zo,</i> <i>iggyé</i> <i>menté</i>) <i>em- bere</i> <i>prokátora</i> <i>által</i> 8
<i>Qui contradicit</i>	deme widerspricht	kinék <i>ellene</i> <i>mond</i>
<i>actoris <i>procurator</i>. 9</i>	des Klägers Anwalt. 9	a' <i>fel-pörös</i> <i>nek</i> <i>prokátó- ra</i> . 9
<i>Tum <i>iudex</i>, pronunciat <i>senten- tiam</i>,</i>	Als dann der Richter/ spricht das Urtheil/	Azután a' <i>bíró</i> , ki-mondgya az <i>itéletet</i> , (<i>sentenciát</i> .)
<i>absolvens <i>in <i>sonnem</i>,</i></i>	löslehd den unschul- digen/	<i>fel-szabadéván</i> (el bo- tsátván) az <i>ártatlant</i> ,
<i>& damnans <i>sentem</i>,</i>	und verdammd den schuldigen/	és <i>károztatván</i> (meg- sententiaztván a' <i>ékeft</i>
<i>ad <i>penam</i> & <i>mul- ctam</i>,</i>	iur Straffe und Geld- straffe/	a' <i>büntetés</i> és <i>bírfágra</i>
<i>& ad <i>supplicium</i>,</i>	oder auch iur Leibstraffe	avagy <i>testben</i> <i>való</i> <i>bün- tesítre</i> .

CXXVI.

Supplicia Maleficorum. Die Leibesstraffen
der Ubelthäter.

A' gonofság tévőknek (Latroknak) testekben
való meg-büntetések.

Malefici, 1
per lichores 2
ē carcere 3
(ubi torqueri solent)

producuntur,
vel equō raptantur, 15
ad locum supplicii.

Possunt
suspenduntur,
in patibulo 5
ā carnifice; 6

Moebi
accollantur. 7

Die Ubelthäter 1
werden vñ den Ehergē 2
aus dem Kercker 3
(worinn man sie zu fol-
tern pfleget/
geführet/
oder geschleiffet/ 15
zur Richtstat (Neben-
stein.)

Die Diebe/ 4
werden gehängt
an den Galgen 5
von den Scharfrichter; 6

Die Ehebrecher
werden geköpffet (ent-
hauet.) 7

A' gonofs tévők (latroki)
a' poroszlók által 2
a' römleczblat 3
(az holott meg-csigh-
tatni szoktanak)
ki-hozattatnak, 15
vagy loval hirtzoltatnak
a' büntetésnek beléte.

A' lopók (prok) 4
fel-akasztatnak
az akasztó-fára 5
a' hóbérnui; 6

A' parázna
le nyakasztatnak, (fejek
vétel.) 7

Homicidae (sicarii)
ac latrones (pirata)

vel eruerifragio plexi
vota imponuntur, 8
vel palo infiguntur; 9

Virgis (Sage, lamie)

super rostrum 10
cremantur.

Quidam
antequam supplicio
afficiantur
elinguantur, 11

aut super cippum 12
manu plectuntur, 13
aut uruntur
sercipibus. 14

Viri donati,

numekis constrin-
guntur, 16
luxantur, 17
squalore imponuntur,
18

aut ibi truncantur, 19
virgis ceduntur, 20

Alimare notantur,
selegantur,

damnantur
ad irrimés,
vel ad cárcerem per-
petuum.

Perduellor,
(gis.)
dissepantur quadri-

Die Mörder
und Räuber (Seeräuber)

entweder geradbrecht
aufs Rad gelegt/ 8
oder an einem Pfal 9 ge-
spießet;

Die Hexen (Unholden)
auf den Scheiterhaufen
verbrennet. [10]

Etlichen/
ebe sie gerichtet werden/
wird die Zunge abge-
schnitten/ 11
oder auf dem Block 12
die Hand abgehauen/ 13
oder sie werden gebrannt
mit Zangen. 14

Denen man das Leben
schenket/
die werden an Trauer
geheilt/ 16
geprellt (gewippt) 17
auf den Esel gesetzt/ 18
raubt) 19
gekuhet/ (der Obren be-
aufgestäupt/ 20

gebrandmahlte/
verwießen/
und verurtheilt
auf die Galeen/
oder zu ewiger Gefäng-
(nis.)

Die Feinde des Vater-
lands/
werden geviertheilt.

A' gyilkosok
és a' tolvajok (segeri
tolvajok)

vagy kerékben törtet-
vén,
a' kerétre 8 fel-tétetnek,
vagy karóba vonyattat-
nak; 9

Az éjfel járó boszorká-
nyok
a' fa-yakáson 10
meg-égettetnek.

Némellyeknek,
minek elbte halállal
meg-büntetettnek,
a' nyelvek kimeczetik, 11
avagy a' töröskön 12
kezek el-vágattatik, 13
avagy füttetnek
fogókkal. 14

A' kiknek meg-enge-
dik életüket,
a' pöllingébe 16

a' kézek kitekertenik, 17
a' fa-szamarra (lovacs-
kára) ültetettnek, 18
fülkék el-metceztik, 19
veszfizőkkel meg-veret-
nek, 20

meg-bélyegeztetnek,
a' határba ki-üzettetnek
és a' gallyakra,
vagy örökkén való fog-
teltetnek. (Vigra.)

A' hazájoknak nyilván
való elenégi,
négy-része szaggattat-
nak (fel-negyeltetnek)

CXXVII.

Mercatúra. Die Kauffmannschaft.
A' Kereskedés (Kalmárság.)

Méree,	Die Waaren/	Az áruk, (Kalmár- bák)
in dno commutatur; [rum i vel commutatur;	von andern Orten zuge- [führt/ werden im Kauffhaus 1 entweder verpackt/ oder feil gelegt/ in den Krämetz/ 2 und verkauft/ umb Geld (Münze) 3 entweder abgemessen mit der Elle/ 4	máshonnan el-hozattat- [ván i az árú- (kalmár)-báz- [ban, 2 vagy el-keréltetnek, vagy el-adni ki-tétetnek a' kalmár-béltokban, sá- (sorokban) 2 és el-adattatnak pénzre, 3 vagy le-mérettetvén [fél, (szegyel) 4

vel

vel ponderatam
libra. 5

Tabellarii, 6

circumforanei, 7

scriuarii, 3
volunt etiam
dici mercatores.

Venditor 9 m. III.
ostentat
rem promissam,

& indicat precium,

quanti liceat.

Emtor, 10 m. III.
licitatur,
& precium offert.

Si quis
contrahitur: 11

addicitur res ei,

qui plurimum
petitur.

oder abgewogen
auf der Wage. 5

Die Buden fíger/ 6

die Quack-salber/ 7

und Trödler/ 3
wollen auch
Kaufleute genannt seyn

Der Verkäufer/ 9
bietet aus
die Waare/

und beuennet den Preis/

was sie koste.

Der Käufer/ 10
feilschet/
und legt ein Bot.

So einer
gegensfeilschet: 11

wird die Waar dem über-
(lassen/
der am meisten
bietet.

vagy meg fontoltatván
fontal, (mérlegel) 5

A' sítórocskákban árú-
lo kalmárok, 6
a' kurizoltok (piázi eselo
sápok) 7

és a' fű-vásárolók-ú, 3
akarnak

kereskedőknek monda-
(ná)

Az el-adó (áros) 9
mutogatja
az el-adni való márká-
(árú)

és meg-mondja az ár-
rát,

hogy (mennyin) adat-
tat ik.

A' vevő (vásárló) 10
árrankéri,
és árrát igéri.

Ha valaki
az árát fel-veri, (felveh
kéri) 11

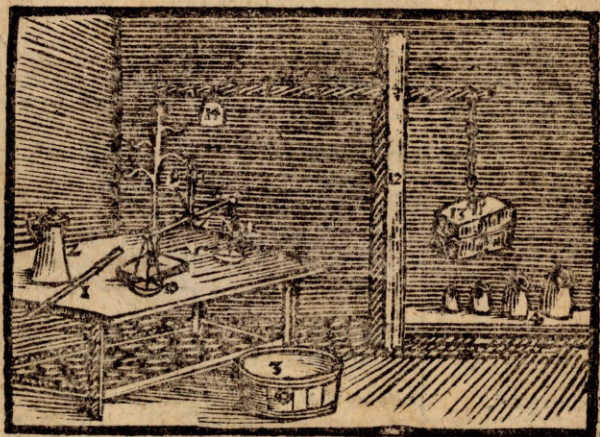
annak hagyattatik (a-
datik) az árú-
a' kilég többet
igér.

R 3

Menfú

CXXVIII.

Mensuræ & Pondera.
Maß und Gewichte.
A' Mértékek és Fontok.

Res continuas,
metiuntur *ulna*; 1
Liquidas, *congib*; 2
Siccas,
mediis nō. 3

An einem Stück hangende Sachen,
messen wir mit der Elle 1
Flüssige/ mit der Maß; 2
Dürre (trockne) Sachen/
mit dem Schöffel. 3

Egy végben lévő dolgokat, (márhakat) *mérünk*; 1
az hiakat, (folyókat, olvattakat) *kondérat*; 2
a' szárazokat, (aszukakat) *kőhöl, (szapuvaf)* 3

Grav

Gravitatem rerum Die Schwere der Dinge
experimur *ponderibus* 4
& *libra* (balance) 5
In hac primò est
jugum n. II. (scapula m. 2.) 6
in cuius medio *axiculus*, 7 n. II.
superius
trusina (agina) 8 f. 1.
In qua *examen*, 9 (n. III.)
sele agitatur;
utrinque
sunt lancet, 10
pendentes
funiculus. 11
Statéra 12 f. 1.
ponderat res,
suspendendo illas
utrob: 13
pondus 14
ex opposito,
indicat;
utrum sit
equilibrium ? n. II.
ne ne?

prüfen wir mit Gewicht
und mit der Wage. 5
An dieser ist erstlich
der Wagbaldes 6
in dessen Mitte die Ase/
oben darüber
das Waggericht 8
worin das Zünglein 9
gehet (sich beweget);
in beyden Seiten
sind die Wagschalen/ 10
hängend
an den Wagsstrengen. 11
Die Schnellwage 12
wäget ab die Sachen/
dieselben hängend
an den Haken: 13
das Gewichte 14
gegenüber/
zeigt an;
ob an beyden Seiten
eine Gleichmässigkeit sey/
oder nicht?

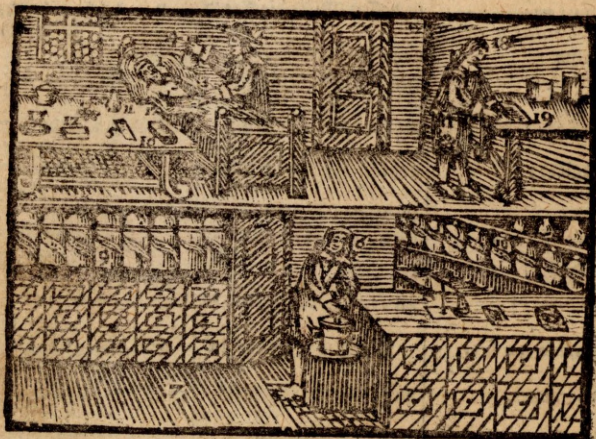
A' dolgoknak (állatoknak) *nehézségeket*
meg-probálljuk *nehéz-kékel* 4
és fontal (serpenyő *mértékel*) 5
Ezen vagyon leg első
a' rudgya, (szára) 6
mellynek közepén *átongelgyecske*, 7
fellyül
a' *mértékislápja*, 8
mellyben a' *mérték proba-kütyü nyelve* 9
magát mozgattya; (felső aljár).
mind a' kétfelől
vannak a' *mérté serpenyők*, 10
függyén
madzagokon. 11
A' *serpenyőelen*, (flügesejtő) *funt* 12
meg-fontolha a' *dolgo-kat*,
belé akasztván azokat
a' *boragbá*: 13
a' *font* (nehézék) 14
ellenben
meg-mutatattya;
hogya
egyaránt nyomók ?
avagy nem ?

R4

Ars

CXXIX.

Ars Médica. Die Arzney-Kunst.
Az Orvosi-Tudomány.

Arzheuer. 1 o. III. Wer Francs liact / 1
acerat Medicum, 2 lässt holen den Arzt / 2
er tangit der süßet
arieriam, 3 den Puls / 3
et inspicit und beschauct
inam, 4 den Harn (Urin) 4
cum præscribit alsdann schreiet er vor
medicamentum die Arzney
in Bedenda, 5 auf einem Zettelchen. 5

A Beszer 1
el-hivatty az Orvost, 2
a kineg-tapasztallya
a fészkderet, 3
és ineg-nézi
a vizellacet; 4
azután rendelt
az orvostagot
egy ezbeulán. 5

Istud

Istud paratur
a Pharmacopoeo 6
in pharmacopolio, 7

ubi pharmaca
in capsulis, 8

in vasis, 9
& lagenis 10

observantur.

Est
vel potio, 11 f. III.

vel pulvis, 12 m. III.
vel pilula 13

vel pastilli, 14

vel electuarium. 15
n. II.

Dicitur, f. I.

& oratio, 16 f. III.
sunt optima Medici-
na. f. I.

Chirurgus 18 m. II.

curat vulnera, 17

& ulcera,
placenta (emplastrum).

19

Dieselbe wird inbereit
von dem Apotheker 6
in der Apothekel / 7

da die Arzney-sachen
in Käslein (Lädlein) 8

Büchlein / 9
und Flaschen. 10

guffbehalten werden.

Und ist
entweder ein Trank-
lein / 11
oder ein Pulver / 12
oder Pillelein / 13

oder Kuchlein (Scheuch-
lein) 14

oder ein Saft. 15

Eine gute Speis-Ord-
nung
und das Gebet / 16
und die beste Arzney.

Der Wundarzt 18

heilet die Wunden 17

und Schäden/
mit Pflastern. 19

Az el-készítették
a' Patikároktól. 6
a' patikában, 7

az hol patika szersz-
mök
láda- (székény-) fiat-
kában, 8

pegellve / 9
és palackokban (bográ-
ban) 10

meg-tartatnak.

Es ugyan
vagy ital, 11

vagy por, 12
vagy pilulák, 13

vagy apró pizsacskák, 14

vagy lictarium. 15

Az istelben itálban va-
lósó rend-tartás
és az imádság 16
a leg jobb orvosság.

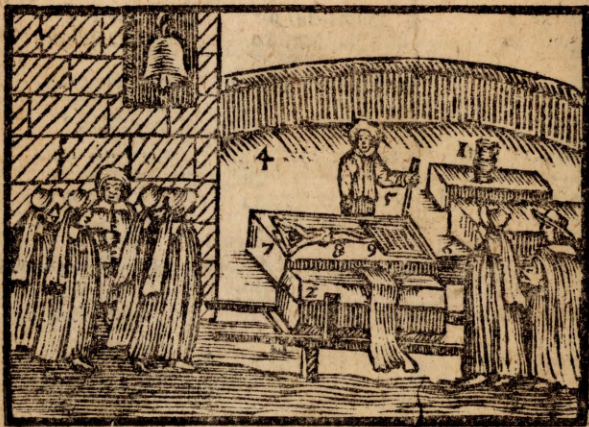
A' seb-gyógyító orvos
orvosollya (gyógyérttya) 17
a' sebeket 18
és fészkelyeket,
falastromankal. 19

R 5

Sepul-

CXXX.

Sepultúra.
Die Begräbniß.

A^o Temetés.

Defuncti

Defuncti
olim cremabantur,
& cineres
internā &
recondabantur.

Nos, includimus
nostros demortuos
in uolo (cápus) 2
imponimus ferro, 3

& efferri curamus.
pompa fúnebris
versus cæmeterium, 4

ubi
vespillonibus 5

sepulchro inferantur, 6
& humantur;

hoc cippus 7

regitur,
& monumentum, 8

& epitaphium 9
ornatur.

Cum finis n. III.
procedit,
cantantur hymni,

& campanæ 10
sulantur.

Die Todten
wurden vorzeiten ver-
brennt/
und die Asche
in einem Kruglein 1
aufbehalten.

Wir/ legen
unser Verstorbene
in einen Sarg/ 2
baaren sie auf/ (legen sie
auf die Baar) 3

und lassen sie tragen
mit Leichen-Gepränge
nach dem Kirchhof/ 4

also sie
von den Todtengräbern/
5

ins Grab 6 gelegt/
und eingescharret wer-
den;
dies wird mit dem Grab-
stein 7

bedeckt/
und mit dem Grabmahl 8

und der Grabchrift 9
gezieret.

Wenn die Leiche
fortgetragen wird/
werden Lieder gesungen

und die Glocken 10
geläutet.

Az meg-bátrak
régenten meg-égettetek/
nek/
és a hamuok
egy bögyökben a
el-téetnek vala.

Mi, be-teszszük
az mi halottinkat
a koporsóba, 2
fel-teszszük a koporsó-
tarágyára, (szent
Mihály lovára) 3

és vitettyük
balotti pompával/
a temető-beli felé, 4

az hol
az balotti-temetőnél (fe-
részeknél) 5

a sírba be-téetnek, 6
és a földbe takartatnak

ez a koporsó-kövel 7

be-födetik,
és emlékeztet a dolgokkal 8

és a koporsói versekkel 9
meg-ékesztetik

Mikoron az balota-
viszik,
énekek énekeltetnek,

és harangok 10
harangoznak.

Ludus

CXXXI.

Ludus Scenicus.

Das Schau-Spiel.

Komediás (nézni való)
játék.

In theatris, 1
quod vultur

in theatris, 2
in spariis, 3

agitur

aguntur
comediae
tragediae,
quibus representan-
tur

memorabiles,

ut hinc
historia, P. I.
de filio prodigo, 4

et patre & iphus,
a quo
recipitur

domum rediit.

Actores (histriones)
agunt
personas;

morio, 6 ter. III.
aut jocos.

Spectatores
primarii,
sedent
in orchestra, 2; 7
plebs s. III. stat
in cavea, 8
et plaudit.

Quia et des.

In The-

Auf dem Schauplay/ 5
(weicher besetzt)

mit Teppichen/ 2
und mit Gürhängen 3

verfoget wird)

werden gespielt
Freuden-Spiele/
und Trauer-Spiele/
in welchen vorgesellte
werden

denkwürdige Sachen;

als hier
die Geschichte/
vom Bürgerathenen
[Sohn/ 4

und seinem Vater/ 5
von dem
er wieder aufgenommene
wird/

als er nach Haus wieder
kehrt.

Die Spiel-Personen/
agiren (spielen)
verkleidet;

der Narr (Pöckelhering)
macher Possen.

Unter den Zuschauern
die Vornehmsten/
sigen
im Herren-Sig; 7
der Pöbel steht
auf dem Platz/ 8
und plätscht mit den
Händen/

want ihm etwas wolge-
fällt.

A' játék-nak helyben, 2
(a' melly meg-ruházta-
tik) (ékesítettik)

szőnyegekkel, 2
és elöl-függész: kárpitok-
kal (superlásokkal,
szegélyekkel) 3

bé-födöztedk (vonyar-
tatik)

tartatnak
örömi-játékok
és szomorú játékok,
mellyekben

emlekeztetre méltó da-
nok hozattatnak (át-
léttatnak) elő;

valamint itten
a' Historia
a' tékozló fiúrul, 4

és annak anyjárul, 5
a' kitől
ismént bé-fogattatik;

trüdön háza viszsza vőrtz

A' jádzo személyek,
jádzzak,
más ruhában fel-öltöz-
tetvén

a' Roland, 6
irészi őz.

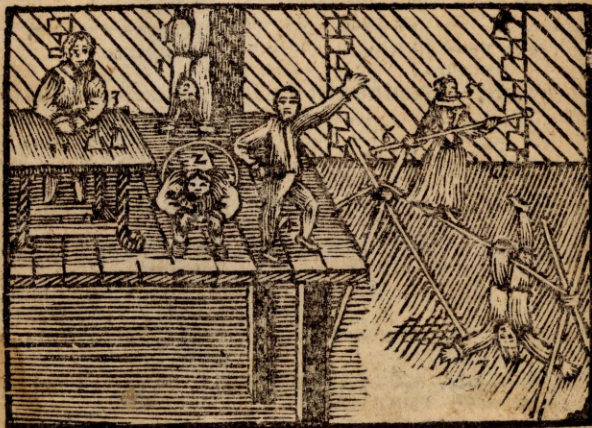
A' nézők között
a' leg-főjebbek,
ülnek
a' főbelem; 7
a' köznép áll
a' köznepes belem, 8
és taplól kezeivel

hogya valami neki to-
szik;

Præsti-

CXXXII.

Præstigiæ.
Die Gauckeley.

Szemfén-Vesztés.

Præstigiæ

Præstigiator i m. III.

facit
varia spectacula,

volubilitate
choris,
deambulando

manibus,
aut saliendo
per circulum, 2 &c.

Interdum etiam
tripudiat 4
lartatus.

Aggra 3 m. I.
præstigiæ facit

emarsupio.

Curambulus 5
m. III.

graditur
et saltat
super funem,

tenens manu
balistrem; 6

aut suspendit se

manu
vel pede, 7 &c.

Der Gauckler 2
machet
mancherley Schauspiele

durch Geschwindigkeit
des Leibes/
gehend

auf den Händen/
oder springend
durch den Reiff/ 2 u. f. f.

Zuweilen auch
tanzt er 4
vermummt (vermasca-
radet.)

Der Taschenspieler 3
spielt

aus der Gauckel-Tasche.

Der Seil-Länger 5

geht
und hüpfet
auf dem Seil/

haltend in der Hand
die Gewichtstange; 6

oder hänget sich

an eine Hand
oder Fuß/ 7 u. 4. m.

A' Szemfén-vesztés 2
csinál
fok-(külbmb)-féle n' 2
ni való járákokat,

a' testének
gyorsaságát által,
járkálván

a' kezén,
avagy ugrándozván
az abroncson által. 2 & f.

Néha
tánczol-ú 4
ál-orczással (alakossá)

A' társka-járákok 3
szemfén-vesztést csinál
(jádzik)

a' táskából.

A' kössellem járó (szel-
köss) 6

jár
és ugrál (szelkössik)
a' kösselen,

tartván kezében
a' segéd (igazgató) rás-
dar; 6

avagy fel-akasztja ma-
gán

fél kezével
vagy lábával. 7 & egy

Palat

CXXXIII.

Palæstra. Die Fecht-Schul.
A' Kuszködö Játék-hely.

Pugiles,
congregantur duello,

in palæstra,

decertantes
vel gladiis, 2

vel bastilibus, 2
& bipennibus, 2

vel semipennis, 4

Die Fechter
halten sich/

auf dem Fechtplatz

kämpfend
entweder mit Schwerd-
tern/ 2

oder mit Stangen/ 2
und Partisanen/ 3

oder mit Ausseuten/ 4

A' Bajnokok
(szembe mennak ketten
ketten, (bajó vinak)
a' kuszködö-(bajnaki-
gyakorló) helyben,
meg-hartozván
vagy kardokkal, (pállo-
sokkal) 2
vagy kopjakkal, 2
és két-ből dardokkal,
(balabárdokkal) 2
vagy fa-dárdókkal; 4

vel

vel ensibus; 5

mueronem obligatis;

ne lethaliter lædant:

vel framentis

& pugione 6
simul.

Luctatores 7

(apud Romanos
olim nudi
& inuncti oleo)

prehendunt se inui-
cem,

& annuntur,
uter alterum
prostrare possit,

preprimis
supplantando. 8

Adabata 9
pugnabant pugnis,

ridiculo certamine:
nimium

obvelatis oculis.

oder mit Degen/ 5

so an der Spitze Ballen
haben;

daß sie nicht tödtlich ver-
wunden:

oder mit Rappier

und Doldy 6
sugleich.

Die Ringer 7

(bey den Römern
vorbereiten nackt
und mit Del bestrichen)

fassen einander an/

und bemühen sich/
welcher den andern
konne zu Boden bringen/

sonderlich
mit Beiu unterschlagen.
8

Die Faustkämpfer 9
fochten mit Fäusten/

ein lächerliches Gesecht:
als nemlich
mit verbundner Augen.

vagy kofz-perdekk el, 5

mellyenek a' begyek bé-
vagyon követve;

hogy halálosan meg ne
fertsenek:
vagy begyes törökkel

és handsárral 6
egyszerimind.

A' babylodók (tus-
kodók, birkozók) 7

(a' Romajaknál
régente meztelenül
és bé-kenetervén olai-
jal)

meg-ragadják (fogják)
egymást,

és azon erőlködnek,
mellike
csaphassák-(verhessék) le
a' másikat,

kiváltképpen pedig
kajmocs (láb) vetéssel. 8

Az ökökkel viaskodók 9
viaskodnak vala ökök-
kel,

nevetleges viadallal:
tudni illik
bé-kötött szemekkel.

S

Ludus

CXXXIV.

Ludus Pilæ.

Das Ball-Spiel.

A' Lapta-Játék.

In sphæ-

In sphæristerio, 1

luditur
pilæ: 2

quam
alter
mittit,

alter
excipit

& remittit
reicula; 3

idq; est
nobilium lus,

ad commotionem
corporis.

Follis 4 m. III. (pilæ
magna f. I.

aire distentus

ope epistomii,

sub dio

pugna 5

reuerberatur.

Im Ballen-Haus 1

schlägt man
den Ballen: 2

welchen
der eine
einschläget/

der andere
empfähet/

und zurück schläget
mit dem Racket; 3

und dieses ist
eine Adelige Spiel-
übung/

in Bewegung
des Leibes.

Der Ballon/ 4

aufgeblasen

vermittelt des Ventils/

wird unter freyem Him-
mel

mit der Faust 5

geschlagen:

A' lapta-vérő házbau,
(belgoen)

jádzanak
lapst: (lapta) 2

a' mellyet
eggyik
el-üt,

a' másik
el-fog

és visszazár üt
az bálo formán erinál
lapoczkával; 3

és ez
a' nemessek játéka

a' testnek
mozgatására.

A' nagy lapta, 4

fel-fuattatván

a' szelerszéd kéve által,

a' szabad ég alatt

ököllel 5

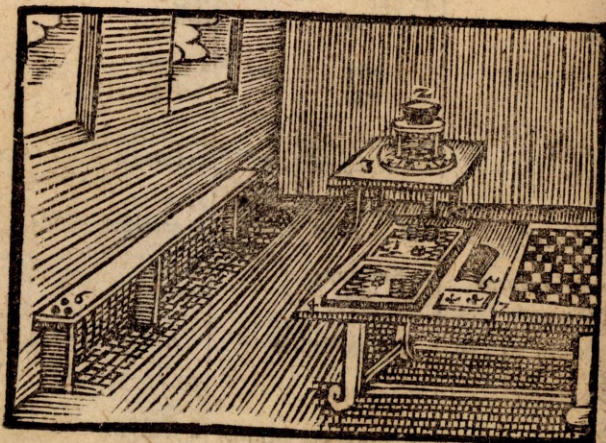
ido f-toya verettetik.

S 2

Ludus

CXXXV.

Ludus Alex.
Das Bret-Spiel.

A' Koczka-Játék.
(Ostábla-Játék.)

Tésseris

Tésseris (talis) 1
ludimus,
vel plisobolindam;
vel immittimus illas
per fritillum 2
in tabellam; 3

niemeris notatam:
idq; est
ludus m. II. sortilegii
aleatorum.

Sorte & Arte

luditur
cálculis

in alvea aleatorio, 4
& chartis lusoriis. 5

Abaculis
ludimus
in abaco, 6

ubi sola ars
regnat.

Ingeniosissimus

ludus est,
ludus m. II. latrum-
culorum, 7
quò vétuti
duo exercitus
præliò configunt.

Mit den Würffeln 1
spielen wir/
entweder der meinsten
Augen;
oder wir werffen sie
durch den Trichter 2
auf ein Bret/ 3

so mit Zahlen bezeichnet:
und dieses ist
ein Glück-Spiel
der Spiß-Huben.

Mit Glück und Kunst

spielt man
mit den Steinen
im Spiel-Bret/ 4
und mit der Karte. 5

Mit Schieb-Steinen
spielen wir
auf der Schieß-Tafel
(Peilick) 6
da allein die Kunst
regieret.

Das sinnreichste

Spiel ist/
das Schachspiel/ 7
in welchem gleichsam
zwey Kriegs-Heere
gegeneinander stehen.

A' Koczakál 1
jádzunk,
vagy leg-több szemekve;
(a ki legtöbbet vét)
avagy vettyük azokat
időreken által 2
valami táblára, 3

a' melly számokkal meg
vagyon jegyezve:
és ez
szerencsén forgó (álla)
játékjok
a' koczakálnak.

Szerencsével és Me-
sterfeggel

jádzanak
ravátolt fákka
az ostáblán, 4
és jádzo-kártyákkal, 5

Vető-kövekkel
jádzunk
a' vető-táblán, 6
az hol csak maga (csu-
pán) a' mesterség
uralkodik.

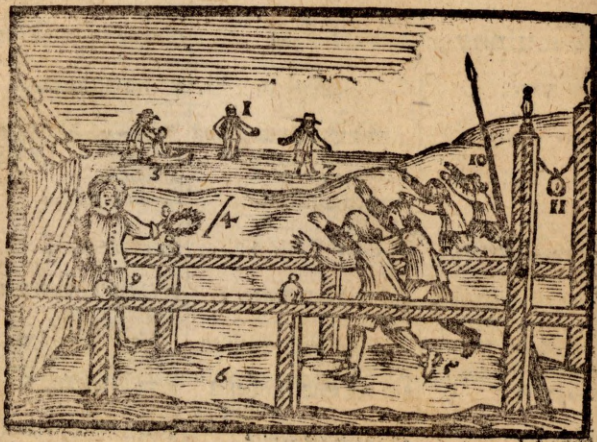
A' leg-több gondtal
mesterfeggel járó
játék,
a' vitéz-(esata)-játék, 7

a' mellyben mint egy
két seregnek
egy-mással meg-üt köz-
nek (hartzolnak.)

CXXXVI.

Curſus-Certamina.

Lauff-Spiele.

A' Pallya-Futás.

Püeri

Püeri
exercit se curſu

ſive ſuper glaciem 1
diabábrus, 2

ubi etiam vehuntur
nabis: 3
ſive in campo,

designantes
lineam, 4

quam,
qui vincere cupit,
attingere,
at non ultra
procurrere, debet.

Olim decurrébant
curſores 5
inter canochas 6
ad metam, 7

& qui primum
contingebat eam,

accipiébat
brabium (præmiu), 8

à brabenti, 9

Hodie
habentur baſtiludia.

(ubi lancea 10

pétitur circulus 11
m. II.)

locò equiriorum,
quo in deſuetudinem
abierunt.

Die Knaben
üben ſich mit Lauffen/

entweder auf dem Eis 1
mit Schlitschuhen/ 2

da ſie auch fahren
mit Schlitten: 3
ober im Feld/

machend (zeichnend)
einen Strich/ 4

welchen/
wer gewinnen will/
erreichen/
aber nicht drüber hinaus
lauffen/ muß.

Vorzeiten lieffen
die Wettläuffer 5
in den Schranken 6
nach dem Ziel; 7

und welcher am erſten
daſſelbe erreichte/

der bekame
den Dant (das Kleid) 8

von dem Kampff-Rich-
ter. 9

Heutzutag
werden gehalten Renn-
Spiele/

(da man mit der Lanze
10

rennet nach dem Ring)
11

an ſtatt der Equiriere/
ſo abkommen ſind.

A' Gyermek
gyakorollya magokat a'
futásban,

vagy a' jéggen 1
sikárral (szűkorráló)
pellőssékel, 2

az mellyen járnak
(szánkák) 3
vagy a' mezén,

csinálván (jegyvezén)
egy vonyást, 4

mellyet annak,
az ki nyerni akar,
el kell érni,
de nem annál tovább
furni.

Régenten futnak vala
a' pallya-futók 5
a' rekesztésben 6
a' czélyhoz; 7

és a' ki leg először
el-éri vala azt,

az el-vézi vaha
a' pallya futásnak jutal-
mát 8

a' jutalom osztó bírónak,
9

Ez mái nap
tartatnak kopja-játékok,

(az hol a' lancesával 10

a' gyűrűt szelilik) 11

a' nyargalló (ló futatás)
játékok helett,
a' mellyekről el szokta-
nak (mellyek szoktat-
lanokká lóttanak,
meg-szüntének.)

C XXXVII.

Ludi-Pueriles.
Kinder-Spiel.

Gyermeki-Játékok.

Pueri
ludere solent,
vel globis fictilibus; 1

vel iactantes
globum, 2
ad conos; 3

vel sphaerulam
clavam 4
mittentes
per annulum; 5

vel turbinem 6
flagellum 7
veritantes;

vel sclopum, 8
& arcum 9
iaculantes;

vel gradum 10
incedentes;

vel super pesaurum 11
se agitantes.
& oscillantes.

Die Knaben
pflegen zu spielen/
entweder mit Schussern
(Echnellkeulchen); 1

oder schießend
die Kugel 2
nach den Kegeln; 3

oder das Kugelein
mit der Keule 4
schlagend
durch den Ring; 5

oder den Kreussel 6
mit der Peitsche 7
treibend;

oder mit dem Blasrohr/8
und Armbrust 9
schießend;

oder auf Stelzen 10
einhergehend;

oder auf dem Knebel 11
sich bewegend/
und ritzend.

A' gyermekek
jádzani szokanak,
vagy földbűl csinált go-
lyobilokkal; 1

avagy hajtán
a' tekét (görgető) 2
a' türkők (tsomokok)
hőzzé; 3

avagy a' bókótskát
a' bottal 4
hajtán
a' karikán által; 5

avagy a' görgettyűs 6
a' korbácsal 7
forgatván; (hajtván)

vagy fuvallo csévével, 8
és kezijal 9
lövöldözvén;

avagy fa-lábokon 10
járkálván;

avagy a' lagatón 11
magokat lögatván,
és rengetvén.

CXXXVIII.

Regnum.
&
Regio.

Das Reich und die Landschaft.

Az Ország
és
A' Tartomány.

Multæ

Multæ Urbes
& pagi,

faciunt
regionem
& regnum.

Rex, m. III.
aut Princeps, c. III.

sedet
in metropoli: 1

Nobiles;
Barones,

& Comites,

habitant
in circumiacentibus

arcibus: 2
rústici,
in pagis. 3

Juxta
flumina navigabilia 4

& vias regias, 5
habet Princeps

in aeternam:
ubi,
à navigantibus,

& iter facientibus,
portorium n. II.

& vectigal n. III.
exigitur.

Niel Städte
und Dörffer/

machen
ein Land
und ein Reich.

Ein König/
oder Fürst/

hat seinen Sitz
in der Haupt-Stadt: 1

die Edelleute/
Freyherrn/

und Grafen/

wohnen
auf den umliegenden

Schlössern: 2
die Bauern/
auf den Dörffern. 3

An
den Schiffeichen Flüs-
sen. 4
und Landstraßen/ 5
hat ein Fürst

seine Zollhäuser:
wo selbst/
von den Schiffenden

und Reisenden/
die Maut

und der Zoll
gefordert wird.

Sok Városok
és faluk

csinálnak
tartományt
és országot.

A' Király,
vagy a' Fejedelemt,

lakik
a' derivék (s) városban: 1

a' Nemessék,
Zászlós Urak,

és Gressók,

laknak
a' környül való (szom-
széd)

várakban: 2
a' parasztok,
a' falukon. 3

Mellerek
az hajóval meg-járható
folyó-vizeknek 4
és az ország újainak, 5
vannak a' fejedelemség
(földös Urak)

vámjai:
az hol
az hajókázóknak,

és az utakon járóknak,
a' rév-hérs

és a' vámosok
meg-kénik (kiványák)

Regia

His subordinantur Nobiles Aulici, 14	Auf diese folgen die Hoff-Junker/ 14
Nobile n. III. famu- litum, 15 n. II. cum Cubiculariis	die Edel-Knaben/ 15 (Jagen)
& Curfribus, 16	mit den Kammer- nern
Capitales, 17 cum satellitio.	und Lakaien 16 (Läuf- fern)
	die Trabanten 17 mit der Leibwacht (Leib- quardi.)
Exterdram Legatis 18 præbet aures	Den Fremdben Abgesandten 18 ertheilet er Verhör (Audienti)
solenniter.	öffentlich.
Aliorū ablégat Vicarios suos,	Anderswohin schicket er seine Stellwarter
Administratores, Præfectos,	Statt haltere/ Amptleute/
Quæstores, & Legatos; quibus subinde mittit	Rechtsmeister/ und Gesandten; denen er nachsehen des
mandata nova per veredarios. 19	neue Befehle durch Postboten 19 (Po- stulanten.)

Ezek után következnek az udvari fő emberek, (nemesség) 14 a' newer Inasok, 15	a' Komornokokkal
és futó (gyalog, gyors) inasokkal, 16	a' darabantok 17 a' testek (életet) ővös (ud- vari) szeggel eg- gyütt.
A' külváló (idegen) közvetek 18 meg- halgattya (audientziát ad nekik)	nyilván. (pomázán)
Máshová el-küldi a' vicéit, (királyképeit)	beleste országlobi, Tisztartók, gond-vise- lők)
szántartók, és követek a' kiknek ottan ottan (egymás) na- tán küld	uj parancsolatokat a' száguldo posták által.
17	

Adoris

Moris 20 m. II.

movet
rism
ludicris
actionibus.

In Romano Imperio
tertium positus
Imperator, m. III.
(Cesar m. III.)
qui in Conventu Ele-
ctorum
eligitur
ab VIII. Electoribus,
ut sunt
III. Ecclesiastici

& Archiepiscopi,
Moguntinus, m. II.
Treverensis, m. III.
Colonienfis, m. III.

& V. Seculares,
Rex m. III. Bohemia
Archiepiscopus, m. I

Dux c. III. Bavaria,
f. I.

Archi-Dapifer, m. II.

Dux c. III. Saxonia,
f. I.

Archi-Marescallus,
m. II.

Marchio Branden-
burgensis, m. III.

Archi-Camerarius,
m. II.

& Comes c. III. Pala-
tinus m. II.

Archi-Thesaurarius,
m. II.

Der Hofnarr 20 (Furh-
weilige Kabe)

macht
ein Gelächter
mit läppischen
Pöffen.

Im Römischen Reich
ist Ober-Herrscher
der Keyser/

welcher auf den Wahl-
Tag

erwählt wird
von den acht Churfür-
sten/

als da sind
III. Geistliche

und Erz-Bischöffe/
zu Mainz/
zu Trier/
zu Köln/

und V. Weltliche/
der König in Böhme
Erz-Schenk/

der Herzog in Bayern

Erz-Truchseß/

der Herzog in Sachsen

Erz-Marschall/

der Marggrav von
Brandenburg

Erz-Kammerer/

und der Pfalzgrav

Erz-Schatzmeister.

A' Bolond (wobolond-
ja)

neveségek
indék
cráfor
mégvaló

A' Római Országban
mindenekkel bír
a' Császá

a' ki a' gyűléskor

választatik
a' nyolcz császárválasz-
ás hercz egekül,

ugymint, a' kik
hármán egyházi izemé-
lyek

és Ersekek,
a' Moguniai,
a' Tréviri,
a' Koloniai,

és ötön világiak,
a' Cseh Országi Király
a' fő-pobárnak,

a' Bawáriai Hercege

a' fő-tárnak,

a' Saxoniai Hercege

a' fő-Madnagy,

a' Brandeburgemi ha-
táro: Hercege

a' fő-Kamarás

és a' Palatinus

a' fő-Kincstárnok.

Miles;

CXL.

Miles. Der Soldat.
A' Vitéz (Katona fegyveres.)

Si bellandum est,
scribuntur milites.

Horum arma sunt,
galea f. I. (cassis) 2
(que ornatur
cristâ)
armatura, f. I.
cujus partes sunt,
torquis III. ferreus, 3
aborax, 4 m. III.
brachialia, 5
ocrea ferrea, 6
manica, 7
cum lorica, 8
& scuto (clypeo): 9
hæc sunt arma defen-
siva,

Wann man kriegen soll/
werden geworben Sol-
[daten]. I
Deren Waffen sind/
der Helm (Hietelhaube) 2
(weicher gezieret wird
mit dem Federbusch)
der Harauis (Küstung)
dessen Stücke sind/
der Kragen/ 3
der Brustharnisch/ 4
die Armschienen/ 5
die Beinschienen/ 6
die Blechhandschuhe/ 7
sambt dem Panzer 8
und Schild: 9
dieses sind Schusswaf-
sen.

Hogyha hadakozni kell
katondokat 1 (badat) fo-
gadnak
Ezeknek fegyverek
a' fésak (was fiesveg) 2
(a' mley felekelvettetik
ezimmettel, tollal)
a' vas-fegyver derék
mellynek részeit,
a' vas-galler, 3
a' mely (derék-was, 4
a' karvasok, 5
a' vas-faruk, 6
a' plébes kesztyűk, 7
a' pánczéllal 8
épaissal egygyűrt: 9
ezek az óltalomra való
fegyverek.
Offen-

Offensiva sunt
gladius, 10 m. II.
frama, 11 f. I.
& acinaces, 12 m. III.
qui vagina, 13
reconduntur,
& cingulo 14
vel balteo 15
accinguntur;
(fascia f. I. militaris)
c. III. 16
inservit ornata
rhomphaea, 17 f. I.
& pugio. 18 m. III.

In his est
manubrium, 19 n. II.
cum pomto, 30
& ornatum 21 n. II.
enfidacum, 22
in medio
dorsum 23 n. II.
& acies. 24 f. V.

Reliqua arma sunt
hasta, 25 f. I.
bipennis, 26 f. III.
(in quibus
hastile 27 n. III.
& mucro; 28 m. III.)
glava, 29 f. I.

& castrum. 30 m. IV
Eminus pugnatur
bombardis (scelopis) 31
& sclopis, 32
que onerantur glo-
bica bombardaria,
& pulvere nitrató 34
& pyxidepulveraria 35

Gewehre sind/
das Schwerdt/ 10
der Degen/ 11
und Sebel/ 12
welche in die Scheide 13
gesteckt/
und um den Gürtel 14
oder im Gehäng 15
umgelegt werden;
Die Feilbinde (Charpe)
16
dient zur Pierde)
das Schlachtschwert/ 17
und der Dolch. 18

An diesen ist
das Häfte/ 19
mit dem Knopf/ 20
und die Klinge/ 21
mit einer Spitze/ 22
in der Mitte
der Rücken/ 23
und die Schneide. 24

Die übrige Waffen sind
der Speiß/ 25
die Partisan/ 26
(in quibus
der Schaft/ 27
und das Eisen/ 28
der Streit-Kolb/ 29
und Fäustling. 30

In d' Ferne streitet man
mit Büchsen 31
und Pistolen (Zanfirb-
ren) 32 I. Kugeln/ 33
welche gelade werden mit
aus der Patronatsche/ 34
und mit Schießpulver
aus dem Pulverhorn. 35

Üekdzere valók,
a' pallos (kard) 10
a' begyefő (kospewd) 11
és a' szabigák, 12
mellyek az bűvelgybe 13
tétetnek,
és az övvel, 14
vagy szablya (szaláros)
szal 15
(a' fegyveresnek való su-
tató 16
ékeffegre (szolgál)
a' késétő hofszauhr 17
és a' bandsár. 18

Ezeket vagyon
a' maroklat, 19
mind gombofűt, 20
és a' vas 21
meg-hegyelve, 22
a' középen,
a' hátán: 23
és az éle 24

A' többi fegyverek,
a' lántra (árdá) 26
a' balabárd, 26
(a' mellyeken vagyon
a' ngel (lántra-fa) 27
es a' begyer-was) 28
a' fűrkő (buzogány, tol-
laibó) 29
és a' balta (erdékány) 30
(harczoinak)

Távolról (mellszűnő)
pukákkal 31
éspisizolyokkal, 32
mellyek meg-tétetnek
golyóbiókakkal, 33
a' loding-arróbul, 34
és puka-porral,
a' puk a-por arró pa-
laczakul, 35

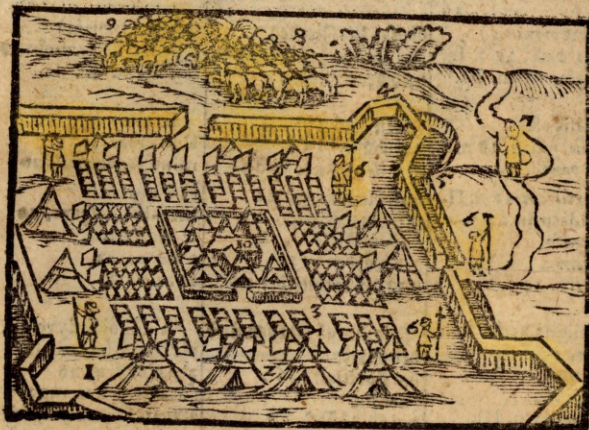
T

Castra.

CXLI.

Castra.

Die Feld=Lager.

A' Tábor.

Expedi.

Expeditione suscep-
[prá,

castra 1 n. II. pl.
locantur;
h. tentoria
paxillis ligantur,

vel e limbo 2
vel e stramentis 3
easq; circ. indant,
securitatis gratia,

aggeribus 4
& fossis: 5
constituuntur etiam

excubias, 6 f. I. pl.
& emittuntur
exploratores. 7

Pabulationis,
h. praedae causá,
fiunt
occusiones: 8

ubi sepius
cum hostibus 9
velitando configitur.

Tentorium
summi imperatoris.

est in medio
castrorum.

Wenn man zu Feld ge-
[tögen/

wird ein Lager 1
geschlagen/
und werden Geleite
mit Pfählen aufgespan-
[net/
entweder vom Feinwat 2
oder von Stroh; 3
und dasselbe umgibt man
Sicherheit halber/

mit Schanzen 4
und Gräben: 5
es werden auch ausge-
[stellt/
Schilddwachen/ 6
und ausgesendete
Kundschaftler. 7

Der Fütterung
und Beuten halber/
gehen aus
Partheyen (Streiffrot-
ten: 8

da oftmals
mit dem Feind 9
schachmüsig wird.

Das Geleite
des Generals (oder höch-
sten Kriegs-
hauptes) 10

ist mitten
in dem Lager.

Mikoron ki szálotto-
[nak,

tábor 1
csinálnak,
és a' táborok
szövekekkel fel-vonyat-
[tatnak,

vagy vásonból 2
vagy szalmából; 3
és ez környöl veszik,
biztonság kedvéért,

sáncokkal (sárfalakkal) 4
és árkokkal: 5
rendelbetelek
őrszolgálatok-át, 6
és ki-bocsátanak
a' kémek. 7

Az abrakolásnak
és praedának kedvéért,
létesnek
ki-szűrőcsapatok (nyargaló-
lások) 8

az hol sokszor
az ellenfelel 9
esetű vagon.

A' tábor
a' fő-badi fejedelemségek
10

a' közepén vagon
a' tábornak.

T 2

Acies

CXLII.

Acies & Prælium.

Die Schlacht-Ordnung v. Feldschlacht.

Az Hadi-Rend és az Harcz.

Quando pugna, f. I. sommittenda est; acies f. I. instituitur,

& dividitur in frontem, 1 sergum, 2 & alas (cornua) 3

Peditibus 4 m. IV. intermiscetur equitibus. 5

Ille distinguitur in centurias;

hic, in normas:

Wenn eine Schlacht zu halten ist; wird eine Schlacht-Ordnung angeordnet; und eingetheilt in den Vortrab/ 1 Nachtrab/ 2 und in die Flügel. 3

Das Fuß-Volk (Infanterie) 4 wird untermischt der Reuterei (Cavalerie) 5

Jenes wird getheilt in Compagnien (Fähnlein); dieses in Schwadronen (Troppen);

Mikoron harcznak kell lenni hadi-rend csináltatik, és el-osztatik elő-járó seregre, 1 hátsó-járó seregre, 2 és szárnyakra. 3

A' gyalogság 4 egyelettetik a' lovas-sereg közé. 5

Amaz el-rendeltetik százanként (száz-as alakzatok) a' lovag-sereghez, a' dandárokkal; és

illae in medio ferunt, vexilla; 6 hz, lábára. 7

Eorum Praefecti sunt Decuriones,

Signiferi, Vicarii, Centuriones, 8 Magistri equitum, 9 Tribuni, Chiliarchae, & omnium summus

Imperator. m. III.

Tympanista, 10 & tympanotribae, 11 ut & tubicines, 12 ad arma vocant, & militum inflam-

mant. Primò conflictu, exploduntur

bombardae, 13 & tormenta: 14

Postea cominus pugnatur 15 hastis & gladiis.

Victi, trucidantur, 16 vel capiuntur, vel aufugiant, 17

Superveniunt 18 m. ex insidiis.

Impedimenta 19 n. solvantur. (II. pl.)

Jene führen in der Mitte die Fahnen; 6 diese Standarten (Neuter-Fahnen) 7

Ihre Befehlshaber sind die Corporeale (Rottmeister)

Fähnriche/ Leutnante/ Hauptleut (Capitane) 8 Rittmeister/ 9 Obrist-Leutnante/ Obristen/ und ihrer aller Haupt

der General (Feldherr.)

Die Trumelschläger 10 und Pauker/ 11 wie auch die Trompeter/ blasen Lärmen/ und machen den Soldaten musig.

Im Anfang des Treffens wird Salvo gegeben (geschossen)

mit Musqueten 13 und Selbststücken: 14

Darnach wird in d. Nähe gesocht mit Spissen und Degen.

Die überwundenen/ werden nieder gehauen 16 oder gefangen/ oder nehmen die Flucht.

Der Entsatz 18 kommt herzu aus dem Hinterhalt.

Die Waagag-Wägen 19 werden geplündert.

amazok közepén viszik, a' zászlókat; 6 ezek, a' körmeik. 7

Ezeknek előjáról a' zászló-tartók, a' vicehadnagyok, a' századosok, 3

a' lovas-kapitányok, 8 a' fő-hadnagyok, ezer-lovas-kapitányok, és ezeknek mindnyájaknak fejele (a' generális)

a' dobozok 10 és réz-dobozok, 11

a' mint a' rom-bírók-12 a' mint a' katonák-12 és a' vitéz (katonák) néki bátoritványak.

Az elsőnek elein, ki-fütnének

a' pusák 13 és a' tánczok: 14

Azután meg közelről harczolnak kopákkal és kardokkal.

A' meg-győzöttettek, meg-ölettetnek, 16 vagy el-fogatnak, vagy hogy el-szaladnak.

A' segéd-sereg 18 érkezik a' ler-helyből

A' döröztetők borsókák-mánya hanyatt-nak (fel-dulattannak)

Pugna

CXLIII.

Pugna Navális.
Das See-Treffen.

A' Tengeren való Harcz.

Navale

Navale n. III. prae-
lium, n. II.

terribile est,
cum
ingentes naves,

veluti arces,
concurrant
rostris; 1

aut tormentis 2
se invicem quatiant:

atque ita perforant,

perniciem suam
imibunt,
& submergantur; 3

aut, cum
igne corripuntur,
& vel

ex incendio
pulveris tot molarum,
homines
in aërem ejiciuntur,

vel in mediis aquis
excurrunt:
vel etiam
in mare desilientes

suffocantur.

Navis f. III. fregit-
ur, f. I. 5
ab insequentibus 6

intercipitur,
& capitur.

Der Schiff-Streit/
(See-schlacht/ See-
treffen/

ist erschrecklich/
wenn
die großen Schiffe/

als Festungen/
zusammen laufen/
mit den vordern Spitzen
(Schuabeln;) 1

oder mit Stücken 2
auf einander spielen:

und also durchlöchern:

ihre Herden
in sich rücken/
und versinken; 3

oder/wenn sie
in Brand gerathen/
und entweder

durch Ausübung
des Stuck Pulvers/ 4
die Menschen
in die Luft gesprengt/

oder mitten im Wasser
verbrannt werden:
oder aber
in das Meer springend
ertrinken.

Ein flüchtiges Schiff
[5
wird von den Verfolgern
[den 6

auffaangen/
und gefangen genommen.

A' tengeren való harcz
(tűzközei)

rettenetes,
mial n
az igen-felelt 'b (nagy-
hajók)

valamint a' várak,
meg-ütkezőnek
az orrokkal; 1

avagy ágyakkal 2
egymátt rotyák:

és ekképpen által-lyu-
kasztatván,
saját veszedelmeket
magokba iűzik,
és el-mérülnek; 3

avagy, midőn
meg-táálnak égni,
és vagy

a' puska-pornak 4
meg-gyulladáshul,
az emberek
a' levegőbe hanyattat-
(nak

vagy a' vízben
meg-égettetnek:
avagy
a' tengerben-is ugorván
(vetvén magokan
belé halnak.

Az el-szalatt hajó 5

a' kergetőkűl 6

el-fogattatik,
és fogságban esik.

CXLIV.

Obsidium Urbis. Die Stadt-Belagerung.
A' Városnak meg-fzállása.

Urbis, f. III.
obsidiumem passura,

primum provocatur
per subitum, 1
& invitatur
ad deditionem.

Quod facere
habuit;
oppugnatur
ab obsidentibus,
& occupatur;

Vel muros
perforat 2
transcendendo,

Eine Stadt
so soll belagert werden/
[Dert
wird erstlich aufgeforscht
durch einen Trompeter
und vernahmet
iur Aufgabe.

Welches zu thun
so sie sich weigert;
wird sie gestürmet
von den Belägenderen/
und eingenommen:

[Mauern
Indem entweder die
auf Sturm-Leitern 2
überkriegen

A' Város,
mellyet meg-fognak fza-
[lani,
elöbb fel-kérettetik
egy trombitás által, 1
és meg-intetik
a' fel-adásra.

Ezt meg-tselekedni
ha ellenzi;
meg-ostromoltatik
az alaja fzállatokról;
és meg-vétettetik:

Vagy a' kö-falokat
a' latorjakkal 2
meg-hágván,

aut

aut arsitibus 3
diruendo,
aut tormentis 4
demoliendo;

Vel portas
exstruendo 5
dirumpendo;

Vel
globos tormentarios 6
emortuarius (baptista) 7

per balistarios, 8

qui post geras 9
hantant)

in Urbem
jaculando;

Vel eam
per fossiles 10
euniculis subverten-
[do.

Obsessi
defendunt se
de muris, 11
ignibus,
lapidibus, &c.
aut erumpunt. 12

Urbis,
et expugnata,

diripitur;

excinditur,
& interdum solo re-
quatur.

oder mit Böcken 3
gesället/
oder mit Stücken 4
zerhossen;

Oder die Thore
mit einer Pedarten 5
zerprenget;

Oder
Feuer-Kugeln 6
aus den Mörsern (Böb-
lern) 7

durch die Büchsen-Mei-
ster/ 8
(welche hinter den
Schanzflößen 9
sich verbergen)

in die Stadt
geworfen;

Oder dieselbe
durch Schanzgräber 10
untergraben (minirt)
wird,

Die Belagerten
wehren sich
von der Mauer/ 11
mit Feuerwerk/
Steinen/ u. d. g.
oder thun einen Aus-
fall. 12

Eine Stadt/
mit Sturm erobert/
wird geplündert/
zerstört/
und hinein geschleift.

vagy falcok köfokkal 3
leontván,
vagy ágyakkal, 4
szelvelővel átvén;

Avagy a' kapukat
pedárdával (sa-ágyu-
val) 5
bé-törtvén; (rontván)

Avagy
tűzes lapátok 6
a' mofárokból 7
a' pattanyisok által, 8
(a' kik a' sáncz-köfőket
meg-ért 9
lappagnak (el-rejtik ma-
gokat),
a' Városba
hánván; (vétvén)

Avagy azt
a' sáncz-álok által, 10
meg-hánván (al lyuka-
kon fel-hánván)

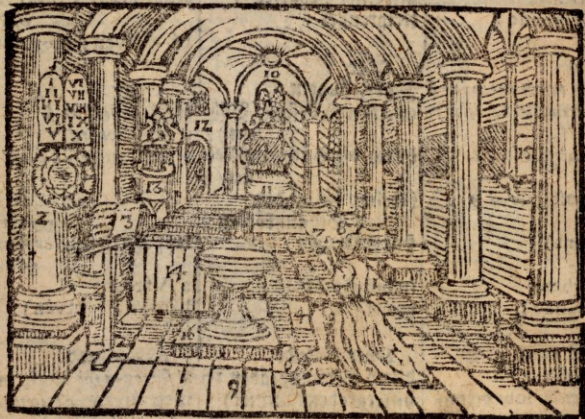
A' meg-fzállottak
oltalmazták magokat
a' köfa lakról, 11
tűz, szerzámmal,
kövekkel, &c. eff.
avagy ki-űznek (robana-
nak) 12

A' Város
ostromolt (erővel) meg
[vétettetvén,
fel-dulattatik (sákmány-
ra hánvattatik)
el-pusztítottatik,
és a'ha földig le ronta-
(tik.

T5

Reli-

Religio. Der Gottes-Dienst.
Az Isteni Tisztelet.

Pietas, i. f. l. i. l. Die Gottseligkeit / 1
Regina f. l. i. vir. *sancti* die Königin aller En-
gend.
haukta nach geschöpfter
notitia Dei, Erkändnis Gottes/
vel entweder
ex libro Naturae aus dem Buch der Na-
tur / 2
(nam opus n. III. (denn das Werk
commendat artifi- lobet den Meister) en
vel [com.] oder
ex libro Scripturae, 3 aus dem Heil. Schrift-
buch / (Bibel) 3
colit Deum 4 ehret Gott 4
humiliter; demüthig;
recollit mundaia ejus dencket an seine Gebote/
comprehensa enthalten, (begriffen.)

A' Kegyeség. 1
a' jó indulatoknak kirá-
nyjuk,
meg-ismervén
az Isten,
akár
a' természetnek könyve-
bül, 3
(mert a' munka' mü)
dicséri a' mesterés)
akár
a' Szent Irásnak könyve-
bül, 3
az Isten tisztelet 4
alázatosan;
meg-emlekezik paran-
[solatival,
mellyek bé-vannak fog-
lalva

Decálogo; 5

& obstrantem
rationem 6
conculcans,
præbet fidem 7
& assensum
verbo Dei;
eumq; invocat, 8
ut opitulátorem,
in adversis.

Divina officia
sunt
in templo:
in quo est
penitentie n. III. (ády-
tum n. II.) 10
cum altári
sacrarium, 12 n. II.
suggerit, 13 n. IV.
substantia, 14 n. II. pl.

ambones, 15
& baptisterium, 16
(n. II.)

Deum esse
sentiant omnes ho-
mines:
(mines:
sed non omnes
horum Deum recte.

Hinc oriuntur
diversæ religiones:
quarum primariæ IV.
adhuc numerantur.

in der Gesetz-Tafel; 5
und die widerstellende
Vernunft 6
unterdrückend/
gibet sie Glauben 7
und Beyfall
dem Wort Gottes;
und ruffet ihn an/
als einen Helfer/
in Ungemach.

Der Gottes-Dienst
wird verrichtet
in der Kirche: 9
in welcher ist
der Chor 10

mit dem Altar/ 12
die Sacristey/ 12
der Predigstuhl/ 13
die Gestüle/ 14

die Porfirchen/ 15
und der Taufstein. 16

Daß ein Gott sey/
empfinden alle Men-
schen: [schen:

aber nicht alle
erkennen Gott recht.

Daher entspringen
die ungleichen Gottes-
Lehren:
deren fürnehmlich vier
annehmet werden.

a' tiz igékben; (a' idr-
vennek könyvében) 5
és az ellene-mondó
okosságot 6
letiporván
el-hízi 7
és jóvá-(reá) hadgya
az Istennek igéjét
és segitsegül hía aztot 8
mint segedelem nyújtót
az inéggben.

Az Isteni szolgálat
létesen (végebe vértetik)
a' templomban: 9
a' mellyben vagyon
az ének-lő kar 10

az bíráral, 11
a' segrestye, 12
a' prédikáló-székh, 13
a' székek (ülőhelyek) 14

a' karok 15
és a' keresztelő-kő. 16

Hogy legyen valami
(Isten,
azt minden emberek
meg-érzik

de nem mindnyáan
ismerik meg az Istent i-
(gazán.

Innéd támadnak
a' különböző vallások:
(gyen)
mellyek kíváltképpé né-
számláltatnak mostan-ig

Genti-

CXLVI.

Gentilismus. Das Heidenthum.

A' Pogány Hit.

Gentiles fixerunt
(sibi)
propè duodecies mil-
le Nûmina

Eorum præcipua
erant,

Jupiter, 1 m. III. cœli
Neptunus 2 m. 2 maris
Pluto, 3 m. III. inferni
Mars, 4 m. III. belli;
Apollo, 5 m. III. artem
mercatorum,
Mercurius, 6 m. II.

Eloquensia & furum;

Vulcanus, m. II. (Afi-
ciber, m. III. ignis
& fabricum;

Die Heyden/ haben
in die 12000. Götter.

Deren vornehmste
(waren/

Jupiter/ 1 des Himmels;
Neptunus/ 2 des Meers;
Pluto/ 3 der Hölle;
Mars/ 4 des Kriegs;
Apollo/ 5 der Künste;

Mercurius/ 6 der Lauff-
(leute/
der Beredsamkeit/ und
der Diebe;

Vulcanus/
des Feuers/ und der
Schmiede;

A' Pogányok, ki-gon-
doltanak magoknak
közvet tizenkét ezer Iste-
neket.

Azok között a' leg fő-
jebbek valának,

a' Jupiter, 1 az égnek;
a' Neptunus, 2 tengernek 2
a' Pluto, 3 pokolnak; 3
a' Mars, 4 had-közlőnek
az Apollo, 5 tudomá-
nyoknak; 5

a' Mercurius, 6 kalma-
roknek; 6
az ékesten szőlőnek, és
lopóknak (szóvalónak)
a' Vulcanus a' tűznek és
kovácsoknak is
Ahtor

Eolus, m. II. ventu-
rifer & Deaftri-
& obiceniſſimus
Priapus, m. II.

Habuerunt etiam
muliebria Nûmina:
qualia fuerunt,
Venus, 7 f. III.
Dea f. I. ambrum
& voluptatum,
tam ſilulo Cupidineſ
f. III.

Minerva f. I. Pallas,
cum novem Muſis,
artium;
Juno divitiarum
& nuptiarum;
Veſta i caſtitatis;
Ceres f. III. frumen-
torum;

Diana f. I. venatio-
num;
& Fortuna f. I.
Quin & Morbora f. I.
ac Febris f. III. ipſa
erant Deæ.

Egyiptus
colabant pro Deo
omne genus
animalium & plan-
tarum,
& quicquid manè
primum conſpicaban-
(tur.

Philisæi
offerbant
Moloch (Saturno) 9
huos infantis,
vivos cremandos.

Indi 10
etiam nunc veneratur
Saturno, 11

Eolus/ der Winde;
Dorffhere und Böken:
und der allerſchändlichſte
Priapus.

Sie hatten auch
weibliche Götinnen:
dergleichen gewesẽ/
Venus/ 7
die Göttin der Liebe/ und
Wollüſte/
mit ihrem Sohnlein Cu-
pido; 8

Pallas/
ſamt den neun Muſen/
der Künſte;
Juno/ des Reichthums
und Hochzeiten;
Veſta/ der Keuſchheit;
Ceres/ des Getreides;

Diana/ der Jägerey;
und das Glück.
Ja auch die Kranckheit/
und das Fieber ſelber/
waren Götinnen.

Die Egypter
ehreten vor einen Gott/
alle Geſchlecht- Arten
der Thiere und Pflanzen

und alles was ſie morgens
am erſten ſahen.

Die Philisæer
opfferten
dem Moloch (Saturno) 9
ihre Kinder/
lebendig überbrennen.

Die Indianer 10
beten noch heutzutag an
den Zenſel.

az Eolus, a' szelekenek
oltalmazó és hámsz isten
az a' legocsmányab Priapus.

Voltnak néki
Isten-afizonyok-is:
a' minéműek voltnak,
a' Venus 7
a' szerelműek és bejásig
nak Isten-afizonyok
a' fiaival a' Cupidóval eg-
gyul; 8

a' Pallas,
a' kilencz müſakkal,
a' tudományoknak;
a' Juno, a' gazdaságnak
és menyegzőknek;
a' Veſta, a' szűzességnek;
a' Ceres, a' gabonáknak

a' Diana, a' vadászásnak
és a' Szerenese.
Sőt még a' betegségek,
és magá-is a' hideglőle
Isten-afizonyok valá-
(nak.

Az Egyiptombeli
az Isten helett tisztelnek
mindennemű (vala
állatot és palánrtakat,

és valamit reggel
leg elsőször meg-látanak

A' Filisæusok
fel-áldozák vala (nak)
a' Molochnak (Saturnus-
kisdéd gyermeccskéjeket,
hogy elevenen meg-éget-
tessék.

Az Indiaiak 10
még ez máj nap-is imád
az őrdögöt. 11 (jék

Judais-

CXLVII.

Judaismus. Das Judenthum.
A' Sidók Hit (Vallás.)

Rectus tamen cul-
(um m. IV.
veri DEI, remanet

apud Patriarchas:
qui vixerunt,
ante, & post dilu-
(vium

Inter hos,
est Abrahamo, 1
conditor Judaeorum,
& patri credentium,
promissum
Semen n. III. illud
(mulieris,

venandi Messias; m. I.
& ipse,
vocatus à gentibus,

Doch ist d' rechte Dienst

de, wa, ren Gottes ver-
(blieben
bey den Ervätern;
die geliebet haben/
vor, und nach der Sünd-
(Auch.

Unter diesen/
ist dem Abraham 1
dem Urheber der Juden
v. Vater aller Gläubigen
verheissen worden
der Weibes-Same/
(den)

der Welt Heyland;
und Er/
abgefordert von den Hei-

Igaz tisztelet minda-
(zonátal
az igaz Istennek meg-
(maradott

a régi Átyáknál;
a' kik éltenek,
a' viz-szén előtt és az
után.

Ezek között
az Ábráhámnak, 1
a' Sidóknak szerzőjének,
és az hívőknek Átyjának
amaz meg-ígértetett
Áfeszonyi Áltárnak
(magva

a' világnak Ildószíjé;
és az,
el-hívatván a' pogá-
cum

cum posteris,
Sacramento Circum-
cisibm 2
notatus,
singularem populum
& Ecclesiam Dei con-
stituit.

Hunc populo
posset DEUS,
per Moysen, 3
in monte Sinai,
suam Legem
scriptam digito suo,
in tabulis lapideis, 5
exhibuit.

Porro ordinavit
manducationem A-
gni Paschalis; 6
& Sacrificia,
in altari 7
offerenda,
per Sacerdotes; 8
& suffragia: 9
& iussit fieri
tabernaculum 10

cum Arcâ Federis: 11
præterea erigi
ancum serpentem, 12
contra moysen
serpentem in deserto.

Quæ omnia
typi erant
venturi Messie,
quem Judei
adhuc expectant.

samt seinen Nachkommen
mit dem Sacrament der a
Befchneidung 2
bezeichnet/
hat ein sonderbares Volk
und Kirche Gottes ge-
stiftet.

Diesem Volk
hat nachmals Gott/
durch Moysen 3
auf dem Berg Sinai/ 4
sein Gesetz/
geschrieben mit seinem
(Finger/
auf steinerne Tafeln/ 5
gegeben.

Ferner hat Er beord-
das Essen des Osterlam-
(mes; 6
und die Opfer/
auf dem Altar 7
zu opfern/
durch die Priester; 8
und Rauchwerke: 9
und hat heissen machen
die Stiftiszute 10

mit der Bundes-Lade; 11
über das aufzurichten
die ehrene Schlange/ 12
wider den Gift
der Schlangen in der
(Wüste.

Welches alles
Vorbilder waren
des künftigen Messias/
auf welchen die Juden
nunmehr waren.

maradvival egyeteben
a környúlmet lkedésiek
(sacrame-ntával 2
meg-billyegeztetvén,
egy ködomb nípét
és az Istennek angascent-
(egyháza-rt hozozta.

Ennek a' népnek
azután az Isten,
a' Moyses által, 3
a' Sinai hegyén, 4
ídványot
maga ujjával írta,
kő táblákon, 5
ki-atta.

Továbbá rendelte
az húsvéti bárányak meg-
(evését; 6
és az áldozatokat,
hogy az oltáron 7
fel-áldozatának
a' Papok által 8
és a' idvéniesékek: 9
és csináltatta
a' szöveszégnek hajlékát,
10

a' frigy-ládájával egy-
ütt
aző fellyül fel-emeltette
az érezbül csinált kígyót
12
a' kígyóknak
maradvások ellen a' pus-
zában.

A' melly dolgok miad-
(nyájan
Ildvázoklást voltakunk
az el-jövendő Messiasnak
kire a' Sidók
uneg-is várnak.

Chri-

CXLVIII.

Christianismus. Das Christenthum.
A' Keresztyén-Vallás.

Unigenitus,
eternus
Filius DEI, 3. m. II.
promissus protoplastis
in Paradiso,
tandem impleto tem-
(pore,
conceptus per S. Spi-
(ritum
in sanctissimo utero
Virginis Mariae, 1
de regia domo
Davidis,
& indutus
humana carne,
Bethlehemi Judaeae,
in summa paupertate,

Der eingeborne/
ewige
Sohn Gottes/ 3
versprochen den ersten
(Menschen
im Paradies/
ward endlich bey erfüll-
ter Zeit/
empfangen vom H. Geist/
in dem heiligsten Leib
& Jungfrauen Mariae/ 1
vom Königlichem Haus
Davidis/
und angelogen
mit der Menschheit/
in Bethleem in Judaea
in höchster Armut

Az egyetlen
örökkén való
Fia az Istennek 3
meg-ígétetvén az első
(embereknek
a' Paradisomban,
végtére bé-teljesedvén
(az idő/
fogantatván a' Sz. L. le/
(által
Dávidnak
királyi házából való
szűz Máriának 1
istenigyes méhében,
és fel-áldozván
emben testben. (bár
Bethleében Sida ország-
nagy szegénységben,
stábuli

stábuli, 2
anno mundi
ter millésimo,
nongentésimo, septu-
(agesimo
in mundum prodit:
sed mundus
ab omni peccato,
eig; inpositum fuit
nomen n. III. Jesus,
(m. IV.
quod significat Salva-
torem.

Hic, cum imbueretur
(cur
sacro Baptismo, 4
(Sacramentó
novi foederis)
a Johanne 5
praecursore suo
in Jordani;
apparuit
sacratissimum m. ge-
(rium n. II.

divinae
Trinitatis,
Pater vocé, 6

(quod testabatur,

hunc esse Filium suum)
& Spiritu Sancto,
in specie columbae, 7
coelitus delabente.

Ab eo tempore,
agesimo annis fuit
verbis
& operibus,
pater se sententibus

eines Stalles/ 2
im Jahr der Welt
drehtausend/
neunhundert und sieben-
(zig
zur Welt geboren:
aber rein
von aller Sünde/
und ihm gegeben
der Name Jesus/
(m. IV.

welches heisset einen Hei-
land.

Dieser/ als Er empfing
(ge

die heilige Taufe/ 4
(das Sacrament
des neuen Bundes)
vom Johanne 5
seinem Vorläufer
im Jordan;
da ist erschienen
das allerheiligste Geheim-
(nis

der Göttlichen
Dreyeinigkeit/
indem die Stimme des
Vaters/ 6
(womit Er bezeugte/

daß dieser sein Sohn sey)
und der heil' Geist/
in Gestalt e' Taube 7
vom Himmel herab kam

Von d Zeit an/
da Er 30 Jahr alt war/
hat er in Worten
und Thaten/
die da lie n spüren.

egy istállóban, 2
a' világ teremése után
három ezer,
kilencz-száz hetvenedik
(elzrendőben
ez világra született:
de tisztán
minden bűnös meg vá-
ls adarott neki (vz,
a' Jeshi név,
a' melly levezetős tészen

Ez midőn el venne

a' szent Keresztig, 4
(az új testamennomnak
sacramentomát)
a' Jánosról, 5
az ő előjárójáról
a' Jordán vizében;
akkor meg-jelent
az Istenegben való

Háromságnak
szíkos szentisége,
midőn az Atyának (zo-
zatya, 6
(mellyel meg-bizonýet-
tya vala
hogy ez lágyon ő fia)
és a' szent Lélek,
galamb képmében, 7
az égől le-szállana.

Azon időből fogva,
harmincz esztendőn ko-
rában,
szókkal
és cselekedetekkel,
mellyet ismertet,

Divinitatem,
declaravit, quis esset;

in annum usque quar-
tum;

à Judæis
nec exceptus,
nec agnitus,
ob voluntariam
passionem.

Ab his
(cum prius instituisset

cenam mysticam, &
corporis & sanguinis
sui,

in figuram
novi fœderis,
& sui recordationem)

captus tandem,
ad tribunal Pilati

Præfetti Cæsarei,

raptus, accusatus,
& damnatus est,

agnus in II. innocen-
tissimus;

actusq; in crucem, 9
in arâ
pro peccatis mundi,
immolatus,
mortem subiit.

Sed tertiâ die,
cum revixisset,

divinâ suâ virtute,

resurrexit
ex sepulchro, 10

eine Gottheit/
erwiesen/ wer er wäre;

bis in das vierdie Jahr:

von den Jüden
weder angenommen/
noch erkannt/
wegen seiner freywilligen
Armut.

Von diesen
(als Er vor eingeseht

das Heilige Nachtmahl &
seines Leibes und Blu-
tes)

in einem Siegel
des neuen Bundes/
und in seiner Gedäch-
tnis

ward er endlich anfangen
vor den Richterstuhl Pi-
latus

des Kaiserlichen Land-
pflegers,

gerissen/ angeklaget/
und verdammet/
das unschuldigste Lamm;

Da es genugsaget/ 9
auf selbigen Altar/
vor der Welt Sünden/
geschlachtet/
den Tod erlitten.

Aber am dritten Tag/
als Er wieder bewidig
worden/

durch seine Göttliche
Kraft/

ist er wieder erstanden
aus dem Gral 10

jelentetnek,
meg-bizonnyította, ki lé-
gyen,
negy esztendeiglen;

a' Sídóknál
sem bé nem fogattatott,
sem meg nem ismertette/
kézf. akaratból való
szegénysége miatt.

Ezekből
midőn az előtt fzerzet-
te volna

estének és vérének
szent vög vassorvát, &
tes)

az új szövetségnek
meg pésztlésére
és maga emlékeztetése)

végte meg-fogattatott,
a' Pilátusnak a' Csá-
szár a' szartarjának,

irás-széké eleibe,
ragattatott, vádoltatott,
és el-károztatott

az ártatlan Bárány;
(vetve, 9

és a' kereszt-fára felzet-
azon az oltáron
a' világnak bűnciert,
fel-áldozatván,
balált szenvedett.

De harmad napon,
midőn meg-elevenedett
volna,

isteni erejéből,

fel-támadott
a' koporsóból. 10

& post quadragesima
(dies
de monte oliveti 11
sublimatus in caelum, 12

& ed rediens,
unde venerat,
quasi disparuit,

in conspectu
Apostolorum, 13
quibus

decima die
post suum ascensum,
spiritum Sanctum 14

de coelo,
ipso verbo,
hac virtute

impletos,
de se prædicaturos,

in mundum,
missi:
oilim

rediturus
ad extremum judi-
(cium);

inter ea sedens
ad dextram Patris,
& pro nobis
intercedens.

Ab hoc Christo
dicimur

Christiani:
inque eo solo
salvamus.

& post

und noch vierzig Tagen
es negyven nappal azu-
(tán
vom Delberg 11
aufgenommen in Him-
mel/ 12

und dahin wiederkehrend
woher Er kommen ware/
gleichsam verschwunden

im Angesicht
seiner Jüngere/ 13
welchen Er

am sechenden Tag
nach seiner Aufart/
den Heiligen Geist 14

vom Himmel herab
sie abet/
mit dieser Krafft

erfüllet/
daß sie von ihm predig-
(ten)

in die Welt/
gesendet:
wird dermalcins

wiederkommen
zum Jüngsten Gericht/
unter dessen sitzend

zur Rechten des Vaters
und vor uns
bittend.

Von diesem Christo
heissen wir
Christen:

und in ihm allein
werden wir selig.

U2

az olai fának begyérül,
fel-veretettén az égbe,
12

és viszsa térvén oda,
az honnan jött vala,
mint egy el-tűnt

az Apostolok 13
látárak,
kiknek

tíz nappal
a' fel-menetele után,
a' szent Lelek 14

menből;
őknek peng,
ilyen erővel

tellyeséket,
hogy kérdenek ótat.

a' világra
el-küldötte:
valaha

el-jövendő létezen
az utolsó tíltetre,
azomban ülven

az Atyának jobbjára
és mi éretünk
csedeztvén.

Értől a' Krisztusul,
mondattunk mi

Keresztgyermeknek
és egyedül ő benne
idvázulunk.

Maho-

CXLIX.

Mahometismus. Der Mahometische Glaube.
A' Máhoméd Vallás.

Máhoméd i m. III.
homo bellator, m. III.
excogitabat sibi
novam Religionem
mixtam
ex Iudaismo,
Christianismo,
& Gentilismo,
confusio
Judei &
& Arianí Monachi, 3
nominis Sergii;
ingens,

Mahomed i
ein Kriegermann/
erdachte ihn
eine neue Religion/
zusammen gemischt
aus dem Judenthum/
Christenthum/
und Heidenthum/
mit Aht
eines Juden 2
und Arianischen Mön-
[chen 3
Ramus Sergius;
vorgehend/

A' Máhoméd i
egy katonai legény,
ki-gondola magának
új vallást,
a'melly öfzve egyesítetvén
Sidd-bihál,
Keresztyén-bihál,
és Pogány-bihál,
egy Sidónak 2
és egy Sergius nevű
Arianus barátának 3
tanácsáb ul;
a zt költ vén,

dum

dum laboraret epile-
secum colloqui
Archeangelum Gabri-
& Spiritum Sanctum
assuefaciens
columbam, 4
ut ex aure sua
escam peteret.

Affectu ejus
abstinent
a vino;
circumcidantur;
sunt polygami;
extruunt
sacella; 5

de quorum turribus
non a campanis,

sed a sacerdote, 6

ad sacra
convocantur,

Sepius se abluunt;
negant
S.S. Trinitatem;
Christum honorant,
non ut Filium DEI,
sed ut magnum
Prophetam,
minorem tamen

Mahoméde.

Suam legem
vocant Alcoránum.

wenn er die fallende
(Sucht hatte/
es rede mit ihm
(élem,
der Erz-Engel Gabriel/
und der heilige Geist:
indem er gewöhnte
eine Taube 4
daß sie aus seinem Ohr
Speise holte.

Sie Nachfolger/
enthalten sich
des Weins;
werden beschnitten;
haben viel Weiber;
bauen
Kirchlein; 5

von deren Thürlein/
sie nicht durch die Thür/
(cken/
sondern durch dem Prie-
(stern/ 6

zum Gottes-Dienst
berufen werden.

Sie waschen sich oft; 7
verlaugnen
die Hochh. Dreieinigkei-
t; ehren Christum/
nicht als einen Sohn
Gottes/
sondern als einen grossen
Propheten/
doch kleiner/
als Mahomet.

Ihr Gesetz
nennen sie Alcoran.

midón ki-verné a ne-
(hészeg,
hogy a' Gábríel sz-an-
(szul,
és a' szent Lélek
ollana vele:
szokratván
egy galambot, 4
hogy a' fül bül
éledelt hordana (enne)

Ennek követői,
meg-tartoztatják má-
a' borul; (gokat
körülméteketnek;
sok feleségeket vesznek;
építenek
kápolnákat templomok-
kákat) 5
mellyeknek tornyoskái-
(tul,
nem az barangok,
hanem a' pap által 6
az Isteni tiszteletre
hivattatnak.

Sokszor mosdónak-
meg, 7
ragadák
a' Sz. Háromságot;
a' Krisztus tisztelet,
nem mint Istennéki-szót,
hanem mint nagy
Profétát,
mind-azon-által a' ki
(Krisztus legyen
a' Máhomédnél.

Az ő törvényeket
Alkoránnak hívják,

Provi-

U 3

CL.

Providentia DEI. Die Vorsehung Gottes.
Az Istennek Gond-viselése.

Humanae sortis,
non tribuendae sunt
fortitudo,
ad casus,
et si non influentia,
(Cometae i quidem
solum nihil boni
proferunt)
sed provida Dei be-
ne-
(lo, 2
& eio dem
retrici manit; 3

Das Menschliche Glück/
(wesen/
ist nicht auszuschreiben
dem Glück/
oder dem Zufall/
oder den Stern-Einflüs/
(sen/
(iwar die Schwanzstern
Cometen) i
pflegen nichts Guts
anzudeuten)
sondern Gottes allse-
(bendem Aug 2
und dessen
altregierender Hand; 3

Az Emberi sorsokat,
(wesen/
nem kell tulajdonerani
a Szerencsének
avagy esznek
vagy a csillagok ereinek,
(gyan i
(az istökös csillagok u-
(nak
semmi jót nem szokta-
jóvendölni, jegyezni)
hané az Isten mindene-
kre tekintő szemének,
és annak [szereke]
mindeneket igazgató ke-
etiam.

etiam nostrae
prudentiae,
vel imprudentiae,
vel etiam nostrae.

DEUS
habet ministros suos
& Angelos, 4
qui homini, 5
à natiuitate eius
se associant,

ut custodes,
contra malignos spiri-
(tus.
seu Diabolum, 6
qui quodvis istu oculi

ei insidias struit,
ad tentandum,
vel vexandum.

Væ dementibus
magis & lamiis,

qui caco demoni
se dedant,
(includi circulo, 7

incantamentis.
eum advocantes,
cum eo colludant,

& à DEO deficient!

nam cum illo
mercedem
accipient.

auch unsrer
Vorsichtigkeit
oder Unbedachtsamkeit/
oder auch Sünde.

DEUS
hat seine Diener
und Engel/ 4
welche den Menschen/ 5
von seiner Geburt an
sich zugesellen/

als Beschützer/
wider die bösen Geister/
(tus.

oder den Teuffel/ 6
der da alle Augenblick

ihme nachstellt/
ihn zu versuchen/
oder zu plagen.

Wege den thörichten
Zauberern und Hexen/

die dem Satan
sich ergeben/
(verschlossen in einem
Circel 7

mit Beschwörungen
ihn herzu bannend)
mit ihm zu thun haben/
und von Gott abfallen!

denn mit ihm
werden sie den Lohn
empfangen.

a' mi
eszeffeglennek,
vagy eszeleléglennek,
vagy véstelennek-is,

Az Istennek
vannak szolgái
és Angyalai, 4
kik az emberhez, 5
születéséről fogva,
adgyák magokat,

mint őrtök,
a gonosz lelkek

avagy ártóg ellen, 6
az ki minden szem-pil-
lantásban

annak lest vét,
hogy vagy kéfertse-
vagy háborgathassa őtet

Jaj az bolond geszte-
len)
bájos bájosoknak és bo-
szorkányoknak;

kik az istöknek
adgyák magokat,
(egy körbe zártulva 7

bájos bájosággal
el-híván őtet)
vele bazzanak (vele eg-
gyet értenek)

és az Istentől el-takad-
(nak!
mert ő vele egygylt
fizetékét
el-vetzik.

CLI.

Judicium Extrémum.

Das Jüngste-Gericht.

Az Utólsó-Itélet.

Nam

Nam adveniet
novissima dies, c. V.

quæ,
votē tēbe, 1

mortuos 2
resuscitabit,
& cum illis
vivos

citabit
ad tribunal
apparentis
Jesu Christi, 3
in nūbis,
ad rationem reddē-
(dam)
omnium actionum.

Ubi pii (justi)

& electi, 4
in æternam vitam,
in locum beatitudinis

& novam Hierosoly-
mam 5
introibunt:

Impii vero
& damnati 6

(bus 7
cum cacodæmoni-
in gehennam, 8
detrudentur,
ibi æternum
cruciantur.

Denit es wird kommen
der jüngste (letzte) Tag/
welcher/
mit der Stimme der Po-
saunen/ 1

die Todten 2
wieder erwecken/
und mit ihnen
die Lebendigen
berufen wird
vor den Richter-Stuhl
des erscheinenden
Jesu Christi/ 3
in den Wolcken/
Rechen=schaft zu geben
aller Handlungen.

Da die Frommen (Ge-
rechten)
und Auserwählten/ 4
in das ewige Leben/
in den Ort der Seligkeit

und in das neue Jerusa-
(lem 5
werden eingehen:

Die Gottlosen aber
und die Verdammten 6

mit den Teufeln 7
in das höllische Feuer/ 8
werden verstoßen werden
alda ewiglich
gequält zu werden.

Mert el-jōn
az utólsó nap.
a' melly
a' trombita-szó által 1
az meg-hőltakat 2
ilmet fel-támasztja,
és azokkal együt
az eleveneket
idézni fogja
a' füllyhőben
meg-jelenő
Jeszu Krisztusnak, 3
törvény-széké eleibe,
hogy számot adgyanak
minden eselekedetükért

Az hol a' jámborok
(igazok)
és a' váloztattak 4
az örök életre,
a' boldogságnak helyébe,

az új Jerusálembe 5
bé-fognak menni.

Az Istentelk pedig
és az el-kárhoztattak 6

az ördög-ekkel 7
a' pokolbéli tűzre 8
vetettetnek,
hogy ottan örökkén
kínzattassanak.

Claufula.

Der Beschluß.

Bérekesztés.

Ita

Ita vidisti finimátim.	Also hast du gesehen in einem kurzen Begriff/	Ekkeppen láttál róvideden
omnes res, quæ possunt ostendi,	alle Dinge/ die gezeuget werden können/	mindeneket, valamelyeket meg- (mutathatni,
& didicisti, primarias vocer,	und hast gelernt die vornehmsten Wörter/	és meg-tanultad a' leg-főjeb/szavakat,
Latinæ, Germanicæ,	der Lateinischen/ Deutschen/	a' Deák, Német,
Hungaricæ	Ungarischen/	Magyar
linguæ.	Sprache.	nyelvnek.
Perge nunc, & lege diligenter	Fahre nun fort/ und lese fleißig	Menyel mostan dol- (godban, és olvassad szorgalmas- (tollan,
alios bonos libros: ut fias doctus,	andere gute Bücher/ daß du werdest gelehrt/	a' több jó könyveket-is: hogy tudós,
sapiens, & pius.	weis/ und fromm.	bólts, és kegyes lehefs.
Memento horum:	Gedenke hieran:	Emlekezzél-meg e- zekről:
DEUM time; & invoca eum:	fürchte Gott/ und russe Ihn an:	az Istenet félted, és azt segítségül híjad
ut largiatur tibi Spiritu[m] sapientiæ.	daß Er dir verleihe den Geist der Weisheit.	hogy meg-adgya tené- (ked a' böltségségnek lelkét.
Vale!	Gehad dich wohl!	Légy jó egészséggben!

INDEX

INDEX TITULORUM.

Tit.	A.	Pag.	Ti.	F.	Pag.
142	A Cies & prælium,	292	63	Faber ferrarius.	140
5	Aër,	14	63	Faber lignarius.	130
45	Agricultura,	94	64	Faber murarius.	132
32	Amphibia.	68	29	Feræ bestiae.	62
42	Anima hominis.	88	28	Feræ pecudes.	60
18	Animalia, & Primum aves.	40	70	Figulus.	144
6	Aqua,	16	14	Flores.	32
12	Arbor,	28	114	Fortitudo.	234
190	Arbor consanguinitatis,	246	13	Fructus arborum.	30
129	Ars Médica,	264	16	Fruges.	36
91	Ars scriptoria,	186	17	Frutices.	38
99	Artes sermonis,	202		G.	
51	Aucupium,	106	146	Gentilisimus.	300
33	Aves aquaticæ,	50	102	Geometria.	208
21	Aves campestris & sylvestres,	46	107	Globi terrestres Hemisphaerium superius.	220
19	Aves domesticæ.	42	108	Globi terrestres Hemisphaerium inferius.	222
22	Aves rapaces.	48		H.	
	B.		35	Homo.	74
74	Balneum.	152	77	Horologia.	158
95	Bibliopégus.	194	44	Hortorum cultura.	92
94	Bibliopolium.	192	116	Humanitas.	238
	C.		72	Hypocaustum, cum dormitorio	142
40	Canales & offa.	84		I.	
38	Caput & manus,	80	4	Ignis.	12
39	Caro & viscera.	82	13	Insecta repentina.	66
241	Castra.	290	24	Insecta volantia.	54
147	Christianismus.	304	100	Instrumenta Musica.	204
3	Cælum.	10	124	Interiora urbis.	254
57	Convivium.	118		Invitatio.	2
54	Coquinaria.	112	147	Judalimus.	302
336	Cursus certamina.	278	124	Judicium.	256
	D.		151	Judicium extremum.	312
43	Deformes & monstruosi.	92	27	Jumenta.	58
1	Deus.	9	117	Justitia.	240
66	Domus.	136		L.	
106	Eclipses,	218	11	Lapides.	26
8	Eques.	170	53	Lanionia.	110
76	Equile.	156	96	Liber.	156
11	Ethica.	226			Liber
109	Eurôpa.	224			
		68			

118	Liberâlitâs.	242	104	Planetarum aspectus.	214
60	Linthea.	124	132	Præstigia.	270
135	Ludus alcæ.	276	150	Providentia D E I.	310
137	Ludi pueriles.	280	111	Prudentia.	228
134	Ludus pilæ.	274	143	Pugna navâlis.	294
131	Ludus ickenicus.	268	73	Putei.	150
	M.			Q.	
65	Machinæ.	134	25	Quadrupedia, & primum domestica.	54
149	Mahometismus.	308		R.	
34	Marini pisces & conchæ.	72	139	Regia Majestas.	284
47	Mellificium,	98	138	Regnum & regio.	282
37	Membra hominis externa.	72	145	Religio.	298
128	Mensuræ & pondera.	262	81	Restio & lerarius.	166
127	Mercatura.	260		S.	
67	Metali-fodiâ,	138	61	Sartor.	126
10	Metalla.	24	97	Schola.	198
140	Miles.	288	69	Scriniarius & tornator.	142
48	Molitura.	100	112	Sedulitas.	230
2	Mundus.	8	41	Sensus externi & interni.	86
98	Museum.	200	36	Septem ætates hominis.	76
	N.		130	Sepultura.	266
87	Natatus.	178	30	Serpentes & reptilia.	64
98	Naufragium.	148	119	Societas conjugalis.	244
38	Navis actuaria.	180	121	Societas herilis.	250
89	Navis oneraria.	182	121	Societas parentalis.	248
7	Nubes.	18	79	Specularia.	162
	O.		103	Sphæra cœlestis.	210
144	Obsidium urbis.	296	126	Supplicia malefactorum.	258
15	Olera.	34	62	Sutor.	128
20	Oscines.	44		T.	
	P.		113	Temperantia.	232
132	Palæstra.	273	8	Terra.	20
49	Panificium.	103	9	Terræ foetus.	22
92	Papyrus.	188	59	Textura.	122
71	Partes domus.	146	75	Tomitina.	154
115	Patientia.	136	58	Tractatio lini.	120
26	Pecora.	56	26	Transitus aquarum.	126
46	Pecuaria.	96	93	Typographia.	190
105	Phases Lunæ.	216		V.	
101	Philosophia.	206	85	Vectura.	174
78	Pictura.	160			Vehi.
50	Piscatio.	104			
33	Pisces, fluviatiles & lacustres.	70			

123 die Stadt.	252
144 die Stadt-Befestigung.	296
114 die Starck-Müßigkeit/ oder Dapfferkeit.	234
11 die Steine.	26
17 die Sträuße/ oder Stauden.	38
72 Stube und Kammer.	148

T.

18 die Thier/ und erstlich die Vögel.	40
---------------------------------------	----

V.

36 die Überfuhr.	176
77 Uhrwercke.	158
46 die Vieh-Zucht.	96
25 Vierfüßige Thiere/ und erstlich die Haus-Thiere.	54
43 Ungealtete und Mißgeburten.	90

51 der Vogelfang.	106
150 die Vorsehung Gottes.	310

W.

34 die Wagen.	172
32 der Wanders-Mann.	168
6 das Wasser.	16
23 Wasser-Geflügel.	50
55 die Weinlese.	114
2 die Welt.	8
101 die Welt-Weisheit.	206
29 Wilde Thiere.	62
28 Wild-Vieh.	60
7 die Wolken.	18

Z.

63 der Zimmermann.	130
--------------------	-----

A Titulusokra való Laystrom.

Rész.	A.	Lev.	Rész.	C.	Lev.
63	A Cs.	130	17	Csemeték.	38
118	Adakozás.	242	30	Csuszó máfzo állatok.	64
120	Arya füságnak ágazattyja.	246	31	Comédiás játék.	268

B.

27 Barmok.	58
46 Barommal való bánás.	96
75 Barbély-műhely.	154
114 Batorság.	234
115 Békeséges tűrés.	236
124 Belső részei a' városnak.	254
Bé-rekefzés.	314
17 Bokrok.	38
104 Bnydosó csillagoknak helyzetetefek.	214

Cse-

E.

103 Egi golyobis.	210
43 Ektelenek és csuda természetek.	90
18 Élő állatok.	40
12 Élő-fa.	28
13 Élő-fának gyümölcsei.	30
35 Ember.	74
36 Embernek hét ideje.	78
37 Embernek külső tagjai.	76
42 Embernek lelke.	88

Em-

116 Emberség.	238
26 Énekő madarak.	44
67 Ercz-bánya.	138
40 Ereki és csontok.	84
109 Erkölcöskönyv tanító tudomány.	226
108 Europa.	224
88 Evezős hajo.	180

F.

70 Fazekas.	144
38 Fei és a' kezek.	80
29 Fenevadak.	62
33 Folyó és álló vizbeli halak.	70
8 Föld.	10
107 Földi golyobisnak felső része.	220
108 Földi golyokisnak alsó része.	222
Föld fajzati.	222
102 Föld-mérés.	208
7 Földhők.	18
7 Földő.	152

G.

126 Gonosz tévőknek büntetése.	258
137 Gyermeki játékok.	280

H.

142 Hadi rend és a' harc.	292
90 Hajo törés.	184
50 Halászás.	104
66 Ház.	136
169 Házass társaság.	244
71 Háznak részei.	146
Holdnak jelenései.	216
105 Hus és belső részek.	83

I.

117 Igaság.	240
91 Iró deák mesterseg.	186
1 ISTEN.	6
145 Isteni tisztelet.	298
150 Istennek gondviselése.	310
125 Itélet.	256

Kadár

K.

80 Kadár.	164
127 Kalnárság.	260
49 Kenyér csinálás (fűtés).	102
78 Kép-írás.	160
44 Kerteknek művelése.	92
139 Királyi Felség.	284
135 Koczka-játék.	172
64 Kö-mives.	132
46 Könyv.	196
44 Könyv-árus bolt.	192
95 Könyv-kötő.	194
93 Könyv-nyomtatás.	192
841 Keretiztyén vallás.	304
81 Kötéljárto és fűjárto.	166
68 Kovács.	140
11 Kövek.	26
41 Külső és belső érzékenységek.	86
172 Kűszködő játék hely.	272
73 Kutak.	150

L.

134 Lapta-játék.	174
78 Len-mívelés.	120
4 Levegő ég.	43
76 Ló-ittalo.	156
63 Lovász.	170

M.

19 Madarak.	40
51 Madarászás.	106
149 Mahomet hiti.	308
26 Marnák.	56
31 Mázó-bogarak.	66
Meg-fzőlítés.	2
113 Mértékleteselek.	262
127 Mértékek és fontok.	262
53 Mézárótság.	110
65 Meitteriges emelő izerfzámok.	134
21 Mezei és erdei madarak.	46
47 Méz gyűjtés.	98
100 Működő izerfzámok.	134

N.

106 Napnak és Holdnak fogyatkozási.	217
-------------------------------------	-----

X

Nagy

O.

111 Okolság,	228
77 Ora mutatok (ora mivek)	158
138 Ország és tartomány,	282
129 Orvosi tudomány,	264
48 Orlés,	100
27 Oskola.	198

P.

136 Pállya-futás,	278
92 Papyros,	188
15 Paréjok,	34
80 Pintér,	164
146 Pogányság.	300

R.

22 Ragadozó madarak,	48
24 Rőpösök bogarak.	25

S.

147 Sidó vallás,	302
56 Ser-főzés,	116

Sz.

61 Szabó,	126
54 Szakátsság,	112
45 Szántás vetés,	94
84 Szekerek,	172
85 Szekerezés,	174
132 Szemfeny vesztés,	270
99 Szóllásnak mestersége,	202
112 Szorgalmatosság,	230
72 Szoba az ágyas házzal,	148
69 Szókratész és Esztergáros	142

59 Szővés, takácsfag,	122
121 Szűléknek állapattyok,	248
55 Szűrét.	114

T.

141 Tábor,	290
98 Tanuló-ház,	200
166 Temetés,	266
34 Tengeri halak és csigák,	72
143 Tengeren való haroz,	294
89 Terh-hordozó hajó,	182
4 Tűz,	12

U.

122 Uraság,	250
87 Ufzás,	178
82 Utón-járol,	168
151 Utolsó itélet.	312

V.

28 Vad állatok,	60
52 Vadászás,	108
62 Varga,	128
123 Város,	252
144 Városnak meg-fzallása,	296
60 Válfzők,	124
57 Vendégség,	118
16 Veteményes magok,	36
2 Világ,	8
101 Világi bölcseség,	206
14 Virágok,	32
6 Viz,	16
86 Vizeken való által menés,	176
23 Vizi madarak,	50
32 Vízben és szárazon egyaránt élő állatok.	68

INDEX VOCABULORUM.

A. Ab.

A. prap. abl. p. 55. 75. 83. &c.
ab, prap. abl. p. 6. 105.
abaculus, li, m. 2. p. 277.

abacus, i, m. 2.	p. 119. 207. &c.
abavia, æ, f. 1.	247
abavus, vi, m. 2.	247
abdens, tis, part. o. 3.	106
abdo, didi, ditum, ere, 3.	115
abeo, ivi, itum, ire, 4.	13. &c.
aberro, avi, atum, arc, i.	229
abhinc, adv.	79, 245
abiens, euntis, part. o. 3.	91
abies, etis, f. 3.	31
abjicio, jeci, jectum, ere, 3.	139
ablego, avi, atum, arc, i.	286
abluo, ui, utum, uere, 3.	119, 152
abnepos, abnepotis, m. 3.	247
abneptis, tis, f. 3.	247
abnuo, ui, ere, 3.	296
Abrahamus, i, m. 2.	302
abscindo, idi, issum, ere, 3.	115
abinthium, ii, n. 2.	33
abis, idis, f. 3.	173
absolvens, entis, o. 3.	257
absolvo, vi, utum, ere, 3.	79
absque, prap. abl.	33
abstergo, si, sum, ere, 3.	153
abstineo, ui, entum, ere, 2.	309

Ac.

Ac, conj.	39, 85.
acanthis, idis, f. 3.	45
acarus, i, m. 2.	67
accendo, di, sum, ere, 3.	13, 163
accenseo, ui, sum, ere, 2.	91
accерio, ivi, itum, ere, 3.	265
accingo, xi, ctum, ere, 3.	289
accipio, cepi, ceptum, ere, 3.	112
accu-	

accipiter, tris, m. 3.	49
accusatus, a, um, part.	306
accusio, avi, atum, arc, i.	257
acerbus, a, um.	87
acervus, i, m. 2.	95
acesco, acui, ere, 3.	117
acetosa, æ, f. 1.	33
acetum, i, n. 2.	117
acidus, a, um.	87
acies, ei, f. 5.	201, 292, &c.
acinaces, is, m. 3.	289
acinus, i, m. 2.	39
acipenser, eris, m. 3.	71
acris, is, c. 3. e, is, n. 3.	87
acrius, adverb.	163
actio, onis, f. 3.	229, 287, 313
actor, oris, m. 3.	257, 269
actuanus, a, um.	180
actus, a, um, part.	306
aculeatus, a, um.	63
aculeus, m. 2.	53
acus, us, m. 4.	127
acutus, a, um.	63

Ad.

Ad, prap. accus.	67, 75, 92, &c.
adagium, ii, æ. 2.	203
adamus, apcis, m. 3.	27
adamo, avi, atum, arc, i.	245
Adamus, i, m. 2.	75, 92
addico, dixi, dictum, ere, 3.	261
addo, addidi, ditum, ere, 3.	33, 91, 99
adhæc, conj.	229
adhærens, tis, part. o. 3.	13
adhæreo, hæsi, hæsum, ere, 2.	29
adhibeo, ui, itum, ere, 2.	135
adnuo, adverb.	157, 223, 299, &c.
adigo, egi, ctum, ere, 3.	131
adimo, emi, entum, ere, 3.	219
aditus, us, m. 4.	227
adu-	

adjutorium, ii, n. 2. 244
 administrator, oris, m. 3. 286
 admosus, a, um, part. 204
 admoveo, movi, motum, ere, 2. 171
 adnasco, natus sum, nasci, 3. 29
 adolecens, tis, c. 3. 77
 adservandas, a, um, part. 147
 adservo, avi, atum, are, 1. 265
 adspectus, ūs, m. 4. 214
 adspicio, exi, ectum, ere, 3. 215
 adstrictus, a, um, part. 147
 adusueo, factus sum, fieri, 249
 adusueo, evi, etum, ere, 3. 231
 adsum, fui, esse, anom. 3, 115
 advenio, eni, entum, ire, 4. 313
 adversus, a, um, 235, 299
 adverso, ti, sum, ere, 3. 229
 advocans, tis, part. o. 3. 311
 advocatus, i, m. 2. 257
 adytum, i, n. 2. 299

Ae.

Aedes, ium, f. 3. plur. 137
 ædificium, ii, n. 2. 13, 254
 ægrotans, tis, part. o. 3. 265
 Aegyptius, a, um, 189, 301
 æncus, a, um, 99, 186, 190, &c.
 Aequalus, i, m. 2. 300
 æquator, oris, m. 3. 212
 æquē, adv. 169
 æquilibrium, ii, n. 2. 263
 æquinoctium, ii, n. 2. 213
 æquo, avi, atum, are, 1. 297
 æquus, a, um, 235
 ær, æris, m. 3. 9, 14, 45, &c.
 ærumna, æ, f. 1. 135
 æs, æris, n. 3. 161
 æstivus, a, um, 211
 ætas, atis, f. 3. 76, 249, 305
 æternus, a, um, 6, 304, 313

Æ.

Affabilis, is, c. 3. e, is, n. 3. 238
 affectus, ūs, m. 4. 227, 235
 affero,

affero, attuli, allatum, afferre, a-
 nom. 73, 261
 afficio, feci, factum, ere, 3. 29
 affigo, fixi, fixum, ere, 3. 131, 195
 affundo, affudi, affusum, ere, 3. 103
 Africa, æ, f. 1. 223

Ag.

Ager, gri, m. 2. 96
 agger, ris, m. 3. 252, 291
 agglutino, avi, atum, are, 1. 195
 agina, æ, f. 1. 263
 agitatio, ōnis, f. 3. 167
 agito, avi, atum, are, 1. 263, 281
 agnitus, a, um, part. 306
 agnus, i, m. 2. 4, 57, 237, &c.
 ago, egi, actum, ere, 3. 2, 15, 174
 agricultura, æ, f. 1. 94, 96
 agyrra, æ, m. 1. 271
 Ahenum, i, n. 2. 25, 117, 204
 ala, æ, f. 1. 41, 53, 292
 alabrum, i, n. 2. 121

Ah. Al.

alacriter, adverb. 230
 alatus, a, um. 43, 53, 65, &c.
 alauda, æ, f. 1. 45
 albugo, inis, f. 3. 81
 albumen, inis, n. 3. 41
 alburnus, i, m. 2. 71
 albus, a, um. 32, 86
 alces, is, f. 3. 61
 Alcoranus, i, m. 2. 309
 alea, æ, f. 1. 274
 aléator, oris, m. 3. 277
 aleatorius, a, um. 277
 alembicum, i, n. 2. 117
 ales, alitis, f. 3. 47
 alias, adverb. 217
 alibi, adverb. 39
 alicubi, adverb. 254
 alimonia, æ, f. 1. 251
 aliorum, adverb. 246
 aliquando, adv. 127, 197, 248
 aliqui,

aliqui, qua, quid & quod, pron. 219
 aliunde, adverb. 261
 alius, a, ud. 71, 73, 161
 allico, lexi, lectum, ere, 3. 106
 alido, isti, istum, ere, 3. 185
 alligo, avi, atum, are, 1. 114, 121, 157
 alium, ii, n. 2. 35
 alnus, i, f. 2. 31
 alphabetum, i, n. 2. 3
 altare, is, n. 3. 299, 303
 alter, a, um. 77, 212, 213
 altitudo, inis, f. 3. 110
 altitudo, inis, f. 3. 209
 altus, a, um. 21
 alveare, is, n. 3. 99, 231
 alveus, i, m. 2. 153, 277

Am.

Amabilis, is, c. 3. e, is, n. 3. 238
 amarus, i, m. 2. 33
 amaranthus, i, m. 2. 33
 amarus, a, um. 88
 ambio, ivi, itum, ire, 4. 173, 221
 ambitus, ūs, m. 4. 220
 ambo, ōnis, m. 3. 299
 ambulacrum, i, n. 2. 93
 America, æ, f. 1. 223
 ames, itis, m. 3. 107
 amico, civi, (amixi) ctum, ire, 4. 165
 amicitia, æ, f. 1. 239
 amictus, ūs, m. 4. 130
 amiculum, i, n. 2. 127
 amita, æ, f. 1. 248
 amittinus, i, m. 2. 248
 amo, avi, atum, are, 1. 230, 239
 amor, ōris, m. 3. 89, 301
 amoveo, ōvi, ōtum, ere, 2. 94
 amphibium, ii, n. 2. 63
 amplexor, atus sum, ari, 1. 233
 amussis, is, f. 3. 131

An.

An, adv. 157
 anas, atis, f. 3. 4, 51
 anchora, æ, f. 1. 183, 185, 237
 ancil-

ancilla, æ, f. 1. 251
 andabata, æ, m. 1. 273
 angelus, i, m. 2. 311
 angiportus, i, m. 2. 254
 Anglia, æ, f. 1. 225
 anguilla, æ, f. 1. 71
 anguis, is, m. 3. 65
 angularis, is, c. 3. e, is, n. 3. 197
 angulatus, a, um. 27
 angulus, i, m. 2. 209
 angustus, a, um. 226, 227
 anima, æ, f. 1. 88
 animal, is, n. 3. 3, 9, 41, &c.
 animus, i, m. 2. 89, 199, 235
 annexo, xui, xum, ere, 3. 182
 annitor, xus, (sus) sum, iti, 3. 237
 annularis, is, c. 3. e, is, n. 3. 81
 annulus, i, m. 2. 245, 281
 annuero, avi, atum, are, 1. 51
 annus, i, m. 2. 215, 305
 ansa, æ, f. 1. 129, 131, 135
 anser, eris, m. 3. 4, 51
 anserinus, a, um. 69, 187
 antacæas, i, m. 2. 71
 antarcticus, a, um. 211, 213
 ante, præp. acc. 3, 135, 174, &c.
 ante, adverb. 78
 antea, adverb. 83, 94
 antecessor, ōris, m. 3. 174
 antenna, æ, f. 1. 182
 antequam, adverb. 259
 anterior, ōris, c. 3. us, ōris, n. 3. 78, 85
 antilena, æ, f. 1. 170
 antipodes, um, m. 3. plur. 223
 antiquus, a, um. 92, 96
 antia, æ, f. 1. 151
 anus, ūs, f. 4. 77, 85

Ap.

Aper, pri, m. 2. 61, 109
 apertus, a, um, part. 81
 apex, icis, m. 3. 171
 apexabo, ōnis, f. 3. 111
 apis, is, f. 3. 53, 99, 231
 X 3
 aplu-

apiatre, is, n. 2.	183	Archithesaurarius, ii, m. 2.	287
apodyterium, ii, n. 2.	153	arcticus, a, um.	211
Apollo, inis, m. 3.	300	acutus, i, f. 2.	223
apophthegma, atis, n. 3.	213	arcularius, ii, m. 2.	143
Apostolus, i, m. 2.	307	arcus, ūs, m. 4.	281
apparens, tis, part. o. 3.	313	ardea, æ, f. 1.	51
appareo, ul, itum, ere, 2.	19, 82, 313, &c.	ardens, tis, part. o. 3.	13
apparo, avi, atum, are, r.	118	ardeo, si, sum, ere, 2.	13
appendo, di, sum, ere, r.	149	area, æ, f. 1.	95, 106, 107, &c.
applico, avi, atum, are, r.	153	arefacio, eci, actum, ere, 3.	73
appono, sui, situm, ere, 3.	73, 118	arena, æ, f. 1.	26, 133, 159, &c.
apprehendo, di, sum, ere, 3.	87	argentum, i, n. 2.	25
apto, avi, atum, are, r.	165, 203	argilla, æ, f. 1.	145
apua, æ, f. 1.	71	Arianus, a, um,	308
apud, præp. acc.	245, 273, 302	arius, a, um,	263
Aq.		aries, etis, m. 3.	57, 212, &c.
Aqua, æ, f. 1.	17, 18, 51, &c.	arista, æ, f. 1.	37
aqualiculus, i, m. 2.	97	Arithmeticus, i, m. 2.	207
aqualis, is, m. 3.	119	atma, orum, n. 2. pl.	288, 293, &c.
aquarium, ii, n. 2.	157	armamentarium, ii, n. 2.	255
aquarius, ii, m. 2.	212	armatura, æ, f. 1.	288
aquaticus, a, um.	50, 101	armentum, i, n. 2.	96
aquila, æ, f. 1.	49	aroma, atis, n. 3.	113
aquor, atus sum, ari. 1.	157	arrideo, iſi, iſum, ere, 2.	269
Ar.		ars, artis, f. 3.	92, 186, 202
Ara, æ, f. 1.	306	artemon, onis, m. 3.	183
aranea, æ, f. 1.	67	arteria, æ, f. 1.	84, 265
araneum, i, n. 2.	67	articulus, i, m. 2.	81
arator, oris, m. 3.	94	artifex, icis, m. 3.	298
arâtrum, i, n. 2.	94	artificialis, is, c. 3. e, is, n. 3.	86
arbitr, tii, m. 2.	257	artocreas, atis, n. 3.	119
arbor, oris, f. 3.	15, 28, 30, &c.	aruncus, ci, m. 2.	57
arborator, oris, m. 3.	93	arundo, inis, f. 3.	39, 105
arbutula, æ, f. 1.	27, 189	arvum, i, n. 2.	23
arca, æ, f. 1.	143, 147, 303.	arx, cis, f. 3.	227, 255, 283, &c.
arcera, æ, f. 1.	175	As.	
Archangelus, i, m. 2.	309	Ascendens, tis, part.	246
Archicamerarius, ii, m. 2.	287	ascendo, di, sum, dere, 3.	13, 18, 137
Archibucularius, ii, m. 2.	285	ascensus, ūs, m. 4.	307
Archidapifer, i, m. 2.	287	ascia, æ, f. 1.	131
Archiepiscopus, pi, m. 2.	287	ascio, avi, atum, are, r.	131
Archimarschallus, ii, m. 2.	287	asellus, i, m. 2.	73
Archipiscerna, æ, m. 1.	287	Aſia, æ, f. 1.	223
Arch-		asilus, i, m. 2.	53
		asinus, a, um,	237
		asinus,	

asius, i, m. 2.	5, 59	audio, iui, itum, ire, 4.	86
asper, a, um,	87	avellana, æ, f. 1.	31
aspicio, exi, ectum, ere, 3.	215	avena, æ, f. 1.	157
apis, idis, f. 3.	65	averſatio, onis, f. 3.	89
astura, æ, f. 1.	119	averſor, atus sum, ari, r.	89, 226
asecla, æ, m. 1.	309	avgutio, ugi, ugitum, ere, 3.	293
assenſus, ūs, m. 4.	209	angustus, a, um.	227
aster, eris, m. 3.	143	avia, æ, f. 1.	247
asserendus, a, um, part.	147	avia, orum, n. 2. pl.	169
asservo, avi, atum, are, r.	243, 265	avicula, æ, f. 1.	49
assessor, oris, m. 3.	257	avis, is, f. 1.	9, 41, 49, &c.
astideo, edi, eſsum, ere, 2.	119	aula, æ, f. 1.	285
asſo, avi, atum, are, r.	113	aulicus, a, um,	282, 286
associo, avi, atum, are, r.	311	avocatus, a, um, part.	303
assuefaciens, tis, part. o. 3.	309	avolaturus, a, um, part.	99
astueſco, factus sum, fieri, anom.	249	avolo, avi, atum, are, r.	107
asula, æ, f. 1.	131, 165	aura, æ, f. 1.	15
asteriscus, i, m. 2.	102	audens, a, um,	25
Astrologia, æ, f. 1.	211	auricularis, is, na. 3.	81
Astronomia, æ, f. 1.	211	auriga, æ, m. 1.	5, 174
astrum, i, n. 2.	211	aurigor, atus sum, ari, r.	175
altur, uris, m. 3.	49	aureis, is, f. 3.	80, 86, 259, &c.
astutus, a, um,	63	autera, æ, f. 1.	11
At.		aurum, ii, n. 2.	25
At, conj.	31, 57, &c.	auterius, a, um,	87
atavia, æ, f. 1.	247	australis, is, c. 3. e, is, n. 3.	223
atavus, i, m. 2.	247	aut, conj.	53, 135
ater, tra, trum,	86	autochir, is, m. 3.	237
atnepos, otis, m. 3.	247	autopatum, i, n. 2.	113, 159
atneptis, is, f. 3.	247	autumnalis, is, c. 3. e, is, n. 3.	213
atque, conj.	95, 107, &c.	avunculus, i, m. 2.	248
atramentarium, ii, n. 2.	187	avus, i, m. 2.	247
atramentum, i, n. 2.	191	Ax.	
atrium, ii, n. 2.	147	Axiculus, i, m. 2.	263
atragen, enis, m. 3.	47	axilla, æ, f. 1.	78
attendo, di, tum, ere, 3.	229	axis, is, m. 3.	173, 175, 211
attingo, tigi, tactum, ere, 3.	146	axungia, æ, f. 1.	175
atollo, ere, 3.	135, 141	Ba.	
attraho, axi, actum, ere, 3.	27, 59	Bacca, æ, f. 1.	30
Au.		bacillus, i, m. 2.	139
Avarus, i, m. 2.	243	baculus, i, m. 2.	168, 179
auceps, cupis, m. 3.	106	balæna, æ, f. 1.	73
aucupatorius, a, um,	106	baſita, æ, f. 1.	297
aucupium, ii, n. 2.	106	baſitarius, ii, m. 2.	297
		audio,	
		X 4	
			balne-

balnearium, ii, n. 2. 152
 balneator, oris, m. 3. 153
 balneatrix, icis, f. 3. 153
 balneum, i, n. 2. 147, 152
 balo, avi, atum, are, i. 4
 balteus, i, m. 2. 167, 253
 balticus, a, um, 221
 baptisimus, i, m. 2. 305
 baptisterium, ii, n. 2. 209
 barba, æ, f. i. 81, 155
 barbatus, i, m. 2. 71
 baro, oris, m. 3. 283
 barrus, i, m. 2. 59
 bassifcus, i, m. 2. 65
 basio, avi, atum, are, i. 233
 balis, is, f. 3. 137, 173
 Bavaria, æ, f. i. 287

Be.

Beatitudo, inis, f. 3. 313
 beatus, a, um, part. 6
 Belgium, ii, n. 2. 225
 bellator, oris, m. 3. 308
 bello, avi, atum, are, i. 288
 bellum, i, n. 2. 300
 bene, adv. 243
 benedictio, onis, f. 3. 248
 benevolus, a, um, 239
 bestia, æ, f. i. 53, 69
 Bethlehemum, i, n. 2. 305
 betula, æ, f. i. 31

Bi.

Bibliopégus, i, m. 2. 194
 bibliopola, æ, m. i. 193
 bibliopolium, ii, n. 2. 192, 193
 biblotheca, æ, f. i. 193
 bibulus, a, um, 187
 biceps, cipitis, o. 3. 91
 bicorpor, oris, o. 3. 91
 biennium, ii, n. 2. 215
 biuges, um, m. 3. pl. 175
 bitax, cis, f. 3. 263
 bimanubriatus, a, um, 165
 bini, æ, a, pl. 79, 80, 165
 biparium, ii, n. 2. 165
 bipen-

bipennis, is, f. 3. 273, 289
 biremis, is, f. 3. 181
 bifotum, ii, n. 2. 173
 bifidus, a, um, 57
 bivium, ii, n. 2. 169, 226

Bl.

Blatta, æ, f. i. 67

Bo.

Boa, æ, f. i. 85
 Bohemia, æ, f. i. 225, 287
 bolis, idis, f. 3. 183
 bombardæ, æ, f. i. 289, 293
 bombardarius, a, um, 289
 bombix, ycis, m. 3. 67
 bonitas, atis, f. 3. 7
 bonum, i, n. 2. 7, 89, 243, &c.
 bonus, a, um, 241, 315
 Borussia, æ, f. i. 27, 225
 bos, bovis, c. 3. 51, 61, &c.
 botrus, i, m. 2. 114
 botulus, i, m. 2. 111
 bovine, is, n. 3. 97

Br.

Brabeum, i, n. 2. 279
 brabeuta, æ, m. i. 279
 brachiale, is, n. 3. 288
 brachium, ii, n. 2. 79
 branchia, æ, f. i. 70
 brásica, æ, f. i. 35
 brevia, um, n. 3. pl. 185
 Britannia, æ, f. i. 225

Bu. By.

Bubalus, i, m. 2. 61
 Bubo, onis, m. 3. 5
 bubulcus, i, m. 2. 96
 bubulus, a, um, 167
 buccina, æ, f. i. 97, 205
 bucculentus, a, um, 91
 bacco, onis, m. 3. 91
 bufo, onis, m. 3. 69
 bulga, æ, f. i. 163, 171
 bulla, æ, f. i. 19, 197
 butio,

butio, onis, m. 3. 51
 butyraceus, a, um, 97
 butyrum, i, n. 2. 97
 byne, es, f. i. 117

Ca.

Cacabus, i, m. 2. 113
 Cacodæmon, onis, m. 3. 301, 311
 cacumen, inis, n. 3. 49
 cadáver, eris, n. 3. 49
 cado, cecidi, casum, ere, 3. 131
 cælator, oris, m. 3. 161
 cælum, i, n. 2. 161
 Cæsar, aris, m. 3. 287
 Cætareus, a, um, 306
 cæstus, us, m. 4. 289
 cæteri, æ, a, pl. 45, 55, 159
 cæterogni, adv. 217
 cæterum, adv. 222
 calamarium, ii, n. 2. 187
 calamistrum, i, n. 2. 155
 calamitas, atis, f. 3. 237
 calamus, i, m. 2. 107, 186, &c.
 calcaneum, i, n. 2. 97
 calcar, aris, n. 3. 171, 241, &c.
 calceus, i, m. 2. 129, 157
 calco, avi, atum, are, i. 113, 123, &c.
 calculus, i, m. 2. 207, 277
 calefactus, a, um, part. 19
 calefacio, factus sum, fieri. 149
 calidus, a, um, 87
 caliga, æ, f. i. 127
 caliginosus, a, um, 217
 callis, is, m. 3. 169
 calor, oris, m. 3. 84, 117
 calvaria, æ, f. i. 85
 calvafter, stri, m. 2. 91
 calvus, a, um, 229
 calx, cis, c. 3. 79, 133
 camélus, i, m. 2. 59
 camera, æ, f. i. 147
 caminus, i, m. 2. 13
 campana, æ, f. i. 159, 267, 309
 campestris, is, c. 3. e, is, n. 3. 33
 campus, i, m. 2. 9, 21, 65

canalis, is, m. 3. 82, 83, 84.
 cancellarius, ii, m. 2. 285
 cancelli, lorum, m. 2. plur. 137, 279
 cancer, eri, m. 2. 71, 212, 213
 candefio, factus sum, fieri, 125, 141
 candela, æ, f. i. 13, 201
 candelabrum, i, n. 2. 25, 201
 candens, is, part. o. 3. 13, 141
 candidè, adverb. 24
 candidus, a, um, 27, 51, 239
 canis, is, c. 3. 5, 55, 109, &c.
 canna, æ, f. i. 39
 cannabis, is, f. 3. 121, 167
 cantharus, i, m. 2. 25, 119
 cantharus, ii, m. 2. 115, 131
 canthus, i, m. 2. 141, 173
 cantilena, æ, f. i. 231
 cantillo, avi, atum, are, i. 45, 33
 canto, avi, atum, are, i. 43, 45 &c.
 cantus, us, m. 4. 106
 caper, pri, m. 2. 37
 capesio, elsivi (& elsi) itum, ere, 171
 capillatus, a, um, 259
 capillus, i, m. 2. 67, 80
 capio, cepi, captum, pere, 3. 168
 capitrum, i, n. 2. 157
 capitium, ii, n. 2. 125
 capito, onis, m. 3. 91
 capo, onis, m. 3. 43
 capra, æ, f. i. 57
 caprea, æ, f. i. 91
 capreolus, oli, m. 2. 39
 capricornus, i, m. 2. 61, 212
 capsula, æ, f. i. 265
 capto, avi, atum, are, i. 49, 51, 105
 captus, a, um, part. 306
 capulus, i, m. 2. 267
 caput, itis, n. 3. 78, 80, 83
 carbo, onis, m. 3. 13, 103
 carcer, eris, m. 3. 255, 258, 251
 cardo, cardinis, m. 3. 136, 149
 carduus, is, f. 3. 45
 carmen

carmen, inis, n. 3.	121. 203	cellarius, a, um.	117
carmino, avi, atum, are, i.	121	cellula, æ, f. i.	99
carnifex, ficis, m. 3.	258	centrum, i, n. 2.	121
carnivorus, a, um.	63	centum, o. indecl.	215
caro, nis, f. 3.	67. 73. 82	centuria, æ, f. i.	292
carpentum, i, n. 2.	175	centurio, onis, m. 3.	293
carpio, onis, m. 3.	79	cepa, æ, f. i.	31
carrus, i, m. 2.	172	cera, æ, f. i.	99
cartilago, inis, f. 3.	82	cerasum, i, n. 2.	39
caryophilus, i, m. 2. um, i, n. 2.	22	ceratus, a, um.	186
caseus, i, m. 2.	67. 97	cercopithæcus, i, m. 2.	55
Caspianus, a, um.	221	cerebrum, i, n. 2.	83. 84
castis, is, m. 3.	199	Ceres, eris, f. 3.	304
castis, idis, f. 3.	288	cerevisia, æ, f. i.	177
castanea, æ, f. i.	31	cereus, i, m. 2.	201
castigo, avi, atum, are, i.	199.	cerno, crevi, cretum, ere, 3.	103
castitas, atis, f. 3.	249	certamen, inis, n. 3.	273. 278
castor, oris, m. 3.	301	certain, a, um.	229
castra, orum, n. 2. pl.	290. 291	cervical, alis, n. 3.	149
castratus, a, um. part.	43	cervix, icis, m. 3.	78
castula, æ, f. i.	153	cervus, i, m. 2.	61. 109
casus, us, m. 4.	310	cetus, i, m. 2.	73
catalogus, i, m. 2.	193	ceu, adv.	69. 229
cataracta, æ, f. i.	253		
catellus, i, m. 2.	55		
catena, æ, f. i.	141. 151. 174		
cathedra, æ, f. i.	199		
catinus, i, m. 2.	113		
catus, i, m. 2.	55		
caudædium, ii, n. 2.	137		
cauda, æ, f. i.	41. 51. 65		
caudatus, a, um.	63		
caudex, dicis, m. 3.	29		
cavea, æ, f. i.	45. 107. 269		
caveo, cavi, cautum, vére, 2.	169		
caulis, is, m. 3.	187		
caupona, æ, f. i.	255		
causa, æ, f. i.	207. 291		
cauté, adverb.	229		
cantes, is, f. 3.	26		
cavus, a, um.	21. 39		

Ce.

Cella, æ, f. i.	115. 147
cella-	

Ch.

Chalybs, chalybis, m. 3.	12. 25
chamædrys, rytis, f. 3.	33
chamæmelum, i, n. 2.	33
character, eris, m. 3.	165
charta, æ, f. i.	187. 189. 191
chartopæus, i, m. 2.	189
chela, æ, f. i.	71
chelys, lys, f. 3.	205
chiliarcha, æ, m. i.	293
Chinehsis, is, c. 3. e, is, n. 3.	187
chirotheca, æ, f. i.	127
chirurgus, i, m. 2.	155. 266
chlamys, ydis, f. 3.	171
chorda, æ, f. i.	205
Christianismus, i, m. 2.	304. 308
christianus, a, um.	307
Christus, i, m. 2.	307. 309. 313

Ci.

Cibus, i, m. 2.	85. 233
cicada-	

cicada, æ, f. i.	4. 67. 231
cicer, eris, n. 3.	37
cicindela, æ, f. i.	53
ciconia, æ, f. i.	43
cilicium, ii, n. 2.	153
cilo, onis, m. 3.	31
cimex, cimicis, m. 3.	67
cingo, xi, ctum, gere, 3.	109. 252
cingulotenus, adv.	179
cingulus, i, m. 2. & um, i, n. 2.	167. 170
cinis, eris, m. 3.	13. 267
ciphra, æ, f. i.	207
cippus, i, m. 2.	259. 267
circa, præp. acc.	173. 202. 215
circinus, i, m. 2.	209
circutio, onis, f. 3.	159
circulatio, onis, f. 3.	156
circulus, i, m. 2.	165. 209. 279
circulio, onis, m. 3.	67
circumagens, entis, part. o. 3.	101
circumcide, cidi, cilium, dere, 3.	309
circumcisio, onis, f. 3.	303
circumdatus, a, um, part.	83
circumdo, dedi, datum, dare, i.	151
citrumeo, circumivi, & cuivi,	
cumitum, & cuitum, cum-	
ire, & quire, 4.	135
circumfero, tuli, latum, ferre, 3.	67
circumforaneus, ei, m. 2.	261
circumjacens, part. o. 3.	283
circumspecto, avi atum, are, i.	228
circumverso, avi, atum, are, i.	204
circumvolvo, vi, lutum, vere, 3.	123
cista, æ, f. i.	101. 143. 157
cithara, æ, f. i.	205
cito, avi, atum, are, i.	313

Cl.

Clam, præp. abl.	245
clamo	

clamo, avi, atum, are, i.	5
classis, is, f. 3.	192
clathrum, i, n. 2.	137
clava, æ, f. i.	109. 110. 283
claudio, audi, ausum, dere, 3.	240
clavicordium, ii, n. 2.	205
clavicula, æ, f. i.	204
clavis, is, f. 3.	141. 147
clavofus, a, um.	131
claustrum, i, n. 2.	136. 253
clausula, æ, f. i.	314
clausura, æ, f. i.	197
clavus, i, m. 2.	131. 141. 157
elemens, entis, o. 3.	6
clepsidra, æ, f. i.	159
clima, atis, n. 3.	221
clitellarius, a, um.	175
cloaca, æ, f. i.	251
clunaculum, i, n. 2.	110
clypeus, i, m. 2.	235. 288

Co.

Coagulum, i, n. 2.	97
coarcto, avi, atum, are, i.	191
coaxens, tis, o. 3.	69
coaxo, avi atum, are, i.	5. 69
cochlea, æ, f. i.	67. 191. 185
cochlear, aris, n. 3.	118
coecilia, æ, f. i.	65
coecus, a, um.	65
coelebs, ibis, c. 3.	244
coelestis, is, c. 3. e, is, n. 3.	270
coelitus, adverb.	305
coelum, i, n. 2. 210. 300. 307. &c.	
coemeterium, ii, n. 2.	253. 263
coena, æ, f. i.	306
coenaculum, i, n. 2.	147
coerceo, cui, citum, ere, i.	241
cogito, avi, atum, are, i.	87. 228
cognatus, a, um.	245
cognitio, onis, f. 3.	89
cognitus, a, um, part.	89
cognosco, ovi, itum, oscere, 3.	89
collare, is, n. 3.	125
collateralis, is, c. 3. e, is, n. 3.	247
collig, avi, atum, are, i.	95. 203
collig-	

colligo, legi, lectum, gere, 3. 27. 43.
 collis, is, m. 3. 21
 colloco, avi, atum, are, 1. 201
 colloquor, cutus sum, loqui, 3. 309
 colludo, tufi, lafum, dere, 3. 311
 collum, i, n. 2. 78. 135
 colo, ui, cultum, ere, 3. 298. 301
 Colonienfis, is, c. 3. e, is, n. 3. 287
 color, oris, m. 3. 86
 coluber, ubri, m. 2. 65
 colum, i, n. 2. 85
 columba, æ, f. I. 43. 49. 305. &c.
 columbarium, ii, n. 2. 43
 columella, æ, f. I. 135
 column, ibis, n. 3. 235
 columna, æ, f. I. 85. 137. &c.
 columnatus, a, um, 197
 columnus, a, um, 165
 colurus, i, m. 2. 212
 colus, i, & ùs, c. 2. & 4. 321
 collus, i, m. 2. 67

Com.

Combino, avi, atum, are, 1. 143
 comedo, edi, efum, dere, 3. 75
 comes, itis, o. 3. 169
 cometa, æ, ni, I. 310
 comians, adv. 293
 comis, is, c. 3. e, is, n. 3. 238
 comitia, orum, n. 2. pl. 287
 commendo, avi, atum, are, 1. 298
 commercium, ii, n. 2. 261
 comminuo, ui, utum, ere, 3. 113
 comminutus, a, um, part. 26
 committo, mifi, miffum, ere, 3. 292
 commodum, i, n. 2. 238
 commotio, onis, f. 3. 275
 communis, is, c. 3. e, is, n. 3. 87. 91
 commuto, avi, atum, are, 1. 261
 comœdia, æ, f. I. 269
 compactor, oris, m. 3. 195
 compactus, a, um, part. 177
 compages, is, f. 3. 173
 compago, avi, atum, are, 1. 131
 compefcio, ui, fcitum, ere, 3. 227
 compugo, pegi, pactum, ere, 3. 195

compita, orum, n. 2. pl. 16
 complano, avi, atum, are, 1. 12
 compleo, evi, etum, ere, 2. 9
 complico, avi, (icui) atum, (icui) are, 1. 19
 compono, lui, fitum, ere, 3. 98
 comperto, avi, atum, are, 1. 111
 compositorius, a, um, 230
 compositus, a, um, part. 17
 comprehenfus, a, um, part. 29
 comprimo, effi, effum, ere, 3. 193
 computo, avi, atum, are, 1. 207

Con.

Concentus, ùs, m. 4. 203
 conceptus, a, um, part. 304
 concha, æ, f. I. 27. 73. &c.
 conclave, is, n. 3. 147. 161
 concors, dis, o. 3. 239
 conculcans, tis, part. o. 3. 299
 concupifco, iui, itum, ere, 3. 89
 concutio, ti, fum, ere, 3. 291
 condio, iui, (ii) itum, ire, 4. 113
 conditor, oris, m. 3. 302
 conductus, a, um, part. 251
 condylus, i, m. 2. 81
 confabulator, atus fum, ari, 1. 199
 confero, tuli, latum, ferre, 221
 conficio, feci, factum, ere, 3. 123. &c.
 conficior, factus fum, fici, 3. 97
 confidens, tis, part. o. 3. 235
 configo, fixi, fixum, ere, 3. 131
 conflictus, ùs, m. 4. 293
 configo, ixi, ictum, ere, 3. 239. 177
 congelatus, a, um, part. 19
 congero, effi, eftum, ere, 3. 95. 231
 congius, ii, m. 2. 263
 congrutino, avi, atum, are, 1. 195
 congregior, greffus fum, gredi, 3. 275
 conjicio, jeci, jectum, jicere, 3. 113
 conjugalis, is, c. 3. e, is, n. 3. 245
 conjugium, ii, n. 2. 244
 conjunctio, onis, f. 3. 215. 217
 conjux

conjux, jugis, c. 3. 248
 conopeum, i, n. 2. 149
 conquadro, avi, atum, are, 1. 133
 conlanguitas, atis, f. 3. 246
 confcendo, fcendi, fcitum, dere, 3. 152
 confcribo, fcipfi, fcipitum, here, 3. 193
 confervator, oris, m. 3. 7
 confidens, entis, part. o. 3. 181
 confidero, avi, atum, are, 1. 211
 confiliarius, ii, m. 2. 285
 confilium, ii, n. 2. 308
 confisto, ftiti, ftitum, ftete, 3. 88
 confolidatus, a, um, part. 177
 confpectus, ùs, m. 4. 307
 confpicio, atus fum, ari, 1. 301
 confans, antis, part. o. 3. 85
 confanter, adv. 227
 confantia, æ, f. I. 235
 confituo, itui, utum, uere, 3. 291
 confito, itui, itum, & atum, are, 1. 3
 conftringo, inxi, ictum, gere, 3. 157
 contraho, uxi, uctum, uere, 3. 202
 confuo, ui, utum, ere, 3. 127. 195
 contextus, a, um, part. 137
 contentiofus, a, um, 239
 contero, trivi, tritum, terere, 3. 101
 contignatio, onis, f. 3. 137
 continens, entis, part. o. 3. 37. 39. 223
 contineo, ui, tentum, nere, 2. 233
 contingo, tigi, tactum, tingere, 3. 279
 continuus, a, um, 82. 263
 contorqueo, fi, tum, torquere, 2. 167
 contra, adv. 237
 contra, prep. accuf. 97. 257. 303
 contractus, a, um, part. 81
 contractus, ùs, m. 4. 241
 contradico, dixi, dictum, cere, 3. 257
 contrahio, traxi, tractum, here, 2. 185
 contra-

contraliceor, licitus fum, liceri, 2. 261
 contundo, tudi, tufum, tundere, 3. 121
 contus, i, m. 2. 177
 convallis, is, f. 3. 33
 conveho, vevi, ectum, here, 3. 95
 convenio, emi, entum, nire, 4. 215
 contentio, onis, f. 3. 257
 conviva, æ, m. I. 119
 convivor, oris, m. 3. 119
 convivium, ii, n. 2. 118
 convoco, avi, atum, are, 1. 309
 convolvō, volvi, volutum, vere, 3. 195
 conus, i, m. 2. 143. 281
 copia, æ, f. I. 230
 copulo, avi, atum, are, 1. 245
 coquinaris, a, um, 112. 113
 coquo, coxi, ctum, quere, 3. 112
 coquus, i, m. 2. 112
 cor, cordis, n. 3. 83. 84. 239
 corallium, ii, n. 2. 27
 corbis, is, f. 3. 113. 139. 147. &c.
 corium, ii, n. 2. 129. 167. 195
 cornicor, atus fum, ari, 1. 4
 cornix, icis, f. 3. 4. 47
 cornu, u, n. 4. 57. 61. 96
 corolla, æ, f. I. 203
 corōnis, idis, f. 3. 137
 corōno, avi, atum, are, 1. 203. 227
 corpus, corporis, n. 3. 82. 84
 corrado, ali, atum, radere, 3. 95
 corradus, a, um, 243
 corrigo, rexi, rectam, igere, 3. 199
 corripio, ripui, reptam, ripere, 3. 13
 corrodo, ôfi, ôfum, dere, 3. 29
 cortex, icis, c. 3. 29. 31. 121
 corvus, i, m. 2. 49. 231
 costi, colis, f. 3. 26
 coſſus, i, m. 2. 66
 cotia, æ, f. I. 75. 85
 coturnax, icis, f. 3. 45
 coxa, æ, f. I. 79
 Crabro

Cr.

Crabro, ónis, m. 3.	53
craculus, i, m. 2.	5
cranium, ii, n. 2.	83
crapula, æ, f. 1.	232
cras, adv.	231
crassus, a, um	83
crates, is, f. 3.	99. 173
craticula, æ, f. 1.	113
creacentrum, i, n. 2.	113
creatio, ónis, f. 3.	75
creator, óris, m. 3.	7
credens, dentis, part. o. 3.	302
crembalum, i, n. 2.	204
cremo, avi, atum, are, 1.	12. 259
crena, æ, f. 1.	267
creo, avi, atum, are, 1.	187
crepida, æ, f. 1.	75
crepido, pidinis, f. 3.	129
crepitaculum, i, n. 2.	151
crepundia, órum, n. 2.	204
crepusculum, i, n. 2.	249
crescens, entis, part. 3.	11
creresco, evi, etum, scere, 3.	27. 37
	41. &c
creta, æ, f. 1.	199
cribrum, i, n. 2.	103
crinis, is, m. 3.	155
crispo, avi, atum, are, 1.	155
crista, æ, f. 1.	43. 288
Croatia, æ, f. 1.	225
crocodilus, i, m. 2.	69
crocalum, i, n. 2.	205
cruciandus, a, um, part.	312
crudélis, is, c. 3. e, is, n. 3.	239
cruménæ, æ, f. 1.	167
crurifragium, ii, n. 2.	259
crus, cruris, n. 3.	79
crusta, æ, f. 1.	71. 103
crusto, avi, atum, are, 1.	133
crux, crucis, f. 3.	241. 306
crystalum, i, n. 2.	27

Cu-

Cu.

Cubanus, ñs, m. 4.	149
cubicularius, ii, m. 2.	286
cubiculum, i, n. 2.	147
cubile, is, n. 3.	149
cubitus, i, m. 2.	79
cubo, bui, bitum, cubare, 1.	41
cuculo, avi, atum, are, 1.	5. 47
cucumis, is, &c eris, m. 3.	35
cucurbita, æ, f. 1.	35
cucurbitula, æ, f. 1.	153
cudo, di, sum, dere, 3.	141
cuicitra, æ, f. 1.	149
culex, icis, m. 3.	53
culina, æ, f. 1.	147
culmus, i, m. 2.	37
culter, tri, m. 2.	112. 118. 143
cultura, æ, f. 1.	92
cultus, ñs, m. 4.	96. 24. 95. 02
cultus, i, m. 2.	79
cum, præp. abl.	2. 43. 45. &c
cum, conj.	2. 75. 99. 118. &c
cunæ, arum, plur. f. 1.	249
cuneus, i, m. 2.	131
cuniculus, i, m. 2.	61. 297
cupa, æ, f. 1.	165
cupido, inis, f. 3.	89. 235
cupio, pivi, pitum, pere, 3.	152
cupressus, i, f. 2.	31
cuprum, i, n. 2.	25
cura, æ, f. 1.	93. 96
curculio, ónis, m. 3.	66
curia, æ, f. 1.	254
curo, avi, atum, are, 1.	155. 265
curre, cucurri, cursum, rere, 3.	110
curruca, æ, f. 1.	45
currus, ñs, m. 4.	172. 173. 175
cursum, adv.	171
cursto, avi, atum, are, 1.	183. 212
cursor, óris, m. 3.	279. 286
cursus, ñs, m. 4.	213. 278. 279
cuspidatus, a, um, part.	186. 289
custo-	

custo-

custodie, æ, f. 1.	255
custos, ódis, c. 3.	55. 243. 311
cutis, is, f. 3.	82

Cy.

Cyanus, i, m. 2.	33
cylindrus, i, m. 2.	135
cymba, æ, f. 1.	105
cymbalum, i, n. 2.	204
cytilus, i, f. 2.	33

Da.

Dacia, æ, f. 1.	225
dammatus, a, um, part.	306. 313
damno, avi, atum, are, 1.	75. 257
Dania, æ, f. 1.	225
dans, tis, part. o. 3.	245
dapes, um, pl. (àgen: sing: dapis)	f. 3.
dapifer, i, m. 2.	285. 287
David, idis, m. 3.	304

De.

De, præp. abl.	75. 167. &c
Dea, æ, f. 1.	300
deambulo, avi, atum, are, 1.	183
deattuo, avi, attum, are, 1.	271
deaster, stis, m. 2.	119
debacchor, atus, asum, ñri, 1.	300
debeo, ui, itum, ére, 2.	237
	3. 240.
decem, o. indecl.	249
debilis, is, c. 3. e, is, n. 3.	163
decalogus, i, m. 2.	299
decem, o. indecl.	189
decerpo, pti, ptum, pere, 3.	30
decertans, tantis, part. o. 3.	273
decidens, entis, part. o. 3.	101
decido, cidi, dere, 3.	107. 121.
	131
decimus, a, um.	307
decipula, æ, f. 1.	107
declaro, avi, atum, are, 1.	305
decollo, avi, atum, are, 1.	258
decrepitu, a, tum.	77
decreresco, crevi, cretum, scere, 3.	217

decurio, ónis, m. 3.	293
decurro, curri, sum, rere, 3.	279
décas, oris, n. 3.	53
déculis, is, m. 3.	207
deditio, ónis, f. 3.	296
deditus, a, um, part.	200
dedo, idi, itum, dere, 3.	311
daduco, duxi, uctum, cere, 3.	121
defendo, di, sum, dere, 3.	297
defensivus, a, um,	289
defero, tuli, latum, ferre, 3.	117.
	185
deficio, feci, factum, ere, 3.	151
défluo, fluxi, xum, ere, 3.	17. 18.
	153
deformis, is, c. 3. e, is, n. 3.	90. 91
defrito, cui, ctum, are, 1.	152
defunctus, a, um, part.	267
deglabo, pli, ptum, bere, 3.	111
déninc, adv.	77
dein, adverb.	103. 133
deinde, adverb.	77. 89. 101
delabens, entis, part. o. 3.	305
delectamentum, i, n. 2.	55
deliciæ, arum, plur. f. 1. (2 sing.)	
delicium, ii, n. 2.)	47
deliquium, ii, n. 2.	219
delphinus, i, m. 2.	73
demargino, avi, atum, are, 1.	195
demens, dementis, o. 3.	311
demergo, merfi, sum, ere, 3.	105
demitto, iñ, istum, ere, 3.	107
demolior, molitus sum, moliri, 3.	297
demortuus, a, um, part.	267
denum, adverb.	150
denique, adverb.	151
dens, entis, m. 3.	59. 61. 63. 81
dento, avi, atum, are, 1.	123
dentale, is, n. 3.	94
deorsum, adverb.	187
depasso, pavi, paitum, scere, 3.	53
depecto, pexui, xum, ere, 3.	157
dependes, entis, part. c. 3.	174
deperdo, idi, itum, ere, 3.	87
deplano	

deplano

deplano, avi, atum, are, 1.	143	digitus, i, m. 2.	79. 81. 208
deplumo, avi, atum, are, 1.	112	diagnosco, novi, notum, scire, 3.	87
depositum, i, n. 2.	241	dijudico, avi, atum, are, 1.	87
depromo, promisi, tum, ere, 3.	87.	dilabor, lapsus sum, labi, 3.	191
depro, psum, situm, scire, 3.	103	diligens, entis, part. o. 3.	231
descendens, entis, part. o. 3.	247	diligenter, adv.	315
descendo, scendi, sum, ere, 3.	152	diluculum, i, n. 2.	11
descensus, us, m. 4.	175	diluvium, ii, n. 2.	303
desecans, antis, part. o. 3.	95	dimensio, onis, f. 3.	205
defectus, a, um, part.	23, 29	dimetior, mensus sum, iri, 4.	159
desero, serui, sertum, rere, 3.	160	dimidius, a, um.	217
desertum, i, n. 2.	303	diripio, ripui, reptum, ripere, 3.	297
designans, antis, part. o. 3.	279	dirampo, rupi, ruptum, rumpere, conjug. 3.	297
designo, avi, atum, are, 1.	209	diruo, ui, rutum, ere, 3.	297
desiliens, entis, o. 3.	295	discerpo, cerpsi, ptum, pere, 3.	259
desino, sivi & si, situm, nere, 3.	78	disceudo, scidi, scitum, ere, 3.	117
despero, avi, atum, are, 1.	237	discipulus, i, m. 2.	199. 231
despicatus, a, um, part.	47	disco, didici, discere, 3.	2. 3.
despondeo, di, sum, ere, 2.	245	discolor, oris, o. 3.	45
desponsus, a, um, part.	245	discors, cordis, o. 3.	239
despumo, avi, atum, are, 1.	113	dicus, i, m. 2.	118
desquamo, avi, atum, are, 1.	112	dispareo, rui, ere, 2.	307
destillo, avi, atum, are, 1.	117	dispendium, ii, n. 2.	251
desuetudo, dinis, f. 3.	279	disperdo, didi, itum, dere, 3.	243
detergo, terfi, sum, ere, 3.	157	dispicio, spexi, spectum, spicere, 3.	229
detondeo, tondi, sum, ere, 2.	97	dispono, posui, situm, nere, 3.	193
detractus, a, um, part.	82	disseco, ni, sectum, care, 1.	115
detrudo, usi, sum, ere, 3.	313	distantia, æ, f. 1.	209
devolans, antis, part. o. 3.	51	distentus, a, um, part.	275
Deus, i, m. 2.	2. 3. 6. &c.	distinctus, a, um, part.	37
dexter, a, um,	79. 94. 121. &c.	distingo, stinxi, ctum, guere, 3.	147
dextrorsum, adverb.	187	distribo, bui, bútum, buere, 3.	119
Di.		distributus, a, um, part.	82. 190
Diabathra, æ, f. 1.	279	dito, avi, atum, are, 1.	243
diabolus, i, m. 2.	75. 311	dia, adv.	182
diadema, atis, n. 3.	285	diversorium, ii, n. 2.	169. 255
diadema, æ, f. 1.	265	diversus, a, um.	299
Diana, æ, f. 1.	301	divido, vili, visum, dere, 3.	29.
diaphragma, atis, n. 3.	84		207
dicco, dixi, ictum, cere, 3. 4. 5. 19.			
&c. dicographus, i, m. 2.	257		
dictus, a, um, part.	212		
diduco, xi, ctum, cere, 3. 123. 189			
dies, ei, c. 5.	11. 75. 215. &c.		
digitus			

divini

divinitas, atis, 3.	306
divinus, a, um.	299. 305. 306
divisus, a, um, part.	197
divitiæ, aram, pl. f. 1.	243. 301
diurnus, i, n. 2.	275

Do.

Do, dedi, datum, dare, 1. 73.	145
doceo, cui, ctum, cere, 2.	2. 199
doctus, a, um.	315
doctum, ii, n. 2.	115. 165
dolens, oris, m. 3.	183
dolor, oris, m. 3.	89
domesticus, a, um.	42. 54
domicilium, ii, n. 2.	130
dominus, i, m. 2.	251
domus, i, & us, f. 2. & 4.	43. 55.
donatus, a, um, part.	259
donec, adv.	191
domaio, avi, itum, ire, 4.	230
dormitorium, ii, n. 2.	148. 149
dorsuale, is, n. 3.	170
dorsum, i, n. 2.	78. 85. 195
dos, dotis, f. 3.	245
dotalis, is, c. 3. e, is, n. 3.	245

Dr. Du.

Draco, draconis, m. 3.	65
ducatus, i, m. 2.	25
duco, duxi, ctum, ere, 3. 2. 3. 97.	157
duellum, i, n. 2.	239. 273
dulcis, is, c. 3. is, e, n. 3.	87
dum, adv.	107. 109. 200
duinus, i, m. 2.	93
duo, æ, o, plur.	41. 83. 85. &c.
duodecim, indecl.	173. 215
duodecies, adverb.	300
duodecimus, a, um.	197
duodeni, æ, a, plur.	207
duplicatus, a, um, part.	127
duro, avi, atum, are, 1.	189
durus, a, um.	25. 39. 87
dux, ducis, c. 3.	99

E. eb.**E. eb. ec.**

E, præp. abl.	12. 28. 97. &c.
Ebraeus, a, um.	187
Ecclesia, æ, f. 1.	303
Ecclesiasticus, a, um.	287
eclipsis, is, f. 3.	218. 219
eciuptia, æ, f. 1.	212
Ed.	
Editus, a, um, part.	253
edo, didi, ditum, ere, 3.	204
edolo, avi, atum, are, 1.	143
educo, avi, atum, are, 1.	43
Ef.	
Effectus, us, m. 4.	211
effectum, i, n. 2.	207
effero, extuli, elatum, efferre, 3.	267
effigies, ei, f. 5.	161
effluo, fluxi, ctum, ere, 3.	99
effodio, fodii, fossum, ere, 3.	139.
efformo, avi, atum, are, 1.	195
effugio, fugi, itum, ere, 3.	109
effundo, udi, usum, ere, 3.	117
Eg.	
Egenus, a, um.	243
eggeo, ui, ere, 2.	243
ego, mti, pron.	2. 3. 1. 33. 67. &c.
Ei.	
Ejaculator, atus sum, ari, 1.	297
ejicio, jeci, jectum, ere, 3. 75.	295
ejulo, avi, atum, are, 1.	4
El.	
Elabens, entis, o. 3.	101
elabor, aptus sum, abi, 3.	229
elector, oris, m. 3.	287
electuarium, ii, n. 2.	265
electus, a, um, part.	89. 313
elegantia, æ, f. 1.	203
elementum, i, n. 2.	9
elephas, antis, m. 3.	59
eleyo, avi, atum, are, 1.	21. 131.
	201
	elido

Y

elido, iſi, iſum, ere, 3. 12
 eligo, légi, lectum, ere, 3. 89. 245
 elingvo, avi, atum, are, 1. 259
 eliquo, avi atum, are, 1. 111
 elixo, avi, atum, are, 1. 113
 eloquentia, æ, f. 1. 300
 eloquor, catus ſum, loqui, 3. 2.
 202
 eluo, ui, lútum, ere, 3. 113. 255

Em.

Emamma, atis, n. 3. 119
 eminus, adv. 259
 emitto, iſi, iſſum, ere, 3. 39. 99
 emplatrum, i. n. 2. 265
 emtor, óris, m. 3. 261
 emunctotium, ii, n. 2. 201
 emango, xi, ctum, ere, 3. 201

En.

En, adverb. 2
 enato, avi, atum, are, 1. 185
 enódís, is, c. 3. e. is, n. 3. 39
 ens, entis, n. 3. 6
 enſis, is, m. 3. 273

Eo. Ep.

Eo, ivi, itum, ire, 4. 3. 169. 227
 eo, adv. 307
 ephippium, ii, n. 2. 170. 171
 epidromus, i, m. 2. 183
 ephleſia, æ, f. 1. 309
 epiſtola, æ, f. 1. 201
 epiſtomium, ii, n. 2. 115. 275
 epiſtaphium, ii, n. 2. 267
 epulor, latus ſum, lári, i. 245

Eq.

Eques, itis, m. 3. 170. 171. 293
 equile, is, n. 3. 156
 equina, ctum, n. 2. pl. 279
 equilo, ónis, m. 3. 157
 equitatus, ſus, m. 4. 292
 equuleus, i, m. 2. 259
 equus, i, m. 2. 59. 61. 157

Er.

Er.

Ergata, æ, f. 1. 135
 ergo, conj. 238
 erigo, exi, ectum, igere, 3. 182. 303
 erinaceus, i, m. 2. 63
 eripio, poi, eptum, pere, 3. 11
 errans, antis, part. o. 3. 212
 error, óris, m. 3. 89
 etica, æ, f. 1. 53. 67
 erumpens, entis, part. o. 3. 19
 erumpo, rapi, ruptum, rumpere, 3. 297
 eruo, rui, rutum, rueré, 3. 103. 133
 erythræus, a, um. 221

Es.

Eſca, æ, f. 1. 105, 106, 107
 eſcaientus, a, um. 112
 eſox, ocis, m. 3. 73
 eſſedum, i. n. 2. 175
 eſſentia, æ, f. 1. 6

Et.

Et, conj. 3. 97 &c.
 Ethica, æ, f. 1. 226
 etiam, conj. 33. 57. 77 &c.
 etiamnum, adv. 301

Ev. Eu.

Evado, ſi, ſum, ere, 3. 109. 185
 evoco, cávi, cáctum, cáre, 1. 96
 Európa, æ, f. 1. 223. 224
 euthymia, æ, f. 1. 235

Ex.

Ex, præp. abl. 3. 19. 33
 exaquo, ávi, átum, áre, 1. 241
 exámen, minis, n. 3. 99. 263
 exantlarus, a, um. 251
 exaro, ávi, átum, áre, 1. 186
 excédo, eſſi, eſſum, edere, 3. 227
 exceptus, a, um, part. 12. 115.
 300
 excerno, crévi, créctum, nere, 3. 85
 excerpo, pſi, ptum, pere, 3. 200
 excido

excido, cidi, ciſum, dere, 3. 297
 excipio, cepi, eptum, ipere, 3. 79
 excito, ávi, átum, áre, 1. 13. 15
 excundo, uſi, úſum, dere, 3. 41
 excogito, ávi, atum, are, 1. 177.
 308
 excoquo, coxi, coctum, quere, 3. 133. 145
 excorio, ávi, atum, are, 1. 111
 excreſco, evi, etum, eſcere, 3. 71
 excabiz, atum, f. 1. pl. 291
 excundo, uſi, uſum, dere, 3. 141
 excuſſio, ónis, f. 3. 291
 exculo, ávi, atum, are, 1. 257
 excuſſorium, ii, n. 2. 101
 exdorſuo, ávi, atum, are, 1. 113
 exemplar, aris, n. 3. 190
 exentero, ávi, atum, are, 1. 112
 exerceo, cui, citum, cere, 2. 279
 exercitus, ſus, m. 4. 277
 exhibeo, ui, itum, ere, 2. 303
 exigo, égi, áctum, ere, 3. 283
 exilio, ivi, & ii, ultum, ire, 4. 141
 eximo, emi, emtum, ere, 3. 141.
 190
 exitus, ſus, m. 4. 227
 exoltra, æ, f. 1. 297
 expando, andi, aſſum, & anſum,
 dere, 3. 183
 expeditio, ónis, f. 3. 291
 expetior, ertus ſum, iri, 4. 263
 expers, ertis, o. 3. 33
 expilo, ávi, atum, ere, 1. 241
 explódo, ſi, ſum, ere, 3. 293
 expiorátor, óris, m. 3. 291
 exploro, ávi, atum, are, 1. 183
 expóno, ſui, ſitum, ere, 3. 107
 111. 189 &c
 exprimo, eſſi, eſſum, ere, 3. 115
 expugnátus, a, um. 267
 exculpo, pſi, ptum, ere, 3. 161
 exſequor, cútus ſum, ſequi, 3. 251
 exipecto, ávi, atum, are, 1. 237.
 303
 extinctus, a, um. 13
 exito

exito, tidi, atum, & itum, are, 1. 119
 119
 extraho, uxi, uctum, uere, 3. 106
 exſudo, ávi, atum, are, 1. 29
 exterior, óris, c. 3. us, óris, n. 3. 197
 externus, a, um. 78. 86
 exterus, a, um. 286
 extra, adv. 103. 159. 253
 extractus, a, um. 117
 extraho, xi, ctum, here, 3. 135.
 139
 extremitas, atis, f. 3. 81
 extremus, a, um. 79. 307
 extrinſecus, adv. 137
 exuo, ui, utum, ere, 3. 113. 153
 exúto, uſi, ultum, rere, 3. 295

Fa.

Faba, æ, f. 1. 37
 faber, bri, m. 2. 130. 131. 133 &c
 fabrica, æ, f. 1. 141
 fabrico, ávi, atum, are, 1. 177
 facias, ei, f. 5. 80
 facilé, adv. 225
 facilis, is, c. 3. e. is, n. 3. 225
 facio, ectum, ere, 3. 11. 15. 17
 &c.
 facundus, a, um. 169
 faginus, a, um. 189
 fagus, i, f. 2. 91
 falcatus, a, um. 217
 falco, ónis, m. 3. 49
 falſcas, i, m. 2. 111
 fallo, ſefelli, aſſum, allere, 3. 169
 falſus, a, um. 89
 falx, falcis, f. 3. 95. 165
 familia, æ, f. 1. 245
 famulitium, ii, n. 2. 286
 famulus, i, m. 2. 251
 farcimen, minis, n. 3. 82. 111
 farina, æ, f. 1. 101. 103
 faris, ſati, i. defect. 249
 falcia, æ, f. 1. 249. 287
 falciatum, adv. 37
 falci-

fasciculus, i. m. 2. 121
fascis, is, m. 3. 179
favilla, æ. f. 1. 13
favus, i. m. 2. 99
fax, facis, f. 3. 201

Fe.

Febris, is, f. 3. 301
felis, is, f. 3. 5. 55
femur, oris, n. 3. 79
fenestra, æ. f. 1. 137. 149
fera, æ. f. 1. 109
ferculum, i. n. 2. 119
ferè, adv. 91. 215
ferendus, a. um. 235
ferens, entis, part. o. 3. 39. 305
feretrum, i. n. 2. 135. 267
feriæ, arum. f. 1. pl. 230
fero, tuli, latum, ferre. anom. 23.
31
ferox, ocis, o. 3. 227
feramentum, i. n. 2. 127. 114
ferrarius, a. um. 141
ferreus, a. um. 121. 157. 191. &c.
ferrum, i. n. 2. 25. 27. 141
fervidus, a. um. 111
ferula, æ. f. 1. 199. 237
ferus, a. um. 60. 61. 62
fex, fecis, f. 3. 117

Fi.

Fiber, bri, m. 2. 69
fibula, æ. f. 1. 85
fictilis, is. e. is. n. 3. 281
ficus, i. & ùs, f. 2. & 4. 30
fidelia, æ. f. 1. 145
fideliter, adv. 251
fides, ei, f. 5. 299
fidus, a. um. 169
figo, xi, xum, ere, 3. 291
figulus, i, m. 2. 144. 145
figura, æ. f. 1. 161. 203. 209
filia, æ. f. 1. 247. 249
filiolus, i, m. 2. 301
filius, ii, m. 2. 247. 249
filum, i, n. 2. 105. 121. 127. &c.
fimbria

fimbria, æ. f. 1. 127
fimetum, i, n. 2. 43
simus, i, n. 2. 94. 157
findo, idi, issum, indere. 3. 131
fingo, inxi, ictum, ere. 3. 226. 300
finio, ivi, itum, ire, 4. 211
finis, is, m. 3. 227. 228. 231
finitor, oris, m. 3. 213
Finnia, æ, f. 1. 245
fio, factus sum, fieri, 3. anom. 12.
117
firmatus, a. um. 182
firmus, a. um. 95. 157
fiscella, æ. f. 1. 157
fistuca, æ. f. 1. 135
fistula, æ. f. 1. 97. 205
fixus, a. um. 211

Fl.

Flagellum, i, n. 2. 95. 281
flamma, æ, f. 1. 13
flecto, xi, xum, ere, 3. 85. 171. 175
flexus, a. um. 93
fio, flavi, flatum, flare, 1. 4. 15
flos, floris, m. 3. 23. 32. 33
flucluo, avi, atum, are, 1. 237
flumen, minis, n. 3. 17. 69. 177
fluo, uxi, uxi, uere, 3. 17
fluviatilis, is, c. 3. e. is, n. 3. 70
fluvius, ii, m. 2. 152. 255
fluxus, ùs, m. 4. 159

Fo.

Focale, is, n. 3. 127
foculus, i, m. 2. 113
focus, i, m. 2. 113
fodina, æ. f. 1. 139
fodio, odi, ossum, ere, 3. 93
foedus, eris, n. 3. 303. 305. 306
foemella, æ, f. 1. 41
foemina, æ, f. 1. 70. 79
foenarius, a. um. 95
foemile, is, n. 3. 95
foeniseca, æ, m. 1. 55
foenum, i, n. 2. 23. 95. 157
foetens, entis, o. 3. 67

foeteo

foeteo, ui, ere, 2. 201
foetor, oris, m. 3. 87
foetus, ùs, m. 4. 22
folium, ii, n. 2. 29. 189. 197
follis, is, m. 3. 141. 205. 275
fomes, itis, m. 3. 12
fons, fontis, m. 3. 7. 17. 151
fontanus, a. um. 93
forceps, ipis, f. 3. 141. 259
fores, ium, f. 3. pl. 136
forfex, icis, f. 3. 127
fori, fororum, m. 2. pl. 183
forica, æ, f. 1. 255
forma, æ, f. 1. 91. 129. 191
formica, æ. f. 1. 67. 230
fornio, avi, atum, are, 1. 3. 45. 75
formosus, a. um. 42
fornax, nacis, f. 3. 149
fornicator, oris, m. 3. 233
forpex, icis, f. 3. 155
foramen, nis, n. 3. 83
fortitudo, inis, f. 3. 234. 235
fortuna, æ, f. 1. 235. 301. 310
forum, i, n. 2. 254. 257
fossa, æ, f. 1. 253. 291
fossor, oris, m. 3. 297
fovea, æ, f. 1. 109
foveo, vi, tum, vere, 2. 37

Fr.

Fractus, a. um, part. 145
frænum, (frenum) i, n. 2. 167. 227
fragum, i, n. 2. 33
fragma, æ, f. 1. 273. 289
frangibulum, i, n. 2. 121
frater, tris, m. 3. 248
fraxinus, i, f. 2. 31
fretum, i, n. 2. 17
frigeo, eci, actum, ere, 3. 117
frigidus, a. um. 87. 152. 222
frigo, ixi, ictum & xum, ere, 3. 113
fringilla, æ, f. 1. 45
fricillus, i, m. 2. 277
frons, ondis, f. 3. 29.
frons, ontis, f. 3. 80. 229. 292
frontale, is, n. 3. 170
fructifer, a. um. 30

fructus, ùs, m. 4. 30. 75
fruges, um, f. 3. pl. (à gen. frugis) 23. 36. 67
fruitio, onis, f. 3. 89
frumentum, i, n. 2. 37. 67. 95. &c.
frutex, icis, m. 3. 28. 38. 39

Fu.

Fucus, i, m. 2. 53
fugiens, entis, part. o. 3. 109
fugio, gi, gitum, ere, 3. 89. 230
fugitivus, a. am. 295
fulcio, ulsi, ultum, cire. 4. 137. 168
fulcrum, i, n. 2. 137. 149
fulgeo, ulsi, gere, 2. 19
fulgur, uris, n. 3. 19
fulica, æ, f. 1. 51
fuligo, inis, f. 3. 13
fulmino, avi, atum, are, 1. 19
fumigo, avi, atum, are, 1. 201
fumus, i, m. 2. 13
funambulus, i, m. 2. 271
funda, æ, f. 1. 105. 168
fundamentum, i, n. 2. 133
fundus, i, m. 2. 165
funebris, is, c. 3. e. is, n. 3. 267
fungus, i, m. 2. 23
funiculus, i, m. 2. 167. 263
funs, is, m. 3. 135. 139
funus, eris, n. 3. 267
fur, is, m. 3. 258. 300
furca, æ, f. 1. 95
furella, æ, f. 1. 109
furor, uris, m. 3. 101
furbundus, a. um. 237
furnus, i, m. 2. 103. 145
fuscipula, æ, f. 1. 118
fusus, i, m. 2. 121
futura, a. um. 228

Ga.

Gabriël, is, m. 3. 309
galea, æ, f. 1. 183. 288
galguis, i, m. 2. 45
galla, æ, f. 1. 31
Gallia

Gallia, æ, f. I. 225
 gallina, æ, f. I. 43
 gallinaceus, a, um. 49
 gallinago, inis, f. 3. 47
 gallopápus, i, m. 2. 43
 gallus, i, m. 2. 43
 ganeo, ónis, m. 3. 233
 garrulus, i, m. 2. 47
 gaudeo, avísus sum, dére. 2. anom. 63
 gaudium, ñ, n. 2. 89
 gavia, æ, f. I. 51
 gaufape, n. 3. indeclia. 157

Ge.
 Gehenna, æ, f. I. 313
 gelátus, a, um. 18
 gemellus, a, um. 249
 gemens, entis, part. o. 3. 47
 gemini, órum, æ, f. I. 2. pl. 212
 gemina, æ, f. I. 27
 gena, æ, f. I. 80
 genero, avi, atum, are, I. 249
 geniculum, i, n. 2. 37
 gentilis, is, c. 3. e, is, n. 3. 300.
 301
 gentilismus, i, m. 2. 300. 308
 genu, u, n. 4. 79
 genus, eris, n. 3. 71. 91. 244
 geometra, æ, m. I. 209. 221
 Geometria, æ, f. I. 208
 geranium, ii, n. 2. 135
 Germánia, æ, f. I. 225
 Germanicus, a, um. 221. 315
 gero, effi, estum, rere, 3. 199
 gerra, arum, f. I. pl. 297
 gesto, avi, atum, are, I. 57. 59.
 179
 gestus, ùs, m. 4. 238

Gi.
 Gibbosus, a, um, 91. 217
 gigas, antis, m. 3. 91
 gingrina, æ, f. I. 205
 gingrio, ire, 4. 4
 girgillus, i, m. 2. 121. 151
 Glaber

Gl.
 Glaber, bra, brum, 71
 glabro, avi, atum, are, I. 111
 giacies, ei, f. 5. 19. 172. 279
 gladius, ii, m. 2. 235. 240. 273
 glands, glandis, f. 3. 31
 gleba, æ, f. I. 75. 94.
 glis, giris, m. 3. 55
 globulus, i, m. 2. 127. 204
 globus, bi, m. 2. 143. 211
 globius, ii, m. 2. 71
 glomero, avi, atum, are, I. 121
 glomus, i, m. 2. 121. 123
 gluma, æ, f. I. 37
 gluten, inis, n. 3. 143
 glutinófus, a, um. 195

Gn.
 Gnoma, æ, f. I. 203
 gnomon, onis, m. 3. 159. 191

Gr.
 Graculus, i, m. 2. 5
 gradior, gressus sum, gradi, 3. 41
 gradus, ùs, m. 4. 139. 212. 220
 Græcia, æ, f. I. 225
 gralla, æ, f. I. 281
 gramen, inis, n. 3. 23. 95
 Grammatica, æ, f. I. 202
 granarium, ii, n. 2. 255
 grande, inis, f. 3. 18
 grannum, i, n. 2. 37. 43. 101
 graffior, atus sum, ari, I. 61
 gratia, æ, f. I. 291
 gravis, is, c. 3. e, is, a. 3. 25. 87
 gravitas, atis, f. 3. 263
 gregatim, adv. 71
 grex, gregis, m. 3. 97
 grumus, i, m. 2. 61
 grus, uis, f. 3. 47
 gryllus, i, m. 2. 53

Gu.
 Gubernátor, óris, m. 3. 7. 181
 gubernó, avi, atum, are, I. 181
 gula, æ, f. I. 85
 gummi

gummi, n. indecl. 29
 gutto, avi, atum, are, I. 87
 gutta, æ, f. I. 19
 guttátim adv. 18
 guttur, uris, n. 3. 85
 gutturnium, ii, n. 2. 119. 155

Gy.
 gyro, avi, atum, are, I. 17
 gyrus, i, m. 2. 15

Ha.
 Habéna, æ, f. I. 171
 habens, entis, part. o. 3. 103
 habeo, ui, itum, ére, 2. 3. 9. 17.
 71. 29
 habeor, itus sum, éri, 2. 47
 habitatio, ónis, f. 3. 255
 habitátor, óris, m. 3. 9
 habito, avi, atum, are, I. 130. 222
 223
 habitus, ùs, m. 4. 285
 hædus, i, m. 2. 57
 hæreo, hæsi, hæsum, hætere, 2.
 157
 41
 haleyon, onis, c. 3. 73
 halex, écis, f. 3. 51
 halæetus, i, m. 2. 65
 halitus, ùs, m. 4. 79
 hallus, i, m. 2. 4
 halo, avi, atum, are, I. 271
 halter, éris, m. 3. 105
 hamus, i, m. 2. 97
 hara, æ, f. I. 93
 harpagium, ii, n. 2. 289. 293
 hata, æ, f. I. 273. 289
 hostile, is, n. 3. 279
 hastiludium, ii, n. 2. 151. 153
 haurio, fi, itum, ire, 4. 189. 298
 hautus, a' um, part.

hemisphærium, ii, n. 2. 120. 222
 hepar, atis, n. 3. 83. 84. 85
 hera, æ, f. I. 251
 Hercules, is, m. 3. 226
 herilis, is, c. 3. e, is, n. 3. 250
 heros, óis, m. 3. 96
 herus, i, m. 2. 251
 Heva, æ, f. I. 75

Hi.
 Hibernia, æ, f. I. 225
 hic, hæc, hoc, pron. 2. 33. 39. &c.
 3. 41. 209
 hic, adv. 203
 hieroglyphicum, i, n. 2. 203
 Hierosolyma, æ, f. I. & m2, órum
 n. 2. pl. 313
 hilaris, is, c. 3. e, is, n. 3. 243
 hinc, adv. 89. 92. 121. &c.
 61
 hinnulus, i, m. 2. 167
 hippopéra, æ, f. I. 73
 hippopotamus, i, m. 2. 57
 hircus, i, m. 2. 71
 hirudo, inis, f. 3. 43
 hirundo, inis, f. 3. 225
 Hispania, æ, f. I. 269
 hito ia, æ, f. I. 269
 hūtrio, ónis, m. 3. 269

Ho.
 Hodiè, adv. 69. 195. 251. &c.
 homicida, æ, m. I. 259
 homo, inis, m. 3. 9. 74. 75
 honestas, atis, f. 3. 245
 honestè, adv. 243
 honestus, a, um. 229
 honor, óris, m. 3. 227
 honóro, avi, atum, are, I. 309
 hora, æ, f. I. 159. 211
 hordeum, i, n. 2. 37
 horizon, ontis, m. 3. 212
 horologium, ii, n. 2. 158. 159.
 255
 horreum, i, n. 2. 95
 horticultura, æ, f. I. 92
 hortulanus, i, m. 2. 93
 hortus, i, m. 2. 35. 92. 93. &c.
 Y4 noipes

hospes, itis, c. 3. 119
hostis, is, c. 3. 235. 291

Hu.

hūc, adv. 92
humanitas, ātis, f. 3. 238
hūmānus, 2, um. 3. 45. 238 &c
humerus, i, m. 2. 79. 168
humidus, a, um.
humiliter, adv. 237. 298
humo, āvi, ātum, āre, 1. 267
humus, i, f. 2. 45
Hungaria, 2, f. 1. 225
hūso, ōnis, m. 3. 71

Hy.

Hyacinthus, i, f. 27. m. 2. 32
hybernus, a, um. 213
hydra, 2, f. 1. 65
hymnus, i, m. 2. 203. 267
hypocaulum, i, n. 2. 147. 148
hypostasis, is, f. 3. 6
hysopus, i, f. 2. 33

Ja.

Jacio, eci, āctum, ere, 3. 219
jactans, antis, o. 3. 281
jactatus, ūs, m. 4. 270
jacto, āvi, ātum, āre, 1. 95
jactus, a, um, part. 185
jactulans, antis, o. 3. 281
jam, adverb. 92
janua, 2, f. 1. 136

Ib. Ic.

Ibi, adverb. 313
ictus, ūs, m. 4. 235
icuncula, 2, f. 1. 143

Id.

Idem, eadem, idem, pron. 235
ideo, conj. 219

Je.

Jecur, oris, n. 3. 83
Jesus, ūs, m. 4. anom. 305. 313

Ig.

Igitur, conj. 169
ignavia, 2, f. 1. 430
ignāvus, a, um. 230
igois, is, m. 3. 91. 12. 65. &c
ignitabulum, i, n. 2. 113

Il.

Illacrimor, ātus sum, āri, 1. 237
ille, a, ud, pron. 57. 71. 99 &c
illeepidus, a, um. 239
illex, icis, c. 3. 106
illino, lévi, litum, ere, 3. 191
illuminans, antis, o. 3. 219
illumino, āvi, ātum, āre, 1. 149

Im.

Imāgo, inis, f. 3. 75
imber, bris, m. 3. 18
imbibo, ibi, itum, ere, 3. 191. 295
imbrex, icis, c. 3. 137
imbuo, ui, utum, ere, 3. 305
imitor, ātus sum, āri, 1. 3. 226
immānis, is, c. 3. c, is, n. 3. 63.
69. 91

immenſus, a, um. 7
immergo, ūi, ūtum, ere, 3. 179
immitto, iſi, iſſum, ere, 3. 277
immitto, iſſus sum, itti, 3. 105
immobilis, is, c. 3. c, is, n. 3. 240
immolātus, a, um. 339
imò, adv. 217
impatiens, entis, part. o. 3. 237
imavidus, a, um. 235
impedimentum, i, n. 2. 293
impedio, iſi, iſſum, ere, 4. 229
impello, puli, pulſum, ere, 3. 182
impenetrabilis, is, c. 3. c, is, n. 3. 61

Imperātor, ōris, m. 3. 287. 291.
293
imperialis, is, c. 3. c, is, n. 3. 25
imperium, ii, n. 2. 287
impingo, egi, āctum, ere, 3. 229
impious

impius, 2, um. 313
implacabilis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 239
implētus, a, um, part. 304. 307
implico, āvi, ātum, &c ui, itum, āre, 1. 107
impōno, ōlui, ōlitum, ere, 3. 103
impoſitus, a, um, part. 135. 139.
241
impreſſor, ōris, m. 3. 191
impreſſorius, a, um. 191
impreſſus, a, um, part. 191
imprimis, adv. 53
imprudētia, 2, f. 1. 311

In.

In, prap. acc. & abl. 3. 35. 109
inacellus, a, um. 7
inambulans, antis, part. o. 3. 135
incantamentum, i, n. 2. 311
incedens, entis, part. o. 3. 281
incedo, eſſi, eſſum, dere, 3. 249
incendium, ii, n. 2. 13
inceptus, a, um, part. 231
incidens, entis, part. o. 3. 19
incido, iſi, caſum, idere, 3. 109.
151

incipio, cepi, ceptum, ere, 3. 249
incisorius, a, um. 113. 165
includo, āvi, ātum, āre, 1. 171. 241
includo, ſi, ſum, dere, 3. 37. 99.
267
includor, ſus sum, di, 3. 45
includus, a, um, part. 107. 311
incognitus, a, um. 223
incola, 2, m. 1. 223
incolto, āvi, ātum, āre, 1. 145
incubans, antis, part. o. 3. 41
incumbo, ui, itum, ere, 3. 137
incus, ūdis, f. 3. 141
indāgo, āvi, ātum, āre, 1. 109
inde, adv. 11. 13. 18. &c.
index, icis, c. 3. 81. 159. 183
indico, āvi, ātum, āre, 1. 159. 261.
265
indo, didi, ditum, ere, 3. 103. 171
induo

induo, ui, utum, uere, 3. 171
Indus, i, m. 2. 187. 301
indusium, ii, n. 2. 125
indūtus, a, um, part. 305
inebrio, āvi, ātum, āre, 1. 233
inexhaustus, a, um. 7
infans, antis, c. 3. 4. 77. 249 &c
inferior, ōris, c. 3. us, ōris, n. 3. 222
infernē, adv. 129
infernus, i, m. 2. 300
infero, tuli, illātum, ferre, anom. 93. 119. 267
infesto, āvi, ātum, āre, 1. 53. 55
inſigo, xi, xum, gere, 3. 259
inſimus, a, um. 96
inſinitus, a, um. 222
inſlammo, āvi, ātum, āre, 1. 293
inſtātus, a, um, part. 179
inſto, āvi, ātum, āre, 1. 141. 205
influxus, ūs, m. 4. 310
infortunium, ii, n. 2. 235
infrā, adv. 69. 78. 102
infundibulum, i, n. 2. 101
infundo, ūdi, ūſum, ere, 3. 115.
116. 119
inſuſus, a, um, part. 101
ingemio, āvi, ātum, āre, 1. 231
ingenioſus, a, um. 277
ingens, entis, part. o. 3. 293
ingero, eſſi, eſſum, rere, 3. 103
ingredior, eſſus sum, rēdi, 3. 139.
213
ingreſſus, ūs, m. 4. 253
inguen, inis, n. 3. 79
inhabitabilis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 222
inhæreo, hæſi, hæſum, ere, 2. 105
inhibeo, ui, itum, ere, 2. 175
inītrus, a, um, part. 244
injuria, 2, f. 1. 237
inītor, iſus & iſus sum, itti, 3. 237
innixus, a, um, part. 235
innocens, entis, o. 3. 306
inoccio, āvi, ātum, āre, 1. 95
inopia, 2, f. 1. 234
infatu

infatigabilis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 243
 inscribo, pli, ptum, ere, 3. 201
 insculpo, pli, ptum, ere, 3. 161
 infecta, orum, n. 2. 52. 66.
 infector, átus sum, ári, 1. 49
 insequens, entis, part. o. 3. 295
 infero, ui, ertum, ere, 3. 51. 93 & c
 infervio, ivi, itam, ire, 4. 147. 155
 289
 infideo, édi, effum, ére, 2. 107.
 174
 infidix, árum, f. l. pl. 293. 311
 infile, is, n. 3. 123. 143
 infilio, ui & ivi, ultum, ire, 4. 171
 infólo, ávi, árum, áre, 1. 125
 infons, ontis, o. 3. 257
 infpicio, exi, árum, ere, 3. 175.
 265
 inferno, ítrávi, árum, nere, 3. 157
 infilita, æ, f. 1. 127
 infitituo, ui, úrum, uere, 3. 306
 infititutus, a, um, part. 244
 instructus, a, um, part. 97. 181.
 245
 instrumentum, i, n. 2. 203. 204.
 244
 instruo, xi, árum, ere, 3. 292
 insula, æ, f. 1. 17. 223
 intellectus, ús, m. 4. 88
 intelligo, exi, éctum, ere, 3. 2. 89
 intendo, di, sum, ere, 3. 205
 inter, præp. acc. 32. 215. 233
 intercedens, éntis, part. o. 3. 307
 incipio, épi, eptum, ere, 3. 295
 interdum, adv. 155. 171. 297
 interea, adv. 307
 interfuens, entis, part. o. 3. 255
 interim, adv. 237
 interior, óris, c. 3. us, óris, n. 3.
 254
 intermedius, a, um, 79
 intermiscéo, ui, íltum, & íxtum,
 ere, 3. 292
 internus, a, um, 83. 86
 interpono, sui, itum, ere, 3. 119
 inter-

interpugno, pupugi, unctum, ere, 3.
 202
 intestina, órum, n. 2. pl. 83
 intingo, xi, árum, ere, 3. 83
 intra, præp. acc. 252. 254
 intritus, a, um, part. 133
 introductus, a, um, part. 119
 introeo, ivi, itum, ire, 4. 313
 intueor, uicus sum, intruéri, 2. 49
 intus, adv. 103. 197. 204 & c.
 invénio, éni, entum, ire, 4. 84
 invicem, adv. 241. 27. 43. 295
 invidia, æ, f. l. 239
 invitatio, ónis, f. 3. 2
 invitatus, a, um, part. 245
 invito, ávi, árum, áre, 1. 296
 invius, a, um, 175. 227
 inunctus, a, um, part. 272
 invoco, ávi, árum, áre, 1. 299.
 315
 involutus, a, um, part. 31
 involvo, vi, lutum, ere, 3. 249

Jo. Ip.

Jocus, i, m. 2. 269
 Johannes, is, m. 3. 325
 Jordánis, is, m. 3. 305
 Ipse, a, um, pron. 171. 199 & c.

It.

Ira, æ, f. 1. 89
 iracundus, a, um. 239
 iris, idis, f. 3. 19

Is.

Is, ea, id, pron. 11. 41. 109
 isto, a, ud, pron. 87. 252. 265
 iithmus, i, m. 2. 17

It.

Ita, adv. 7. 9. 95. 107 & c.
 Italia, æ, f. 1. 225
 item, adv. 39
 iter, itineris, n. 3. 283
 iterum, adv. 191

Ju.

Juba, æ, f. 1. 59
 Jubatus, a, um, 63
 Jubeo, ulli, úsum, ére, 2. 303
 jucundus, a, um. 229
 Judæa, æ, f. 1. 305
 Judæus, a, um, 302. 303. 306
 Judæismus, i, m. 2. 302. 308
 Judex, icis, c. 3. 257
 judicium, ii, n. 2. 256. 307
 judico, ávi, árum, áre, 1. 257
 Juglans, andis, f. 3. 31
 Jugulo, ávi, árum, áre, 1. 111
 Jugulum, i, n. 2. 78
 Jugum, i, n. 2. 114. 123. 173 & c.
 Jumentarius, a, um, 101
 Jumentum, i, n. 2. 58. 175
 Junius, ii, m. 2. 39
 Jugo, xi, árum, gere, 3. 94. 174
 Juniperus, i, f. 2. 31. 39
 Juno, ónis, f. 3. 301
 Jupiter, Jovis, m. 3. 215. 300
 Jus, juris, n. 3. 257
 Justitia, a, f. 1. 240. 141
 Justus, a, um. 6. 233
 Juvenis, is, c. 3. 77. 226. 244
 Juve, úvi, úrum, uvare, 1. 185
 Juxta, præp. acc. 85. 183

La.

Labarum, i, n. 2. 291
 labeo, ónis, m. 3. 91
 labes, is, f. 3. 15
 labium, ii, n. 2. 81
 labor, óris, m. 3. 92. 230. 231 & c.
 laboriosus, a, um. 67
 Laboro, ávi, árum, áre, 1. 250. 309
 labrum, i, n. 2. 117. 152. 165
 lac, lactis, n. 3. 97
 lacerna, æ, f. 1. 168. 171
 lacerta, æ, f. 1. 65
 lacertus, i, m. 2. 85
 lactes, lactium, f. 3. pl. 70
 lacto, ávi, árum, áre, 1. 249

lactuca, æ, f. 1. 35
 lacus, ús, m. 4. 115. 141
 lacustris, is, c. 3. e, is, n. 3. 70
 lædo, si, sum, ere, 3. 241. 273
 lævis, is, c. 3. e, is, n. 3. 87
 lævus, a, um. 94
 lagena, æ, f. 1. 119. 265
 lamentor, átus sum, ári, 1. 273
 lamia, æ, f. 1. 259. 311
 lamina, æ, f. 1. 141
 lampyris, idis, f. 3. 53
 lana, lanæ, f. 1. 57. 97. 123
 lancea, æ, f. 1. 279
 lano, ónis, m. 3. 110
 lanionia, æ, f. 1. 110
 lanx, cis, f. 3. 119. 241. 263
 lapidicina, æ, f. 1. 133
 lapidarius, ii, m. 2. 133
 lapideus, a, um, 303
 lapillus, i, m. 2. 27
 lapis, idis, m. 2. 23. 26. 101
 Lappia, æ, f. 1. 225
 laquear, áris, n. 3. 149
 lardarium, ii, n. 2. 113
 lardum, i, n. 2. 113
 largior, itus, iri, 4. 243. 315
 larvatus, a, nm. 271
 laſcivia, æ, f. 1. 233
 laſcivatus, a, um, part. 231
 latebra, æ, f. 1. 63
 later, eris, m. 3. 133
 laterna, æ, f. 1. 291
 latibulum, i, n. 2. 106
 Latinus, a, um, 315
 latitō, ávi, árum, áre, 1. 297
 latitudo, dinis, f. 3. 221
 latomus, i, m. 2. 133
 latrina, æ, f. 1. 147
 latro, ónis, m. 3. 259
 latrunculus, i, m. 2. 277
 latus, a, um, 226
 latus, eris, n. 3. 79
 lavendula, æ, f. 1. 33
 lavo, lavi, lavatum, lotum & lau-
 tum, áre, 1. 135. 152. 155
 laurus, i, & ús, f. 2 & 4. 31. 203
 lactu-

Le.

Leena, æ, f. i.	63
lectica, æ, f. i.	175
lectico, avi, atum, are, i.	200
lectus, i, m. 2.	149
legatus, i, m. 2.	286
lego, egi, ectum, ere, 3.	315
legumen, inis, n. 3.	37
lembus, i, m. 2.	177
lemniscus, orum, m. 2. pl.	127
leniter, adv.	15
lens, tis, f. 3.	37
leo, onis, m. 3.	212. 235. 239
lepus, oris, m. 3.	5. 109. 113
lethaliter, adv.	273
levandus, a, um, part.	149
levis, is, c. 3. æ, is, n. 3.	87. 149
lex, gls, f. 3.	303. 309

Li.

Libanotis, idis, f. 3.	33
liber, bri, m. 2.	67. 189. 193 &c
liberalitas, atis, f. 3.	242. 243
libere, adv.	179. 251
liberi, orum, m. 2.	250
libidinosus, a, um,	233
libra, æ, f. i.	212. 213. 261
liceo, ui, itum, ere, 2.	261
licitor, atus sum, ari, i.	261
licium, ii, n. 2.	123
lictor, oris, m. 3.	358
lien, enis, m. 3.	83
ligatus, a, um, part.	203
lignarius, a, um.	130. 131
lignator, oris, m. 3.	131
lignus, a, um,	103. 115. 121
lignum, i, n. 2.	131. 161. 163, &c
ligo, avi, atum, are, i.	165
ligo, onis, m. 3.	93. 139
ligula, æ, f. i.	113. 197
lilium, i, n. 2.	32. 33
limen, inis, n. 3.	136
linaria, æ, f. i.	45
linea, æ, f. i.	209. 246. 279 &c
lineo, avi, atum, are, i.	131

lingua

lingua, æ, f. i.	3. 81. 315, &c
linguatus, a, um,	197
linguo, iqui, icum, inquere, 3.	236
lintheamen, inis, n. 3.	125
linter, lintris, c. 3.	177
lintheum, i, n. 2.	143. 155. 189 &c
linum, i, n. 2.	120. 121
linguatus, a, um, part.	29
liqueo, ere, 2.	26
liquidus, a, um.	263
lis, litis, f. 3.	257
litera, æ, f. i.	186. 226, &c
lichargyrum, i, n. 2.	146
littus, oris, n. 3.	17. 195
Lituania, æ, f. i.	226
litura, æ, f. i.	204
lituus, ui, m. 2.	203
Livonia, æ, f. i.	225
lixivium, ii, n. 2.	125. 155

Lo.

Loeo, avi, atum, are, i.	294
loculamentum, i, n. 2.	190
loculus, i, m. 2.	261
loco, i, m. 2.	70. 137. 202 &c
lodix, icis, f. 3.	149
longitudo, inis, f. 3.	71. 121
longus, a, um,	30
loquor, cutus sum, loqui, 3.	228
loramentum, i, n. 2.	167
lorarius, ii, m. 2.	166. 167
lorica, æ, f. i.	288
loripes, pedis, m. 3.	91
lorum, i, n. 2.	171. 172
lotrix, icis, f. 3.	120

Lu.

Lucania, æ, f. i.	111
luceo, xi, ere, 2.	217
lucerna, æ, f. i.	139
lucidus, a, um,	217
lucius, ii, m. 2.	24
lucratus, a, um, part.	277
luctator, oris, m. 3.	208
lucubro, avi, atum, are, i.	208

ludo

ludjens, a, um,	287
ludo, ludi, lusum, ludere, 3.	249
ludas, i, m. 2.	268. 274. 276 &c
lumbicus, i, m. 2.	66
lumbus, i, m. 2.	79
luna, æ, f. i.	11. 215. 29 &c
lupulus, i, m. 2.	117
lupus, i, m. 2.	4. 6. 97, &c
lulcinia, æ, f. i.	45
lulorius, a, um,	277
lulus, tis, m. 4.	275
luteola, æ, f. i.	45
luteus, a, um,	27. 32. 86
lutra, æ, f. i.	69
lutum, i, n. 2.	133
lux, lucis, f. 3.	7. 217. 219
luxo, avi, atum, are, i.	259

Ly.

Lychnus, i, m. 2.	201
lynx, cis, c. 3.	63
lyra, æ, f. i.	205

Ma.

Macellum, i, n. 2.	111
maceratius, a, um, part.	121. 195
maceries, ei, f. 5.	93
machina, æ, f. i.	134. 139
macilentus, a, um,	111
macroscopium, ii, n. 2.	163
mastru, avi, atum, are, i.	111
mastra, æ, f. i.	103
maculosus, a, um.	63
maestio, factus sum, fieri.	177
maestium, ii, n. 2.	205
magis, adv.	239. 245
magister, stri, m. 2.	285. 293
magnates, um, m. 3. pl.	175
magnos, etis, m. 3.	27
magneticus, a, um,	159
magnificens, a, um,	285
magnus, a, um,	309
magus, i, m. 2.	311
Mahomed, is, m. 3.	308. 309
Mahometismus, i, m. 2.	308

Maje-

Majestas, atis, f. 3.	284
major, oris, c. 3. us, oris, n. 3.	35. 61
maiores, um, m. 3. pl.	247
mala, æ, f. i.	80
male, adv.	243
maleficus, a, um;	258
malignus, i, m. 2.	311
malleo, avi, atum, are, i.	195
malleolus, i, m. 2.	159
malleus, i, m. 2.	141
mallavium, ii, n. 2.	119
malum, i, n. 2.	30
malum, i, n. 2.	89
malus, a, um,	89. 237. 241
malus, i, m. 2.	182. 183
mamma, æ, f. i.	79
mancipium, ii, n. 2.	251
mandatum, i, n. 2.	286. 298
mandatus, a, um, part.	199
mando, avi, atum, are, i.	251
manducatio, onis, f. 3.	303
manè, adv.	11. 43. 301
maneo, fi, sum, ere, 2.	217
manica, æ, f. i.	127. 288
manicatus, a, um,	127
manipulus, i, m. 2.	95
mano, avi, atum, are, i.	17
manusctus, a, um,	239
mantile, is, n. 3.	119
manuale, is, n. 3.	200
manuarius, a, um,	101
mantibratus, a, um,	151
manubrium, ii, n. 2.	289
manucodiata, æ, f. i.	47
manus, tis, f. 4.	3. 79. 271 &c
mappa, æ, f. i.	118
mapula, æ, f. i.	118
Marchio Brandenburgeris, m. 3.	287
mare, is, n. 3.	183. 185. 259 &c
margarita, æ, f. i.	27. 73
margaritiferus, a, um,	73
marginalis, is, c. 3. le, lis, n. 3.	197
margo, inis, m. 3.	191. 201

Maria

Maria, æ, f. 1. 304
 marinus, a, um, 27. 73
 maritus, i, m. 2. 245
 marmor, oris, n. 3. 26. 161
 Mars, tis, m. 3. 115. 300
 mascupium, ii, n. 2. 168. 271
 martes, is, f. 3. 55
 mas, ris, m. 3. 70
 massa, æ, f. 1. 82. 103
 mater, tris, f. 4. 245. 249 &c.
 materfamiliâs, tris familiâs, f. 3. 251
 materia, æ, f. 1. 131
 matertera, æ, f. 1. 248
 matrimonium, ii, n. 2. 244
 matula, æ, f. 1. 149
 matûrus, a, um, 93
 maxilla, æ, f. 1. 81. 85
 maximus, a, um, 71. 73. 159 &c.

Me.

Mechanicus, a, um, 92
 medicamentum, i, n. 2. 265
 medicina, æ, f. 1. 265
 medicus, i, m. 2. 264. 265
 medietas, âtis, f. 3. 217
 medimnus, i, m. 2. 263
 mediterraneus, a, um, 221
 medius, a, um, 79. 81. 212 &c.
 medulla, æ, f. 1. 20. 85
 mel, lis, n. 3. 53. 117. 231 &c.
 melior, oris, c. 3. us, oris, n. 3. 237
 melis, is, f. 3. 63
 mellificium, ii, n. 2. 98
 melligo, inis, f. 3. 99
 melodia, æ, f. 1. 203
 membrana, æ, f. 1. 82. 83. 189 &c.
 membrum, i, n. 2. 78. 83
 memini, isse, defect. 315
 memorabilis, is, c. 3. & e, is, n. 3. 269
 memoria, æ, f. 1. 87. 199
 menda, æ, f. 1. 199
 menâna, orum, n. 2. pl. 137
 mens, tis, f. 3. 88

menâ

mensa, æ, f. 1. 118. 119. 143 &c.
 mensis, is, m. 3. 261
 mensûra, æ, f. 1. 261
 mensuratus, a, um, 35
 menta, æ, f. 1. 80. 81
 mentum, i, n. 2. 304
 mercator, oris, m. 3. 59. 261. 304
 mercatura, æ, f. 1. 254. 260
 merces, edis, f. 3. 251. 211
 mercimonium, ii, n. 2. 261
 Mercurius, ii, m. 2. 215. 300
 merges, itis, f. 3. 95
 mergo, si, sum, ere, 3. 51
 mergus, i, m. 2. 212
 meridionalis, is, c. 3. & e, is, n. 3. 211. 223
 meritò, adv. 241
 meritum, i, n. 2. 241
 merula, æ, f. 1. 45
 merx, cis, f. 3. 185. 251. 261 &c.
 Messias, æ, m. 1. 302. 303
 messor, oris, m. 3. 95
 messorius, a, um, 95
 meta, æ, f. 1. 279
 metallicus, a, um, 139
 metallifodina, æ, f. 1. 138
 metallifossor, oris, m. 3. 139
 metallum, i, n. 2. 24. 139. 161 &c.
 metaphysicus, i, m. 2. 207
 metior, titus & mensis sum, in, 4.
 metropolis, is, f. 3. 285

Mi.

Mica, æ, f. 1. 103
 mico, ui, âtum, âre, I. 11. 27
 miles, itis, c. 3. 288. 295
 militaris, is, c. 3. & e, is, n. 3. 288
 milium, ii, n. 2. 37
 mille, o. indecl. 211
 millia, um, n. pl. 221
 millesimus, a, um, 305
 milliâre, is, n. 3. 221
 millus, i, m. 2. & um, i, n. 2. 97
 milvus, i, m. 2. 49

min

mineralia, um, n. 3. pl. 23
 Minerva, æ, f. 1. 300
 minimus, a, um, 47
 minister, itri, m. 2. 311
 ministro, âvi, âtum, âre, I. 153
 minor, oris, c. 3. & us, oris, n. 3. 35. 37. 189 &c.
 mintrio, ivi, itum, ire, 4. 4
 minutus, a, um, 61. 71 &c.
 misceo, ui, istum (& xtum) ere, 2. 257
 miserabiliter, adv. 185
 miseria, æ, f. 1. 75
 mittens, tis, part. o. 3. 281
 mitto, â, ssum, ere, 3. 275. 286.
 307
 mixtus, a, tum, 308

Mo.

Moderor, âtus sum âri, I. 233
 modiolus, i, m. 2. 173
 modulus, i, m. 2. 129
 modus, i, m. 2. 233. 243
 moechus, i, m. 2. 258
 moenia, um, n. 3. pl. 252. 255
 Mogantinus, i, m. 2. 287
 mola, æ, f. 1. 101. 189
 moles, is, f. 3. 135
 molitura, æ, f. 1. 100
 mollis, c. 3. & e, is, n. 3. 25. 87
 Melochus, i, m. 2. 301
 molossus, i, m. 2. 97
 monachus, i, m. 2. 308
 monedula, æ, f. 1. 43. 45
 monéta, æ, f. 1. 261
 monoceros, otis, m. 3. 61
 mens, tis, m. 3. 9. 21. 175. &c.
 monitrosus, a, um, 73. 90. 91
 monitrum, i, n. 2. 73. 91
 monumentum, i, n. 2. 267
 Morbóna, æ, f. 1. 301
 mordax, âcis, o. 3. 157
 mordeo, momordi, orsum, ére, 2. 67. 109
 morigerus, a, um, 249
 morio, onis, m. 3. 269. 287

morior, tatus sum, mori, 3. 41
 morosus, a, um, 239
 mors, tis, f. 3. 75. 306
 morisus, us, m. 4. 303
 mortarium, ii, n. 2. 113. 297
 morticius, a, um, 49
 mortuus, a, um, part. 185. 145.
 313
 moram, i, n. 2. 31
 Moscovia, æ, f. 1. 225
 Moses, is, m. 3. 303
 motacilla, æ, f. 1. 51
 moto, âvi, âtum, âre, I. 51
 motus, us, m. 4. 84. 211
 moveo, ôvi, ôtum, ére, 2. 83.
 287, &c.

Mu.

Muccinium, ii, n. 2. 125
 macro, onis, m. 3. 273. 289
 macronatus, a, um, 71
 magio, ivi, itum, ire, 4. 51
 Mulciber, eris, m. 3. 300
 multa, æ, f. 1. 257
 mulâra, æ, f. 1. 97
 mulgeo, si, sum, ére, 2. 97
 muliébris, is, c. 3. & e, is, n. 3. 301
 mulier, eris, f. 3. 75. 77. 302
 nullus, i, n. 2. 71
 multum, i, n. 2. 117
 multiplico, âvi, âtum, âre, I. 207
 multitudo, inis, f. 4. 193
 multus, a, um, 252. 283 &c.
 mulus, i, m. 2. 59
 mundus, a, um, 305
 mundus, i, m. 2. 3. 207. 302.
 306
 munio, ivi, itum, ire, 4. 252
 municus, a, um, part. 97
 murecula, æ, f. 1. 73
 murarius, ii, m. 2. 132. 133
 murex, icis, m. 3. 73
 murmur, uris, n. 3. 251
 marmaro, âvi, âtum, âre, I. 4
 murus

murus, i, m. 2.	93. 133. 127 &c	navis, is, f. 3.	135. 180. 183 &c
mus, ris, m. 3.	4. 43. 55	nauta, æ, m. 1.	183
Musa, æ, f. 1.	53. 67	Ne.	
muscipula, æ, f. 1.	55	Ne, adv.	263
musculus, i, m. 2.	82	ne, conj.	151. 185 &c
musæum, i, n. 2.	200	nebula, æ, f. 1.	18
Musica, æ, f. 1.	203	nec, conj.	185. 219. 263
musicus, a, um;	96. 203. 204	necessarius, a, um,	2
mustela, æ, f. 1.	55. 71	neco, avi, atum, are, 1.	65
mustum, i, n. 2.	115	negligens, tis, part. o. 3.	199
mutilus, a, um,	37	nego, avi, atum, are, 1.	309
mutuo, avi, atum, are, 1.	217	negotium, ii, n. 2.	231
mutud, adv.	215	nemo, inis, c. 3.	241
mutuus, a, um.	238. 239. 244 &c	nempe, adv.	235
My.		nepos, otis, m. 3.	247
myrtillus, i, f. 2.	23	neptis, is, f. 3.	247
myrtax, acis, f. 3.	81	Neptunus, i, m. 2.	300
mysterium, ii, n. 2.	305	neque, conj.	185
myticus, a, um.	306	nequeo, ivi, itum, ire, 4.	168
Na.		nervus, i, m. 2.	34. 205
Nablium, ii, n. 2.	205	netrix, icis, f. 3.	121
nam, conj.	47. 217	nex, necis, f. 3.	251
nanus, a, um,	91	Ni.	
narcissus, i, f. 2.	32	Nidifco, avi, atum, are, 1.	43
nardus, i, f. 2.	33	nidulus, atus sum; ari, 1.	41
nares, ium, m. 3. pl.	80	nidus, i, m. 2.	41
nascor, tus sum, sci, 3.	23. 35. 41	nihil, n. indecl.	223. 231. 310
nasus, onis, m. 3.	91	nil, n. ianec.	237
nassa, æ, f. 1.	105	Nilus, i, m. 2.	69
nasus, i, m. 2.	80. 87	nimirum, conj.	37
natatus, tis, m. 4.	178	nimis, adv.	233
nates, ium, f. 3. pl.	79	nisi, conj.	169
nativitas, atis, f. 3.	311	nissus, i, m. 2.	49
nato, avi, atum, are, 1.	69. 70.	niteo, ui, ere, 2.	53
natix, icis, c. 3.	71. 65	nitratus, a, um,	289
natura, æ, f. 1.	93. 298	nix, nivis, f. 3.	49
naturalis, is, c. 3. le, lis, n. 3.	86	No.	
navalis, is, c. 3. le, lis, n. 3.	101	Nobilis, is, c. 3. le, is, n. 3.	275
	294		283
naufragium, ii, n. 2.	184. 185	noctua, defect.	53. 201
navigabilis, is, c. 3. le, lis, n. 3.	283	noctua, æ, f. 1.	47
navigans, tis, part. o. 3.	183. 283	nocturnus, a, um,	159
navigium, ii, n. 2.	181. 182	nodosus, a, um,	39
		navis	nomen

nomen, inis, n. 3.	3. 189. 212 &c.	oobiátrans, tis, part. o. 3.	299
nomino, avi, atum, are, 1.	2	oblecto, avi, atum, are, 1.	161
non, adv.	111. 243 &c	obligatus, a, um, part.	273
nongentifimus, a, um,	305	oblitero, avi, atum, are, 1.	186
nonnullus, a, um,	179	oblivio, onis, f. 3.	87
norma, æ, f. 1.	133. 209	oblongus, a, um,	39
normula, æ, f. 1.	189	obmurmuro, avi, atum, are, 1.	237
Norvegia, æ, f. 1.	225	obruo, ui, utum, ere 3.	107
nosodochium, ii, n. 2.	255	obscenus, a, um,	301
noſter, ſtra, ſtrum, 223. 225. 267		obſcuro, avi, atum, are, 1.	219
nota, æ, f. 1.	179. 203	obſcuro, avi, atum, are, 1.	219
notatus, a, um, part.	277. 303	obſcuro, avi, atum, are, 1.	219
notiffimus, a, um,	32. 33	obſeſſus, a, um, part.	297
notitia, æ, f. 1.	298	obſidens, tis, part. o. 3.	296
noto, avi, atum, are, 1.	201. 259	obſidio, onis, f. 3.	296
novacula, æ, f. 1.	155	obſidium, ii, n. 2.	296
novellus, a, um,	199	obſigno, avi, atum, are, 1.	201
novem, o. indecl.	301	obſiſpo, avi, atum, are, 1.	106
noſterca, æ, f. 1.	247	obſonium, ii, n. 2.	112
novi, eſſe, defect.	299	obſtipus, i, m. 2.	91
noviffimus, a, um,	313	obſtragulum, i, n. 2.	129
novus, a, um,	99. 286. 305	obſtruo, xi, ctum, ere, 3.	187
nox, ctis, f. 3.	11. 105. 223	obtego, xi, ctum, ere, 3.	187
noxa, æ, f. 1.	311	obverſatus, a, um, part.	240. 273
Nu.		obvius, a, um,	169
Nubes, is, f. 3.	9. 18. 313	obvolutus, a, um, part.	83
nubilis, is, c. 3. le, is, n. 3.	245	Oc.	
nubilum, i, n. 2.	11. 237	Occa, æ, f. 1.	95
nudus, a, um,	273	occafio, onis, f. 3.	229
nullibi, adv.	7	occipitium, ii, n. 2.	87
nullus, a, um,	61. 217. 227	occludo, ſi, ſum, ere, 3.	243
numella, æ, f. 1.	259	occupo, avi, atum, are, 1.	296
Numen, inis, n. 3.	300. 301	oceanus, i, m. 2.	221
numero, avi, atum, are, 1.	83. 259	ocimum, i, n. 2.	33
numerus, i, m. 2.	190. 207. 277	ocrea, æ, f. 1.	129. 288
nunc, adv.	130. 189 &c	octavus, a, um,	197
nuptia, arum, f. 1. pl.	245. 301	oculus, i, m. 2.	65. 80. 81 &c.
nuptialis, is, c. 3. le, is, n. 3.	245	Od.	
nuncio, ivi, itum, ire, 1.	49. 243	Oda, æ, f. 1.	203
nux, cis, f. 3.	31	odiolus, a, um,	239
Ob.		odor, onis, m. 3.	33. 87
Obductus, a, um, part.	83	odoratus, a, um,	33
obex, icis, m. 3.	173	odoratus, ſus, m. 4.	109
		Z	
		Oc.	

Oe. Of.

Oestrum, i, n. 2. 53
offensivus, a, um, 289
offero, obtali, oblátum, offerre,
anom. 261, 301, 303
officina, æ, f. i. 199
officium, ii, n. 2. 249, 299

Ol.

Oleum, i, n. 2. 273
olfacio, feci, factum, facere, 3. 87
olim, adv. 159, 195, 251, &c
olitor, óris, m. 3. 92
olivétum, i, n. 2. 307
olla, æ, f. i. 113, 145
olor, óris, m. 3. 31
olus, eris, n. 3. 23, 34, 35

Om.

Omentum, i, n. 2. 83
omnis, is, c. 3. e, is, n. 3. 23, 185
207, 230

On.

onerarius, a, um, 182
onero, ávi, átum, áre, i. 289
onus, eris, n. 3. 59

Op.

Opacus, a, um, 21, 219
ope, f. 3. (á gen. opis) 12, 113
operculo, ávi, átum, áre, i. 115
operculum, i, n. 2. 145, 187, 191
opertus, a, um, part. 69
opes, um, f. 3. pl. 243, 244
opilio, ónis, m. 3. 97
opinio, ónis, f. 3. 89
opiculátor, óris, m. 3. 299
oppidum, i, n. 2. 252
oppositio, ónis, f. 3. 215, 217
oppositus, a, um, part. 83, 219.
263
oppugno, ávi, átum, áre, i. 296
optimus, a, um, 7, 200, 257 &c
opulentus, a, um, 201
opus

opus, eris, n. 3. 207, 251, 305 &c
opus, o. declin. 169

Or.

Ora, æ, f. i. 182
oratio, ónis, f. 3. 203, 265
oratorius, a, um, 203
orbile, is, n. 3. 173
orbis, is m. 3. 118, 161, 221
orbita, æ, f. i. 175
orca, æ, f. i. 115
orchestra, æ, f. i. 299
ordino, ávi, átum, áre, i. 303
organum, i, n. 2. 205
orichalcum, i, n. 2. 25
erior, ortas sum, iri, 4. 89, 185,
209
ornátus, ús, m. 4. 289
orno, ávi, átum, áre, i. 93, 149,
161
ornithotrophium, ii, n. 2. 43

Os.

Os, oris, n. 3. 4, 81, 85, 204 &c
os, ossis, n. 3. 82, 84, 85
oscen, oscinis, f. 3. 44
oscillans, tis, part. o. 3. 281
osculor, átus sum, ári, i. 237
ostendo, di, sum, ere, 3. 2, 159,
315
ostento, ávi, átum, áre, i. 261
ostrea, æ, f. i. 73

Ot.

Otis, idis, f. i. 47
otium, ii, n. 2. 231

Ov.

Ovis, is, f. 3. 4, 57, 97
ovum, i, n. 2. 41, 70

Pa.

Pabo, ónis, m. 3. 135, 172
paculatio, ónis, f. 3. 291
pabulatorius, a, um, 175
pabulum, i, n. 2. 59
pactum

pactum, i, n. 2. 241
pagina, æ, f. i. 191, 197
pagus, i, m. 2. 252, 283
pala, æ, f. i. 103
palæstra, æ, f. i. 272, 273
palanga, æ, f. i. 135
palátum, i, n. 2. 81, 87
palea, æ, f. i. 95, 157
palimpsestus, i, m. 2. 207
Pallas, adis, f. 3. 300
pallium, ii, n. 2. 127
palma, æ, f. i. 81
palmes, itis, m. 3. 39
palpebræ, árum, f. i. plur. 81
palpo, ávi, átum, áre, i. 233
palumbes, is, c. 3. 47
palus, li, m. 2. 114, 259
palus, údis, f. 3. 17
pámpinus, i, c. 2. 39
pandúra, æ, f. i. 205
pango, áxi, átum, ere, 3. 135
panicula, æ, f. i. 37
panificum, ii, n. 2. 102
panis, is, m. 3. 103, 108, 145
panifex, icis, m. 3. 123
pannus, i, m. 2. 123, 127, 157
panthéra, æ, f. i. 63
papilio, ónis, m. 3. 53
papilla, æ, f. i. 79
pappa, æ, f. i. 249
papyrus, a, um, 129
papyrus, i, f. 2. & um, i, n. 2. 188
Paradifus, i, m. 2. 75, 244, 304
paralléus, i, m. 2. 221
parátus, a, um, part. 235
parco, peperci, & parsi, parsum, &
cium, ere, 3. 243
pardus, i, m. 2. 63
parens, entis, c. 3. 249
parentalis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 248
paries, ietis, m. 3. 131, 149, 159
pario, peperci, partum, (paritum)
ere, 3. 149
parippus, i, m. 2. 274
paro

paro, ávi, átum, áre, i. 163, 265
pars, tis, f. 3. 26, 78, 146 &c
particula, æ, f. i. 13
partim, adv. 106, 107
partus, a, um, part. 243
parus, i, m. 2. 45
parvus, a, um, 37, 45
paschális, is, c. 3. le, is, n. 3. 303
pasco, pavi, pastum, ere, 3. 96, 97,
157
passer, eris, m. 3. 43, 73
passio, ónis, f. 3. 89
passus, a, um, part. 206
pastillus, i, m. 2. 265
pastor, óris, m. 3. 97
pastoritis, a, um, 205
pategium, ii, n. 2. 127
pater, tris, m. 3. 245, 246, 249 &c
paterfamilias, trisfamilias, m. 3.
251
patibulum, i, n. 2. 258
patientia, æ, f. i. 236, 237
patina, æ, f. i. 113, 119, 145
patior, passus sum, ti, 3. 185, 219
patrarcha, æ, m. i. 302
patruélis, is, c. 3. 248
patruus, i, m. 2. 229
paucus, a, um, 61
paveo, pavi, ére, 2.
pavimentum, i, n. 2. 137, 147
pavo, ónis, m. 3. 43
pauper, eris, o. 3. 251
paupertas, átis, f. 3. 305, 306
paxillus, i, m. 2. 173, 291

Pe.

Peccatum, i, n. 2. 305, 306
pecten, inis, m. 3. 80, 123, 155
pecto, xui, & xi, pectum, & sti-
tum, ere, 3. 80, 155
pectus, oris, n. 3. 78, 79, 83, 85
pecuarius, a, um, 96
pecunia, æ, f. i. 261
pecus, oris, n. 3. 53, 56
pecus, údis, f. 3. 60, 111
pedes, itis, m. 3. 177
pedi-

pediculus, i, m. 2.	30. 67	pericardium, ii, n. 2.	83
pedicatus, us, m. 4.	292	pericranium, ii, n. 2.	83
pedum, i, n. 2.	97	perithyrium, ii, n. 2.	137
pelecianus, i, m. 2.	51	perna, æ, f. 1.	111
pelliceus, a, um.	127	perniciēs, ei, f. 3.	1295
pellio, ōnis, m. 3.	127	pernocto, āvi, ātum, āre, 1.	169
pellis, is, f. 3.	127	pero, ōnis, m. 3.	129
pello, pepuli, pulsum, ere, 3.	181	perpetuo, adv.	11
pellucidus, a, um.	27	perpetuus, æ, um,	1259
pelluvium, ii, n. 2.	153	persecutor, ātus sum, āri, 1.	207
pelvis, is, f. 3.	119. 155	persequor, cūtus sum, sequi, 3.	109
pendens, entis, part. o. 3.	105.	perficum, i, n. 2.	30
	263	Perficus, a, um,	221
pendeo, pependi, pensum, ere, 2.	79	persona, æ, f. 1.	240
penes, præp. acc.	200	personatus, a, um,	269
penetrāle, is, n. 3.	299	perspicillum, i, n. 2.	163
penetro, āvi, ātum, āre, 1.	219	perspicio, exi, ectum, ere, 3.	228
peniculus, i, m. 2. & um, i, n. 2.	161	pertendo, tendi, sum, ere, 3.	227
	17	peritica, æ, f. 1.	105. 107. 151
peninsula, æ, f. 1.	107. 187. 187	peruigil, ilis, o. 3.	47
penna, æ, f. 1.	175	pes, dis, m. 3.	41. 65. 69 &c
penſilis, is, c. 3. le, lis, n. 3.	251	peſſulus, i, m. 2.	136
pensum, ū, n. 2.	147	petāſo, ōnis, m. 3.	111
penuarias, a, um,	212	petaurum, i, n. 2.	281
penus, oris, n. 3. & ūs, c. 4.	35	petiolus, i, m. 3.	39
pepo, ōnis, m. 3.	2. 101	peto, tibi & tui, titum, ere, 3.	279
per, præp. acc.	97	petra, æ, f. 1.	26
pera, æ, f. 1.	71	pétroselinum, i, n. 2.	35
perca, æ, f. 1.	67	petulans, antis, part. o. 3.	199
perceptus, a, um, part.	3		
percurro, curri, cursum, ere, 3.	215		
percuſſus, a, um, part.	159		
perdix, icis, f. 3.	47		
perduellis, is, m. 3.	259		
peregrinus, a, um,	45		
perco, perſi, peritum, ire, 4.	185		
perfectus, a, um,	6		
perſodio, ſoſſi, ſoſſum, ere, 3.	61		
perforatus, a, um, part.	295		
perforo, āvi, ātum, āre, 1.	173		
perſundo, ūdi, ūſum, ere, 3.	92.		
	229		
pergula, æ, f. 1.	93. 137		
pericar-			

Ph.

Phalanga, æ, f. 1.	135
phaleræ, arum, f. 1. pl.	170
phantasia, æ, f. 1.	87
pharmacopœus, i, m. 2.	265
pharmacopolium, ii, n. 2.	26
pharmacum, i, n. 2.	26
phasianus, i, m. 2.	47
phasīs, is, f. 3.	216
Philippæus, i, m. 2.	25
Philistæus, i, m. 2.	361
philomela, æ, f. 1.	45
Philosophia, æ, f. 1.	206
phoca, æ, f. 1.	73

Phoe-

Phœbus, i, m. 2.	237.
physicus, m. 2.	207.

Pi.

Pica, æ, f. 1.	43. 45
picatus, a, um, part.	129
pictor, ōris, m. 3.	161
pistorius, a, um,	161
pictura, æ, f. 1.	160. 161
picus, i, m. 2.	47
pietas, atis, f. 3.	249. 298
pigmentum, i, n. 2.	161. 202
pila, æ, f. 1.	191. 275. &c.
Pilatus, i, m. 2.	306
pilentum, i, n. 2.	175
pileolus, i, m. 2.	153
pilula, æ, f. 1.	265
pilum, i, n. 2.	115
pilus, i, m. 2.	57
pinerna, æ, m. 1.	119. 285
pingo, inxi, ictum, ere, 3.	3. 161.
	186
pinna, æ, f. 1.	70
pinſo, ui, itum, infum, & ictum,	103
ere, 3.	103
pinus, i, f. 2. & pinus, ūs, f. 4.	31
pipio, ire, 4.	5
pirata, æ, m. 1.	259
piſcator, ōnis, f. 3.	105
piſcis, is, m. 3.	9. 51. 70 &c
pistillum, i, n. 2.	113. 204
pistor, ōris, m. 3.	103
pium, i, n. 2.	37
pius, a, um,	313. 315
pix, picis, f. 3.	29

Pl.

Placenta, æ, f. 1.	103
placidus, a, um,	257
plaga, æ, f. 1.	109
plagula, æ, f. 1.	189
planca, æ, f. 1.	93
planeta, æ, m. 1.	212. 214
planta, æ, f. 1.	28. 39. 67. &c
plantarium, ii, n. 2.	93
planto, āvi, ātum, āre, 1.	93

planu-

planula, æ, f. 1.	143
planus, a, um,	21. 186
platea, æ, f. 1.	254. 255
plaudo, ū, ūm, ere, 3.	269
plaustrum, i, n. 2.	173
plebs, bis, f. 3.	96. 269
plecto, exi, exum, ere, 3.	205.
	259
plectrum, i, n. 2.	205
plenilunium, ii, n. 2.	217
plenus, a, um,	9
plerique, æque, aque, pl.	31. 45
plicatus, a, um, part.	127
plithobolinda, æ, f. 1.	277
ploro, āvi, ātum, āre, 1.	237
pluma, æ, f. 1.	41
plumbum, i, n. 2.	25
plurimas, a, um,	261
plūs, tis, n. 3.	135. 211. 229
puteus, i, m. 2.	161. 193. 200
Pluto, ōnis, m. 3.	300
pluvia, æ, f. 1.	18
pluvioſus, a, um,	19

Pn.

Pneumaticus, a, um,	101. 205
---------------------	----------

Po.

Pocillator, ōris, m. 3.	185
podulum, i, n. 2.	119
podex, icis, m. 3.	79
Podolia, æ, f. 1.	225
poena, æ, f. 1.	257
poſſis, is, f. 3.	203
polaris, is, c. 3. e, is, n. 3.	213
pollen, inis, n. 3. & lis, inis, m. 3.	101
	63
pollens, entis, part. o. 3.	81
pollex, icis, m. 3.	261
polliceor, citūs sum, eri, 2.	103
pollinarius, a, um,	225
Polonia, æ, f. 1.	210
polus, i, m. 2.	309
polygamus, i, m. 2.	252
pomerium, ii, n. 2.	93
pomarium, ii, n. 2.	93

Z 3

pompa

INDEX

pampa, æ, f. 1. 267
 pomunt, i, n. 2. 30. 289
 ponderatus, a, um, part. 261
 pendero, avi, atum, are, 1. 262
 pondus, eris, n. 3. 135. 159 &c
 pono, lui, itum, ere, 3. 41. 133 &c
 pons, ontis, m. 3. 177. 253
 ponticulus, i, m. 2. 177. 205
 ponto, onis, m. 3. 177
 popina, æ, f. 1. 255
 populus, i, m. 2. 303
 porcellus, i, m. 2. 57. 163
 porcus, ci, m. 2. 57
 porrigo, exi, ectum, ere, 3. 119
 porro, adv. 71. 84. 101
 porta, æ, f. 1. 253. 255. 297
 portendo, di, tum, ere, 3. 310
 porticus, us, f. 4. 254
 portoriam, ii, n. 2. 283
 possessor, oris, m. 3. 243
 possum, tui, esse, anom. 3. 59.
 135
 post, adv. 103. 117. 131
 post, præp. acc. 297. 307
 postea, adv. 3. 77. 127 &c
 poster, orum, m. 2. pl. 247. 303
 posterior, oris, c. 3. ius, oris, n. 3.
 78
 posteritas, atis, f. 3. 75
 postilona, æ, f. 1. 170
 postis, is, m. 3. 136
 Postomis, idis, f. 3. 171
 potentia, æ, f. 1. 7
 potestas, atis, f. 3. 251
 potio, onis, f. 3. 265
 potior, titus sum, tiri, 4. 287
 potissimus, a, um,
 potius, adv. 229
 potus, us, m. 4. 85. 233

Pr.

Præ, præp. abl. 305
 præbeo, ui, itum, ere, 2. 251. 286
 præceps, ipitis, o. 3. 175. 227
 præceptor, oris, m. 3. 199
 præceptum, i, n. 2. 241
 præcino-

præcinctorium, ii, n. 2. 165
 præcingo, inxi, ctum, ere, 3. 153
 præcipue, adv. 27
 præcipuus, a, um, 300
 præcursor, oris, m. 3. 305
 præda, æ, f. 1. 291
 prædatrix, icis, f. 3. 69
 prædicaturus, a, um, part. 307
 prædo, onis, m. 3. 169
 præfectus, i, m. 2. 285. 293. 306
 præfigo, ixi, xum, ere, 173. 191
 præfurnium, ii, n. 2. 103
 prægrandis, is, c. 3. e, is, n. 3. 61
 prælium, ii, n. 2. 277. 292. 295
 præmium, ii, n. 2. 241. 279
 præprimis, adv. 273
 præscribo, psi, ptum, ere, 3. 199.
 233
 præsepe, is, n. 3. 97. 157
 præsertim, adv. 189
 præses, idis, m. 3. 300
 præstideo, édi, essum, ére, 2. 257
 præstigiæ, atum, f. 1. pl. 270
 præstigiator, oris, m. 3. 270. 271
 prætereà, adv. 70. 111. 113 &c
 præteritus, a, um, 228
 prætor, oris, m. 3. 257
 prætorium, ii, n. 2. 257. 285
 prætum, i, n. 2. 23. 95
 prehendo, di, sum, ere, 3. 273
 prælum, i, n. 2. 191. 195
 præmo, essi, essum, inere, 3. 231
 pretiosus, a, um, 61
 pretium, ii, n. 2. 261
 Priapus, i, m. 2. 301
 primarius, a, um, 225. 255. 269
 293
 primo, adv. 88. 130. 167
 primum, adv. 40. 54. 77
 primus, a, um, 32. 75
 Princeps, ipis, c. 3. 283
 privignæ, æ, f. 1. 247
 privignus, i, m. 2. 247
 prius, adv. 103. 112. 306
 pro, præp. abl. 37. 85. 149 &c
 proavia, æ, f. 1. 247
 proa-

proavus, i, m. 2. 247
 proboscis, idis, f. 3. 59
 procedo, essi, essum, edere, 3. 257
 procella, æ, f. 1. 15. 185
 procrastino, avi, atum, are, 1. 231
 procreta, æ, f. 1. 28
 procreto, évi, etum, ere, 3. 257
 procurator, oris, m. 3. 279
 procurro, curri, sum, ere, 3. 245
 procus, ci, m. 2. 305
 prodeo, ivi, itum, ire, 4. 173. 305
 prodians, entis, part. o. 3. 201
 prodigus, a, um, 243. 269
 prodico, xi, ctum, ere, 3. 257.
 258
 profero, tali, latum, ferre, anom.
 112
 proficio, éci, ectum, ere, 3. 237
 proflo, xi, xum, ere, 3. 139
 profunditas, atis, f. 3. 183
 profundus, a, um, 21
 progredior, essus sum, edi, 3. 227
 prohibeo, ui, itum, ére, 2. 185.
 241
 proles, is, f. 3. 249
 promerçalis, is, c. 3. le, lis, n. 3.
 261
 prominens, tis, part. o. 3. 59
 promissum, i, n. 2. 241
 promissus, a, um, part. 3. 302.
 304
 promoto, si, tum, ere, 3. 115
 promontorium, ii, n. 2. 17
 promus condus, i, m. 2. 112
 pronepos, otis, m. 3. 247
 proneptis, is, f. 3. 247
 pronubus, i, m. 2. 245
 pronuncio, avi, atum, are, 1. 257
 propagatio, onis, f. 3. 244
 propago, avi, atum, are, 1. 114
 prope, præp. acc. 18. 300
 propello, nuli, pulsum, ere, 3. 235
 propheta, æ, m. 1. 309
 propino, avi, atum, are, 1. 119
 propiticia, æ, f. 1. 237
 proprius, a, um, 217

propter, præp. acc. 169
 propterea, adv. 203. 220
 propugnaculum, i, n. 2. 253
 propullulo, avi, atum, are, 1. 155
 prora, æ, f. 1. 181. 183
 proreta, æ, m. 1. 181
 profa, æ, f. 1. 203
 prosequor, catus sum, equi, 3. 89
 prospectus, us, m. 4. 219
 prospicio, exi, ectum, ere, 3. 228
 229
 prosterne, avi, atum, ere, 3. 111.
 273
 protoplastus, i, m. 2. 304
 provenio, eni, tum, ire, 4. 23
 proverbium, ii, n. 2. 203
 providè, adv. 229
 providentia, æ, f. 1. 310
 providus, a, um, 310
 provoco, avi, atum, are, 1. 296
 provolo, vi, lûtum, ere, 3. 135
 proximus, a, um, 163
 prudentia, æ, f. 1. 228. 311
 pruina, æ, f. 1. 19
 pruna, æ, f. 1. 13
 pruniceps, cipis, f. 3. 113
 prunum, i, n. 2. 30

Pr

Pu.

Publicus, a, um, 254
 pudenda, orum, n. 2. pl. 79
 puella, æ, f. 1. 77
 puer, i, m. 2. 2. 77. 161 &c
 puerilis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 280
 pugil, ilis, m. 3. 273
 pugio, onis, m. 3. 289
 pugna, æ, f. 1. 292. 294
 pugno, avi, atum, are, 1. 289
 pugans, i, m. 2. 81. 273. 275
 pulex, icis, m. 3. 67. 163
 pulvis, i, m. 2. 5. 41. 49
 pulmentum, i, n. 2. 189
 pulmo, onis, m. 3. 83. 85
 pulpa

propter

Z 4

palpa, æ, f. I. 29
 pulio, avi, atum, are, I. 204. 267
 pulverarius, a, um, 187. 289
 pulvinus, i, m. 2. 93
 pulvis, eris, m. 3. 265. 289. 295
 pumex, icis, c. 3. 153
 pumilio, onis, m. 3. 91
 punctum, i, n. 2. 221
 punitio, i, m. 2. 241
 pupa, æ, f. I. 77
 pupilla, æ, f. I. 81
 puppis, is, f. 3. 181. 183
 purgo, avi, atum, are, I. 55. 157
 purpura, æ, f. I. 73
 purus, a, um, 121
 putamen, inis, n. 2. 31
 puteus, i, m. 2. 139. 147. 150. &c

Py.

Pyrites, æ, m. I. 12
 pyrum, i, n. 2. 30
 Pythagorici, a, um, 226
 pyxis, xidis, f. 3. 159. 265. 289

Qu.

Qua, adv. 169
 quadra, æ, f. I. 217
 quadraginta, o. indecl. 307
 quadrans, antis, m. 3. 209
 quadratura, æ, f. I. 211
 quadratus, a, um, part. 240
 quadruga, æ, f. I. 259
 quadringenti, æ, a, 83
 quadrirotum, i, n. 2. 172
 quadrupes, edis, o. 3. 54. 63
 quæro, sivi, situm, ere, 3. 243
 quæstor, onis, m. 3. 265
 quavis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 301
 qualitas, acis, f. 3. 87
 qualus, i, m. 2. 113
 quam, conj. 39. &c
 quando, adv. 213
 quæritas, acis, f. 3. 87
 quantus, a, um, 135
 quærcus, a, um, 197. 306
 quasi

quasi, adv. 202. 213 &c
 quassio, avi, atum, are, I. 295
 quatuor, o. indecl. 9. 79 &c

Que.

Queo, quiti, itum, ire, 4. 85
 quercus, i, & us, f. 2. & 4. 31

Qui.

Quia, conj. 219
 quidam, ædam, iddam & oddam, pron. 37. 70. 87 &c
 quidem, conj. 147
 quies, eris, f. 3. 231
 quiesco, evi, etum, ere, 3. 231
 quilibet, ælibet, idlibet & odlibet, pron. 81. 212
 quin, adv. 301
 quincunx, cis, m. 3. 207
 quindecim, o, indecl. 211. 220
 quindenii, æ, a, 207
 quinque, o. indecl. 83. 86 &c
 quintus, a, um, 241
 quis, (qui) quæ, quid & quod, pron. 2. 3. &c
 quisq; æque, idq; & odq; pron. 220

quisquis, æque, idquid & qdduod, pron. 301
 quivis, ævis, idvis, & odvis, pron. 312

Quo.

Quo, adv. 227
 quoad, adv. 179
 quomodo, adv. 2
 quotus, a, um, 159
 quum, adv. 295

Ra.

Racemus, i, m. 2. 39
 rado, si, sum, ere, 3. 155
 radius, ii, m. 2. 11. 123. 163, &c
 radix, icis, f. 3. 28. 29
 radula, æ, f. I. 113
 raja, æ, f. I. 73
 falla

falla, æ, f. I. 94
 famosus, a, um, 61
 famus, i, m. 2. 29. 45
 fana, æ, f. I. 5. 69
 rapa, æ, f. I. 35
 rapax, acis, o. 3. 48. 63
 raphanus, i, m. 2. 35
 raptio, avi, atum, are, I. 258
 raptus, a, um, part. 306
 rarissimus, a, um, 47
 rastum, i, n. 2. 95
 ratio, onis, f. 3. 299. 313
 rationalis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 88
 ratis, is, f. 3. 177

Re.

Recessus, sis, m. 4. 255
 recipio, epi, optum, ere, 3. 269
 recito, avi, atum, are, I. 199
 rectio, si, sum, ere, 3. 147
 recole, ui, cultum, ere, 3. 298
 recondo, didi, itum, ere, 3. 87.
 recordatio, onis, f. 3. 187
 recreatus, a, um, part. 306
 recte, adv. 2. 202. 299
 rectrix, icis, f. 3. 310
 rectus, a, um, 223. 302
 reddendus, a, um, part. 312
 reddo, didi, itum, ere, 3. 85. 241
 redeo, divi, reditum, ire, 4. 231
 rediens, euntis, part. o. 3. 307
 redimitus, a, um, part. 285
 rediturus, a, um, part. 307
 redux, ducis, o. 3. 269
 Regina, æ, f. I. 298
 regio, onis, f. 3. 282. 283
 regius, a, um, 169. 283. 284
 regno, avi, atum, are, I. 277
 regnum, i, n. 2. 225. 282. 283
 regula, æ, f. I. 209
 regulus, i, m. 2. 47
 rejectus, a, um, 39
 rejectio, jeci, jectum, ere, 3. 89
 relego, avi, atum, are, I. 249
 religio, onis, f. 3. 298. 299. 308
 reli-

reliquus, a, um, 47. 79. 389
 relictus, a, um, part. 115
 remanens, tis, part. o. 3. 131
 remaneo, anis, ansum, ere, 2. 13.
 remex, remigis, m. 3. 131. 392
 remigo, avi, atum, are, I. 181
 remitto, iis, idsum, ere, 3. 181
 remotus, a, um, part. 275
 remolcus, i, m. 2. 163
 remus, i, m. 2. 177. 181. 182
 ren, is, m. 3. 83
 repagulum, i, n. 2. 253
 repentē, adv. 185
 repentinus, a, um, 66
 repo, pū, ptum, ere, 3. 65. 66
 repōtio, sui, situm, ere, 3. 249
 repositum, ii, n. 2. 193
 repositio, avi, atum, are, I. 269
 reptilis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 64
 requies, ei, f. 5. 87
 res, ei, f. 5. 7. 67. 87, &c
 reservo, avi, atum, are, I. 240
 resina, æ, f. I. 29
 respicio, exi, ectum, ere, 3. 228.
 respicio, exi, ectum, ere, 3. 240
 respirans, tis, part. o. 3. 83
 respiratio, onis, f. 3. 85
 respiro, avi, atum, are, I. 70. 83
 retinguo, inxi, inctum, ere, 3. 141
 restio, onis, m. 3. 166. 167
 restis, is, f. 3. 167
 resto, iis, itum & atum, are, I. 229
 refugio, rexi, ctum, gere, 3. 306
 resuscito, avi, atum, are, I. 313
 rete, is, n. 3. 67. 105. 106
 reticulum, i, n. 2. 275
 retinaculum, i, n. 2. 190
 retineo, ui, entum, ere, 2. 171
 retrō, adv. 71. 78
 reverbero, avi, atum, are, I. 275
 revincior, inctus sum, cini, 4. 171
 revivisco, vixi, ctum, icere, 3. 306
 revoco, avi, atum, are, I. 99
 reus, i, m. 2. 257
 Rex

Rex, egis, m. 3. 49. 63. 96 &c

Rh.

Rhedarius, ii, m. 2. 175

Rhetorica, æ, f. l. a, orum, n. 2. 202

rhombus, i, m. 2. 221

rhomphæra, æ, f. l. 289

Ri.

Ribes, is, f. & n. 3. 39

ricinus, i, m. 2. 67

ridica, æ, f. l. 114

ridiculus, a, um; 273

rigo, avi, âtum, âre, i. 93

ringor, i, 3. 5

ripa, æ, f. l. 17. 39. 51

rius, lis, m. 4. 287

rius, i, m. 2. 17. 255

rinox, âtus sum, âri, i. 233

Ro.

Rodo, si, sum, ere, 3. 67

rogus, i, m. 2. 259

Romanus, a, um, 273. 287

ros, ris, m. 3. 19. 32

rosa, æ, f. l. 39

rosmarinus, i, m. 2. 33

rostrum, i, n. 2. 41. 51. 183 &c

rota, æ, f. l. 101. 145. 151 &c

roto, avi, âtum, âre, i. 21

rotula, æ, f. l. 267

rotundus, a, um. 30. 195. 220

Ru.

Rubecula, æ, f. l. 45

ruber, ra, rum, 86

rubeus, a, um, 27

rubigo, inis, f. 3. 19

rubinus, i, m. 2. 27

ructo, avi, âtum, âre, i. 233

rudens, tis, m. 3. 167. 185

rudis, is, c. 3. e, is, n. 3. 202

rudo, i, itum, ere, 3. 5

ruina, æ, f. l. 15

runcina, æ, f. l. 143

rupes, is, f. 3. 61

rupi-

rupicapra, æ, f. l. 61

rursus, adv. 121. 125. 186

rursus, âtus sum, âri, i. 43

Ruslia, æ, f. l. 225

rusticula, æ, f. l. 47

rusticus, i, m. 2. 207. 233

ruta, æ, f. l. 33

rutabulum, i, n. 2. 103. 113

Sa.

Sabulum, i, n. 2. 36

saceus, i, m. 2. 95

sacellum, i, n. 2. 309

sacer, cra, um, 185. 305. 309

sacerdos, ôtis, c. 3. 245. 303. 309

sacramentum, i, n. 2. 301. 305

sacrarium, ii, n. 2. 299

sacratissimus, a, um, 205

sacrificium, ii, n. 2. 303

sacro sanctus, a, um, 309

sapius, adv. 291. 309

sagax, acis, o. 3. 109

sagino, avi, âtum, âre, i. 43. 97

sagittarius, ii, m. 2. 212

salamandra, æ, f. l. 65

salebra, æ, f. l. 169

salignus, a, um, 165

salinum, i, n. 2. 218

salio, ivi, (ii, ui) altum, ire, f. 271

salix, icis, f. 3. 31

salmo, ônis, m. 3. 73

salvus, a, um, part. 73

saltans, tis, part. o. 3. 67

salto, avi, âtum, âre, i. 271

Salvator, ôris, m. 3. 305

salvia, æ, f. l. 33

salvo, avi, âtum, âre, i. 307

sambuca, æ, f. l. 205

sambucus, i, f. 2. 39

sanctus, a, um, 6. 304. 305

sandalium, ii, n. 2. 129

sanguis, inis, m. 3. 71. 84. 153

sanguisugus, i, m. 2. 67

sapidus, a, um, 73

sapiens, entis, part. o. 3. 315

fapien-

sapientia, æ, f. l. 315

sapio, ui, (ivi & ii) ere, 3. 2

sapo, ônis, m. 3. 125. 155

sapor, ôris, m. 3. 87

sapphirus, i, f. 2. 27

Saracenicus, a, um, 37

sarmentum, i, n. 2. 131

sarracum, i, n. 2. 173

sartago, inis, f. 3. 113

sartor, ôris, m. 3. 126. 127

sartrix, icis, f. 3. 125

satellitium, ii, n. 2. 286

Satermus, i, m. 2. 215. 301

Saxonia, æ, f. l. 287

saxum, i, n. 2. 26. 65

Sca.

Scabellum, i, n. 2. 149

scala, æ, f. l. 137. 296

scalus, i, m. 2. 181

scalpellum, i, n. 2. 155. 187

scalprum, i, n. 2. 129. 153

scalptor, ôris, m. 3. 161

scannum, i, n. 2. 143. 149

scandula, æ, f. l. 137

scapha, æ, f. l. 185

scapula, æ, f. l. 79. 85

scapus, i, m. 2. 39. 139. 263

scaurabeus, i, m. 2. 53

scaurico, avi, âtum, âre, i. 153

seateo, ui, ére, 2. 17

Sce.

Scenicus, a, um, 268

sceptum, i, n. 2. 17

Sch.

Schedula, æ, f. l. 265

schola, æ, f. l. 198. 199. 254

Sci.

Scientia, æ, f. l. 89. 244

scindo, idi, issum, ere, 3. 94. 167

scintilla, æ, f. l. 12

scintillo, avi, âtum, âre, i. 11

scio, ivi, itum, ire, f. 3

scir-

scirpeus, a, um, 179

scirpus, i, m. 2. 39

sciscitor, âtus sum, âri, i. 169

sciurus, i, m. 2. 55

Sci.

Sclavonia, æ, f. l. 225

sclopétum, i, n. 2. 289

sclopus, i, m. 2. 171. 281. 289

Sco.

Scobs, (& scobis) is, f. 3. 131

scopæ, ârum, f. l. pl. 113

scopulus, i, m. 2. 17. 185

scopus, i, m. 2. 229

scoria, æ, f. l. 139

scorpius, ii, m. 2. 65. 212

scortum, i, n. 2. 233

Scotia, æ, f. l. 225

Scr.

Scribo, psi, ptum, ere, 3. 186. 189

scriniarius, ii, m. 2. 202

scriptorius, a, um, 142

scriptura, æ, f. l. 186. 187

scrofa, æ, f. l. 187. 298

scrofa, æ, f. l. 57

scrutarius, ii, m. 2. 261

Scu.

Sculpo, psi, ptum, ere, 3. 143

sculptor, tôris, m. 3. 161

scutatus, i, m. 2. 25

scutella, æ, f. l. 119

scutica, æ, f. l. 175

seutum, i, n. 2. 69. 288

Se.

Sebacens, a, um, 201

sebum, i, n. 2. 111

secessus, lis, m. 4. 147

seco, cui, ctum, âre, i. 155

secretarius, ii, m. 2. 285

secretus, a, um, 200

seculares, is, c. 3. e, is, n. 3. 287

seculum, adv. (pro comuni Gram-

maticorum sententiâ) 97. 309

seculum

fecundò, adv. 205
 fecundum, præp. acc. 190
 fecundus, a, um, 235
 fecuris, is, f. 3. 131
 fecuritas, ætis, f. 3. 291
 fed, conj. 33. 51. 57. &c
 sedens, tis, part. o. 3. 45. 123.
 143, &c
 sedens, tis, part. o. 3. 45. 123.
 143, &c
 sedeo, di, æsum, ère, 3. 41. 199.
 sedile, is, n. 3. 119
 sedulo, xi, ætum, ère, 3. 169
 seductus, a, um, part. 75
 sedulitas, tatis, f. 3. 230
 segnitias, ei, f. 5. 227
 seinges, um, m. 3. pl. 175
 sella, æ, f. 1. 149. 165
 sellarius, ii, m. 2. 174
 semen, inis, n. 3. 28. 93. 95 &c
 semestralis, is, c. 3. le, is, n. 3. 223
 semigelatus, a, um, 19
 semino, avi, ætum, ère, 1. 95
 semispatha, æ, f. 1. 273
 semita, æ, f. 1. 169
 semper, adv. 25. 217. 230 &c
 senex, is, o. 3. 77
 sensitivus, a, um, 88
 sensus, ùs, m. 4. 84. 86. 87
 sententia, æ, f. 1. 203. 257
 senio, si, sum, tire, 4. 41. 299
 seorsim, adv. 139
 separatus, a, um, part. 95
 separo, avi, ætum, ère, 1. 101. 121
 sepes, is, f. 3. 93
 sepio, pli, prum, sepire, 4. 80. 81
 septem, o. indecl. 76. 212
 septentrionalis, is; c. 3. le, is, n. 3. 211
 septimus, a, um, 241
 septuagesimus, a, um, 305
 septuaginta, i, n. 2. 267. 306
 septuaginta, æ, f. 1. 266
 sequor, itus sum, sequi, 3. 130.
 227
 sera, æ, f. 1. 141

Sergius, ii, m. 2. 309
 sericum, ci, n. 2. 67
 sermo, ònis, m. 3. 3. 202. 203
 serpens, tis, c. 3. 5. 65. 75
 serperastrum, i, n. 2. 249
 serra, æ, f. 1. 131
 serro, avi, ætum, ère, 1. 131
 sertum, i, n. 2. 33
 servia, æ, f. 1. 33
 servio, ivi, itum, ère, 4. 245
 servo, avi, ætum, ère, 1. 245
 servus, i, m. 2. 245
 sessibulum, i, n. 2. 85
 seta, æ, f. 1. 85
 seu, conj. 311
 sex, o. indecl. 173
 sexageni, æ, 3. pl. 205
 sexangularis, is, c. 3. e, is, m. 3. 99
 sextilis, is, m. 3. 215
 sextus, a, um, 75
 sexus, ùs, m. 4. 77

Si.

Si, conj. 27. 109. 157. 186
 sibilo, avi, ætum, ère, 1. 5
 sic, adv. 77. 103. 123 &c
 ficarius, ii, m. 2. 259
 siccatas, a, um, part. 121
 sicco, avi, ætum, ère, 1. 187. 189
 ficcus, a, um, 87
 sicut, adv. 43
 fidus, eris, n. 3. 211. 319
 sigillum, i, n. 2. 306
 signifer, i, m. 2. 293
 significo, avi, ætum, ère, 1. 30
 signum, i, n. 2. 183
 silex, icis, c. 3. 12. 26
 silicernium, ii, n. 2. 77
 siligo, ginis, f. 3. 37
 siqua, æ, f. 1. 37
 silurus, i, m. 2. 71
 simia, æ, f. 1. 55
 simila, æ, f. 1. 103
 similis, is, c. 3. le, lis, n. 3. 27.
 143. 203
 simplex, icis, o. 3. 2

simul

simul, adv. 88. 229. 273
 Sinai, m. indecl. 303
 sinciput, itis, m. 3. 87
 sine, præp. abl. 29. 137. 251
 singularis, is, c. 3. e, is, n. 3. 303
 singulatim, adv. 190
 singuli, æ, a, pl. 87. 205. 215
 siniter, tra, um, 79. 83. 121 &c
 sinitrosum, adv. 187
 sinuo, avi, ætum, ère, 1. 65
 sinus, ùs, m. 4. 17
 spatium, ii, n. 2. 269
 sphon, ònis, m. 3. 115
 sularum, i, n. 2. 35
 sifer, eris, n. 3. 35
 sisto, stiti, itatum, sistere, 3. 183
 strum, i, n. 2. 205
 stula, æ, f. 1. 151. 153. 165
 stive, conj. 88. 105. 133

Sm.

Smaragdus, i, m. 2. 27

So.

Soboles, is, f. 3. 247
 sobrinus, i, m. 2. 247
 sociatus, a, um, part. 84
 societas, ætis, f. 3. 248. 255
 Sol, lis, m. 3. 11. 19. 49 &c
 solaris, is, c. 3. re, is, n. 3. 213
 solarium, ii, n. 2. 159
 solea, æ, f. 1. 79. 129. 141. 157
 solenniter, adv. 286
 soleo, itus sum, ère, anom. 2. 45.
 179
 solidus, a, um, 25
 solium, ii, n. 2. 285
 solitium, ii, n. 2. 213
 solum, i, n. 2. 79. 147. 279
 solam, adv. 182
 solus, a, um, 7. 200. 203 &c
 somno, iavi, ætum, ère, 1. 87
 somnus, i, m. 2. 87
 sonitus, ùs, m. 4. 159
 sons, tis, o. 3. 257

sonus

sonus, i, m. 2. 356
 sordes, tum, f. 3. pl. (àgen. sing.
 fordis.) 255
 sordido, avi, ætum, ère, 1. 125
 sordidus, a, um, 47
 soror, òris, f. 3. 248
 fors, tis, f. 3. 277. 310
 sortilegium, ii, n. 2. 277

Spa.

Spatha, æ, f. 1. 103
 spatium, ii, n. 2. 211

Spe.

Species, ei, f. 5. 75. 305
 speciolus, a, um, 227
 spectaculum, ii, n. 2. 271
 spectator, oris, m. 3. 269
 spectro, avi, ætum, ère, 1. 3. 129.
 245

specula, æ, f. 1. 183. 253
 specularis, is, n. 3. & rium, ii, n. 2.
 162

speculator, atus sum, ari, 1. 207
 speculum, i, n. 2. 163. 229
 specus, oris, n. 3. & ùs, c. 4. 130
 spelunca, æ, f. 1. 21
 sperans, tis, part. o. 3. 233
 spes, ei, f. 5. 89. 237

Sph.

Sphæra, æ, f. 1. 210
 sphæsterium, ii, n. 2. 275
 sphæra, æ, f. 1. 281

Spi.

Spica, æ, f. 1. 37
 spina, æ, f. 1. 70. 85
 spinosus, a, um, 227
 spira, æ, f. 1. 103
 spiritalis, is, c. 3. le, is, n. 3. 6
 spiritus, ùs, m. 4. 83. 305. 315
 spiro, avi, ætum, ère, 1. 15

Spl.

Splendo, ui, ère, 2. 11
 splen-

splendor, óris, m. 3. 285
splenium, ii, n. 2. 265

Spo.

Spolio, ávi, átum, áre, i. 293
sponda, æ, f. i. 149. 173
spongia, æ, f. i. 153
sponfa, æ, f. i. 241
sponsalia, órum & ium, íbus, n. 2. 245
& 3. pl. 245
sponsus, i, m. 2. 245
spuma, æ, f. i. 19

Sq.

Squaler, óris, m. 3. 152
squama, æ, f. i. 71
squameus, a, um. 69

Sta.

Stabularius, ii, m. 2. 157
stabulum, i, n. 2. 147. 157. 305
stagnum, i, n. 2. 17. 39
stamen, inis, n. 3. 123
stannum, i, n. 2. 25
stans, tis, part. o. 3. 181
stapes, edis, m. 3. 171
statéra, æ, f. i. 241. 263
statua, æ, f. i. 161
statuarius, ii, m. 2. 161

Ste.

Stella, æ, f. i. 1. 9. 11. 211
stellátus, a, um, 210
stemma, atis, n. 3. 29
stercorátus, a, um, part. 95
stercus, óris, n. 3. 47. 85
sterilis, is, c. 3. de, lis, n. 3. 31
sterne, stravi, tum, sternere, 3. 15

Sti.

Stigma, atis, n. 3. 259
stillicidium, ii, n. 2. 137
stillo, ávi, átum, áre, 3. 18
stipátor, óris, m. 3. 286
stipátus, a, um, part. 285
stipes, itis, m. 3. 29
stirps, is, c. 3. 29

stiva, æ, f. i. 94

Sto. Str.

Sto, steti, státum, stáre, i. 17. 41. 199
strabo, ónis, m. 3. 91
stragula, æ, f. i. 149
stramen, inis, n. 3. 95
stramentum, i, n. 2. 149. 157. 291
stratus, a, um, part. 149. 254
strictúra, æ, f. i. 141
strideo, di, dère, 2. 4
strigilis, is, f. 3. 157
strix, gis, f. 3. 259
strobilus, i, m. 2. 31
structor, óris, m. 3. 119
strues, is, f. 3. 131
strumósus, a, um, 91
struo, struxi, ctum, vere, 3. 99
struthio, ónis, m. 3. 47

Stu.

Studiofus, i, m. 2. 200
studium, ii, n. 2. 200
stupa, æ, f. i. 121. 167
sturio, ónis, m. 3. 71
sturnus, i, m. 2. 45

Sty.

Stylus, i, m. 2. 186

Su.

Suavis, is, c. 3. e, is, n. 3. 238
suavissimè, adv. 45
sub, præp. acc. & abl. 9. 41. 75
subcutaneus, a, um, 153
subdiále, is, n. 3. 137
subditus, a, um, part. 191
subdivido, isi, istum, dère, 3. 223
subee, ivi, itum, ire, 4. 306
subjicio, eci, ectum, cere, 3. 191.
subindè, adv. 243
sublátus, a, um, part. 286
sublica, æ, f. i. 307
subligar, aris, n. 3. 153
sublimátus, a, um, 117
submergo, si, sum, ere, 3. 295
subordino, ávi, átum, áre, i. 286
subscus, udis, f. 3. 143
subsellium, ii, n. 2. 199. 299
subiterno, strávi, strátum, ere, 3. 157
subterraneus, a, um, 15
subtilis, is, c. 3. e, is, n. 3. 185
subtrano, xi, ctum, ere, 3. 207
subtus, adv. 79
subverto, ti, sum, ere, 3. 297
subula, æ, f. i. 129
suburbanus, a, um, 253
suburbium, ii, n. 2. 253
succenturiátus, órum, m. 2. pl. 293
succidia, æ, f. i. 111
succingo, xi, ctum, ere, 3. 170
succinum, i, n. 2. 27
succus, i, m. 2. 115
sucula, æ, f. i. 191
sudatorium, ii, n. 2. 152
sudes, is, f. 3. 93
Suecia, æ, f. i. 225
suffitus, ús, m. 4. 303
sufflatus, ús, m. 4. 175
suffoco, ávi, átum, áre, i. 107.
suggestus, ús, m. 4. 295
suggrundia, órum, n. 2. pl. 137
fugo, xi, ctum, ere, 3. 71
sui, pron. o. 15. 163. 167 &c
fulcus, i, m. 2. 94
sulphurátum, i, n. 2. 12
sulphureus, a, um, 19
sum, fui, esse, anom. 2. 9. 11. 101 &c
summátim, adv. 315
summus, a, um, 7. 29. 137. 255
suo, ui, utum, ere, 3. 125
super, præp. acc. & abl. 21. 37. 97
superbio, ivi, itum, ire, 4. 43
supercilium, ii, n. 2. 81
superfusus, a, um, part. 125

subligar

superimpóno, osui, itum, ere, 3. 117. 191
superior, óris, c. 3. us, óris, n. 3. 137
superius, adv. 263
superlimináre, áris, n. 3. 136
superiùs, adv. 129
superitruo, struxi, ctum, ere, 3. 106
supervenio, éni, entum, ire, 4. 293
supplanto, ávi, átum, áre, i. 273
supplicium, ii, n. 2. 257. 258. 259
supplicio, ávi, átum, áre, i. 237
suprà, adv. 69. 78
supra, præp. acc. 69. 78. 179. 183
sura, æ, f. i. 79
sureulus, i, m. 2. 93
surdus, a, um, 47
surgo, rexi, rectum, ere, 3. 29
sus, is, c. 3. 97. 111
susceptus, a, um, part. 291
suscepit, epi, eptum, ere, 3. 249
suscitabulum, i, n. 2. 12
suspendo, di, sum, ere, 3. 61. 107
suspensio, di, sum, ere, 3. 258
suspensus, a, um, part. 135
suspicio, ónis, f. 3. 89
sustento, ávi, átum, áre, i. 28.
245. 250
sutor, óris, m. 3. 128. 129
sutorius, a, um, 129
sutúra, æ, f. i. 127
suus, a, um, pron. 9. 11. 43. 75
&c.

Sy.

Sylva, æ, f. i. 9. 21. 23. 65. 109
sylveltris, is, c. 3. e, is, n. 3. 46
syrtis, ium, f. 3. pl. 185

Ta.

Tabanus, i, m. 2. 5
tabella, æ, f. i. 186. 199. 277
taberna, æ, f. i. 261
super-

INDEX

tabernaculum, i, n. 2.	130.	303	tentorium, ii, n. 2.	130.	430.
tabernarius, ii, m. 2.	261		ter, adv.	303	
tabula, æ, f. i.	143. 161.	185 &c	terebra, æ, f. i.	143	
tabulatus, a, um, part.	149.	183	terebræ, ævi, ætum, are, i.	143	
talis, is, c. 3. le, is, m. 3.	161.	241	teredo, inis, f. 3.	66.	71
talpa, æ, f. i.	61		tergeo, fi, sum, ère, 2.	195	
talus, i, m. 2.	277		tergo, fi, sum, ere, 3.	119.	155
tam, adv.	86		tergum, i, n. 2.	79.	171.
tamen, conj.	7. 219.	237 &c	tergus, oris, n. 3.	292	
tandem, adv.	13. 32. 77.	101 &c	termes, itis, m. 3.	67	
tango, tetigi, tactam, ere, 3.	87.		terminus, i, m. 2.	213	
	205		tero, privi, tritum, terere, 3.	113.	
tanquam, adv.	83. 228.	237		161	
tantum, adv.	88. 96.	205	terra, æ, f. i.	9. 11. 18. 21 &c	
tantas, æ, um,	135		terremotus, us, m. 4.	15	
tapes, étis, m. 3.	118. 149.	269	terrestris, is, c. 3. e, is, n. 3.	220	
tarpa, æ, f. i.	47			222	
Tartaria, æ, f. i.	225		terribilis, is, c. 3. le, i, n. 3.	295	
tantus, i, m. 2.	57. 212		tertio, adv.	89	
			tertius, a, um,	306	
Te.			teffellatus, a, um,	137	
Tectorium, ii, n. 2.	133		teffera, æ, f. i.	277	
tectum, i, n. 2.	43. 137.	147	teila, æ, f. i.	41. 67. 69 &c	
tego, xi, ætum, ere, 3.	41. 53. 153		teitacens, a, um,	145	
tegor, tectus, sum, tegi, 3.	57. 71		teitlis, is, m. 3.	245. 257	
	81		teitor, ætus, sum, æri, i.	305	
tegula, æ, f. i.	197		teitudo, inis, f. 3.	69. 205	
telescopium, ii, n. 2.	163. 228		tetragónus, i, m. 2.	209	
telonium, ii, n. 2.	283		tetráon, ónis, m. 3.	47	
temetum, i, n. 2.	119		tettrinnio, ivi, itum, ire, 4.	4	
temo, ónis, m. 3.	173. 174		texo, texui, textum, ere, 3.	67	
temperantia, æ, f. i.	232. 233		textor, óris, m. 3.	123	
temperátus, a, um, part.	222		textrinum, i, n. 2.	123	
tempero, ævi, ætum, ère, i.	187		textura, æ, f. i.	124	
templum, i, n. 2.	254. 299				
tempora, uin, n. 3. pl.	80		Th.		
tempus, óris, n. 3.	95. 304. 305		Thalérus, i, m. 2.	225	
tendicula, æ, f. i.	107		theátrum, i, n. 2.	225. 269	
tendo, tetendi, tensum, & tun,			theca, æ, f. i.	155. 187. 289	
ere, 3.	107. 109		thefaurarius, ii, m. 2.	285	
tenebræ, æ, um, f. i. pl.	11		thorax, ácis, m. 3.	127. 288	
tenens, entis, part. o. 3.	94. 161		Thracia, æ, f. i.	225	
teneo, tenui, tentum, ère, 2.	168		thymallus, i, m. i.	71	
	227				
tento, ævi, ætum, ère, i.	311		Ti.		
	311		Tibia, æ, f. i.	79. 85. 205	
tentec-				tribale	

VOCABULORUM.

[illegible]

eripus, ipodis, m. 3. 113. 145
 triformis, is, f. 3. 259
 tritavia, æ, f. 1. 247
 tritavus, i, m. 2. 247
 triticum, i, n. 2. 37
 tritor, oris, m. 3. 95
 triuro, avi, ætum, ære, 1. 95
 tritus, a, um, 169
 trochilus, i, m. 2. 47
 trochlea, æ, f. 1. 131. 135. 191
 tropicus, i, m. 2. 213
 trua, æ, f. 1. 113
 trucido, avi, ætum, ære, 1. 293
 trudo, si, sum, ere, 3. 135
 trulla, æ, f. 1. 133
 trunco, avi, ætum, ære, 1. 131. 259
 truncus, i, m. 2. 29
 trutina, æ, f. 1. 263
 tructa, æ, f. 1. 71

Tu.

Tu, pron. 3
 tuba, æ, f. 1. 205. 213
 tubicen, inis, m. 3. 293. 296
 tubulus, i, m. 2. 115
 tubus, i, m. 2. 117
 tudes, is, m. 3. 131. 165
 tudicula, æ, f. 1. 165
 tugurium, ii, n. 2. 130
 tulipa, æ, f. 1. 33
 tum, conj. 32. 77. 79, &c.
 tumidus, a, um, 235
 tunc, adv. 185
 tundo, tutudi, usum, & unsum,
 ere, 3. 109. 115
 tunica, æ, f. 1. 127
 turbo, inis, m. 3. 15. 281
 turdus, i, m. 2. 47
 turma, æ, f. 1. 292
 turpis, is, c. 3. e, is, n. 3. 227
 turricula, æ, f. 1. 309
 turris, is, f. 3. 209. 253. 255
 tutur, uris, m. 3. 47. 239
 tutissimus, a, um, 227
 tutor, oris, m. 3. 245
 tuis, a, um, pron. 3

Tym-

Ty.

Tympanista, æ, m. 1. 293
 tympanotriba, æ, m. 1. 293
 tympanum, i, n. 2. 135. 151. 204
 typha, æ, f. 1. 39
 typographia, æ, f. 1. 190
 typographus, i, m. 2. 190
 typotheta, æ, m. 1. 190
 typus, i, m. 2. 190. 191. 303

Va.

Vacca, æ, f. 1. 57. 97
 vacerra, æ, f. 1. 93
 vado, avi, ætum, ære, 1. 177
 vadum, i, n. 2. 177
 vae, interj. 311
 vagina, æ, f. 1. 53. 289
 vagio, ivi, itum, ire, 4. 5
 valeo, ui, itum, ere, 2. 315
 validè, adv. 15
 vallis, is, f. 3. 21
 vallus, i, m. 2. 252
 valva, æ, f. 1. 253
 valvulus, i, m. 2. 37
 vannus, i, f. 2. 157
 vapor, oris, m. 3. 18. 19
 variè, adv. 215
 varius, a, um, 97. 111. 112
 varus, i, m. 2. 109
 vas, us, n. 3. 97. 99. 113

Ub.

Uber, eris, n. 3. 97. 249
 ubi, adv. 114. 117. 121, &c.
 ubique, adv. 84
 ubiubi, adv. 11

Ve.

Vestigal, alis, n. 3. 283
 vectis, is, m. 3. 135. 153
 vectura, æ, f. 1. 174
 vegetarianus, a, um, 88
 vehes, is, f. 3. 95
 vehiculum, i, n. 2. 172. 177
 veho, vexi, vectum, ere, 3. 172. 175

vel, conjunct. 89. 93
 veator, atus sum, ari, 1. 291
 velox, ocis, c. 3. 73
 velum, i, n. 2. 182. 183. 185
 veluti, adv. 277. 295
 vena, æ, f. 1. 84. 155
 venabulum, i, n. 2. 109
 venatio, onis, f. 3. 301
 venator, oris, m. 3. 109
 venatus, us, m. 4. 108
 venditor, oris, m. 3. 261
 vendo, didi, dictum, ere, 3. 193. 261
 venenatus, a, um, 65
 venetor, atus sum, ari, 1. 301
 venio, emi, entum, ire, 4. 2. 257.
 303. 307
 Venor, atus sum, ari, 1. 109
 Venter, tris, m. 3. 79. 83
 ventilabrum, i, n. 2. 95
 Ventilò, avi, ætum, ære, 1. 157
 ventriculus, i, m. 2. 83. 85
 ventus, i, m. 2. 4. 15. 182, &c.
 venum, adv. (nonnullis videtur
 esse nomen.) 111. 261
 Venus, eris, f. 3. 215
 vepres, is, c. 3. 93
 ver, veris, n. 3. 32
 verax, acis, o. 3. 6. 238
 verbum, i, n. 2. 86. 191. 202, &c.
 veredarius, ii, m. 2. 171. 286
 vermis, is, m. 3. 66
 vernus, a, um, 213
 vero, conj. 31. 186, &c.
 versatilis, is, c. 3. le, is, n. 3. 253
 verso, avi, ætum, ære, 1. 121. 135
 versoria, æ, f. 1. 183
 versus, us, m. 4. 191
 versus, præp. acc. 267
 vertagus, i, m. 2. 109
 vertebra, æ, f. 1. 85
 vertex, icis, m. 3. 87. 229
 verticillus, i, m. 2. & um, i, n. 2. 121. 105
 veru, u, n. 4. 113
 vervec

vervex, ecis, m. 3. 57
 verus, a, um, 302
 verutum, i, n. 2. 289
 vescor, veici, 3. 47
 vefcus, a, um, 110
 vesica, æ, f. 1. 83. 85. 149. 179
 vespa, æ, f. 1. 53
 vesperi, adv. 11
 vespertilio, onis, m. 3. 43
 vespiilo, onis, m. 3. 267
 Veita, æ, f. 1. 301
 vestibulum, i, n. 2. 136
 vestigo, avi, ætum, ære, 1. 109
 vestio, ivi, itum, ire, 4. 133. 195.
 243
 vestis, is, f. 3. 67. 97. 153. 179
 veto, ui, itum, ære, 1. 75
 vetula, æ, f. 1. 77
 vetus, eris, o. 3. 186. 189
 vexillum, i, n. 2. 183. 293
 vexo, avi, ætum, ære, 1. 311

Vi.

Via, æ, f. 1. 85. 169. 212, &c.
 viaticum, i, n. 2. 169
 viator, oris, m. 3. 168
 vicarius, ii, m. 2. 286. 293
 vicia, æ, f. 1. 37
 victus, a, um, part. 293
 victus, us, m. 4. 92. 130
 vicus, i, m. 2. 254
 video, idi, isum, ere, 2. 86. 92.
 130
 vidual, æ, f. 1. 245
 viduus, i, m. 2. 245
 vico, évi, étum, ère, 2. 33
 victor, oris, m. 3. 165
 victorialis, a, um, 165
 vigil, iis, m. 3. 255
 viginti, o. indecl. 85. 189. 211
 villica, æ, f. 1. 97
 villósus, a, um, 63
 villus, i, m. 2. 57
 vimen, inis, n. 3. 114. 165
 vincio, inxi, inctum, ire, 4. 165
 vinco,

Aa 2

vinco,

vinco, vici, victum, ere, 3.	279	ultra, præp. acc.	71
vindemia, æ, f. 1.	114	ultrò citròque, adv.	245
vindemio, avi, atum, are, 1.	115	ululo, avi, atum, are, 1.	45
vindico, avi, atum, are, 1.	237		
vineæ, æ, f. 1.	114	Um.	
vinum, i, n. 2.	114. 115. 117. &c.	Umbilicus, ei, m. 2.	79
viola, æ, f. 1.	32	umbra, æ, f. 1.	159. 219
viperæ, æ, f. 1.	65	umbraculum, i, n. 2.	201
vir, i, m. 2.	59. 71. 75. &c.	umbrifer, a, um.	31
virga, æ, f. 1.	195. 199. 259		
virgo, inis, f. 3.	77. 212. 245. &c.	Un.	
virgula, æ, f. 1.	171	Uncinulus, i, m. 2.	195
viridarium, ii, n. 2.	92	uncus, i, m. 2.	263
viridis, is, c. 3. e, is, n. 3.	27. 86.	unde, adv.	131. 307
	201	undique, adv.	182. 211
virilis, is, c. 3. le, is, n. 3.	81	ungo, unxi, unctum, ere, 3.	175
virtus, uris, f. 3.	199. 226	unguentarius, a, um.	175
vis, vis f. 3.	117. 182. 297	unguis, is, m. 3.	63. 81. 243
viscatus, a, um.	107	ungula, æ, f. 1.	57
viscus, eris, n. 3.	82. 83	unigenitus, a, um.	304
viscus, i, m. 2. um, i, n. 2.	29	unio, onis, m. 3.	27
visus, ūs, m. 4.	63. 163	uniremis, is, f. 3.	181
vita, æ, f. 1.	84. 88. 226. &c.	unirotus, a, um.	172
vitellus, i, m. 2.	41	universus, a, um.	221
vitilia, ium, n. 3. pl.	93	unus, a, um.	6. 61. 88
vitis, is f. 3.	39. 114		
vitiolum, ii, n. 2.	226	Vo.	
vitricus, i, m. 2.	246	Vocalis, is, c. 3. le, is, n. 3.	3
vitrum, i, n. 2.	27. 117. 119. &c.	voco, avi, atum, are, 1.	7. 82. 83.
vitalus, i, m. 2.	57	vola, æ, f. 1.	81
vivax, acis, o. 3.	65	volans, tis, part. o. 3.	52
vivens, tis, part. o. 3.	69	volatilis, c. 3. le, is, n. 3.	73
viverra, æ, f. 1.	55	volitans, tis, part. o. 3.	45
vivradix, icis, f. 3.	93	volito, avi, atum, are, 1.	43
vivo, ixi, ictum, ere, 3.	41. 69.	volo, avi, atum, are, 1.	41
	302	volo, ui, velle, anom.	261
vivus, a, um.	3. 25. 301. 313	volva, æ, f. 1.	121
		volubilitas, atis, f. 3.	271
Ul.		volūmen, inis, n. 3.	189. 195
Ulcus, eris, n. 3.	265	voluntarius, a, um.	306
ulna, æ, f. 1.	85. 261. 265	voluntas, atis, f. 3.	6. 89
ulterior, oris, c. 3. us, oris, n. 3.	247	volvo, volvi, volūtum, ere, 3.	211
	217	voluptas, atis, f. 3.	301
ultimus, a, um.	217	vomer, eris, m. 3.	94
ultra, adv.	279	vomo, ai, itum, ere, 3.	233
		vortex,	

vortex, icis, m. 3.	17	uterque, traque, trumque, 79. 80	
vetum, i, n. 2.	257	uterus, i, m. 2.	304
vox, cis, f. 3.	45. 86. 262, &c.	utilis, is, c. 3. le, is, n. 3.	229
		utor, usus sum, uti, 3.	175. 187.
			189
Up.		utricularis, is, c. 3. re, is, n. 3.	205
Upupa, æ, f. 1.	4. 47	utrinque, adv.	129. 136. 211
		utrum, adv.	263
Ur.		utut, conj.	11. 227
Urbanus, a, um, part.	238	Uv.	
urbs, bis, f. 3. 252. 254. 255. &c.		Uva, æ, f. 1.	39
urceus, i, m. 2.	119. 145	Vu.	
urens, tis, part. o. 3.	163	Vulcanus, i, m. 2.	300
uréter, eris, m. 3.	85	vulnus, eris, n. 3.	155. 265
urgeo, urxi, sum, ére, 2.	132. 231	vulpes, is, f. 3.	63. 109
urina, æ, f. 1.	85. 265	vultur, uris, m. 3.	49
urinátor, oris, m. 3.	179	vultus, ūs, m. 4.	238. 243
urna, æ, f. 1.	151. 267		
uro, ussi, ustum, ere, 3.	259	Ux.	
ursus, i, m. 2.	4. 63. 109	Uxor, oris, f. 3.	245
urtica, æ, f. 1.	33		
urus, i, m. 2.	60	Zo.	
Us.		Zodiacus, i, m. 2.	211. 212. 215
Usque, præp. accus.	231	zona, æ, f. 1.	222
ustina, æ, f. 1.	139. 141	Zy.	
usus, ūs, m. 4.	189. 193	Zythopoeia, æ, f. 1.	116
		zythus, i, m. 2. & um, i, n. 2.	117
Ut.			
Ut, adverb.	7. 35. 57. &c.	FINIS.	
ut, conj.	85. 107. 163		
utensilia, ium, n. 3. pl.	149		
utera, tra, tram,	273		
uter-	uter-		

Wörter-Register.

Er Mal.	71	abtreten.	227
die Markuppe.	71	abwägen.	161
das Aas.	49	abgewogen.	261
abbilden.	3	abwaschen.	152
abgebildet.	75	die Abwege.	169
abbrechen.	30	abweichen.	91
der Abend.	11	abwenden.	185
aber.	51. 53. 186	abwischen.	153
die Abfahrt.	175	abzeichnen.	209
absaken.	311	abziehen die Haut.	111
absefordert.	303	abgezogen.	82
abgehauen.	23	der Abzieher.	212
abgemessen.	261	die Achsel.	78
der Abgesandte.	286. 307	achte.	197
abgleichen.	241	achtung geben.	229
die Abhandlung.	241	der Adair.	75
die Hand abhauen.	259	adelich.	275
abhauen.	59	die Adler.	155
abkommen.	27	der Adler.	49
ablesen.	141	die Aehre.	37
abnehmen.	95	die Aelster.	43
abnehmen.	217	der Aff.	55
das Haar abnehmen.	155	der Affect.	235
abmühen.	201	Africa.	223
der Abraham.	302	der Agdistein.	27
der Abriß.	201. 209	abgieren.	269
abschäumen.	113	die Ahle.	129
abschrecken.	97	der Alcoran.	309
die Abscheu.	89	das Alphabet.	3
abschneiden.	95. 115	allda.	313
die Jung abschneiden.	259	alle.	37. 215
absondern.	95	alle Dinge.	3
abgesondert.	200	allein.	7. 88. 182
absprechen.	111	in allem.	235
die abstheinen die Linie.	247	allomahl.	217
abschaffen.	241	das allerbäst.	200
abreißen.	113	allerheiligst.	305
abtheilen.	159	allerley.	97
abgerichtet werden.	147	allerhöchlichst.	301
abreiben.	235	allerseeligst.	6
		allervollkommenst.	6
		alles.	alles

alles was.	2. 30.	angebunden werden.	114
allregistend.	301	der anbrechende Tag.	11
allsehend.	310	der Anker/ besitze Anker.	
allwo.	267	andere.	71. 79. 213
als.	37. 228. 229. 295	der ander unter zweyen.	77. 273
alsdann.	95. 103	anderem abls (soußen)	217
als da sind.	147	die andern.	45
als hier.	215	anderswo.	39
also.	9	anderswohin.	286
also auch.	7	anderten.	310
die Altan.	137	aneinander.	82
der Altar.	299. 3. 6	anfasseln.	273
der alte Lump.	189	anfechten.	273
der alte Mann.	77	die Anfrau.	246
das steinalte Mütterlein.	77	ang.	226
das alte Weib.	77	das änge Land zwischen zweyen	
die Alten.	186	Meeren.	17
das Alter.	76. 249	die änge.	227
der älteste.	92	angefangen.	231
die Altmutter.	246	angehend.	32
am Camin.	13	angeflaget.	306
am ersten.	301	der Angel.	105
am lieblichsten.	45	der Angel-Kreis.	213
am Maßbaum.	183	die Angel-Rute.	105
am meinsten.	261	die Angelegenheit.	96
am Scheitel.	229	angenommen.	306
am sichersten.	227	angeordnet.	244
der Ambos.	141	angefschlagt.	159
die Ameis.	67	das Angesicht.	80. 307
America.	223	angestellt.	257
die Amfel.	45	angethan (bekleidet)	165
ämfig.	67	angethan seyn.	171
die ämfigkeit.	230	angewöhnet werden.	199. 249
die Amiente.	286	angelapft.	115
der Amtmann.	286	angezogen.	305
an den Quarr.	157	angürten.	170
an den Flüßen.	283	anhalten.	163. 171. 233. 241
an deren.	115	angehalten.	204
an der Stirn.	229	angehalten werden.	183
an sich ziehen.	27	anhaben.	29
an stat.	73. 70	abhängen.	61
an welchen.	127. 129	anbauchen.	65
anbeten.	301	anbeben.	249
anbinden.	157	der Anherr.	247
ange.			

der Anker.	183	die Arney.	265
der große Anker.	185	die Arney: Kunst.	264
der Anker der Hoffnung.	237	die Arney: Sach.	265
das Anker-Seil.	185	die Asche.	267
anlagern.	257	die Leder-Asche.	13
anlegen.	121, 157	Asia.	223
annehmlich.	238	der Asst.	29
annoch.	299	Arhem. holen.	83
anrufen.	299	auch.	29, 30.
anrühren.	87	oder auch.	257
mit Wasser angerührt.	133	wie auch.	169
einander anschauen.	215	Audienz ertheilen.	286
das Anschauen.	307	auf alle Sachen sehen.	228
anschlagen.	165, 159	auf dem Eis.	279
angeschlagen.	195	auf dem Rücken.	168
ansetzen.	240	auf dem Weber-Haum.	123
ansetzen.	118	auf der Erden.	21, 45
anstoßen.	229	auf der Kälter.	115
das Anstis.	219	auf der Lemne.	95
antreiben.	171	auf die Leimhänge.	107
angetrieben werden.	241	auf die Stühle.	119
anwachsen.	29	auf einem Halm.	37
der Anwalt.	157	merck auf.	226
auflösen.	115	auf moran sparen.	231
aufliegen.	263	auffahren.	167
auferstelt.	123	auffahren.	267
anliegen.	27	auffblasen.	139
angelogen.	305	auffblasen.	179, 275
anlinden.	12	aufferheben.	306
die Anlindung.	295	die Auffahrt.	307
der Apffel.	30	auffangen.	295
der Apollo.	300	auffaefangen.	12
die Apotheke.	265	die Aufsaab.	296
der Apotheker.	265	auffabunden werden.	171
die Arbeit.	92	auffordert werden.	296
arbeiten.	249	auffgeoffen.	125
arbeitsant.	67	auffhaben.	307
Armanisch.	308	auffgeschüttet.	101
arm.	243	auffgesteckt werden.	183
ärmer.	251	auffgehogen werden.	205
der Arm.	79	auffhängen.	149
umarmen.	233	aufflegen.	103, 128, 157
der Armbrust / (Halsst.)	281	auffmerken.	226
die Armstiene.	85, 288	auffnehmen.	269
die Armuth.	231, 305	auff.	
die Asst.	71		

auffgenommen.	307	ausheben.	135
auffrichten.	303	aushecken.	41
auffschick.	239	ausländisch.	186
auffschlagen.	193	ausmachen.	195
auffschließen.	147	ausmisten.	157
auffstehen.	107	ausnehmen.	112
auffsteigen.	13	ausreden.	2
auffstannen.	291	ausraben.	231
die auffsteigende Linie.	246	ausrauben.	67, 71
man steigt auf.	137	ausrechnen.	111
auffstehen.	109	ausgeschwimmen.	185
aufftragen.	119	ausgeschwizen.	29
auffgetragen werden.	118	aussehen.	245
auffwerfen.	61	auffen.	103, 137
das Aug.	65, 30.	ausfenden.	291
der Augapfel.	81	ausferhalb.	253
die Augenbrauen.	81	äufferlich.	78, 197
der Augenblick.	311	das äufferste.	81
der Auhar.	47	ausspannen.	183
der Aurochs.	60	ausspüren.	109
aus denselben.	125	ausständern.	109
aus Holz.	161	ausstellen.	291
aus sich selber.	6	die Auster.	73
ausbieten.	261	ausheilen.	251
ausbrechen.	19	ausstretten.	227
ausbreiten.	189	auswerfen.	185
ausbrüten.	41	auszeichnen.	200
auserschen.	229	ausziehen.	153
ausermehlt.	313	die Auszieh-Stube.	153
Ausfall th un.	297	die Aze.	211, 263
ausführen.	82		
den Ausgang.	227		
ausgehen.	291	Die Baar.	267
ausgehend.	201	der Baarn.	157
ausgelassen werden.	111	der Bach.	17
ausgeloschen.	13	die Bachstelze.	51
ausgerubet.	231	der Backe.	80
ausgeschmelt werden.	111	der Backel.	199
ausgespannt.	257	backen.	113
ausgespannt werden.	183	der Back ofen.	103
ausgestäubt werden.	259	die Backschauffel.	103
ausgethan werden.	186	der Backtrog.	103
ausgerbeitet.	190	das Bad.	152
ausgeworfen.	185	baden.	152
ausgraben.	151	der Bader.	153
		Ma 5	Das

das Bad:geschirr.	153	Baden.	207
der Badhut.	153	der Becher.	119
die Badmagd.	153	das Becke.	99
die Bad-Nöthe.	153	der Becker.	103
die Badschürze.	153	bedecken.	153
die Badstube.	147. 152	bedeckt seyn.	41
die Badwanne.	152	bedeckt werden.	168
das Balgen.	273	bedeckt.	69. 83
sich balgen.	239. 273	der bedeckte Gang.	254
das Bälglin.	37. 53	bedürffen.	169
der Ball.	177	das Beer.	31
der Ball.	191	der Beer.	4. 109
das Ballhaus.	275	das Beet.	93
der Ballen Pappier.	189	befähigt.	182
das einen Ballen hat.	273	befähigt werden.	252
der Ballon.	275	befähigen.	131
das Ballspiel.	275	der Befehl.	286
das Band.	197	befehlen.	251
die Bänder.	127	der Befehlshaber.	293
die Banck.	149. 199	beflügelt.	229
die Banckpfüle.	149	der Befreunde.	243
die Barbe.	71	begaben.	243
der Barbierer.	155	begaber.	244
die Barbiersstube.	155	begegnend.	169
der Bart.	81	begehren.	152. 237
der Ziegen-Bart.	57	die Begierd.	89. 235
die Barte.	111	der Begriff.	315
die Blase.	247	begriffen.	298
der Basen Sohn.	247	beharrlich.	217
die Basilie.	33	behauen.	131
der Basiliff.	65	das Bein.	70. 79
bäß.	7	ein Bein unterschlagen.	273
das allerbäße.	200	die Bein-Schiene.	288
das Bäß.	29	beißen.	67
der Bauch.	83	gebissen werden.	109
bauen.	29. 309	beißig.	157
angebaut.	147	bekandt.	32
das Bauholz.	131. 177	der Beklagte.	257
der Baum.	28	bekleidet.	265
der Baum: Ast.	45	bekleidet werden.	269
das Bäumlein.	132	bekommen.	279
die Baum: Frucht.	30	belägender.	296
der Baum: Garten.	93	belägert.	297
der Baum: Gärtner.	93	die Belagerung.	296
der Baum.	282	sonderlich beliebt werden.	47

Beyn

Beloh

Belohnung.	241	Bethlehem.	305
der Belt.	221	betrachten.	207. 211
belustbar.	229	betriegen.	169
die Belg: A-leider.	127	das Bett.	149
das Belzwerk.	127	gebettet.	149
benähnet.	63	die Bett-Decke.	149
sich bemühen.	273	die Beute.	291
benagen.	67	der Beutel.	101
benahmen.	219	beuteln.	103
benennen.	2. 261	bewaffnet.	97
die Beredsamkeit.	309	bewegen.	41
beredt.	169	sich bewegen.	263
bereit.	235	bewegend.	281
bereiten.	265	immerzu bewegen.	51
zubereitet werden.	163	die Bewegung.	84. 179
der Berg.	9. 21	bewerfen.	133
der Berg Sinai.	303	bewohnt werden.	222
der Bergknapp.	139	unbewohnbar.	222
das Bergwerk.	139	bey.	181. 273
die Berche.	71	bey der Nacht.	53
beruffen.	313	bey Nacht ausgehen.	201
berufen werden.	309	bey Nacht studieren.	201
die Beschaffenheit.	87	beyde.	79. 80. 83
beschäftigt seyn.	202. 230	zu beyden Seiten.	263
beschauen.	3. 157	beyderley.	235
beschneiden.	195	beyderseits.	136
die Beschneidung.	303	beydlig.	68
beschnitten werden.	309	der Beyfall.	299
der Beschüger.	311	beysammen finden.	84
beschweren.	55	beyseit raumen.	94
die Beschwerde.	311	bey sich.	97
beschen.	92	der Beystiger.	257
der Besem.	113	der Beystand.	257
der Besitzer.	243	bezeichnen.	277
besonders.	139	bezeugen.	305
besser.	237	die Diebel.	298
verbessern.	199	der Dieb.	69
die Beständigkeit.	235	die Diebelshaube.	188
der Bestand: Stern.	211	biegen.	85
begehen.	88	das Bien.	53
bestehend.	85	der Bien: Schwarm.	99
beheben.	2	der Bien: Stock.	99
bestohlen werden.	241	das Bier.	117
bestrichen.	273	bieten.	261
bestäßen.	233	bilden.	115

Beyhle

abbil

Wörter-Register.

abbilden.	3	der Block.	259
abbilden.	220	blöcken.	4
der Bildhauer.	161	blöb.	263
das Bildlein.	143	die Blume.	237/10
das Bildnis.	161	die Feld-Blume.	33
die Bildung.	161	das Blut.	71
blüthl.	235. 241	das Fell zwischen Muz und Fleisch.	153
binden.	95. 165. 195	blutausend.	67
gebunden werden.	33	die Blutwurst.	111
aufgebunden werden.	171	der Block.	57. 131. 297
in samen binden.	203	das Blöcklein.	57
der Bind-Fade.	167	der Boden (unter dem Dach).	147
das Bind-Messer.	165	der Boden (im Gas.)	165
die Binse.	39	in Boden bringen.	273
der Binsenbüschel.	179	der Bogen (Armbrust).	281
die Birke.	31	der Bogen (Papier).	189. 191
das Birckum.	47	Böheim.	225
die Birn.	30	der Böhler.	297
bisß.	125. 231	die Bohne.	37
bisß an den Gürtel.	179	der Bohrer.	143
der Biß.	303	die Booris-Leute.	183
bitter.	87	der Bort.	182
die Blase.	83	die Borste.	57
die Ochsen-Blase.	179	bös.	237. 311
die Wasser-Blase.	19	das Böse.	89
der Blasbalg.	205	das Bot.	261
blasen.	15. 96	ein Bot legt.	261
Lärmen blasen.	293	der Böttcher (Büttner).	164. 165
geblasen werden.	205	der Brand.	13
aufblasen.	179	von Brandenburg.	287
das Glas-Kohr.	281	in Brand gerathen.	295
der Bläfling.	51	das Brandmahl.	259
das Blatt.	29	gebrandmahlert werden.	259
blau.	27/10.	der Brandwein.	117
das Blech.	141	braten.	113
der Blech-Handschuh.	288	der Bräter.	113
bleiben.	217	der Bratspieß.	143
bleichen.	145	die Bratwurst.	111
das Blep.	25	brauchen.	186/10.
das Bley-Gewicht.	159	man gebrauch.	175
blind.	65	der Bräutigam.	245
die Blindschleich.	65	die Braut.	245
blinzen.	31	die Breche.	101
der Bliß.	19	brechen.	133
das Bloch.	177		abbreß
der			

Wörter-Register.

abbrechen.	30	das Buch.	196
ausbrechen.	19	das Buch der Natur.	298
zerbrechen.	145	das Buch Papier.	189
breit.	186. 226	der Buchbinder.	194
die Breite.	221	der Buchdrucker.	191
die Breime.	3. 53	die Buchdruckerey.	190
die Bremsse.	171	die Buche.	31
bremsen.	171	die Bülherer.	193
bremsen.	12	die Bücher-Nahm.	193
brennend Holz.	32	der Buchführer.	193
gebrannt werden.	113. 259	der Buch-Laden.	162
verbrennen.	12	die Büchse.	289
verbrannt werden.	259	der Büchsenmeister.	297
das Brenn-Glas.	163	das Büchlein.	265
die Brenn-Hütte.	139	der Buchstab.	161. 186. 190
der Brenn-Kolb.	117	der Buchstab des Pythagoras.	220
der Brenn-Ofen.	145	der Buchel.	197
das Bret.	185. 277	der Budenfiger.	261
das Bretlein.	165	der Büffel.	60
das Bretspiel.	276	der Bügel.	171
der Brey.	249	das Bügel-Eisen.	127
in einem Brey gekoffen werden.	189	bügeln.	127
die Breche.	103	der Bund.	305
die Brille.	163	der Bund (am Instrument).	205
bringen.	23	die Bundo-Lade.	303
gebracht werden.	139	bunt.	45
das Brod.	103/10.	der Busch.	93
die Brodbach.	102	büschelweis.	37
die Brodleib.	103	die Butte.	165
der Brosam.	103	die Butter.	97
der Bruchstein.	133	das Butter-Gas.	97
die Brück.	177	der Bütner.	165
der Bruder.	247	bügen.	155
brähen.	111		
brummen.	4. 451	C.	
der Brunn.	7. 93. 151	Die Cabel.	177
die Brunnquell.	17	der Catecutische Han.	43
das Brunn-Seil.	167	die Calesse.	175
brünstig.	239	das Camel.	59
die Brust.	78. 249/10.	der Camin.	13
das Brustblat.	85	der Campast.	159
der Brustharnisch.	288	der Canarien-Vogel.	45
der Brustriem.	170	das Canintchen.	61
brüten.	41	der Cangler.	285
das		der Capaun.	43
		das	

Der Capitain.	295	das Dach (auf dem Hause)	43. 11.
Das Capitel.	137	das Dach (auf der Latten)	205
Die Carrete.	175	der Dachs.	63
Das Caspische Meer.	221	Dacien.	225
Die Casanie.	31	daher.	11. 89
Die Cavallerie.	292	dahin.	307
Die Ceres.	301	damit.	12. 243
Die Chamille.	33	damit nicht.	177. 10.
Die Charpe.	289	der Dampf.	18. 19
Die Chineser.	187	der Dank.	279
Der Chor.	209	dann.	165. 217
Der Christ.	307	dann auch.	130
Das Christenthum.	304	dannoch.	221
Christus.	307. 313	danken.	233. 271
Der Churfürst.	287	die Dapperkeit.	235
Die Cirkel.	165. 311	daran.	168
Die Cithar.	205	darnach.	3. 77. 249
Die Classe.	199	darnach greiffen.	229
Das Clavicord.	205	darauff legen.	106. 191
Die Clausur.	195. 197	daraus.	18. 121. 260
Die Cloack.	255	darben.	243
Die Column.	191. 197	dargegen.	237
Der Colure.	212	darinnen.	200
Der Comet.	310	darüber hinaus.	247
Die Compagnie.	292	darüber sitzen.	41
Die Corall.	27	darum.	238
Der Körper.	2. 219	darunter.	79
Der Corporal.	293	darunter leiden.	219
cras/ cras.	231	dariu nehmen.	33
Das Creuz.	207. 306	dariu ziehen.	51
Das halbe Creuz.	207	dariu geiehlit werden.	91
Der Creuzgang.	137	darizwischen.	79
creuzigen.	306	darizwischen sehen.	119
gecreuziget.	306	das.	2. 16.
Der Creuz-Weg.	169	da seyn.	3. 113
Croatien.	225	daß.	107. 10.
Das Crocodil.	69	daß nicht.	177. 10.
Der Crysal.	27	daß niemand.	151
Die Cucumern.	35	David.	304
Der Cupido.	301	der Daum.	81
Die Cymbel.	204	davon.	13. 131
Die Cypresse.	31	davon fliegen.	107
		davon kommen.	101
		davon springen.	141
		davonstäuben.	131
		die	11

D.

Da.

Das

die Decke eines Gemachs.	149	dieß.	241
die Decke (Kopfe)	157	die Dikang.	209
der Deckel.	187. 191	doch.	7. 103. 10.
decken.	53	doch auch.	57
gedeckt.	137	doch meistens.	31
verdeckt.	219	der Dolch.	273. 289
der Degen.	273. 289. 293	die Dole.	43. 45
die Deichsel.	173. 174	der Dollfuß.	91
dein.	3. 10.	der Donner.	19
der Delfin.	73	donnern.	19
die Dämmerung.	11	der Doon.	145
demnach.	169	der Dorff.	113. 145
demütiglich.	237. 298	der Döppfer.	145
denken.	87. 298	das Dorff.	283
denckwürdig.	269	denrichit.	227
Denkemark.	235	dörren.	73
der da.	163. 10.	der Dotter.	41
dergleichen.	91. 301	der Drach.	65
derhalten.	219. 220	der Drechsler.	143
dermaleins.	307	drehen.	143. 167
derselbe.	99. 10.	sich drehen.	11. 15. 17. 211
deswegen.	203	gedreht werden.	135. 205
der Diamant.	27	die Drehebanc.	143
die Diana.	301	das Dreherwerk.	143
die Dicht-Kunst.	203	dreissig.	59. 10.
dicht machen.	123	dreissig Jahr alt.	305
dicht zusammen geführt.	177	dreschen.	95
dichten.	203	der Drescher.	95
dichtend.	308	drey.	223
erdacht werden.	177	das Dreneck.	209
er dichten.	308	dreyeinig.	6
dick.	83	die Dreyeinigkeit.	305. 309
der Dieb.	258. 300	der Dreyfuß.	113
dienen.	147. 149. 251	drehhundert.	220
hierzu dienen.	92	der Dreyßoll.	145
der Diener.	313	drey tausend.	305
der Dienst.	249	bringen.	227
der Gottes-Dienst.	302	durchbringen.	219
dieselben.	190. 203	der Drischel.	95
das Ding.	3. 6. 7. 10.	der dritte.	306
durch alle Dinge.	2	zum dritten.	89
vor allen Dingen.	3	drüber.	279
der Dinsel.	37	drucken.	231
das Dinten-Taf.	187	gedruckt.	191
discret.	233	der Drucker.	190. 191
		die	191

die Drucker.	191
die Drucker-Garb.	191
der Ducat.	25
die Duldmüthigkeit.	235
dürren.	95
die Dürcke.	119
dunkel.	26. 219. 26.
der Dünkel.	37
das Duoder-Buch.	197
durch.	103. 26.
durch alle Ding.	2
durch Hülfe.	139
durch umdrehen.	204
durchbringen.	219
durchfressen.	25
durchgehen.	109
durchgehen wollen.	99
durchgießen.	221
durchgraben.	61
durchlöchern.	295
durchreißen.	215
durchstechen.	123
der Durchstreich.	201
durchwandert werden.	177
dürftig.	243
dürr.	222. 263
der Dufcke.	273
die Dufcke.	119
das Duhet.	207

E.

Eben.	21
das Ebenbild.	75
eben so viel.	173
der Eber.	31. 109
der Ebreer.	187
echicht.	27
der Eckzug.	209
edel.	283
das Edelgestein.	27
die Edel-Knaben.	286
die Edelleute.	283
die Ege.	95
die Egel.	71
der Egypter.	301
Egypt.	

Egyptisch.	189
ehe.	239
die Eheleute.	249
der Ehestand.	244
das Ehegemahl.	249
die Ehre.	249
ehren.	298. 309
das Schloß der Ehren.	227
ehrlich.	229. 243
ehren.	100. 303
der ehrene Griffel.	186
die ehrene Schlange.	303
die Eiche.	31
die Eichel.	31
der Eichhorn.	55
die Eider.	65
eigen.	217
der Eimer.	151. 26.
einander.	243
einander anfassen.	273
einander anschauen.	213
aufeinander spielen.	295
die Einbildungs-Kraft.	87
einbringen.	87
einduncken.	187
einlegen.	95
der eine.	212
einen nach dem andern.	190
einer.	135. 26.
einer dem andern zum besten.	238
einer unter zweyen.	212. 217.
eines.	82
eines Sinnes.	233
einfallend.	19
einfassen.	95
der Einfluß.	310
einführen.	95
der Eingang.	136. 227
eingeborn.	304
eingehen.	313
eingeladen.	245
eingeleget.	241
eingeschlossen.	107
einges.	

eingesenkt werden.	105
eingesetzt.	244
eingewickelt.	83
einhängen.	175
einbetten.	191
einhergehend.	281
das Einhorn.	61
einig.	6. 61. 26.
einragen.	243
einladen.	235
die Einleitung.	2
einnehmen.	296
einsammeln.	231
einscharren.	267
einschenken.	119
einschießen.	103
einschlagen.	135
einschließen.	37. 45
einsinken.	105
einsetzen.	306
der Einspann.	121
einstecken.	51
eintheilen.	292
einträchtig.	239
der Eintrag.	125
eintreten.	213
eintuncken.	187
einwickeln.	31
eingewickelt.	83
der Einwohner.	9. 223
das Eis.	19. 26.
das Eisen.	25. 289. 26.
das Eisen (am Huf.)	157
das Eisenwerk.	141
eisern.	204
der Eis-Vogel.	41
das Element.	9
das Elend (Wildvieh)	61
das Elend.	75
der Elefant.	59
die Elle.	261. 263
der Ellenbogen.	79
die Eltern.	249
der Elternrand.	248
der Elter Vater.	246
der	

der Enmerling.	45
empfehlen.	275. 305
empfangen.	304
empfinden.	41. 299
die Empfindnis.	87
das Ende.	79. 229. 26.
enden.	78. 211
endlich.	13. 130. 151
die Ents.	4. 51
eng.	226
der Engel.	311
das Engelland.	225
der Enkel.	247
entfernet.	163
entgegensetzen.	83
entgegengekehrt.	219
entgegenstehend.	219
entgegen wohnend.	223
enthalten.	298. 309
enthäuptet werden.	258
entlehnet.	217
der Entsch.	293
entscheiden.	87
entspringen.	17. 89
entstehen.	19. 185
entweder.	89. 133
entwischen.	109. 229
der Eulus.	309
er.	171. 26.
erbar.	229
die Erbarkeit.	245
die Erbeis.	37
die Erde.	9. 26
unter der Erden.	15. 22
die Erdenge.	17
das Erdbeben.	15
das Erdbeer.	23
der Erdboden.	297
erdenken.	308
der Erdenkloß.	75
der Erdfall.	15
die Erdfrucht.	92
das Erdgewächs.	22
das Erdhäuflein.	61
erdichten.	300. 308
erbacht.	

Wörter-Register.

erdacht werden. 177
 die Erdkugel. 220. 222
 der Erdmesser. 221
 die Erdmesskunst. 208
 der Erdfass. 23
 die Erdscholle. 94
 der Erdschwamm. 23
 der Erdrüch. 222
 erdulden. 237
 erfüllt. 304. 307
 erachen. 200
 sich dem Satan ergeben. 311
 ergehe n. 161
 ergreifen. 13. 87
 erhaben. 21. 253
 erhalten. 28
 der Erhalter. 7
 erbenken. 107
 erhitzen. 19
 erkanf. 306
 die Erkenntnis. 89. 298
 erkennen. 89. 299
 erkündigt werden. 183
 die Erle. 31
 erleuchten. 219
 erleuchtend. 229
 erleuchtet. 149
 der Erml. 127
 der Ermelrock. 127
 ermüdet. 231
 ernehren. 249
 erobern n. 297
 erregen. 13. 15
 erreichen. 279
 erschaffen. 75
 der Erschaffer. 7
 die Erschaffung. 75
 erscheinen. 19. 21.
 erscheinend. 313
 erschrecklich. 295
 ersichen. 228
 erste. 75. 21.
 der erste Mensch. 304
 am ersten. 279. 301
 das erste Viertel. 217
 erstlich

erstlich. 40. 263. 21.
 ertheilen. 286
 ertragend. 237
 er trinken. 295
 erwärmen. 149
 erwecken. 313
 erwählen. 89
 erwählt werden. 287
 erweisen. 306
 erwerben. 243. 245
 erworben. 243
 erwürgen. 107
 das Erz. 23. 139
 der Erz-Bischoff. 287
 der Erz-Cämmerer. 287
 erzeigen. 199
 der Erz-Engel. 309
 die Erzgrub. 138
 der Erz-Marschall. 287
 der Erz-Schatzmeister. 287
 der Erz-Schenk. 287
 der Erz-Siegelhalter. 285
 der Erz-Truchses. 287
 der Erzwatter. 302
 der Esch. 74
 die Esche. 31
 der Esel. 5. 21.
 der Eselhaft. 227
 auf den Esel gesetzt werden. 252
 das Essen. 233. 303
 der Essig. 117
 der Es-Saal. 147
 die Es-Wahr. 112
 das Estrich. 137
 etlich. 70. 179. 21.
 etliches. 70. 179
 die Eule. 5
 Europa. 223. 224
 Eusserlich. 86
 das Euter. 97
 ewig. 259. 304
 das ewige Leben. 233
 in Ewigkeit. 6
 von Ewigkeit. 6
 ewiglich. 313
 das

Wörter-Register.

das Ey. 41
 das Eyerweis. 41
 das Eyland. 17
 das Fächlein. 37
 die Fackel. 201
 der Faden. 305. 21.
 den Faden spinnen. 121
 fahen. 49. 21.
 der Fahne. 329. 293
 das Fährlein. 292
 der Fährreich. 293
 die Fahre. 177
 fahren. 172. 175
 fortfahren. 229
 der Falk. 49
 fallen. 132
 fallend. 101
 die fallende Sucht. 309
 auf die Aß fallen. 107
 einfallen. 109
 einfallend. 19
 voneinander fallen. 191
 fällen. 131. 297
 gefällt werden. 109
 der Fallgatter. 253
 falsch. 89
 falzen. 195
 fangen. 177. 21.
 gefangen. 306
 gefangen werden. 293. 295
 aufgefangen. 12. 115
 aufgefangen werden. 295
 die Farb. 36. 21.
 färtig. 235
 gefärtiget. 167
 der Fasan. 47
 das Fas. 115. 165
 lassen. 168. 171. 191
 einander anlassen. 273
 gefasset. 139. 191
 gefasset werden. 115
 die Fähröhre. 115
 fast. 61. 215
 faul

faul. 239
 faulnzen. 230
 die Faulheit. 227. 230
 der Faunlöffel. 113
 die Faun. 81. 21.
 der Faun-Kämpfer. 273
 der Faunfing. 289
 das Faunrohr. 271. 289
 fechten. 273. 293
 das Gefecht. 273
 der Fichter. 273
 der Fichterplan. 273
 die Fichtschul. 272
 die Feder. 41. 43. 21.
 der Federbusch. 288
 das Federmesser. 187
 das Federor. 187
 der Fehler. 297
 die Feige. 30
 feil. 261
 feil haben. 111
 feil legen. 261
 feilschen. 261
 gegenfeilschen. 261
 der Feimer. 105
 der Feind. 235. 291
 der Feind des Vaterlands. 259
 feindselig. 239
 das Feld. 9. 21.
 das gepflügte Feld. 23
 der Feldbau. 94. 96
 die Feldbinde. 289
 die Feldblume. 33
 die Feldfrucht. 36
 das Feldgestig. 46
 der Feldherr. 293
 das Feldkraut. 33
 das Feldlager. 291
 die Feldvorte. 65
 das Feldrück. 193
 der Feldung. 291
 die Feige. 273
 zwischen Feil und Fleisch. 153
 der Feis. 26. 61
 das Fenster. 137
 das

Das Gerklein.	57
in der ferne.	189
ferner.	32. 77
Das Gernglas.	163. 228
feucht.	87
feuchten.	93
Das Feuer.	9. 10.
Das höllische Feuer.	313
Die Feuerkugel.	297
Die Feuersbrunst.	13
Der Feuerstein.	12
Das Feuerwerk.	297
Die Feuerzang.	113
Der Feuerriegel.	12
Die Feuertage.	230
feueren.	230
Die Fichte.	31
fichten.	189
Der Fideibogen.	205
Das Fieber.	301
Die Figur.	203. 209
Der Filister.	301
finden.	84
Der Finger.	31. 20.
der Finke.	45
Das Finnland.	225
finster.	217
verfinstert werden.	219
Die Finckerniß.	11
Sonn- und Mond-Finckerniß.	218. 219
Der Fisch.	9. 10.
Der Fischhaar.	51
Der Fischer.	105
Die Fischerey.	104
Das Fisch-Ohr.	70
Die Fischotter.	69
Der Fittich.	41
Die flache Hand.	81
Die flache Schüssel.	113
Der Glachs.	121
Die Glachs-Arbeit.	120
Die Glasge.	183
Die Flamme.	13
Die Glasse.	219. 265
die	die

die Flechte.	173
flechren.	93
flechtecht.	63
Die Fledermaus.	43
flehen.	232
das Fleisch.	67
Die Fleischbank.	111
der Fleischer.	110
fleischfressig.	63
Die Fleischback.	110
der Fleiß.	93
flässig.	831. 315
Die Fliege.	53. 67
fliegen.	9. 43
fliegend.	45. 243
fliegend Ungeflügel.	52
fliehen.	89
fliehen.	109
fließen.	17. 25. 155
davonfließen.	139
durchfließen.	255
herausfließen.	99
umfließen.	221
die Glocke.	121
der Glohe.	67. 163
die Gloß.	177
die Glosfeder.	70
die Glöte.	205
die Gucht nehmen.	293
flüchtig.	295
der Flügel (der Schlacht.)	292
der Flügel (des Thors.)	253
der Flügel (des Vogels.)	41
bezügelt.	229
der Fluß.	17. 255. 10.
der Fußsch.	70
flüssig.	263
folgen.	79. 130. 286
folgend.	77
der Foliant.	197
foltern.	258
fordern.	283
das Förder-Roß.	174
die Forelle.	71
die Form.	189
formen	formen

formen.	103. 10.
das Form-Bret.	191
die Form-Ram.	191
der Formschneider.	161
die Form-Schraube.	191
forſchen.	169
fortfahren.	229. 315
fortgehen.	257
fortpflanzen.	114
die Fortpflanzung.	244
fortrücken.	227
fortschreiten.	92
forttragen.	267
forttreiben.	177. 182
fortwalzen.	135
fortziehen.	177
das Frankreich.	225
die Frau.	77. 251
fremdb.	45. 286
durchfressen.	25
die Freud.	89
das Freuden-Spiel.	269
freundlich.	238
frey.	179
der freye Himmel.	275
der Freyer.	245
der Freyherr.	283
der Freymurder.	245
freywillig.	251. 306
friedsam.	257
fröhlich.	243
fromm.	241. 313
der Frommen (Nuß)	238
der Frosch.	5. 20.
die Frucht.	23. 30
fruchtbar.	30
die Früchte.	92
der Frühling.	32
im Frühling.	213
der Fuchs.	63
das Fuder.	95
die Fuge.	173
fügen.	131. 143
vorgefügt werden.	173
zusammen fügen.	131
dicht	dicht

dicht zusammen gefügt.	177
fühlen.	265
die Fuhr.	177
führen.	2. 3. 10.
führend.	285
ausführen.	255
geführt werden.	258
hineingeführt.	119
der Fuhrmann.	5
die Fuhr.	177
das Fuhrwerk.	174
die Hülle und Hülle.	130
füllen.	99
füß.	83. 221
füßhundert.	215
der fünfte.	241
fünsichen.	207
der Funke.	12. 41
die Furche.	94
die Frucht.	89
fürchten.	315
furchsam.	61
der Furchang.	149. 269
fürnemlich.	193
fürnehmste.	255
fürschreiben.	233
der Fuß.	283
der Fuß.	41. 10.
so uns die Füße zukehren.	223
das Fußbecke.	153
der Fußgänger.	177
der Fußsteig.	169. 226
der Fußtritt.	149
das Fuß-Wolk.	292
das Futter.	59
das Futteral.	155
der Futter-Kasten.	157
füttern.	157
die Fütterung.	291
B.	B.
die Gabel.	118
das Gabelcin.	39
der Gabriel.	309
gackern.	4
gäbe	gäbe

Wörter-Register.

gähc.	175. 217	Sporn geben.	177
der Galgen.	241. 238	von sich geben.	204
der Gallapfel.	31	der Geberde.	238
die Galle.	259	gebenen.	249
die Gallerie.	137	das Gebet.	265
der Gang unter der Erde.	297	gebetter.	149
der bedeckte Gang.	234	das Gebirg.	175
der Gängel-Wagen.	249	das Gebiß.	271
die Gans.	4. 51	das Gebiüt.	84
die Gans-Feder.	186	gebort.	305
der Gans-Fuß.	69	das Gebot.	241. 298
ganz.	217	gebraten.	119
das gänge.	88	der Gebrauch.	189. 197
das ganze Welttrund.	221	gebrauchen.	135
gar groß.	61	gebräuchlich.	189
gar klein.	61	das Gebreim.	127
gar köstlich.	61	die gebundene Rede.	205
gar nicht.	217	die Geburt.	311
die Garbe.	95	das Gedächtnis.	199. 306
die Garküche.	255	das Gedärm.	83
das Garn.	107. 109. 113	gedeckt.	137
die Gartenlaube.	109	gedenken.	315
der Garten.	93. 253	das Gedicht.	203
der Gartenbau.	92	gedinget.	251
die Gartenfrucht.	34	gedörret.	73
der Gärtner.	92	der gedritte Schein.	215
die Gärtnercy.	92	die Gedult.	237
die Gasse.	254. 255	gefährliche Orter im Meer.	185
das Gäßlein.	254	gefalten.	127
der Gass.	119	gefallen.	306
die Gasserey.	118	gefangen.	255
der Gasthof.	255	das Gefangen-Haus.	259
der die Gastung hält.	119	das Gefängnis.	169
die Gauckeltasche.	271	der Gefähr.	145
der Gauckler.	271	das Gefäß.	273
der Gaume.	81	das Gesecht.	43
das Geäder.	22	gestüget.	18. 19
gebahrt.	169	gestoren.	19
das Gebäu.	13. 254	halbgefroren.	183
das Geheim.	85	gegen.	211
geben.	145. 243	gegen Mittag.	187
Achtung geben.	229	gegen die rechte Hand.	187
Glauben geben.	299	gegen der Linken.	241
heraus geben.	39	gegen einander.	277
Nahmen geben.	305	gegeneinander stehen.	261
Sporn		gegenfleischen.	261

Wörter-Register.

der Gegenchein.	215. 217	das Gemäld.	161
gegenüber.	21	gemartert werden.	313
gegenübergefezt.	19	gemästigt.	228
das Gegitter.	137	das Gemäuer.	137
gehab dich wol.	315	gemein.	87
das Gehäng.	289	Gemeinhaus.	254
das Geheimnis.	305	gemischt.	308
der Geheimschreiber.	285	die Gemise.	61
gehen.	3. 41	das Gemüth.	89
gehend.	271	die Gemütsneigung.	227
ausgehen.	297	die Gemüts-Ruhe.	135
einhergehend.	281	genennet.	212
hervorgehen.	173	genennet werden.	172. 175
eingehend.	135	der General.	291
man gehet.	253	die Genießung.	89
unter dem Wasser gehen.	179	geplästert.	254
das Gehirn.	83. 84	das Geprang.	217
gehlung.	185	geprüft werden.	259
gehört.	217	gerad.	227
der Gehorsam.	249	gerathen (in Brand.)	295
die Gehülfschaft.	244	gerecht.	7. 313
die Geizg.	265	die Gerechtigkeit.	240. 241
die Heilheit.	233	das Gericht.	257
die Geiß.	57	das Jüngste Gericht.	307
der Geißbart.	57	Gerecht halten.	257
der Geist.	304	der Gerichts-Schreiber.	257
der Geist der Weisheit.	315	die Gericht-Stube.	257
der böse Geist.	311	gerieben werden.	161
geistlich.	6. 287	gerissen.	306
der Geizwanst.	248	das Geröhr.	84
gekopp.	43	geröflet.	121
gekrönt werden.	203	die Gerste.	37
das Gelächter.	287	der Geruch.	33. 109
gelb.	27. 20.	gefälscht.	273
das Geld.	261	der Gefalbte.	313
die Geld-Straff.	257	gefälzen.	73
die Gelegenheit.	229	der Gesandte.	286
gelegt.	115	der Gesang.	106. 231
angelegt.	241	der Gesang-Vogel.	44
gelehrt.	315	geschaffen.	238
das Gelenck.	85	das Geschäft.	230. 231
das Geliebene.	241	geschehen.	233
die Gelte.	117. 165	geschenkt.	259
das Gemach.	147	die Geschlichte.	269
Gemacht werden.	121	geschlichtet.	306
das	das	Wb +	geschla-

Wörter-Register.

geschlagen.	12. 159	das Gewächs	23
das Geschlecht.	71. 77	gewiertheit werden.	259
die Geschlecht-Art.	301	die Gewalt.	182. 251
der Geschmack.	87	das Geweb.	67. 122
geschmelt.	99	das Gewehr.	289
das Geschöpf.	207	das Gewerb.	147
Geschöpfe.	189	das Gewercke.	99
geschrieben.	303	der Gewerblichg.	134
geschwind.	73	das Gewicht.	263
die Geschwindigkeit.	271	die Gewicht-Stange.	271
das Geschwür.	265	gewinnen.	237. 279
der Geschwäre Schein.	215	gewonnen.	243
geschehen werden.	163	gewippt werden.	259
das Geseg.	241. 309	gewiß.	229
die Geseg-Tafel.	299	gewöhnen.	231
das Gesicht.	163. 201. 238	gewöhnend.	309
der ein scharff Gesicht hat.	63	angewöhnet werden.	199. 249
das Gesicht-glas.	163	das Gewülfe.	11
der Gesichtkreis.	212	gewürfelt.	137
gesöhnet werden.	125	das Gewürm.	64
gestottet.	113	der Geyer.	49
gestaltet.	57	das Gezelt.	430. 291
das Geyerr.	195	gezieret.	285
gespielt werden.	269	gejogen.	135
gesprächig.	169	der Gießbach.	17
das Gestade.	17	das Gießbeck.	199
die Gestalt desmonds.	75. 91.	gießen.	117
in Gestalt.	305	ausgegossen.	125
welcher Gestalt?	2	durchgießen.	221
der Gestank.	87	das Gießfaß.	155
das Gestell.	149	die Gießkanne.	119
das Gekirn.	211. 310	der Gipsfel.	49
gestorben.	245. 267	gitrend.	47
die Genüle.	299	glänzen.	27. 53
gestüget.	137	das Glas.	27
gestüget werden.	259	das Gesichtglas.	162
das Gefäß.	143	das größser Glas.	163
getäfelt.	149	glasen.	145
getheilet.	82. 197	die Glasur.	145
getheilet werden.	222	glatt.	71. 87
das Gefranke.	119	glätten.	143
gettauet werden.	245	der Glaub.	299
das Gettaid.	37. 65	Glauban gebest.	299
gütren.	169	gläubig.	302
getroff.	235	gleich.	27. 235
das getroffte Schein.	219	abgleichen.	241

abgleichen

Wörter-Register.

abgleichen.	241	die Grane.	138
gleich als.	241	das Gras.	23. 95
die Gleichmäßigkeit.	263	die Grasmücke.	45
das Gleichniß.	203	das Grät.	70
gleichsam.	82	grausam.	239
der Gleichnich.	221	grausamste.	63
gleichwie.	7	nach etwas greiffen.	229
der Gleichnig.	209	gegriffen werden.	205
das Glied.	78	der Greis.	77
glimmend.	13	Grenzel.	103
die Glocke.	159	Griechenland.	225
der Glog.	29	der Griffel.	186
das Glück.	335. 277	der Grill.	53
glückselig.	233	groß.	202
das Glück-Spiel.	277	groß.	190. 295
das Glückswesen.	310	sehr groß.	7. 47
glüh.	141	die Grösse.	87
glühend.	141	größer.	39
die Gluthkole.	13	der größste (größte.)	7. 12.
die Gluth-Pfanne.	113	die Groß-Alt-Mutter.	246
das Gold.	25	der Groß-Elter-Vater.	246
der Goldfänger.	81	das Größer Glas.	163
der Gold-Gulden.	25	der Großkopf.	91
GOLT.	2. 7. 293. 304. 12.	die Großmutter.	246
zwölfftausend Götter.	300	der Großnase.	291
die Gottheit.	306	der Großvater.	246
die Göttin.	300	die Grube.	109
der Gottes-Dienst.	98. 299. 309	grün.	27
das Gottes-Lager.	253	der grüne Zweig.	29
die Gottes-Lehre.	299	der Grund.	133
Göttlich.	305. 306	der beste Grund.	235
Gottlos.	313	das Gründlein.	71
die Gottseligkeit.	298	durchgründen.	207
der Gög.	300	die Grundweß.	173
das Grab.	267. 306	der Güldenbaler.	25
graben.	93	das Hummi.	29
durch graben.	61	die Gurke.	33
der Graben.	291	der Gurt.	170
das Grabeisen.	93	gürten.	153
das Grabmal.	267	angürten.	170
das Grabscheit.	93	die Gürtel.	167
die Grabscchrift.	267	bis an den Gürtel.	179
der Grabstein.	267	auff.	309
der Grab.	220	das Gutt.	243
der Graf.	283	das Gutte.	89
	die		das

Bb 5

das höchste Outt. 7
die Güte. 7
die Güter. 243
gütig. 7
gütlich. 257

S.

das Haar. 57. 67. 155
hagrich. 229
das Haar-Luch. 155
das Harn-Luch. 153
haben. 3. 9. 10.
habend. 69
inwendig haben. 39
der Haber. 37. 157
der Habicht. 49
der Habit. 285
die Hacke. 263
das Hackbre. 205
das Hackmesser. 113
hadern. 233
das Häfft. 289
häftten. 165. 195
der Hagel. 18
halb. 217
das halbe Creuz. 207
der halbfiß. 73
halbgefroren. 19
halbjährig. 223
die halbinsul. 17
die halbfugel. 220
der halbtiefel. 129
die Hälfte. 217
die Halfter. 157
der Halm. 37. 157
der Hals. 78
das Halsband. 79
halten. 168
haltend. 94
gehalten werden. 55
anhalten. 233
eine Schlacht halten. 292
ſich anhalten. 168. 171
in ſich haltend. 37
Waas halten. 243
an

an den Mund halten. 204
Register halten. 193
Zufag halten. 237
inhaltend. 240
der Halter. 190
der Hammer. 111
der Hammel. 57
der Hammer. 141. 159
der Hampel. 95
der Han. 43
die Hand. 3
mit beeden Händen. 205
die Hand abhauen. 259
die offne Hand. 81
das Handbeck. 119
das Handbuch. 200
das Handfaß. 119
der Handgriff. 151
die Handhebe. 135
die Handlung. 313
die Handmül. 101
das Handpferd. 174
die Handquel. 119
der Handschuch. 127
die Handvoll. 95
die Handwerkskunft. 92
der Hanf. 121. 167
der Hänfling. 45
hangen. 9
hangend. 135. 203
anhangen. 49. 61
anhangend. 13
an einen Stük hangen. 263
an die Luft hängen. 189
ſich hängen. 271
geheuet werden. 258
angehänget werden. 182. 258
einhängen. 175
herabhängen. 105
herabhängend. 174
der Hangwagen. 175
der Harn. 85. 265
der Harniſch. 288
die Harnröhre. 85
die Harſſe. 205
hart

hart. 25
härten. 145
harter. 39
das Harz. 28
der Haſe. 5
das Haſelbunt. 47
die Haſelnuß. 31
der Haſſel. 139
haſſeln. 121
haſſen. 126. 230
hauchen. 4
hauen. 139. 161
abgehauen. 23
abhaue. 95
haufenweiß. 71
das Häuſlein. 61
das Haupt. 78
der Hauptmann. 293
die Hauptſtadt. 283
das Haus. 13. 20.
das Gemeinhaus. 254
das königliche Haus. 304
der Hauſen. 71
das Hauſgeſtül. 42
das Hauſgemach. 146
das Hauſgeſind. 245
die Hauſmutter. 251
das Hauſthier. 54
der Hauſvater. 251
das Hauſweſen. 244
die Haut. 61. 82. 83
die Haut abziehen. 110
das Häutlein. 82
der Hebbbaum. 135
heben. 191
anheben. 249
aufgehoben. 307
einheben. 191
gehoben werden. 135
der Heber. 115
die Hechel. 121
beckein. 121
der Hecht. 71
die Hecke. 93
hecken. 41
der

der Heerd. 107
die Heerde. 97
das Heerd-Wieh. 56
der Heering. 73
die Herpaucke. 204
der Heber. 5. 47
der Heid (beſiehe Heyd) 23
das Heidelbeer. 37
das Heidlorn. 302
der Heyland. 155. 265
heilen. 7
heilig. 304
der heilige Geiſt. 304
heiligſt. 306
das heilige Nachtmahl. 305
die heilige Tauf. 245
heimlich. 147
das heimlich Gemach. 244
heirathen. 245
der Heirats-Brief. 245
das Heirat-Gut. 111
das heiße Waſſer. 217. 303. 305
beißen. 43
er heißt. 96
der Held. 185
helfen. 299
der Helffer. 217
die Helfft. 217
hell. 273
die Helleparthe. 238
der Helm. 175
die Heum-Kette. 258
der Hencker. 43
die Henne. 18
herabſtießen. 105
herabhängen. 174
herabhängend. 305
herab kommen. 17
herabſchießen. 39. 112
herausgehen. 103
herausſcharren. 155
herausſchießen. 141
herausziehen. 117
herausgetogen. 139
herausgetogen werden. heraus

Wörter-Register.

herauszingen.	115
herb.	87
die Herberge.	159
herbringen.	73
herbstlich.	213
der Hercules.	226
herfürlangen.	155
hernach.	89. 117
der Herr.	251
der Herren-Sitz.	269
große Herren.	175
herzlich.	227. 285
die Herrschaft.	250
herschieben.	135
herumgehen.	135
herumtragen.	67
herunter.	187
herunterstieffen.	18
hervorkommen.	23
hervorlangen.	87. 155
hervortragen.	255
hervortragend.	59
hervorwachsen.	28
das Herk.	83. 84
von Herken.	239
hergen.	233
der Hergbündel.	83
der Herzog.	287
herzubannend.	311
herzukommen.	293
die Hehe.	43. 45
die Heba.	75
das Heu.	23
der Heuboden.	95
die Heugabel.	95
heulen.	4. 237
der Heuschreck.	4
heutig.	96
heututag.	195. 301
der Heyd.	300. 303
das Heydenthum.	300. 308
die Heye.	359. 312
hier.	3. 41
hier bin ich.	3
hieran gedenken.	315
hierzu	hierzu

hierzu.	92
der Himmel.	9. 10.
der freye Himmel.	275
vom Himmel herab.	305. 307
der Himmels-Angel.	311
die Himmels-Kugel.	211
die Himmelsstufe.	212
hindern.	229
hineinfallen.	151
hineingeführt.	219
hineinlassen.	105
hineinstecken.	51
hineintreiben.	131
hinten.	78
hinter.	297
der Hinter.	79
hintere.	85
der Hinterhalt.	293
das Hinterhaupt.	87
das Hinterlegte.	241
der Hinterlist.	311
der Hintersegl.	183
hinterfich gehen.	71
das Hintertheil (des Menschen).	78
das Hintertheil (des Schiffs).	181
hin- und wieder zu tragen.	147
hinwegfallen.	121
hinweg kehren.	53
hinkucken.	73
die Hirnschale.	83. 85
der Hirsch.	60. 109
der Hirschen.	37
der Hirtensab.	97
die Hirtentasche.	97
Hispanien.	225
die Hitz.	117
erhiget.	19
hizig.	222
der Hobel.	143
die Hobelbank.	143
hobeln.	143
hoch.	21
hochheilig.	309
höchste.	251. 255. 293. 305
das höchste Gut.	7
das	das

Wörter-Register.

das höchste Kriegs-Haupt.	291
die Hochzeit.	245. 301
der Hocker.	91
der Hof.	147
der Hof-Junker.	286
höflich.	238
der Hoffmann.	285
der Hoffmeister.	285
der Hofnarr.	285
die Hofstadt.	285
hoffend.	237
die Hoffnung.	89. 237
die Höhe.	209
die Holderstaude.	39
holdselig.	238
hol.	21
das hote Rad.	155. 151
die Höle.	21. 81. 130
holen lassen.	265
die Höhle.	300. 307
das Höllische Feuer.	313
das Holz.	12. 29
das auselöschte Holz.	13
brennend Holz.	13
die Holz-Art.	131
hölzern.	115
der Holzhafer.	131
der Holzhauff.	131
die Holz-Laub.	47
der Holz-Wurm.	66
das Honig.	53
der Honigbau.	98
der Honigkuche.	99
der Honigseim.	99
der Honig.	117
hören.	86
der Horison.	211
das Horn.	57. 60
die Hornisse.	53
die Hosen.	127
der Hon.	135
der Huf.	157
das Hufeisen.	141
die Hüft.	79
das Hüftbein.	85
der	der

der Hügel.	21
durch Hülf.	139
mit Hülf.	12
die Hülfst.	171
die Hülle.	130
die Hülse.	87
das Hülsengetraid.	37
die Hummel.	53
der Hund.	5. 10.
das Hündlein.	55
hundert und funffsech.	215
der Hünereger.	49
der Hünere-Korb.	43
Hungarn.	225
hüpfen.	233. 271
hüpfend.	67
die Hure.	233
der Hurer.	233
sich hüten.	369
der Hüter.	55
das Hütlein.	153
die Hütte.	106
die Hyacinth.	27. 32
H.	
Ja.	217
jagen.	109
vor sich her jagen.	174
der Jäger.	109
die Jägerrey.	301
der Jäger-Spieß.	109
die Jagt.	198
das Jahr.	395
in einem Jahr.	215
in irenen Jahren.	215
in zwölf Jahren.	215
in dreißig Jahren.	215
jämmerlich.	185
ich.	2. 3
ich selber.	59
jeder.	81. 205. 220
jedes.	212
jemand.	151
jener/ ione/ jenes.	57. 71. 205
Jerusalem.	313
Jesus	Jesus

Wörter-Register.

Jesus.	205. 113	der Jünger.	307
gesund.	289	der Jungesell.	244
der Jgel.	63	die Jungfrau.	77. 10.
thr.	9. 231	der Jüngling.	77. 226
der Jltis	55	der Jungmann.	77. 244
im.	22. 159	das Jüngste Gericht.	307. 312
die Jmme.	53	der Jüngste Tag.	313
immer.	11	die Juno.	301
immerdar.	11	der Jupiter.	215. 300
immer raffen.	231		
immerzu.	25		
impffen.	93		
in.	3. 175. 26.		
in dem.	107. 207		
in sich halten.	37		
in sich trinken.	295		
innen.	103		
innerhalb.	211. 252		
innerlich.	33. 86. 87		
der Indianer.	187. 301		
die Indianische Henne.	43		
die Infanterie.	292		
das Ingeweid.	82. 83		
ins.	135		
die Insel.	17. 223		
insonderheit.	53		
inwendig.	39. 10.		
der Inwohner.	223		
der Johannes.	305		
der Johannes-Beerbusch.	39		
das Johannes-würmlein.	53		
der Jordan.	305		
das jrenden Gefäß.	145		
irrechen.	229		
das Irthum.	225		
der Irthum.	89		
der Isp.	33		
der Jud.	187. 308		
Judaea.	305		
das Judenthum.	308		
das Jüdische Land.	305		
jung.	90		
der Jung.	161		
das junge.	41		
das junge Hünlein.	49		
des			

Wörter-Register.

die Seilbaue.	139	kleinst.	47. 71
kein.	61	der Kleinnese.	247
keiner.	217. 147	das Kleinnistel.	247
der Keller.	117. 147	das Kleinad.	279
das Kenterlein.	115	der Klein Sohn.	247
der Kerker.	258	das Klein Tochter.	247
der Kern.	29. 39	das Klepperlein.	204
der Kern-Spruch.	203	die Kleye.	101
der Kessel.	25. 10.	die Klinge.	289
die Kette.	141. 10.	die Klippe.	185
die Keule.	109	die Kluft.	21
die Keuschheit.	301	die Klugheit.	228
der Keyser.	287	die Klugrede.	203
die Kicher.	37	klug seyn.	2
der Kiel.	187	der Knab.	2. 10.
das Kiern.	80	der Knebel.	139. 281
der Kieß.	26	der Knebelbart.	81
die Kise.	70	der Knecht.	251
der Kister.	81. 85	die Kneippe.	127
das Kind.	4. 10.	Kneten.	103
das kleine Kind.	249	das Knetscheid.	103
die Kinder.	249	das Kneul.	121
die Kirche.	254. 303	das Knie.	79
der Kirchhof.	253. 263	der Knoblauch.	35
das Kirchlein.	309	der Knoche.	70
die Kirche.	30	der Knöchel.	81
der Kieselstein.	26	der Knopff auf dem Haus.	137
die Kisse.	143	das Knöpflein.	204
der Kläger.	257	der Knörpel.	82
anlagern.	257	der Knerl.	79
angeklagt.	306	ohne Knotten.	39
die Klammer.	131	das Knötlein am Halm.	37
der Klang.	99. 159	Knotticht.	39. 131
das Klang-Spiel.	203	der Knoch.	112
die Klau.	57. 63	der Knochopff.	113
Kleben.	105	Kochen.	112
der Klee.	33	das Kochwerk.	112
das Kleid.	67. 10.	das Köder.	105
die Kleidung.	130	der Köhl.	35. 103
kleiden.	243	die glühende Kohle.	13
beleidet.	165	die vertoschene Kohle.	13
beleidet werden.	269	der Kohlgarten.	35
verleidet.	269	das Köblein.	37
klein.	45	kommen.	2. 219
kleiner.	37. 309	dahin man nicht kommen kan.	7
		kleinst.	davon

davon kommen.	185	der Krebs-Cirkel.	213
hervorkommen.	23	Krechen.	4
herzu kommen.	293	die Kreide.	199
über einen Fluß kommen.	177	der Kreis.	15. 209
zusammenkommen.	215	der Gesichtskreis.	212
der König.	49. 2c.	der Mittelkreis.	212
die Königin.	298	der Thierkreis.	212
Königlich.	304. 2c.	die Kresse.	71
Können.	3. 2c.	der Kreussel.	281
nicht Können.	107	Kriechen.	65. 66
der Kopff.	80. 2c.	der Krieg.	309
geköpft werden.	258	Kriegen.	288
der Kopf.	43	das höchste Kriegs-Haupt.	291
der Korb.	113	das Kriegs-Heer.	277
das Korn.	37	der Kriegsmann.	308
Körnen.	106	die Krippe.	79
die Kornblume.	33	die Krone.	183. 285
das Kornhaus.	255	gekrönt werden.	203. 227
das Körnlein.	37. 43	Kropfsicht.	91
das Korn-Maas.	263	die Krote.	69
der Kornwurm.	66	der Krug.	119
der Körper.	219	das Krüglein.	267
die Kost.	92	Krümmen.	65
Kosten.	261	der Krummhals.	91
Köstlich.	61	das Krummhorn.	205
der Roth.	133	der Krummweg.	169
Kögen.	157	der Kuche.	103
die Kraft.	306	die Käche.	147
die Göttliche Kraft.	117. 307	das Kuchengeräth.	113
der Kragen.	135. 127. 205	das Kücklein.	3. 49. 265
die Krähe.	4. 47	Kucken.	5
Krähen.	43	die Kusse.	117
der Kram.	261	die Kugel.	143. 211
der Krämer.	261	die Himmels-Kugel.	210
der Krametsvogel.	47	das Kügelein.	281
der Krän.	35	die Kube.	57
der Kranich.	47	die Kubehaut.	167
Kranck.	265	der Kubehirt.	96
die Kranckheit.	301	das Kubehorn.	96
der Krank.	33. 173. 203	der Kubeftall.	96
das Kräuſeleisen.	155	der Kuckuck.	5
Kräuseln.	155	das Kummel.	174
das Kraut.	23	der Kundschaftsz.	291
das wolckende Kraut.	33	künftig.	228. 303
der Krebs.	71	die Kunst.	244. 2c.

der Kunst-Gleiß.	200	die Länke.	273
Kunstfündig.	86	der läppische Poſſe.	287
der Künſler.	298	das Lapplein.	129
künſlich.	86	das Lappland.	225
Kunſtliebend.	207	Lärmen blaſen.	293
der Kunſtſcher.	161	das Laseſen.	155
das Kunſtimmer.	200	laſſen.	85. 257
das Kupffer.	25. 161	nich laſſen.	139
der Kürbis.	35	zur Über laſſen.	155
der Kürſchner.	127	die Laſt.	59. 135
Kurz.	31	das Laſter.	226
der kurzweilige Naht.	287	das Laſtweh.	58
in einem kurzen Begriff.	315.	der Laſtwagen.	173
Küſſen.	233	Latiniſch.	315
das Küſſen.	149	die Latern.	201
die Kutſche.	175	das Laub.	29
der Kutſcher.	175	die Laubhütte.	130
der Kybit.	51	der Lavendel.	33
		der Lauf.	279
		Lauffen.	101. 183. 185
		Dräher hinaus lauffen.	279
		zuſammenlauffen.	295
		der Lauffer.	286
		Lauffſpiele.	278
		der Lauffſtern.	212
		die Länge.	125
		die Lauſ.	67
		die Lauſe.	205
		läuten.	67
		das Leben.	84
		das ewige Leben.	313
		leben.	41. 2c.
		Denen man das Leben ſchenket.	259
		der Lebensgeiſt.	33
		lebendig.	3. 65. 2c.
		wieder lebendig werden.	306
		die Leber.	83. 84
		die Leberwurſt.	111
		vor Leckerbißlein gehalten wer-	47
		den.	129
		das Leder.	41. 267. 2c.
		lecken.	115. 135
		gelegt.	173
		gelegt werden.	173
		die	auſſen

Wörter-Register.

aufsetzen.	170	lesen.	200. 313
ein Bot legen.	261	lezt.	217
feil legen.	261	der Leuchter.	25
in Sarg legen.	267	die Leute.	163
um sich legen.	167	Lente / so uns die Füße aufsetzen.	223
unterlegen.	203	der Leutnant.	293
der Lehmen.	133	leutfeelig.	238
die Lehmwand.	93	die Leutfeeligkeit.	238
die Lehne.	151	das Leylach.	149
lehren.	2. 16.	die Leyr.	203
Der Lehrmeister.	2. 3. 16.	die Liebe.	89
Der Lehrschüler.	231	die Göttin der Liebe.	301
der Lehrstul. (Cateder)	199	lichen.	230
der Leib.	9. 16.	sonderlich beliebt werden.	47
das Leichen.	127	lieber.	229
leichen.	251	lieblich.	229
die Leibquadi.	286	am lieblichsten.	45
die Leibstraff.	257	lieb Ryn.	239
die Leiche.	267	licht.	27
das Leich-Gepräng.	267	das Liecht.	201. 217
leicht.	229	die Liechtferge.	12
zu leichtern.	149	die Liechtfeber.	201
leichtlich.	225	der Liechtshirn.	201
leiden.	185	das Lied.	203. 267
Das Leiden.	89	der Liedlohn.	251
den Tod erleiden.	306	das Liffand.	223
Die Leidenschafft.	89	ligen.	41. 137
Der Leim.	143. 145	das Ligen.	149
anleimen.	195	die Lisse.	32
Der Leimer.	70	die Linde.	31
die Leimfange.	107	die Linde.	246
Der Lein.	121	das Linial.	209
Der Leinwat.	123	Link.	83
Der Leist.	129	die linke Hand.	79. 16.
die Leiste.	143	gegen der linken.	187
leiten.	84. 175	von der linken.	187
die Leiter.	173	zur linken.	227
die Leutrobre.	83	die Lisse.	37
das Leitseil.	183	die Lippe.	81
die Lenbe.	79	liffig.	63
lenken.	171	Littau.	225
die Lerche.	45	loben.	298
lernen.	2. 3.	locken.	106
gelernt.	199	der Lockherd.	106
das Leichblatt.	187	lesen.	47

Wörter-Register.

der Lockvogel.	106	die Malzeit.	118
der Loden.	125	Mahlzeit halten.	245
die Loderafche.	13	die Mähne.	59
der Löffel.	118	bernähnet.	63
die Löffelans.	51	der Mahomed.	308
der Bohn.	251. 311	der Mahometische Glaub.	308
die Lohne.	173	in Mainz.	287
der Lorbeerbaum.	31	der Majoran.	33
der Lorbeerzweig.	203	der Maifenschlag.	107
der Löschbrand.	13	das Malz.	117
ablöfchen.	141	mancherley.	112
der Löschtrug.	141	die Man del.	207
löfchlen.	257	die Mänge.	190
der Löw.	63	mangeln.	151
die Löwfn.	63	mängen.	157
der Luchs.	63	der Mann.	59. 245
der } Luft.	9. 15. 16.	mannbar.	245
die } an die Luft hängen.	189	mannigfaltig.	215
die Luft-Röhr.	85	männlich.	31
der Lump.	189	die Mannolänge.	71
die Lunge.	83. 85	der Mamel.	127
die Luf.	55	der Marber.	55
das Lufthaus.	253	der Maragrab.	287
		die Maria.	304
		das Mark.	85
		der Markstein.	213
		der Mark.	254. 255
		der Markstein.	26
		marken.	5
		der Mars.	215
		der Marschall.	285
		markern.	307
		die Maß.	87. 233. 263
		mäßigen.	233
		die Mäßigkeit.	233
		der Maßbaum.	182. 183
		der Maßdarm.	85
		mäßen.	43
		der Maßkorb.	183
		das Maßvieh.	111
		das Maul.	80
		die Maulbeer.	31
		der Maulfel.	59
		der Maulkorb.	157
			die

Wörter-Register.

die Maultrommel.	204	der Mertel.	133
der Maulwurf.	61	die Mertelkeule.	133
die Maur.	93	messen.	131, 209, 221
der Maurer.	132	das Messer.	118
die Maus.	4	der Messias.	303
die Maus an Gliedern.	82	der Messing.	25
die Mausfalle.	55	der Messingab.	209
die Maute.	283	der Metall.	23
maugen.	5	meiseln.	110
das Meel.	101	der Metzger.	110
das Meelieb.	103	die Meyerin.	97
der Meeltau.	19	das Regenblümlein.	33
das Meer.	171c.	die Milch in den Fischen.	70
das Mittel-Meer.	221	der Milchraum.	97
die Meeränge.	17	die Mirdigkeit	243
das Meer-Bäumlein.	27	das Milz.	83
der Meer-Busen.	17	die Mineralien.	23
der Meer-Fisch.	72, 73	miniren.	297
das Meer-Kalb.	73	die Mißgeburt.	90, 91
die Meerkrage.	55	mißgünstig.	239
das Meer-Pferd.	73	der Miß.	43, 47
der Meerrettich.	35	der Mißel.	29
das Meerwunder.	73	mit.	191c.
der Mees.	117	mit Gott.	2
mehr.	135, 239	mitgeben.	99
die Meil.	221	gegen Mittag.	221
die Meile.	45	das Mittagland.	223
der Meesenschlag.	207	der Mittags-Einkel.	212
meiste.	45, 261	die Mitte.	11, 81, 254
meistens.	31	das Mittel.	212, 229
der Meister.	298	die Mittelbahn.	227
melfen.	97	der Mitteldupf.	221
der Meißel.	97	der Mittelfinger.	81
das Meißschaff.	97	der Mittelkreis.	212
die Melone.	35	mittelf.	11, 295
die Menge / besche Menge.		mitten.	212
der Mensch.	9, 1c.	in der mittlen.	11
der erste Mensch.	304	mitter nächstlich.	211
die Menschheit.	305	die Möhre.	35
menslich.	244, 1c.	der Molch.	65
das Menschliche Glückwesen.	310	der Moloch.	301
die menschliche Rede.	3	das Monat.	215
der Mercurius.	215, 303	der Mönch.	308
merk auf!	226	der Mond.	11
das Merkleichen.	161	die Mondfinsternis.	219
der		Monds	

Wörter-Register.

Monds Gestalt.	216	der Nachfolger.	309
der Morast.	17	die Nachkommen.	247, 303
der Mörder.	259	die Nachkommen schaff.	75
morgen.	231	nachmachen.	3
die Morgenröthe.	11	nachmalis.	303
des Morgens.	11	nachsenden.	286
auff morgen sparen.	231	nachsetzen.	231
der Mörier.	113	nachsprechen.	45
der Moses.	303	nachstellen.	49
Moskau.	225	die Nachstellung.	311
der Mose.	115	Nachstreben.	89
die Moskuse.	115	Nächste.	163
die Morte.	67	die Nacht.	11, 223
die Mucke.	53	bey der Nacht.	11, 53
die Mühl.	101	bey Nacht studiren.	201
das Mühlwerk.	100	die Nachteule.	47
die Ruhme.	247	der Nachtheil.	251
der Ruhmen Sohn.	247	die Nachtsaal.	45
die Mühle.	67	das heilige Nachtmal.	306
der Mund.	4, 1c.	die Nachtmüge.	125
der Mundschent.	285	der Nachtpott.	149
die Münie (Seid.)	261	der Nachtrab.	292
die Münie (Kraut)	33	die Nachtsünde.	159
der Mus.	249	der Rack.	78
die Muschel.	27	nackel.	273
die Musen.	301	die Nabel.	127
der Musikthon.	87	der Nagel.	141, 173
müssen.	3, 279	der Nagel am Finger.	81
der Müßiggang.	231	nabe.	18
die Muskete.	293	in der Nähe.	293
nutig machen.	293	die Nahrung.	92, 130
die Mutter.	245, 249	der Nahrung.	3, 189
der Mutter Bruder.	247	die Narbe.	33
der Mutter Schwester.	247	der Narr.	269
nutwillig.	199	der Narren Folt.	39
		die Narisse.	32
		die Nase.	80, 87
die Naat.	127	die Nasenlöcher.	80
die Nabe.	173	das Nasentuch.	125
der Nabel.	79	naß werden.	177
nach.	103, 133, 197, 267, 2c.	die Materiu.	125
einen nach dem andern.	190	die Matter.	65
nach dem Ziele.	279	die Natur.	93, 268
nach diesem.	157	der Naturforscher.	207
nachahmen.	226	natürlich.	86
der Nape.	177, 185		
der			

der Nebel.	18	nach heut in Tag.	301
neben.	85, 200, 215	was nöthig ist.	2
der Nebenkreis.	213	der Nordkreis.	213
neen.	125	der Nordpol.	210, 223
der nese.	247	Norwegen.	225
das Negelein.	32	die Note.	203
nehmen.	157, 190	nun.	130
abnehmen.	217	die Nuß.	31
benennen.	219	der Nuß.	238
daranenehmen.	33	nugbar.	229
zunehmen.	217	abnugen.	201
nehren.	243		
sich nehren.	41, 47		
ernehren.	249		
der Neid.	239		
das Nefse.	32		
nenlich.	235, 273		
nennen.	7, 19, 20		
benennen.	3		
genennet werden.	19, 175, 189		
man nennt.	212		
Neptunus.	300		
die Nerve.	84		
die Nessel.	33		
das Nest.	41		
das Netz.	67, 83, 109		
neu.	99		
neun.	215, 301		
die Neunung.	73		
neun hundert.	305		
nicht.	82, 10		
nichts.	228		
und nichts.	135		
nichts vergebens.	228		
niederbauen.	293		
das Niederleid.	153		
das Niederland.	225		
niederreißen.	15		
niedrhand.	241		
der Niere.	83		
die Nistel.	247		
der Nilus.	69		
nirgend.	7		
nissen.	41, 43		
nach.	157, 306		
	nach		

der ofne Saal.	136	die Patronatsche.	239
öffentlich.	236	der Paucker.	293
oft.	309	der Pausback.	91
öftermals.	291	das Pech.	29
der Oheim.	247	der Pechdrat.	129
des Oheims Sohn.	247	die Pedarte.	297
ohn.	29, 33	Peitich.	277
ohne Knoten.	39	die Peitsche.	174, 281
das Ohr.	80	der Pennal.	191
der Ohren beraubt werden.	259	das Pennal.	187
der Ohrfänger.	81	das Perle.	27, 73
opfern.	301	das Perleumuschel.	73
in opfern.	303	das Perment.	189, 195
das Opfern.	303	das Persische Meer.	221
ordentlich gesetzt werden.	193	die Person.	240
das Orgelwerk.	205	die Persönlichkeit.	6
der Ort.	173	das Perspectiv.	228
der Ort der Seeligkeit.	313	der Perserfuge.	35
der abgelegte Ort.	255	der Pfad.	269
an etlichen Orten.	154	der Pfal/ das Pfallwerk.	252, 259
sandige Orter im Meer.	185	der Pfallgraf.	287
der verborgene Ort.	63	die Pfallgras.	113
der unwegsame Ort.	169	der Pfall.	43
von andern Orten.	261	der Pfall.	35
das Oster-Lam.	303	der Pfall.	205
die Otter.	65	der Pfeife.	137
		das Pferd.	59, 10
		das unbendige Pferd.	227
		mit zwey Pferden.	175
		mit sechs Pferden.	175
		der Pferdenschmuck.	170
		der Pferdshall.	156
		der Pfifferling.	23
		pfiffen.	4
		die Pfirsche.	30
		pfanzen.	93
		die Pfanze.	28, 39
		das Pflanzenbeet.	93
		der Pfanzgarten.	93
		das Pfaster.	265
		die Pfau.	30
		pflegen.	45
		man pfleget.	258
		der Pflock.	291
		pfügen.	94
			das

das acpfligte Feld.	23	Predigen.	307
der Pflug.	94	der Predigkuk.	299
das Flugseisen.	94	der Preis.	261
der Flugsehar.	94	prellen.	259
die Flugsehar.	94	die Pres.	195
der Pfose.	136	pressen.	115, 195
das Pfoseis.	93	Preussen.	27, 225
der Pfosephaler.	25	der Priapus.	301
der Pfoseier.	301	der Prieser.	245, 309
der Pfosehering.	269	der Propheet.	309
Plutatus.	306	prüfen.	293
das Plutlein.	265	der Puls.	265
der Pinfel.	161	die Pulsader.	84
pippen.	5	das Pult.	193
das Pifol.	171, 289	das Pulver.	265
plagen.	53, 311	das Struckpulver.	295
der Planet.	212	das Pulverhorn.	289
die Planetenstellung.	214	die Pumpe.	151
planiren.	195	der Punct.	221
das Planirwasser.	195	das Püchert.	77
die Planke.	93	der Purpur.	73
platischen mit den Händen	269	der Purpurschneck.	73
die Platte.	119	Pythagoras.	226
der Platz.	269		
der Platz (die Gasse.)	255		
der Platz (Zenne.)	95		
der Platzregen.	18		
plündern.	293		
geplündert werden.	297		
Pluto.	300		
der Pöbel.	96, 299		
Podolien.	225		
Polen.	225		
das Pollet.	161		
der Polster.	149		
die Porskirche.	299		
die Posaunte.	205, 313		
der Pofse.	269		
der lappische Pofse.	287		
der Pofseher.	286		
das Pofsement.	137		
Poffition.	286		
der Poffteuter.	171		
der Pracht.	285		
der Pranget.	259		
Predis.			

rabbrechen / rädern.	259	die Regenwolke.	19
die Radseheine.	141, 173	der Regenwurm.	66
der Rahr.	285, 308	realiren.	181, 277
der kurzweilige Rahr.	287	der Reagierer.	7
das Rahrhaus.	254	das Reagister.	193
der Ratter.	103	die Reagisterform.	197
der Rand.	201	das Rebe.	61
die Handschrift.	197	der Rehebock.	61
das Rappier.	273	das Rebeisen.	113
der Rahr.	55	reiben.	113, 152
rauben.	11	gerieben werden.	161
der Räuber.	259	zerreiben.	26
beraubt werden.	259	der Reibstein.	153
känderisch.	69	das Reich.	225
der Raubvogel.	48	das Römisch Reich.	287
der Rauch.	13	reichen.	251
rauchern.	201	reicher.	201
das Rauchwerck.	303	der Reichthab.	285
rauch.	87	der Reichstag.	287
der Raum.	211	der Reichthum.	243, 301
räumen.	94	der Reiff.	19
die Raure.	53, 66	der Reiff (Circel.)	165
die Raure.	33	der Reigel.	51
die Rele.	39	lein.	121, 305
das Reibhurn.	47	die Reife.	283
der Reibe.	95	das Reifseil.	168
die Rechenfchaft.	313	reisend.	283
Rechenfchaft geben.	311	durchreisen.	215
recht.	2, 227	überreiset werden.	183
das Recht.	257	das Reisholz.	131
die Rechte.	79	das Reifich.	93
rechts.	226, 240	der Reismantel.	168
von der Rechten.	227	reissen.	306
der rechte Fußsteig.	226	reisend.	63
die Rede.	3, 203	niederreissen.	15
reden.	228, 249	der Reit Rock.	171
mit einem reden.	309	der Reitröck.	143
recht ausreden.	2, 202	die Religion.	308
die Red-Kunst.	202	rennen.	171, 279
redlich.	241	das Renn-Spiel.	279
rednerisch.	202	der Rennmeister.	286
der Regen.	18, 237	der Reutich.	35
der Platzregen.	18	retichend.	281
der Regenbogen.	19	die Reude.	94
der Regenmantel.	168, 171	die Reife.	105
die			

reussen.	225
der Reuter.	170. 171
die Reuterey.	292
der Reuter-Fahne (Cornet.)	293
richten.	106
gerichtet werden.	183. 259
der Richter.	257
der Richterful.	306. 313
das Rittschied.	133. 209
die Ritterschnur.	131
die Rittersat.	258
die Riehe.	75. 85
riechen.	87
die Riem.	167. 174
der Riemer.	167
der Rieß.	91
das Rieß Papier.	189
der Riesel.	136. 253
die Rinde (am Baum.)	29. 189
die Rinde (am Brod.)	103
der Ring.	279. 281
der Ringen.	273
ringsum.	182
die Rinkmaß.	209
die Rinne.	137. 153
rinnen.	17
der Rittmeister.	293
der Roche.	73
der Rock.	127
der Rothen.	37. 121
der Roggen.	70
der Rogner.	70
das Rohr.	186
die Rordommel.	51
die Röhre.	117
die Rolle.	135. 195
rollen.	123
der Romer.	273
der Römisch.	187
die Rose.	32. 39
der Rosenstock.	39
das Roß.	59. 171
die Roßbar.	175
das Roßflein.	259
der Roßmarin.	33
die	

die Rosmühl.	101
der Roszeug.	170
der Rost.	113
geröstet.	122
roht.	27. 86
das rothe Meer.	221
das Rothfelsen.	45
der Rottmeister.	293
die Rube.	35
der Rubin.	27
der Rücken.	78. 79. 168
die Rückdecke.	170
der Rückgrab.	85
der Rude.	97
das Ruder.	177
rudern.	181
die Ruderbänke.	181
die Ruder-Purche.	181
der Ruderrina.	181
das Ruderschiff.	180. 181
rufen.	4. 5
anzurufen.	299
immer rufen.	131
die Ruhe.	37. 149. 231
die Ruhe des Gemüths.	235
ruhen.	231
ausruhen.	231
rühren.	205
rund.	30. 220
der Rundung.	209
rupfen.	112
der Ruff.	13
der Rüssel.	59
die Rüstung.	288
die Rute.	199. 259
der Saal.	136
die Sache.	7. 10.
solche Sachen.	241
Sachsen.	287
der Sack.	95
die Sackpfeife.	97. 205
das Sacrament.	303. 305
die Sacristen.	299
säen.	

S.

säen.	95
der Caffir.	27
der Caffi.	115. 265
herfagen.	199
die Saite.	205
der Sa. amander.	65
der Sa. at.	35
die Salbe.	33
Salbe geben.	293
das Salzfaß.	118
der Same.	28. 10.
sammeln.	95
gesammelt werden.	27
samt.	57. 10.
der Sand.	26. 133
die Sandbüchse.	187
sandige Dertter im Meer.	185
der Sandlauf.	159
die Sanduhr.	159
saust.	15. 149
die Saustie.	175
saustmütig.	239
der Sarg.	267
der Sata n.	311
der Sattel.	170
der Sattelnoff.	171
das Sattel-Pferd.	174
der Saturnus.	215. 301
die Sau.	111
säubern.	55
saufen.	233
der Sauffer.	233
saugen.	71
die Säule.	85
der Saum.	127
das Saumroß.	175
saur.	87
der Saurampfer.	33
die Schabe.	67
der Schaberack.	170
das Schachspiel.	277
der Schachstein.	277
der Schacht.	139
der Schade.	265
das Schaaß.	4. 57
der	

der Schäfer.	97
das Schaff.	165
der Schaffhund.	97
die Schaffaus.	67
der Schafft.	283
die Schale.	31. 41. 71
der Schall.	86
die Scham.	79
schändlich.	227
die Schanze.	252. 191
der Schanzaraber.	297
der Schanzkorb.	297
die Schär.	71
scharff.	63. 87
scharffer.	152
der Scharfrichter.	258
schamzürieren.	291
scharren.	42
der Schatte.	159. 219
schatticht.	21. 31. 219
der Schaum.	19
der Schaulplatz.	269
das Schauspiel.	268
der Schachmeister.	285
seelsüchtig.	239
die Scher.	127. 155
das Schermesser.	155
der Scheffel.	262
die Scheibe.	145
das Scheiblein (Scheufelein)	265
die Scheide.	289
scheiden.	101
der Scheideweg.	169
scheinbar.	89
scheinen.	11. 217
die Scheitel.	229
der Scheiterhauffe.	259
der Schemel.	123
der Schenck.	255
denen man das Leben schenket.	259
das Schenckelbein.	85
(schen.)	71
der Scherg.	258
die Scherg-Rede.	269
di-	

Wörter-Register.

die Scheune.	95	die Schlafhaube.	123
schicken.	286	die Schlafkammer.	147. 149
schreibend.	281	der Schlagbaum.	253
der Schiefack.	168	schlagen.	110. 285
der Schiefstein.	277	schlagend.	181. 281
der Schießmann.	257	geschlagen.	12
der Schieler.	91	geschlagen werden.	275. 291
das Schienbein.	79. 85	man schlägt.	275
schiefen.	293	zurückschlagen.	275
schießend.	281	zuschlagen.	275
herabschießen.	17	die Schlaguhr.	139
von obenherabschießend.	51	der Schlemmer.	233
herauschießen.	155	die Schlämmerey.	233
zerfchießen.	297	die Schlange.	5. 64
das Siefpulver.	289	die ehrene Schlange.	303
die Schiefertafel.	277	die große Schlange.	65
das Schiff.	135. 26.	schlecht.	3
das Schiff mit einer Ruderbank.	181	der Schlägel.	131. 135
mit zweyen Ruderbäncken.	181	schleifen.	258
schiffend.	183	geschleift werden.	297
die Schifffahrt.	181	die Scheibe.	71
das Schifflein.	185	der Schlepjack.	233
der Schiffmann.	181. 183	der Schlichthobel.	143
die Schiffmühl.	101	die Schlinge.	107
schiffreich.	283	der Schlitte.	172. 279
das Schiff-Seil.	167	der Schlirt-Schuhe.	279
der Schiff-Streit.	295	der Schlis.	187
der Schild.	69. 235. 288	das Schloß.	136. 141. 255
die Schildkrot.	69	das Schloß der Ehren.	227
die Schildwacht.	291	der Schlund.	85
das Schilfrohr.	39	der Schlupfwinkel.	63
schimmern.	11	der Schlüssel.	141. 147
die Schindel.	137	schmecken.	87
der Schincke.	111	das Schmeer.	111
die Schlacht.	277. 192	der Schmeerbauch.	79
schlachten.	110	schmeissen.	109
geschlachtet.	306	schmelken.	139
eine Schlachthalten.	292	der Schmerke.	89
das Schlachtmesser.	110	der Schmied.	141. 300
die Schlacht-Ordnung.	292	schmiden.	141
das Schlachtschwert.	289	die Schmitte.	141
die Schlacke.	139	die Schmierbüchse.	175
der Schlaf.	87	schmieren.	175
schlafen.	330	der Schmutz.	152
	die	der Schnabel.	41. 51
		der	der

Wörter-Register.

der Schnabel am Schiff.	295	die Schulter (Hamme.)	111
der Schnacke.	53	das Schulterblatt.	59. 85
schackeren.	4	die Schuppe.	70
die Schnait.	107	schuppen.	112
der Schneef.	67	der Schuppenschwanz.	69
das Schneckenhaus.	67	die Schüssel.	119. 145
der Schnee.	19. 172	das Schüsfelein.	119
schneiden.	161. 167	der Schusser.	281
abschneiden.	114	der Schuster.	129
die Schneide.	289	schütten.	103. 115
der Schneider.	126	geschüttet werden.	139
das Schnellkeulen.	281	der Schüge.	212
die Schnellwaag.	263	die Schuwaffen.	289
der Snerff.	47	schwach.	163
der Schnittter.	95	die Schwader.	292
schnigen.	143. 161	die Schwalbe.	43
die Schnigbank.	165	der Schwamm.	153
das Schnitmesser.	165	der Schwan.	51
das Schnupstuch.	125	der Schwant.	41
der Schober.	95	der Schwarieme.	170
schön.	143. 227	der Schwankstern.	210
die Schönpert.	245	die Schwarte.	83
der Schöforn.	147. 150	schwarz.	81
schöpfen.	351. 153	schweben.	257
geschöpft.	298	der Schwefelsaden.	12
der Schöps.	57	schwefelicht.	39
der Schorstein.	13	das Schwein.	57
die Schote.	37	der Schweinsall.	97
Schortland.	225	die Schweinswurf.	111
die Schranken.	279	der Schwengel.	151
schreiben.	245	das Schwert.	235
aufschreiben.	257	das Schlachtschwert.	289
fürschreiben.	233	schuldig.	249
geschrieben.	303	schwer.	25. 87
die Schreibfeder.	257	die Schwere.	263
der Schreiner.	143	die Schwester.	247
das Schrepfeisen.	153	schwimmen.	9
schrepfen.	153	das Schwimmen.	178
schreien.	5	auschwimmen.	185
das Schrifstbuch.	298	überschwimmen.	179
der Schubkarren.	135. 172	zum schwimmen.	69
der Schube.	129	zwängen.	157
die Schul.	254	sich zwängen.	171
der Schuldige.	257	die Schwizbank.	152
die Schulter.	79. 168	auschwizen.	29
	die	Gelas	

Wörter-Register.

Scavonien.	225	fein.	43. 283
Der Scorpion.	65. 212	das feine.	241
Der Sebel.	289	die Seite.	79. 191. 197
sechs.	173	zu beyden Seiten.	263
mit sechs Pferden.	175	die Seiten-Linie.	247
Der sechste.	75	selber.	163. 301
sechzig.	207. 220	aus sich selber.	6
Das Secret.	147	unter sich selbst.	239
Der Secretarius.	285	der Selbstmörder.	237
Der See.	17. 39	seltent.	47
Der Seehund.	73	seltfam.	73
Der Seeräuber.	259	die Semde.	39
die Seeschlacht.	295	die Semmel.	103
Das Seetrefsen.	294	der Send-Brief.	201
die Seege.	131	senden.	301
seegen.	131	nachsenden.	286
die Seegspäne.	131	fengen.	111
die Seel.	88	die Sennader.	84
seelig.	6	die Senfe.	95
die Seeligkeit.	313	der Sernius.	308
seelig werden.	307	der Sessel.	149
Das Segel.	132. 183. 185	setzen.	133. 171. 190
Das { große- } Segel	183	setze hintu.	211
{ vorder- }		gesetzt werden.	193
{ hinter- }		auffsetzend	153
die Segelkänge.	182	auff den Esel gesetzt werden.	259
Der Segen.	249	gegenüber gesetzt.	19
sehen.	49. 86. 163	nachsetzen.	231
sehst da (siehe da.)	3	zusammen setzen.	201
ansehen.	240	seugen.	249
aussehen.	245	die Seule.	135. 137. 197
ersehen.	228	das Seutbild.	161
umhersehen.	228	das Seyn (Ding.)	9. 11. 31
sich umsehen.	228	seyn.	3
vor sich sehen.	228	hier seyn.	11
zurück sehen.	67	sie sey/ wo sie sey.	239
Die Seide.	67	so es seyn kan.	135
Der Seidenwurm.	155	sich lassen.	163. 23
die Seife.	113	sich selber.	9
Der Seiber.	135	die Sichel.	29
das Seil.	166. 167	die Sicherheit.	22
Der Seiler.	167	sicherste.	22
das Seilaarn.	271	am sichersten.	4
Der Seiltänker.	99	die Sie.	76. 21
Der Seim.		sieben.	48
		sein.	

Wörter-Register.

Der Siebende.	241	sonderlich.	27. 189
siebenstigt.	305	sondern.	82. 10.
das Siechenhaus.	255	die Sonne.	11. 10
sieden.	113. 117	die Sonnenfinsterniß.	219
Das Siegel.	306	der Sonnenlauf.	213
siehe!	3	der Sonnenschein.	237
siehe zu.	227	der Sonnenstrahl.	163
das Silber.	25	die Sonnenuhr.	159
Sinai.	303	die Sonnenwende.	213
singen.	45. 53. 231. 10.	der Sonnen-Cirkel.	212
die Singweis.	203	sonsten.	217. 222
der Sinn.	86. 87	der Spalt.	187
eines Sinnes.	235	spalten.	112. 131
das Sinnbild.	203	gespalten.	57
sinnlich.	88	der Span.	131
die Sinnlichkeit.	84	das Spanbett.	149
sinnreichste.	277	das Spankerckel.	163
die Sippchaft.	246	spannen.	174
die Sitte.	238	auffspannen.	291
seinen Sig haben.	283	sparen.	243
sigen.	41. 10.	sparen auff morgen.	231
auffsigen.	174	der Sparr.	137
siegend.	145. 10.	die Sparto.	93
darüber siegend.	41	spazieren.	183
Scavonien.	225	der Spaziergang.	93
Der Smaragd.	27	Der Specht.	47
so.	43. 157. 167. 189. 223	die Speckseite.	111
nicht so sehr.	169	die Speiche (am Rad.)	173
so viel.	41. 135. 173	die Speiße.	85. 105. 112
so wohl.	86	die Speiskammer.	112
der Sohn.	249. 269	der Speismeister.	112
der Kleinson.	24	die Speis-Ordnung.	265
der Sohn Gottes.	304	der Sperber.	49
das Söhnlein.	301	der Sperling.	43
solche.	195	speyen.	233
solcher.	101. 241	der Spick.	33
solches.	207	spicken.	113
Der Soldat.	288. 293	die Spicknadel.	113
Soldaten werden.	288	der Spiegel.	163. 228
die Sohle.	79. 129	das Spiel.	277
sollen.	240	das Spielbret.	277
die Sommerlaube.	93	spielen.	27. 269. 10.
sommerlich.	213	spielen der meinsten Augen.	277
Der Sommervogel.	53	spielen des Glücks.	277
sonderbar.	303	mit Stücken aufeinander spielen.	295
sonder-		len.	

der Spielzeug.	249
das Spielhaus.	255
die Spielperson.	269
die Spielübung.	275
gespielt werden.	269
der Spieß.	289, 293
spießen.	259
die Spindel.	121, 191
die Spinne.	67
die Spinnerin.	124
das Spinnrad.	121
der Spital.	255
die Spitze.	273
die Spitze an den ähren.	37
gespitzt.	239
spitzig.	186
der Spitzhube.	277
der Spitzkopff.	91
die Spitzkute.	171
der Sporn.	43
die Sprach.	315
die Sprachkunst.	202
sprechen.	257
sprenken.	295
der Sprengkrug.	93
die Spreu.	95
das Sprichwort.	203
springend.	271, 295
spülen.	113, 121
die Spülgeste.	113
spüren lassen.	305
der Spürhund.	109
der Staar.	45
der Stachel.	53
nachelicht.	63, 71
die Stacheln.	93
die Stadt.	252, 253
das Städtlein.	252
die Stadtbefestigung.	296
der Stadtgraben.	253
die Stadt Jerusalem.	313
der Stadtknecht.	285
die Staffeley.	161
der Stahl.	12, 25
der Stall.	96

der Stallknecht.	157
der Stallmeister.	285
der Stamm.	29, 93
der Stämpfel.	115
die Standarte.	293
die Stange.	105, 135, 273
stark.	15
die Starckmütigkeit.	235
au statt.	37, 175
der Starthaler.	286
der Stäuber.	109
die Staude.	38
das Stachelisen.	161
stechen.	161
stecken.	187, 229
gesteckt werden.	171
auffgesteckt werden.	183
durchstecken.	123
einstecken.	51
eingesteckt werden.	289
der Stecken.	199
der Steg.	177, 205
der Stegreiff.	117
stehen.	17, 41, 26
stehend.	11
das stehend Wasser.	39
der Steig.	227
steigen.	154
steigend.	152
auffsteigen.	13, 18
überstich steigen.	29
der Stein.	23, 26, 36
das Steinlein.	27
steinalt.	77
der Steinbock.	61, 212
der Stein-Einkel.	213
steinern.	303
die Steingrube.	133
der Steinhauer.	133
die Steinklippe.	17, 61, 65
der Steinmoh.	133
stellen.	292
auffgestellt werden.	182
an Pranger gestellt werden.	259
übergestellt.	117

vorge

vorgestellt werden.	269
einstellen.	153
der Stellwarter.	286
die Stelle.	281
der Stämpfel.	113
sterben.	41
gestorben.	245, 313
der Stern.	9, 11, 304
die Sternenkunst.	211
der Stern-Einwurf.	310
die Sternschkunft.	211
der Sternwagen.	173
stets.	243
stehen.	101
stehen.	181
der Steuermann.	181
das Steuerruder.	237
sich steuern.	235
die Stiegen.	137
der Stiel (am Obf.)	30
der Stierr.	37, 212, 113
der Stifol.	129
der Halbfifol.	129
stiften.	303
die Stiftröhre.	303
die Stiefmutter.	246
die Stiffohn.	247
die Stiffochter.	247
der Stiffochter.	246
der Stiglig.	45
die Stimme.	3, 45, 257
stimmbar.	3
stinken.	67
die Stirn.	80, 229
der Stirnrieme.	170
der Stock.	29, 221, 259
der Stockfisch.	73
das Stockwerk.	137
stolieren.	43
der Stör.	71
der Storch.	43
auflösen.	229
die Straß.	257
abstrafen.	241
der Strahl.	11

fran

stranden.	185
der Straug.	175
der Waagstrang.	263
die Straß.	85, 254
der Straßenrauber.	169
der Strauch.	28, 38, 39
der Straus.	47
das Sträuslein.	33
der Strehne.	122
der Streich.	235
die Streifrotte.	291
streiten.	289
der Streit.	257
der Streuttskoll.	289
streuen.	87
die Streu.	157
streuen.	106
Streu machen.	157
der Strich.	277
der Strick.	169
der Strigel.	257
strigeln.	157
das Stroh.	95, 291
die Strohütte.	130
der Strohsack.	149
der Strom.	17
der Strumpff.	127
die Stube.	147
das Stuben-Geräth.	149
das Stück.	26, 82, 288, 297
das Stück Brands.	13
das Stückpulver.	295
mit Stücken spielen.	295
die Stufe.	139, 220
der Stuhl.	119
die Stund.	159
die Viertelstund.	159
der Sturm.	185
mit Sturm erobern.	297
für men.	296
die Sturmleiter.	296
der Sturmwind.	15
die Sturzfangs.	177
stürzen.	145, 227
die Stütze.	127
suchen.	

Wörter-Register.

suchen.	143	das Zellerrücklein.	118
suchen zu rächen.	237	der Zerkel.	190
die fallende Sucht.	309	die Zenne.	93
der Süderkreis.	213	der Teppich.	118, 149
der Süderpol.	211	der Teufel.	75, 301
Sueden.	225	teutsch.	221, 315
Summen.	5	Teutschland.	225
der Sumpff.	17	der Tept.	203
der Sund.	17	das Thal.	21
die Sünde.	305, 311	der Thaler.	25
die Sündflut.	302	der Thälenthaler.	25
süß.	87	der Philipsthaler.	25
die Syrtten.	185	der Thau.	19
		der Theil.	159, 186
		theils.	106, 185
die Tafel.	113, 161, 16.	theilen.	29, 123, 159
getäfelt.	149	getheilet.	37, 82, 222
der Tafeldeck.	118	getheilet werden.	222
das Tafelcin.	277	abgetheilet werden.	199
der Tag.	11, 11.	austheilen.	251
der anbrechende Tag.	11	eingertheilet werden.	292
Tag und Nacht gleich.	213	wieder getheilet werden.	219
nach 40. Tagen.	307	das Thier.	3, 9, 16.
das Tagen.	11	der Thierpreis.	212, 215
das Tagwerk.	251	die Thon-Kunst.	203
die Tanne.	31	das Thor.	253, 297
der Tannapff.	31	thöricht.	311
die Tapeterey.	149	Thracien.	225
die Tartarey.	225	mit Thränen.	237
die Tasche.	167, 168	der Thron.	285
der Taschenspieler.	271	thun.	2, 55, 228, 229
taub.	47	mit einem zu thun haben.	311
die Taube.	43, 49	die Thür.	136
die Taube (des Kasses.)	165	die Thürangel.	136, 141
das Taubenhaus.	43	der Thurn.	209, 253, 255
der Taucher.	179	das Thurnlein.	309
das Täucherlein.	51	der Thurnier.	279
die Tauff.	305	tieff.	21
der Tauffstein.	299	die tieffe Schüssel.	113
taumeln.	233	die Tiefe.	183
tausend.	211, 300	der Tigel.	191
drey tausend.	105	das Tiaerthier.	63
die Tausend schön.	33	der Tisch.	118, 16.
der Teig.	103	der Tischler.	143
der Zeller.	118	das Tischsuch.	318
			219

II.

Wörter-Register.

die Tochter.	247, 249	der Triangel.	205, 209
das Tochterlein.	77	der Triebel.	165
das Tochterlein.	143	der Trichter.	101, 277
der Tod.	75, 251	zu Trier.	287
den Tod erleiden.	306	trinken.	117, 191
tödtet.	65	das Trinken.	233
tod (gestorben.)	185, 267, 313	in sich trinken.	295
der Todtengraber.	267	zutrinken.	119
tödtlich.	273	trocken.	87
die Sonne.	165	trocken werden.	189
der Trabant.	286	trocknen.	195
trägt.	239		261
tragen.	23, 37, 10.	der Trödler.	27
tragend.	179	der Trag.	205
auftragen.	191	die Trompete.	293, 296
aufgetragen werden.	118	der Trompeter.	19
ertragend.	237	der Tropp.	28, 117
getragen werden.	175	tropffweis.	18
herumtragen.	67	tropffeln.	292
hin- und wieder zu tragen.	147	der Tropp.	235
zu ertragen.	235	trohig.	21, 237
zusammentragen.	230	trüb Wetter.	263
die Tragbahr.	135	trucken.	219, 187
der Tragtiem.	135	trucknen.	121
der Tranc.	85	getrucknet.	285
das Träncklein.	265	der Truchse.	147
zur Träncke führen.	157	die Truhe.	204
der Trappe.	47	die Trummel.	293
der Traube.	39, 114	der Trummel (Bläse).	233
die Träuffe.	137	der Trund.	123
traumen.	87	das Tuch.	123
der Trauring.	245	der Tuchmacher.	299, 16.
das Traurspiel.	269	die Tugend.	33
die Trecke.	177	die Tulipan.	133
treffen.	293	die Tünche.	187
treibend.	281	eintuncken.	47
abtreiben.	235	die Turteltaube.	
antreiben.	171, 241		
fortgetrieben werden.	177, 182	der Vatter.	245, 16
hineintreiben.	131	Väterlich.	237
die Treppe.	137	des Vaters Bruder.	247
werten.	123, 141	des Vaters Schwester.	247
umsetzen.	213	übel.	243
iren.	239	der Uebelthäter.	258
kreulich.	251	üben.	279
			287

III.

III.

Wörter-Register.

über.	71. 113. 137	das Verderben.	295
über tausend.	211	der Verdienst.	241
über das.	70. 229	verfahren.	241
überall.	7	verfertigen.	141
überbleiben.	13	verfälscht werden.	219
überfallen.	107	verfolgen.	109
der Überförcher.	207	verfolgend.	295
die Überfuhr.	176	verführen.	169
das Übergeschüß.	129	verführt.	75
überlassen.	261	vergangen.	228
übernacht.	105	vergebens.	228
übernachten.	169	die Vergesslichkeit.	37
überreichen.	119	vergift.	65
überreissen.	183	das Vergiß mein nicht.	33
überschreiben.	201	der Vergleich.	257
über sich steigen.	29	vergleichen.	221
übersteigen.	296	verheissen.	302
überstücken.	133	die Verheissung.	241
überwunden.	293	die Verhör.	286
überziehen.	195	verkaufen.	193
übrig.	47	der Verkäufer.	261
das Weichen (der Weil.)	32	verkleidet.	269
das Weils.	167	verkleiden.	63
das Weilt.	275	verkleiden.	117
Genus.	215. 301	verkübelt.	89
verabscheuen.	89	verlangen.	169. 226
verächtlich.	47	verlassen.	309
verantworten.	257	verlaugnen.	315
verbergen.	297	verleihen.	241
verbergend.	106	verlezt werden.	87
verbessern.	199	verlieren.	245
verbieten.	241	verloben.	245
verbotten.	75	die Verlobung.	13
verbleiben.	302	die verlorbene Koble.	245
der verborgene Ort.	63	vermählt.	296
verbrennen.	12	vermahnen.	271
verbrennet werden.	259. 295	vermascaratet.	113
zu verbrennen.	301	vermittelt.	135
verbunden.	273	vermögen.	271
der Verdacht.	89	vermummt.	38. 299
verdammten.	75	Verunft.	80
verdammend.	257	vernaufftig.	303
verdammte.	306	verordnen.	299
verdecken.	149. 219	verrichten.	229. 251
verderben.	185	die Verrichtung.	217
	das	versauern.	257

Wörter-Register.

verschließend.	243	das Vieh.	53. 96
verschlossen.	311	die Viehlucht.	96
verschmitten.	43	viel.	229. 252
der Verschwendet.	243	vielerley.	231
verschwinden.	307	der viel Weber hat.	309
versehen.	97	vier.	9. 26.
die Versen.	79	vier und zwanzig.	85
versetzen.	235	in vier und zwanzig Stunden.	211
versigeln.	201		
versinken.	295	vier und dreißig.	85
versprochen.	304	das Viereck.	209
verspüden.	115	der Viereckstein.	240
die Verstand.	203	viereckig.	63
verstehen.	2	vierhundert.	83. 221
verstorben werden.	261	viertel.	197
verstorben.	267	das Viertel.	217
verstorben.	75	geviertelt werden.	259
verstorben werden.	313	viertig.	215. 307
versuchen.	311	die Virole.	205
vertheilen.	207	um.	43
verthulich.	269	um sich legen.	167
verthun.	243	um und um gestirnt.	210
der Vertrag.	241	umarmen.	233
vervielfältigen.	207	umdrehen.	121
verurtheilt werden.	259	durch umdrehen.	204
verwahren.	37. 243	die Umdrehung.	167
zu verwahren.	147	der Umfang.	220
verwandt seyn.	246	umfassen werden.	252
verwerfen.	89	umfließen.	220
verwickeln.	107	umgeben.	173. 291
verwiesen werden.	259	der umgeben ist.	83. 285
verwunden.	273	umgeben seyn.	41. 80
verziehen.	239	umgeben werden.	151
verziogen werden.	269	umgehen.	11
verzweifeln.	237	umhergehen.	228
die Vesta.	301	der Umlauf.	159
vest.	157	umlegen.	289
der veste Grund.	235	umligend.	283
die Vestung.	295	umsehen.	229
der Wetter.	247	umstellen.	109
des Wetzters Sohn.	247	umtreibend.	101
das Wf.	17. 39	die Umtriebung.	159
die Uhr.	255	unabändig.	227
das Uhrwerck.	158	die Unbedachtsamkeit.	311
uhren.	5	unbefand.	223
das			unbe-

Wörter-Register.

unbeweglich.	240	unteraraben.	297
unbewohnbar.	222	der Unterhalt.	247
Die Unbilligkeit.	237	unterhalten.	245
und.	3. 7. 107. 123. 141	unterlegen.	203
und dergleichen.	32. 143. 167	untermischen.	292
undurchdringlich.	61	unterscheiden.	83. 87. 202
unendlich.	239	Die Unterschenkel.	79
unermäßig.	7	unterschieblich.	299
unerfänglich.	243	die Unterschwell.	136
unerforschlich.	7	der Unterstrich.	201
ererschrocken.	235	untertauchen.	51
Der Unfall.	237	untertruckenb.	299
Der Unfart.	25. 152. 255	unterwerffen.	243
unfähig.	47	unvergönlich.	239
unfeilig.	199	unwegsam.	169. 175. 227
Der Unform.	91	unendlich viel.	223
unfreundlich.	239	das Unmuth-Leben.	233
unfruchtbar.	31	der Vogel.	41. 47
unehabn.	69. 91	der Gefangvogel.	43
Das Ungemach.	235. 299	das kleine Vögelein.	49
ungerathen.	269	der Vogelfang.	106
ungetraut.	90. 91	das Vogelgaarn.	106
Die Ungenontheit.	279	das Vogelhauslein.	45
Das Ungeliefer.	52. 66	der Vogel-Leim.	29
ungleich.	299	der Vogelfeiler.	106
Das Unheil.	235	das Volk.	303
unglückselig.	235. 299	voll.	9
unhöflich.	239	sich voll und toll faufen.	233
Die Unhuld.	259	vollendet.	231
Die Unke.	65	vollkommen.	6
Das Unrecht.	237	der Vollmond.	217
unrein werden.	125	vollziehen.	251
Das Unschlit.	111	vom.	12. 174
Das Unschlichte.	201	vom Himmel.	305
Der unschuldige.	257	von.	6. 75
unschuldigste.	306	von da an.	245
unser.	225	von dannen.	79
unser Lands.	223	von der Zeit an.	305
unten.	69. 129	von einander abziehen.	207
unter.	9. 32	von einander fallen.	191
unterdessen.	237. 307	von sich geben.	204
unter der Erde.	15. 33	vor.	136. 177
unter dem Wasser gehen.	179	vor allen.	3
unter sich selbst.	239	vor sich.	135
unterse.	96	vor sich gehen.	71
Die Unversäde.	222		202

vor sich her.	174	der Ur-nese.	247
vor sich sehen.	228	die Ur-nissel.	247
die Vor-alt-mutter.	246	die Ur-fach.	207
vorbehalten.	249	der Ur-sohn.	247
vorbei fliegend.	107	das Urtheil.	257
vorbittend.	307	verurtheilt werden.	259
das Vorbild.	303	die Ur-tochter.	247
vordere.	85	der Vulcan.	300
das Vordersegei.	183		
die vordere Spiz am Schiff.	295		
das Vordertheil.	78. 181		
die Vor-Eltern.	247	der Wacholderbaum.	31
der Vor-elter-vater.	246	das Wacholder Baumlein.	39
vorgebend.	308	das Wachs.	99
das Vorgebirg.	17	die wächsene Tafel.	186
das Vorgemach.	147	die Wachskern.	201
das Vorhaupt.	37	wachschümlich.	88
vorher.	396	wachsam.	47
der Vorläuffer.	305	wachsen.	23. 27. 71
vorlegen.	119	wachsend.	249
der Vormund.	245	anwachsen.	29
vornehmst.	47. 225. 300	hervorwachsen.	28
vornen.	78	die Wachtel.	4
der Vorrath.	230	der Wächter.	25
der Vorschneider.	119	die Wade.	73
vorschreiben.	265	der Wadfac.	167
vorgefchrieben.	199	die Wassen.	28
die Vorschritt.	190	die Wasse.	212. 24
die Vorsehung.	310	der Wagbalek.	26
vorsichtig.	229. 310	das Waggericht.	26
die Vorsichtigkeit.	311	die Wagshale.	26
die Vorspann.	174	der Wagfirang.	26
die Vorstadt.	253	der Wagen.	17
vorstehen.	257	mit einem Rad.	17
der Vorsteher.	300	mit zweyen } Rädern.	17
vorstellen.	269	mit viereu }	
der Verrab.	392		
vorreiten.	159	mit { zwey } vier } Pferden.	{ 17
vorubehalten.	240		
uralt.	96		
die Ur-alt-mutter.	247	die Wagenleis.	17
der Ur-älder-Vatter.	247	die Wagenfchmier.	17
der Ur-Endek.	247	das Wagenstück.	17
der Urheber.	302	der Wahn.	1
der Urin.	265	die Wahre (Wahr)	59. 1
		währen.	1

die Malachy.	225	der Wassermann.	218
der Wald.	9	der Wasserfal.	135
das Waidgäfel.	46	Wasser treten.	179
der Wall.	252	der Wassertrog.	153. 157
der Wallfisch.	73	weben.	123
das Wälschland.	225	der Weber.	123
die Walke	135	der Weberbaum.	123
fortwalzen.	135	der Weberkamm.	123
das Wammes.	127	der Weberspul.	123
die Wand.	131	der Webersül.	223
wandeln.	227	die Wechselfreundschaft.	239
der Wandersmann.	168	weder.	306
der Wandersab.	168	der Weg.	226
die Wange.	80	der Abweg.	169
warm.	27. 113	der Kreuzweg.	169
wann es nicht.	169	der gebahnte Weg.	169
die Wanne.	157	der Krummweg.	169
die Wange.	67	der Scheidweg.	226
warhaft.	238	unwegsam.	227
warhaftig.	7	der unwegsame Ort.	169
das Warhafte.	89	welchem Weg.	169
warm.	87	wegen.	169. 306
die Wärm.	84	wegfliegen.	99
warten.	237	weglehen.	53
die Warte.	253	die Wegzehrung.	108
die Warze.	79	wehe.	313
was.	2. 168. 229	wehen.	4. 15
was ist das?	2	wehklagen.	237
was angefangen.	231	sich wehren.	297
waschen.	155. 309	das Wehrgehäng.	167
abwaschen.	152	das Weib.	77. 245
gewaschen werden.	125	der viel Weiber haf.	309
die Wäscherin.	125	der Weibesame.	302
das Waschkaf.	155	das Weiblein.	41
das Wasser.	9	Weiblich.	301
Wasser zugießen.	103	das Weibsbild.	78
das gefroren Wasser.	19	weich.	25. 87
im Wasser geröstet.	121	die Weide (Baum.)	21
ins Wasser gelassen werden.	105	die Weidene Saine.	165
unter dem Wasser gehen.	179	die Weidenrute.	114. 165
die Wasser-Blase.	19	weiden.	97
Wasser fangen.	177	auf die Weide führen.	96
das Wasser-gäfel.	50	der Weersisch.	70
das Wasserhuhn.	51	die Weisse.	121
der Wasserlauf.	259	weigern.	296
		weil.	weil

weil.	219	wer er wäre.	506
der Wein.	114	die Werbel.	135. 151
des Weins sich enthalten.	309	werben.	245
zu Wein werden.	115	geworben werden.	288
das Weinbeer.	39	das Werk.	207
der Weinberg.	114	das Werk (vom Glase.)	121
das Weinblat.	39	die Werkstätt.	199
das Weinsaf.	115	werden.	18. 41. 115. 237
die Weinhefe.	117	es wird.	191
die Weinkuffe.	115	es wird werden.	239
die Weinlatte.	114	einem soll das seine werden	241
die Weinlese.	114	zu Ruß werden.	13
Weinlesen.	114	zum Strauch werden.	28
der Weinsfal.	39	werthen.	95. 219. 277
der Weinstock.	115	geworfen werden.	185
der Weintraub.	27. 32	ausgeworfen.	185
weiß.	125	die Wermut.	33
weiß werden.	315	das Wesen.	53
weis (flug)	315	die Wespe.	11
die Weisheit.	159	trübes Wetter.	137
weisen.	99	das Wetterdächlein.	19
der Weiser (König.)	81	Wetterstrahlen.	279
das Weiße (im Aug.)	71	der Wettläufer.	17
der Weisfisch.	209. 211	der Weyer.	49
die Wette.	77. 79. 85	der Wenhe.	26
weiter.	71	der Wegstein.	37
weitmüßig.	37	die Wicke.	249
der Weiken.	135	einwickeln.	195
der Wellbaum.	3. 229	zusammen wickeln.	297
welche.	3. 287	der Widder.	97
welcher.	273	wider.	237
welcher unter zweien.	2	wider sich selbst wüten.	251
welcher Gestalt.	129	widerbellen.	252
welches.	71	das Widerbellen.	299
der Wels.	31	widerbellend.	306
die Welsche Ruß.	43	wider aufsehehen.	313
die Welsche Henne.	3	wider erpecken.	241
die Welt.	287	widerleben.	231
weltlich.	221	widerkehren.	269. 307
das Weltmeer.	221	widerkehrend.	307
die Welttrunde.	206	widerkommen.	257
die Weltweisheit.	4	widersprechen.	235
wemmern.	137	widerwertig.	4
die Wendeltreppe.	229	der Widhoppf.	109
wenig.	2. 10.	wie.	101
wer.			

wie auch.	39. 61	die da wohnen.	223
wieder.	121	die Wohnung.	130. 255
wiederum.	191	wol.	243
die Wiese.	249	wolgefallen.	269
das Wiesel.	55	wolgehabet.	311
die Wiese.	23	wolgeneist.	239
wiewiel.	159	wolgeschmackh.	71
wild.	109	wolriechend.	33
das wilde Thier.	63	wolspredig.	238
das Wildvieh.	60	wolweisen.	235
der Wille.	6	der Wolff.	4. 63
die Wimmern.	31	die Wolcke.	9
der Winkel.	209	die Regen-Wolcke.	19
der Winkelhack.	191	die Wolke.	57
die Winkelmaß.	209	wollen.	3. 261
der Wind.	4	die Wollust.	301
die Winde.	131	worant.	20. 171
die Windel.	249	worant.	205
winden.	121	worant.	171
der Windhund.	109	worant.	202
die Windmühl.	101	das Wort.	299
der Windzeiger.	183	das Wort Gottes.	239
im Winter.	213	von Worten.	205
winterisch.	213	mit Worten.	283
winsig.	21	woselb.	251
wippen.	259	wosor.	61
der Wirbel (im Strom.)	17. 205	wühlen.	155
der Wirbel (des Hauptes)	37	die Wunde.	265
der Wirbel (an der Lunte.)	205	der Wunderh.	91
der Wirbelwind.	15	das Wunderding.	277
die Wirkung.	207	der Würfel.	137
die Werte.	121	gewürfelt.	95
der Wirth.	119	die Würffschüssel.	67
das Wirthshaus.	255	würfen.	211
wischen.	157	die Würfung.	66
abwischen.	153	der Wurm.	92
weisen.	3	die Wurk.	91
die Wissenschaft.	39	das Wurkmaul.	28
die Witib.	245	die Wurzel.	39
der Witzer.	245	der bewurkete Stamm.	113
wo.	117	würken.	113
wodurch.	89	das Würk.	303
wohin.	207	die Wüsten.	237
wohnen.	130. 183	Wüsten.	237
	die	Wütend.	237

ysaen.	2.	terrieten.	20
die Zahl.	207	terrschieffen.	279
der Zahn.	59	terrschneiden.	127
die Zaine.	165	terrsprengen.	297
die Zange.	141	terrköfen.	297
zänklich.	61	terrköffen.	113
zänklich.	239	terrköffen.	111
zarr.	186	der Zettel.	123
der Zauberer.	311	das Zetteln.	265
der Zaun.	167	der Zeuge.	245
zäumen.	227	zeugen.	249
der Zaun.	93	das Zeughaß.	255
zäumen.	93	die Ziege.	57
der Zaunfäng.	47	der Ziegel.	137
der Zaunpfal.	93	der Ziegel.	133
die Zebe.	79	der Ziegelfeiz.	57
die groffe Zebe.	79	der Ziegenbart.	42. 159
ziehen.	189	ziehen.	27
ziehend.	307	an sich ziehen.	205
ziehen.	83	aufgezogen worden.	153
zu ziehen.	51	ausziehen.	177
gezehlet werden.	211	fortgezogen werden.	277
zusammenziehen.	207	gegen e inander ziehen.	153
verziehen.	239	herausziehen.	117
wegziehung.	168	herausgezogen.	195
das Zeichen.	212	überziehen.	185
zeichnend.	279	zusammenziehen.	185
abzeichnen.	209	zusammengezogen werden.	229. 279
bezeichnen.	200	das Ziel.	33. 289
zeigen.	2	die Zierd.	59
erzeigen.	199	ziehen.	93
der Zeiger.	31. 159	gezieret werden.	203
die Zeil.	191	die tierliche Rede.	207
das Zeischen.	45	die Zieffer.	131
die Zeit.	96	die Zimmer-Art.	131
von der Zeit an.	305	der Zimmermann.	131
zeitig.	95	der Zimmernagel.	131
die Zelle.	99	zimmern.	131
der Zelter.	285	gezimmet werden.	177
terbrochen.	145	der Zink.	205
tergliedern.	119	das Zinn.	25
termalnen.	101	der Zirkel.	311
		zischen.	5
		die Zise.	79
		zischer.	4
		der Zoll.	283
			283

Das Zollhaus.	283
Der Zorn.	89
Zornſüchtig.	139
Der Zotte.	57. 123
zotticht.	63
zu.	290
zu beyden Seiten.	129
zum.	85
zu oberſt.	137
zubereiten.	133. 265
zubereitet werden.	163
zubilden.	220
zu Boden bringen.	273
Die Zuchtrute.	237
geſüchtigt werden.	199
Der Zufall.	310
zu Feld ſehen.	291
Die Zugbrücke.	253
zugebracht.	261
gedruckt.	81
zugeführt.	261
Der Zügel.	171
zugemacht werden.	187
zuge ſagt.	245
zugeſellen.	311
zugestumpft.	37
Das Zugarn.	105
zugießen.	103
zugleich.	88
zuhaltend.	240
Der Zunder.	12
zunehmen.	217
die Zung.	3. 81. 87
die Zung abſchneiden.	259
Das Zünglein.	263
zurückbringen.	99
zurückſchlagen.	275
zurückſehen.	228
Die Zuſag.	241
zuſammenbinden.	203
zuſammenfügen.	131
zuſammengest.	177
zuſammengeſetzt.	308
zuſammenkommen.	215
die Zuſammenkunft.	215
zuſammenſehen.	127

zuſammenlauſen.	295
zuſammenlegen.	201
zuſammenrechnen.	95
zuſammenſegen.	202
zuſammengest.	173
die Zuſammenſetzung vieler Stim.	
(mehr.	203
zuſamentragen.	115. 230
zuſammenwerfen.	103
zuſammenwickeln.	195
zuſammenſchlen.	207
zuſammenſehen.	185
der Zuſchauer.	269
zuſchlagen.	275
zuſchließend.	240
zuſchnelden.	187
zuſgeſchnitten werden.	129
zuſchreiben.	310
zuſehen.	129
ſiehe zu.	227
zu thun haben.	311
zutragen.	253
zutrinken.	119
zuerbrennen.	301
zu verwahren.	147
zuviel.	233
zu vor.	94
zuweilen.	271
zuſeiten.	297
zwanzig.	189
zwar.	310
der Zweck.	229
zween.	41
der Zweig.	29
das Zwergeſell.	83
der Zwerg.	91
zwey.	165
zwey und dreißig.	85
der Zweydeleibte.	91
mit zweyen Pferden.	175
mit zweyen Rädern.	172
der Zwenſalter.	53
der Zwenkopf.	91
die Zwiebel.	35
der Zwilling.	212
der	der

der Zwinger.	252	zwo.	198
der Zwirnfaden.	127	zwoölff.	173
zwischen.	219	zwoölffte.	197
zwischen Fell und Fleisch.	153	zwoölfftaufend.	300

E N D E.

Szókra

Szókra való Lavstrom.

A

A	'vel a' pro az.	57.71.99
	abálókalán.	113
	abból.	18.151

ablak.	137. 149
abrák.	59
abrákolás.	291
abrákolok.	157
abrák tartó.	157
abroncs.	265. 271
abroncskés.	165
abroncsözön.	165
abroz.	118

ad.

adakozás.	242. 243
adok.	243. 245. 313
adóság.	241
egyptombéli.	189
zulus.	300

2g.

agár.	109
agnó.	77
agyag.	145
agyvelő.	32.88
ajak.	81

ak.

akadályul vagyok.	222
akadok.	183
akár.	155
akarat.	6. 88
akárhol.	11
akarok.	261
akasztófa.	258. 24
akkor.	18
akkor esztén.	103. 121. 24
akónjáról nyittatott.	11

al.

alakos;	27
ala csony.	9
alacsony szék.	19
alatt.	79, 87, 14

alattáság.	285
alattomban.	245
alá.	187
alá folyok.	17
alá röpülőök.	51
alá szálló.	296
alájja tefzem.	191. 203
alám vetem.	241
alá vetett.	191
alázatosán.	198. 237
álcorón.	309
alfel.	79. 85
alkalmazotság.	229
alkotmány.	207
alkotó.	7
alkuvás.	241
alíja valaminek.	139. 157
alma.	30
alól.	69. 103. 127. 129
alpörös.	257
alsó küzfőb.	136
alsó német ország.	225
alufőtn.	230
amaz.	57
aminémő.	39
amint.	61
Anglia ország.	25
angolna.	71
angyal.	311
anya.	245. 246. 249
anya méh.	99
anya-izent-egy-ház.	303
anyád bátya.	247
anyád bátyának fia.	247
anyáddal egy.	247
anyád nénnye.	247
anyád nénnyének fia.	247
anyád öcse.	247
anyád öcsének fia.	247
annakutánna.	84
annyi.	135. 173
apótal.	307

aprető kes.	113
apró kemény gyámölcs.	31
apró pogácska.	265
arany.	25
aranyforént.	25
arany tallér.	125
arató.	95
Archangyal.	309
arczulat.	8
arra röpülő.	107
aság pemet.	113
aszalt halacsckák.	73
aszífony.	77. 78
aszífonyi állat.	302. 75
asztal.	118. 119. 149. 199
asztalnak.	285. 118
asztalos.	143
aszízu.	263
atya.	245. 246. 247. 249
utjai.	237
aryaflu.	245
aryafiuságnak ágozattya.	246
attyád bátya.	247
attyád bátyának fia.	247
attyáddal egy.	247
attyád huga.	247
attyád hugának fia.	247
attyád nénnye.	247
attyád nénnének fia.	247
attyád öcse.	247
attyád öcsének fia.	247
azely.	12. 25
audientiát adok.	286
austriga.	73
avagy.	86. 89. 107. 210
avagy nem?	263
a' végén.	127
ajtó.	130
ajtómezi.	130
ajtó mellyéke.	130
ajtó ragasztó.	130
ajtó fark.	136. 14
az.	57. 71. 99. &c
azáltal.	1
azért.	169. 203. 23

az mint.	97
azomban.	237. 307
azonföllyúl.	118. 303
azonképpen.	123
azonkívül.	111. 241
azután.	3. 89. 103. 113. &c.

A

Abrahám.	307
ábécé.	3
ábrázat.	80. 161
ábrázolás.	161. 303
ábrázolom.	78
ács.	130. 131
ácslófizék.	131
ácsló tőke.	131
ádám.	75. 92
ág.	29. 45
ágas.	131
ágasbogas.	61
ág bog.	29
ág nyesőlék.	131
ágy.	93. 148
ágyas ház.	147, 148. 149
ágyék.	78
ágyu.	295. 297
álcfé.	61
áldás.	245
áldozat.	303
álhatatosság.	131
álhatatlan.	221
áll.	80. 81. 82
állandó csillagok.	211
állat.	3. 6. 9. 88. 161
állazó.	171
áll csont.	8
áll kapcza.	81. 82
álló.	39. 79
álló fonál.	121
áll orczás.	27
álló kép.	16
álló vízbéli.	7
állók.	41. 51. 157. 261
állók valamiből.	
állmadok.	8
állom.	

álom.	87	árva hus.	83
által.	117. 163	áló.	93
ábalag.	115	áom.	151
álbal álom.	61	áspis kigyó.	65
által defzka.	181	Ba.	
által folyog.	255		
által fűzőm.	113	ba, ban.	3. 35. 109
által haratalan.	61	bab.	37. 143
által költözés.	176	babér.	31
által lábolom.	177	babonás.	311
által látom.	228	babuk.	4
által lyukasztot.	295	babutá.	47
által megyek.	101. 177. 183	bagaria.	167
által menés.	176	baglya.	65
által rágom.	25	baglyáros szil.	289
által rekesztő hátya.	83	bagoly.	5
által szegezem.	113	bajt vivok.	273
által ufzom.	179	bajusz.	81
által verem.	109	bajuszocskája szőlő vesztőnek.	36
által vetem.	123	bak.	57
által vető tűszük.	107	bakizakál.	57
által vezetlek.	3	bal.	240. 241.
által világzó.	27	balha.	67
által vízfem.	84	bal kéz.	79. 83. 94. 121
által vízflek.	3	bal kézfélé.	187
Apolló.	300	balon.	189
árbocsfa.	182. 183	balta.	289
áriánusi.	308	barát.	308
árkus.	189. 191. 195	barátság.	239
árnyék.	159	barátságas szerződés.	257
árnyék óra.	159	barátságatlan.	139
árnyékos.	21	barázda.	94
árnyékfűzék.	147. 255	barázda billegető.	51
árnyékos szén.	93	barbély.	155
árnyék tartó.	201	barbély műhely.	154. 155
ások.	253. 291	barlang.	21. 130
áros.	261	barom.	53. 58. 110
arpa.	37	barom hajtó.	110
árr.	129	barommal való bánás.	96
ártatlan.	257. 305. 306	barom páfztor.	96
áru.	59. 261. 185	baroma.	95
áru ház.	261	baronafa.	131
árrán kérem.	261	basilikom.	33
árrát fel-verem.	261	basiliscus.	65
árrátigérem.	261	ávya.	254

bavariai herezeg.	287	beretva.	155
bay.	239	bestia.	69
baylódó.	273	beszéd.	3. 202
baynok.	273	betegék háza.	255
baynaki gyakorló hely.	273	beteges.	265
Bá.		betegség.	301
		Bethlehem.	305
báb gyermek.	77	Bé.	
bálvány öntő.	161		
bányázna.	23. 24. 139	bé baronálom.	95
bánya.	139	bé buréttom.	107. 195
bányakő.	131	bé buréttott.	31
bányás.	139	bé csinálom.	187
bányás nedveség.	23	bé dugom.	115. 240
banum.	202	bé reszttem.	171
bárány.	4. 57. 237. 306	bé esem.	109. 151
bárdolom.	131	bé földerem.	41. 53. 57. 71. &c.
bárfony.	73	bé földerett.	69
bárfonyfőstő csiga.	73	bé földöm.	168. 267
bárfony virág.	33	bé földözöm.	269
bástya.	253	bé fogadam.	269
bátor.	227	bé foglalom.	151
bátorlág.	234. 235. 291	bé foglal.	298
bátyád.	247	bé fogom.	94
Bc.		bé fogom.	291
		béka.	5. 69
bégetek.	4	bé kocem.	273
belé akasztom.	163	bé kerétem.	81. 93
belé emelem.	135	békesféges meg alkuvas.	257
belé creszttem.	133	békesféges szenvedés.	236
belé esem.	19. 109	békesféges türes.	236. 237
belé kerülök.	109	bé-kötöm.	195. 240. 273
belé keverem.	107	bél.	83. 102. 114
belé fekszem.	249	bél-fonál.	123
belé mártom.	187	béli a' fának.	29
belém fér.	168	béllés.	127
belé nézek.	49	bél-takaró.	83
belé tészem.	103. 153	bél-virág.	83
belé tolyom.	51	bé meczem.	161
belé verem.	173	bé megyek.	253. 313
belé vetem.	115	bé pöcsétölöm.	201
belé ütöm.	131	bé rakom.	139
belé ütközöm.	109	bé rekeszttem.	87. 99. 107. 243
belől.	103. 167. 104. 204	bé rekesztés.	314
belől héjja a' fának.	29	bé rekesztett.	311
belől nézés.	87	bérlelem.	251
belől rész.	254	Bc	

Szókra való Laystrom.

bé rontom.	297	bőrét le vonszom.	110. 113
bé takarétom.	83. 249	bőrű.	177
bé tapasztalom.	115	bőtköcske.	281
bé tapasztot.	115	bőtkös.	131
bé tefszem.	171. 267	bőtű.	186. 191. 202. 161
bé töltöm.	119	bőtűrakó.	190
bé töröm.	297	bőtű szedegető.	190
bé vetem.	203. 241	bővfég.	230
bé vett.	87		
bé vílzem.	119		
bé vonyás.	209		
bé vonyattatott.	81		
bé vonyom.	121. 269		
bé zárom.	243		
	Bi.		
bial.	61		
bibicz.	51		
bibliothéka.	193		
bika.	67		
bikfa.	31		
biró.	257		
birom.	244. 235		
birfag.	257		
bizakodó.	235		
bizom.	237		
bizonyétem.	305		
bizonyos.	229		
bizonyság.	245. 257		
	Bő.		
bőcsület.	227. 249		
bőcsületes.	238		
bőcsületeslen.	243		
bőgők.	51		
bőgtily.	5. 53		
bőgő.	265		
bőgrécske.	267		
bőics.	215		
bőicselkedem.	2		
bőicsesség.	7. 315		
bőics mondás.	203		
bőicső.	249		
bőldombika.	57		
bőr.	82. 129. 167		
bőr és has között való.	153		
bőrcét			

Szókra való Laystrom.

büntetésnek helye.	258	császárs képe.	306
bűr. viđ. bőr.		császárs madara.	37
bűrke.	37	császárs-választó herczeg.	287
bűz.	87		Cse.
bűrlés.	109	cseosemő gyermek.	249
	Bu.	cseh orszag.	225
buár.	51. 179	cseh orizági király.	287
bub.	43	csekély.	185
buborék.	19	csekle.	207. 177
buga.	31	cseled.	245
buja.	233	cselekedet.	211. 305. 313
bujaság.	301	cselekezzem.	2. 228. 229
buza.	37	csemete.	27. 28. 38. 39
buza virág.	33	csegetű.	204
buzgóizeretető.	239	csuplő.	95
buzogok.	17	cserép.	237. 145
	C.	cserépedény.	145
cancellarius.	285	cseresnye.	30
cedula.	265	cseresnye fa.	30
céres.	301	cserfa.	31
chinabéli.	187	cséve.	83. 115. 117. 153. 187
christus.	307. 309		Csi.
cimbaliom.	205	Csiga.	67. 72. 135. 151
ciprus fa.	31	csiga ház.	77
citera.	205	csiga héji.	27
clasis.	129	csillag.	9. 11. 310
clavicordium.	205	csillagok forgása.	211
compás.	159	csillagok forgásából jövőndőlő tu-	
crocodilus.	69	domány.	211
	Csa.	csillagok forgását magyarázó tu-	
csak.	88. 96	domány.	211
csak egy.	203	csillagok forgását vizsgáló tudó-	
csaló. éledel.	105. 107	mány.	211
csap.	115	csillagok járása.	211
csap dugaszfa.	115	csillagos.	211
csapás.	235. 237	csillámlok	11. 53
csapom.	185	csinállok.	16. 17. 19. 25. 295
csapó mazzag.	431	csintalan.	99
csata játek.	277	csipem.	67
csatorna.	137. 153	csipő.	79
	Csá.	csipő lába a' ráknak.	71
csákány.	239	csipp.	95
csáklya.	177	csipős.	87
császárs.	287	csiptető.	107
			Ec 2
			Csö.

Szókra való Laystrom.

Cső.	Cz.
csőbőr. 117	czafrang. 169
csős. 79. 249	czél. 229. 279
csős bimbó. 79	czérna. 195. 127
csős emő-gyermek. 4. 77	czethal. 73
csőndesz. 149	czibertes. 91
csőngés. 159	cziczgek. 4
csőp. 19	czifrászám. 207
csőpögők. 18	czimmer. 288
csőppönként esém. 18	ezinege. 45
csőppü. 121	czinegefogó. 107
csőrgető. 204. 249	czipelés. 129
	czirkálok. 209
	czirkalmazás. 209
	czizege. 45
	czölőak. 29
	czövek. 291
	czömb. 79
	czomb tetém. 85
	czompó. 71
	czukája szőlőfejek
	czymbalom csőngetyő. 204
	Da.
	dagasztok. 103
	dal guinak ragasztója. 181
	dandár. 292
	darab. 13. 82. 173
	darab föld. 74
	darab hus. 113
	darabont. 286
	darabus. 87
	darabos föld. 94
	daróíz. 153. 157
	daru. 47
	Dá.
	dácia. 225
	dán ország. 225
	dárda. 289
	Dávid. 304
	De.
	de. 103. 227
	deák. 199. 200
	deáki. 315
	deák

Cso.]

Csü.

Csu.

Szókra való Laystrom.

Dé.	Du.
déák ny. 81	dudulok. 4
défin. 73	dugasz. 187
denevér. 43	dulful. 237
derék folyó viz. 17	dunya. 149
derék hajó. 182	
derék szorított. 127	Dr.
derék vás. 288	drága kb. 27
derékon tizegdelem. 112	drágálatos. 67
derék várat. 283	
deszka. 143. 184	E.
	eb. 5. 55. 109
dédanya. 246	ebédülő ház. 147
dédanya. 246	ebédülő pálela. 147
dédőföd. 246	eb legy. 67
déd ükőd. 246	eczet. 117
délczeg. 227	edeny. 113
déli. 211	effele. 71. 91. 143
	effölött. 229
	egér. 4. 55. 83
diána. 301	eger fa. 31
dicsérem. 298	eger fogó. 55
dicsősféges. 285	egész. 82. 88
dinnye. 35	egész folyos. 197
difznó. 57. 97	
difznó ol. 97	Egy.
difztelen. 91	egy. 6. 61. 88. 135. 165
	egybe csinálom. 201
	egybe ereíztem. 143
dög. 49	egybe foglalom. 143
dög-hus. 49	egybe hajtogatom. 201
dörgők. 19	egybekötöttet. 203
dörömbölök. 4	egybe töröm. 195. 201
	egybe vetem. 207
	egyéb. 71. 161. 187. 209
dob. 204	egyedől. 7. 182. 205
dobos. 293	egyeltem. 157. 292
dolgos. 67	egyenes. 21. 227
dolog. 7. 66. 87. 89. 201.	egyenesen föl támasztom. 182
	egyenesen meg mérem. 131
	egyenként. 190
dombos hátó. 91	egyenlő. 235
donga. 165	egyetlen. 304
doromb. 204	egyes. 3
dorong. 135	eggyeránt járó csillagok. 211
dühös. 237	eggyetemben. 81
dühösködöm. 237	eggyező. 239
dühösfen. 238	
	Du.
	Ee 3
	eggyütt

együtt.	31. 84	elcsésg.	291
egy házi-cseméty.	187	elcven	301. 313
egy-kerekő.	172	elcvenéző.	88
egymás.	238. 243	elcvenéző lélek.	83
egymás dolog.	147	elcven kéneű.	25
egymás között.	241	elcven ízén.	103
egymás között való.	239	el fártt.	231
egymásnak.	245	el fogom.	115. 275
egymásra lövők.	295	el fogyok.	151
egymással-csácsnok.	199	el folyok.	139
egymás fegetű.	244	el gondolom.	229
egy máttól el hullok.	191	el hagyom.	169. 229
egy máttól el választom.	123	el hajólok.	227
egy máttól el veszem.	207	el hanyom.	94
egy máttól el válogat.	209	el iraytom.	182
egy rend évezős.	181	el hintem.	106
egy szarvó.	61	el hívattatott.	303
egy szerszínind.	38. 273	el hiszem.	299
Ek.		el hivom.	209
eke.	94	el hozom.	119. 261
eke-szaro.	94	el járok.	227. 229
eke-calpára zagasztotvas.	94	el jödzem.	245
ekavas.	94	el jövök.	307. 313
ekképpen.	95. 103. 107. 141.	el jövendő.	303
El.		el irtózás.	89
eladó.	231	el ítélem.	259
el adom.	111. 193. 261	el kárhoztatoma.	25
el adható.	245	el kárhoztatott.	306. 313
el adni ki tefzem.	261	el kergetem.	235
el adni való marha.	261	el kéfézetem.	106. 114. 113. 195
el bocskátom.	257	el kezdett.	231
el bukom.	51	el kőkém.	53. 243
el czerélem.	261	el kőfőzőm.	119
el csonkátom.	131	el küldöm.	286. 307
eledel.	92. 112. 251. 309. &c.	ellen.	97
eledelcs-kamora.	112	ellenben.	237
eleibe.	201	ellenében.	11. 263
eleibe adott irás.	190	ellenében által-helyhezott.	83
eleibe akadó.	169	ellenében-vagyon.	19
eleibe írom.	199. 265	ellenében-vetterett.	19
eleibe jövő.	169	ellene mondó.	299
elein.	130	ellene mondok.	257
eleink.	32. 247	ellene mondogok.	237
el ésem.	279	ellene ugató.	299
elcsésg.		ellene	

ellenfeg.	291. 235	első-fizűlő.	304
ellenfeg rontó-rostély.	253	el-szaladó.	295
elkenzem.	296	el-szaladok.	109. 229. 293
elme.	89. 199. 235	el-szenvedem.	235. 237
elmeczem	259	el-szokás.	279
elmecsőndesfége.	235	el-tartás.	147
elmegyek.	3. 327. 229	el-tartott.	249
elmélkedem.	87	el-távozom.	91
elmélkedő-erő.	87	el-térek.	227
elmének-erősége.	234	el tefzem.	37. 115. 187. 297. &c.
el-merűlők.	295	el tévőlódok.	240
elmés-abrázolás.	203	el törött.	145
el-metélem.	129	el tűnik.	307
el-mondom.	199	el tűnöm.	235. 237
el-múlt.	228	el ütöm.	275
el-nézem.	229	el űzöm.	335
el-nemorodom.	243	el vágom.	259
el-oltom.	141	el választatott.	89. 95
el-olztogatom.	119	el választom.	39. 101. 147. 192
el-olztom.	147. 199. 292. &c.	el választom egymáttól.	87
el-píztott.	37	el választva.	200
el-olztva.	82	el válok.	121
első-alléttom.	257. 269	el végezem.	211
elsőbb.	94. 103. 112	el veszek.	185
első-függesztő karpir.	269	el veszem első.	11
első-hozom.	112. 269	el veszem.	87
első-járó.	174. 293. 305	el vesztegetem.	243
első-járó vitorlya.	183	el vetem.	95
első-jövők.	23	Em.	
első-kötő.	153. 165	Ember.	88. 163. 185. 200. 311
első.	71. 78	ember elméjében forgó kép.	87
első-fől kötőm.	153	emberi.	3. 45. 244. 310
első-járó fereg.	292	emberi test.	305
első-való.	78	emberkorta jutot.	77
első-vezem.	155	emberül.	243
első-megyek.	227	emberfeg.	238. 245
előre-tekernek.	228	emberfeges.	238
elsőfőz.	88. 167. 204. 263. &c.	emeléső hid.	253
előve-meg nézem.	229	emeléső rostély.	253
előtt.	135. 136	e' mellett.	173. 202. 215
el-pusztítottom.	297	emelő dörong.	135
el-rendelem.	292	emlékezet.	306
el-röplőlők.	107	emlékezetre méltó.	269
el-roytom.	7. 8. 115	emlékeztető dolog.	267
első.	85. 92. 187	emlékező elme.	87
első-abrázolás.	292	Es	emlé

emlő.	79. 249	első-kőpönyeg.	171
En.		est-haynal.	11
engedelmes.	349	estve.	11
engesztelhetetlen.	239	estvéli.	152
ennekuttánna.	77	Esz.	
ennyi való.	110. 112	eszem iszom.	245
onyv.	143	eszesség.	288
onyves lép.	29	eszésen.	229
onyves víz.	195	eszéköz.	66. 229
onyvazek.	195	esztelenség.	311
Ep.		esztendő.	305. 306
operi.	23	esztergálok.	143
Er.		esztergály.	143
erdei.	46	esztergáros.	142. 143
erdei bak.	61	esztergáros miv.	143
erdei bika.	61	eszterga vas.	143
erdei kakas.	47	eszterga való.	143
erdei tuk.	47	Et.	
erdély.	125	ettől-fogva.	245
erdő.	9. 21. 23. 109	Europa.	224. 225
erdek.	89. 209	evét.	55
eredetet veszek.	237	evézkélek.	181
erésztek.	99. 105	evéző.	177. 181. 182
erkelyek.	137	evéző-gúfnak ragasztója.	181
erkölcs.	238	evéző legény.	181
erkölcsökről tanított tudomány.	226	evéző-hajó.	180. 181
Erő.	117. 206. 211. 310. &c.	Ez.	
erőlködöm.	227. 273	ész.	39. 84. 88. 91
erős.	87	eze után.	77
erős gyámol.	135	ezenfölyül való.	247
erős ital.	119	ezen kívül.	113. 229
erős öfzlop.	235	ezer lovas kapitányok.	393
erősebb.	163	ez máj nap.	251
erősfen.	15	eznap fától fogva.	245
erősfen-nézhető.	67	ezüst.	25
erőtelen.	163	E.	
erogetek.	5	édes.	87
Es.		édes nedvesség.	99
esfedezem.	237. 307	ég.	9. 10. 300
eset.	301	egből.	305
esküt-író.	257	égek.	12
eső.	18	égetbő.	117
első.	215	égetem.	12. 133
		égető.	136
		égető.	égető

égető kem.	145	éneklo-madarak.	44
égi golyobis.	210. 211	ének-ötája.	203
égi fark.	211	ép.	
égő fa.	13	épétek.	177. 209
égő őzfőg.	13	épület.	137
ék.	131	épültre-való fa.	131
ékes.	43	Er.	
ékesfém.	59. 161	ér.	82. 84. 155
ékesfőg.	33. 189	érez.	23. 139
ékesfen szólas.	300. 303	érez-bánya.	138
ékesfen szólas-hozillendő.	202	érezből-való.	190. 303
ékesfen szólasnak mesterfőge.	202	érez göröngy.	139
ékes-termet.	245	érdem.	221
éktelen.	91. 239	érette szőlő ember.	258
éjj.	11. 201	érkezem.	293
éjjel.	11. 52	érsek.	287
éjjel-járó boszorkány.	259	érték.	243
éjjeli madár.	47	értelem.	87. 89
éjjel tanuló.	291	értelemes mondás.	203
Él.		értem.	299
él.	289	él-vőgő vas.	155
éledelés.	247	érzek.	41
éledel tartóház.	112	érzékeny.	88
élek.	41. 69. 175. 186. 189	érzékenység.	84. 86. 87
élés.	63. 71. 112	Es.	
élés-ház.	112. 255	és.	30. 31
élesfebb.	163	Esz.	
élesztő.	88	észak.	11. 105. 201
élet.	84. 85. 251. 232. 315	északi.	212
élett-ereje.	84	Et.	
életét-meg engedem.	259	étek.	112. 118. 119. 85. 232
életét őrző udvari fereg.	286	ételben italban való jó rend tartás.	
élő-állat.	40. 41		265
élő fa.	28	étel-ital.	92
élő gyökerező.	93	étetem.	157
éltető állat.	9	etető mafság.	105
En.		Ev.	
ének.	106. 203. 131. 266	Eva.	75
énekőldőgelek.	45. 53. 203	Fa.	
éneket-modok.	203	fa.	12. 15. 29. 45. 93. 103.
énekek.	45. 267		114. 161
énekésnek mesterfőge.	203	fa-dákos.	273
énekésnek-tudománnya.	203	Re 5	fagyas
éneklo	éneklo		

fagyas.	18	fejse.	110. 137
fagya.	111	fekély.	265
faggyu-gyertya.	201	fekete.	83
fal.	131. 149. 159	fekezem.	41. 137
fa-láh.	281	feledékenység.	87
falaítrom.	265	fele-fagyos.	19
fa-levél.	29. 189	felcség.	245
fa-lovac ska.	259	feleléges-ember.	245
fal-törökös.	297	fellyeb-áruok.	265
falv.	252. 282	fellyeb-kérem.	261
faragok.	161. 177	felől.	79
faragó-kés.	143	fenék.	165
faragó-ízék.	131. 143. 165	fene-ökö.	61
faragó-töke.	131	fene-vad.	62. 63. 69
farak.	79	fenyő-buga dio.	31
farakás.	131. 259	fenyő-fa.	31
far csiga.	85	fertály-ora.	159
far-hám.	170		
farke.	41. 51. 65	Fé.	
farokas.	4. 63. 77. 109. 239	fég.	167. 261
far-matrinus.	170	fék-szár.	191
fa-szarnár.	259	fél.	240
fa-szederj.	31	félék.	315
fa-vágo.	131	félelem.	89
fa-yd.	47	félékeny.	67
fa-ytalanlanlag.	233	fél-feleváló hely.	247. 255
fa-ytik.	47	fél-feleváló ut.	169
fazék.	113. 145	fél-fél vízsem.	169
fazekas.	144. 145	fél-folyós.	191
		fél-kerest.	207
	Fe.	fél-kopafz.	91
fegyver.	233. 299	fél-levél.	191
fegyveres.	288	félre-való hely.	255
fegyvercsnek-való futadv.	289	félre-vetem.	94
fegyver-tartó ház.	255	fél-íziet.	17
fej.	23. 30. 83	fénlek.	11. 27
fejedelem.	283	fénv.	22. 163. 201
fejem.	97	féreg.	65
fejér.	37. 32. 51	ferő-ember.	71
fejére a' szemnek.	81	ferőu.	73
fejére a' tikmonynak.	7	ferőui.	35
fejér-kezeus.	41	ferhez-adható.	245
fejér-répa.	35	ferhez-mehető.	245
fejér-bor.	103	ferj.	245
fejér-vezsem.	258	ferre horgasztotnyakó.	91
fejő.	27	fészék.	85
		fejze.	110. 137

fészket rakok.	41. 43	földülom.	293. 297
fészkezek.	41	föl egyenesíttem.	182
	Ei.	föl ekélttem.	288
fiatal.	199	föl emelem.	303
figura.	203	föl emelkedet.	21
filagoria.	137	föl erefzkedem.	29
file mile.	45	föl fegyverkezettet.	79
filiteufok.	301	föl felzettem.	306
finn-ország.	225	föl fodorítottam.	155
fittyelék.	127	föl forgatom.	200
fiu.	247. 249. 269. 301	föl fűgösztem.	149
fiutés.	251. 311	föl fűgöszdó fűnt.	263
	Fő.	föl fuar.	179
fő.	149	föl fujoim.	141. 275
fő-allya.	149	föl fualkodot.	235
fő-biró.	257	föl görjefzttem.	293
főcske.	43	föl hágo.	152
fődél.	191. 205	föl haléttom.	112
fődél-párkánnya.	137	föl huzal kodom.	29
fődó.	145	fölibe terjeszttem.	106
fő-ember.	96	föl inditom.	242
fő-hadi fejedelem.	291	föl irom.	257
fő hadnagy.	287	föl itatom.	191
fő-hely.	269	fő-keresem.	229
fő-kamarás.	287	föl készűlök.	97
fő-kines tartó.	287	föl kerétem.	109. 195
fő-komornik.	285	föl kötöm.	111. 289
föl-adás.	296	fölleg.	9. 11. 18
föl adom.	119	föllyöl.	78. 263
föl akasztom.	107. 182	föllyöl reá terjeszttem.	191
föl áldozom.	303	föllyöl-reá telzem.	191
föl álléttom.	259	föllyöl-való irás.	201
föld.	18. 20. 21. 107	föl maratálom.	121
föld-alat lévő.	15	föl menetel.	307
föl árabolom.	111	föl megyek.	13. 18. 137
földbe-takarom.	267	föl menő ág.	246
földből-csinált golyóbis.	281	föl metélem.	127
földes ut.	283	föl négyelem.	259
föld-fayzattya.	22	föl-pörös.	257
föld-indulás.	15	föl őltözöm.	165. 171. 205
földjövés.	88	föl őltöztetem.	269
földi levelek.	23	fölött.	145. 153. 183
földmérés.	208	fölöttébnagy hajó.	295
földmérő.	209	föl őltzom.	251
földün.	65. 69	föl ragadom.	22
			föl

főlrakatom.	173
főlrakom.	118. 153
főls-alá járok.	263
főlső.	137
főlső küszöb.	136
főlső ruha.	127
főlső ördült iffiacska.	77
főlszabadatom.	257
főlszegezem.	357
főlszalátatom.	177
főlszámadok.	306
főlszámaztom.	113
főlszekerem.	123
főlszefzem.	288. 267
főlszótott.	101
főlszök.	152
főlszögölöm.	111
főlszözeim.	305
főlszetem.	123
főlszitteret.	307
főlszönyhid.	253
főlszonyom.	291
főlszö.	237. 313
főnek első része.	87
főnek utolsó része.	87
főny vagyok.	253
főny-pohárnok.	287
főrdő.	252
főrdőben szolgáló leány.	152
főrdő ház.	152
főrdő kád.	152
főrdő-pendély.	153
főrdős.	153
főrdő-sapka.	153
főrdő-szoba.	147
főrhécz.	173
főrték.	86. 161. 202
főrték-készítő táblácska.	161
főrték-ecsecske.	161
főrték fark.	161
főrték.	243
főrték-nak.	119. 287
főrték-teje.	87
főrték-áros.	283
főrtékny.	26. 133. 159
főrték.	112. 113. 117

Fo.

fodoréttó vas.	155
fog.	81. 85
fogadás.	241
fogadok-méhembem.	430
fogantó.	135
fogató.	205
fogdozom.	49. 51. 105. 107
fog-haz.	255
fogó.	141
fogoly-madár.	87
fogom.	174. 205
fogot-izemély.	251
fogság.	259
fogságban-eszem.	295
folydogalek.	17
foliánt.	197
folyás.	17. 259
folyó.	263
folyó-befzed.	203
folyók.	17. 153
folyó óra.	159
folyós.	195. 197
folyó-víz.	152. 255. 283
folyó-vízbeli.	70
fonál.	121. 123. 129
fonál-darab.	121
fonal-perecz.	121
font.	441. 261. 262. 263
fonyattatott.	93
fonyó-afszony.	121
fonyok.	121
fonyó-veszsző.	83
fordító-rud.	191
forrás.	131
forrás.	159
forrás.	167
forrás.	183
forrás.	183. 281
forrás-csont.	79. 85
forrádom.	203
forrás-fa.	135
forrás-hid.	253
források.	101. 173. 205
forrás-karika.	151
forrás.	109

forrás-örök.	121
forrás-ízél.	15
forma.	91. 197. 209
formácska.	189
formálom.	3. 45. 103. 133. 145
formára-csinálom.	103
forrás.	151
forrás.	111
forrás.	87

Er.

francia-ország.	225
frigy-láda.	303
fris.	152

Fü.

fű.	23. 30. 39. 95
fűgő.	30
fűgő.	175
fűgők.	4. 15. 105. 111. 136.
fű.	157
fű.	129. 240. 309
fűrés.	131
fűrés elsőlék.	131
fűrészhulladék.	131
fűrészhölök.	131
fűrt.	131
fűrtönként.	37
fűtő.	80. 155
fűtőlom.	80
fűtő.	13
fűtőlógók.	201
fűtőlógó üveg.	13
fűtőszázam.	113
fűzf.	31. 165
fűző tü.	113

Fü.

fűjem.	205
fűlänk.	53
fundamentom.	133. 173
furko.	289
turkós bot.	109
furó.	143
futás.	379
futást megyek.	171
futka.	106

futkározok.	106
futok.	101. 279
futóinas.	280
futósek.	183
futócsék.	281
futócsék.	141. 205
futócsék.	141

Ga.

gabona.	23. 37. 66. 95. 301
gabona fej.	37
gabonás haz.	255
gabonafzem.	37
galamb.	43. 49. 305. 309
galamb ház.	43
galiba.	130
gallér.	125. 127
ganéj.	47. 85. 94. 157
garat.	101
gaz.	139. 255
gazda.	119. 251
gazda-afszony.	251
gazdag.	201
gazdagfag.	243. 244
gazdalkodás.	243

Gá.

gáberka.	45
Gábel.	309
gádogok.	4
gállya.	259
gámanár virág.	33
gántár.	113
gázbo-hely.	177

Ge.

gelefsza.	66
generalis.	293
gereblye.	95
gerenesér.	145
gerenda fa.	177
gerend.	85
gerlicze.	47. 239
geiszténye.	31

Gé.

gém.	51
Gé.	51

Szókra való Laystrom.

gödény.	51	gyalog hid.	177
gödöly.	57	gyalog inas.	286
gödör.	139	gyalogság.	291
gömböcz.	35. 111	gyalog út.	169. 226
gömbölyeg.	30	gyalu.	143
gömbölyeghofsza.	209	gyanakodás.	89
görbe háru.	91	gyapju.	57. 97. 123
görbe lábu.	91	gyapju fűrt.	57
görbe nyaku.	91	gyá.	
görény.	55	gyámolétom.	137
görgető.	281	gye.	
görög orfág.	225	gyengén.	14
göröngy.	94	gyermek.	2, 249, 279, 281
göz.	18	gyermek játék.	249. 280
gözölgő pad.	452	gyertya.	12
		gyertya tartó.	25. 201
Go.		gyertya világ.	201
golyóbis.	204. 211. 243. 289	gyertya világnál tanúlok.	201
golyvás.	91	gyé.	
gomb.	137. 289	gyémánt.	27
gomba.	23	gyéplő.	171
gombocska.	127	gyik.	65
gombolyag.	121	gyilkos.	259
gombolyétom.	121	gyó.	
gond.	96	gyóker.	28, 29
gondolok.	228	gyöngé.	263, 299
gond vitelő.	245. 286	gyöngy.	27, 73
gonofz.	39. 241. 311. 237	gyöngy ház.	73
gonoság.	226	gyöngy izem.	27
gonoság tévő.	258	gyöngy temő csiga.	73
gonofzul.	243	gyöngy virág.	37
Gó.		gyönyörköttetem.	61
gób-hal.	71	gyönyörköttetés.	55
Gr.		gyönyörű.	227, 228
grádics.	137	gyönyörű étek.	47
grázdálkodom.	233	gyönyörűségellon.	42
groff.	283	gye.	
Gya.		gyomor.	33, 81
gyakorlom.	279	gyors.	73, 21
gyakran.	291	gyors inas.	28
gyalá zotos.)	227	gyorfaság.	23
gyalog.	177	gyó.	
gyalog fenyő.			
gyalog			

Szókra való Laystrom.

Győ.		75, 252
gyógyétem.	755, 265	279
Gyű.		273
gyűlést	28	306
gyűlölséges.	239	105
gyűmöles.	30, 75, 92	51
gyűmöstestelen.	31	70
gyűmölesös kert.	93	69
gyűrű.	279	21
gyűtő forma.	191	86
gyűtők.	230, 231	267
gyűtő famely.	191	267
Gyu.		267
gyutor fár.	145	70
Ha.		89
ha.	107, 109, 152	300
habozok.	237	13
hadakozas.	300	267
hadat fogadok.	288	201
hadi caifra öltözet.	171	209
hadi fejedelem.	239	273, 281
hadi rend.	192	57, 220, 182
hadnagyság.	292	169
hagyom.	201	86, 99
haj.	67, 80, 155	203, 204
hajó.	135, 180, 183, &c.	204
hajáber.	283	67, 200
hajó-csiga.	135	89
hajó-fara.	181, 183	239
hajó-kázó.	283	159, 309
hajó-kötél.	167	159
hajó-lobogó.	183	267
hajó-orra.	181, 183	303
hajó-padlás.	283	157
hajós.	101, 183	292
hajós mester.	181	71
hajó-teteje.	283	277, 289, 293
hajó-törés.	184, 185	47
hajóval meg járható.	283	306
hajóvenyő kötél.	177	89
hajó fa.	175	19
hal.	5, 51, 105, 112, 152	306
halabárd.	273, 289	59, 184
halál.	halál.	79, 82
halállal büntetem.		182
halálossan.		halál
halát fenzelvek.		
halász.		
halászó madár.		
hal héja.		
hal héjas.		
halom.		
halom.		
halott.		
halott pompa.		
halott temető.		
hal szárnya.		
hamis.		
hamis lsten.		
hamu.		
hamu.		
hamvát & veszem.		
hamvévő.		
handfár.		
hanem.		
hanemha.		
hanus.		
hangcsáló szerzfár.		
hangot adok.		
hangya.		
harag.		
haragos.		
harang.		
harang óra.		
harangozok.		
harapás.		
haropó.		
harcz.		
harcsa.		
hatzoklok.		
hatkály.		
harmad.		
harmadfszor.		
harmat.		
harminczadik.		
harmincz.		
has.		
hasadék.		

Szókra való Laystrom.

hasétom.	94. 131	három ezer.	305
hasomló.	27. 226. 231	három lábú.	113
hasonlatos.	203	három levelű fű.	33
haszínrem.	227	három oldalú.	209
használok.	185. 237. 257	háromfág.	309
hasznos.	229	három szegletű.	209
hasznos vagyok.	247	három szegletű.	209
haszontalnul.	228	három szegő ercsőngető.	204
hat.	173	hártya.	32. 83. 189
hatalom.	7. 251	hártyaja a fanak.	29
határból ki üzem.	259	hásfa.	31
határozom.	159	hát.	61. 78
hathatóság.	211	hát gerencz.	85
hatló.	175	hát meget.	79
hatodik.	75. 241	hátra.	71
hat szegletű.	99	hátra vagyok.	209
hatyu.	51	hátul.	78. 171. 229
hatvan.	207	hátul járó sereg.	292
havas al földi.	225	hátulról.	78. 85
harafi kecske.	61	hátulról vit orlya.	183
hay.	67. 80. 155	tiáy.	111
hay moly.	67	ház.	13. 43. 53. 130. 106. 254
haydina.	37		304. &c.
haydenában.	96	házas ember.	245
haylék.	130	házasság.	243
haynal.	11	házasság béli társaság.	249
haytom.	39. 101. 159. 177. 181	házas társ.	249
	281	házas-társaság.	244
házájának nyilván való ellenfele.	259	házas társat kívánó személy.	245
házája ellen föl támadó.	259	ház épület.	146
		ház heja.	137
		házi.	42. 54
		házi eszköz.	149
		házi szerkezet.	149
Há.		He.	
háborgatom.	311	heázat.	137. 147
háborgó.	239	hegedő.	205
hálczion madár.	41	hegedő vonyó.	205
hálo.	105. 107	hegy.	9. 21. 175. 233
haló formán csinált lapoczká.	275	hegyes.	71
haló sapka.	225	hegyes dorong.	93
haló terjesztő pozna.	09	hegyes fejű.	91
hányatás.	179	hegyes karó.	39
hányok.	107. 233. 297	hegyes tör.	273. 289
hárfá.	205	hegyes vas.	289
három.	6. 87. 81. 88		hegyre
	három		

Szókra való Laystrom.

hegyre tefszem.	119	hiyal kodás.	231
hegyi valaminek.	186	hivatalos.	245
hej.	49. 69. 71. 71	hivelk.	79. 81
heja a' fanak.	29	hivelye a' veteménynek.	37
heja a' gyümölcsnek.	31	hivelycs hej.	53
hejas vetemény.	37	hiven.	241. 251
hejátul meg tiiztéten.	113	hivom. 7. 172. 175. 115. 309. &c	
helette orizágló.	286	hizlalom.	43. 97
hely.	137. 209. 253. 313. &c.	hizlalt.	119
helyhez tetem.	183	Hö.	
hen gergetem.	135	hömpöly.	135
henyélek.	230	hömbölygetem.	235
hercules.	226	hörcsök.	63
hcre.	53	Ho.	
hernyó.	66	hogy.	85. 107. 189
hertelen.	185	hogy ha.	135
hetvenedik.	305	hogy nem mint.	239. 245.
heveder.	170. 143	hol.	117. 121. 151. 155. 200.
		holló.	49. 231
heában.	228	holott.	114. 121. 131. 245
héber.	115	holvaló.	243
hej.	103	homlek.	30. 87. 229
héring.	73	homlok elő.	170
hét.	76	homletom.	114
hézag.	21. 39	homok.	26
hézag kerék.	135	honnéd.	99. 131. 307
		hop meiter.	285
Hi.		hordakozom.	288
hiacint.	27. 32	hordó.	115. 117. 165
hiba.	199	hordozó kötel.	135
hid.	177. 253	hordozom.	59. 67. 153. 168. 179
hidacska.	177	hordozó fűz.	135
hideg.	152	hor doztatom.	125
hideg lölés.	301	horgászó vízű.	105
hid láb.	135	hurgas lip.	205
hig.	263	borog.	205
him őz.	61	horog-in.	105
him oroszflány.	63	Horvát orizág.	225
hirdetem.	307	hozfizacska.	30
historia.	263	hozfizás.	197
hitegető.	106	hozfizá valaminek.	71
hiván.	110	hozfizu.	30
hiuz.	63	hozfizufarku.	63
hiuz gyánta.	27	hozfizu fejt.	81
hiv.	302	F f	hüvely
hiyal			

hüvely.	289	Jc.
Hu.		
hugod.	247	jedzem.
hugy.	85	legénye fa.
hugy ereztő ét.	85	jegyeztetett.
huholok	5	jel.
huholó bagoly.	5. 47	jelentem.
huholó madár.	5. 47	jelen vagyok.
hur	205	jeles.
hurczolom.	258	jeles mondás.
hurlak.	205	
huros madár.	47	Jé.
hus.	67. 82. 111	jég.
hus évb.	63	Jerusalem.
hufos béles.	119	Jefus.
hufos kolbász.	111	
hufvéti bárány.	303	Jö.
hufz.	189	jöfzte ide.
hufzon négy.	211	jövendő.
hufzon öt.	189	jövendőlők.
		jövés.
		jövők.
		Jo.
Jaj.	311	jobbára.
jagatok.	237	jobbára mind.
jaja valaminek.	238. 243	jobatya.
		Jordan vize.
Já.		Jö.
jádoz kártya.	277	jó.
jádozom.	149. 169. 271	jó állapot.
jádozó személy.	269	jóbanya.
jámbor.	241. 313	jó belzédő.
János.	305	jobja.
janta.	29	jób kéz.
járafra szokató szekerecske.	249	jób kéz felé.
járatlan hely.	169	jó indulat.
járatlan út.	169	jó izfi.
járkálok.	271. 281	jó kedv.
járok.	71. 270. 271. 272	jóra igyekező.
járt út.	169	jóság.
jász keszeg.	71	jóságos cselekedet.
jászol.	97	jót kívánó.
jatek.	275. 277	jóvá hagyás.
jatek néző ház.	255	
jatek néző hely.	269	Ju.
		juh.
		Jc.

juhász.	97	imé.	34. 87
Junó.	300	in.	82
Jupiter.	300	inakon való árva hus.	161
jutalom.	241. 251	inas.	15. 287
jutalom osztó bíró.	279	indétek.	187. 304
		indiai.	43
I.		indiai kakas.	127. 233
Ide.	92	indulat.	299
idegen.	45. 286	innend.	89. 92
ideje az embernek.	76	innét.	235. 299
ideftova hordozom.	147	inség.	81
ideftova varem.	275	iny.	187
idézem.	313	irás.	303
idő.	114. 305	iratott.	239
idővözető.	305. 307	irigység.	186
idővözölők.	307	író deák mesterség.	186
iffin.	77. 226. 244	író deákság.	186
igalság.	240. 241	irok.	186. 187. 189. 199
igaz.	7. 89. 238. 302. 313	Irland orfág.	125
igatan.	2. 202. 441. 299	isméret.	298
igazétom.	183	isméretes.	32. 33
igazgató.	7	ismét.	39. 85. 125. 130. 165. 173
igazgató kötél.	183		186
igazgatom.	171. 175. 181. 257	isop.	32
igazgató mérték.	133	isotály.	255
igazgató rud.	271	istálló.	147. 157. 305. 80c.
igaz kerekmény.	243	istáp.	168
igaz mondó.	7	Itten.	237. 241. 298. 304
igaz úttó veszfű.	263	isten aszfzony.	301
ige.	202	isteni.	303. 306
igen bizvást.	227	isteni szolgálat.	289
igen nagy hajó.	295	isteni tisztetlet.	298. 309
igen vigyázó.	47	istennek gondviselése.	310
igérem.	261	isten segétségével.	2
igéret.	241	istennek nevében.	3
igyekezem.	237	istentelen.	313
igyét mentő ember.	257	iszák.	167
ihász.	97	izap.	17
ikrája a' hainak.	70	izom.	117
illat.	33	izonyu.	69
illatozó.	33	izonyu nagy.	67
illetem.	205. 246	ital.	35. 233. 265
ilyen.	101	itató labda.	191
illetén.	241	itatom.	157
imádom.	301. 315	itató hely.	157
imádás.	265	itató papiros.	187
imé.			187

itató valu.	157	kaponya bureto nartya.	83
itélet.	256	kappan.	43
itéletet látok.	257	kapta.	129
itéletet teszek.	257	kaptár.	99, 231
itéletet teszek közöttö.	87	kapu.	253, 255, 297
itélő ház.	257	kar.	79, 85, 299
itélő melter.	257	kard.	235, 241, 272, 289, 293
itölő szék.	306	karéjára irt jedzés.	197
itt.	41	karika.	145, 281
itten.	109	karó.	93, 259
ivolya.	32	kar.	173
iz.	81, 87	karvas.	288
ize ágabonának.	37	karvoly.	49
izenként el darabolom.	119	kafza.	95
izt adó levecske.	119	kafzakö.	26
izzafzó pad.	152	kafzás.	95

Ka.

Kadár.	164	katona legény.	288, 293
kakas.	43	katroc.	308
kakuk.	5, 47	kaymáts.	43
kakuckolok.	5	kaymocsot vetek.	131
kalamátis.	187	kazal.	273
kalán.	118		95
kalangya.	95	Ká.	
kalános géma.	51	kácsa.	4
kalapács.	141	kácsogok.	4
kalapácska.	159	kád.	115, 117, 165
kalapácsolom.	195	káka.	39
kaláris.	27	kakából való.	179
kalásf.	37	kákogok.	4
kalitka.	45, 107	kályha.	145, 149
kalmár.	59, 300	kánna.	25, 119
kalmár bőle.	261	kánya.	49
kalmár marha.	59, 185	kápa.	289
kalmárság.	260	kápólna.	309
kalmár sátor.	261	kapofzta.	35
kamara.	147	kapofzta.	257
kamarácska.	99	kárhoztatom.	251
kanaf.	127	károslétás.	149
kancsal.	91	kárpit.	189, 249
kankaléka.	151	káfa.	190
kapa.	93	kákta.	
kaparok.	43	Ke.	
kapocs.	195	kecsege.	71
kaponya.	83, 85	kecske.	57
kapo-		kecske szakáll.	57
		kedyes.	47, 229
		ked-	

kedvetlen.	239	kerülő út.	169
kegyelmes.	7	keselyő.	49
kegyes.	315	keterő.	87
kegyesség.	249, 298	keskeny.	226
kegyetlen.	239	keskeny uca.	254
kelek.	173	keszkenyő.	118, 125
kelepelő.	205	kesztyű.	127
kemenyce szája.	103	ketten kettem.	272
kemény.	25, 39, 87	kettő.	135, 165, 175, 191, &c.
kemény tekintetű.	293	kettős.	248
kendem.	119	kettős út.	226
kender.	121, 167	kéttős uti.	169
kenderike.	45	kevélykedem.	43
kendő.	155	kevé.	229
kendő keszkenyő.	119		
kengyel.	171		
kendő tarto.	175		
kerék.	101, 167, 173, 175, 205, 249, &c.		

Ké.

kerék agya.	173	kék.	27, 32, 86
kerékben töröm.	259	kém.	291
kerékdő hofszu.	209	kemény.	13
kerék főt.	172	kénköves.	9
kerékéken forgó nyárs.	113	kénköves fonál.	12
kerékes gyalu.	195	kenyer.	103, 118
kerék külő.	173	kép.	73, 91, 161, &c.
kerék siag.	141	kepezgetés.	203
kerék szeg.	173	kép faragó.	161
kerék talp.	173	képekkel mcg-irom.	202
kerék vágás.	175	kép irás.	160, 161
kerengék.	17, 135	kép író.	161
kerengőben forgok.	15, 17	kép öntő.	161
kerengő fa.	135	kerődöm.	233
kerengő grádies.	137	kés.	118, 129
kerengő út.	169	késérttem.	311
kereslek.	242, 243	későn röpülő.	47
kereskedés.	260	kész.	235
kereskedő.	161	kész akarati.	306
kerítés.	252, 311	két élő darda.	272, 289
kerés kőzi.	257	két élő hofszu tör.	289
kergetem.	109	két fejű.	91
kergető.	295	két felé nyíló aytó.	253
kert.	92, 93, 283	két felé nyíló szárny.	253
kertész.	93	két kerekő.	172
kerület.	209	két kézre való pallos.	289
kerülő.		két ló.	175
		két rend evezős.	181
		kétfélegben elem.	207

Szókra való Laystrom.

két tenger között bé-nyúló föld- ízorulás.	17	kilencz szeműhal.	73
két testű.	91	kimegyek.	201
kéve.	95	kimevetel.	227
kéz.	3, 79, 87, 119, 205	kimerészhetetlen.	7
kézbenadom.	119	kimondás.	257
kéz fogas.	245	kimondom.	2, 202, 257
kézhez bízott marha.	241	kimosom.	255
kézi.	101	kincs-tartó.	285
kézi könyvecske.	200	ki-nevelkedem.	28
kézi mives.	92	kinozom.	53
kéziv.	281	kintorna.	205
		kinvaló.	286
		kinzom.	313
Ki.	85, 135	király.	96, 283, 285, &c.
ki adom.	303	királyi.	285, 304
ki álló erefszfek.	137	királyi fölség.	284
kiáltak.	4	királyi pálcza.	285
ki ásom.	133, 139	királyi izék.	285
ki bocsátom.	291	király képe.	286
ki bugyogok.	155	királyné.	298
ki cséplem.	95	ki rohanok.	19, 297
kicsiny.	37	kisafa.	173
kicsinke.	61	kis afzfony.	77
kicsoda.	2	kisded gyermekeske.	301
ki emelem.	135	kis kötés.	189
ki facsarom.	115	kis uy.	81
ki felfizetem.	183	ki fűtöm.	293
ki fogom.	235	kisfebb.	309
ki folyok.	99	ki f zabadulok.	185
ki futomás.	291	ki f zaladok.	109
ki gondolom.	177, 300	ki f zállók.	291
ki győ.	228, 302	ki f zedem.	190, 200
kihányom.	158, 295	ki f zivom.	117, 153
kihivom.	96	ki f zökellom.	241, 155
kihordom.	255	ki f zöllétem.	96
kihozom.	258	ki térek.	227
kikelek.	28	ki terjeiztem.	109, 114
kikelet.	32	ki terjeiztetett.	81
kiki.	241	ki tefzem.	107, 111, 189
kiköltöm.	41	ki tertzem.	19, 82, 255
kiköltöm.	291	ki tulódom.	121
kiköltöm.	96	ki tiztítom.	85, 157
kiköltöm.	255	ki törölhető tábla.	207
kilaczom.	301	ki törölöm.	186
kilacz.	305	ki töröm.	235, 297
kilaczaz.		ki ufzok.	185
			ki vár-

Szókra való Laystrom.

ki vájom.	139	környül.	43
ki vált képpen.	27	környül foglalom.	173
ki vának.	89, 239	környül fogom.	109
ki vánság.	89, 233	környül forgatom.	204
ki verem.	12	környül írás.	159
ki verétekezem.	29	környül kerengek.	111
ki vezsem.	115, 141, 157, 207	környül metélkedem.	309
ki vetem.	85, 112, 185, &c.	környül metélkedés.	303
ki vól.	137, 159, 253	környül való.	283
ki vonom.	103, 117, 135	környül veszem.	11, 80, 83, 109, 151, 167, 291
		környül vétetett.	285
Kő.		környül vízfem.	252
kő.	23, 26, 254	köröm.	47, 63, 81, 157
kő banya.	133	körös fa.	31
kőbök.	262	körös környül.	182
kőd.	18	körös környül tekéntek.	228
kő darab.	62	körös környül vigyázok.	228
kődmén.	127	köröztényén.	307
kő eső.	18	köröztényenség.	304, 308
kőfal.	93, 133, 197, 255, 269	körözfűt.	207
kőfal mellekje.	252	körözfűtő kő.	299
kő faragó.	133	körözfűtéség.	305
kőli.	303	körözfűt.	169
kőldök.	79	körtvély.	30
kőlc.	37	körül.	211, 241
kőll.	3	kő szál.	17
kőltöm.	308	kő szikla.	26, 61, 65
kőlyök.	55	kő sziklás kecske.	67
kőmives.	132, 133	kőtel.	135, 39, 271
kőnnyen.	229	kőtelekből csinált háló.	109
kőnyök.	79	kőtelen járó.	277
kőnyörgök.	237	kőtelen szökölle.	271
kőnyű.	229	kőtel-jártó.	166, 167
kőnyv.	67, 215, &c.	kőtefenként.	37
kőnyv-áros.	193	kőtefék.	157
kőnyv-áros bolt.	192, 193	kőte-lanacz.	175
kőnyvkötő.	194, 195	kőtdm.	114, 141, &c.
kőnyv-nyomtatás.	109	kőtd mazzag.	167
kőnyv-nyomtató.	190	kőtd szijacska.	197
kőnyv-ámasztó.	128, 200	kőtd vas.	31
kőnyv-tartó pócza.	193	kőtd-vefzűb.	93, 114, 165
kőppoly.	153	kővágó.	133
kőppolyözök.	153	kővecske.	27
kőppolyöző vas.	153	kővz has.	79
kőpponyeg.	127		
kőpü.	97	környül	Ff 4
			övet

Szókra való Laystrom.

követ.	286	kompoitor.	123
követem.	226	kompoitoros szék.	143
következem.	130	koncz.	113, 189
következendőképpen.	101	kondér.	263
követő.	309	kongyér.	263
kövi halacska.	75	konyha.	113
közbe lakom.	119	konyha mester.	112
közbeírd.	203	konyha fáfár.	112
közbiró.	256	kopácsolték.	31
közel.	300	kopafz.	229
közel hozzá.	18	kopafztom.	112
közel-él.	293	kopja.	273, 293
közönfeges.	387, 91, 254	kopja-játék.	279
közönfeges hely.	269	kopó eb.	109
közönfeges szőlőfűnek mestersege.	202	koporító.	267, 306
		koporító kő.	267
közép.	81, 263, 289	koporító vers.	267
középben.	11, 79	koporító taráglya.	267
közép ut.	227	kopótéja az hálnak.	70
közép uy.	81	koppanto.	201
közép vitorlya.	183	korbács.	231
közép vőnyás.	197	kormányos.	131
köz-konyha.	255	kormányos fzeg.	181
köz nép.	269	kornéta.	293
köz nép rendén lévő.	96	korom.	13
között.	32, 35, 47, 256	korona.	285
közötte.	239	koronás tallér.	25
köz székér.	173	koros.	77
Ko.		korpa.	101
koákolok.	4	korló.	119, 145
koborló.	169	kortma.	255
koboz.	205	kos.	57
koczka.	277	kosár.	113, 147, 183
koczka játék.	277	kótolom.	87
koczvás.	277	kofzeru.	33, 183, 203
kocsi.	175	kofzperd.	273, 289
kocsis.	174, 175	kóta.	203
koholó műhely.	139	kova.	26
koltáfz.	82, 111	kovács.	140, 141, 300
kolonial.	187	kovács Köt.	141
kólya.	171	kovács műhely.	141
kolyéfa.	172	kovácsolyók.	141
kömél.	117	Kr.	
kömörnik.	286	kréta.	199
kömör tekintetű.	239	kristály.	27
		Kü.	

Szókra való Laystrom.

Kü.		lantorna bél.	82
kü.	161	lapály.	21
küfal.	252	lapja valaminek.	186
küfömb.	303	lapoczká.	103, 199
küfömbfélé.	97, 111, 112, 271	lapostálmna.	141
küfömbőzd.	299	lapos vas.	94
küfömb helyre.	139	lappagok.	297
külső.	78, 86, 197, &c.	lappango kunyocská.	106
külső város.	253	lappango fzen.	106
külső vég.	81	Lapp orizág.	225
külf.	204	lator.	258
külföld.	205	laytorja.	139, 296
külföldi hely.	273	Lá.	
külföldi játék hely.	272	láb.	41, 65, 78, 79, 35, &c.
külvöl.	137	lábocskája gyümölcsnek.	30
Ku.		lábos.	145
Kules.	141, 147	lábikrája.	79
kules-záres hely.	147	lábön által megyek rajta.	177
kullánc.	67	lábboló hely.	177
kusyo.	330	láb mosdo edény.	153
Kupido.	301	láda.	101, 143, 147, 157
kuritoló.	261	láda fiacská.	265
kurva.	233	lág.	25, 87
kurvákodó later.	233	lámás.	201
kurvás.	233	lancz.	141, 151, 174
kút.	147, 150, 151	lancza.	279, 289
kut fő.	7, 17	lancz fa.	289
kut-káva.	151	lanczos fűk.	157
kútra való kötél.	167	láng.	13
kut-viz.	93	larmát fujok.	293
La.		látás.	307
labda.	175	látásfal birok.	63
labda játék.	274	látok.	86, 92, 129, 130, 163
labda verő ház.	275	látzom.	137, 163
labda verő hely.	275	lázacs.	73
laystrom.	193	Lc.	
laystrom formájú.	197	leánka.	77
lakat.	141	leány.	245, 247, 248
lakó-hely.	255	leány kérő.	245
lakom.	130, 283	le aratom.	95, 155
lakos.	9	le boesátom.	107
lampreta.	73	le boesátkozom.	107
lant.	205	le csapó fa.	253
		le csapom.	273
		lantor.	155
			le cső.

Székra való Leírásom.

lecsapógók.	117	lenyagakazom.	258
lednek.	37	lenyirem.	97
ledöntöm.	15	Lengyel orfészág.	225
le erefzkedem.	129	lentörő.	221
le erefzkedés.	175	leöntözött.	170
le esem.	101. 107. 131	lepény.	103
lesályok.	115	lepedő.	149
lesűgők.	174	leppendék.	53
leg elősződr.	40. 101. 301	le rayzolt forma.	205
legeltetnyi vízfem.	96. 97	le romtom.	297
legeltetnyi vízfem.	96	les-hel.	293
legény.	244	lest vetek.	311
leg főiebb.	7. 269	leszállók.	305
leg fölyül.	29. 127	szézedem.	30
leg öbb.	200. 257. 265	leszek.	23. 28. 19. 191
leg inkább.	53. 189	leszek valamivé.	299
leg kisiebb.	47	le törlöm.	157
leg közelliebb való.	163	le tött marha.	241
leg magasabb.	255	le üldök.	119
leg nagyobb.	47. 159	le ütöm.	210. 135
le görbött vén ember.	77	le vágatott.	23. 22
leg oszmányabb.	301	levágom.	131
leg régiebb.	92	levegő ég.	9. 14. 45. 189. 295
leg szenttyebb.	304	levél.	201
legtöbb.	261	levendula.	133
legtöbb gondal járo.	277	leverem.	110
legtöbb izem.	277	le verő kos.	135
lehel.	4	le verő paskoló.	135
leholet.	65	le verő sulyok.	135
leholdom.	217	le verem.	233. 313
lehorgattván ember.	77	le vetköző szeba.	153
lehullók.	101. 121. 131	le vonyom.	82
le irom.	3. 202	leytő.	176
le kázfalom.	95		
lektika.	175	Lé.	
lelki.	6	lécz.	137
le metzem.	114	légy.	55. 67
lemérem.	261	légydarás.	53
le mosom.	152	légyjő egészében.	115
len.	220. 121	lélek.	88. 304. 311. 315
lencse.	37	lélegzetet veszek.	70. 83
lencsépő.	287	lélegzet-vétel.	85
lengedezek.	15	lép.	83. 99
len nyivelés.	120	lépes méz.	99
len ruhadarab.	189	lépes veszek.	107
		lév.	105
lenye.			Li

Szókra való Laystrom.

Li.		macska-méz.	229
Liktárium.	265	madár.	40. 41. 42. 47. 113
lilium.	32	madár-fl.	49
linea.	209	madarásf.	106
lineále.	209	madarásfzo-hálg.	107
liszt.	201. 103	madarásfz-pózná.	107
liszt-váln.	101	madarásfz-rud.	103
Litva orizág.	225	madárka.	243
Livony orizág.	225	madzag.	364
		mag.	28. 93. 95. 107
Lő.		maga.	135 115
lőcs.	173	maga bizott.	235
lővéldék.	53	maga gyl kőffa.	237
lővéldőzök.	181	magahitt.	235
		magamban foglalom.	337
Lo.		magamat adom.	311
lő. 59. 61. 157. 170. 171.	227	maga megadáfa.	296
lobogó.	137	maga meifert.	97
lő-darás.	53	magamhoz csalom.	106
lőding-tartó.	289	magamhoz édesgetem.	106
lő fejtő hak.	78	magamhoz vonyom.	27
lő-futtató játék.	279	magános.	200
lógató.	281	magas.	21
lógatoma.	281	magaflág.	209
lohet.	33	maga-tartáfa.	238
lo-istáló.	156	magáru.	6
lomf.	127	magátul forgó-nyás.	113
lopó.	258. 300	maga vifelés.	238
lovagos kapitány.	293	mag-difznó.	57
lovag-fereg.	293	magzat.	248
lovag-táska.	167	magyar.	315
lo-vakaró.	157	Magyar orizág.	225
lovas.	170. 171	mahomet.	308. 309
lovásf.	157	mahomet hűti.	308
lovásf-mester.	285	mahomet valláfa.	308
		majom.	55
Lu.		majoránna.	33
lud.	4. 51	major-gazda.	94
ludi.	186	majorkodás.	96
lud-lab.	69	maierné.	97
lug.	125. 155	mag.	31
lugos.	93	malacz.	57
		malom.	101
Ma.		maradék.	75
maeska.	195	maradékind.	247. 303
maeska-majom.	5. 55		
	55		
macs-			

maradok.	261	megbillyegztetett.	303
mardofas.	303	megbizonyédom.	309
márha.	110	megbüntetem.	241. 249
márkolat.	151	meg csalom.	75 169
maró.	157	meg csapdofztatott.	115
marok.	81. 95	meg cselekezem.	55. 241. 269
maroklat.	289	meg deizkázom.	149
marom.	67. 109	meg dörgölöm.	152
matéla.	121	meg dorgálom.	249
		meg etzetesülök.	117
		meg égek.	295
mágneskő.	27	megégetem.	259. 267 301
maios.	111	meg egyenlőittem.	241
mai nap.	96	meg egyezem.	241
Mária.	304	megékeitem.	149. 267. 269
maína.	71	elvenedem.	306
mírs.	300	megemlékezem.	298. 315
mártogatny való levetske.	119	meg-ényezem.	195
márvány.	26	megetet.	95
márvány golyobis.	281	megerőfőtem.	131. 182. 252
márvány-kő.	161	megerőfőttetett.	27
más.	239. 315	megirtem.	2. 89
máshová.	286	megesküitettem.	245
máshunnan.	260	megevés.	302
máfik.	77	megfagyott.	19
máfutt.	39	meg faragom.	131. 142
máfzok.	65. 71	meg faragottfa.	131
máfo apró állat.	65	megfejeídem.	121
márfafődom.	245	meg fejeírttem.	125
máy.	83. 84	megfődöm.	137
máz.	133. 145	meg főrdődöm.	152
		meg-fogadom.	251
		meg fogattatott.	306
metzett szalma.	157	meg foghatatlan.	7
metzőkés.	195	meg fogom.	87. 171. 229. 273
metző var.	94	meg-foytom.	107
medenceze.	99. 119	meg-funtolom.	261
medve.	4. 19. 63	meg-fordulok.	211
megabroncozom.	165	meg-foiztom.	241
megadom.	241. 315	meg-fűfőlőm.	155
megajándékozom.	242	meg-fűszerizámozom.	113
megakadályozom.	229	meg-furóm.	143
megakafizott.	185	meg-gané,ozom.	49
megálfom.	297	meg-gereblyem.	121
megálfztatom.	121	meg-gondolom.	211
megálfztatot.	195		
megbillyegzem.	259		

Má.

Me.

meg-gyalulom.	143	meg-koronázom.	227
meg-gyözött.	293	meg-láld.	227
meg-gújom.	12. 163	meg-látom.	315
meg-gyuladás.	295	meg-lopom.	107
meg-hágom.	296	meg-máradok.	13. 131. 227
meg-hagynom.	251	meg-mázolom.	133. 145
meg-hajulok.	85	meg-metzem.	110. 187
meg-hajtom.	85	meg-melegízem.	19
meg-halgatom.	286	meg-melegfőlök.	149
meg-halok.	41. 245. 295	meg-mellefízem.	112
meg-hálok.	169	meg mérem.	183. 209
meg-haropom.	169	meg-mérhetetlen.	7
meg-harczolok.	272	meg-mértékelem.	233
meg-hafatt.	57	meg-mockosulok.	125
meg-határozom.	211	meg-mondom.	261
meg-hegyefőtt.	289	meg-mofódóm.	152. 309
meg-heréltetett.	43	meg-mofoom.	125. 155
meg-hidegfőlök.	113	meg-mutaró.	183
meg-hok.	185. 267. 313	meg-mutatóm.	3. 159. 315
meg-járom.	61	meg-nevezem.	3
meg-jedzem.	209	meg-nézem.	157. 264
meg-jedzett.	277	meg-nyefém.	131
meg-jelenem.	19. 305	meg-nyilt.	81
meg-jelentem.	159	meg-nyitom.	193
meg-jelenő.	313	meg-nyomott.	191
meg-jelentő.	183	meg-gyuzom.	110
meg-jobbátom.	199	meg-őblétem.	113
meg-igérem.	302. 304	meg-őlőm.	65. 110. 293
meg-int.	130	meg-őntőzom.	93. 125
meg-intem.	296	meg-oldott befőzéd.	203
meg-irom.	161. 186. 209. 245	meg-olvasom.	159
meg-ismérem.	89. 306	meg-olvasztom.	99. 111
meg-ismérem egymástul.	87	meg-ostromlom.	296
meg-ismért dolog.	89	meg-padimentomozom.	137
meg-kapom.	229	meg-padimentomozott.	254
meg-kegyelmek.	259	meg-pallom.	157
meg-keméllem.	243	meg-peréfelem.	195
meg-kenem.	175	meg-pőrfőlőm.	111
meg-kérem.	283	meg-probálom.	263
meg-kéretem.	245	meg-ragadom.	273
meg-kezetetett.	115	meg-rakott.	254
meg-kivánom.	283	meg-ruházom.	242. 269
meg-kőnyebbétém.	149	meg-sarkantjuzom.	171
meg-kőtóm.	165. 175	meg-íertém.	273
meg-kőholom.	139	meg-siméttom.	143

meg-

meg-

Szókra való Laystrom.

meg-fokafétozom.	207	meg-vezek.	117
meg-ipekösöm.	113	meg-vezzem.	296
meg-fürösítettem.	123	meg-veztegetem.	201
meg-fzállás.	296	meg-vetem.	89, 105, 109, 115, 118, 149
meg-fzállott.	294	meg-vetett.	89, 185
meg-fzámlálom.	159	meg-vetkezem.	277
meg-fzáradok.	189	meg-világosítozom.	149
meg-fzárafztom.	121, 187	meg-vísgálom.	183, 207
meg-fzenyefedem.	125	meg-vízsem.	297
meg-fententázom.	257	meg-vonyom.	205
meg-fzeretem.	245	megyek.	152, 169
meg-fzököm.	13	meg-zabolázom.	227
meg-fzölletás.	2	meleg.	84, 87, 117
meg-fzűnöm.	279	melegéttö.	113
meg-fánafztom.	137	melé.	99
meg-tanétom.	202	melé éppéttetett.	147
meg-tanóloom.	3, 179, 199, 315	mellek.	247
meg-tapaíztalom.	265	melleke.	273
meg-tartó.	7	mellek fonál.	123
meg-tartom.	165, 241	mellett.	97
meg-tartóztatom.	171, 183, 233	mellette.	200
	309	melly. Sub.	82, 83, 84
meg-téglázom.	127	melly által.	89
meg-tekéntem.	163, 240	melly. Adj.	82
meg-tekerem.	165	melly ízorétö.	127
meg-térek.	307	melly vas.	288
meg-téretem.	118	meny.	300
meg-tíltom.	241	menyafzfzony.	245
meg-tíltott.	75	menyafzfzonnnyal adatnyí' fzo	245
meg-tíftztitom.	55, 199	gadzagfág ajándék	245
meg-tólt.	307	menydörgés.	59
meg-tóltóm.	99, 289	menyegző.	245, 301
meg-tórteteterem.	161	menyihal.	71
meg-tórlóm.	155, 157	menyíkövet hányok.	19
meg-töróm.	121	menyézert.	149
meg-tsigázom.	258	menyet.	55
meg-űtközóm.	229, 295	mennyi.	135, 139
meg-űtóm.	109, 159	menyyn.	265
meg-űjétozom.	147	mentem.	257
meg-űtálás.	89	mercurius.	30
meg-vakarom.	152, 157	meredek.	175
meg-vakolom.	133	merétem.	151, 153
meg-választom.	202, 229	merettö hálö.	105
meg-válogatom.	240	meréttöküt.	255
meg-vereim.	199		

Szókra való Laystrem.

[illegible]

Szókra való Laystrom:

Mo.		musikas.	86
mód.	233, 243	musikáló szerizám.	203, 204
mód nélkül.	233	Muska orizág.	225
mogyoró.	31	muskatér.	293
mogyoró veszfzö.	165	must.	115
moh répa.	35	mustolom.	111
mókus.	56	mostoló faytár.	115
Moloch.	301	mustos csobány.	115
mondatom.	19, 39, 43	mustos kondér.	115
mondok.	137, 247, 261, 307	mustos kupa.	115
meguntiai.	287	mutra.	195
mordály vér-ontó.	259	mutató.	159
mórkony.	36	mutató iltap.	159
morfa.	103	mutató uy.	81
molár törö.	113, 297	mutató vas.	159
mosdó.	119	mutogatom.	261
mosdó edény.	155		
mosdó faytár.	113	Na.	
mosdó teknyö.	113	Nadály.	71
mosdó válu.	113	nadrág.	127
mosóné.	125	nagy.	7, 9, 39, 109, 305, 309
most.	130	nagy anya.	246
mostan.	92, 189, 315	nagy ajakü.	91
mostoha anya.	246	nagy atya.	246
mostoha atya.	246	nagy fejü.	91
Moyfes.	303	nagy kötés.	189
mozgás.	84	nagy labda.	275
mozgatás.	275	nagyobbto üveg.	163
mozgatom.	41, 57, 263	nagy orrú.	91
mozdítás.	83	nagyságos dolgokat vifelt.	96
mozdíthatatlan.	240	nagy izájü.	71, 91
mozdulok.	41	nagy uri rendek.	175
		nap.	11, 49, 75, 163, 237, 306
		nap fénnel szolgáló.	159
Mü.		Ná.	
mü.	298	nád.	186
mühely.	199	nád pálcza.	105
müvelés.	92	nád izál.	39
		nárcios lilium.	32
Mu.		Nc.	
mulató ház.	253	nedves.	87
mulatság kedvéért.	55	nedvesítem.	93
munka.	92, 249, 230, 231, 251	nedvesítő labda.	191
munkálkodás.	249	nedveség.	115
munkás.	67	negyven.	307
musák.	301		
musi-		nehéz.	

Szókra való Laystrom.

nehéz.	25	nép.	96, 303
nehézék.	262, 263	név.	3, 189, 305
nehézség.	159, 263, 309	nézésre szolgáló üveg.	162
nehézségre vagyok.	55	néznyi való játák.	261, 265
nem.	77, 82, 110, 182	nézö.	269
nemelly.	37, 70, 87, 185, 199, 113, 179, &c.	Ni	
hemelly dolog.	199	nilus vize.	69
hemes.	275, 283	nincsen.	117, 256
hemes inafok.	286	Nó.	
acm állékn.	235	nólok.	71
neminémö képpen.	91	nóltény.	70
ném-is.	185	nóltény madár.	41
ném rettegö.	235	nóltény orofzlány.	63
nemzek.	249	nóltény póka.	41
nemzetség.	244	nóltó izemély.	245
Neptunus.	300	nótelen.	244
neft.	55	No.	
nevedéken ifiaszka.	77	noha.	11
nevedéken uy.	81	Norvág orizág.	225
hevelem.	37, 43	Nya.	
nevelkedni kezdek.	249	nyak.	78, 205
nevetfég.	287	nyakban akasztó.	155
nevetfeges.	273	nyakban fíggesztö.	35
Né.		nyak csiga.	78
négy.	81, 85, 306	nyakló.	174
négyes.	197	nyak izürt.	87
négy kerekö.	172	nyakra főre esem.	227
négy-lábó állat.	54, 63	nyakra főre vetö.	227
négy refzre szaggatom.	259	nyalánk étek.	47
négyfzás.	83	nyargallás.	291
négyfzegö.	209	nyargallást megyek,	171
négyfzegökö.	137, 140	nyargaló játék.	279
négy fzegre csinálom.	133	Nyá.	
négy fzegre el készítem.	133	nyáj.	97
négy fzegre meg faragom.	133	nyájas.	238, 169
néha.	127, 197, 248, 271	nyars.	113
néha néha.	155	nyárfaló.	113
néhol.	254	Nye.	
néki bátorítom.	293	nyel.	289
néki oda igértetett.	245	nyeldekliö.	85
nélkül.	29, 33, 137	nyelv.	3, 81, 87, 315
német.	115	nyelvét ki metzem.	259
Német orizág.	225	nyereg.	170
nénéd.	247	Gz	
nehéz.	247	nyereg.	

Szókra való Laystrom.

nyereg fej	171	őkör szem.	47
nyerges.	174	őli.	85
nyerített.	38	őli elgetem.	233
Nyi.		őltőzet.	285
nyíló tokocsája ávteményeknek		őlyv.	49
	37	öntőzo vödör.	93
nyiván.	286	őr-álló hely.	183. 253
nyioh.	5	őr-álló ltráfa.	291
nyir fa.	31	ördög.	75. 301. 311
Nyő.		ördögös.	311
nyőgő.	47	ördögös habonás alfzöny.	259
Nyo.		őreg anya.	246
nyólczas.	177	őreg atya.	246
nyomán föl kerefem.	109	őregbedem.	41
nyomát nyomozom.	109	őreg dió.	31
nyom dozom.	123. 141	őreg gyöngy szem.	27
nyomum.	115	őreg hurka.	35
nyómorék.	45	őreg uy.	79
nyómorúltul.	185	őreg váltág szegi.	131
nyómorultság.	75. 237	őreg vitorlya.	183
nyómtatás.	191	őrizem.	169
nyómtató.	191	örök.	313
nyómtató fősték.	191	örökkén.	6. 3. 13
nyószolya.	149	örökkén való.	259. 304
Nyü.		örökös szolgál.	251
nyü.	67	öröktől fogva.	6
nyüftös fonál.	133	öröm.	89
Nyu.		öröm atya.	245
nyugodalom.	87. 149. 231	öröm játék.	269
nyugzó.	231	örülök.	63
nyújtó.	173	örülök valaminek.	63
nyül.	3. 61. 109. 113	örv.	289
nyuzó fosztó.	169	örvény.	27
ő.		örzö.	35. 243. 311
ő.	11	ősöd.	246
őczéd.	247	ősöd apjának ősi.	246
őklehem.	279	ősöd atya.	246
őköl.	81. 273. 275	ősödnek ősi.	246
őkölle viaskodó.	273	ősöd örög apja.	246
őkör.	94. 167. 179. &c.	ősöd őreg apjának ősi.	247
őkör bika.	51	ősöd ősenek atya.	246
őkör pátor.	96	ősvény.	169, 246, 227
		őstőke.	94
		őstön.	241
		őstővér.	110
		őszve.	256

Szókra való Laystrom.

őszve adem.	245	O.	
őszvér.	59	Oda.	307
őszve csinálom.	201	ok.	206
őszve egyeltett.	308	okádok.	233
őszve foglalom.	131, 177	okos.	88
őszve gereblyem.	95	okoskodom.	2
őszve gyűjtöm.	95	okoság.	88, 299, 228, 311
őszve habart.	133	okoslan.	229
őszve hajtogatom.	201	okulár.	163
őszve hordom.	115, 230	oláskodom.	49
őszve illetem.	195	oláh ország.	225
őszve kaparom.	243	olasz ország.	225
őszve kötöm.	195, 203	olasz tallér.	25
őszve rágom.	25	olay.	273
őszve rakatott.	173	olayfának hegye.	307
őszve rakom.	190, 202	oldal.	79
őszve rohanok.	295	oldal csont.	75, 85
őszve számlálom.	207	oldalos.	111
őszve sedem.	190, 202, 203	oldalosság.	247
őszve fedegetem.	95	olló.	127, 137
őszve szegezem.	131	oltalmazó.	301
őszve szerkeztetem.	131	oltalmazom.	297
őszve szerkeztetett.	173	oltalomra való fegyver.	288
őszve szorítom.	191	oltár.	299, 303
őszve szorított.	81	öltő-ög.	93
őszve takarom.	195	öltök.	93
őszve tekerem.	167	öltöttafa.	13
őszve töretett.	26	öltött téj.	97
őszve törettetem.	189	olvadok.	25
őszve töröm.	101, 113	olvasok.	207, 315
őszve tűröm.	201	olvas dogalek.	200
őszve vakarom.	243	olvatt.	262
őszve varrom.	127	olty igem.	169
őszve vezem.	233	oltykor.	185
őszve vetem.	207	omlás.	15
őszve vonyom.	185	ón.	25
őtdik.	241	ónas sínör.	183
őtdnként.	207	onnéd.	11, 13, 121, 151
őtd.	82, 86	óra.	159, 211, 255
őv.	167	óra-miv.	158
ővedzik.	179	óra-mutató.	158
őz.	61	orcsa.	80, 242
őzvegy.	245	erdétok.	4. 5
őzvegy ember.	245	orgona.	205
		onás.	91
		Gz.	91

Szókravaló Laystrom.

orr-kötő.	157, 159	papiros moly.	66
oroszlány.	235, 239	paplan.	149
orr.	80, 87, 295	papucs.	129
orra a' madárnak.	41, 51	paradics madár.	47
orr lyuk.	80	paradicsom.	244, 304
orfo.	121	paradicsom kertye.	75
orizág.	225, 282, 283	parancsolat.	241, 286, 293
orizág út.	169, 283	parancsoló.	293
orv.	258	parancsolom.	251
orvos.	265	parás.	13
orvosolom.	265	paraszt.	207, 239, 283
orvoság.	265	paraszt játék.	205
orvosi tudomány.	264	paréj.	23, 34, 35
orvos uy.	83	pargamina.	189
oskola.	198, 199, 254	part.	39, 51, 105
oskola mester.	199	partéka.	247
ostor.	174	párázna.	258
ostrom.	297	patak.	255
oszlóp.	85, 137	patkán.	55
oszlóp fej.	137	patkó.	141, 157
oszlópouska.	135	patika.	265
osztán.	187	patikáros.	265
ostábla játéki	267, 277	patika szerizám.	265

Pa.

Pacsirta.	45	pálczá.	168
pacsma.	129	pállya futás.	278, 279
pad.	149, 199	pállya futásnak jutalma.	279
padlás.	147	pállya futó.	279
padló.	177	pánczél.	288
pais.	69, 235, 288	pántlika.	127
pakrócz.	149, 157	pára.	19
palack.	119, 265	párducz.	63
palacka.	67	páfit.	23
palánk.	93, 252	páfitom.	119
palánta.	28, 39, 88, 93, 301	páfitori bot.	97
paláit.	127	pátriárka.	302
Palatinus.	287	páva.	43
pallás.	301		
palló rosta.	157		
pallós.	272, 289		
pap.	245, 303, 309		
papiros.	188, 189, 195		
papiros csináló.	189		
papirosi.	189		

Pe.

pedárda.	297
pedig.	53, 135, 186
pengetem.	204, 205
penig	

Szókravaló Laystrom.

penig.	245	pöllöngér.	259
penna tartó.	187	pöngető.	205
pennára veszem.	257	pör.	257
pennaváris.	187	pörbe fogott ember.	257
perecz.	103	pör dótó-karika.	121
perém.	127	pörgetem.	121
perspectivum.	228, 193	pörgettyű.	281
pervata.	255	pörgő-örfő.	121
pestély.	265	pörgő-rokka.	121
petrefelyem.	35	pörlekedés.	257

Pé.

példa beszéd.	202
pénz.	261
pép.	249

Pi.

piarcz.	254, 257
piáreazon esélcsopó.	261
piczin.	91
piczin leánka.	77
Pilátus.	306
pilula.	265
pincze.	115, 117, 147
pintér.	164, 165
pintér kés.	165
pityőke.	45
pióka.	71
piše.	5
pišegetek.	5
pištoly.	171, 289
pištráng.	71
pitvay.	136, 147

Ph.

Phülop tallér.	25
----------------	----

Pl.

plántálok.	93
plántáló kert.	93
pléh.	136, 141
pléhes kesztyű.	288
pléh vas.	141
plundra.	127
Plutó.	300

Pö.

pöcsét.	306
pöllöng-	

Po.

podolya.	225
posák.	80
posás.	91
pogány.	300, 302
pogányság.	300
pohár.	119
pohárnok.	119, 295
pohár-szék.	119
pók.	67
póka.	43
pók-háló.	67
pók-ház.	67
pokol.	300
pokolbéli tűz.	313
póla.	249
polyva.	95
pompásan.	286
pontokkal még-külbömbözöm.	
ponty.	202
ponyva.	70
popa.	291
pór.	249
porczogó.	168, 265
porgamina.	82
porozó.	195
poroszló.	187
posla.	258
posvány.	171
poszáz.	17

polzáta.	45	ravasz.	63
polztó.	223, 227	ravátold.	161
polztó-csináló.	123	ravátolt fa.	277
pozdorja.	121	ray.	99
pózna.	105, 107, 151	ray sereg.	292
Pr.		raya üllök.	41
práda.	291	rayt bossátok.	99
prédáló.	69	Rá.	
prédikáló szék.	299	Rács ország.	225
prés.	191, 195	rágó.	137
priapus.	301	rágom.	66
prókázor.	257	rák.	71
profeta.	309	ránesos.	127
Prusz ország.	27, 225	rántok.	113
Pt.		Re.	
prűcsők.	4, 53, 230	reá adom.	305
pu.		reá alkalmaztatom.	165
publicán madár.	45	reá figyelmezek.	226
pupa.	143	reá hagyás.	299
puska.	289, 295	reá trom.	201
puskapor.	289, 295	reá kenyem.	191
puskapor tartó palack.	289	reá szállok.	107
puska-tok.	171	reá szegezem.	131
pulzta.	303	reá terétem.	157
putton.	115, 165	reá teszom.	141
puzon.	205	reá üllök.	174
pythagorás böltője.	226	reá verem.	165, 195
Ra.		reá vigyázok.	229
Rab.	251	reczegek.	4
ragadok.	13	reggel.	11, 43, 301
ragadozó.	48, 63, 69	rekegek.	5
ragafzkodom.	237	rekegő.	69
ragasztó.	141	rekefz.	253
ragasztom.	105, 195	rekefztés.	279
ragasztott.	306	reménlek.	237
ragya.	19	reménség.	89, 237
ragyagók.	11	rend.	191, 199
rajta ci-mogyek.	315	rendesfennrakom.	193
rákára hányom.	103	rend ház.	137
rákara.	95, 99, 103, 107, 155	rend üllök.	165, 303
rákva.	135	rendőltő tábla.	191
	9	rend-fzabó.	191
		rengetem.	281
		rest.	199
		reze-	212

reszelem.	113	Ro.	
reszelő.	113	roka.	63, 109
retek.	35	rokka.	121
rettenetes.	295	rokonfágnak ágazattya.	246
rétyek hely.	63	Romai.	273, 287
Ré.		rontom.	209
récze.	4, 51	ros.	37
rész.	261, 263	rófa.	32, 39
régenten. 96. 159. 195. 251. 267		rosmarin.	33
regi.	109, 189	rohtély.	113, 137
regi atyák.	302	rohz.	29
regi idők előtt.	96	Ru.	
rész. 26. 78. 83. 146. 185. 197.		rubint.	27
	240, 287	rud.	105, 151, 183, 263
részeges.	233	rudas ló.	274
részegeskedem.	233	ruha.	67, 97, 153, 179
részegedő ital.	119	ruházat.	150
részegség.	233	Rusz ország.	225
résziszérent.	106, 107	rut.	91, 227
rét.	25, 95	ruta.	33
rév bér.	283	rutság.	255
rév hajó.	177	Sa.	
rév part.	17	Salak.	139
rész.	25, 161	falamandra.	65
részből csinált író veszfűz.	186	falavárdi.	127
részből való kapocz.	197	falyára.	35
rész-dob.	204	fandal.	91
rész-dobos.	293	faphir.	27
rész-edény.	99	faráglya.	157
rész-fűdő.	177	farka az embernek.	79
Ri.		farka a' madárnak.	43
rigó.	45	farkantyú.	241
ritka.	47	farkallas.	79
Rö.		farló.	95
röpdőfő.	73	faru.	129
röpdőfő apré allatok.	52	fas.	49
röpdőfők.	9, 43	fató.	191, 195
röpdősvén.	46	Saturnus.	301
röpdőlők.	41, 99	savanyó.	87
röpdőlők.	230	Saxoniai Herczeg.	187
röpdőlők.	227, 230	sayka.	177
röpdőlők.	31	sayt.	67, 97
rövid.	315	saytár.	97, 153, 165
rövideden.	129	Sa.	
rövid száru faru.		Gg4	
Ro.			

Sá.	277	Sé.	241
sacramentom.	303	serceg.	45
sak.	95	serégely.	71
sakmányra hányom.	293, 297	seregenkint.	59
sállia.	33	serénye a' lónak.	308
sámoly.	149	sergius.	292
sáncz.	291	sergelepal.	113, 241
sáncz-ásó.	297	serpenyő.	36
sáncz kofár.	297		
sár.	133	Sé.	241
sárbol csinált fal.	93	sertem.	241
sárcsa.	51	sét. ló folyosó.	137
sarga.	27, 32	sétáló hely.	93
sarga répa.	35	sétalok.	183
sarga réz.	25	séter.	97, 165
sár kány.	65		
saska.	66, 231	Si.	261
sátor.	260, 130, 291	b.-vá sár.	309
sátorocskákban áruló kalmár.	203	sidó.	302
		sidó-hűt.	305
		Sidó ország.	308
		sidóság.	302
Sc.	65	sidó vallás.	71
scaparna.	65	figér.	279
scorpio.	155, 265	sikamló czipellés.	47
		siket.	145
seb.	163	sikeres sár.	119
sebes szárnyu élyv.	49	sik-tál.	71, 87
seb gyógyéto orvos.	255, 265	sima.	143
secretarius.	285	simitó gyalu.	303
segedelem nyujtó.	299	Sinai hegye.	260
segető tud.	231	sindély.	260
segetőség.	12, 165	sing.	131
segető serceg.	293	sinór.	173
segg.	79, 85	sin-vas.	97, 205
segreftye.	299	sip.	267
segetsegül hivom.	299	sir.	4
segg posai.	79, 299	siránkozom.	267
selyem bogár.	67	sir áfo.	237
selymet ereztetek.	67	sírok.	288
sellye.	149	sívak.	66
semlings.	73	sífék.	66
semlye.	103		
semmi.	185, 228	Sk.	225
senki.	241	Skotia-ország.	37
sententia.	257	Sm.	37
		smaragd.	37
		Só.	103

Ső.	113	Su.	127
sőprű.	117	subicza.	11, 163
sőr.	63	sugár.	131, 163
sőrényes.	231	sulyok.	149, 269
sőrényem.	116	superiát.	225
sőr-főzés.	57	Sz.	203
sörtély.	129	szabad beszéd.	179, 251
sörtélyes.	21, 27	szabadon.	275
sörtés.	11	szabad ég.	136
sörtéség.	93	szabad palota.	239
sővény.	2	szablya.	167, 289
		szablya szij.	126, 127
		szabo.	233
		szabok.	87
		szag.	109
		szaglás.	87
		szagolom.	5, 47
		szajkó.	112
		szakács.	112
		szakács kés.	112
		szakácsfag.	17
		szakadék.	81, 155
		szakál.	251
		szakván.	109
		szaladó.	99
		szaladok.	117
		szalag.	111, 112
		szalánna.	95, 149, 291
		szalma.	5, 59
		szamár.	227
		szamári.	244
		szoporotás.	114
		szaporotom.	125, 155
		szappán.	43, 45
		szarka.	137
		szaru-fa.	37, 61, 63
		szarv.	91, 109
		szarvas.	233
		szayha.	222

Szá.		
szálgóldó posta.	286	szedem. 27
szál.	177	szeg. 141
szála a' fának.	29	szegecske. 205
szála a' gabonának.	37	szegény. 253
szál fa.	177	szegényfég. 231, 205, 306
szállkaja a' gabonának.	37	szeges. 131
szállkaja a' halaknak.	70	szeges borfó. 37
szám.	109, 207, 377, 313	szegeszem. 97
számlálók.	82, 91, 207, 211.	szegesz. 253
		szeglet. 209
számláló pénz.	207	szeglet-mérték. 209
számok vetek.	207	szegletes. 27
számvető.	207	szegletre való boglár. 197
számvető asztal.	207	szekér. 95, 173, 175, 277, 806
számvető jegy.	207	szekér kenyő. 175
számvető purgamina.	207	szekeres. 5, 174
számvető pénz.	207	szekerezét. 174
számvető tábla.	207	szekér rud. 174
szán.	152	szekérrel megyek. 175
szánkázok.	172	szekfű. 32
szántás vetés.	69	szelék. 239
szántók.	94	szelemen. 137, 177
szántoka.	45	szeléndek. 97
szántó mező.	23	szellő. 35
szántó vető ember.	94	szem. 81, 201, 240, 310
szár.	79, 263	szembe megyek. 272
száraz.	87, 262	személy. 240, 256
szárazított.	73	szemérmes tag. 79
száraztom.	195	szemérmes test. 79
származok.	209, 233	szemét. 43
szánya.	41, 53	szemfény. 81
szányaaló.	73	szemfény-vesztés. 270, 271
szányaas.	53, 65, 101, 229, 243	szemfény vesztő. 271
szányaas egér.	43	szemlélem. 3, 86
száronzon.	69	szemnek szolgáló vég. 162
szár-tetém.	79	szem pillantás. 311
szár-esont.	85	szem szór. 81
száy.	205, 239	szent. 7, 304, 305
száz.	215	szent-egy-ház. 254
század allya.	292	szent Iras. 298
százades.	293	szentség. 305
		szent György virág. 33
		szent Háromság. 305
		szent János bogara. 53
		szent János fája. 39
szecsa.	257	szent
szec-	257	

Sze.

szent Iván bogara.	53	szilva. 30
szent Mihály lova.	267	szinesgetés. 203
szent vég-vacsora.	306	szini bárda. 131
szenvedek.	185	szirony. 114, 165
szenvadás.	89	szita. 110, 103, 113
szeny.	152	szitalok. 103
szerelem.	301	sziv. 83, 84, 239
szerelemetes.	238	szivár vány. 119, 116
szerelem.	109	
szerecsé. 235, 277, 301, 310		Szö.
szerecsén álló játék.	277	szöcs kö. 231
szerecsén forgo játék.	277	szökő-ér. 265
szerecsétlenség.	235	szökellek. 271
szerecek. 230, 239		szökrényes. 141, 143
szereket.	89	szökrény fiacská. 265
szereztetem.	239	szőlő. 114
szerszám.	170	szőlő-fej. 39, 114
szerszek. 11, 12, 203, 203, 306		szőlő gerezd. 39
szersző. 302		szőlő-hegy. 114
szeszegetek. 5		szőlő-karó. 114
	Szé.	szőlő levél. 39
Szék. 119, 149, 299		szőlő mag. 39
szél. 4, 15, 101, 183, 301		szőlő nyomó dőfa. 115
széli vafamnek. 127, 182		szőlő szem. 39
szél ereztő csive. 295		szőlő-tő. 39, 114
széles. 226		szőlő veszfő. 39
széles kerék. 151		szőlő-veszfőn termő kacsoska. 39
széles tál. 113		szömölök. 81
szélt el metzem. 195		szór. 57
széiről jedzés. 197		szór-guba. 152
szél víz. 15, 185		szórós. 63
szén. 130		szórnyű. 69
széna. 83, 95, 157		szórnyű nagy. 91
széna tartó hely. 95		szór ruha. 152
széna vella. 95		szór-fák. 101
szén allyi játék. 268		szór-tőrő. 157
szén fogo. 113		szővés. 123
szén vonyó. 103, 113		szővétnek. 201
szépség. 245		szővetség. 305, 306
szérű. 95		szövetiégnek hajléka. 303
	Szi.	szövő-izék. 123
Sziget. 17		
szikra. 12, 141		Szo.
sz-yjártó. 166, 167		szoba. 147, 148, 149
		szokásban vagon. 189
		szokar-

szokatianná tefzek.	279
szoknya.	227
szokom.	45, 179, 231
szoktató.	309
szoktatom.	199, 249
szolga.	251, 311
szolgálat.	249
szolgálók.	92, 147, 255, 289
szolgáló leány.	251
szolgálatom.	153
szomszédhozottó kigyó.	65
szomorú játék.	269
szomszéd.	282
szópóka.	71
szópok.	67, 71
szoréom.	205
szorgalmatos.	231
szorgalmatoság.	93, 230
szorgalmatoslan.	315
szorongatom.	231
szoros köz.	254
szorosság.	227
szorosan őszve őszköztetett.	277

Szó.

szó.	86, 106, 191, 313, 315, &c.
szó-fogadó.	249
szóllás.	203
szóllásnak ékesgetése.	203
szóllásnak ékes formája.	203
szólló gyermek.	77
szóllók.	228, 249
szóró lapát.	95
szószólló.	257
szózat.	305
szózatós.	3

Szü.

szűcs.	127
szűdögelem.	67
szűgyelő.	170
szűkösödő.	242
szűkség.	168
szűkséges.	2
szűkséges kő.	243
szűkségek állaptyok.	248
szűle-	

születek.	41
születés.	318
szűlő.	248
szűlők.	248, 305
szűntelen.	11
szűnyeg.	118, 149
szűret.	114
szűtő edény.	113
szűtő kalán.	113
szűrű.	95, 106, 107
szűr.	304
szűzesség.	301
szűz leány.	77

Ta.

Tag.	78, 82
tagadom.	309
tagon való őnas domború hus.	82
takács.	128
takácság.	122
takarék.	195
takarétok.	230
találók.	73, 84, 185
talicska.	135, 172
taliga.	172
tallér.	25
talp.	79, 129, 137
talpfa.	173
tanács.	308
tanács ház.	254, 257
tanácsos.	285
tanétó.	199
tanétatlan.	227
tanétok.	199
tanétó-fűk.	199
tanétvány.	199
tanu.	245, 257
tapulátnak adom magamat.	200
tanuló ház.	204
tapulók.	155, 199, 249
tapasztalás.	87
tapló.	12
tapodom.	179
tapogatás.	233
tapfolók.	269
tar.	

tar.	37
taraczk.	293
taráglya.	135
taráj.	43
tarka barka.	45
tarkás.	63
tarifnya.	168
taroló olló.	155
tarfony.	167
tartó-fa.	190
tartó helyécske.	190
tartom.	157, 161, 183, 181, 189
taromány.	269
tarom valahol.	282, 283
tarom valaminek.	55
tartó-tok.	47
tartozom.	155
taizigalom.	249
tatárka.	135
Tatár-ország.	37
tayték.	225
taytékjár le hanyom.	29
tayték kö.	213
	253

Tá.

tábla.	243, 161, 186, 189, 199
tábor.	277, 303
tábori eszköz hordozó székér.	490, 201
tábor.	193
tálcaska.	119, 145
tálnok.	119
táma.	285
támaszkodom.	137
támasztó.	235
támasztó lécz.	161
támasztom.	114
támadok.	137
támogatom.	19, 185, 299
tánczolás.	168
tánczokok.	233
tántorgok.	271
tányér.	233
táplálom.	118
tarogató fib.	28, 41, 49
	205
társ.	

társ.	169
táska.	167, 168, 271
táska játékos.	271
távostatom.	89, 230
távolsól.	189
távul való dolog.	193
Te.	
te.	2
telén.	57, 97
tehén-szopó légyó.	65
teje azhalnak.	70
teke.	143, 281
tekentem.	245
tekentet.	238
tekéntetes.	229
tekenyős béka.	69
tekercs.	39
tekergek.	17
tekerős kacsabcskák.	39
tekerem.	65
tekerő.	151
tekerő csiga.	139
tekerő emelő.	131
tekerő lant.	205
tekervény.	17
telhetetlen.	243
temerdek.	83
temerdek hajó-közel.	185
temetés.	266
temető hely.	253, 267
templom.	254, 299, 309
tengelicz.	45
tengely.	173, 175, 212
tengelyecske.	263
tenger.	41, 81, 183, 185, 237, 300
tengeren való harcz.	244, 295
tengeren való útközet.	295
tengeri.	27
tengeri borja.	73
tengeri csiga.	73
tengeri háború.	185
tengeri hajás.	17
tengeri közfizika.	185
tengeri majom.	55
tengeri	

Szókra való Laystrom.

zengeri part.	185
zengeri sülyd.	73
zengeri veszedelem.	185
zengerte dűlő magas hegyek.	17
zeremtem.	75, 238
zeremtés.	75
zerh.	59, 135
zerh-hordozó barom.	175
zerh-hordozó hajó.	182
zerh-hordozó székér.	173
terjesztő fa.	190
termek.	23, 27
termézet.	93, 298
természeti.	86
termézet fölött tanító.	207
termézet vizsgáló.	206
termető.	91
termő-fa.	30
teft.	9, 82, 84, 271
testamentum.	305
teftben való büntetés.	257, 258
teftet örző udvari fereg.	286
teftzem.	103, 105, 125, 189, 201
teuczem.	269
teféj.	29
tefém.	74
tefd.	67
teve.	39

Té.

rébolyóút.	169
tégla.	133
téglázóvas.	127
tekozló.	243
térd.	79
tészta.	103
révolygés.	89
téj.	97
téj-főni.	97
tékozló.	269

Ti.

Tigris.	63
zik-ol.	43
zikozló.	269
zik-tartó hely.	43
	tiló,

tiló.	127
tiporom.	115
tiszta.	121, 505
tisztaság.	301
tisztartó.	280
tisztátalan.	47
tiszttelem.	298, 309
tiszttelet.	301
tisztesség.	227
tiszteltetéses.	228
titkos.	228
titok-író deák.	285
titulus.	201
tíz.	189
tizedes.	293
tizedik.	307
tizenként.	207
tizenkettő.	207, 173
tizenkét ezer.	300
tizenkettős.	197
tizenöt.	207
tíz ige.	299

Tổ.

töb.	79, 139, 28
tök.	28
töke.	28
töke hal.	72
tökölletes.	
tölcser.	27
tölg.	9
tölt.	304
töltés.	252, 291
töltőm.	115, 117
tömjenézés.	302
tömlőcz.	255, 258
tömlő sz.	208
tömlő sa.	119
tör.	107
töretlen hely.	169
töretlen út.	169
törő.	25
törő-fa.	11
törőm.	11
törpe.	9
törpök.	25

79, 139, 28

28

28

72

27

9

304

252, 291

115, 117

302

255, 258

208

119

107

169

169

25

11

11

9

25

törpök

